

בס"ד

ספר

מקדש מעט השלם

* * *

כולל עשרה ספרים נפתחים

ספר א מקדש מעט (על קדושת בית המדרש)

ספר ב קדושת בית המדרש

ספר ג קדושת בית הכנסת

ספר ד מבלבלי ציבור המתפללים

ספר ה מדריך לשליח ציבור

ספר ו מים רבים

ספר ז מקדשי השם

ספר ח שמע קולינו - חוס ורחם עלינו

ספר ט סיפורים נפלאים מצדיקי ישראל

ספר י תפלת הדרך

* * *

יוצא לאור על ידי

וועד לפאר ולרומם כבוד בית אלוקינו

למען קדושת בית הכנסת ואמירת אמן

* * *

שנת תשנ"ו לפ"ק

פה לאנדאן תצ"ו

וועד לפאר ולרומם כבוד בית אלוקינו

30 St. George's Road
 Goldes Green, London
 NW11 OLR – England
 (0 181) 458-2241 Fax 458-8433

חברה מזכי הרבים העולמי**למען קדושת בית הכנסת ואמירת אמן**

1270 51st Street
 Brooklyn, N.Y. 11219
 (718) 436-7278

פראדזשעקט שוהל**PROJECT SHUL**

P.O. Box 632
 Lakewood, N.J. 08701
 (908) 901-8944

וועד למען קדושת בית המדרש בארץ ישראל

רחוב הטורים 10, ירושלים עיה"ק
 (02) 539-497

יש קונה עולמו בשעה אחת! עיי הקמת "וועד"
 במקום שדר שם, לעורר ולהזהיר ולהתריע על כוחו
 הגדול של אמירת אמן ויהש"ר כהלכתן.

תוכן הספרים

ספר א' - מקדש מעט על קדושת בית המדרש

ביאור מקיף על כל הנוגע להתרשלות אמירת אמן
יהא שמי' רבא, והדרכות נכונות להורים ומלמדים
ושאר ראשי העם. מראה באצבע בש"ס ובכל מדרשי
חז"ל כי חומר הענין רכוב על ראשי העם, על
המלמדים, ועל האבות שאין עושין כפי המוטל
עליהם.

ספר ב' - קדושת בית המדרש

דברי התעוררות נפלאים שנאמרו ברבים בענין אמן
ויהא שמיה רבה. הדרשה היא יקרת ערך מאד בעל
רבת גוונין ומכילה הדרכה נפלאה בכל ענינים
השייכים לאמן ויהש"ר.

ספר ג' - קדושת בית הכנסת

בו נקבצו חלק מקול קוראים בעניני אמן וקדושת בית
הכנסת ובית המדרש, ובו מקור מים חיים, בתורת
אלקים חיים, ממנו ישקו כל העדרים, מפענח רזים
ומגלה סתרים, פנינים יקרים ואבני נזר מפוארים,
דינים והנהגות טובות וישרות, שמעורר ומאיר על נפש
האדם נועם זיו שכינת עוזו ית"ש, לקיים מצות
קדושת בית המדרש כדבעי.

ספר ד' - מבלבלי ציבור המתפללים

הספר רב גוונני הלזה מושיט להקורא בלשון קל וצח
כל ענינים השכיחים שנכשלין בהם ומבטלין צבור
המתפללין, ומכיל בתוכו שלל ידיעות נחוצות בנושא

זה. הספר מפיץ אור מזהיר בכל עניני מבלבלי ומבטלי
הציבור המתפללים.

ספר ה' - מדריך לשליח ציבור

- א. פרק א. הדרכה לשי"ץ על פי השלחן ערוך להיות
חלקו בין מזכי הרבים ולא ח"ו.
- ב. השי"ץ יאמר כל הברכות בקול רם ומתינות.
- ג. פרק ב. הדרכה לשי"ץ בהמתנה לציבור.
- ד. פרק ג. שי"ץ לא יאריך בסיום הברכה בפרט
בשבתות וימים טובים.
- ה. הדרכה לשי"ץ כשמנגן הקדיש.
- ו. יזהר שי"ץ בברכת כהנים - והתחלת תפלה.
- ז. פרק ד. לא יתחיל ברכה אחת אפילו בלחש.
- ח. לא יתחיל לאכול או לקיים המצוה עד שיגמר
העונין אמן.
- ט. ה' ילחם לכם ואתם תחרישון.

ספר ו' - מים רבים

גודל החובה על כל אחד ואחד מישראל לזכות הרבים
ולאהב השי"ת על הבריות כדרכי אבוה"ק זי"ע. -
חובת האדם להקדיש מזמנו למען זיכוי הרבים, גודל
תשלום התמורה בזמן על זה, ושאר זכויות. - מעלת
מזכה הרבים על ידי חיבור ספרים בהדרכת העם
בתורה ובהלכה. - המעלות הנשגבות שזוכים על ידי
השפעה על הזולת בהשבת לב בנים לאביהם
שבשמים. - השכר הגדול שזוכים על ידי כך בזה,
וביותר בבא. - המדריגות הגדולות והנפלאות שמגיע
אליהם המזכה הרבים כהלכה.

ספר ז' - מקדשי השם

דברי התעוררות בוערים כלפיד אש - למלמדים -
 מנהלים - ראשי ישיבות - רבנים - אדמורי"ם -
 מגידים - דרשנים - נשיאי מוסדות - ומנהיגי ציבור
 באיזה אופן וצורה שהיא - חובתן ואחריותן כלפי
 הציבור וכלל ישראל ואלפי אלפים ורבבות רבבות
 זכיות שביכולתם לרכוש.

ספר ח - שמע קולינו - חוס ורחם עלינו

התעוררות עצומה בדברים נכונים וישרים, להורות
 הדרך ילכו ואת המעשה אשר יעשון, בכל בתי כנסיות
 ובתי מדרשות שמתאספים לשפוך שיח לפני אדון כל,
 שיעזור ויגן ויושיע לכל אחד ואחד מצרותיו, להשפיע
 לכל אחד ואחד די מחסורו בבני חיי ומזוני רויחי.

ספר ט - סיפורים נפלאים מצדיקי ישראל

סיפורים נפלאים מן יצורי קדמונים, ראשונים
 כמלאכים, גאונים וקדושי עליונים, ותועלת היצא
 מקריאת סיפורי קדושי עליון, הלא היא כתובה
 בספרן של צדיקים, שמאיר לבות בני אדם ברשפי אש
 שלהבת י-ה, להתחזק ולבטוח ביוצרנו ובוראנו
 ולכסוף ולהשתוקק ולהתגעגע עד כלות הנפש
 להתדבק באדון כל יצורים, מלך מלכי המלכים
 הקב"ה.

ספר י - קונטרס תפלת הדרך

כולל סדר תפלת הדרך ושאר תפלות, ולמנצח בצורת
 מנורה.

סֵפֶר

מִקְדָּשׁ מַעֲט

עַל קִדְשֵׁי בֵּית-הַמִּדְרָשׁ

בְּאוֹר מִקִּיף עַל כָּל הַנוֹגֵעַ לְהַתְרַשְׁלוֹת
אֲמִירַת אֱמוּנָה יְהִי שְׂמֵחַ רַבָּא, וְהַדְרָכוֹת
נְכוֹנֹת לְהוֹרִים וּמְלַמְדִים וְשָׂרֵי רְאִישֵׁי
הָעַם. מִרְאֵה בְּאַצְבַּע בִּשְׁמַיִם וּבְכָל
מִדְרָשֵׁי חַז"ל כִּי חֹמֶר הָעֲנָוִן מִרְכָּב עַל
רְאִישֵׁי הָעַם, עַל הַמְלַמְדִים, וְעַל הָאֲבוֹת
שְׂאִין עוֹשִׂין כְּכִי הַמְּטַל עֲלֵיהֶם.

יעדער איז באַרעכטיגט צו דרוקען דעם ספר **מקדש מעט און צו שפרייטען פאַרן רבים, וכל המזכה את הרבים זוכה לבנים צדיקים.**

בתי מדרשים

מבקשים אנו בכל לשון של בקשה מכל רב ביהמ"ד או שאר כלי קודש אם בבית מדרשו מדקדקים שלא ישיחו בעת התפלה כלל, ימחול נא לכתוב שם בית מדרשו ומקומו בדיוק כדי שנוכל להשביע צמאון יראים הפונים אלינו לתור להם מקום מנוחה שיוכלו להתפלל בביהמ"ד שאין משיחין בעת התפלה, ובקרוב נפרסם בעזה"י רשימה מאותן בתי מדרשים בקרית חוצות.

אגב מגלין אנו כי ה"ועד לאמירת אמן" שהוקם ביזמתנו מתכונן בעזה"י להרחיב גבולותיה ולעשות צעדים שונים בכל דרכים ואופנים האפשרים להקים עטרת תפארת "אמן ויהש"ר" ליושנה, הכל שלא עמלק"פ בלתי לדי' לבדו, וע"כ מי שיוכל באיזה אופן שיהי' לסייע להועד ימחול לפנות אלינו.

הריני מקבל עלי כלנ"ד גדר שלא לדבר בשעת התפילה לעי"נ
 רבה"ק יואל בן רבה"ק חנני' יו"ט זי"ע

עיי' דברי יואל פ' בראשית דף ל"א ע"א, וזל"ק:

וגם רע עלי המעשה מאלו המשיחים ומדברים
 בביה"מ בשעת התפילה וקריאת התורה, דשעה קלה
 כזו לא יתנו מנוח לפיהם, ובהרחיב פיהם, מדברים
 שקרים לשה"ר חנופה וכדומה, ואיך לא תהי' כהנת
 כפונדקית, ותראה שלהבדיל האומה"ע בבית
 תפילתם אין משמיעים אף קול דממה דקה, הגם
 שיש לחלק שאין להם יצה"ר ע"ז למנעם ואדרבה
 להיפך שהוא מסייעם, עכ"פ מיראת הקטרוג צריך
 להמנע מזה, בזוה"ק החמירו מאוד בעונש זה ר"ל,
 והנה אמרו חז"ל אין שיחה אלא תפילה, שישראל
 שופכים שיחם לפני קונם ע"י תפילה אבל אין תפילה
 אלא שיחה לא שמענו, עכ"ל.

נתאמץ לשמוע דבריו הקדושים בכל כוחינו, ואז זכותו
 הגדול יעמוד לנו להושע בכל מיני ישועות מעווע"א

תָּכֵן הָעֲנִינִים

פָּרָק א חֹבֶת תּוֹכָחָה בְּרַבִּים לְמַסְפָּרִים
וּמְשִׁיחִין בְּבֵית-הַמִּדְרָשׁ, בְּפֶרֶט בְּעַת
הַתְּפִלָּה - שְׂמוֹנֶה-עֶשְׂרֵה - וְקוּדִישׁ
א. כָּל בֵּית-הַמִּדְרָשׁ יַעֲמִיד אֲנָשִׁים עַל זֶה

שִׁיבִישׁוּ אוֹתָם בְּרַבִּים (אוֹת א) .

ב. אִין לְצַרְפָּם לְמַנְנוּ כְּשֶׁאִין עֲשָׂרָה כְּלַעֲדֵיהֶם

(אוֹת א) .

פָּרָק ב שֶׁכֶּר נִפְלָא בְּעוֹלָם הַזֶּה לְמִי שְׂאִינוּ
מְדַבֵּר בְּקוּדִישׁ וְחֹזֵרֵת הַשֵּׁ"ץ וְעוֹנֶה
אָמֵן וַיְהִי שְׂמֵה רַבָּא כְּרֵאוּי

א. מַהִי הָעֲצָה לְהַצִּיל עַצְמְכֶם וּבְנֵיכֶם הַקְּטַנִּים

מִקְטַנְסָר, רַחֲמֵנָא לְצִלוּ, אוּ שְׂאֵר מִיתוֹת

מִשְׁנוֹת, כְּמוֹ: הָאֶרֶץ אֶטְאֲקֵעַ, עָקִיסִידְנִט,

פֶּאֶרְאֵלִיזוּ, כְּלוּט פֶּאֶרְקֵאֲלַעֲכוּנְגַ, אֶסְטֵמֵא,

נַעֲרִוּוּעַן צִוְאֲמֵטְנִבְרָאֵה, לוּנְגַעוּ קִרְעֵנְהֵ, נִירוּ

קִרְאֵנְהֵיִיט, וְשְׂאֵר חֲלָיִים רְעִים, רַחֲמֵנָא לְצִלוּ?

(אוֹת א) .

ב. מִי שֵׁשׁ לוֹ עוֹנוֹת וּמִתְבָּרָא שְׂלֵא יַעֲנִישָׁהוּ

הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, חֵם וְשְׁלוֹם, כְּלַעֲר יָמִים - אוּ

חֲלִיִּים רָעִים - או חֲטִיפֹת בָּנִים - או מִיתַת
אִשְׁתּוֹ - או גְּלוּת - או עֲנִיּוֹת - או גִּיהֶנֶם קִשָּׁה -
מַה יַּעֲשֶׂה? (אות ד) .

ג. אִם רוּצָה לְבַטֵּל גְּזֵרָה קִשָּׁה מִן הַשָּׁמַיִם הַנִּגְזָר
עָלָיו (אות ז) .

ד. מַהִי הַדְּרָךְ הַיְשָׁרָה שֶׁלֹּא יֵאָרֵעַ, חֵם וְשָׁלוֹם,
עוֹד הַפַּעַם גְּזֵרַת ת"ח וּת"ט וּגְזֵרַת הַדִּיבְטָשׁן יִפְחַח
שָׁמַם? (אות יג) .

ה. בְּעִבּוּרוֹ מוֹחֲלִין לוֹ כָּל עוֹנוֹתָיו (אות כ) .
ו. חוֹבָה לְכָל אֶחָד לֹמֵר בְּרִבּוֹתָיו בְּקוֹל רָם
שִׁישְׁמַעוּ אַחֲרַיִם וַיַּעֲנוּ אָמֵן (אות כה) .

פֶּרֶק ג שָׂכַר לְעוֹלָם הֵבֵא לְמִי שֶׁאִינּוּ מְדַבֵּר
בְּעֵת חֲזֵרַת הַשָּׁמַיִן וְקוֹדֵישׁ וְעוֹנָה אָמֵן
וְיֵהֵא שְׂמֵה רַבָּא בְּרֵאשִׁי

א. אֶפְשָׁר לוֹ לִפְנֵם לְכָל הַיְכָל בְּגוֹן עֲדוֹן (אות א) .
ב. בַּעַל יֵאָרְצִיִּט הַמִּתְפַּלֵּל לִפְנֵי הַעַמּוּד לֹא
הוֹעִיל בָּלוֹם לְנִשְׁמַת אָבִיו וְאִמּוֹ אִם אֵין עוֹנִין
בְּרֵאשִׁי (אות ג) .

ג. יוֹזֵבָה לְהִיּוֹת בְּהֵיכַל מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ - וְזוֹכֵה
לְאוֹר עוֹלָם הֵבֵא (אות ד) .

ד. הַ"שִּׁינַע אֵידוֹן" גוֹרְמִים לְחַמּוֹן הָעָם לְסַפֵּר
בְּעֵת חֲזֵרַת הַשָּׁמַיִן וְקוֹדֵישׁ, שְׁנֵה גוֹרֵם צָרוֹת

לְשׁוֹנָאֵי יִשְׂרָאֵל, רַחֲמָנָא לְצִלּוֹ, וְטַעֲבוֹב הַנְּגָאֵלָה
(אות ו) .

ה. שְׁכַר נִפְלָא לְעוֹנָה (אותיות יג-ל) .

ו. מְשַׁל מִתְּאִים מִהֶרֶב הַקְּדוּשׁ מֵאַפְטָא עַל
הַכְּסָלוֹת שֶׁל הַפְּתָאִים הַמְּאַפְדִים הוּן יָקָר בְּכַטּוּל
עֲנִיַת אָמֵן (אות לא) .

ז. הָעוֹנָה אָמֵן בְּדָבָר מְבַטֵּל גְּזֵרוֹת שֶׁעַל הָאָדָם
וְנוֹטֵל שְׁכַר עִם כָּל אֶחָד, וְעֵתִיד
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ-הוּא לְהִיּוֹת עֹטְרָה לְרֵאשִׁי (אותיות
לב-לג) .

ח. מִצּוּר נִפְלָא מִכָּל דִּינֵי עֲנִיַת אָמֵן בְּכָל פְּרֻטִיָּה
(אותיות לד-לו) .

**פָּרְקוּ דְ הָעֲנֵשׁ הַמֵּר וְהַנְּמָהֵר בְּעוֹלָם הַיָּהּ לְמִי
שֶׁשָּׂח בְּעֵת חֲזָרַת הַשִּׁי"ן וְמוֹדֵישׁ
וּמְבַטֵּל אֲמִירַת אָמֵן**

א. הַשּׁוֹמֵעַ בְּרִבְהָ וְאִינוֹ עוֹנָה אָמֵן חַיֵּב מִיָּתָה -

וְהוּא וּבְנָיו בְּסַבְנָה, חֵם וְשְׁלוֹם (אותיות א-ג) .

ב. בְּמָה יָקָרָא הָאָדָם בַּתָּאֵר "צְדִיק" (אות ד) .

ג. צְרוֹת יִשְׂרָאֵל בְּטָלִין עַל-יְדֵי אֲמִירַת יְהֵא

שְׁמָה רַבָּא (אותיות ה-ו) .

ד. מִי שֶׁמְסַפֵּר גּוֹרֵם שְׁפָנִיו יְהִיוּ יְתוּמִים, רַחֲמָנָא

לְצִלּוֹ (אותיות ז-יב) .

ה. מי שאינו עונה אמן כדבעי - נעשה אכזר על
כל משפחתו (אותיות יג-יד) .

ו. למה שומעין בזמן הזה כל־כף פגעים שונים
וחללים רעים שלא נשמע מעולם? (אותיות טו-טז)

ז. אם האב משיח גם הבנים נמשכין אחר זה
(אות טז) .

ח. מונע התפלה מלעלות למעלה (אות כא) .
ט. תשובה גדולה צריך מי שלא ענה אמן אפלו
פעם אחת (אותיות כב-כג) .

י. מטעם נורא מאמן שהגאון הצדיק בעל
"באר משה" שליט"א היה שם (אות כד) .

יא. אין לו חלק באלו ישראל - ומאריך הגלות
- וחוטא ומחטיא (אותיות כה-לג) .

יב. דרך הישר בסדר בית־הבנסת (אות לד) .
יג. לעמוד בשמיעת ל"תהלות לא-ל עליון" -
ענין גדול (אות לה) .

יד. בונה לכל אדם לפני שמונה־עשרה (אות לו) .
טו. סדר האדם בשעת שמונה־עשרה (אותיות
לו-לח) .

טז. שתי פתות בהאינם משגיחים באמן (אות
לט) .

יז. עון זה די להאריך גלותנו - כי אמן יהא
שמה רבא סבת גאלתנו (אות מ) .

- יח. חובת הגדולים לקוח ממל בְּנֵדָם (אות מא) .
 יט. הריגת חצי מיליון יהודים בשנת ת"ח
 על-ידי זה (אות מב) .
 כ. בעון זה נהפך בין בתי-כנסיות לבתי
 עבודה-זרה, רחמנא לצלן (אות מג) .
 כא. בעון זה נחסר הפרנסה - ויורד למדור
 הפחתון שבגיהנם נעוד (אותיות מד-מה) .

**פֶּרֶק ה' עֲנֵשׁ הַגָּדוֹל בְּעוֹלָם הַבַּא לְשָׂח וּמַסְפֵּר
 בַּעַת חֲזַרַת הַשִּׁי"ץ וְקַדִּישׁ וְאִינוּ עוֹנָה
 אָמֵן וַיְהִי שְׁמָה רַבָּא**

- א. על-ידי בטול אמירת אָמֵן יִשְׁפֹּטוּ אוֹתוֹ
 בְּכָלִים גַּם עַל שְׁאֵר עוֹנוֹתָיו (אות א) .
 ב. כְּאֲשֶׁר בָּנִיו יֹאמְרוּ אַחֲרָיו קַדִּישׁ יִשְׁפֹּטוּ אוֹתוֹ
 לְמַעַלָּה בְּעֲנֵשִׁים מְרִים (אות ב) .

**פֶּרֶק ו' א. הַאֵם שֶׁפִּיר דְּמֵי מַה שְׁקֻצָּת לומְדִים מִכְּלָגִים
 מְעִינִין בְּסִפְרִים בַּעַת חֲזַרַת הַשִּׁי"ץ אוֹ אֲמִירַת
 קַדִּישׁ (אותיות א-ד) .**

**פֶּרֶק ז' חוֹבַת הַרְבָּנִים וְהַמּוֹרִים בְּעַם
 א. אִיךָ יֵצְאוּ הַרְבָּנִים יְדֵי חוֹבְתָם לְעוֹרֵר עַל
 אִסּוּר שִׂיחָה וְחוֹבַת אֲמִירַת אָמֵן (אותיות א-ו) .
 ב. חוֹבַת הַרְבָּנִים, הַדְּרָשָׁנִים, הַמְּלַמְדִים
 וְהַאֲדַמּוּרִי"ם (אותיות ח-י) .**

ג. זכות הרבנים אם מעוררים בדבעי (אותיות יא-יד) .

ד. הרב אין להנות מקבודו רק לצורך גבוה (אותיות יד-טז) .

ה. מי שאינו מוחה ובגדו למחות, העוונות של כל המשיחין על חשבון שלו! (אותיות יז-כא) .
ו. מי שהקה בגדו למחות ולא מחה הרי זה בכלל ארור ונקרא רשע (אותיות כב-כח) .

ז. ענשים ופגעים קשים וקרים למי שאינו מוחה (אותיות כט-מג) .

ח. לעתיד ותגלגלו עליו עונות שלא עבר עליהם מעולם (אות מד) .

ט. הטובות הגדולות הפאות על המוחים בעם (אותיות מה-עט) .

י. רב ומורה החביב על עדתו - אינו סימן נפה (אות פ) .

יא. הגאולה תלויה בדרךשות תוכחה (אות פא) .
יב. הרב צריך לסבל ולהוכיח (אות פב) .

יג. אמירת תוכחה דוחה סעדה שלישית (אות פד)
יד. תכן דרשת הרב - יהיה דברי מוסר (אותיות פה-פז) .

טו. מכתב-קדש להגאון הקדוש רבי ישכר דב מבלזא זי"ע לעורר הרבנים לעשות (אותיות פח-פט) .

טז. אם תלמיד מוחה ורבו אינו מוחה - לעתיד התלמיד גבוה מרבו (אות צ) .

פָּרַק ח העֲפָקַת מִכְּתַב־תּוֹכַחַה מֵרַב...
לְרַב...

פָּרַק ט הַתְּעוֹרְרוֹת לְמַלְמְדֵי תִּינוּקוֹת (אוֹתִיּוֹת)
(ד-א)

פָּרַק י עֲנֵשׁ הַנִּמְנָע מִלְּמַחֹת

א. גְּדֹל הַעֲנָשִׁים הַמְּעַתְּדִים לְמוֹנֵעַ מִלְּמַחֹת
בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא;

ב. מוֹסִיף חֻטָּאִים יוֹתֵר מִסֵּתֶם אָדָם (אוֹתִיּוֹת א-י)

פָּרַק יא שָׂכַר גְּדוֹל לְמוֹחִים (אוֹת א)

פָּרַק יב הֵאֵם אָמְרֵינוּ מוֹטָב שְׂיִהְיוּ שׁוֹגְגִין
בְּרוּאָה אֲנָשִׁים מְשִׁיחִין בְּעַת חֲזָרַת
הַשָּׁמַיִן אוֹ אֲמִירַת בְּדִישׁ, וְלֹא יוֹכִיחַ
אוֹתָן; אוֹ שְׂצָרִיד וּמִצְנָה לְהוֹכִיחֵן
הַחַיּוֹבִים שֶׁנֶּאֱמָרוּ בְּיַחַד אֲצֵל חֲזָרַת הַשָּׁמַיִן
(אוֹתִיּוֹת א-יא) .

פָּרַק יג בְּרוּר גְּדוֹל בְּדִין מוֹטָב שְׂיִהְיוּ שׁוֹגְגִין
וְאֵל יִהְיוּ מְזִידִין (אוֹתִיּוֹת א-כג)

פָּרַק יד דִּינִים שְׂצָרִיכִים לְזַהַר

אֲזַהֲרוֹת הַפְּרָטִיִּים הַכֹּהֲנִיִּים (אוֹתִיּוֹת א-טו) .

פָּרַק טו פּוֹנֵת עֲנִית אָמֵן (אוֹתִיּוֹת א-יא)

פָּרַק טז בְּזָכוֹת מְדַשֵּׁת בְּתִי־כִנְסִיּוֹת
וּבְתִי־מְדַרְשׁוֹת נִגְאָל בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ

הַרוּצָה שֶׁתִּמְכַּבֵּל תִּפְלֹתוֹ צָרִיף לְעַמֵּד
בְּבִית־הַכְּנֶסֶת בְּאִימָה וּבִירְאָה בְּרַתֵּת וּבְזִיעַ
בְּאָדָם הַעוֹמֵד לְפָנָי הַמְּלֹךְ (אוֹתוֹת א-כב) .

פָּרְקוּ יו א. זְהִירִיּוֹת נַחוּצוֹת לְכָל יָחִיד בְּעֵנְיָי מְרִיאת
הַתּוֹרָה (אוֹתוֹת א-יב) .

ב. לָמָּה יָכוֹל לְהִגִּיעַ הַמִּתְפַּלֵּל בְּצַבּוּר (אוֹתוֹת
יב-יג) .

ג. בְּנֻת יְהוָה שְׂמָה רַבָּא (אוֹתוֹת יד-טז) .

ד. יִזְהַר בַּעַל הַיֶּאֱרָצִיט מִה לְבַנּוֹן (אוֹתוֹת יז-יח) .

ה. גִּדְל כַּחוֹ שֶׁל יְהוָה שְׂמָה רַבָּא (אוֹתוֹת יט-כה) .

ו. חוֹב לְחַנּוּף הַקְּטָנִים - וּבִמְתָרְשֵׁל עֲנָשׁוּ קוֹשָׁה
מְאֹד, רַחֲמָנָא לְצַלָּן (אוֹתוֹת כו-כז) .

**פָּרְקוּ יח עוֹד לְקוֹטִים נִפְלְאִים בְּעֵנְיָי אַמִּירַת
אָמֵן**

א. נִצַּל מַעֲיֵן הַרְעָה (אוֹת א) .

ב. בְּמַעַט אֵין נְקִי מִמְכָּשׁוֹל זֶה (אוֹתוֹת ב-ג) .

ג. מְסִירַת מוֹדְעָה לְפָנָי הַתְּפִלָּה (אוֹתוֹת ד-ה) .

פָּרְקוּ יט מַעֲלוֹת אַמִּירַת אָמֵן (בְּאִירִישׁ) (אוֹתוֹת א-יט) .

פָּרְקוּ כ א. עֲנָשׁ בַּטּוֹל אַמִּירַתָּה בְּשִׂיחָה בְּטִלָּה (אוֹתוֹת
א-כו) .

ב. דַּעַר גְּרוֹיֶסֶר שְׂכַר פֶּאָר זְאָגָן אָמֵן יְהוָה שְׂמָה

רַבָּא (אוֹתוֹת כח-לד) .

פָּרָק א

חובת תזכרה ברבים
למספרים ומשיחין
בבית-המדרש בפרט בעת
התפלה - שמונה-עשרה -
ומדיש

כל בית-המדרש יעמיד אנשים על זה
שיבישו אותם ברבים

(א) עין בספר נוי העמודים (דף יז, עמוד ה, פרק עשירי) כתב הרמב"ם מי שצריך לכנס בבית-הכנסת וכו' ונראה שהישיבה בבית-הכנסת למצוה יחשב, והמדבר שיחה בטלה וכאלה עברה מכבה מצוה. מזה ילמד כל איש ואשה שיושבים בבית-הכנסת אף שלא בשעת התפלה שאין לדבר שום שיחה בטלה, ומכל-שכן בשעת התפלה או קריאת התורה שלא לדבר דבר של חליו. ובעוונותינו הרבים עד מתי יהיה זה לנו למוקש, שבכל עיר ועיר אין יכולין למחות להו לעם, ונעשה להם כהתר בעוונותינו הרבים. וי להם, וי לנשמותיהם, ואיך יעלו תפלותיהם למעלה והיא מלכלכת במיני חטאים, ואין חטיגור נעשה סניגור.

על-כן מן הראוי שכל קהלה וקהלה, מקום אשר דבר המלך מלכו של עולם ודתו מגיע, יעמידו אנשים על זה אשר

יִשְׁגִּיחוּ בְּאֵיּוֹמִים רַבִּים עַל הַמִּדְבָּרִים, וַיִּכְיֹשׁוּ אוֹתָם בְּרַבִּים,
 וּבָזָה נִרְאָה כְבוֹד ה' בְּאַרְץ, וְכָל הָעַם יִשְׁמְעוּ וַיִּירָאוּ וְלֹא יִזְדוּן
 עוֹד, וַיִּתְּנוּ בְּמַתְג וְרֶסֶן עֲדִים לְכֹלם אֵת פִּיהֶם בְּבֵית־הַכְּנֶסֶת
 מִלְדַּבֵּר דְּבַר שֶׁל חַל וְשִׁיחָה בְטֹלָה, עֵינֵי שָׁם. עַד כָּאן לְשׁוֹן סֵפֶר נוֹי
 הַעֲמוּדִים.

(ב) וְאִם יָבוֹא אֶחָד וַיֹּאמֶר מוֹטָב שִׁיְהִיּוּ שׁוֹגְגִין תִּשׁוּבְתוּ בְצִדּוֹ.
 א' כִּי כָל הַגְּאוּנִים הַקְּדוּשִׁים הַנּוֹזְכִים בְּסֵפֶר הַזֶּה הֵיוּ אוֹהֲבֵי
 יִשְׂרָאֵל בְּאֵמֶת יָדְעוּ גַם־כֵּן מִזֶּה. אִף כִּי כָל דָּרָךְ תּוֹרַתְנוּ הַקְּדוּשָׁה
 כֶּף הוּא, פְּרֻשֶׁת נֹצְבִים רָאָה נְתַתִּי לְפָנֶיךָ הַיּוֹם אֵת הַחַיִּים וְאֵת
 הַטּוֹב וְגו' וְכִמּוֹהוּ רַבִּים. וְעוֹד בְּסֵפֶר חֲסִידִים (סִימָן רֹסב) אֵיתָא וְמָה
 שֶׁאָמְרוּ הֵנַח לְיִשְׂרָאֵל מוֹטָב שִׁיְהִיּוּ שׁוֹגְגִין וְאֵל יִהְיֶה מוֹזִידִין
 זֶהוּ בְּמִקּוֹם רְשׁוֹת אֶכָּל בְּבֵית־הַכְּנֶסֶת לֹא. וְעֵינֵי עוֹד בְּסֵפֶר
 אֱלֹהֵי הַמִּצְוֹת לְמַהֲרָ"ם חֲגִיזוּ (סִימָן תַּקמ"ז) בְּאַרְיִכוֹת גְּדוּל. (סֵפֶר
 הַפָּנִים דף ה:)

אֵין לְצַרְפָּם לְמַנְיָן כְּשֶׁאֵין עֲשָׂרָה בְּלַעֲדֵיהֶם

(ג) בְּשִׁלְחוֹן־עֲרוּף אֲרַח־חַיִּים (סִימָן קכז, סְעִיף ז) כְּשֶׁשָּׁ"ץ חוֹזֵר
 הַתְּפִלָּה הַקֹּהֵל יֵשׁ לָהֶם לְשִׁתְּק וּלְכוּן לְבְרָכוֹת שֶׁמְבָרַךְ הַחַזָּן וְלַעֲנוֹת
 אָמֵן. וְאִם אֵין תְּשֻׁעָה מְכוּנִים לְבְרָכוֹתֵי קָרוֹב לְהִיּוֹת בְּרָכוֹתֵי
 לְבִטְלָה. לְכוּן כָּל אָדָם יַעֲשֶׂה עֲצָמוּ כְּאֵלוֹ אֵין תְּשֻׁעָה זוּלָתוֹ וּיְכוּן
 לְבְרַכְתָּ הַחַזָּן. טוֹרֵי־זֶהָב (סְעִיף־קט"ב) וְאִם אֵין תְּשֻׁעָה מְכוּנִים,
 מִזֶּה נִרְאָה שֶׁאֵין מְצַטְרְפִין לְמַנְיָן מִי שֶׁאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ אֶף־עַל־גַּב
 שֶׁהוּא פָּקַח, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. יֵשׁ בְּלְשׁוֹנוֹ שְׁנֵי פְרוּשִׁים: א' כְּפֶשׁוּטוֹ
 שֶׁאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ שֶׁהוּא חֲרַשׁ וְאִסּוּר לְצַרְפוֹ כְּשֶׁאֵין תְּשֻׁעָה זוּלָתוֹ,

ופרוש ב' שאינו חרש רק אוטם אזנו משמע ומדבר דברים בטלים גם כן אסור לצרפו. וכן כתב הטורי"זהב בפרוש בארח-חיים (סימן נה, סעיף קטן ד) יש להפליג על זה דהיאך מביא ראיה מן השוטים האלו שעושים אסור בהפסקת שיחה בטלה אשר גדול עונם מאד ובאמת אני אומר שחלילה להצטרף עם אנשים פושעים כאלו כשאין מגן זולתם, עד כאן לשונו. (ספר הפנים, דף ט, אות ב)

פֶּרֶק ב

שָׁכַר נִפְלָא בְּעוֹלָם הַזֶּה לְמִי
שְׂאִינוּ מְדַבֵּר בְּקוֹדֵשׁ וַחֲזֵרֵת
הַשֵּׁי"ץ וְעוֹנֶה אָמֵן וַיְהִי שְׁמָה
רַבָּא כְּרָאוּי

מהי העצה להציל עצמכם ובניכם הקטנים מקענסר, רחמנא לצלן, או שאר מיתות משנות, כמו: הארץ אטאקע, עקסידנט, פאראלייז, בלוט פארקאלעכונג, אסטמא, נערווען צוואמענבראד, לונגען קרענק, נירן קראנקהייט, ושאר חליים רעים?

(א) כתב בספר הגן ודרה משה (יום ט"ו) וזה לשונו: אחי ורעי אם תרצו להציל עצמכם מן הדבר, בר מינו, וגם בניכם הקטנים שלא ימותו, חס ושלום, במיתות משנות שקורין

"פאקין מאזלען" שזו גם כן מין דבר, רחמנא לצלן, מנעו עצמכם מן ההגיון, רוצה לומר שלא תדברו חס ושלום בבית־הכנסת שום דבר בטל.

ובשלה"ה מזהיר מאד שצריך לברח עם בניו הקטנים כשהולכין במקום אחד "פאקין", ואם אינם רוצים לברח עם הילדים הוו עתידים לעמד עם בניכם לדין, שהם גרמו לבניהם שימותו, ובעוונותינו הרבים בזה גרמו האבות שדברו בבית־הכנסת, ועכשו בעוונותינו הרבים כמעט רבם ככלם נכשלים בדבר הזה ונעשה להם כהתר, וגדולי הדור נכשלים בזה בעוונותינו הרבים.

והנה באתי לעורר לבביכם הטהורים וכל רבני ארץ ומורי צדק בכל קהלות וישובים לגזר על השמש להזהיר העם בשעת התפלה שלא ידברו, דהינו שיצוה להכריז "שתיקה יפה בשעת התפלה" ואז יהיה להם שיבה טובה שהוא ראשי־תבות שתיקה יפה בשעת התפלה.

וכל אדם יזהר מאד בתשובה קלה כזו, ואף אם כבר יהיה לו תקון גדול מהיום והלאה על־ידי שיגער בחברו, והחיוב מטל עליו לגער בחברו כמו שאיתא בשלחן־ערוך (סימן קכד), ונראה לי כונת השלחן־ערוך שהוא כמו רוצח שנהרג על ידו כמה בניים.

ובזה יוכן הפסוק: לשוא הפיתי את בניכם מוסר לא לקחו, רוצה לומר שלא לקחו מוסר והיו מדברים בבית־הכנסת כנ"ל, ועל־כן חטאם גדול כמו חטא קין שהרג לאחיו, וגדול הנה עונו מנשא, עונו נמי גדול וגדול כח התשובה שיזכה לעצמו ומזכה

לאחרים עמו, וזדונותיכם נעשה לכם כזכיות ונברא לכם מלאכי רחמים, ותגרמו חיים לכם ולבניכם אחריכם בטוב ובנעימים אמן, עד כאן לשונו.

(ב) על כל קטרוג שהשטן מקטרג הקדוש־ברוך־הוא במדות רחמיו משתיק לו, ומשל כשהשטן אומר ישאל גנבים הם הקדוש־ברוך־הוא משיב לו: מי יאמר אם האמות קבלו התורה שלא היו גנבים וגזלנים יותר מישראל, אבל אם מקטרג ואומר שישאל אין להם יראה ומדברים בבית־הכנסת, לזה אין להקדוש־ברוך־הוא תרוץ כביכול, כי עכשו ראינו בעוונותינו הרבים האמות עומדים בבית תפלתן באימה וביראה, ומיד נותן הקדוש־ברוך־הוא רשות למשחית לחבל העולם וזהו דבר רחמנא לצלן, ואל תקרי דבר אלא דבור, שהיה מדבר בבית־הכנסת בעת התפלה וברא מלאכים משחיתין, המה ממיתין אותו בשעת הדבר בר מינו, עד כאן לשונו. (שם, יום שמיני)

(ג) כשאדם כועס חס ושלום נעשה סרְכָא בראה שלו על־ידי הכעס, והוא ספנה שלא יתהוה שם נקב, חס ושלום, ואז העצה לענות אמן יהא שמה רבא בכח באותו יום, אז על־ידי זה עובר הסרְכָא מהראה, ועל־כן תקנו רבותינו זכרונם לברכה התפלות כדי שיענו אמן יהא שמה רבא בכל יום כמה פעמים ביום, ואם יהיה לו סרְכָא ינתק בקל. (ספר בת מלה, הנספח לספר זרע קדש)

מי שיש לו עוונות ומתירא שלא יענישהו
 הקדוש־ברוך־הוא, חס ושלום, בקצר ימים
 - או חליים רעים - או חטיפת בנים - או
 מיתת אשתו - או גלות - או עניות - או
 גיהנם קשה - מה יעשה?

(ד) בחרדים, בסופו (מצות התשובה, פרק ז) כתב בזה הלשון: יש לנו
 לבקש בשדה אשר ברכו ה', הוא השלשה מיני סגלות ורפואות
 קלות לרפאת חלי הנפש החלושים שאין בהם פח לסבל הרפואות
 הקשות. והנה מצאנו לרבותינו זכרונם לברכה שאמרו כל מי
 שעונה אמן יהא שמה רבא בכל פחו אפלו היה בו שמץ מינות
 מוחלין לו, והחמירו בזה בזה ואמרו שצריך לזעזע כל אבריו
 ולענות בקול תקיף, ומי שרגיל לעשות כן הנה הוא מבשר
 שימחל לו עונותיו אם לא ישוב לכסלה, עד כאן לשונו.

(ה) הרי תראה אחי אהובי (מדברי הזמר הקדוש פרשת נח בתוספתא דף
 סב:) שבכח ענית אמן יהא שמה רבא בקול רם ממש מציל רשעים
 מגיהנם, וממילא תשמע מכל זה כי מה שזוכה לענות אמן יהא
 שמה רבא יותר בכח וכונה מציל יותר רשעים, וכל־שכן נשמת
 אבותיו וקרוביו, וכל־שכן נשמת עצמו אם יצטרף לירד לגיהנם,
 כי אין לה עוד כמעט איזה פעלה בעולם שינצל על ידה מדינה של
 גיהנם כמו זה. (שומר אמונים, חלק ב, דף רנז)

(ו) משמע מהזהר הקדוש (פינחס רכ) שעל־ידי שמכון לענות אמן
 יהא שמה רבא בכונה ובכח האיברים, וגם־כן בקול רם, משתלם
 בזה בכחינת מחשבה דבור ומעשה, ונתעלה בזה נפשו, רוחו

ונשמתו, לבלי יצטרף לירד לשאול, חס ושלום, ואם יצטרף לירד לגיהנם לא ישתיר שם רק יעלה מיד, זהו שקרו של אמן יהא שמה רבא. (שם, רנח)

אם רוצה לבטל גזרה קשה מן שמים הנגזר עליו

(ז) העונה אמן בכל פחו קורעין לו גזר דינו של שבעים שנה. (תקוני זהר יט, מ. ועין חלק ג כ. ועין שבת קיט: ובתוספות שם. וברעיא מהימנא הגרסא "אמן יהא שמה רבא מברך" ולא "אמן" בלבד).

(ח) בשעה שישראל בצרה ומתפללין לפני הקדוש ברוך הוא קול מכריז בכל העולמות פתחו שערים, כמו שישראל פותחים בעצנת אמן את שערי הברכה, כך עתה יפתחו לפניהם השערים לקבל תפלתם. (זהר הקדוש חלק ג, רפה:)

(ט) כשישראל למטה שומרים לענות אמן ומכונים לבם כראוי, כמה שערי ברכה נפתחים להם למעלה, וכמה טובה מצוי בכל העולמות, כמה שמחה בכל העולמות. (שם)

(י) הקדיש הוא שבח שהקדוש ברוך הוא מתעלה בו יותר מכל שבחים אחרים, ולמה? בשביל שהוא גורם כפיה לסטרא אחרא ושיתעלה כבודו של הקדוש ברוך הוא על הכל. (חלק ב, קכט: וכן בחלק ג, קכט: שמשבר כל הקלפות, עין שם).

(יא) בשעה שהזקן יושב ודורש ועונין אחריו אמן יהי שמו הגדול מברך, אפלו יש לו שטר גזרות של מאה שנה

הקדוש-ברוך-הוא מוחל. (קהלת-רבה ט-כ, ובמדרש שוחר-טוב משלי י' הגרסא: אפלו אם נחתה גזר דינם אני מוחל להם ומכפר עוונותיהם, עד כאן).

(יב) בשעה שאומר בני הפטרה (בצבור) בקהל חולצין אותי מן הדיו, ובשעה שאומר קדיש קרעו לי גזר דין מפל וכל. (זהר חדש, ניקרא מט.)

מהי הדרך הישרה שלא יארע, חס ושלום,
עוד הפעם גזרת ת"ח ות"ט וגזרת הדיטשן
ימח שמם?

(יג) חסיד היה מתענה על אריכת הגלות, וגלו לו בחלום הלילה איך יבוא הגאולה והעולם אינם משגיחין לענות אמן על ברכות הגאולה, וזהו: המחזיר שכינתו לציון, ועל ירושלים שקדם ושמרו. (ספר הגן ודרך משה יום יא).

(יד) הרב הקדוש רבי ייבי זצ"ל היה דורש תמיד בקולות, צעקות ותחנונים שזה (שיחה בתפלה) עקר גרם הגלות ונגלה שמפני זה החטא היה כל גזרות שנת ת"ח, רחמנא לצלן. (שומר אמונים, דף רנו)

(טו) מי שנוהר בזמן הזה בזה מקבל שכר ביותר נגד כל העולם כלו כי הוא ממש כמת מצנה, וזה גורם הגלות בעוונותינו הרבים שמפטיקין היחוד, ואלו היו נזהרים בזה היו יכולים לבטל כל גזרין בישינו ולסתם פיות המקורגין. (שם)

(טז) לא כמו שנהגו המוני עם שבשעה שהחזן חוזר תפלת שמונה-עשרה אינם עונים אמן ואומרים בקשות ומעמדות, וגם הלומדים מפלפלים וסומכים על הסכרא משבשת וכו' אם חס ושלום מכל העונים את הברכה אפלו רק אחד אינו עונה אמן, עונו גדול מנשא ולא עוד אלא שמחטיא את הרבים, והמונים מביאים לעצמם ראיה מתלמיד-חכם שהוא מפלפל בשעת שמונה-עשרה, והמה משתעים במלי דעלמא וגורם בזה רעה לעצמו ולאחרים, ויהיה בכלל ירבעם בן נבט שחטא והחטיא, ואיתא בשלחן-ערוך שמחייב כל אדם לגער במספרים בבית-הכנסת, וחוטא גדול הוא כמו רוצח, ועונו גדול מנשא. (הגן ודרה משה, יום טו)

(יז) ענין נורא מובא בספר מרכבת שלמה לרבי ישמעאל כהן גדול (דף ג. בסופו) וזה לשונו: אמר רבי ישמעאל שח לי סגיאלי שר הפנים, ידידי שב בחיקי ואגיד לך מה תהא על ישראל, וישבתי בחיקו והיה בוכה והיו דמעות יורדות מעיניו ונפולות עלי, אמרתי לו הדר זיוי מפני מה אתה בוכה? אמר לי ידידי, בוא ואכניסה ואראך מה גנוז לישראל עם הקדש. תפסני בידו והכניסני לחדרי חדרים ולגנוזי גנוזים ולאוצרות ונטל את הפנקסיו, הראני אגדות כתובות צרות משנות זו מזו, אמרתי לו הללו למי הן, אמר לי לישראל, אמרתי לו יכולין ישראל לעמד בהן, אמר לי בוא למחר ואודיעה צרות משנות מאלו. למחר הכניסני לבית גנוזי גנוזין ולחדרי חדרים והראני צרות משנות מן הראשונות וקשות, אשר למנת למנת, ואשר לחרב לחרב, ואשר לרעב לרעב, ואשר לשבי לשבי. אמרתי לו חדר זיוי כל כך חטאו ישראל, אמר לי בכל יום

מתחדשות גזרות קשות מאלו וכיון שנכנסו לבתי-כנסיות ולבתי-מדרשות ועונין יהא שמה רבא אין אנו מניחין אותן לצאת מחדרי חדרים עד כאן לשונו.

(חי) דע אחי אהובי כי באם אתה עומד לפני הקדוש-ברוך-הוא ועונה אמן יהא שמה רבא בקול תקיף ובקול רם ובכונת הלב אז עולה זה הקול ובוקע טנרין תקיפין ומשבר מנעלין דפרזלא ובוקע חומות למעלה לפי ערך כח נפשך ונשמתך, ואז בזה הכח מתלבשת שכונת עזנו, ונותנת כח למלאכי רחמים של ישראל כמו המלאך מט"ט, ומלאך מיכאל שרא רבא דישראל, ומלאך גבריאל וחכריהון, ונוטלין וחוטפין בזה כמה נשמות מידי הס"ם, אשר כבר נגזר עליהם רחמנא לצלן שבי, הרג, ובזה, וכל מיני צרות משנות חס ושלוה, ונמסרו בידו של המקטרג לשבי ולבזה, והקדוש-ברוך-הוא ברחמיו מציל אותם מידו בנפים ונפלאות אל הנשמות אשר יש להם איזה שיכות עמך מצד עבור ונצוץ ונגלגול, כי יש נשמה אשר יש לה שיכות אפלו עם עשרת אלפים אנשים בדור כמבאר בספר הגלגולין, ואין שיהא זאת לגדלת האדם, או שיהא מפרסם, ויכול להיות שיהא אפלו איזה בעל מלאכה ושרש נשמתו הוא ממקור רם ונשא בשרש העליון וכו'. אם-כן מאחר שגורמים לבטל הגזרות, וגורמים להציל איזה איש ממיטה או כמה אנשים, אם-כן דמו ודם זרעיותיו תלויים בה כי אתה הצלת אותו וגרמת להחיותו, ויש לה חלק בכל המדות שעושים אלו האנשים. (שומר אמונים, דף רנט-רס)

(יט) בצנאת הרב הקדוש מורנו רבי אהרן ראטה זצ"ל (מספר הספרים: שומר-אמונים, סהרת-הקדש, שלחן-הטהור ועוד) כותב בזה

ה'לשון: פלא גדול הפלא ופלא שכל העולם רואים אזהרות נוראות וענשים גדולים כאלו (בזהר הקדוש וילך דף רפה, וש"ס ברכות מז.) רחמנא לצלן, ואין שמים על לבם, היש גדל פתאות מזה, שבמעט אין נזכר ענשים כאלו על העברות החמורות הגדולות, ובשביל הסבלה קטנה של שמירת הדבור בשעת התפלה מכניסים את עצמם ואת נפשם לסכנות גדולות כאלו רחמנא לצלן, כי המספר בשעה שהש"ץ חוזר התפלה או בעת קדיש או קריאת התורה או אמירת הברכות בלתי אפשרי שלא יענה אמן יתומה, חטופה, וקטופה, וכדומה. כי אין יודע על איזה ברכה עונה אמן וכו', ומי שאומר שיכול לכוון אינו רק מגסותא דרוחא אומר כן.

בעבורו מוחלין לו כל עוונותיו

(כ) ענית אמן יהא שמה רבא מהדברים שמוחלין לו בעבורו על כל עוונותיו (חרדים, מצנות תשובה, פרק ז, בחתימת הספר).

(כא) בשעה שהגון יושב ודורש ועונין אחריו אמן יהי שמו הגדול מברך, אפלו יש לו שטר גזרות של מאה שנה הקדוש ברוך הוא מוחל. (קהלת רבה ט-כ, ובמדרש שוחר טוב משלי י' הגרסא: אפלו אם נחתך גזר דינם אני מוחל להם ומכפר עוונותיהם, עד כאן).

(כב) העונה אמן יהא שמה רבא בכל כחו אפלו היה בו שמץ עבודה זרה מוחלין לו. (זהר הקדוש ויקרא רעיא מהימנא דף כ)

(כג) הקדיש הוא שבח שהקדוש־ברוך־הוא מתעלה בו יותר מכל שבחים אחרים, ולמה? בשביל שהוא גורם כפיה לסטרא אחרא ושיתעלה כבודו של הקדוש־ברוך־הוא על הכל. (זהו הקדוש חלק ב, קכט: וכן בחלק ג, קכט: שמשבר כל הקלפות, עין שם).

(כד) עמי הארץ שאינן יודעין לא לקרות ולא לשנות ולא לדרוש והם נכנסים לבתי־כנסיות ולבתי־מדרשות ועונין אמן אפלו אין ביזן אלא שכר אמן זה דים. (אגדות בראשית עט)

חובה לקבל אחד לומר בברכותיו בקול רם שישמעו אחרים ויענו אמן

(כה) זה לשון ספר ווי העמודים (פרק עשירי בסופו): על כן כל איש מישראל ששומע הברכה מישראל מחיב לענות אמן, אפלו שומע מאשה או מקטן, ואם שומע ואינו עונה חייב מיתה, וסימן - אמן נוטריקון אני מוסר נפשי, שכל אחד מישראל מחיב למסור נפשו על ענית אמן, וכל איש מישראל מחיב לומר הברכות בקול רם כדי שישמעו בני הבית או שאר העומדים אצלו ויהיו יכולים לענות אמן, שמלת אמן עדות היא על הברכה שהיא אמת, ואם יאמר בלחש היא כמו שמעלים להעיד על הדבר.

פָּרָק ג

שָׁכַר לְעוֹלָם הִבָּא לְמִי שְׂאִינוּ
 מְדַבֵּר בְּעֵת חֲזַרְת הַשִּׁי"ן
 וְזוֹדֵישׁ וְעוֹנָה אָמֵן וַיְהִי שְׁמָה
 רַבָּא בְּרֵאוּי

אֲפֹשֶׁר לוֹ לִפְנֵים לְכָל הַיְכָל בְּגוֹ-עֲדוֹן

(א) מה שאמרו חז"ל (שבת קיט:) "כל העונה אמן בכל פחו פותחין לו שערי גן-עדן, מפרש המהרש"א שם וזה לשונו: כי הגן-עדן יש לו הרבה שערים מחצה לפנים ממחצה, וכמו שאמרו כל צדיק נכונה מחפתו של חברו, ובפרק שואל אמרו פהאי גונא כל צדיק יש לו מדור לפי כבודו, ואמר שנה העונה אמן בכל פחו שפותחין לו כל השערים מחדרי גן-עדן, עד כאן לשונו. (ועין בספר שומר אמונים חלק ב' בראשו שבאר על-פי דרכו למה מגיע להעונה אמן שהוא דבר קטן שיפתחו לו כל חדרי גן-עדן יותר מצדיקים שהתעמלו בכל מיני תורות ועבודות, עין שם).

(ב) כמו שמצינו אצל האר"ל (מוכא בהקדמה לספר עמק המלך, הקדמה ג, פרק ב) שאמר לתלמידיו שבשעה שהוא ישן בא מלאך מט"ט ומוליך נשמתו לאיזה ישיבה של מעלה שירצה, ולאיזה היכל שרוצה לפגס וללמד, ככה יהא לעתיד לבוא לאלו שגזקוהו בעגנת אמונים שיפתחו לפניהם כל היכלין ללמד

תורה במתיבתא דלעלא, וכל תרעין יהיו פתיחין לה ולית
דימחה בידה, כאשר תראה מדברי הקדושים. (שומר אמונים,
חלק ב, רמז:)

**בעל יארצייט המתפלל לפני העמוד לא
הועיל כלום לנשמת אביו ואמו אם אין
עונין בראוי**

(ג) אעתיק מעשה הידוע שרמזו עליה כל הפוסקים המדברים
ממעלת אמירת קדיש אחר אב ואם (עין דרכי משה ורמ"א יורה דעה
סימן שעו) ומובא באריכות באור-זרוע (הלכות שבת, סימן ג) וזה
לשונו:

מעשה ברבי עקיבא שראה אדם אחד שהיה ערם ושחור
כפחם והיה טעון על ראשו מטען כעשרה טעוניו, והיה רץ
כמרוצת הסוס. גזר עליו רבי עקיבא והעמידו, ואמר לאותו האיש
למה אתה עושה עבודה קשה כזאת, אם עבד אתה ואדונך עושה
לך כה אני אפדה אותך מידו, ואם עני אתה אני מעשיר אותך. אמר
לו בבקשה ממך אל תעכבני שמא ירגזו עלי אותם הממנים עלי.
אמר לו מה זה ומה מעשיך. אמר לו אותו האיש מת הוא ובכל יום
ייום שולחים אותי לחטב עצים ושורפין אותי בהם. ואמר לו בני
מה היתה מלאכתך בעולם שבאת ממנו. אמר לו גבאי המס הייתי
והייתי מראשי העם ונושא פנים לעשירים והורג עניים. אמר לו
כלום שמעת מן הממנים עליה אם יש לך תקנה. אמר לו בבקשה
ממך אל תעכבני שמא ירגזו עלי בעלי פרענות [שמעתי] שאותו

האיש אין לו תקנה, אלא שמעתי מהם דבר שאינו יכול להיות שאלמלי היה לו לזה העני בן שהוא עומד בקהל ואומר ברכו את ה' המברך, ועונין אחריו ברוך ה' המברך לעולם ועד, או יאמר יתגדל ועונין אחריו יהא שמה רבא מברך, מיד מתירין אותו האיש מן הפרענות, ואותו האיש לא הניח בן בעולם, ועוב אשתו מעברת ואינו יודע אם תלד זכר מי מלמדו, שאין לאותו האיש אהוב בעולם.

באותה שעה קבל עליו רבי עקיבא לילה ולתפש אם הוליד בן כדי שילמדו תורה ויעמידו לפני הצבור. אמר לו מה שמה, אמר לו עקיבא, ושום אנתתך, אמר לו שושבינא. ושום קרתך, אמר לו לודקא. מיד נצטער רבי עקיבא צער גדול והלך ושאל עליו. פיון שבא לאותו מקום שאל עליו, אמרו לו ישתחקו עצמותיו של אותו הרשע. שאל על אשתו, אמרו לו ימחה זכרה מן העולם. שאל על הבן, אמרו הרי ערל הוא, אפלו מצנת מילה לא עסקנו [בו]. מיד נטלו רבי עקיבא ומלו והושיבו לפניו ולא היה מקבל תורה, עד שישב עליו ארבעים יום בתענית, יצתה בת-קול ואמרה לו רבי עקיבא לך ולמד לו. הלך ולמדו תורה וקריאת-שמע ושמונה-עשרה ברכות וברכת המזון והעמידו לפני הקהל ואמר ברכו את ה' המברך וענו הקהל ברוך ה' המברך לעולם ועד יתגדל יהא שמה רבא, באותה שעה מיד התירו המת מן הפרענות. מיד בא לרבי עקיבא בחלום ואמר יהי רצון מלפניך ה' שתנח דעתך בגן-עדן שהצלת אותי מדינה של גיהנם, מיד פתח רבי עקיבא ואמר יהי שמה ה' לעולם ה' זכרה לדור ודור. וכן מצא מורי הרב רבי אלעזר מורמשא בתנא דבי אליהו רבא דקטן האומר יתגדל מציל אביו מן הפרענות עד כאן לשונו.

יִזְכָּה לְהִיּוֹת בְּהִיכַל מִלֶּךְ הַמְּשִׁיחַ - וְזוֹכָה לְאוֹר הָעוֹלָם הַבָּא

(ד) וַיֵּשׁ לַמְּשִׁיחַ צְדָקָנוּ גַם-כֵּן עֲלֵיהָ גְדוּלָה בְּעֲנִיַת אָמֵן יְהֵא שְׁמָה רַבָּא, וּמִפְּנֵי זֶה מְשִׁיחַ עוֹמֵד עֲלֵיהֶם, וּמִסְתַּמָּא כִּכְה גַם-כֵּן יִשְׁתַּלְמּוּ לְעֵתִיד לְבוֹא, שְׂיִזְכּוּ לְהִיּוֹת מִהִיכְלָא דְמִלְכָא מְשִׁיחָא, וְלִקְבֹּל אֲלַפְנָה דְאוֹרֵיתָא מִפְּנֵי, אֲשֶׁר לֹא כָּל אֶחָד יִזְכָּה לְזֶה אֲלֵא מִי נְמִי. (שׁוֹמֵר אֲמוּנִים, חֵלֶק ב', דָּף רנז)

(ה) לְכוּ פֶסֶק וְתַנִּי הַתְּנָא הַקְדוּשׁ רַבִּי מְאִיר מְאִימְתִי הַתִּינוּק בָּא לְעוֹלָם הַבָּא מְשַׁעָה שְׁעוֹנָה אָמֵן, כִּי כְשֶׁהַתִּינוּק בָּא לְזֶה הָעוֹלָם הוּא כְּגַלְמִ בְּלֵי צוּרָה וְאִין יְכוּל לְזַכּוֹת לְאוֹר עוֹלָם הַבָּא כִּי צְרִיךְ לְזֶה לְבוּשׁ כְּמוּבָא בְּזֵהר הַקְדוּשׁ (בְּרֵאשִׁית ז': ל"ז צא. תְּרוּמָה קא.) שְׁבֹלָא לְבוּשׁ אִי אֶפְשֶׁר לְכַנֵּס לְגוֹן-עֲדוֹ, וְאִם הַתִּינוּק זוֹכֶה לְעֲנוּת אָמֵן מִקְבֵּל עַל עֲצָמוֹ צוּרָה וְלְבוּשׁ, וְגְדוּל עֲנִיַת אָמֵן שְׁאֶפְלוּ בְּלֵא הוֹדַע מִקְבֵּל עַל עֲצָמוֹ הַתִּינוּק לְבוּשׁ קְדוּשׁ וְנוֹרָא. (שָׁם)

הַ"שִּׁינְעֵי אִידִין" גּוֹרְמִים לְהַמּוֹן הָעַם לְסַפֵּר
בְּעֵת חֲזַרְתָּ הַשִּׁינְיָן וְהוֹדִישׁ, שְׁזֵה גּוֹרֵם צְרוּת
לְשׁוֹנָאֵי יִשְׂרָאֵל, רַחֲמָנָא לְצַלְנוּ, וְעַכּוּב
הַגְּאֵלָה

(ו) וּבִסְפֵר הַקְדוּשׁ הֵגוֹן מְבִיא שְׁזֵה סַבְת עַכּוּב הַגְּאֵלָה, רַחֲמָנָא לְצַלְנוּ. כִּף גַּלּוֹ לְזֶה הַצְּדִיק מִן הַשָּׁמַיִם וְכִכְה גְּלָה הַקְדוּשׁ רַבִּי יִיבָא מְאוּסְטְרָאָה שְׁזֵה עַכּוּב הַגְּאֵלָה עַד עַכְשָׁו, רַחֲמָנָא לְצַלְנוּ. לְכוּ אַחֵי אַהֲוִי חוּסוּ נָא וְחַמְלוּ עַל נַפְשֵׁכֶם וְהִזְהֵרוּ וְהִזְהֵרוּ בְּזֵה מְאֹד

וּתְקַבְּלוּ שְׂכָר נֶגֶד כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, כִּי זֶה עֲכָשׁוּ מִמֶּשׁ נִחְשָׁב לְמַת
 מִצְוָה, וּמִי שֶׁיַּעֲבֹר עַל זֶה אֵינוֹ נִחְשָׁב מִתְּלִמְיָדֵי, כִּי עַל זֶה מְסַרְתִּי
 תְּמִיד נַפְשִׁי בְּבֵית־מִדְרָשִׁי שֶׁיִּכְלָתִי לְמַחֹת, וְגַם בְּבֵית־מִדְרָשִׁים
 אֲחֵרִים אֲצִל שְׁכַנִּי שֶׁיִּכְלָתִי לַפְעַל אֲצִלְם, כִּי הִרְחוּקִים בְּהִסְתַּכְּלוֹת
 עַל "שֵׁינֵנֶט יוֹדֵי"ן" שְׁעוֹבְרִים עַל זֶה אֵין שׁוֹם פְּתֻחוֹן פֶּה לְמַחֹת
 כִּידוּעַ, רַק הַשׁוֹמֵר נַפְשׁוֹ שְׁלֵא יִפֹּל לְמִדְרָא תַתְּאָה בְּשׂאוֹל תַּחְתִּית
 כַּמוֹכָא בְּלִשׁוֹן שֶׁל זֶהר הַקְּדוֹשׁ יְחוּס עַל נַפְשׁוֹ וְלֹא יִדְבֹר שׁוֹם דְּבוּר
 בְּשָׂעָה שֶׁהַשֵּׁ"ץ חוֹזֵר הַתְּפִלָּה, וְלֹא בְּשָׂעַת קִדִּישׁ, וְלֹא בְּשָׂעַת
 קְרִיאַת־הַתּוֹרָה, אוֹ אֲמִירַת הַבְּרָכוֹת וְכו'.

וְאִם יִדְמָה לָהֶם הַיֵּצֵר שֶׁיִּפְסִידוּ מִמּוֹן בְּשֶׁבִיל זֶה יִמְסְרוּ נַפְשָׁם
 עַל מִמּוֹן הַבְּזוּי, כִּי בְּאֵמַת אֵין מִפְסִידִין חֵס וְשְׁלוֹם עַל כְּבוֹד שְׁמַיִם
 לְעוֹלָם כִּי דוֹרְשֵׁי ה' לֹא יִחְסְרוּ וְכו'.

(ז) שְׁמַעְתִּי לְסִפְרֵי מִהַגְּאוֹן הַקְּדוֹשׁ בְּעַל אִמְרֵי אֵשׁ וְצ"ל שְׁפַעַם
 אַחַת הִיָּה אֲצִלוּ תְּלִמִּיד שְׁשָׁח בְּשָׂעָה שֶׁהַשֵּׁ"ץ חוֹזֵר
 הַשְּׂמוּנָה־עֲשָׂרָה, וְקָרְאוּ אַחֲרֵי־כֵן כָּל הַיּוֹם בְּשֵׁם "גְּדוּל", וְלֹא יִדְעוּ
 הַתְּלִמִּידִים טַעַם הַדְּבָר, וְשָׂאוּ אוֹתוֹ, וְהַשֵּׁיב, מִפְּנֵי שְׁשָׁח בְּשָׂעָה
 שֶׁהַשֵּׁ"ץ חוֹזֵר הַתְּפִלָּה נַעֲשֶׂה בְּזֶה בְּכָל־ל חוּטֵא וְגְדוּל עוֹנוֹ מִנְּשֵׂא
 כַּמוֹכָא בְּשִׁלְחַן־עֲרוּף (אַרְחֻחִיִּים קַד־ז) עַל־כֵּן קָרְאוּתִיו גְּדוּל, וְדַבְּרִי
 פִּי חֲכָמִים חֵן. (שׁוֹמֵר אֲמוּנִים, דָּף רַנב:)

(ח) עַל־פִּי רַב אִם בָּא אֲצִלוּם יָאָה וְשִׁפְרָא לְדַבֵּר אֵלָיו, וְהוּא בּוֹשׁ
 לוֹמֵר לוֹ הֲלוֹא עֲכָשׁוּ הוּא חֲזַרְתָּ הַשֵּׁ"ץ, אוֹ בְּאֲמַצַּע קִדִּישׁ, לֶךְ כִּי
 לֹא אֲדַבֵּר עִמָּךְ, כִּי יֵשׁ לוֹ בּוֹשָׁה שֶׁיִּחְזִיקוּ אוֹתוֹ ל' בְּטִלָּן וּפְרוּמְעַר
 שׁוֹטָה" וְעַל זֶה מְסִיק הַפְּתוּב "חֲזָקוּ וַיֵּאמֶץ לְבַבְכֶּם" כִּי אֵין רְאוּי

לאמת להיות ביישנית ופחדנית, ותחזק ותאמץ לבך שלא תפחד משום איש ולא תבוש רק תקנים השלחן-ערוף וגו' ערין בו, ואין חלוק מי שיהיה צריף לגער בו בפרט למדברים ברבים, אז אם מוחה בידם וגורם לרבים על-ידי תוכחתו שיגענו אמן, זכות הרבים תלויה בו, והגם שתראה איש קדוש וצדיק מדבר בשעת חזרת הש"ץ, חס ושלום שיקח ממנו ראיה, כי אפלו יבוא אליהו אין שומעין לו לבטל דבר אחד מגמרא ושלחן-ערוף, וכל-שכן אזהרות גדולות ונוראות כאלו, ואם תהא נזהר בהם תקבל שכר נגד כל העולם, וגם תוספת זכות שאחרים ילמדו ממך. (שם). ועין בסמוך אות י' באמצע דבור "ובשלה"ה" הגדולי הדור גם-כן נכשלים בזה בעוונותינו הרבים, עין שם).

(ט) רגיל אני למחות לאותן אנשים המתפללים תחנונות ובקשות בעת שהש"ץ חוזר ומתפלל שמונה-עשרה, כי בודאי מה שבקשו (בתחנונות) לא נתן להם, ומה שבידם נטלה מהם, רוצה לומר כי המסכם בכל הפוסקים כשהש"ץ חוזר ומתפלל שמונה-עשרה יש לקהל לשתק ולענות אמן ולכונן לברכות שמברך החזן, ומי שאינו נזהר בזה מה שבידו נטלה הימנו, ומה שבקש בשאר תחנונות לא נתן לו, כי בא זה ואבד את זה, עד כאן לשונו. (ספר נו"י העמודים פרק י' בסופו, ורמז עלה המגן-אברהם בסימן קכד).

(י) אחי ורעי אם תרצו להציל עצמכם מן הדבר, בר מינו, וגם בניכם הקטנים שלא ימותו, חס ושלום, במיתות משנות שקורין "פאקין" "מאזלען" שזו גם-כן מין דבר, רחמנא לצלן, מנעו

עצמכם מן ההגיון, רוצה לומר שלא תדברו חס ושלום בבית-הפנסת שום דבר בטל.

ובשלה' מזהיר מאד שצריך לברח עם בניו הקטנים כשהולכין במקום אחד "פאקין", ואם אינם רוצים לברח עם הילדים הוו עתידים לעמד עם בניכם לדין, שהם גרמו לבניהם שימותו, ובעוונותינו הרבים בזה גרמו האבות שדברו בבית-הפנסת, ועכשו בעוונותינו הרבים כמעט רבם ככלם נכשלים בדבר הזה ונעשה להם כהתר, וגדולי הדור נכשלים בזה בעוונותינו הרבים.

והנה באתי לעורר לבביכם הטהורים וכל רבני ארץ ומורי צדק בכל קהלות וישובים לגזר על השמש להזהיר העם בשעת התפלה שלא ידברו, דהינו שיצוה להכריז "שתיקה יפה בשעת התפלה" ואז יהיה להם שיבה טובה שהוא ראשי-תבות שתיקה יפה בשעת התפלה.

וכל אדם יזהר מאד בתשובה קלה פזו, ואף אם כבר דבר והיה לו תקון גדול מהיום והלאה על-ידי שיגער בחברו, והחייב מטל עליו לגער בחברו כמו שאיתא בשלחן-ערוך (סימן קכז), ונראה לי פונת השלחן-ערוך שהוא פמו רוצח שגהרג על ידו כמה בנינים.

ובזה יוכן הפסוק: לשוא הכיתי את בניכם מוסר לא לקחו, רוצה לומר שלא לקחו מוסר והיו מדברים בבית-הפנסת כנ"ל, ועל-כן חטאם גדול כמו חטא מין שהרג לאחיו, וגדול היה עונו מנשא, עונו נמי גדול וגדול כח התשובה שיזכה

לעצמו ומזכה לאחרים עמו, וזדונותיכם נעשה לכם כזכיות ונברא לכם מלאכי רחמים, ותגרמו חיים לכם ולבניכם אחריכם בטוב ובנעימים אמן, עד כאן לשונו. (ספר הגן ודרה משה, יום טו)

(יא) והשלישי הכי קשה מה שבעוונותינו הרבים האנשים המסיימים הנקראין "שיינע אידען" אין נזהרין באמירת אמן יהא שמה רבא מפעם לפעם ונמשכין בשיחה וזהו באמת חלול השם גדול בין מצד אותם הרואין שהגדולים אין נזהרין וכל־שכן מצד פשוטי המון שאין להם ממי ללמד מוסר שלא לעשות כן, והוא חלול השם נורא, לבר ממה שמכנה על־ידי זה ממחטיאי הרבים שאין להם חלק לעולם הבא.

(יב) ולו חכמו ישפילו איזה בתי מדרשים לעשות תקנה חיובית בבית־מדרשם שלא להניח להתפלל שם רק אותם שביקלתם לעצר רוחם מלעסק בשיחה בטלה בעדן התפלה אז יראו כי לא יפסידו בזה וכמאמר העולם "צום באשעפער דערלייגט מען נישט" ומה גם שידענא בברור כי מצויים ברוב השם הרבה מאד אברכים שמחפשיין אחר בית־הפנסת שמתפללין שם כהגון בלי שיחה מתחלת התפלה עד סופה, ואין מעצור מה להושיע בין רב למעט.

שָׁכַר נִפְלֵא לְהַעֲוֹנָה

(יג) גדול העוונה אמן יותר מן המברה. (ברכות נג:)

(יד) כל העוונה אמן בכל פחו פותחין לו שערי גן־עדן. (שבת

קיט:)

(טו) קטן מאימתי בא לעולם הבא? משעה שיאמר אמן.
(סנהדרין קי:)

(טז) אין גדול לפני הקדוש-ברוך-הוא יותר מאמן שישראל
עונין. (דברים-רבה ז)

(יז) כל מי שעונה אמן בעולם הזה זוכה לענות אמן לעתיד
לבוא. (שם)

(יח) בשביל אמן אחד שעונים רשעים מתוך גיהנם נצולין
מתוכו. (ילקוט ישעיה תכט)

(יט) עמי הארץ שאינן יודעין לא לקרות ולא לשנות ולא לדרש
והם נכנסים לבתי-כנסיות ולבתי-מדרשות ועונין אמן אפלו אין
בידן אלא שבר אמן זה דים. (אגדות בראשית עט)

(כ) אלו העונים אמן יהא שמה רבא בכל פתם קימים בהיכל שני
בגן-עדן. (זהר הקדוש, חלק א, לח:)

(כא) המקדש שמו של הקדוש-ברוך-הוא לכוון באמן כראוי
עולה מדרגה אחר מדרגה בעולם ההוא. (שם, חלק ג, רפו)

(כב) העונה אמן בכל כחו קורעין לו גזר דינו של שבעים שנה.
(תקוני זהר יט, מ. ועין חלק ג' כ. ועין שבת קיט: ובתוספות שם.
וברעיא מהימנא הגרסא "אמן יהא שמה רבא מברך" ולא "אמן"
בלבד).

(כג) בענית אמן יהא שמה רבא צריך לעורר כל האברים בכח
גדול, ובזה שוברים פח הסטרא אחרא. (זהר הקדוש, חלק ג, רכ)

(כד) בשעה שישׂראל עונים אמן יהא שמה רבא בקול רם מתמלא הקדוש־ברוך־הוא רחמים וחס על כל ואפלו על הרשעים שבגיהנם ומרויחים להם שלש פעמים ביום שעה וחצי שעה. (שם, חלק א, סב:)

(כז) בשישׂראל למטה שומרים לענות אמן ומכונים לבם כראוי, כמה שערי ברכה נפתחים להם למעלה, וכמה טובה מצוי בכל העולמות, כמה שמחה בכל העולמות. (שם, חלק ג, רפה:)

(כו) העונה אמן יהא שמה רבא בחלום מבטח לו שהוא בן העולם הבא. (ברכות נו.)

(כז) עלמא אמאי קא מקיים? אקדשה דסדרא ואיהא שמה רבא דאגדתא. (סוטה מט.)

(כח) כל העונה אמן בעולם הזה זוכה לענות אמן לעולם הבא. (דברים רבה ז-א, תנחומא צו, ח)

(כט) העונה אמן יהא שמה רבא בכל פחו אפלו היה בו שמץ עבודה־זרה מוחלין לו. (זהר הקדוש ויקרא רעיא מהימנא דף כ)

(ל) איתא בספרים הקדושים מי שגזר מלדבר בשעת התפלה מסגל לאריכות ימים ושיבה טובה. "שיבה" ראשיתבות שתיקה יפה בשעת התפלה. (ספר הפנים דף יא: אות כב)

מִשַׁל מִתְּאִים מִהֶרֶב הַקְּדוֹשׁ מֵאַפְסָא עַל הַכְּסָלוֹת שֶׁל הַפְּתָאִים הַמְּאֲבָדִים הוּן יָקָר בְּכַטּוֹל עֲנִית אָמֵן

(לא) מִהֶרֶב הַקְּדוֹשׁ מֵאַפְסָא זִי"ע (בעל מחבר ספרי אוהב ישראל דברי אמת). בַּמִּדְרָשׁ פִּרְשַׁת עֶקֶב, וְהִיא עֶקֶב תִּשְׁמַעוֹן הִדָּא הוּא דְכַתִּיב הִלֵּךְ יִלְךָ וּבִכְהָ וְגו' וְהִיא פְּלִיאָה. וְאָמַר הֶרֶב הַקְּדוֹשׁ, מִשַׁל לְאַחַד שֶׁהִיא מְחַסֵּר פְּרֻנְסָה, לֹא עָלִינוּ, וְהִיא לֹא לְבוֹשָׁה לִילָף וּלְקַבֵּץ בְּמִקוּמוֹ שִׁיתָנוּ לוֹ צְדָקָה, עַד שֶׁהִכְרַח לְעֹזֵב בֵּיתוֹ וּמִקוּמוֹ לִילָף לְמִקוּמוֹת שֶׁאֵין מִכִּרְיוֹ, וְהִלֵּךְ מִמְּקוֹם לְמִקוֹם כְּמָה וְכְמָה שְׁנַיִם עַד שֶׁבָּא לְמִקוֹם הַחַוִּילָה אֲשֶׁר שֵׁם הַזֶּהָב כִּי שֵׁם הָרִים גְּדוּלִים וּמְחַצֵּב הַזֶּהָב וְכָל אֲבוֹ יָקָרָה נִמְצָא שֵׁם, וּבַמִּדְּיָנָה זֶה מְנַחֵם אֲבָנִים טוֹבוֹת הַפָּקָר בְּשֹׁנְקִים וּבְרַחֲבוֹת כְּמוֹ בַּמִּדְּיָנוֹתֵינוּ אֲבָנִים פְּשׁוּטִים שֶׁמְנַחֵם הַפָּקָר, וְלִכְלֵל אֲבוֹ הַיָּקָר מִשֵּׁם (הֵם הַדִּימָאנְטִין וּבְרִילָאנְטִין) אֲפֵלוֹ הַקָּטָן שֶׁבְּקֻטְנֵי מַהֵם אֵין לָהּ שְׁעוֹר וְעֶרְףָּ כְּמָה שֶׁהָיָה בַּמִּדְּיָנוֹתֵינוּ.

אֲבָל הָאִישׁ הַזֶּה לֹא שֵׁם עַל לְבוֹ וְלֹא הִבִּין אִיכוּתָם עַד הֵיכֵן הֵם יָקָרִים, כִּי עָלָה בְּדַעְתּוֹ שֶׁהֵם אֲבָנִים פְּשׁוּטִים, רַק מִמָּה שֶׁרָאָה בָּהֶם קִצַּת שְׁנוּי וּמְרֵאִיתָם מֵהָאֲבָנִים שֶׁבְּמִקוּמוֹ הוֹטֵב בְּעֵינָיו וּלְקַח אֲמַתְחַת קָטָן וְשֵׁם מֵעֵט אֲבָנִים קֻטְנִים בְּאֲמַתְחַתוֹ כִּי הִיא בְּדַעְתּוֹ לְשׁוֹב לְבֵיתוֹ לְמִקוּמוֹ. וְגַם בַּמִּדְּיָנָה זֶה הַנִּזְכָּרָת אֲשֶׁר שֵׁם הָאֲבָנִים הַטּוֹבוֹת עוֹשִׂים לְבָגְדִים כְּפִתּוּרִים מֵהָאֲבָנִים הַטּוֹבוֹת הַיָּקָרִים שֶׁבָּהֶם וְגַם הָאִישׁ הַזֶּה כִּאֲשֶׁר נִתְעַכֵּב שֵׁם זְמַן רַב עָשָׂה לוֹ שֵׁם גַּם־כֵּן בְּגַד אֶחָד וְעָשׂוֹ לוֹ גַּם־כֵּן בְּגַד עִם כְּפִתּוּרִים הֵהֵם, וְחֹזֵר לְבֵיתוֹ מִמְּקוֹם לְמִקוֹם עַד שֶׁיָּשׁוּב לְבֵיתוֹ, וְתַעֲהָ עַל הַדְּרָף אֵיזָה יָמִים וְלֹא הִיא לֹא מֵה לְאָכֵל.

וּפָגַע בְּאֶחָד וְהָיָה לוֹ שֶׁק גָּדוֹל מְלֵא לֶחֶם רַק שֶׁהָיָה בְּרִמְאוֹת כִּי כָל הַשֶּׁק הָיָה לֶחֶם עֲפוּשִׁים וְאִינָם רְאוּיִים לְכֹלֵם רַק עַל הַשֶּׁק מִלְמַעְלָה הָיָה מְכֻסָּה בְּלֶחֶם יָפֵה וְלֹא הָיָה נֶכֶר לֶחֶם הָעֲפוּשִׁים. וְאָמַר הָאִישׁ שִׁיתֵן לוֹ לֶחֶם לְאָכֹל כִּי הָיָה רָעֵב, וְאָמַר לוֹ מֵה תִתֵּן לִי בְעֵד כָּל הַשֶּׁק לֶחֶם, אָמַר לוֹ הָאִישׁ אֵין לִי כֹלֵם רַק אֲבָנִים בְּאִמְתַּחְתִּי. וְכֵן עָשׂוּ, שֶׁהָאִישׁ הִרִיק לוֹ מֵאִמְתַּחְתּוֹ הָאֲבָנִים הַטּוֹבוֹת וְלָקַח בְּעֵדֵם הַשֶּׁק עִם הַלֶּחֶם הָעֲפוּשִׁים.

וְכֹאשֶׁר בָּא לְבֵיתוֹ יָצְאוּ לִקְרֹאתוֹ בְּנֵי־בֵיתוֹ וַיִּלְדְּיוּ וְהָיָה לָהֶם שִׂמְחָה גְדוֹלָה כִּי לֹא רָאוּ אוֹתוֹ כְּלַכְּף שָׁנִים וְדַמּוּ בְּנַפְשָׁם כִּי הֵבִיא לָהֶם מִתְּנוֹת גְּדוּלוֹת וְהוֹן רַב, וְכֹאשֶׁר רָאוּ אֶצְלוֹ הַשֶּׁק עִם הַלֶּחֶם הָעֲפוּשִׁים הָיָה לָהֶם לְצַעַר גָּדוֹל וְצַעֲקוֹ בְּמַר נַפְשָׁם מֵה זֶה שֶׁהֵייתָ כֶּף וְכֹף שָׁנִים עַל הַדָּרָךְ וְהִבֵּאתָ לָנוּ שֶׁק לֶחֶם עֲפוּשִׁים שְׂאִינוּ רְאוּי לְכֹלֵם.

וְאַחַר אֵיזָה יָמִים כֹּאשֶׁר חִפְּשׂוּ בְּאִמְתַּחְתּוֹ מָצְאוּ עוֹד אֲבָן אַחַת מֵהָאֲבָנִים הַטּוֹבוֹת, שְׁלֹא הִרִיק בְּטוֹב כֹּאשֶׁר נָתַן בְּעֵד הַלֶּחֶם הָעֲפוּשִׁים, וְגַם רָאוּ עוֹד עַל הַבְּגָד שְׁלוֹ הַכַּפְתּוּרִים מֵהָאֲבָנִים הַטּוֹבוֹת שֶׁעָשָׂה שָׁם עַל הַבְּגָד, וְלָקַחוּ בְּנֵי־בֵיתוֹ הָאֲבָן הַטּוֹב עִם הַבְּגָד לְשׁוּמוֹ אֶצֶל סוּחַר גָּדוֹל שֶׁמְסַחְרוֹ עִם הָאֲבָנִים הַטּוֹבִים, וְאָמַר לָהֶם שִׁיתֵן בְּעֵדֵם עֲשֵׂרֶת אֲלָפִים אֲדוּמִים, וְשִׂמְחוּ שִׂמְחָה גְדוֹלָה כָּל בְּנֵי־בֵיתוֹ. אָבֵל הָאִישׁ הַזֶּה הִתְחִיל לְצַעֵק אֶצְקָה גְדוֹלָה וּמְרָה וְתִלַּשׁ בְּשַׁעְרוֹ אוֹי לִי וַי לִי שֶׁהֵייתִי בְּמִקּוֹם הַזֶּה שֶׁהָאֲבָנִים הַטּוֹבִים הִקְרִים הֵהֶם וְהֵייתִי יָכוֹל לִקַּח כַּמָּה שֶׁהֵייתִי רוֹצֵה וְלֹא יָדַעְתִּי אֵיךְ יִקְרִים הֵם בְּכָאוֹ, וְעוֹד הוֹסַפְתִּי חֲטָא עַל פִּשְׁעִי שֶׁנִּתְּתִי מְעַט הָאֲבָנִים הַטּוֹבִים שֶׁהָיָה בְּאִמְתַּחְתִּי בְּעֵד הַלֶּחֶם הָעֲפוּשִׁים שְׂאִין רְאוּי לְכֹלֵם, וּבְכָה מְאֹד וְהָיָה לוֹ לְצַעַר גָּדוֹל רַחֲמָנָא לְצַלוּ.

והנמשל מובן. הנשמה קדם שבאה לעולם הזה בעולם העליון אוכלת נהמא דכסופא, ובאה לעולם הזה ללמד תורה הקדושה ולעשות מצוות ומעשים טובים שתהא אוכלת בשכרה, וכל מצוה ממצוות התורה ודרבנן אין לה שעור וערף גדל שכרה (הדא הוא דכתיב (משלי ג) יקרה היא מפנינים וכל חפציה לא ישוו בה) ועל זה אמרו חז"ל שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, הפרוש שאין בנמצא בכל העולם הזה לשלם שכר בעד מצוה אחת. והחכם עיניו בראשו אינו מאבד ומנו לבטלה רק בתורה ומצוות ומעשים טובים ואפלו במשא ומתן הוא עושה לקיום התורה והמצוות בכל דרכיה דעהו. אבל הכסיל בחשך הלך ומאבד ימיו לבטלה ומדבר דברים בטלים כל היום, ולא די לו כל היום, אפלו בשעת התפלה ובחזרת הש"ץ השמונה-עשרה אשר כל אמן שעונה אין לה שעור וערף גדל שכרה (עין בספר זה אות יג) והמדבר דברים בטלים הענש גדול מאד (עין בספר זה אות כז).

וזה פרוש המדרש והיה עקב תשמעון ופרש רש"י אם המצוות קלות שאדם דש בעקביו תשמעון, וכל המצוות שבידו לעשות וישלא לדבר בשעת התפלה ולשמע כל הברכה ולענות אמן וקלים בידו למים בכל יום והם מכונים לאבנים טובים שמנחים הפקר ואינו רוצה לקבלם, והוסיף עוד חטא על פשע ומדבר אז דברים בטלים המכונים ללחם העפושים (אבל עם כל זה אין ישראל שלא יעשה מצוה כמאמר חז"ל כפלח הרמון רקתך ולא יענה אמן איזה פעמים והם מכונים לאבנים טובים שנמצא באמתחתו הוא גופו). וכאשר הלך ילך מזה העולם לעת פקדתו וככה כי שם הוא מעות שלא יוכל

לתלון רחמנא לשזבן. ונגמר בטוב כל הפסוק נשא משך הזרע, באם ששומע כל הברכות ועונה אמן אשר בעולם הזה נראה שהוא דבר קטן כמו הזריעה שזורעין בקרקע, אבל אחר-כך בעולם העליון לעת פקדתו בא יבא ברנה נשא אלמתי, נעשה מזה אלמות אלמות גדולים. (ספר הפנים דף טו: אות לא)

העונה אמן כדבעי מבטל גזרות שעל האדם
ונוטל שָׁכָר עִם כָּל אֶחָד וְעֵתִיד
הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְהִיּוֹת עֹטְרָה לְרֵאשׁוֹ

(לב) דע אחי אהובי כי באם אתה עומד לפני הקדוש-ברוך-הוא ועונה אמן. יהא שמה רבא בקול תקיף ובקול רם ובכוננת הלב אז עולה זה הקול ובוקע טגרין תקיפין ומשבר מנעלין דפרזלא ובוקע חומות למעלה לפי ערף כח נפשה ונשמתה, ואז בזה הכח מתלבשת שכינת עזנו, ונותנת כח למלאכי רחמים של ישראל כמו המלאך מט"ט, ומלאך מיכאל שרא רבא דישראל, ומלאך גבריאל ותבריהון, ונוטלין וחוטפין בזה כמה נשמות מידי הס"ם, אשר כבר נגזר עליהם רחמנא לצלן שבי, הרג, ובזה, וכל מיני צרות משנות חס ושלום, ונמסרו בידו של המקטרג לשבי ולבזה, והקדוש-ברוך-הוא ברחמיו מציל אותם מידו בנסים ונפלאות אל הנשמות אשר יש להם איזה שיכות עמה מצד עבור ונציון וגלגול, כי יש נשמה אשר יש לה שיכות אפלו עם עשרת אלפים אנשים בדור כמבאר בספר הגלגולין, ואין שיף זאת לגדלת האדם, או שיהא מפרסם, ויכול להיות שיהא אפלו איזה בעל מלאכה ושרש נשמתו הוא ממקור רם ונשא בשרש העליון וכו'.

אם־כן מאחר שגורמים לבטל הגזרות, וגורמים להציל איזה איש ממיתה או כמה אנשים, אם־כן דמו ודם זרעיותיו תלויים בך כי אתה הצלת אותו וגרמת להחיותו, ויש לך חלק בכל המדות שעושים אלו האנשים. (שומר אמונים, דף רנט-רט)

(לג) וזה לשון בעל הטורים (פרשת כי תבא) על הפסוק ולתתך עליון על כל הגוים אשר עשה לתהלה ולשם ולתפארת, הינו דאמרינו עתיד הקדוש־ברוך־הוא להיות עטרה בראש כל צדיק וצדיק, שאותה עטרה שמעטרים לקדוש־ברוך־הוא בתפלתם מחזירה להם, אבל מי ששח שיחת חלין בבית־הכנסת מקיפים לו כל גופו בקוצים וכו', עד כאן לשונו.

קצור נפלא מכל דיני ענית אמן בכל פרטיה

(לד) והנה לאחר שפרשנו קצת פונת יהא שמה רבא כפי יד ה' הטובה עלינו, נפרש ונזהיר בשם הזהר והמפרשים קצת מענין תבת אמן, שכרו הרבה מאד לנזהר לאמרו בכונה וכראוי לפי דינו. וגם־כן ענשו במדת הדין הקשה למי שאינו נזהר בו לאמרו בכונה וכראוי לפי דינו. אמרו בזהר (פרשת וילך) ובגמרא שבת "אמן" נוטריקון אל מ'לך ג'אמן פרש רש"י כף מעידין על בוראן יתברך. והמקבלים, עליהם השלום, ומלכם בראשם ספר הזהר האריכו והעמיקו מאד בסוד תבת "אמן" ואותיותיו וכתבו פי העליונים והתחתונים בכלל תלויין במלת אמן והוא עקר ושרש ויסוד מוסד לכל העולמות כלן, ומי שמכוון לכל ברכה וברכה היוצאת מפי המברך אמן בכונה וכדינו, גורם למעלה קדשה הרבה מאד שפע רב טוב לכל העולמות, כי הוא המקור העליון

מקור מים חיים כמו שפותח המעין להשקות לכל הצריכין השקאה והקול יוצא בשמים ממעל להודיע שכל זו הטובה והשמחה גרם פלוני זה עבד המלך הקדוש, וכשישראל נתונים בצרה ומתפללים הכרוז יוצא בכל העולמות פתחו שערים ויבא גוי צדיק שומר אמונים כמו שהם פותחין שערי הברכות והשפעה מעלה מעלה ותקבל תפלתם, עד כאן בזהר, וכן אמרו רבותינו זכרונם לברכה בתלמוד. והנה זהו שכרו בעולם הזה, ובעולם הבא מה שכרו אמרו רבותינו זכרונם לברכה במקום הנזכר כשיוצא מהעולם הזה אותו שהיה נזהר לענות אמן כראוי וכדינו נשמתו הולכת ומכרזת לפניו פתחו שערים וגומר, רמז שהיה הוא פותח ההשפעה והקדשה בכל יום ועולה ממדרגה למדרגה להתעדן בגן עדן בעולם הבא ועליו נאמר כי מכבדי אכבד, וכל זה דווקא אי איהו קדיש שם הקדוש ברוך הוא לכוון בו כראוי וכדינו. אבל אי שמע מפי המברך ולא אתכפון כדקא יאות וכמה דאצטרף, עליו נאמר ובזי יקלו. ובשעה שיצטרף, כמו שהוא לא פתח שערי הברכה וההשפעה למעלה כף לא פותחין לו. ובשעה שיוצא מהעולם הזה מכריזין לפניו סגרו פתחי גן עדן מלפני פלוני ולא תקבלו אותו ויטלוהו לנשמתה ונחית לגיהנם מדרגא אחר המדרגא עד שיורד למדרגא הנקראת אבדון ונקראת תחתית ומי שיורד לשם אינו עולה לעולם והוא אקרי גבר שנאבד ונכרת מכל העולמות, ובמקום הרע הזה מורידין אותן האנשים שהיו מבזין לענות אמן, עד כאן מהזהר. וככל הדברים האלה וככל החזיון הזה דבר רבנו בחיי בפרשת בשלח אף כי לא ראה מאורות זההר מימיו.

ולהיות שכל הכבוד הזה אינו נעשה אלא דוקא למי שנתפון לענות אמן כראוי וכדינו כמו שהתנה זה בזהר פעמים ושלש, ואם חס ושלום נוהג בזיון ואינו מכון לענות כראוי וכדינו אז מתהפך לו הכבוד לקלון והענג לנגע, על־כן נעתיק דיני עניית אמן מהפוסקים, זכרונם לברכה, ומה שהוספנו נפך משלנו והוא מצטרף מאד ושרש הכל כדי שיהא לזכרון תמיד להבלתי יודעים ולא יהיה להם עוד למכשול עון: צריך שישמע הברכה מפי המברך מתחלה ועד סוף, ובדיעבד או באנס כגון שאי אפשר לשמע מפי המברך שהבית הפנסת כל־כף גדולה, אם יודע איזה ברכה הוא מברך יכול לענות אמן, ואם לאו לא יענה אמן. ויזהר שלא יענה אמן חטופה, דהינו כאלו האלה נקודה בחטף רק יקרא האלה בקמץ רחב. ויזהר גם־כן שלא לקרות המם ובסגול כי אם בצירי. וגם יזהר שמיד שיסיים המברך הברכה יענה אמן ולא ישהה וימתין בינתיים כי זה נקרא אמן יתומה. וגם יזהר שלא לענות אמן קדם שסיים המברך כי זה נקרא אמן חטופה שחוטף ואומר אמן קדם שתכלה הברכה מפי המברך ועל מה הוא עונה. ויזהר גם־כן שלא יאמר מלת אמן במהירות כי זה נקרא גם־כן אמן חטופה רק שיאריך כשעור שיכול לומר אל מ'לך נ'אמן. ויזהר שלא יאריך יותר מזה השעור כי אז אין במשמעות התבה כלום כמו שכתבו הפוסקים בשם הירושלמי. ויזהר שיחתוף האותיות שתהא נפרת יפה קריאת האלה וקריאת הנון, ואם לאו אז נקרא אמן קטופה. אמרו החכמים העונה אמן יתומה יהיו בניו יתומים. קטופה, יתקטפו ימיו. חטופה, יתחטפו ימיו. והעונה אמן ארפה יאריכו ימיו. זהו שכרו בעולם הזה, ובעולם הבא הנה שכרו אתו שמכרות נשמתו פעלתו לפניו כמו

שְׁפַתְכֵנו לְעִיל בְּשֵׁם הַזֶּהָר, רַק יִזְהַר שְׁלֵא יֵאָרִיךְ יוֹתֵר מִהַשְׁעוֹר
שְׁפַתְכֵנו לְעִיל כִּי אֵין בְּמִשְׁמְעוֹת הַתְּכָה כְּלוּם.

(לה) וְהִנֵּה בְּפִרוּשׁ וּבְכֹונֵת מְלַת אָמֵן יֵשׁ פְּנִים שׁוֹנוֹת, עַל־כֵּן
צְרִיכִין אֲנַחְנוּ לְהוֹדִיעַ לְתוֹעֵי רוּחַ בֵּינָה כְּדֵי שְׁלֵא יֵצֵא
שְׂכָרִים בְּהַפְסָדָם. וְתַחֲלָה נִקְדִים וְנֹאמֵר שֶׁהַבְּרָכוֹת כָּלֵם הֵם
נִחְלָקִים לְמַחְלוֹקוֹת, יֵשׁ מֵהֶם בְּרַכַּת הַמְצוּוֹת כְּגוֹן בְּרַכַּת עַל נְטִילַת
יָדַים וְצִיצִית וְתַפְלִין וְדוּמִיָּהֶם, וְהַכָּלֵל כָּל מְקוּם שֶׁנִּסְחַח שְׁלֵהֵן אֲשֶׁר
קִדְשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצוּנָנוּ שְׁכֹונֵת הַבְּרָכוֹת הִלְלוּ הוּא שֶׁאֲנַחְנוּ מְבָרְכִין
לְשֵׁמוֹ יִתְבָּרַךְ עַל כָּל טוֹב אֲשֶׁר גָּמְלָנוּ שְׁטֵהָר וְקִדְשׁ אוֹתָנוּ בְּמִצְוֹתָיו
הַקְּדוּשׁוֹת שֶׁהֵם קִיּוֹם הָעוֹלָמוֹת כַּנּוֹדֵעַ וְעַל יְדִיהֵן אָנוּ נִקְרָאִים
קְדוּשִׁים וְנִתְקַדְשׁ גּוֹפְנוּ וְנִשְׁמַתָּנוּ וְהֵם תְּכַלִּיתָנוּ לֹא זוֹלַת זֶה בְּשׁוּם
עֲנִין בְּעוֹלָם וְהוּא יִתְבָּרַךְ צוּנָנוּ בְּזוֹ הַמְצוּנָה לְהַתְעַטֵּף בְּצִיצִית אוֹ
לְהַנִּיחַ תַּפְלִין וְכַדוּמִיָּהֶם מִהַצּוּיּוּן, אִזּוֹ הָעוֹנָה אָמֵן אַחַר הַמְבָרַךְ
הַבְּרָכוֹת כְּאֵלוֹ אָמַר אֱמֵת וְאֱמוּנָה הוּא הַשֵּׁם וְהַבְּרָכָה שֶׁבְּרַךְ
הַמְבָרַךְ וְאֵנִי מֵאֲמִין בָּהּ.

וְיֵשׁ מֵהֶם שֶׁהֵם בְּרַכַּת הַשִּׁיר וְהַשְּׂבַח וְהַהוֹדָאָה לוֹ יִתְבָּרַךְ, כְּגוֹן
בְּרַכַּת אֱלֹהֵי נְשָׁמָה שְׁנַתָּת בִּי וּבְרַכַּת הַטּוֹב וְהַמְטִיב שֶׁבְּבְרַכַּת
הַמְּזוּן וְדוּמִיָּהֶם הֵם הוֹדָאָה, יְכוֹן הָעוֹנָה אֱמֵת הִיא הַבְּרָכָה וְהַהוֹדָאָה
שֶׁבְּרַךְ וְהוֹדָה הַמְבָרַךְ כְּעַל טוֹב אֲשֶׁר גָּמְלָנוּ ה' וְאֵנִי מוֹדָה וּמֵאֲמִין
בָּזֶה, וְכְגוֹן בְּרַכַּת אֲשֶׁר יֵצֵר, בְּרוּךְ שֶׁאָמַר, יִשְׁתַּבַּח וְכָל הַבְּרָכוֹת
שֶׁל שְׁחָרִית וְשֶׁלֶשׁ הָרֵאוּשׁוֹנוֹת שֶׁבְּשִׁמוּנָה עֲשֶׂהָ בְּרָכוֹת, וּבְרָכָה
רֵאוּשׁוֹנָה בְּבְרַכַּת הַמְּזוּן וְדוּמִיָּהֶם, שֶׁהֵם שְׂבַח יְקָר וּגְדֻלָּה יִתְנוּ לְאֵל
מְלֶךְ יוֹצֵר כָּל, וּבְרַכַּת הַנְּהַנִּין בְּכָלֵל, אִם־כֵּן הָעוֹנָה אָמֵן אַחַר אֵלוֹ
יְכוֹן גַּם־כֵּן הַכּוֹנֵה הַנּוֹכַרְת אֱמֵת הִיא הַבְּרָכָה וְהַשְּׂבַח שֶׁבְּרַךְ

המברך ואני מודה ומאמין שהשכחים לו יתברך הם יאים ונאים. ובברכת הנהנין יכון העונה אמת הוא השבח והברכה שברך המברך שהוא יתברך ברא והמציא זה הפרי או זה הענין.

אמנם ברכות השאלות והבקשות והתחנות, כגון אמן שאחר הקדיש שהוא תפלה ובקשה ואחר ברכת רחם והרחמן שבברכת המזון ואחר זכרנו שביעלה ויבוא ודומיהן שהם בקשות ואמן שאחר ברכת כהנים שהיא ברכה, יצטרף להתפון העונה אחר המברך והמבקש יהי רצון שיאמנו בקשות המברך והמבקש ושכן יעשה ויקים ה' דברו.

אמנם הברכות האמצעיות שבשמונה־עשרה ברכות הם כלם שאלות ובקשות שאנו שואלין ומבקשים צרכינו ההכרחיים כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה אמצעיות דומות לעבד שמקבל פרס מרבו וכן ברכת רצה ושם שלום ושלום רב הם כלם בקשות כלם החתימות שבשבתיו הם ותאריו הנכבדים יתברך. על־כן אחר ברכת אלה חונן יצטרף לכוון בהם העונה אמן אמת היא הברכה שברך המברך שהשם יתברך הוא חונן הדעת והוא יקים ויאמן דברי המבקש ויחננו מדע בינה והשכל. וכן בכל האמצעיות, כדמשמע בהדיא באר"ח חיים (סימן קכז) שיכון בכל שמונה־עשרה ברכות כשעונין אחריהם אמן אמת היא הברכה ויאמנו דברי המבקש.

והנה אי אפשר לתן את האמור בזה גם בזה ואת האמור בזה לזה, כי מי שמתפון במלת אמן הנאמר על הקדיש ובזולת זה מן השאלות והבקשות שזכרנו למעלה ודומיהן וכן אמן אחר ברכת כהנים שהיא ברכה, אם הוא מכוון בענינת אלו האמנים אמת היא

התפלה והבקשה והברכה שאמר המבקש הנה הוא עונה ככסיל באנולתו כי לא ידע מאי קאמר ולא חש לקמחה, או במלת אמן הנאמר בשבחי תארייו יתברך כגון ברוך שאמר וישתבח ושלש ברכות הראשונות שבשמונה עשרה ברכות וכל מה שזכרנו למעלה מברכת ההודאות והשבחים והתארים לו יתברך הנה מי שמכונן בעניית אמן שלהם זו הפונה הנזכרת יהי רצון שיאמנו דברי המהלל והמשבח ושיהא כן כמו שאומר הנה הוא כרשע וכופר כי הנה הוא כמסתפק חס ושלום אם התארים והשבחים הם בו יתברך ומבקש לומר שיהא כן. על-כן יכון במאד שיהא לו אנו שומעת לשמע אל הרנה ואל התפלה אשר הש"ץ אומר איזה ברכה הוא או איזה ענין הוא תפלה ובקשה שמתפלל ושואל צרכי עם ישראל או איזה ברכה ואיזה ענין השבח הודאה ומשבח ומהלל לו יתברך ובלבבו יכון לענות אמן פהגו וכראוי ולא בחלוף שלא יהא חס ושלום מפריד אלוף כי כל מאן דלא מכון במלת אמן לענות כראוי וכמה דאצטריף ענשו הרבה מאד עין לעיל, ועל-כן יתכונן לענות אמן באמונה. וצור ישראל אל אמונה, ישים בפינו דבר נכונה, וישים חלקנו וגורלנו עם הנזקרים דברו בכל עת ועונה, ונזכה למעלה בלא חטא קמה דשכינה.

(לו) וכתבו עוד הפוסקים מענין עניית אמן וזה לשונם בשם הירושלמי אמן ארכה יאריף ימיו בטובה. פמה שעורה? כדי שיכול לומר א"ל מ'לך ג'אמן, ובלבד שלא יאריף בה יותר מדי השעור הזה, דשלא פהגו עושים, שאין במשמעות התבה כלום וכאלו לא ענו ואמרו אמן. ואם-כן יש לגער ולמנע אותן המאריכין הרבה בנגינה במלת אמן עד שלא קרב אות אחת לחברתה ואין במשמעות התבה כלום, עד כאן. (ספר הפנים, דף

פֶּרֶק ד

הַעֲנֵשׁ הַמֵּר וְהַנְמָהָר בְּעוֹלָם
 הַזֶּה לְמִי שֶׁשָּׂח בְּעַת חֲזוּרָת
 הַשִּׁי"ץ וְקוֹדֵשׁ וּמִבְּטֵל אֲמִירַת
 אָמֵן

הַשּׁוֹמֵעַ בְּרָכָה וְאִינוֹ עוֹנֶה אָמֵן חַיֵּב מִיָּתֵה
 וְהוּא וּבְנָיו בְּסִפְנָהּ, חֵם וְשָׁלוֹם

(א) בְּסִפְרֵי הַגֵּן וְדָרָךְ מִשֶּׁה (יוֹם יא) מוֹבָא מֵעֲשֵׂה רַב וְנוֹרָא שְׂאֲרַע
 אֶצֶל הַגָּאוֹן רַבֵּי מְרֻדְכֵי זָפָה וְצ"ל בַּעַל הַלְבוּשִׁים, וְלִגְדֵל הַתּוֹעֵלֶת
 אֶעֱתִיקוּ בְּכָאן. וְזֶה לְשׁוֹן סִפְרֵי הַנְּזִ"ל שָׁם:

מוֹבָא בְּסִפְרֵי נוֹי הַעֲמוּדִים (פֶּרֶק עֲשִׁירֵי בְּסוֹפּוֹ) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: גַּם בְּזֶה
 רַגִּיל אֲנִי לְמַחֲוֹת לְאוֹתָן אֲנָשִׁים הַמֵּתְפַלְלִים תַּחֲנוּת וּבִקְשׁוֹת בְּעַת
 שֶׁהַשִּׁי"ץ חוֹזֵר וּמִתְפַּלֵּל שְׁמוֹנֵה-עֶשְׂרֵה, כִּי בְּנֹדָאֵי מַה שֶּׁבִקְשׁוּ לֹא
 נִתֵּן לָהֶם וּמַה שֶּׁבִּיָּדָם נִטְלָה מֵהֶם, רוֹצֵה לֹאמֹר כִּי הַמִּסְכָּם בְּכָל
 הַפּוֹסְקִים כְּשֶׁהַשִּׁי"ץ חוֹזֵר וּמִתְפַּלֵּל שְׁמוֹנֵה-עֶשְׂרֵה יֵשׁ לְקַהֵל לְשִׁתֵּק
 וּלְעֲנוּת אָמֵן וּלְכַוֵּן לְבָרְכוֹת שֶׁמְבָרַךְ הַחֲנִן, וּמִי שֶׁאִינוֹ נֹזֶהר בְּזֶה מַה
 שֶׁבִּידוֹ נִטְלָה הֵימָנוּ וּמַה שֶּׁבִקְשׁוּ בְּשָׂאֵר תַּחֲנוּת לֹא נִתֵּן לוֹ, כִּי בָּא
 זֶה וְאֵבֵד אֶת זֶה, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ.

וזה לשונו (שם) על כן כל איש מישראל ששומע הברכה מישראל מחיב לענות אמן, אפלו שומע מאשה או מקטן, ואם שומע ואינו עונה חיב מיתה, וסימן - אמן נוטריקון א"ני מוסר נפשי, שכל אחד מישראל מחיב למסר נפשו על ענית אמן, וכל איש מישראל מחיב לומר הברכות בקול רם כדי שישמעו בני הבית או שאר העומדים אצלו ויהיו יכולים לענות אמן, שמלת אמן עדות היא על הברכה שהיא אמת, ואם לאמר בלחש היא כמו שמעלים להעיד על הדבר.

(ב) ולאהבת אחי ורעי בני ישראל אספר לפניכם מעשה רב ונורא שנעשה בזמן הגאון רבי מרדכי יפה בעל הלבושים, כמו שספר לי חמי-זקני מהר"ר אברהם ווארטער ז"ל מקהלת-קדש ליסא באשר שאשתו נכדת נכדו של הגאון מהר"ר מרדכי יפה זלה"ה הנ"ל. ומעשה שהיה כך היה: הגאון רבי מרדכי יפה היה אב-בית-דין וריש-מתיבתא בקהלה קטנה מקדם, והרים ה' כסאו והגדיל למעלה שבאו שלוחים מקהלת-קדש פוזנא לקבלו עליהם לאב-בית-דין וריש-מתיבתא, כי היה גאון רב בנגלה ונסתר באשר כל רואה יראה בספריו הקדושים שעשה עשרה לבושים, ומקדם היה פונתם לשמים שלא קבלו אב-בית-דין אלא לפי תורתו, וכאשר הביאו לו אגרת רבנית כנהוג השיב הגאון הנ"ל למשלחיו אקבל הכתב מכם ואהיה לכם למורה, אמנם תכף ומיד לא אוכל לסע עמכם מפני שעדין לא למדתי חכמת עבור החדש ואין שום אדם במדינות הללו ללמד ממנו, על כן אסע מקדם למדינת איטליא לויניציאה לחכמי הספרדים שהם בקיאים בחכמה זו ושם אלמד מהם החכמה הזאת. ונסע תכף הגאון הנ"ל

ולמד אצל החכם אבוהב הספרדי לערף רביעית שנה, ולמד ממנו כל החכמה הנ"ל באר היטב, באשר נראה חכמתו בספרו לבוש אדר יקר בהלכות ראש-חדש מקצת ממנה.

ויהי מקץ הימים הנ"ל ויגר מקרה שהיה שם תינוק אחד בן הרב החכם אבוהב הנ"ל לערף בן חמש שנים, ואכל התינוק פרי אחד וכרף בורא פרי העץ בקול רם, וענו כל בני הבית אמן על ברפת התינוק, והגאון מורנו הרב מרדכי יפה הנ"ל לא ענה אמן שלא במתכוון (כאשר עדין הסדר בעוונותינו הרבים ברב העולם שאין נוהרין בזה), והחכם רבו של הגאון הנ"ל באשר ראה שלא ענה אמן על ברפת התינוק, פעם עליו בכעס גדול והיה מנדה לגאון רבי מרדכי יפה ונער בו בגזיפה, והמתין הגאון רבי מרדכי יפה שלשים יום כפי הדין שנדה הרב לתלמיד, ואחר כך בא הגאון רבי מרדכי יפה ורצה לפייס את רבו ולא היה רוצה למחל לו, ואמר לרבו רבנו ימחל אדוני ויאמר לי מה פשעי ומה חטאתי נגדו ומה חרי האף הגדול הזה. השיב לו החכם הנ"ל דוע תדע שאהבה גדולה ושלמה שאינה תלויה בדבר אהבתיך יותר מבני, אבל תדע נאמנה שהיית חייב מיתה בפשעה שלא ענית אמן על הברכה של התינוק, אמנם באמת ובתמים אני מוחל לך רק בתנאי זה שבכל מקום ובכל קהלה אשר תדרוך בה רגלך תדרוש ברבים ותודיע להם את החטא והפגם הגדול של מי שאינו עונה אמן על ברכה ששומע מישראל.

וגם תצוה לבגיד ולבני בגיד עד סוף כל הדורות שיספרו את המעשה הגדול והנורא מה שאספר לך. וכך היה המעשה, שבמדינות שפגא היה מקדם קהלות קדושות קדם גזרת תתנ"ו,

והיתה שם עיר גדולה לאלקים עיר ואם בישראל, והיה שם מלך אחד והיה רוצה לגרש אותם כמה פעמים, והיה שם אב בית דין חסיד וענו גדול ועשיר גדול והיה נושא חן בעיני המלך, ובכל פעם שהיה דעתו לגרש היהודים היה החסיד הנ"ל מפיר עצתו ומבטל דעתו. ויהי היום ויכעס המלך על היהודים וצוה לגרש אותם, ובאו כל בני הקהלה לחסיד הנ"ל שילך למלך להמליץ בעדם לבטל הגזרה כפעם בפעם. והצליח מעשה השטן בעוונותינו הרבים ובאו לעת מנחת ערב לחסיד, והשיב להם החסיד הנ"ל שילך עמם רק שרוצה להתפלל תחלה תפלת המנחה ראשית חכמה יראת ה', והפצירו בו ואמרו לו זו גם כן מצוה להציל כלל ישראל ועתה הוא עת רצון לפני המלך ואחר כך תתפלל. ויעש כן החסיד והלך עמם לחצר המלך, ויהי כאשר ראה אותו המלך נשא חן בעיניו ונרץ לקראתו ויחבק וינשק לחסיד הנ"ל, וסבר החסיד בדעתו שבודאי יבטל הגזרות מגרוש הנ"ל והיה מסבב בדברים אחרים עם המלך.

ובתוך כך בא כמר אחד ממדינת המלך ממרחקים לפני המלך, ויפל לרגלי המלך ויברך את המלך ברכה ארכה וחשובה בלשון לטיי"ן או לוע"ז, והחסיד הנ"ל לא הבין דבריו, וכשראה החסיד שיעבר זמן מנחה הלך לקרן זנית אחת להתפלל מנחה, ודעת החסיד היה שיש לו שהות להתפלל קדם שיפסק הכמר הנ"ל מלברך את המלך, ובתוך תפלת החסיד קם הכמר ההוא מעל רגליו וצוה לכל העומדים בבית המלך לענות אמן על הברכה עבור שתקום ברכתו, ויענו כלם יחדו אמן, והחסיד לא ענה אמן שלא היה רוצה להפסיק בתוך התפלה, ושאל הכמר הנ"ל אם ענו

כֹּל בְּנֵי־הַבַּיִת אָמֵן, הַשִּׁיבוּ כֵּן, וְשָׂאל אִם גַּם הַיְהוּדִי עֲנֶה אָמֵן,
 וְהַשִּׁיבוּ לֹא בַעֲבוּר שְׂמֵת־פֶּלֶל שָׁם. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁמַע הַכֹּמֶר שֶׁלֹּא
 עֲנֶה הַיְהוּדִי אָמֵן, תָּלַשׁ אֶת שַׁעֲרוֹת רֹאשׁוֹ וַצֶּעַק צֶעֶקָה גְדוֹלָה
 וַמָּרָה, וַאֲמַר הוּי עַל הַמַּעֲשֶׂה הַרַע הַזֶּה שֶׁבַעֲבוּר הַיְהוּדִי הִזֶּה לֹא
 תִתְקַיֵּם בְּרַכַּת הַמֶּלֶךְ, שֶׁלֹּא עֲנֶה אָמֵן עַל בְּרַכְתִּי. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁמַע
 הַמֶּלֶךְ אֶת דְּבָרֵי הַכֹּמֶר וַיִּקְצַף הַמֶּלֶךְ מְאֹד וַיִּתְהַפֵּף עַל הַחֲסִיד
 לְאַכְזֹר, וַיִּצוּ אֶת עַבְדָּיו לְהַרְג אֶת הַחֲסִיד וּלְנַתְחוּ לְנַתְחִים, וַיַּעֲשׂוּ
 כֵּן וְהֵמִיתוּ אוֹתוֹ בִּיסוּרִים קָשִׁים בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים, וַיִּנְתַּחוּהוּ
 וַיְשִׁימוּ אֶת הַנְּתַחִים בְּתוֹךְ הַשְּׂמֵלָה וַיִּשְׂאוּם לְבֵיתוֹ, וְאַחַר זֹאת גָּרַשׁ
 הַמֶּלֶךְ אֶת כָּל הַיְהוּדִים.

הִיָּה שֵׁם עוֹד חֲסִיד אֶחָד חֲבָרוֹ שֶׁל הַחֲסִיד הַנֶּהָרֵג, וְהוּא הִיָּה
 יוֹדַע מַחֲסִידוֹתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ הַחֲסִיד הַנַּ"ל, וַיְהִי תָמִיד כַּמְתַּרְעֵם עַל
 מַדוּת שֶׁל הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא, כַּכֵּיכּוֹל, וַיִּשְׁפֹּט אוֹתוֹ הַחֲסִיד בְּדַעְתּוֹ
 שֶׁבּוֹדָאֵי עֵבֶר הַחֲסִיד הַנֶּהָרֵג אֵיזָה עֵבֶרָה בַּצִּנְעָא כִּי מִי חֲשִׁיד
 קֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא דְעֵבֶד דִּינָא בְּלֹא דִינָא. וְהָיָה אוֹתוֹ הַחֲסִיד
 מִתְעַנֶּה וּבוֹכָה וּמִתְפַּלֵּל שִׁיּוּדִיעוּ לוֹ מִן הַשָּׁמַיִם עַל אֵיזָה
 חֲטָא נֶהָרֵג הַחֲסִיד הַנַּ"ל בְּמִיתָה מְשֻׁנָּה, וַיִּתְבּוֹדֵד הַחֲסִיד
 הַהוּא בְּחֶרֶד מִיָּחָד יוֹשֵׁב וּמִשְׁתוֹמֵם עַל הַחֲסִיד הַנֶּהָרֵג, וּכְאֵל
 אֵלָיו הַחֲסִיד שֶׁנֶּהָרֵג בְּעֵצֶם הַיּוֹם הַזֶּה בְּחֶרֶדוֹ אֲשֶׁר הוּא יוֹשֵׁב
 לְבֵדּוֹ וּמִשְׁתוֹמֵם, וַיִּחַרַד הַחֲסִיד חֲסִי חֲרָדָה גְדוֹלָה, וַיֹּאמֶר לוֹ
 הַחֲסִיד הַנֶּהָרֵג אַחִי אֵל תִּירָא וְאַל תַּחַת. וַיֹּאמֶר אֵלָיו הַחֲסִיד
 חֲסִי יוֹדַע אֲנִי שֶׁחֲסִיד גְּדוֹל הָיִיתִי, עַל־כֵּן תֹּאמַר לִי עַל מַה
 עָשִׂיתָ לָּךְ כִּכָּה וּמַה חָרִי הָאֵת הַגְּדוֹל אֲשֶׁר עֵבֶר עָלֶיךָ, וְהַשִּׁיב
 הַחֲסִיד הַנֶּהָרֵג אֲנִי מִגִּיד לָּךְ הָאֲמַת, מִיָּמִי לֹא עָשִׂיתִי שׁוֹם

עברה, רק הקדוש־ברוך־הוא כביכול מדרדק עם הצדיקים
 כחוט השערה, ורב העולם אינם נזקרים בעוונותינו הרבים
 בזה החטא, שפעם אחת עשה בני הקטן ברכה על הפת
 ושמתי ולא עניתי אמן על הברכה, והאר"י לי
 הקדוש־ברוך־הוא כביכול אפו עד המעשה שנעשה לי
 בעמדי לפני המלך בשר־ודם שלא עניתי אמן על ברכת
 המלך ויחר אף המלך מאד, באותה שעה בית־דין של מעלה
 דנו אותי על שלא עניתי אמן על ברכת בני, לכן אתה
 חביבי תספר באזני בנה וכן בנה ולכל באי העולם את
 המעשה הזה ותזהירם על ענית אמן, ופרח לו איש האמת
 הקסיד. ואחר שספר החכם הספרדי הנ"ל את המעשה הזה לגאון
 רבי מרדכי יפה הנ"ל, ואמר לו אל תתערעם עלי שנדיתי אותך כי
 פנתי למען תהיה פורה על עונה, ואני מוחל לך, אבל בתנאי
 שתדרש ברבים להזהירם על ענית אמן.

וכאשר נתקבלתי להיות מוכיח בכל מדינות, אמר לי חמי ז"ל
 מאחר שנדבקת בזרעו של הגאון מורנו הרב מרדכי יפה הנ"ל,
 מטל עליה הדבר לדרש עבורו בכל הקהלות המעשה הנורא שהוא
 ולהזהיר בני ישראל על ענית אמן. על כן הירא וחרד על דבר ה'
 יקרא מעשה זאת פעם אחת בחדש להודיע לכל בני־ביתו העגש
 הגדול למי שאינו עונה אמן, אפלו על ברכת התינוק שלו,
 ומכל־שכן בבית־הכנסת כשהחזן חוזר ומתפלל תפלת
 שמונה־עשרה.

(ג) ובפרט שני אמן שאין העולם נזקרים בהם, אצל מחזיר
 שכינתו לציון אומרים תכף מודים אנחנו לך, ואינם עונים אמן,

ואצל מעריב של שבת ופרס וכו', כשמים שליח צבור ועל ירושלים מתחילים תכף ושמרו, על-כּן צריכים לזהר לענות אמן קדם מודים וקדם ושמרו, שאיתא בספרי מוסר שחסיד אחד התענה על אריכות הגלות, ונתגלה לו בחלום אף יבוא הגאולה והעולם אינם משגיחים לענות אמן על ברפת הגאולה, וזהו המחזיר שכינתו וכו', ועל ירושלים וכו', וגורמין לחזן שעושה ברכה לבטלה, חס ושלום, וכבר המה רגילים בזה בעוונותינו הרבים.

על-כּן אני מתקן בכל הקהלות ובכל מקום שאני נוסע לזכות הרבים, וחוזר אני על כל החזנים קדם מודים, וקדם ושמרו, שיקמין החזן מעט אחר סיום הברכה, ויכה באגרוף על התכה שקורים עמוד כדי שיזכיר לקהל אנשים נשים וטף לענות אמן, ואז מנערו ורגיל הנער בזה וההרגל נעשה טבע גם בזקנותו לא יסור ממנו, ואם לא יעשה החזן זאת, הענש על החזן, שהוא גורם מיתה לשומע ואינו עונה, ובאמת תכף ומיד חייב מיתה, חס ושלום, רק אין בעל הרחמים פוגע בנפשות תחלה ובא לידי עניות, חס ושלום, ועני חשוב כמת.

במה יקרא האדם בתאר "צדיק"?

(ד) על-כּן אחי ורעי לא יהא אמן הנה קל בעיניכם, ואין האדם נקרא צדיק אלא אם קיים בכל יום צ' אומנים, וד' קדשות, י' קדישים, וק' ברכות, ראשית-בנות של צדיק, רק אימתי יכול לקיים אם אדם דר במקום מנין, ואז אם ישפים לבית-הכנסת וישמע כל הברכות מהחזן ויענה על כל הברכות אמן קיים כנ"ל,

אבל מה יעשו אותן המאחרים לבוא לבית־הכנסת באיזה אנס, או אותם הדרים במקום שאין מנין, ונהולכים בדרך איך יקימו רמז צדיק כנ"ל, על־כן אני מורה להם דרך ישרה שיבר לו כל אדם ולא יטה ממנו ימין ושמאל, בראשון אם אחר לבוא לבית־הכנסת עד אחר הברכות הן פלן או מקצתן, יאמר לבנו הקטן או לחברו שלא התפלל עדין, שיאמר לו כל הברכות בקול רם שיענה עליהם אמן, וכן יעשה האדם כשהולך בדרך עם חברו או משרתו, וכן בכל מקום שאין להם מנין, ובמקום אמן שאין יכול לענות אחר חזרת שליח צבור שמונה־עשרה, יקיים על ברכת הפרות, ובהרחמן הוא בברכת המזון, יברך חברו או בנו אפלו תינוק בקול רם, כי תקנו הרחמן אלו שמונה־עשרה במקום שמונה־עשרה ברכות שבתפלה, עד כאן לשונו.

וזה לשונו לעיל (בליום תשיעי) על־כן אחי ורעי אם תרצו להציל עצמכם מן הדבר, בר מינו, וגם בניכם הקטנים שלא ימותו, חס ושלום, במיתות משנות שקורין "פאקין" "מאזלען" שזו גם־כן מין דבר, רחמנא לצלן, מנעו עצמכם מן ההגיו"ן, רוצה לומר שלא תדברו חס ושלום בבית־הכנסת שום דבר בטל, ובשלה"ה מזוהר מאד שצריך לברח עם בניו הקטנים כשהולכין במקום אחד "פאקין", ואם אינם רוצים לברח עם הילדים הוו עתידים לעמד עם בניכם לדין, שהם גרמו לבניהם שימותו, ובעוונותינו הרבים בזה גרמו האבות שדברו בבית־הכנסת (בשעת התפלה), ועכשו בעוונותינו הרבים כמעט רבם ככלם נכשלים בדבר הזה ונעשה להם כהתר, וגדולי הדור נכשלים בזה בעוונותינו הרבים.

והנה באתי לעורר לבביכם הטהורים וכל רבני ארץ ומורי צדק בכל קהלות וישובים לגזר על השמש להזהיר העם בשעת התפלה שלא יזכרו, דהינו שיצוה להכריז "שתיקה יפה בשעת התפלה" ואז יהיה להם שיבה טובה שהוא ראשי תיבות ש'תיקה י'פה ב'שעת ה'תפלה. וכל אדם יזהר מאד בתשובה קלה כזו, ואף אם כבר דבר יהיה לו תקון גדול מהיום והלאה על ידי שיגער בחברו, והחיוב מטל עליו לגער בחברו כמו שאיתא בשלחן ערוך מי שדבר בבית הכנסת הוא חוטא ונדול עונו מנשא ונוטריין בו, ונראה לי פונת השלחן ערוך שהוא כמו רוצח שנהרג על ידו כמה בנים. ובזה יובן הפסוק: לשוא הכיתי את בניכם מוסר לא לקחו, רוצה לומר שלא לקחו מוסר והיו מדברים בבית הכנסת בני"ל, ועל כן חטאם גדול כמו חטא מין שהרג לאחיו, ונדול הנה עונו מנשא, עונו נמי גדול, ונדול פח התשובה שיצוה לעצמו ומזכה לאחרים עמו, וזדונותיכם נעשה לכם כזכיות ונברא לכם מלאכי רחמים, ותגרמו חיים לכם ולבניכם אחריכם בטוב ובנעימים אמן, עד כאן לשונו.

**צרות ישראל בטליון על ידי אמירת יהא שמה
רבא**

(ה) ענין נורא מובא בספר מרכבת שלמה לרבי ישמעאל כהן גדול (דף ג. בסופו) וזה לשונו: אמר רבי ישמעאל שח לי סגיא"ל שר הפנים, ידידי שב בחיקי ואגיד לה מה תהא על ישראל, וישבתי בחיקו והיה בוכה והיו דמעות יורדות מעיניו ונופלות

עלי, אמרתי לו הדר זיוי מפני מה אתה בוכה? אמר לי ידידי, בוא ואכניסוך ואראה מה גנוז לישראל עם הקדש. תפסני בידו והכניסני לחדרי חדרים ולגנוזי גנוזים ולאוצרות ונטל את הפנקסין, הראני אגדות כתובות צרות משנות זו מזו, אמרתי לו הללו למי הן, אמר לי לישראל, אמרתי לו יכולין ישראל לעמד בהן, אמר לי בוא למחר ואודיעך צרות משנות מאלו. למחר הכניסני לבית גנוזי גנוזין ולחדרי חדרים והראני צרות משנות מן הראשונות וקשות, אשר למות למות, ואשר לחרב לחרב, ואשר לרעב לרעב, ואשר לשבי לשבי. אמרתי לו הדר זיוי כל כך חטאו ישראל, אמר לי בכל יום מתחדשות גזרות קשות מאלו וכיון שנכנסו לבתי-כנסיות ולבתי-מדרשות ועונין והא שמה רבא אין אנו מניחין אותן לצאת מחדרי חדרים. עד כאן לשונו.

(ו) דע אחי אהובי בי באם אפה עומד לפני הקדוש-ברוך-הוא ועונה אמן והא שמה רבא בקול תקיף ובקול רם ובכונת הלב אז עולה זה הקול ובוקע טנרין תקיפין ומשבר מנעליו דפרזלא ובוקע חומות למעלה לפי ערך כח נפשד ונשמתה, ואז בזה הכח מתלבשת שכינת עזנו, ונותנת כח למלאכי רחמים של ישראל כמו המלאך מט"ט, ומלאך מיכאל שרא רבא דישראל, ומלאך גבריאל וחבריהון, ונוטלין וחוטפין בזה כמה נשמות מידי הס"ם, אשר כבר נגזר עליהם רחמנא לצלן שבי, הרג, ובזה, וכל מיני צרות משנות חס ושלום, ונקסרו בידו של המקטרג לשבי ולבזה, והקדוש-ברוך-הוא ברחמיו מציל אותם מידו בנפסים ונפלאות אל הנשמות אשר יש להם איזה שיבות

עמד מצד עבור ונצוין ונלגול, כי יש נשמה אשר יש לה שיכות אפלו עם עשרת אלפים אנשים בדור כמבאר בספר הגלגולין, ואין שיה זאת לגדלת האדם, או שיהא מפרסם, ויכול להיות שיהא אפלו איזה בעל מלאכה ושרש נשמתו הוא ממקור רם ונשא בשרש העליון וכו'.

אם־כן מאחר שגורמים לבטל. הגזרות, וגורמים להציל איזה איש ממיתה או כמה אנשים, אם־כן דמו ודם ורעיותיו תלויים בך כי אתה הצלת אותו וגרמת להחיותו, ויש לך חלק בכל המדות שעושים אלו האנשים. (שומר אמונים, דף רנט-רט)

מי שמספר גורם שבניו יהיו יתומים

(ז) מי שמספר בשעה שהש"ץ חוזר התפלה, ובצת אמירת הקדישים, ובשעת אמירת ברכות השחר לפני התבה, אי אפשר בשום אפן אפלו שיהא מלאך שיהא נוהר מאמן יתומה, כי באמצע הדבור אי אפשר בשום אפן לכוון, כי אמן יתומה פרושו שאינו יודע באיזה ברכה שעוניו, וכל־שכן שאינו יכול לכוון בכונת אמן אפלו בפשטות, וגם עונה אמן קטופה וחטופה שעונה קדם שצריך לענות, או אחר שהבעל־תפלה כבר התחיל בברכה אחרת, וזה מרגש בחוש, ומי שוטה יכול להכחיש זאת, אם לא שוטה רשע, וגם רוח שאינו מודה על האמת. (שם, דף רנב)

(ח) אלו המבזים לענות אמן יורדים לגיהנם למקום הנקרא אבדון ואינם עולים משם לעולם. (זהר הקדוש, חלק ג, רפה:)

(ט) מי שאינו מכוון באמן מבזה כפיכול לקדוש-ברוך-הוא. (שם, רפה)

(י) על כל קטרוג שהשטן מקטרג הקדוש-ברוך-הוא במדת רחמיו משתיק לו, אבל אם מקטרג ואומר שיש-ראל אין להם יראה ומדברים בבית-הכנסת לזה אין להקדוש-ברוך-הוא כפיכול תרוץ, כי עכשו ראינו בעוונותינו הרבים האמות עומדים בבית תפלתם באימה וביראה, ומיד נותן הקדוש-ברוך-הוא רשות לחבל העולם, וזהו דבר רחמנא לצלן, ואל תקרי דבר אלא דבור, שהיה מדבר בבית-הכנסת וברא מלאכים משחיתים, המה ממיתים אותו בשעת הדבר בר מינו. (דרף משה, יום ח)

(יא) אם תרצו להציל אתכם מן הדבר, בר מינו, וגם בניכם הקטנים שלא ימותו, חס ושלום, במיתות משנות שקורין "פאקין" "מאזלען", שזו גם-כן מין דבר, רחמנא לצלן, מנעו עצמכם מן ההגיון, רוצה לומר שלא תדברו חס ושלום בבית-הכנסת שום דבר בטל. (שם, יום תשיעי)

(יב) סנדלפון קושר כתרים מקדוש, וברוך הוא, ומאמן יהא שמה רבא שעונין בני ישראל, מכאן אמרו חכמים כל המבטל אמן יהא שמה רבא גורם למעט העטרה ותיב נדוי. (מדרש כונו)

**מי שאינו עונה אמן בדבעי - נעשה אכזר
על כל משפחתו**

(יג) ולפי מה שמבאר בחז"ל בסמוך דאמירת אמן ויהא שמה רבא מציל מכל גזרות קשות ואכזריות שבפעולם, ומצילו מדינו של

גיהנם והוא שמביאתו לחיי העולם הבא, יבין כל מבין וישיביל כל בר-שכל כי המתאכזר היותר גדול על עצמו ועל משפחתו ועל כל עם ישראל הינו מי שמתרשל מחמת שיחה בטלה או שאר סבות מענית אמן יהא שמה רבא ושאר אמנים כדבעי, שהרי מכל צרותיו או צרות בני-ביתו, וכן צרות הכלל היה יכול להנצל ולהציל על-ידי אמירת אמן ויהא שמה רבא בקול רם כמו שהעידו לנו חז"ל (וכמו שיבאר בסמוך בארף) בשבת קיט: תוספות דבור המתחיל כל העונה, דבשעה שישאל עונים יהא שמה רבא בקול רם נתבטלו כל הגזרות רעות, ובזהר הקדוש ויגוף (דף רפה:)
 שמדבר מענית אמן ומעלתה כותב שפותחין לו כל תרעין דרקיע ובשעה שיש צרה בעולם מסתכל הקדוש-ברוך-הוא באלו שעונין אמן ונוהרין בהם, להצילם מכל צרה וצוקה.

(יד) עין עוד בזהר הקדוש שם, דשערי ברכה נפתחים להם למעלה ושורר שמחה וטובה בכל העולמות, ואם-כן תחת להצטער ולהתעצב ולחפש אחר דרכים שונים ומשנים להנצל מכל צרה וצוקה וחללים רעים ורבים שאין לה יום שאין קללתו מרבה מחברתה יותר היה לו לקיים מצות ענית אמן ויהא שמה רבא כראוי, ואז יזכה גם להצלחה מרבה בכל עסקיו. ועין בפספר הקדוש הגן שזהו סבת עכוב הגאולה, רחמנא לצלן, וכן גלה רבי ייבי מאוסטרךאה.

לְמַה שׁוֹמְעִין בְּזִמְנֵי הַזֶּה כָּל־כֶּף פְּנָעִים
שׁוֹנִים וְחֲלָיִים רָעִים שְׁלֹא נִשְׁמַע מֵעוֹלָם?

(טו) וְכַמָּה נֹרְאִים הֵם מֵה שִׁכְתְּבוּ חו"ל בְּבִרְכוֹת (דף מז.) דְּהַעוֹנָה
אֲמֵן חֲטוּפָה אוֹ קֲטוּפָה, אוֹ שְׂאִינוֹ יוֹדֵעַ עַל אֵיזָה בְּרָכָה עוֹנָה עֲנָשׁוּ
שִׁבְנָיו יִהְיוּ יְתוּמִים, הֵכִי יֵשׁ לָךְ פְּתָאוֹת גְּדוּלָה מִזֶּה לְהַעֲלִים עֵין
מִדְּבַרֵי חו"ל וְלִשְׁוֹחַ בַּעַת הַתְּפִלָּה בְּשִׁעָה שֶׁמַּעֲתֵד עַל־יָדֶי זֶה לְעוֹב
אֲשֶׁתוֹ אֶלְמָנָה וּבָנָיו יְתוּמִים עַל־יָדֶי זֶה.

וְהַלּוֹא אָנוּ רוֹאִין בְּכָל יוֹם פְּנָעִים שׁוֹנִים וּמְשֻׁנָּים: קֹאֵר
עֲקֻסִידְעֵנְטוֹ, הָאָרֶץ אֲטָאָה, הָאֵלֶּךְ אִפֵּי, גְּזוּלוֹת, רְצִיחוֹת,
שְׂרָפוֹת, בְּאִנְקֶרָאט, חֲלֵי הַיְדוּעַ רַחֲמָנָא לְצַלּוֹ נְעוּדָה, אֲשֶׁר
תִּקְצַר הַיְרִיעָה מִהִכִּיל אֲנָשִׁים צְעִירִים נְחֻסְפִים בְּאִפֵּן
מִבְּהִיל בְּאִיכוֹת וּבְמִסְפָּר מְרַבָּה אֲשֶׁר לֹא נִשְׁמַע בְּזֹאת
מֵעוֹלָם, וְכִי חֲשִׁיד קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְעֵבֵד דִּינָא בְּלֹא דִינָא,
בְּתַמְיָהָהּ, וְאַחַר שֶׁהֵעִידוּ לָנוּ חו"ל בְּמַקְדָּם כִּי כָל זֶה יֵאָרֵעַ
בְּאֵם אֵין נִזְהָרִין בְּעֲנִיַת אָמֵן, עַל מַה הַצָּרָף לְחַפְּשׁ אַחַר
שְׂאָר בְּדִקְי עֲבָרוֹת וְלִשְׂאָר כְּמַתְמִיָּה מַה זֶה וְעַל מַה זֶה עָשָׂה
ה' בְּכַה לְאָרֶץ הַזֹּאת.

(טז) וְכַהֲנָה וְכַהֲנָה שָׁבַר עַל שָׁבַר יַחְדוֹ יִדְבְּקוּ שְׂמוּעוֹת נֹרְאוֹת
תִּסְמַר שְׁעָרוֹת אֲנוּשׁ פּוֹרְחוֹת בְּאֹיִר. מִי יוֹדֵעַ מִי וּמֵה גּוֹרֵם כָּל זֶה
לֹא נִחְשָׁד חֵס וְשְׁלוֹם קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֲשׂוֹת דִּינָא בְּלֹא דִינָא
(בְּרִכוֹת ה:.) מִי יוֹדֵעַ אִם לֹא חֲלִילָה וְחֲלִילָה עוֹן בְּזִיוֹן מִקְדָּשֵׁי ה'
גּוֹרֵם וּמֵה שֶׁבִּשְׂאָט נִפְשׁ זוֹרְקִים וּמֵאֲבָדִים בְּיָדִים סַם הַחַיִּים הַנִּזְ'ל
שֶׁנִּתֵּן בְּיַדֵּינוּ ה' הַטּוֹב בְּרַב רַחֲמָיו וְחֶסְדָּיו וּמִפְּסִידִים אוֹתוֹ

באכזריות בעד הנאה של מה־בכף קצת שיחה בטלה בבית־הכנסת ובעד קצת תענוג שמיעה של מה־בכף בבית־הכנסת ושמא ואולי חס ושלום כל זה גורם שחלילה אין תפלותינו נשמעות שהחולים יזכו לברכה למען ירבו ימיכם וימי בניכם על אדמת קדש דבית־הכנסת, כי הנחנו לרמס ברגל בגאונה ובוז קדשת בית־הכנסת לאלו השוטים והטפשים – דע שלא אני הוא הקורא לאלו המשיחים שיחה בטלה בבית־הכנסת "שוטים" אלא רבנו הגדול הטוריין־זהב (ארח־חיים סימן נה סעיף־קטן ד) קורא אותם "שוטים" וחותרם דינם שאסור לצרפם למגן כי אינם מן המגן (עין שם בדבריו הקדושים והטהורים) לדבר בבית־הכנסת בשעת התפלה ולא הרימו קולי קולות וברקים בפני קהל ועדה כפסקו של הגאון הקדוש בעל "נוי העמודים" (עמוד העבודה, פרק י) וזה לשונו: ובעוונותינו הרבים עד מתי יהיה זה לנו למוקש, שבכל עיר ועיר אין יכולין למחות להעם, ונעשה להם כהתר בעוונותינו הרבים. וי להם, וי לגשמותיהם, ואיך יעלה תפלותיהם למעלה והיא מלכלכת במיני חטאים, ואין קטיגור נעשה סניגור. על־כן מן הראוי שכל קהלה וקהלה, מקום אשר דבר המלך מלכו של עולם ודתו מגיע, יעמידו אנשים על זה אשר ישגיחו באימים רבים על המדברים, ויבישו אותם ברבים, ובזה נראה כבוד ה' בארץ, וכל העם ישמעו וייראו ולא יזידון עוד, ויתנו במתג ורסן עדים לבלם את פיהם בבית־הכנסת מלדבר דבר של חל ושיחה בטלה, עד כאן לשונו הקדוש.

(יז) ועין בספר דרך משה וזה לשונו: ועל כל קטרוג שהשטן מקטרג הקדוש־ברוך־הוא במדת רחמיו משתיק לו. למשל,

שֶׁהַשָּׁטָן אוֹמֵר יִשְׂרָאֵל גִּנְבִים הֵם אוֹ גִּזְלָנִים הֵם, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ־הוּא מְשִׁיב לוֹ: מִי יֹאמֵר אִם הָאֲמוֹת קִבְּלוּ הַתּוֹרָה שְׁלֵא הָיוּ גִנְבִים יוֹתֵר מִיִּשְׂרָאֵל. אָבֵל אִם מִקְטָרֵג וְאוֹמֵר שִׁישְׂרָאֵל אֵין לָהֶם יִרְאָה וּמְדַבְּרִים בְּבֵית־הַכְּנֶסֶת, לָזֶה אֵין לַהַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא תְרוּץ כְּכִיכּוֹל, כִּי עֲכָשׁוּ רְאִינוּ בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים הָאֲמוֹת עוֹמְדִים בְּבֵית תְּפִלוֹתֵם בְּאִמָּה וּבִירְאָה, וּמִיָּד נֹתֵן הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא רְשׁוּת לַמְּשַׁחִית לְחַבֵּל הָעוֹלָם, וְזֶהוּ דְבַר רַחֲמָנָא לְצַלּוּ, וְאַל תִּקְרִי דְבַר אֶלָּא דְבוּר, שֶׁהִיא מְדַבֵּר בְּבֵית־הַכְּנֶסֶת וּבָרָא מְלָאכִים מְשַׁחִיתִים, הֵמָּה מְמִיתִים אוֹתוֹ בְּשַׁעַת דְּבַר רַחֲמָנָא לְצַלּוּ. וְנִרְאָה לִי דֶרֶךְ הַלְצָה, לְרַמֵּז בְּפִסּוּק: ה' יִלְחֶם לָכֶם - נֶגְדַת הַשָּׁטָן - וְאַתֶּם תַּחֲרִישׁוּן, רוּצָה לֹאֵר אִם אֵין אַתֶּם מְדַבְּרִים בְּבֵית־הַכְּנֶסֶת, וְקַל לְהַבִּין.

(ח) וְעַל־פִּי זֶה נִרְאָה לִי כְּנֹנֶת הַגְּמָרָא (בְּבֵא קַמָּא ס:) דְּבַר בְּעִיר, אֵל יִכְנֶס אָדָם יְחִידִי לְבֵית־הַכְּנֶסֶת, שְׁמַלְאָף הַמְּנוֹת מִפְּקִיד שָׁם כְּלִיו. הִנֵּה בְּעִינֵי כָל רוּאִים יִפְלֵא גְמָרָא זו, וְכִי אֵין לְמַלְאָף הַמְּנוֹת מְקוּם אַחַר לְהַפְּקִיד כְּלִיו כִּי־אִם בְּבֵית־הַכְּנֶסֶת מְקוּם קְדוֹשׁ. וְעוֹד דְּקָאֵר שְׁלֵא יִלָּף יְחִידִי, מְשַׁמַּע עִם רַבִּים מִתֵּר לִילָף, מֵאִי אֵיכַפֵּת לְמַלְאָף הַמְּנוֹת בֵּין יְחִיד לְרַבִּים. וְלִפִּי דֶרְכֵנוּ יִתְרַץ, כִּי הַקְּדוֹמְנוּ שְׁמַכְל דְּבוּר וְדְבוּר בְּבֵית־הַכְּנֶסֶת נִבְרָא מְשַׁחִית אֶחָד וְזֶה הִנֵּה כְּלִיו שֶׁל מַלְאָף הַמְּנוֹת, וּבַחֲטָא הִנֵּה הוֹרֵג אֶת הָאָדָם. אֵף אִם כְּבָר דְּבַר מֵאִי תִקְנֵתָא? יַעֲשֶׂה תְּשׁוּבָת הַמְּשַׁקֵּל מְדָה כְּנֶגְדַת מְדָה, בְּאוֹתוֹ מְקוּם שְׁדַבֵּר עִם חֲבֵרוֹ יִלָּף עֲכָשׁוּ לְשָׁם עִם חֲבֵרוֹ וַיַּחֲסֵם אֶת פִּיו כְּאֵלוֹ הוּא אֵלֶם וְאֵינוֹ יָכוֹל לְדַבֵּר וְאֵן תִּהְיֶה תְּשׁוּבָתוֹ שְׁלָמָה. וְהִנֵּה אִם הוֹלָף יְחִידִי לְבֵית־הַכְּנֶסֶת אֵין תְּשׁוּבָתוֹ שְׁלָמָה, וַיִּקְטָרֵג הַשָּׁטָן וַיֹּאמֵר חֲסָרָא לְגִנְבָא נִפְשָׁה לְשַׁלְמָא נְקֻט, רוּצָה לֹאֵר שְׁלֵא הִנֵּה לוֹ לְדַבֵּר עִם

שום אדם על־כן דומם. ויוכן השתא דכר בעיר אל ילף אדם יחידי לבית־הכנסת כי אין תשובתו מועלת רק במדה כנגד מדה עם רבים, ודו"ק.

(יט) על־כן אהובי אחי ורעי, אם תרצו להציל עצמכם מן הדבר, בר מינו, וגם בניכם הקטנים שלא ימותו, חס ושלום, במיתה משנה שקורין פאקין מאזלען שזו גם־כן מין דבר, רחמנא לצלן, מנעו עצמכם מן ההגיון, רוצה לומר שלא תדברו חס ושלום בבית־הכנסת שום דבר בטל. ובשלי"ה מזהיר מאד שצריך לברח עם בניו הקטנים כשהולכין במקום אחד פאקין, ואם אינם רוצים לברח עם הילדים אזי עתידין לעמד עם בניהם לדין, שהם גרמו לבניהם שימותו, ובעוונותינו הרבים בזה גרמו האבות שדברו בבית־הכנסת. ועכשו בעוונותינו הרבים כמעט רבם ככלם נכשלים בדבר הזה ונעשה להם כהתר וכו', בעוונותינו הרבים. הנה באתי לעורר לבבכם הטהור וכו', וכל אדם יזהר מאד בתשובה קלה כזו, ואף אם כבר דבר, יהיה לו תקון גדול מהיום והלאה על־די שיגער בחברו, והחויב מטל עליו לגער בחברו, כמו שאיתא בשלחן־ערוך (ארח־חיים, סימן קכד, סעיף ז) לא ישיח שיחת חלין בשעה ששליח־צבור חוזר התפלה, ואם שח הוא חוטא ונדול עונו מנשא וגוערין בו. ונראה לי פונת השלחן־ערוך שהוא כמו רוצח שנהרגו על ידו כמה בניים.

ובזה יוכן הפסוק: לשוא הכיתי את בניכם מוסר לא לקחו, רוצה לומר שלא לקחו מוסר והיו מדברים בבית־הכנסת, ועל־כן חטאם גדול כמו חטא מין שהרג לאחיו וגדול היה עונו מנשא, עונו נמי גדול. וגדול כח התשובה שיזכה לעצמו ומזכה לאחרים

עמו, וזדונותיכם נעשה לכם פזכויות ונבכרא לכם מלאכי רחמים,
ותגרמו חיים לכם ולבניכם אחריכם בטוב ובנעימים אמן, עד כאן
לשון ספר דרך משה. (מורא מקדש, דף ת, אות יז)

אם האב משיח גם הבנים נמשכין אחר זה

(כ) עוד נקדה חשובה שראוי לדבר בו. פידוע פל אב ואם מאיזה
מדרגה שיהיו בעבודת השם יתברך וקיום מצוותיו, כל זמן
שמאמינים בה' ובתורתו מקוים ומשתוקקים שבניהם אחריהם
יהיו יראי ה' ועושי רצונו, כמו שענינו רואות בכל יום, וכבר
האריכו ספרי מוסר כי עקר פחו של גדול הבנים הוא מעשי
האבות, שדרך הגדולים להמשיך למנהג אבותיהם, ואם כן דעת
לנכון נקל שאב הרוצה את בנו שיתפלל כראוי ויענה אמן ויהא
שמה רבא בעונתו לא במהרה יראה פרי עמלו, אם הוא בעצמו
לא יעשה כן, בשגם שהבן רואה כי אין דברי ומוסרי האב יוצאין
מן הלב שהרי הוא בעצמו אינו זהיר במה שמזהיר לו, וכל יגיעו
לריק על-ידי זה.

ולאו מן הנמנע למצא בנים שאחר מנה של מוסר מהאב ענו
ואמרו טל קורה שבין עיניך וקשט עצמך תחלה.

היוצא מזה, כי מעשי אבות סימן לבנים להמשיך בדרךם
וזולת זה להבל יגיעו.

מונע התפלה מלעלות למעלה

(כא) יצרות־דבש, חלק א, דרוש ד: צריך האדם להיות חרד בתפלה כי זה אשר נשאר לנו בגולה וכמה יש לאדם להתבונן בו לעמד בהכנעה יתרה וכפיפת קומה ומלין לצד עלאה ימלל בנחת בכונה ואשרי למי שמתפלל בדמע ולב נשבר ונדכה פי לא ישוב ריקם ועל מה נבטח בגולה ומה יגן בעדנו אם לא בתפלה ובקשה מקירות הלב אוי לנו אשר נאמר סכותה בענן לה מעבר התפלה ומה הוא הענן הוא אדים והכל שיש בו חטא היוצא מפי איש ואשה כל יום וביחוד שיחה בטלה בבית־ההכנסת ומפל־שכן בעת התפלה הפל הוא עולה בעב וענן ומונע לתפלה לעלות, עין שם. (ספר הפנים, דף לד:)

תשובה גדולה צריך מי שלא ענה אמן אפלו פעם אחת

(כב) בספר אור צדיקים למהר"ם פאפיראש זצ"ל תלמיד קדוש האריז"ל (תקון התפלה, סעיף נב) ולזה צריך האיש תשובה גדולה על שלא ענה אמן אפלו פעם אחד כששומע מן המברך איזה ברכה על איזה פרי או על איזה מצוה, ומפל־שכן אחר תפלת הש"ץ בבית־ההכנסת פשיטא שצריך לעשות תשובה גדולה, וקל־וחמר בנו של קל־וחמר כשלא ענה אמן יהא שמה רבא, עד כאן.

(כג) בזהר הקדוש (פרשת וילך) אף־על־פי שעונה אמן אם אינו מבין טוב לו שלא נברא, מאן דשמע ברכה מחברה ולא מתבון באמו, עליו נאמר ובין וקלו, ומאי ענשה כד נפיק מעלמא מכריזין

עליו פרוז ואומרים סגרו כל הפתחים לפני פלוני בן פלוני, ולא יעול ולא יכנס לגן-עדן ולא תקבלו אותו, עין שם.

מעשה נורא מאמן שהגאון הצדיק בעל "באר משה" שליט"א היה שם

(כד) לבסוף אספר מעשה נורא שאני בעצמי הייתי עד רואה ועדין ארכבותי דא לדא נוקשות בהעלותי על לבי פעם דרש (כבוד קדשת אדוני אבי מורי ורבי הגאון הצדיק זצ"ל השם יקם דמו שנהרג על קדוש השם על ידי אשכנזים הארורים בכ"ו סיון שנת תש"ד לפרט קטן) דרשה גדולה בשבת-קדש, בענין ענית אמן ואמן יהא שמיה רבא ובתוף הדרשה הזכיר מליצת רבנו הרמ"ק זצוק"ל שהראשיתבות ממלין שתיקה יפה בישעת התפלה הן אותיות "שיבה", שמי שנוהר בדבר ועונה אמן ואמן יהא שמיה רבא זוכה לשיבה טובה, ואמר מקלל לאו אתה שומע הן אבל אינני רוצה להזכיר בעל-פה ההפך. למחרת בבקר היה רעש גדול בבית-הפנסת. חד מהשומעים דרשתו בא וספר שבאותו הלילה היה חולם חלום שעומד לפני בית-דין של מעלה, ויצא דינו לחיוב. התחיל להתחנן לפני הבית-דין שעדין לא הגיע לשיבה ושאל למה יקנס בדין קשה. השיבו לו ששח שיחה בטלה בתוף התפלה ולא ענה אמן ואמן יהא שמיה רבא. השיב לפני הבית-דין של מעלה שלא ידע מחמר האסור, אז התרגז עליו אחד מיושבי הבית-דין איך אתה אומר דבר כזה והלא הרב דין ומורה צדק שלכם (והוא כבוד קדשת

אָדמו"ר זצ"ל, הַשֵּׁם יִנְקֶם דָּמוֹ) בְּשֶׁבֶת זֶה דָּרַשׁ מֵעַנְיָן זֶה וּבִשְׁם הַרמ"ק וְהוּא זצ"ל אָמַר שֶׁהַשּׁוֹתֵק בְּבֵית־הַכְּנֶסֶת וְעוֹנֶה אָמוֹן וְאָמוֹן יֵהָא שְׁמָה רַבָּא זוֹכֵה לְשִׁיבָה טוֹבָה וּמִכָּלֵל לֹאֵי אֶתָּה שׁוֹמֵעַ הוּא, וְאֶתָּה בְּעֶצְמָךְ הֵייתָ אֶצֶל אוֹתָהּ דָּרָשָׁה וְאִיךָ אֶתָּה אוֹמֵר שְׁלֵא יִדְעָתָּ מִחֲמַר הָעַנְיָן, אִזּוּ הַבְּטִיחַ אֶת הַבֵּית־דִּין שֶׁל מַעֲלָה שְׁלִיחָךְ וַיִּוֹדֵעַ כָּל בְּנֵי הַקְּהֵלָה מִכָּל מַה שֶׁנַּעֲשֶׂה עִמּוֹ וַיִּזְהָרוּ מִכָּאֵן וְאִילָךְ בְּדַבְּרֵי הַרַב הַדִּין וּמוֹרֵה־צֶדֶק, אִזּוּ יֵצֵא נָקִי מִלִּפְנֵי הַבֵּית־דִּין שֶׁל מַעֲלָה וְהָיָה לְחֲרֻדַת אֱלֹקִים.

אִין לֹו חֲלָק בְּאַלְמוֹי יִשְׂרָאֵל - וּמֵאַרְיֵךְ הַגְּלוּת - וְחוּטָא וּמַחֲטִיא

(כה) מִצּוֹת אָנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ, מִי שְׂרוּצָה לְקַיֵּם וּלְקַבֵּל עַל מַלְכוּתוֹ בְּרוּךְ הוּא, לֹא יִדְבַר בְּבֵית הַכְּנֶסֶת כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּזֵהר (פְּרָשַׁת תְּרוּמָה, קֵלָא:) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: וּמֵאֵן דְּמִשְׁתַּעֲי בְּבֵי־כְנִישְׁתָּא בְּמַלְיִן דְּחַל נִי לֵה דְאַחְזִי פְּרוּדָא, וַי לֵה דְגָרַע מֵהִימְנוּתָא, וַי לֵה דְלִית לֵה חֲלָקָא בְּחֲלָקָא דִּישְׂרָאֵל, דְּאַתְחֲזִי דְהָא לִית אֱלֹהָא וְלֹא אִשְׁתַּכַּח תַּמּוֹן, וְלִית לֵה חֲלָקָא בֵּה וְלֹא דְחִיל מְנָה וְאַנְהִיג קִלְנָא בְּתַקּוּנָא עֲלָאָה דְלַעֲלָא.

(כו) וְזֶה לְשׁוֹן הַזֵּהר פְּרָשַׁת אַחְרֵי מוֹת (דף עה:): תָּנָא עַל תַּלְתָּ מַלְיִן מִתַּעֲכַבִּין יִשְׂרָאֵל בְּגְלוּתָא, עַל דְּעַבְדֵי קִלְנָא בְּשַׁכְּינְתָּא בְּגְלוּתָא, וּמִהַדְרֵי אֲנַפְיָהוּ מִן שַׁכְּינְתָּא, וְעַל דְּמִסְאָבֵי גְרַמְיָהוּ קָמִי שַׁכְּינְתָּא, נִמְצָא עַל־יַד־יְדֵי שְׁמִסְפָּרִים דְּכָרִים בְּטָלִים בְּבֵי־כְנִישְׁתָּא, וְאַנְהִיג קִלְנָא בְּתַקּוּנָא עֲלָאָה כְּמַבְאָר בְּזֵהר תְּרוּמָה הַנ"ל מִתַּעֲכַבִּין יִשְׂרָאֵל בְּגְלוּתָא.

(כז) וזה לשון מהר"ם שיף (בדרוש פרשת ואתחננו) : חדשים מקרוב באו לדבר שיחת חליו בבית־הכנסת, וזה ידע כל איש ישראל אסור הגדול הזה, זה לשון ספר הזהר מאן דמשתעי בבי־כנישתא וי לה וכו' כמו שנזכר לעיל (אות כה). וזכר שלשה דברים, האחד שמראה פרוד שאין נפשו דבקה באלהי ישראל שהרי הפסיק רוחו ונפשו ממנו מלבד הפרוד והקצוץ שגורם למעלה. השני דגרע מהימנותא, ואפשר שרצה לומר שעל־ידי הדברים בטלים אין עונה אמן שאין משים לבו על סוף הברכות, ואף אם שומע סוף הברכה סוף סוף על מה עונה אמן, ובחזרת הש"ץ התפלה אם אין עשרה השומעים עונים אמן הוי ברכה לבטלה. והשכר על ענית אמן גדול בלי שעור, פתחו שערים ויבוא גוי צדיק שומר אמונים, זהו דגרע מהימנותא. השלישי דלית לה חלקא באלהי ישראל דאחזי דלית לה אלהא ולא אשתכח תמן, כי מי יחשב שעומד לפני מלך מלכי המלכים הקדוש־ברוך־הוא ובמעון קדשו ולא יבוש מלדבר דברים בטלים. אם אמרנו נמנה על כף אנשים מיחדים ולקנס, זה דבר זר, אם אין יראת־שמים גדולה מיראת הקנס. כל זה בדברי הרשות, כל־שכן שיחת אסור, ליצנות לשון הרע וכו', עין שם. עד כאן לשונו.

(כח) ועין בספר אור צדיקים (בעמוד העבודה פרק יב) וזה לשונו: ומפל־שכן שלא לדבר בבית־הכנסת דברים אחרים שאינם מענין התפלה, וזה לשון הזהר פרשת תרומה: מאן דמשתעי בבי־כנישתא וי לה דאחזי פרודא, וי לה דלית לה חלקא באלקא דישראל וכו', ואפלו הוא לאחר התפלה עדין קדשה שורה שם. ומאן דמגביה קולו בדברים שאינם שיכים לתפלה ולשבח השם

יתברך הוא נוהג בזיון בקדשתו יתברך ומגרש השכינה משם, ועליו השכינה צועקת וקובלת נתנני ה' בידי לא אוכל קום, ואז נאמר עליה ולא מצאה היונה מנוח לכף רגלה, אין לה דירת מנוחה בעת גלותה כי אם בבית־הכנסת שבישראל, ועבור זה שנתן קולו בבית־הכנסת כבבתי־טרטראות ובדברים בטלים מכרחת השכינה בעוונותינו הרבים לנוד ולהתגרש. אוי לו ואוי לנפשו, כי עליו נאמר בן כסיל תוגת אמו. ועגשו, שגם הוא יהיה בידי אכזריים אשר לא ימצא מנוח ומרגוע לנפשו, רחמנא לשזבן מענשא דילהון. לכן כל בעל נפש יחוש לעצמו, ואז תאיר נשמתו באור החיים אמן סלה, עד כאן לשונו. (מורא מקדש דף י')

(כט) סדור נהורא: וכתבו הספרים, צריך להזהיר להמוני עם שלא יאמרו תהלים ומעמדות או שאר תחנונים בעת החזרת הש"ץ תפלת שמונה־עשרה, כי בנדאי אי אפשר לכוון באמן ועונין אמן קטופה חטופה יתומה. וביותר נמצאו זאת לפני פתל מערבי מהמוני עם שפורקים מעליהם בשעה שהקהל משבחים ומפארים או בחזרת הש"ץ השמונה־עשרה הולך אל דרום וסובב אל צפון סובב והולך בלי מורא ופחד כמו בבתי־משתאות, ועליהם נאמר מי בקש זאת מידכם רמס חצרי, ולמה יקצה ה' על קולך, כי הוא חוטא ומחטיא את הרבים כירבעם, והחטא הזה לבד די להאריך גליותינו. ובעוונותינו הרבים אסור זה נעשה להם ממש כהתר. לכן מי שיש בידו למחות מטל עליו הדבר ויהיה שכרו גדול לעולם הבא. (ספר הפנים דף טז:)

(ל) סדור האריז"ל מרבי יעקב קאפיל בעל מחבר שער־יגו־עזן בהלכות בית־הכנסת: בזהר מפליג מאד בעגש המדבר

בבית־הכנסת אפלו בדברי־תורה או מוסר בשעת התפלה, ואף שלא בזמן התפלה אסור בדברי חל. אף בדברי־תורה ומוסר מתר שלא בזמן תפלה. ומי שלא נזהר בזה אוי לנפשו בגין דאחזי דלית אלהא ולית לה חלקא באלהא קדישא, ופשיטא בשעת חזרת העמידה צריך שיהיה לפניו סדור פתוח וישמע כל מלה ומלה מפי הש"ץ ויכונן כל מלה ומלה מן הסדור. ובשעת קריאת התורה יהיה אזניו קשובות לקול הקורא ויכונן כל מלה מפי החמש. ופשיטא שחם ושלום להפסיק בשום דבור מתחלת ברוך שאמר עד סוף חזרת העמידה, עד כאן לשונו. (שם דף יט.)

(לא) אל תדברו שיחת חלין בבית־הכנסת ואפלו לצורך גדול פי עון גדול הוא מי שמדבר בבית־הכנסת וגורם רעה לעצמו. האמנם אלם – תעשו עצמכם כאלמים כשתעמדו בבית־הכנסת. וזה לשון הרוקח המדבר בבית־הכנסת וחבריו משבחים ומשוררים קורא אני עליו הוי על כל שכני הרעים פי ישרים דרכי ה' צדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם. וכבר הארכתי בזה בחבורי עמק ברכה במקומו, עין שם.

(לב) הגהה מבנו מהר"י ז"ל: להיות שרבים דשו ועברו ושנו ושלשו זו העברה ונעשית להם פהתר על־כן נעתיק לשון הזהר בזה ובאשר יראה האדם ההפלגה הגדולה שהפליגו התנאים הקדושים עליהם השלום בחמר זה החטא אולי ישמר לפיו מחסום ליראת ענשו לכבוד שם קדשו ותברך ושומר פיו ולשונו שומר מצרה נפשו. אמרו מאן דמשתעי בבני־כנישתא וי לה דאחזי פרודא, וי לה דגרע מהימנותא, וי לה דאחזי דלית לה חלקא באלהא דישראל, וי לה דאחזי דלית לה

אלהא ולא אשתכח תמן, ואחזי קלנא בתקיפא עלאה, עד כאן
בפרשת תרומה. והנה על-פי הדברים האלה עוד אוי להם לכת
המחברים לדבר בבית-הכנסת.

(לג) והאלקים בכל העברות לא ראיתי כהנה לרע כי מה יתרון
לבעל הלשון דבשאר עברות הגופניות כגזל וכערייות וכמאכלות
האסורות וכיוצא בהן יצרו של אדם מתגבר עליו ומחטיאו
לפעמים לרשע לפי שנפשו של אדם הנאות מחמדתן ומתאנה להם
לסבת יתרון הגופניות המגיעות מהן אבל בזה אין יצרו של אדם
מתגבר עליו כל כך והוא ברצונו בזדונו מושך עליו פח היצר הרע
והקלפה ושומע לקול יצרו המחטיאו בדבר ללא דבר הנאת הגוף
כל-כך כענין שדרש במדרש שאין יתרון לבעל הלשון. ועוד כי
בזו העברה בהכרח הוא חוטא ומחטיא אחרים כי לא תעשה
ביחידי כייאם בשנים שנים מן הפחות שבהם ואם-כן חטא הרבים
תלוי בו. והיותר מר לי מר שהוא מזלזל בכבודו יתברך ויתעלה
בפרהסיא בתוך קהל ועדה ובאותן השעות הקדושות עצמן
המיחדות וקבועות להלל ולשבח ולקבל עלינו בכל לבנו היחוד
והחבור ני לה דאחזי דלית לה חלקא בחלקא דישראל ואחזי
פרודא בחבור ובבית הגדול והקדוש המיוחד והקבוע לעמד
ולשרת לפני המלך ה' צבאות ולקבל עלינו על מלכותו ואחדותו
יתברך ובהיכלו פלו כבוד יאמרו. ני לה דאחזי קלנא וכבודם
בקלון המירו. ועושה עון ועובר בפשע במקום הצדק שמה הרשע
כי השער הזה ה' אלקי ישראל בא בו לשמע אל הרנה ואל
התפלה.

הַרְדָּה הַיָּשָׁר בְּסֵדֶר בֵּית־הַקְּנֶסֶת

(לד) על־כֵּן כִּף הוּא מֵהַמְחִיב וְהָרָאוי מֵהֵיּוֹת הַמִּדָּה הַהַגּוּנָה. כְּאֲשֶׁר נִבּוֹא לְבֵית אֱלֹהֵינוּ וְנִתְאַסַּף יַחַד בְּבֵית־מִקְדָּשׁ מֵעַט לְכַבּוֹד אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל הִנֵּה לָנוּ לֵישֵׁב שָׁם בְּהַכְנָעָה וּבִמְוָרָא גְדוֹל מִפְּנֵי יִרְאַת מַלְכוּת וְכַבּוֹד וְאֵימַת הַשְּׂכִינָה כִּי ה' בְּמָקוֹם הַזֶּה וְאָנוּ אֵין מְשִׁימִין לֵב לִידַע וְהִנֵּה לָנוּ לִירָא וְלוֹמַר מַה נּוֹרָא הַמָּקוֹם הַזֶּה אֵין זֶה כִּי אִם בֵּית אֱלֹקִים וְזֶה שְׁעַר הַשָּׁמַיִם וְלִזְכֹּר וּלְקַיֵּם מוֹצֵא שְׁפָתֵינוּ שְׁאֲמַרְנוּ בְּבוֹאֵנוּ אֶל הַקֹּדֶשׁ וְאָנִי בְּרַב חֲסָדָה אָבוֹא בֵּיתָה אֲשֶׁתַּחֲוֶה אֶל הַיְכָל קֹדֶשׁהּ בִּירְאָתָה וְנַעֲוֹרֵר עֲצָמֵנוּ וּלְצִיר בְּדַעַתְנוּ, לֹא צִיּוֹר דְּמִיּוֹנֵי וּבְדַרְדָּה הַעֲבָרָה רַק אֹר שְׂכָלִי אֲמַתִּי וְשִׁיְהִיו הַדְּבָרִים חֲקוּקִים בְּפָנִימִיּוֹת לִבְנוֹ, דְּהֵינּוּ שְׁעֵתָה אֲנַחְנוּ מִתִּיחָדִים עִם הַמֶּלֶךְ הַכְּבוֹד יִתְבָּרַךְ בְּבֵיתוֹ לְפָקֵם וּלְעִין בְּעֵגְיֵי הַמֶּלֶךְ וּלְתַמְנֵן כָּל צְרָכֵי מַלְכוּתוֹ וּמוֹשֵׁב מִשְׁרָתוֹ וּמַעֲמַד עֲבָדָיו מְלָבוּשׁ שִׁיְהִיו (הַרְמֵז לְאַצִּילוֹת בְּרִיאָה יְצִירָה עֲשִׂיָה) עַל־יְדֵי הַשִּׁירוֹת וְהַתְּשַׁבְּחוֹת עַל צַד הַיּוֹתֵר טוֹב כְּמוֹ שֶׁהָאֲרִיכוּ בְּזֶה הַחֲכָמִים הַקְּדוּשִׁים רוֹאֵי פָנֵי הַמֶּלֶךְ וְכָתְבוּ שְׁסֹדֵר הַבְּרָכוֹת וְהַשִּׁירוֹת וְהַזְמִירוֹת וְהַתְּפִלָּה בֵּין בִּישִׁיבָה בֵּין בְּעַמִּידָה זֶה אַחַר זֶה מִתְחַלֵּה וְעַד סוֹף הַכֹּל מִתְמַן לְתַמְנֵן תַּקּוּן כָּל אֶחָד מֵהָעוֹלָמוֹת דְּהֵינּוּ אַצִּילוֹת בְּרִיאָה יְצִירָה עֲשִׂיָה מִמָּטָה לְמַעְלָה וּלְחַבְרָם דָּא בְּדָא עַד רוּם הַמַּעְלוֹת וּמִסְדֵּר לְסֹדֵר סֹדֵר הַתַּקּוּן הָעֲלִיּוֹן וּמוֹסִיף פֶּת וּגְבוּרָה בְּפִמְלִיא שֶׁל מַעְלָה גַּפְלָאוֹת מְדַבֵּר בְּזֶה אֲשֶׁרֵי עֵין רְאָתָה כָּל אֵלֶּה וְאֲזַן שְׁמַעָה לָהּ אִיף כָּל עֲגִין וְעֲגִין בְּפִרְטֵי פִרְטוֹת וְכָל סֹדֵר וְסֹדֵר אֲפִלּוּ מַה שְׁנַרְאָה קַל וּפְחוֹת מְאֹד וְכָל מְלָה וּמְלָה מִתְקַנְיִם כְּנִגְדַּד הַכְּבוֹד הָעֲלִיּוֹן וּמַגִּיעַ לְרוּם הַמַּעְלוֹת.

לעמד בשמניע ל'תהלות לא-ל עליון" - ענין גדול

(לה) ואזכיר ענין אחד לדמיון דהינו מה שנוהגין לעמד כשואמרים תהלות לאל עליון קדם שמונה-עשרה ברכות הגה זהו אחת מההנהגות הנראה לעיני בשר שהוא קל וקטן מאד ואין בו קפיצא אם עומד בכאן או יושב עד סמוך לשמונה-עשרה ברכות. והנה הקדושים גורי האר"י זצ"ל כתבו על זה רמז וסוד גדול ומזה יקש האדם לכל ענין וענין שבעולם אפלו מה שנראה פחות וקל מאד הוא מתוק על-פי החכמה העליונה ובודאי ישתומם האדם על המראה ולבו יחיל בקרבו בראותו עצם קדשת הענינים ושאין הדברים כפשטן ובטעמים קטנים לבדם כמו שעלתה על דעתו וישים אותן על לבו ויעבד את בוראו יתברך ביראה ובשמחה שזכהו לכה. ואף מי שלא ידע וישכיל פרטי הענינים מכל מקום ראוי הוא להתעורר ולשום על לב שיש בכל ענין דברים בגו דברים גדולים ונוראים ויכונן בהם דרך כלל לתקן העולמות ולקשרם דא בדא וקל-נחמר בנו של קל-נחמר שיחיד ויירא לנפשו מאד וישמר עצמו שלא לקלקל ולהרס דהינו בכוננות זרות או בשיחה בטלה ומאן דלא אשגח בדא ני לה ני לנפשה שהוא מפגל בקדשים וטב לה דלא אברי ולא זו שאינו מתקן תקוני דמלכא קדישא בלבושוהי ובעטרוהי אלא אף זו שבזה פרפורין דילה.

כונה לכל אדם לפני שמונה-עשרה

(לו) התי יתן אל לבו וגם ישים על לב שעתה באנו לבקש ממנו

צָרְכֵינוּ הֵן צָרְכֵי גּוֹפְנוּ הֵן צָרְכֵי נַשְׁמָתֵנוּ דִּהְיִנוּ הַסְּלִיחָה וְהַמְחִילָה
עַל הַחַטָּאִים וְהַעֲוֹנוֹת וְלַצִּיר בְּשִׁכְלָנוּ בְּפִנְיֵימִיּוֹת הַבְּנֵת הַלֵּב אֱלוֹ
הֵינּוּ בָּאִים לִפְנֵי מֶלֶךְ בְּשֶׁר־נֶדָם שֶׁהוּא עֶפְרָרָה וְתוֹלְעָה אֶף
בְּחַיָּו וּמְלֻכוֹתוֹ הוּא הַבַּל הַבָּלִים כַּמָּה הֵיָה לָנוּ פֶּחַד וְרַעְדָה וְהַכְּנַעַת
הַלֵּב וּמוֹרָא יַעֲלֶה עַל רֵאשֵׁנוּ בְּזִרְיוֹת וּבְרַגְעֵ אֶחָד הֵינּוּ מִשְׁלִיכִין
מֵעַלֵינוּ כֹּל עֲסָקֵינוּ וּמִסִּיחִים דַּעַתְנוּ מִכָּל הַעֲנִינִים שְׁבַעֲוֹלָם וְלֹא
הֵיָה עוֹלָה עַל רוּחֵנוּ כִּי־אִם הָעֶסֶק שֵׁיִשׁ לָנוּ עִם הַמֶּלֶךְ וְהֵינּוּ
עוֹמְדִים לִפְנֵי בַחֲרָדָה וּבְזִרְיוֹת גְּדוֹל שֶׁלֹא נִדְבַר שׁוּם דְּבוּר בְּעוֹלָם
כִּי־אִם מָה שֶׁהוּא רְצוֹנוּ וּכְבוֹדוֹ שֶׁל מֶלֶךְ וְשֶׁלֹא לַגַּע בְּכְבוֹדוֹ אֶפְלוּ
כַּמְּלֵא נִימָא וּכְמַחַט סִדְקָנִית.

וְאִם־כֵּן לֹא תִהְיֶה כַּהֲנֵת כְּפִנְדָקִית?! וְלִפְחוֹת נַעֲשֶׂה כֵּן בְּעַמְדָנוּ
לִפְנֵי מְלָכוּ שֶׁל עוֹלָם הַמֶּלֶךְ הַכְּבוֹד הַבוֹחוֹן לְבוֹת וּכְלִיּוֹת אֱלֹקִים
צַדִּיק וְלִהְתְּעוֹרֵר לְבָנוּ לֵב הָאֵבוֹן וְלֹא נִתֵּן מְקוֹם כָּלֵל וּכְלָל לִפְתוּי
הַיָּצָר הָרַע רַק בְּזִרְיוֹת וּבְרַגְעֵ אֶחָד בְּקַל נְסִיחַ דַּעַתְנוּ וְנִשְׁלִיךְ
מֵעַלֵינוּ כֹּל עֲסָקֵינוּ וְלִשְׁמֵר פֶּתַחֵ פִּינוּ מִחַטָּא כְּלִשׁוֹנָנוּ בְּשׁוּם שִׁיחָה
שְׂאִינָה מֵעִין הַתְּפִלָּה שֶׁלֹא לְקַלְקַל חֵס וְשְׁלוֹם שׁוּם סֵדֵר וְתִקּוּן
הַעֲלִיּוֹן. הֵן הַיּוֹם גְּדוֹל לַעֲסֹק כֹּל אָדָם בְּעֲסָקוֹ וְלִדְבַר דְּבָרָיו
וְעֲנִינָיו וּבִהְיָא שַׁעֲתָא זַעֲיֶרְתָא לִית הוּא יְהִיב לָהּ (רוּצָה לֹמֵר
לְשֵׁם יִתְבָּרַךְ) לְבוֹ וְעִינוּ. עַל־כֵּן מִהָרְאוּי וְהַמְחִיב לְקַבֵּעַ וּלְיַחַד בּוֹ
לְכְבוֹד אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל יִתְבָּרַךְ לִפְחוֹת שְׁעָה קִטְנָה זֹו לְטַהַר
מִחֻשְׁבוֹתֵינוּ וְלֹא לְשׁוּם מַגְמַת פְּגִינוּ כִּי־אִם לְהַכִּין עַצְמָנוּ לְקִרְאָת
אֱלֹהֵינוּ וְלַעֲבֹד אוֹתוֹ בְּשִׂמְחָה בִּירְאָה וּבַחֲרָדָה בְּשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת

בכל פונתנו שתהא תפלתנו עטרה לראש מלך מלכי המלכים
 הקדוש-ברוך-הוא ואז יהא בצדק מאמרנו ולרצון אמרי פינו
 ובקשתנו שאנו אומרים בסוף כל התפלות ותשבחות בשיר
 הכבוד תהלתי תהי לראשה עטרת וכו' לא זמורתא תהא.

סדר האדם בשעת שמונה-עשרה

(לז) וגם להתפלל תפלתנו בכל לבנו ולבקש ממנו יתברך
 צרכינו המרבים בהכנעה גדולה מקירות לבנו בעני בפתח
 נשפה לפניו שיחנו וצרותינו לפניו נגיד שימלא בחסדו
 חסרונותינו ויאמר די לצרותינו ולא שנעשה תפלתנו
 ובקשתנו כמו שרוצה לפטר מהחוב המטל עליו ומתפלל
 בחפזון ובמהירות אלא יתפלל במתון מתון וברחמים
 ובתחנונים ולזהר ולהזהיר הקטנים עם הגדולים בכבודו ויחודו
 של המלך ה' צבאות שלא להוציא מפינו שום דבור רק שיהיו
 עינינו פקוחות ואזנינו קשובות לשמע אל הרנה והתפלה אשר
 הש"ץ מתפלל ומברך ומקדש ה' ברבים וליחדו יחוד גמור בענינת
 אמן כראוי על כל ברכה ותהלה היוצא מפי הש"ץ והמברך וכן
 בקדיש וקדושה הן כל אלה חלק אחד מאלה מקצת דרכי הקדושה
 שמחייבים אנחנו להתנהג בהן בעמדנו לפניו יתברך.

(לח) והנה בעוונותינו הרבים קצת אנשים מהפכיו הקערה על
 פיה ועושין הכל בחלוף ונרגן מפריד אלוף ובבית הקדוש בית
 התפלה בפני המלך הקדוש המרום על כל ברכה עומדים בשחוק
 וקלות ראש ושיחה בטלה, והתפלה שפלה. וגם קצת מאנשי
 המעלה תחת ידם קצת זו המכשלה. גם קצת מהלומדים קצת בזה

נלכדים. וקצת היהודים האמללים הכסילים והנבלים בזה מתנצלים ועצמם תולים באילנות הגדולים. ועל־כן למוכיחים נותנים כף סוּררת. ולא זו שאינן מכוּנים לשמע אל התהלה והתפלה שְתֵהא עטרת תפארת. רק תחתיה תעמד הבהרת. אשר אמרו ללשוֹננו נגביר לשון גדולות מדברת. ובעוונותינו הרבים השפחה תירש הגברת. וכמה סבות רעות יוצאות וכאות מזה ועברה גוררת עברה כי לא זו שמדברים דברי הרשות אלא אף זו שמדברים ליצנות ולשון הרע צרעת ממארת.

שְׁתֵי כִתוֹת בְּהַאיִנָם מִשְׁגִּיחִים בְּאָמֶן

(לט) והנה האנשים האלה יחלקו לשתי כתות ותועבת ה' גם שניהם. יש כת שאינה משגחת על ענית אמן. ויש שעונה תוך כדי דבורו אמן ותומה קטופה וחסופה וממהר לענות אמן כדי שיחזור לסורו, למקום שפסק בדבורו. וכן עושין בכרכו וקדשה. אוי לאותה פלמה אוי לאותה בושה. עד מתי יהא הפגם הגדול הזה והחטאה הגדולה הזאת טמונה תחת ידנו וכבושה. ומדוע לא נעורר מתרדמת יצרנו הרע ונקח מוסר מעניני עצמנו כי כאשר ידבר איש אל רעהו שום דבר וענין מה, בעת טרדת עסקיו, הנה הוא פונה אליו ערף ולא פנים ואיננו שומע לו, כי ידיו "דמים" מלאו או שאר עסקים. נאלו בעמדנו בעסקינו עם המלך הכבוד? תכרה בעת התפלה וטרם יקרא הוא עונה עוד הוא מדבר תפלתו ותהלתו והוא שומע. שימו לבכם לחיל"ה [לחילול השם] ותשימו על לב מוראות ונורו לכם מפני הענשים ותנו כבוד למלך ה' צבאות.

והנה אוכיחכם ואערכה לעיניכם מה שכתב על זה הזהר
 בפרשת וילך ושאר כל רואי פני המלך המקבלים עליהם השלום
 כתבו כי העליונים ותחתונים תלויין במלת אמן והוא שרש
 ויסוד מוסד לכל העולמות כלן ומי שמכוון לכל ברכה וברכה
 היוצאת מפי המברך ועונה אמן בכונה וכדינו גורם למעלה קדשה
 הרבה מאד ושפע רב טוב לכל העולמות וששון ושמחה לכל
 העולמות וכו' הכל כמו שכתבנו למעלה בהג"ה אמן יהא שמה
 רבא בשם הזהר וכבר הוספנו נפך משלנו למעלה בסיעתא
 דשמיא והטבנו את אשר דברנו בענין פונת עגית אמן כראוי וכמו
 דאצטריך יחייב בו העיון.

עון זה די להאריה גלותנו – כי אמן יהא שמה רבא סבת גאלתנו

(מ) והנה עליפי הדברים האלה יחשבו פת המדברים שכר עברה
 כנגד הפסדה אם שנה הנאת דבור לשונם, נגד מה שהתריסו
 ומרדו כנגד קונם. ולא חסו על כבודו ותברך ולא בענש התמידי
 של עצמם ובאותה שעה הקדושה עצמה המיוחד לקה שהיו יכולים
 לתקן תקונני מלכות שמים ולהרבות בכבוד שמים וגם לקנות
 עולמם, שם מהפכים לרעה ועושים שם פגמים גדולים ורב דפי כי
 תחת יפי. ומחללים ולמשחית מהפכים הודם ולשאל תחתית
 לחרפות עולם בשתי ידים מורידים כבודם.

אָהָה עַד מְתֵי לֹא יִסִּירוּ מִסּוּהָ הָעֵנָוֹן וַיִּפְקְחוּ קֶצֶת עֵינֵיהֶם
 וַיִּתְעוּרְרוּ קֶצֶת עַל לִבָּם הַנִּרְדָּם שֶׁהֵעֲנֹשׁ וְהִפְגֵּם גְּדוֹל בְּמֵאֵד מֵאֵד

והעוון הזה טמון בידם ואלו לא היה בינינו אלא זה החטא בלבד היה די לעמד בצרות גלותנו הקשה והארץ כי להיות שפבת הגאולה הוא אמירת הקדיש והקדשה כדאיתא ברוקח בשם המדרש כשישראל עונים אמן יהא שמה רבא אומר הקדוש-ברוך-הוא מתי אקבץ את שארית ישראל בני מבין האמות. ואיתא נמי בשבלי לקט בשם המדרש בשעה שאומרים לפני קדוש קדוש וכו' אני מזכיר להם גלותם וממהר גאלתם. וכן הזכרנו לעיל מהזהר וממסכת ברכות. ומה גם הקדיש שהוא בעצם וראשונה על גאלת השכינה. שפכר אמרו רבותינו זכרונם לברכה כל המברך מתברך ומכלל הן אתה שומע לאו, כי כאשר אין אנחנו נזהרין בזה אז אין אנו חוששין לגאלת עמנו, על-כן במדה שאנו מודדין לה' מודדה לנו ועל הגלות והשעבוד משך עלינו. ולך ה' החסד כי אתה תשלם לנו כמעשינו.

חובת הגדולים לקח מקל בידם

(מא) והנה מאחר שהענינים הללו הם גדולים ועצומים ועומדים ברמו של עולם הפלא ופלא מי שיש בידו מקל ורצועה ואינו מתקן הלוא ידוע מאמרם, זכרונם לברכה, על פסוק ואשמם בראשיהם שחטאות הצבור ואשמות העם תלויין בראשי מנהיגיהם ואם-כן האיך אנו רשאים להתעצל ולפרק על מעל צנארינו שלא לחוס חס ושלום על כבוד יוצרנו יתברך לבטל זו הקלפה הקשה בזרוע נטויה בכל מיני תחבולות וכפיה ולא נשא פני איש ולא נהדר פני גדול עד אשר חדל יחדל. ומבשרנו נחזה אלוה כי אנחנו רואים בעינינו שאם יחטא אפלו איש נכבד וחשוב מאד לאיש נכבד

וְנוגַע בְּכבוֹדוֹ הִנֵּה חֲמָתוֹ בְּעֵרָה בּוֹ וְנוֹקָם וְנוֹטֵר כְּנָחַשׁ עַד אֲשֶׁר יֵשׁוּב עִמּוֹ בְּרֵאשׁוֹ וְעַל קִדְקֵדוֹ חֲמָתוֹ יֵרֵד וּבַל יֵשׁוּב לְכִסְלָה עוֹד. וְאִם כִּף הוּא מִקְפִּיד עַל כְּבוֹדוֹ הַמְדָּמָה אֲשֶׁר לֹא יֵרֵד אַחֲרָיו כְּבוֹדוֹ מֵאוֹמָה, אָדָם לְהַבִּיל דָּמָה, יָמִיו כְּצֵל עוֹבֵר וְאִינוּ בְּטוֹחַ בְּחַיּוֹ וּכְבוֹדוֹ חַד רִגְעָה דְיוֹמָא. וּמָה נַעֲשֶׂה לְכָבוֹד הָאֲמִתִּי הַנִּצְחִי הוּא הַמְלָךְ הַכְּבוֹד ה' צְבָאוֹת שׁוֹכֵן רוּמָה יִתְבָּרַךְ שְׂצָרִיכִין אֲנַחְנוּ לְפָקֵחַ בְּזֶה וְלֹא בְדָרָךְ עֲרָאי וְהַעֲבָרָה כִּי־אִם לַעֲיִן תָּמִיד בְּכָל עֲנִין תַּחֲבוּלָה וְעֲרָמָה וְלִנְהַר וְלִהְזֵהִיר הַקְּטָנִים עִם הַגְּדוֹלִים שְׁלֹא לִגַּע בְּכָבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ אֶפְלוֹ כִּמְלֵא נִימָא. הֵי־שׁ לְהַשִּׁיב עַל דְּבָרֵינוּ זֶה מֵאוֹמָה. וְהַנְּזָהֵר וְהַמְזֻהֵר וְחָרֵד לְכָבוֹד הַמְלָךְ הַכְּבוֹד יִתְבָּרַךְ וְיִתְעַלֶּה יִזְכֶּה לְרֵאוֹת בְּנַעֲמֵם ה' וְלִבְקָר בְּהִיכְלוֹ בְּכָבוֹד אוֹמֵר כְּלוּ. עַד כָּאֵן מִסְפָּר יֵשׁ נוֹחֲלִין וְהַגָּהֵת בְּנוֹ מִהַר"י וְצ"ל זי"ע. (סֵפֶר הַפְּנִינִים דְּף כד א' מה)

הַרְיַנְתָּ חֲצִי מִלִּיּוֹן יְהוּדִים בְּשָׁנַת ת"ח עַל־יְדֵי זֶה

(מב) לְכֹף גִּדְפָס בְּשֵׁם תּוֹסְפוֹת יוֹם־טוֹב לַעֲשׂוֹת מִי שְׁבָרָךְ בְּכָל שְׁבֵת וְשִׁבְתָּ לְמִי שְׂאִינוּ מְדַבֵּר בְּבֵית־הַכְּנֶסֶת דְּבָרִים בְּטָלִים בְּשִׁבִיל הַמַּעֲשֶׂה שְׁנֵהֲרֵגוּ רַבְבוֹת מִיִּשְׂרָאֵל בְּשָׁנַת ת"ח, אָמְרוּ לְמַעַלְהָ בְּשִׁבִיל שְׂדָבְרוּ בְּבֵית־הַכְּנֶסֶת וּבְכַתִּי־מִדְרָשׁוֹת וְנִתְחַיְבוּ שׁוֹנְאֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל דָּבַר שֶׁפָּגְמוּ הֵי"ו שֶׁל דְּבוּר וְנַעֲשֶׂה דְבַר, וּבְשִׁבִיל שְׂעִשׂוּ גַם שְׂאֵר עֲבֵרוֹת הָיָה רְצִיחָה, הִרְחַמֵּן הוּא יַצִּילֵנוּ. (סֵפֶר מוֹרָא מִקְדָּשׁ, דְּף ו, אוֹת י')

בְּעוֹן זֶה נִהְפְּכִין בְּתִי־כְנִסִּיּוֹת לְבֵתִי עֲבוּדָה־זָרָה, רַחֲמָנָא לְצַלן

(מג) בְּשִׁלְחוֹן־עֲרוּף אֲרַח־חַיִּים (סימו קנא, סעיף א) בְּתִי־כְנִסִּיּוֹת
וּבְתִי־מִדְרָשׁוֹת אֵין נוֹהֲגִין בָּהֶם קְלוֹת רֹאשׁ, כְּגוֹן שְׁחוֹק וְהַתּוֹל
וְשִׁיחָה בְּטֵלָה וְכוּ'. וְכַתֵּב הַמְּגוֹן־אֲבָרְהֶם בְּשֵׁם סַמ"ק: בְּעוֹן זֶה
נִהְפְּכִין הַבַּיִת־הַכְּנֻסֶת לְבֵית עֲבוּדַת גְּלוּלִים חֵס וְשָׁלוֹם. הָאֶר"י
הִזִּה נֹזֶהר מְאֹד שְׁלֹא לְדַבֵּר בְּבַיִת־הַכְּנֻסֶת רַק תַּפְּלֵתוֹ, אֲפִלּוּ דְבָרֵי
מוֹסֵר וְתִשׁוּבָה לֹא דְבַר פֶּן יִמְשָׁף מִמֶּנּוּ דְבוּר חַל – סֵפֶר הַכְּנֻסוֹת.
(שם, אות יא)

בְּעוֹן זֶה נִחְסַר הַפְּרָנְסָה – וַיּוֹרֵד לְמִדְרֹר הַתַּחֲתוֹן שְׁבִיגִיהֶנָם נְעוֹר

(מד) הַסְּכֻמַּת אֲדוֹנֵנוּ מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ הָרַב הַגָּאוֹן הַמְּבַהֵק
הַמְּפָרְסֵם בְּכָל קְצוֹי אֶרֶץ פָּאָר הַדוֹר עֲמוּד הַיְמָנִי
פְּטִישׁ הַחֹזֵק סִינִי וְעוֹקֵר הָרִים צִנָּא מְלֵא סִפְרָא
רַבּוֹן שֶׁל יִשְׂרָאֵל כְּבוֹד קִדְשַׁת שֵׁם תַּפְּאֶרְתּוֹ מוֹרְנוּ
הָרַב שְׁלוֹם מְרַדְּכֵי הַכַּהֵן שְׁלִיט"א
אֲב־בַּיִת־הַדִּין דַּקְהֵלַת בְּרַעְזָאן וְהַגְּלִיל

בֵּא לְפָנֵי הַרְבְּנֵי הַמְּפָלֵג הַחֲסִיד מוֹרְנוּ הָרַב רַבִּי זָאב וּוְאֵלֶּף סוֹפֵר
סַת"ם גְּרוֹ יְאִיר מַקְהֵלַת קִדְשׁ לְבוּב בֶּן הָרַב הַחֲסִיד הַמְּפָרְסֵם
לְשִׁבַח וְלַתְהַלָּה רַבִּי נְתַנְאֵל מְנַחֵם סוֹפֵר סַת"ם מַקְהֵלַת קִדְשׁ
רָאֵה־טִין זַלִּי"ה וְהִרְאָה לְפָנֵי כַּתֵּב יָד אֲשֶׁר לְקֹט מְאֲמָרִים קְדוּשִׁים
מִפִּי סוֹפְרִים וְסִפְרִים וְקַבֵּץ כְּעֵמִיר גְּרָנָה פְּנִינִים יְקָרִים דְּבָרֵי מוֹסֵר

ותוכחה בדבר מה שבְּעוֹנוֹתֵינוּ הרבים נִפְרָץ הַגֶּדֶר הַגְּדֵרָה שֶׁל תּוֹרָה וְלִשְׁיחַ בַּעַת שְׁמוֹנֶה-עָשָׂרָה בְּשָׁעָה שֶׁהִשְׁׁיֵץ מִתְּפִלָּל. וּמִלְבַּד גְּדֵל הָאָסוּר שֶׁנֶּאֱמַר עָלָיו בְּשִׁלְחַן-עָרוֹף כִּי גְדוֹל עוֹנוֹ מִנְּשֵׂא, גַּם יוֹסִיפוּ חֹטָא עַל פֶּשַׁע וּמְזוֹלְזוּלִים בְּעֵנִית אָמֵן אֲשֶׁר עָנְשׁוּ לְהַעֲנִשׁ בַּמְּדוּר הַתַּחְתּוֹן שֶׁבְּגִיהֵנָם כִּמוֹ שֶׁפְּתוּב בְּזֵהר הַקְּדוֹשׁ פְּרִשֶׁת נִיֶּלֶךְ. וּמָה מְאֹד הֵמוּ מְעִי עַל גְּדֵל הַמְּכַשְׁלָה בְּדַבְּרִים הָעוֹמְדִים בְּרָמוֹ שֶׁל עוֹלָם. וְנוֹדַע מָה שֶׁכָּתַב הַתּוֹסֵפוֹת יוֹם-טוֹב סוּף פֶּרֶק רְבִיעִי דְקִדּוּשֵׁין דְּאַף דְּבַנֵּי חַיִּי וּמְזוּנֵי לָאוּ בְּזִכּוּתָא תְּלִיא מִלְתָּא אֵלָא בְּמִזְלָא, מְכַל מְקוּם בְּתַפְלָה יְכוּלִים לְשַׁנּוֹת הַמִּזֵּל וְכֵן הוּא בְּזֵהר הַקְּדוֹשׁ פְּרִשֶׁת נִיֶּשֶׁב בְּפִסּוּק אֵלָה תּוֹלְדַת יַעֲקֹב יוֹסֵף. וְעַיִן בְּמַהֲרָשׁׁא חֲדוּשֵׁי אַגְדוֹת בְּבָא בַתְּרָא ע״ד מָה שֶׁכָּתַב בְּזֵה.

וְלָכוּ בְּעוֹן זֶה שֶׁמְזוֹלְזוּלִים בְּתַפְלָה נַחֲסֵר חַס וְשְׁלוֹם הַפְּרָנְסָה. וְלָכוּ טוֹב עֲשֵׂה בְּעַמּוֹ בְּאַסְפַּת זְקֵנִים מְאָמְרִים מִלְּהִיבִים אֶת הַנֶּפֶשׁ לְזֵהר וּלְהַזְהִיר אֶת אַחֲיֵנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְבַל יוֹסִיפוּ לְהַכְּשֵׁל בְּזֵה וְיִשְׁיִגּוּ אַרְחוֹת חַיִּים וְיִתְבָּרְכוּ מִמְּעוֹן הַבְּרָכוֹת בְּבִרְכָה הַמְּשַׁלֶּשֶׁת כְּנֶפֶשׁ הַמַּעֲתִיר וּבָא עַל הַחֲתוּם יוֹם ג' בְּהַעֲלוֹתָךְ תַּרְס"ט פֶּה בְּרַעְזָאן: הַקְּטָן שְׁלוֹם מְרֻדְכֵי הַפְּהֵן אַבְד'ק. (סֵפֶר מוֹרָא מְקַדָּשׁ - הַסְּכֵמַת הָאֲדַמוּ״ר מְבַרְעוֹאן זַצ״ל)

(מָה) סֵפֶר הַקְּדוֹשׁ אֹר הַיִּשָּׁר מִהַגְּאוֹן הַקְּדוֹשׁ הַמְּקַבֵּל אֶלְקֵי רַבִּי מְאִיר פֶּאֶפְרִישׁ זַצ״ל (עֲמוּד הַתּוֹרָה, פֶּרֶק יד) : הִנֵּה צְרִיף אָדָם לְזֵהר שֶׁלֹּא לְהוֹצִיא מִפִּי דְבָרִים רִיקָנִים שֶׁאֵין בָּהֶם נִפְקוּתָא שֶׁל תּוֹרָה אוּ יִרְאָה אוּ חֻקְמָה אוּ מוֹסֵר דְּרַף-אַרְץ, שְׂאֵם אֵין בּוֹ אֶחָד מְאֵלוֹ הַנְּזַכְרִים לְשִׁטוֹת יַחֲשָׁב, וְכַל-שֶׁכֵּן שֶׁלֹּא יוֹצִיא מִפִּי דְבַר הַמְּכַעִיס הַבוֹרָא יִתְבָּרַךְ חַס וְשְׁלוֹם, בְּפִרְט אִם הוּא בַעַל תּוֹרָה פֶּה שֶׁמְפִיק

מיני מרגליות של תורה יפיק דבור כנה חס ושלום, כי אז ממשיך עליו הטמאה הגדולה והרבה צער יסבל עד כי יטהר מטמאתו. ואיתא בזהר פקודי (עמוד תעה) כי לפנים מגייהם הנקרא בור אית חד קמנא והוא סמיק פורדא ושמה גמגמ"א והוא עומד להרע לישראל, וכד נחית אינה תפלה מהיכלא דלעלא בשביל שלא בון בה פראוי או שטונותיו גורמים, אזי תבה ההוא קמנה משתתף עם רוח הטמאה אחת ועולה למעלה ומזכיר טונותיו גם-כן, וזה שאמר הכתוב ויבא גם השטן בתוכם להתנצב, זה גמגמ"א הנזכר בא עם השטן ותחתיה הרבה מויקים והם קמנים לקח אותו דבור ריקני שמוציא האדם מפיו או נבול פה וכיוצא בו ומכעים לקדושי-פרוד-הוא ואחר-כך מוציא מפיו דברים קדושים, אזי הקמנה עם הנזכר נוטלים ההוא דבור רע ומטמאים את דבור הקדש, אוי לו ואוי לנפשו כמה רעה גורם זה לעצמו רחמנא לשון וכו', עד כאן לשונו הקדוש. וכמה מהמוסר בתוך כדי דבור בשמתפלל ובשעה שהשי"צ מחזיר השמונה-עשרה מדבר אז דברים בטלים ומטמא דבוריו הקדושים שמוציא מפיו בתוך כדי דבור, רחמנא לצלן. (ספר הפנים, דף יח: אות לו)

פָּרָק ה

עַנֵּשׁ הַגָּדוֹל בְּעוֹלָם הַבָּא
 לְשָׂח וּמְסַפֵּר בְּעֵת חֲזָרַת
 הַשָּׁמַיִן וְקַדִּישׁ וְאִינוּ עוֹנֶה
 אָמֵן וַיְהִי שְׁמֵהּ רַבָּא

על־ידי בטול אמירת אָמֵן ישְׁפֹטוּ אוֹתוֹ
 כְּפִלִּים גַּם עַל שְׂאֵר עוֹנוֹתָיו

(א) וְדַבֵּר יְקָר רְאִיתִי בְּסֵפֶר דְּבַר יִשְׂרָאֵל בְּמֵאֵר עֲנִית אָמֵן עַל־פִּי
 מֵה שֶׁכָּתַב בְּשֵׁל"ה עַל הַכְּתוּב כִּי אֶקַּח מוֹעֵד אֲנִי מִיִּשְׂרָאֵל אֲשַׁפֵּט,
 וְהִיוּצֵא בְּקִצּוֹר כִּי מֵה שֶׁמְחַשֵּׁב כָּל אֶחָד עַל מִצְוֹת שׁוֹנוֹת שֶׁקִּשָּׁה
 לוֹ לְקַיֵּם מַחֲמַת טְרָחָא אוֹ שְׂאֵר אֲנִס וְקִשׁוּיִים וְרוּצָה לִפְטֹר עֲצָמוֹ
 מִדִּין שֶׁל מַעֲלָה, אוֹ עַל־כָּל־פְּנִים לְהַקֵּל עֲנָשׁוֹ לְעֵתִיד בְּטַעֲנוֹת אֲנִס,
 זֶה מֵהַגִּי רַק בְּאֵם מְקִיִּים הַמִּצְוֹת הַבָּאִין לוֹ בְּנִקְל כְּדָבָעִי, אֲבָל בְּאֵם
 גַּם אֵלּוֹ אֵינָם עוֹלִין לוֹ כַּהֲגֹן מַגְלָגְלִין עָלָיו אֵת הַכֹּל. וּמֵהָאֵי טַעֲמָא
 מִי שְׂאִינוּ לוֹמֵד כָּל הַשְּׁבוּעַ וְלוֹמֵד שֶׁבַת יוֹם־טוֹב בְּעֵתוֹת הַפְּנֵאֵי
 נִצּוֹל עַל כָּל הַשְּׁבוּעַ דְּזָה מַגְלָה. שְׁגַם בִּימֹת הַחֵל הִיָּה שׁוֹקֵד עַל
 דְּלִתֵי הַתּוֹרָה לוֹלֵא טְרָדוֹת הַמְּרַבּוֹת, אֲבָל בְּאִינוּ לוֹמֵד שֶׁבַת
 יוֹם־טוֹב נִעְנָשׁ גַּם עַל יְמֵי הַחֵל, עַד כָּאֵן תִּכֵּן דְּבַרֵי הַשֵּׁל"ה
 הַקָּדוֹשׁ.

ומסיק בספר הנ"ל דהוא הדין לענין אמירת אמן ויהא שמה רבא, דאם ידונו אותו למעלה על תורה ומצוות שלו שלא קימן וירצה לתרוץ עצמו בטענת אנס גופא ודממונא ושאר טרדות המונעין אותו לא יתקבלו טענותיו שהרי בשעה שהיה בבית-המדרש לא קים מצוות שחייב בהם כאמירת אמן ויהא שמה רבא אף בלי אנס, קל-נחמר שיחה בטלה שהיה יכול למנע עצמו בשב ואל תעשה ודאי אין שום ישוב די חזק לישוב פשעו.

ומה גם שבאותו הזמן שהרגיש לאות ועיפות לדברי קדשה היה איתו חזק לפטפט בכל מיני דברים בטלים ושיחת פוליטיק בקול רעש גדול, והאיד לא יפסה כל פניו בושה וכלמה בעת זכרו כי לאמירת אמן ודברי קדשה אכד קולו והרגשת הלב ולא נשאר לו בלתי קול נמוך לבד או גם זה לא. ומפרש בזה והיה עקב תשמעון, פרוש מצוות שאדם דש בעקביו, שבאין לו בנגל כדישת העקבים אם אלו תשמעון - או אם המצוות שדשין בעקבים כהליכה לבית-המדרש תשמעון, אז ושמר ה' אלקיה, ואהבה וברכה, וברך פרי בטנה, עד כאן דבריו.

באשר בניו יאמרו אחריו קדיש ישפטו אותו למעלה בענשים מרים

(ב) ועין בספר מ"א (סוף חבורו, קפיטל קט) על הפסוק יזכר עון אבותיו אל ה' וחטאת אמו אל תמח. וזה לשונו: נראה לפרש וכו' ולפי זה אתי שפיר אל יהי חונן ליתומיו וכו', ואדרבה שעל-ידי זה מעורר דין של אבותיו שעשו גם-כן כה, שהיו הולכים לומר קדיש וכל מעשים רעים עשו, ואדרבה על-ידי הקדיש היה מתקוטט עם

שאר אבליים וכו' והיה משתעי בבי-כנישתא, נמצא בזאת שהיה הולך לומר קדיש היה עושה רשע, הלואי שלא היה הולך לבית-הכנסת, לכה גבי אבות אמר אבותיו, דהינו כל העונות של אבותיו נזכרים על-ידי זה היתום שאומר קדיש, לזה שיה לומר יזכר עון אבותיו כנ"ל, משום שאבותיו עשו גם-כן כה. אבל גבי אמו לא שיה זה, לכה גבי אמו לא אמר יזכר עון אמותיו, רק זאת אמר חטאת אמו אל תמח, שלא יעשה פעלה למחות חטאת אמו וכו'. (מורא מקדש אות כ)

פֶּרֶק ו

האם שפיר דמי מה שקצת
לומדים מפלגים מעינין
בספרים בעת חזרת הש"ץ
או אמירת קדיש?

על-פי דברי הפוסקים שבשלחן-ערוך לא יפה עושים ולא מבעיא אם אינו בטוח שיכון לסוף הברכה לענות אמן בפונה הראויה דעברה גדולה דעל-ידי זה הניא אמן יתומה וגורם שיהיו בניו יתומים (כמבאר ברמ"א קכד, ח) אלא אפלו אם מכוון לסוף הברכה לא יפה עושים ומחטיאים את הרבים ויש לגער בהם כמו שיבאר להלן:

(א) בשולחן-ערוך הגר"ז (סימן קכד, אות ו) וזה לשונו: ויש לגער באנשים שלומדים בעת חזרת הש"ץ, או אומרים

תחנונים, ואפלו אם מכונים לסוף הברכה לענות אמן כראוי שלא תהיה אמן יתומה כמו שיתבאר לא יפה הם עושים... שאם הלומדים יפנו ללמודים עמי הארץ ילמדו מהן שלא להאזין לש"ץ ויעסקו בשיחה בטלה נמצאו מחטיאים את הרבים, עד כאן לשונו.

ודין זה מקורו במגן אברהם (סעיף קטן ח) בשם ווי העמודים למורנו הרב שבתי בן השל"ה זצ"ל, ומוכא גם במשנה ברורה (סעיף קטן יז) וכל האחרונים.

(ב) בערוף השלחן (אות ט) וזה לשונו: ואין ללמד או לומר תהלים בעת חזרת הש"ץ אף אם עונה אמן בסוף כל ברכה ומי שעושה כן יש לגער בו, עד כאן לשונו.

(ג) בראשית חכמה (שער הקדושה, פרק יז) וזה לשונו: עוד צריך לזהר שלא לדבר בעוד שש"ץ חוזר תפלת שמונה עשרה ואפלו בדברי תורה אלא יכון לענות אמן על כל ברכה וברכה ויהיו אזניו למה שש"ץ מוציא מפיו... ונראה לי שעל זה כונן ר"י. ואמר אשרי מי שעמלו בתורה ועושה נחת רוח ליוצרו, שיהיה עמלו בתורה נחת רוח ליוצרו, לאפוקי אם עוסק בתורה בשעה שאין חפץ לקדוש ברוך הוא בתורתו בפחינות האמורות אז ודאי אין חפץ לקדוש ברוך הוא בתורתו מוטב לו שלא יעסק בתורה, עד כאן לשונו.

(ד) בסדור נהורא השלם (מוכא בספר הפנים אות לג) וזה לשונו: צריך להזהיר להמוני עם שלא יאמרו תהלים ומעמדות או שאר תחנונים בעת חזרת הש"ץ תפלת שמונה עשרה כי בודאי אי

אפשר לכוון באמן ועונין אמן קטופה, חטופה ויתומה... והחטא
הזה לבד די להאריף גליותינו ובעוונותינו הרבים אסור זה נעשה
להם ממש כהתר... עד כאן לשונו.

פָּרֶק ז

חובת הרבנים והמורים בעם

איך יצאו הרבנים ידי חובתם לעורר על
אסור שיחה וחובת אמירת אמן

(א) והאמת כי בימים הראשונים בזמן שהיו קהלות ישראל על
מכוןם וכל אב-בית-דין היה אחראי על בית-מדרשו וקהלתו
ועירו, ועל כל צרה שנשנה ונשלש היו הרבנים מקבצים
הבעלי-בתים ודורשין להן טעם העגשים, ועל-ידי זה נתעוררין
לשוב ולעבדו כראוי, וגם ידם היתה תקיפה לתקן תקנות שונות
בבית-המדרש לפי צרף השעה והזמן.

(ב) לא כן דורות האחרונים דמלבד מה שאין בידינו בעוונותינו
הרבים להעמיד הדת על תלה, כי כל אחד מתקנא בירף חכמתו
ואם ירצו לתקן תקנה בענין אמירת אמן ויהא שמה רבא וכיוצא
אז מתירא כי המסרבים לצית יתנו כתף סוררת לבית-מדרשו,
ויגדף לבית-המדרש אחר להתפלל במקום שמקליו בדברים הללו,
גם אין הרבנים מרגישין בגדל האחריות המטל עליהם בענין זה
בiodעם כי בעל-הבית הבא להתפלל בבית-מדרשו אין משעבד
לדעתו ורצונו כלל ואינו תחת ידו בשום דבר רק כמו שנכנסין

לחנות בושם לקנות בשמים ולאטליו לצרף בשר פן הולכין לחנות בני־אדם להתפלל תפלת צבור, ומשום זה אף־על־גב דשתקו רבנן אין זה ראיה דניחא להו, אלא שאין מוחין מחמת טעמים הנ"ל.

(ג) וכל זה גורם התרשלות גדולה במקצוע של עניית אמן ויהא שמה רבא (כמו שאר פרצות הדור) והלוא תפלה נמנה בין שלשה דברים הצריכין חזיוק, וכיון שבטל כח התחזקות בטל אמירת אמן כמעט וכיון שנתבטל אמירת נתרבו צרות ישראל עד למעלה ראש, השם ירחם.

(ד) אבל זאת לדעת כי על אף שיש מקום בראש ללמד זכות על התרשלות הרבנים לעמד בתקף על פרט זה, מפל מקום אי אפשר לטל האחריות לגמרי מעל ראשיהם מחמת כמה טעמים:

חדא, דאין לה אדם שאין לו שעה ועל־כן יש זמן מכשר לכל רב ומחזיק בית־המדרש לשאת נאמו לפני המתפללים כגון לפני קריאת־התורה, או בסעודת רעוא דרעוין, או בשאר סעודות מצוה, ואז צריף לנצל שעת הכשר לעורר מענין התרשלות בזה ולהסביר למתפללים חמר הדבר כפי המבאר בדברי חז"ל וכיד ה' הטובה עליו ולהבינם כי כל זה גורם הצרות ופגעות של כל אחד, זה בחליו, וזה בבניו הנחמדים לו מכל, וזה בממונו, וזה באשתו, וכיוצא, ואשר בדבר קל כזה לענות אמן יהא שמה רבא פדבעי ביכלתו לקרע מעליו גזר דינו של שבעים שנה, ודברי חז"ל ודאי לא ישובו ריקם, והגע עצמה אלמלי בא המלאך מט"ט אצלו וגלה לו שהקץ לצרותיו תלוי באמירת אמן יהא שמה רבא בכל פחו

וכוננתו, ודאי שלא הנה שוהה אף רגע לקיים זאת (ונאפלו דבר הקשה לו מזה הנה עושה) ואם-כן הלוא כל יהודי כשר המאמין בה' ותורתו לא יפקפק בתבה קלה של דברי חז"ל, ולהדיא מפרש בהיכלות של רבי ישמעאל כהן גדול כזה:

בשעה שהראו לרבי ישמעאל כהן גדול כל הגזרות שיצמחו על שונאי ישראל עד ביאת המשיח ויהיה גזרה משנה מחברתה, ויהיו הצרות מתגדלים מאד שאל האם יש בכחם של ישראל הקדושים לסבל כל זאת, והראה לו המלאך הקדוש מט"ט שעל-ידי עניית אמן יהא שמה רבא מתבטלים כל אלו הגזרות ונמשך שפע קדישא וששון ליהודים, עד כאן דבריו.

(ה) וכמה נואלו הדואגים על צרותיהם ורצין מרופא לרופא, ומיועץ ליועץ ואין יודעין כי הסגלה מוכנת לפניו בכל יום שלש פעמים ובקלות בלי חסרון זמן, ממון, וטרחא יוכל לסגל ולהביא רפואה לתוף ביתו בכטות, ותחת זה יושב ושח ומשחק ומבלה הזמן בפספוטי דברים או להבדיל בעיון בספרים, תחת לקדש הזמן באמירת יהא שמה רבא במקומו וכהלכתו, ולהפטר מכל צרותיו.

ולמה זה דומה? למי שיש לו חולה בתוף ביתו במצב מספן ותחת להבהיל הרופא לביתו להצלה דחופה יושב ושח ומפספט בדברים בטלים של מה-בכה, או אפלו נחוצים, והלוא בזה ודאי כל אחד יכיר שפתאותו עברה כל גבול, ואף-על-גב שעדין אין זה מחלט כי הרופא יוכל להמשיך רפואה הנצרכת.

(ו) קל־נחמר בן בנו של קל־נחמר אמירת אמן? היא שמה רבא שהבטיחנו חז"ל כי מצילו מפל צרותיו ודוחה מעליו כל מיני פּרע־גיות שבְּעולם, וזוכה לאריכות ימים, ומצילו מגיהנם, ומביאו לחיי העולם הבא ואין זה ספק רק ברור, הַיֵּשׁ חַף מְתוּק מְנַהֵ? וְכֵל זֶה מְאֵבֵד בְּיָדִים מְמַשׁ בְּלִי שׁוּם הַנְּאָה מְמַשִּׁית רַק מַחֲמַת יְצָרוֹ הַרַע שְׁמִסִּיתוֹ לְכַף כְּדִי שִׁיְהִיָּה מְטָרֵד בְּצָרוֹתָיו וְלֹא יֵאָרִיף יָמִים חֹס וְשָׁלוֹם, וְסוּפוֹ נוֹפֵל לַגִּיהֵנִם חֲלִילָה.

חובת הרבנים, הדרשנים, המלמדים והאדמו"רים

(ז) ואין צל ספק כי הרבנים והדרשנים, ומלמדים, ומדריכים, ואדמו"רים, ושאר משפיעים יועילו גדולות ונצורות אם ישכילו להסביר כל הנ"ל וכיוצא להמוני העם, ואין שום טענת פטור בזה.

(ח) ועוד מה שיש ביכלת לעשות בלי שום אמתלא הוא להעמיד איש מיחד לשם מצנה או אפלו לשם ממון (ולא גרע משאר "כלי־קדש" כמו: מורה־צדק, שליח־צבור, שוחט וכיוצא שלוקחין ממון, ואדרבה קימא לו דש"ץ במקומו עדיף מבחנם דעושה מלאכתו בשלמות יותר, והוא הדין בזה) לטיל בבית־המדרש בעת חזרת הש"ץ ואמירת קדיש ולהשקיט בנחת ושלנה, וכמו שכל בעל בית־המדרש יודע שלצורך בית־המדרש צריך לתקע יתדות בכתלים לתלות עליהן הסרבל והכובע, כן יהיה לחק חיוב להעמיד איש המכשר לצורך זה, ולמה לא יהא כהנת כפנדקית?

(ט) והשלישי הכי קשה מה שבְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים הָאֲנָשִׁים הַמְּסִימִים הַנִּקְרָאִין "שִׁינֵעַ אִידֵעוֹן" אִין נִזְהָרִין בְּאֲמִירַת אֲמֹן יְהֵא שְׁמָה רַבָּא מִפְּעַם לְפַעַם וְנִמְשָׁכִין בְּשִׂיחָה וְזֵהוּ בְּאֲמַת חֲלוּל הַשֵּׁם גְּדוּל בֵּין מִצַּד אוֹתָם הָרוֹאִין שֶׁהַגְּדוּלִים אִין נִזְהָרִין וְכֹל־שָׁכֵן מִצַּד פְּשוּטֵי הַמּוֹן שְׂאִין לָהֶם מִמֵּי לְלַמֵּד מוֹסֵר שְׁלֵא לַעֲשׂוֹת כּוֹ, וְהוּא חֲלוּל הַשֵּׁם נוֹרָא, לְכַד מִמָּה שֶׁמִּכְנָה עַל־יָדֵי זֶה מִמַּחֲטֵאֵי הַרְבִּים שְׂאִין לָהֶם חֲלָק לְעוֹלָם הַבָּא.

(י) וְלוֹ חֲקָמוּ יִשְׁכִּילוּ אֵיזָה בְּתֵי מְדַרְשֵׁים לַעֲשׂוֹת תַּקְנָה חַיּוּבִית בְּבֵית־מְדַרְשָׁם שְׁלֵא לְהִנִּיחַ לְהַתְּפַלֵּל שָׁם רַק אוֹתָם שְׁבִיכְלָתָם לַעֲצֹר רוּחָם מִלְּעַסֵּק בְּשִׂיחָה בְּטֵלָה בְּעֵזֶן הַתְּפִלָּה אֲזִי יֵרָאוּ כִּי לֹא יִפְסִידוּ בְּזֶה וְכַמְּאֵר הָעוֹלָם "צוּם בְּאֲשַׁעֲפָעֵר דְּעַרְלֵי־גִט מְעַן נִישְׁט" וְמָה גַם שֶׁיִּדְעָנָא בְּבִירוֹר כִּי מִצּוּיִים בְּרוּךְ הַשֵּׁם הַרְבֵּה מְאֹד אֲבָרְכִים שֶׁמִּחֲפָשִׁין אַחַר בֵּית־הַכִּנְסַת שֶׁמִּתְּפַלְּלִין שָׁם כַּהֲגֹן בְּלִי שִׂיחָה מִתְּחִלַּת הַתְּפִלָּה עַד סוּפָה, וְאִין מְעַצֹּר מֵה' לְהוֹשִׁיעַ בֵּין רַב לְמַעֲט.

זְכוּת הַרְבָּנִים אִם מְעוֹרְרִים בְּרַבְעֵי

(יא) וְהַרְבַּ שֶׁל הַבֵּית־הַמְּדַרְשׁ יָשִׁים אֵל לְבוֹ גְּדֹל הַזְּכוּת שְׂאֵנָה ה' לִידוֹ לְהִנְהִיג בֵּית־הַמְּדַרְשׁ שֶׁהוּא מְקוֹם תְּפִלָּה וְתוֹרָה, וּבִידוֹ לְעוֹרֵר הַרְבִּים לְקַיֵּם מִצְוֹת הַשִּׁיכִים בְּבֵית־הַמְּדַרְשׁ כְּמוֹ בְּטוּל שִׂיחָה בַּעַת הַתְּפִלָּה וְעַנִּית אֲמֹן יְהֵא שְׁמָה רַבָּא בְּעוֹנָתָהּ וְזְכוּת זֶה עוֹמֶדֶת לוֹ לְעַד כִּי הָאֲבוֹת יִמְשִׁיכוּ דְרָכָם לְדוֹרוֹתֵיהֶם אַחֲרֵיהֶם, וְכֹל הַזּוֹכִין עַל־יָדֵי זֶה עַד סוּף כָּל הַדּוֹרוֹת הַכֹּל נִמְנָה לְזִכְיוֹתָיו, כְּמִבְּאֵר בְּחוֹבוֹת הַלְּבָבוֹת בְּכַח זְכוּתוֹ שֶׁל הַמְּזֻכָּה רַבִּים, עֵין שָׁם.

(יב) ולכד מכל זה זכותו גדול מאד כמבאר בדברי חז"ל ובספר חסידים רמ"ק ושאר ספרי קדש כי מצוה הנזנחת, אותם המחזיקים בו מקבלים שכר נגד כל העולם שאין מקימין אותו, ומהאי טעמא בא נח ואחריו אברהם וקבלו שכר עשרה דורות שלפניהם, וכן מצינו בכבא בתרא פרק יש נוחלין (דף קיח:):
 דיהושע וכלב קבלו חלקם של המרגלים בארץ-ישראל. ובש"ס חגיגה: זכה נוטל חלקו וחלק חברו בגן-עדן, ואם-כן עכשו שבועונותינו הרבים מצוה הלזו מאד נזנחת מה גדול שכר המזכה לענות אמן יהא שמה רבא כדבצי.

(יג) זאת ועוד אחרת, שהרי מצינו בדברי חז"ל (עי' בסמוך) דמצוה רבה הלזו מציל מכל גזרות קל וחמר, ומקרב הגאולה, ומשפיע השפעות טובות, ואם-כן כל טובות הללו הבאין לעם ישראל בזכות התעוררותו למצוה זו גם-כן לחלקו ימנה, עד שקשה להשיג אפס קצתו מזכות הנורא של המזכה עם ישראל בדבר זה, ומה מי שבא עני הגיון במקרה אצלו והנהיגו מבאר בזהר הקדוש שזהו דורון ששלח לו הקדוש-ברוך-הוא, כל-שכן מצוה גדולה זו ודאי בן הוא.

הרב אין להנות מכבודו רק לצרף גבוה

(יד) ואעתיק מה שראיתי דבר נחמד בספר ישראל קדושים בהקדמה וסמצית דבריו דכמו שמבאר בספרים הקדושים דעשרו של העשר אינו מדילה ולית לה מדגרמה כלום אלא שהפקיד הקדוש-ברוך-הוא אצלו ממון עניים ומה שמפריש לצדקה אינו משלו אלא מהרכוש שנתן לו הקדוש-ברוך-הוא למען יפרנס בו

העניינים, ועל־ידי זה גם הוא יהנה ממנו, כן הדבר אצל גדולי ישראל גאונים וצדיקים רבנים ואדמורי"ם על מה ולמה זוכין לכבוד אי משום תורתם ומעשיהם והלוא שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, ועוד דהרי ישנם תלמידי־חכמים מפלגים גדולים בתורה ויראה טהורה ואין להם כל־כף כבוד כאותן שפחותין מהם בתורה ויראה, אלא שממניו פרנס על הצבור, ועל־כרחי דזה היה פונת ורצון הבורא יתברך שמו מטעם שכיון שנתמנה לרעות צאן קדשים בדין הוא שיכבדהו וירוממוהו שעל־ידי זה יהיו דבריו נשמעין למקהלות ויציתו לאמרותיו, כי כן מנהגו של עולם חכמת המסכן בזויה ורק למכבד מטין און לשמע.

(טו) נמצא דאותן שמתכבדין מהעם בישיבת מקום של כבוד ובשאר כבודים הנהוגים אם לא ישתמשו בכבוד זה לתכלית שנתן להם הרי הם מועלין בקדשי שמים, הכתוב צוחן ואומר היום לעשותם ולמחר לקבל שכר, והם מתכבדין בהאי עלמא על לא דבר, ולא די בזה אלא דאם פונתם לשמים בכבוד או שחס ושלום נהנה בכבוד מכל־מקום עקר הפננה לא היתה לזה, ויכול לסמך על הרשב"א והמאירי בראש־השנה דמצוות לא להנות נתנו ואפלו נהנה בהדי קיום המצוה כן שפונתו לא היתה לשם זה אינו כלום, אבל פשפל הכבוד הוא לשם כבוד בעלמא הרי זה משתמש בשרביטו של מלך הכבוד ולא יאות לפסיל כבוד. עד כאן תכן דבריו בקצור.

(טז) ובסמוך אם ירצה השם אעתיק מדברי הש"ס זוהר הקדוש ומדרשים גדל החיוב של מחאה ותוכחה ומשם יראה הרואה פי הדברים דוקרים כמדקרות חרב עד חלל הלב עד היכן הדברים

מגיעין גדל העגש למתרושל לעורר הרבים למצנה גדולה הלזו מחמת עצלות, או חשש רחוק של הפסד ממון אשר לא במותו יקחנו, או אי-כבוד המדמה של האי עלמא, ולאידו גדל זכות המזכים, וכן השכר הגדול של המקימין מצנת אמירת אמן ויהא שמה רבא כדבעי ועגש האין מקימין, ומזה יבינו ראשי העם כמה גדול האחריות התלוי בהם ומשם יבינו כי לא שררות נתן להם אלא עבדות.

וקל דברינו הנ"ל שיכין לכל מי שיש לו השפעה כל דהו לזולתו, כגון: רבנים - לבעלי-בתים, אדמורי"ם - לחסידיהם, ראשי-ישיבות - לתלמידיהם, מלמדים - לתינוקותיהן וכו', וגם פשוטי המון העם חייבין על-כל-פנים באחריות נכסיהם שהם בניהם אשר יקומו אחריהם.

מי שאינו מוחה ובדו למחות, העונות של כל המשיחין על חשבון שלנו!

(יז) כל מי שאפשר למחות באנשי ביתו ולא מחה נתפס על אנשי ביתו, באנשי עירו נתפס על אנשי עירו, בכל העולם כלו נתפס על כל העולם. (שבת נד:)

(יח) מתוך שהיה לו לפנתס למחות לחפני ולא מחה מעלה עליו הכתוב פאלו חטא. (שבת נה:)

(יט) מי שיש ספוק בדו למחות ואינו מוחה הקללה תלויה בו. (ירושלמי שבת פרק ה)

(כ) אבנר נענש (בהריגה) מפני שהיה לו למחות בשאול ולא מחה. (סנהדרין כ.).

(כא) בצדקיה כתיב ויעש הרע בעיני ה', שהיה בידו למחות ולא מחה. (סנהדרין קג.).

מי שהיה בידו למחות ולא מחה הרי זה בכלל ארור ונקרא רשע

(כב) למד אדם ולמד, ושמר ועשה, והיה ספק בידו למחות ולא מחה הרי זה בכלל ארור – לא למד אדם ולא עשה ולא שמר ולא למד לאחרים ולא היה ספק בידו למחות ומחה הרי זה בכלל ברוך. (ויקרא רבה כה)

(כג) אמר לה הקדוש ברוך הוא (למדת הדין) הללו צדיקים גמורים והללו רשעים גמורים. אמרה לו היה בידם למחות ולא מחו. אמר לה גלוי וידוע לפני שאם מחו בהם לא היו מקבלין מהם. אמרה לו אם גלוי וידוע לפניך לפנייהם מי גלוי ולפיכך היה להם למחות ולהתבזות על קדשת שמך ולסבל הכאות מישראל. (תנחומה תזריע ט)

(כד) קח את כל ראשי העם והוקע אותם, בראשי העם תלה על שלא מחו בבני אדם. (תנחומא בלק יט)

(כה) ומי הרג אותם? פנחס, שהיה ספק בידו למחות ולא מחה, וכל מי שספק בידו למחות ואינו מוחה להחזיר ישראל למוטב כל דמים שנשפכין בישראל נשפכין על ידיו. (ילקוט שופטים סח)

(כו) לא חרבה ירושלים אלא בשביל שלא הוכיחו זה את זה.
(שבת קיט:)

(כז) מי שידוע שחברו רשע ומחניף לו, ומלא עונות ואומר לו צדיק אתה, ראוי שיבואו עליו כל הקללות שבתורה, אבל מי שמוכיח חברו שיחזור בו נוטל ברכות אותו המתנכח, אם קבל עליו וחוזר בו גם הוא מקבל ברכות. (ילקוט דברים תשצג)

(כח) באותה שעה עמדה מדת הדין ואמרה לפניו אף הצדיקים שבתוכה כתב על מדתם תי"ו של דם, תי"ו - תמות. השיב הקדוש-ברוך-הוא ואמר לה למה? אמרה לו מפני שלא הוכיחו את בניך בדברי תוכחות ולא אמרו להם לבל יחטאו. השיב הקדוש-ברוך-הוא גלוי וידוע לפני שאם היו מוכיחים אותם לא היו שומעין להם. השיבה מדת הדין אף-על-פי שלא היו מקבלים מהם היה להם להוכיחם. מיד שתק הקדוש-ברוך-הוא וחשב את כל הצדיקים שהיו באותו הדור בירושלים כרשעים, ונשתלחו על ירושלים ששה מלאכי חבלה וחבלו. (אותיות דרבי עקיבא א)

ענשים ופגעים קשים ומרים למי שאינו מוחה

(כט) מי שבגדו להוכיח ואינו מוכיח נלקה בצרעת. (זהר הקדוש, חלק ג, דף מו:)

(ל) אפלו צדיקים גמורים נתפסים על הדור וכו' על שלא מחו כרשעים. (תנחומא משפטים)

(לא) אחד מהדברים שלפי גדל החטא אין הקדוש־ברוך־הוא מספיק בידו לעשות תשובה, מי שאפשר בידו למחות באחרים בין יחיד בין רבים ולא מחה אלא גניחם בכשלונם. (רמב"ם הלכות תשובה, פרק ד, הלכה א)

(לב) חייב אדם למחות בעוברי עברה וכל מי שאינו מוחה ובידו למחות נתפס באותו עון. (רמ"א ביורה־דעה סימן שלד סעיף מח)

(לג) אין הגזרה אלא על מי שיש בידו למחות ולא מחה. (ילקוט רות על הכתוב וימת אלימלך)

(לד) על זה נענשו אנשי פילגש בגבעה, אמר להו הקדוש־ברוך־הוא בכבודי לא מחיתם, על כבודו של בשר ודם מחיתם. (סנהדרין קג):

(לה) הא דכתיב והכרתי ממך צדיק ורשע בצדיק שאינו גמור כיון שהיה בידם למחות ולא מחו הוי להו כצדיקים שאינם גמורים. (עבודה־זרה ד).

(לו) יען שאהרן לא מחה במשה (במי המריבה) כי נהג בו כבוד בתלמיד לרב, ואין חולקין כבוד לרב במקום שיש חלול השם, ועל שלא מחה נלקה פיוצא בו. (מדרש תנחומא, חקת)

(לז) מה שכתוב בתנחומא ראה, דהרבה פשרים היו בדור כמו נח ונמחו עם הדור, הטעם שנמחו אותם הכשרים משום שלא מחו, מה שאין כן נח שמחה בהם כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה בבראשית־רבה על הכתוב שנאו בשער מוכית. (החיד"א בחומת אגף פ'רשת נח)

(לח) מי שאינו מחזיק במחלקת על המתיצבים על דרך לא טוב ומושכי העון הרי הוא נענש מפשעיהם לכל חטאתם, ועובר בלאו שנאמר "ולא תשא עליו חטא" וכו' וחובה על כל ירא אף פי אוהב טהור לב להעיר קנאה וכו', עד כאן לשונו. (שערי תשובה לרבנו יונה, שער ג, אות נט)

(לט) מי שבידו למחות ולא מחה נתפס על חטאו וזה דבר ברור מדברי רבותינו גם מן הכתוב וכו' והעובר עליה ולא הוכיח בטל עשה, ועוד שהוא מכת הרשעים שעושין כן. (חננו מצוה רלט, ועין עוד בשל"ה תחלת ספרו)

(מ) אשמיהם של ישראל תלויים בראשי דיניהם. (ילקוט יחזקאל סימן שמא, וילקוט דברים תתב)

(מא) בן אדם צפה נתתיה לבית ישראל ושמעת מפי דבר וגו' ולא דברת להזהיר רשע מדרכו הרשעה לחיתו, הוא רשע בעונו מות ודמו מידה אבקש. (יחזקאל ג)

(מב) ויתכן שגם משה נכון לבו בטוח בצדקת אחיו (אהרן, בעגל) שפונתו לא היתה לרעה אבל על אשמת העם האשים אותו, כי היה ראוי להוכיחם והם נכשלו על ידו. (רמב"ן תשא על הפתוב מה עשה לך העם הזה).

(מג) מפני מה מתים תלמידי חכמים בלא זמנם? מפני שהם בוזים בעצמם שאינם נוקמים ונוטרים פנחש על דברי תורה ויראת שמים. (אבות דרבי נתן פרק כט)

לְעֵתִיד יִתְגַּלְגְּלוּ עָלָיו עֲוֹנוֹת שְׂלֵא עֶבֶר עֲלֵיהֶם מֵעוֹלָם

(מר) וְלִסְיוֹם הַדְּבָרִים אֶעֱתִיק מֵה שִׁכְתָּב הַלּוֹחִם הַגְּדוֹל מוֹרְנוּ רַבֵּי חַיִּים סוֹפֵר וְצ' לְבַסְפְּרוֹ הִבְהִיר שְׁעָרֵי חַיִּים (דף יו:) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: אוֹי מִיּוֹם הַדִּין וְאוֹי מִיּוֹם הַתּוֹכְחָה בְּבוֹא עֵת מוֹעֵד לְכָל חַי, וְכִי יִפְקֹד ה' עַל מַעֲשֵׂי אָנוּשׁ וְעַל פְּעֻלוֹת אָדָם שִׁיחַפֵּשׁ וַיִּמְצָא כְּתוּב: צַדִּיק זֶה חָלַל שַׁבָּת, חָסִיד זֶה עֶבֶר עַל נְדָה, יְרֵא־אֱלֹקִים זֶה עֶבֶר עַל נְבִלָה וְטִרְפָּה וְשַׁעֲטָנֹ, קְדוֹשׁ זֶה עֶבֶר עַל אִשְׁתֵּי אִישׁ, וַיִּשְׁתַּמְּמוּ כָּל אַנְשֵׁי אַמּוּנָה וַיִּשְׁאַלוּ הַלּוֹא הַדּוֹר תָּמִים פְּעֻלוֹ, וַיַּעֲנֶהוּ ה' בְּסַעֲרָה: הַלּוֹא הִיָּה בְּכַחַד לְמַחֹת בְּאִישׁ פְּלוֹנִי אֶלְמוֹנֵי רָשָׁע, מִדּוֹעַ לֹא זָכַרְתָּ אוֹתוֹ וְלֹא פָקַדְתָּ עָלָיו אֲשֶׁמוּ וְכו', עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ.

הַטּוֹבוֹת הַגְּדוֹלוֹת הַבָּאִים עַל הַמּוֹחִים בְּעָם

(מה) לָמַד אָדָם וְלָמַד, וְשָׁמַר וְעָשָׂה, וְהִיָּה סֵפֶק בְּיָדוֹ לְמַחֹת וְלֹא מַחָה הָרִי זֶה בְּכָלֵל אֲרוּר – לֹא לָמַד אָדָם וְלֹא עָשָׂה וְלֹא שָׁמַר וְלֹא לָמַד לְאַחֲרִים וְלֹא הִיָּה סֵפֶק בְּיָדוֹ לְמַחֹת וּמַחָה הָרִי זֶה בְּכָלֵל בְּרוּךְ. (וַיִּקְרָא רַבָּה כה)

(מו) מִפְּנֵי מָה זָכָה יִרְבְּעֵם לְמַלְכוּת? מִפְּנֵי שֶׁהוֹכִיחַ אֶת שְׁלֵמָה. (סְנֵהדְרִין קא:)

(מז) יֵאָהֵב אֶת הַתּוֹכְחוֹת, שֶׁכָּל זְמַן שֶׁתּוֹכְחוֹת בְּעוֹלָם נַחַת־רוּחַ בָּאָה לְעוֹלָם, טוֹבָה וּבְרָכָה בָּאִין לְעוֹלָם, וְרָעָה מִסְתַּלְקַת מִן הָעוֹלָם. (תְּמִיד כח.)

(מח) כל המוכיח חברו לשם שמים זוכה לחלקו של הקדוש ברוך הוא, ולא עוד אלא שמושכין עליו חוט של חסד. (שם)

(מט) כל היודע להוכיח ומוכיח את הרבים, הרי הוא עושה כרת-רוח לפני קונו. (תנא דבי אליהו רבה ג)

(נ) מזה (מפינחס) ילמד האדם שיקנא את קנאת ה' צב-אות כשרואה איזה חלול השם או חלול התורה. ראה איך החזיק לו השם יתברך טובה וחסות וברית שלום, עד כאן לשונו. (ש"ל"ה הקדוש בעשרה הלולים)

(נא) כתב הרמ"א ב"ורה דעה (שלד בסופו) ובחשן-המשפט (סימן יב) מתשובת מהר"י ו"ל (סימן קנז) דנהגו עכשו שלא למחות בעוברי עברה משום שיש סכנה בדבר, מזה דשו רבים וכהתרא דמו להם לחנף לאשר לו שם ונד קצת אצל שום שררה או שאר תקיפות אף-על-גב דלא ברי הזקא, על-כן תפוג תורה. ולענינת דעמי טעות גמור הוא זה ודברי מהר"י ו"ל לא נאמרו אלא בברי הזקא ואי לא תימא הכי בטלת לא תגורו מעקרא דנדאי לא נאמר לא תגורו כ"אם בדאיכא מקום לירא כמו שכתוב בנדה דף סא, וכעין זה בשו"ת הרשב"א הובא בבית-יוסף חשן-המשפט יב, וכו', ושופט המקנה על ישראל לרדות העוברים ומקנים לא תגורו יזכה למחצת פינחס המקנא, ורעה אליו לא תאנה, עד כאן לשון פתחי-תשובה בשם בכור שור.

(נב) כל ההוא בר נש דמקני לה לקדשא בריהו הוא לא יכיל מלאכא דמותא לשלטא בה כשאר בני נשא. (זהר הקדוש, חלק ג, דף כט:)

(נג) כל מי שיש בידו יכלת למחות ומוחה ונוקם נקמות מהרשעים בעולם הזה, הקדוש-ברוך-הוא כורת עמו ברית ולזרעו אחריו כמו שעשה לפינחס. (ראשית חכמה, שער הקדשה, פרק יב, בשם הר"י אבוהב זצ"ל)

(נד) מעשה שכתב הגאון אב-בית-הדין דקהלת-קדש דעברעצין שליט"א, שהוא היה נוכח בעת העבדא ומשם רואין גם-כן כי אלמלא הוכיח הרב עדתו כבר היה לו תרוץ נכון לנדון והעון היה פרוס על הרב:

אספר מעשה נורא שאני בעצמי הייתי עד רואה ועדין ארכבותי דא לדא נוקשות בהעלותי על לבי. פעם דרש (כבוד קדשת אדוני אבי מורי ורבי הגאון הצדיק זצ"ל השם יקם דמו שנהרג על קדוש השם על-ידי אשכנזים הארורים בכ"ו סיון שנת תש"ד לפרט קטן) דרשה גדולה בשבת-קדש, בענין עניית אמן ואמן יהא שמה רבא ובתוך הדרשה הזכיר מליצת רבנו הרמ"ק זצוק"ל שהראשית-תבות ממלין שתיקה ז'פה ב'שעת ה'תפילה הן אותיות "שיבה", שמי שנוהר בדבר ועונה אמן ואמן יהא שמה רבא זוכה לשיבה טובה, ואמר מפלל לאו אתה שומע הן אכל אינגי רוצה להזכיר בעל-פה ההפך. למחרת בבקר היה רעש גדול בבית-הכנסת כי אחד מהשומעים דרשתו בא וספר שבאותו הלילה היה חולם חלום שעומד לפני בית-דין של מעלה, ויצא דינו לחיוב. התחיל להתחנן לפני הבית-דין שעדין לא הגיע לשיבה ושאל למה יקנס בדין קשה. השיבו לו ששח שיחה בטלה בתוך התפלה ולא ענה אמן ואמן יהא שמה רבא. השיב לפני הבית-דין של מעלה שלא ידע מחמר האסור, אז התרגז עליו אחד מיושבי

הבית־דין איך אתה אומר דָּבָר כֵּזֶה וְהִלּוּא הֶרֶב דִּין וּמִוֵּרָה־צֶדֶק שְׁלָכֶם (וְהוּא כְּבוֹד קְדֻשַׁת אֲדַמוּ'ר זַצ"ל, הַשֵּׁם יָקָם דְּמוֹ) בְּשֶׁבֶת זוֹ דָּרַשׁ מֵעֲנִין זֶה וּבִשְׁם הַרְמ"ק וְהוּא זַצ"ל אָמַר שֶׁהַשׁוֹתֵק בְּבֵית־הַפְּנִסֶת וְעוֹנֶה אָמֵן וְאָמֵן יְהֵא שָׁמָּה רַבָּא זֹכֵה לְשִׁיבָה טוֹבָה וּמִכְּלָל לֹאֵו אֶתְּהָ שׁוֹמֵעַ הֵן, וְאֶתְּהָ בְּעֶצְמָהּ הֵייתָ אֶצֶל אוֹתָהּ דָּרַשָׁה וְאִיךָ אֶתְּהָ אֹמֵר שְׁלֵא יִדְעַת מַחְמֵר הָעֲנִין, אִזְּ הַבְּטִיחַ אֶת הַבֵּית־דִּין שֶׁל מַעְלָה שִׁילָף וְיִוְדִיעַ כָּל בְּנֵי הַקְּהֵלָה מִכָּל מָה שֶׁנַּעֲשֶׂה עִמּוֹ וְיִזְהָרוּ מִכָּאֵן וְאִילָף בְּדַבְרֵי הֶרֶב הַדִּין וּמִוֵּרָה־צֶדֶק, אִזְּ יֵצֵא נְקִי מִלְּפָנֵי הַבֵּית־דִּין שֶׁל מַעְלָה וְהָיָה לְחֻרְדַּת אֱלֹקִים.

(נה) מִי שִׁיּוֹשֵׁב עַל כֶּסֶף הַרְבָּנוֹת לֹא יָחוּס עַל עֲצָמוֹ רַק עַל כְּבוֹד ה' יִהְיוּ עֲנִינָיו וְלִבּוֹ תְּמִיד. (שׁו"ת "כְּתַב־סוֹפֵר" אָבֹו הָעֶזֶר סִימָן מו)

(נו) לְגַבֵּי דִין הַיּוֹשֵׁב עַל כֶּסֶף הַהוֹרָאָה לֹא אֶמְרִינָן מוֹטֵב שִׁיְהִיו שׁוֹגְגִין דָּאָף שִׁיּוֹדֵעַ שְׁלֵא יִקְבְּלוּ עַל סִפְקַ הַמוֹעֵט שִׁיקְבְּלוּ חַיּוּבָא רַמִּי עָלָה לְהוֹכִיחַ. (אֲבָרְהָם אֶזְכָּר לְמַהֲרָא"ף, דָּף כט, אוֹת מ)

(נז) בְּסִפְרַ הַפְּנִים (דָּף כד, אוֹת מה) מְחָא מָאָה עוֹכְלֵי בְּעוֹכְלֵי עַל רֹאשׁ הַרְבָּנִים הַמְתַּעֲצָלִים מִלְּתַמְנָן פְּרָצָה זוֹ עַל־יַדִּי תוֹכְחָה תְּדִירִית.

(נח) אִיכָּא חַיּוּב הוֹכְחָה לְחַכְמֵי הַדּוֹר גַּם לְעִיר אַחֲרַת כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בְּשׁו"ת מַהֲר"ם מִינֶץ (סִימָן צח), וְכֵן כָּתַב הַרְשֵׁבָא (חֶלֶק ג, תִּיא), וּבְשׁו"ת מַהֲרָא"מ (חֶלֶק א, מה) בְּשֵׁם הַתְּשׁוּבָה שֶׁבְּסִפְרַ כְּלָבוֹ (סִימָן קמב), וּבְשׁו"ת בְּשָׁמַיִם רֹאשׁ (פא). (תוֹכַחַת חַיִּים - בְּחֻקְתִּי)

(נט) המורם מפל האמור דיצא לנו מוסר השכל על כל רב ודין המושל בגבורתו בקהל עדתו להיות עיניו פקוחות על כל דרכי בני־אדם יחיד או רבים איש ואשה שלא יפרצו גדר התורה והמצוות. (שם)

(ס) מוכיחי הדור להחזירם למוטב ממתיקין הדינים ומרבים שלום בעולם, אבל בשחם ושלום הרע של הדור גובר עד שמקלקל התוכחה והמוסר מזה נתקלקל שלום העולם ועל־ידי זה נעשה גרוש חס ושלום ונעשה מחלקת בעולם. (לקוטי עצות – ערך תוכחה)

(סא) בזורו של נח היו עוד צדיקים ונמחו עם הדור משום שלא מחו, נח מחה ונצל. (החיד'א בחומת אגף פרשת נח)

מה שיש מרגיעין רוחם שאין צריך למחות שמתייראין מהעוברי עבירה ועל ידי זה כהותרא להם לחנוף לכל שיש לו יד ושם אצל שום שררה מזה תפוג תורה, ומבטלין לא תגורו שנאמר במקום דאיכא ממה ליראות (רמ"ש בנדה סא) והוא טעות גמור, דאין היתר רק בברי היזקא ולא זולת (פתחי תשובה יורה דעה סימן של"ד בשם בכור שור)

(סב) גדול הרודה רינים ומקנים לא תגורו יזכה למחצת פינחס המקנא ונרעה אליו לא תאנה. (פתחי־תשובה סימן שלד בשם בכור שור)

(סג) מי שרואה עוברי עברה ואינו מוחה עובר בשלשה לאוין. (זהר הקדוש, חלק א, דף רלט:)

(סד) על-ידי מניעת מחאה לומדים הכשרים לעשות כמעשה הרשעים (ונעשה כעין מנהג ישראל תורה) נמצא שענש עוברי עברות המחריבין על חשבון הרבנים שמונעין המחאה. (רש"י סוטה מא:)

(סה) עברות של ישראל תלויים בראשיהם. (ילקוט דברים תתב, וילקוט יחזקאל שמא)

(סו) רשע שמת בשביל חטאו ולא הוכיחו הרב על חטאתו דמו נדרש ממנו. (יחזקאל ג)

(סז) תלמידי-חכמים מתים בקצירת ימים על שאינם נוקמים ונוטרים כנחש על דברי-תורה ויראת-שמים. (אבות דרבי נתן פ"ק כט)

(סח) רב המוכיח את הרבים עושה קרת-רוח לפגי קונו. (תנא דבי אליהו רבה ג)

(סט) רב המחניף למי שמלא עונות בשביל בצע כסף שבגדו ואומר לו "צדיק אתה" ראוי שיבואו עליו כל הקללות שבתורה, אבל מי שמוכיח חברו שיחזר בו נוטל ברכות אותו המתנכח אם קבל עליו וחוזר בו גם הוא מקבל ברכות. (ילקוט דברים תשצג)

(ע) בשעת גזר דין אף-על-גב ששורת הדין שצדיקים ימלטו מן הדין מכל מקום יש מקום למדת הדין להפך הגנרה רעה גם על ראש הצדיק על-ידי שלא הוכיח העם. (שבת נד. אותיות דרבי עקיבא א)

(עא) הצדיק אינו נותן שנה לעיניו ביום ובלילה עד שמוכיח הרשעים ומביאם שישוּבו בתשובה. (זהר הקדוש, חלק א, כ:)

(עב) המונע מלהוכיח הרבים הוא חטא גדול ואין מספיקין בידו לעשות תשובה בתור ענש על גדל חטאו. (רמב"ם הלכות תשובה, פרק ז, הלכה א)

(עג) הטעם שגדולי הדור נתפסים על עון הדור על שלא מחו ברשעים. (מדרש תנחומא משפטים)

(עד) מי שאינו מוכיח לכבוד שמים וכאשר הדבר נוגע לכבוד עצמו או כבוד קרובו, ידו ורעו, מוכיח גענש בכפלים. (סנהדרין קג:)

(עה) מי שחש מלמחות ברבו מטעם כבוד רבו נלקה פיוצא בו. (מדרש תנחומא חקת)

הדברים מגיעים דשמואל שהיה גדול הדור הצרף לסבל עלבון בעולם הבא שישב לפני תלמידו רב יהודה כתלמיד לפני רבו משום עבדא יחידית שמחה רב יהודה בשמואל רבו.

(עו) מבאר בש"ס (סנהדרין קא:) שירבעם בן נבט זכה למלכות על שהוכיח את שלמה המלך עליו השלום.

(עז) צריף לדרש מדברים שנכשלין בהם יותר מלדרש להם פשטים. (פריחדש יורה דעה סימן פב)

(עח) אמר לה הקדוש ברוך הוא (למדת הדיו) הללו צדיקים גמורים והללו רשעים גמורים (ולפיכך הצדיקים נצולין). אמרה

לו הִיָּה בְּיָדָם לְמַחֹת וְלֹא מַחוּ. אָמַר לָהּ גְלוּי וַיְדוּעַ לִפְנֵי שְׂאֵם מַחוּ
 בָּהֶם לֹא הָיוּ מְקַבְּלִין מֵהֶם. אָמְרָה לּוֹ אִם גְּלוּי וַיְדוּעַ לִפְנֵיהֶּ לִפְנֵיהֶם
 מִי גְלוּי וּלְפִיכֹף הָיָה לָהֶם לְמַחֹת וּלְהַתְּבוֹזוֹת עַל קִדְשַׁת שְׂמָה
 וּלְסַבֵּל הַפְּאוֹת מִיִּשְׂרָאֵל. (מְדַרְשׁ תַּנְחוּמָא תוֹרֵיעַ ט)

(עט) כָּל רַב שֶׁבָּיְדוֹ לְמַחֹת וְאִינוּ מוֹחָה כָּל דְּמִים שֶׁנִּשְׁפְּכִין
 בְּיִשְׂרָאֵל נִשְׁפְּכִין עַל יָדָיו. (יְלֻקוּט שׁוֹפְטִים סח)

רַב וּמוֹרָה הַחֲכִיב עַל עֲדָתוֹ – אִינוּ סִימָן יָפָה

(פ) צוּרְבָא מְרַבְּנָן דְּמִרְחֻמִּין לֵה בְּנֵי מְתָא לָאוּ מְשׁוּם דְּמַעְלוּ טְפִי
 אֲלָא מְשׁוּם דְּלֹא מוֹכַח לְהוּ בְּמַלִּי דְשִׁמְיָא. (כְּתוּבוֹת קה:)

הַגְּאֵלָה תְּלוּיָהּ בְּדַרְשׁוֹת תּוֹכְחָה

(פא) רָאָה עֵינֵי סֶפֶר חֲזִיוֹנוֹת כְּתוּבִים בְּאַצְבַּע מִיַּד הַקֹּדֶשׁ רַבְּנוּ
 הַרַב חַיִּים וַיְטַל זְצוּק"ל בְּכַתֵּב יָדוֹ מִמֶּשׁ וְשֵׁם נֶאֱמַר דְּרַבְּנוּ
 הָאֲרִיז"ל הָיָה מְזַהֵירוֹ תְּמִיד וּבַחֲלוּם יְדַבֵּר בּוֹ שֶׁיִּרְבֶּה דְרָשׁוֹ
 לְהוֹכִיחַ לְעַם וּלְהַחֲזִירָם בְּתַשׁוּבָה וּבְזֶה תְּלוּיָהּ הַגְּאֵלָה, וְאִין קִין
 לְשַׁכְּרוּ. (מַחֲזִיק בְּרַבָּה לְהַחֲזִיד"א אַרְחֻ-חַיִּים רצ)

הַרַב צָרִיף לְסַבֵּל וּלְהוֹכִיחַ

(פב) שֶׁאֲפָשֶׁר לְחַשֵּׁב שְׂמָה שֶׁעָשָׂה אֲבָרְהָם אָבִינוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם
 כִּף (לְמַבֵּל הַפְּאוֹת וּבְזִיוֹנוֹת עֲבוּר תּוֹכְחָתוֹ) עָשָׂה זֹאת מִמַּדַּת
 חֲסִידוֹת שֶׁהָרִי חֲסִיד וּפְרוּשׁ מְתַר לּוֹ לְמַסֵּר נַפְשׁוֹ עַל הַמַּצּוֹת אֶף
 בְּמָקוֹם שֶׁאִין חַיִּיב מִצַּד הַדִּין לְמַסֵּר נַפְשׁוֹ וְלָכֵן דִּיק שֶׁפִּיר וְאָמַר

שמה שעשה עשה על-פי הדין שכן הדין לעשות לכבודו ולא לצד
 מדת חסידות ולפי זה כיון שהוא מצד הדין אמר כן כל אדם מחייב
 לעשות כן ואין להתחשב כלל למה שיאמרו הבריות אם הדבר
 נוגע לכבודו יתברר שמו ולכבוד תורתו הקדושה. (ויאל משה
 בהקדמה, דף יב)

(פג) בתוספות מסכת בבא בתרא (י: דבור המתחיל עליונים למטה)
 פרש רבנו חננאל שאמרו הגאונים קבלה בידם רב מפי רב שעולם
 הפוך הינו שיתייב שמואל קמי רב יהודה תלמידו משום שמחה
 בשמואל בשבת נה. פוק חזי עד היכן הדברים מגיעים.

אמירת תוכחה דוחה סעדה שלישית

(פד) רב הדורש לעם חקי האלקים ולהכניס בלבכם
 יראת-שמים ונתאחר לבוא לבית-המדרש לא יניח הדרשה
 בשביל סעדה שלישית לפי שלמוד תורה ויראת-שמים לרבים
 קדם לכל המצוות שבתורה. (שלחן-ערוך הגר"ז ארח-חיים רצ,
 ד)

תבן דרשת הרב - יהיה דברי מוסר

(פה) עקר הדרשה צריך שתהיה ללמד את חקי האלקים ואת
 תורותיו... וגם להמשיך לב השומעים באגדה המדריכים ליראת
 השם למנעם מחטא לפניו יתברך שמו ובתשובה ולא כיון
 להראות את עצמו שהוא חכם ויודע לדרש פסוק או מאמר בכמה
 פנים. (ב"ח סימן רצ, ושיירי פגסת הגדולה)

(פו) עקר הדרוש: הנה להזהיר להמון ישראל את כל תקף פרטי העברות שאדם דש בעקביו וענשו וכמה דינים שנקשלו ביהם וכמו שפבר פתבו רבותא בתראי. (החיד"א במחזיק. ברכה סימן רצ)

(פז) האליהו רבא הליץ על הדרשנים דהבעלי-בתים כבר יש להם ספרים שמתוכם ילמדו דינים ומוסר ואין צריך לדרש ולהגיד להם, ועם האדון הסליחה כי מה דעות יערו קורא מן הספר ללשונותם לאיש על העדה המוכיח ומזהיר מה שעוברין עליו ואף זו מן התוכחות שלא למדו ספר או אינם מקימים. (שם)

מכתב-קדש להגאון הקדוש רבי ישכר דב מבלזא זי"ע לעורר הרבנים לעשות

(פח) אני פי מלך שמר מאן מלפי רבנן הוא אדמו"ר הגאון הקדוש שר התורה מורנו הרב רבי ישכר דב שליט"א אב-בית-דין דקהלת בלזא הייתי בצל קדשו פרשת אמר תרס"ט אחר שגמרתי הקדמה ראשונה והספר עד ג"ז מאמרים אמר לי אשר יתן לי עוד שני מאמרים לכתב בספר מלקוטי תורה מהקדוש רבי מאטילע טשרנאבלער זי"ע אמרתי אשר כבר נכתב שני מאמרים אלו כי זכרתי אותם וכאשר באתי לביתי ראיתי שלא נכתב מהקדוש הנ"ל רק מאמר אחד ומאמר שני לא פתבתי רק עין עוד שם סוף הדרכה זו על-כן פתבתי נוסף עוד שני מאמריך ועוד מאמרים לקיים מצוה לשמע דברי חכמים.

והנה נמצא בספרים הקדושים ורבים העתקתי בספר הזה אשר כל האריכות הגלות הוא בחטא הזה שמדברים בעת התפלה ואפשר לומר שזה כונת הפסוק (תהלים קז) תעו במדבר בישימון דרף, הינו הולכים מדרך הטוב לדרך עקם ותועה שמדברים בעת התפלה ומחמת זה עיר מושב לא מצאו. אבל כשישובו מהחטא הזה ויזריכם בדרך ישרה ללכת אל עיר מושב בזכות זה יתקרב הגאלה שלמה במהרה ונבוא לארצנו הקדושה.

(פט) והחיוב מטל על כל בן־דעת ויראת־השם נוגע בלבו שילמד ויבין גם להנכער מדעת שישמר אלה הדברים אמרי־דעת הנאמרים כדיון וכדת ובפרט הלומדים בפני רבים. וזה הלשון (בסדר היום) בתשעה באב בשעת מנחה וכו' ונתארף הגלות כל־כף ועוד ידו נטויה ומתחדשים עמו צרות רעות ורבות ואין איש משים על לב לקרא בשם ה' ולקבץ ולאסוף את החרדים את דבר ה' בכל עיר ועיר בכל מדינה ומדינה לאמר עד מתי יהיה זה לנו למוקש.

יש לנו עינים ואין אנו רואין את הצער הגדול הזה הבא עלינו ונחלל שם אל הינו הלא אל הינו יתברך ויתעלה מלא רחמים וארף אפים ומדתו להיטיב עם בריותיו וכל־שכן עם עמו ישראל אנשי סגלתו ובני בריתו זרע עבדיו אברהם יצחק ויעקב עליהם השלום כל־שכן כי אליו, כביכול, מגיע צרותינו כדכתיב בכל צרתם לו צר ואיך יתכן שיהיה הוא הרוצה בכל הרעה הגדולה הזאת חלילה. אין זאת כי מאד צר לו הענין הזה והוא כביכול מתאונן ומתאבל על ככה והוא מחכה ומצפה מתי תהיה ישועתנו ויוציא אותנו מאפלת גלותנו לאור כמו שנאמר לכן יחכה ה'

לחַנְנֶכֶם וְכוּ' וּמִי מַעֲבֵב עַל יְדוֹ הַלּוֹא הוּא הַמְשַׁדֵּד מַעֲרֻכּוֹת הַשָּׁמַיִם
 מִהַעֲדָה מַלְכִין וּמִהֶקֶם מַלְכִין מִשְׁפִּיל וּמְרִים וּכְרַצּוֹנוֹ יַעֲשֶׂה בַשָּׁמַיִם
 וּבָאָרֶץ וְאִין מִי יֹאמֵר לוֹ מָה תַעֲשֶׂה וּמָה תַפְעֵל כִּי כָל דִּיְרִי אַרְעָא
 כָּלָא חֲשׁוּבִין וְכָל צָבָא הַשָּׁמַיִם נִרְמַעִין מִפְּנֵי זַעְמוֹ וּמִתְאֵוִים
 וּמִשְׁתַּוְּקָקִים לַעֲשׂוֹת דְּבָרוֹ כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר גְּבוּרֵי כַח עוֹשֵׂי דְבָרוֹ
 כְּלוֹמֵר אֶף-עַל-פִּי שְׁהֵם גְּבוּרֵי כַח יֵשׁ לְהֵם מִמְּשָׁלָה וּגְבוּרָה
 בַּתְּחִתּוֹנִים שְׁכָל אֶחָד שׁוֹלֵט עַל אֲמָתוֹ עִם כָּל זֶה עוֹשֵׂי דְבָרוֹ
 מִשְׁעַבְדִּים הֵם תַּחַת מִמְּשַׁלְתּוֹ וּמֵאֲמָרוֹ.

וְאִם הֵם גְּבוּהִים הוּא גְּבוּהַ עֲלֵיהֶם כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב כִּי גְבוּהַ מֵעַל
 גְּבוּהַ שׁוֹמֵר וְכוּ' וְאִם-כֵּן מִי מַעֲבֵב שׁוֹרֵת הַדִּין מֵעַפְכָּת כִּי הוּא
 הַצּוֹר תָּמִים וְכוּ' פִּעְלוֹ וְהוּא כְּתֹב בְּתוֹרָתְנוֹ הַתְּמִימָה אִם בְּחֻקְתִּי
 תֵּלְכוּ וְכוּ' וְאִם לֹא תִשְׁמְעוּ וְכוּ' וְאִם הִבִּיא עֲלֵינוּ אֵת כָּל הַרְעָה
 הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת בְּדִין וּבִישׁוּר הִיָּה כִּי אֲנַחְנוּ עֲזֹבְנֵי אוֹתוֹ וְאֵת בְּרִיתוֹ
 וְהוּא גַם-כֵּן הַשְּׁלִיכְנוּ מֵעַל פְּנֵיו כְּדַת וּכְשׁוֹרָה וְאִם יָבֹא עִתָּה בְּרַב
 רַחֲמָיו כִּי נִכְמְרוּ עֲלֵינוּ לְקַרְבְּנוּ אֵלָיו יֵשׁ לְמַדַּת הַדִּין פְּתִחוֹן פֶּה
 שְׁחַס וְשָׁלוֹם עוֹשֶׂה תּוֹרָתוֹ פְּלִסְתֵּר דְּכִינּוֹ דְעַדִּין אֲנַחְנוּ וּבְגִינּוּ
 מִטְּבָעִים בְּבִץ רַגְלֵינוּ וְלֹא שָׁבְנוּ עַד ה' עוֹשֵׁנוּ אִין דַּת וְדִין נוֹתֵן
 שְׁתַּעֲלֶה אַרוּכָה לְמַכְתְּנוּ אֲלָא אֲדַרְבָּא לְסַפּוֹת חֲרוֹן אַף ה' עַל
 שׁוֹנְאֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁהוּא מְבַקֵּשׁ אֶהְבְּתְנוּ וְאֲנַחְנוּ מִתְּרַחֲקִים
 מֵעֲלָיו אֲלָא שֶׁהוּא מְרַחֵם עֲלֵינוּ כְּאֵב עַל-בְּנִים וְאֶף-עַל-גַּב דְּאָנוּ
 סוֹרְרִים בְּנִים אֲנַחְנוּ וְאִינוּ מוֹנְעַ מִמֶּנּוּ כָּל דְּבָר וְעַנְיָן בִּהְיוֹת
 בְּגִלוֹתְנוּ וְכִמוֹ שֶׁכָּתוּב וְאֶף גַּם זֹאת וְכוּ' וְהוּא עוֹנֶה אוֹתְנוּ בְּכָל
 קְרָאנוּ אֵלָיו וְאִם-כֵּן אִיךָ לֹא יַעֲזֹר כָּל אָדָם אֵת לְבוֹ לֹמֵר בְּשִׁלְנוּ
 הַרְעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת נַחֲפָשָׂה דְרַכִּינוּ וְנַחֲקָרָה וְגו' וְאִישׁ אֵת רַעְוָה

יעזרו לשוב אל ה' אלקינו ואיש את שקוצי עיניו ישליכו ואת גלולי יצרו הרע יעזבו ויבחר בדרך הטוב אשר צננו אלקינו ללכת בה.

ולא איש אחד ולא שנים יעשו זאת כי מה תועלת לעם בשוב היחידים כי התועלת להם לבדם ומה בצע לתשובה אחרי שרב העם אינם חוזרים בתשובה, אלא כל ירא וחרד את דבר ה' צריך לאסוף אנשים ריקים ופוחזים אשר לא ידעו את משפטי ה' אלקי השמים זה עשרה וזה עשרים ולדרש להם את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון ולקרבתם אל אביהם שבשמים ובה תעלה ארוכה ומרפא למכותינו ולצרותינו ויתקדש שם שמים בין המרבים ובין היחידים והמעטים הנשואים מהם יראו וכן יעשו ואלו המחזיקים בדת להקימה ולהרימה הם הנקראים עמודי שמים והם מצומי ארץ והם המעמידים את כל העולם בלו ויש להם זכות במשה רבנו עליו השלום בדורו אשר זכה וזכה את הרבים והם המוציאים יקר מזולל ויש מאין והם שתפין לבורא ותברך ותעלה בקריאת העולם ובהעמדתו. אבל לומר כל אחד רב או רבי שלום עליך נפשי ולהפגור בתוך ביתו ללמד או לעסק בחפצי שמים לא זו הדרך הרצויה בעיני ה' כי אינו דומה הזוכה לקנות לעשות נפשות הרבה ולקרובן תחת פנפי השכינה כמו שהוא מזכה את נפשו ויחידה והאחרים בהמות ירעו ומי יודע אם אינו עתיד לתן את הדין וחשבון על פכה אחר שהיה בידו להשיב רבים מעון ולהציל לקוחים למנות מרב רשעתם ולהחיות את נפשם בחנו ובחסדו אשר חננו ה' ולא עשה

הנה הוא גורם את כל הרעה אשר תבוא חס ושלום אחר שלא הזהירם וזה שאמר יחזקאל הנביא עליו השלום ולא דברת להזהיר רשע מדרכו הרשעה לחיתו הוא רשע בעונו ימות ודמו מידה אבקש, וכתיב וממקדשי תחלו ואמרו חכמינו זכרונם לברכה בגמרא אל תקרי וממקדשי אלא ממקדשי ואף-על-פי שלא היה בידם למחות שהרי אמרו חז"ל אם לפניך גלוי לפנייהם מי גלוי וכו' עם כל זה כפיכול חזר בו ונגזרה עליהם הגזרה והתחילה הפרעניות מהם כדכתיב וממקדשי תחלו ויחלו באנשים הזקנים אשר לפני הבית.

וזה היה דרך כל החסידים הראשונים אשר היו מקהילים קהלות ברבים לדרש להם את דבר ה' את חקיו ואת משפטיו ומורה להם את הדרך ילכו בה ונמצא זכות כל אותם תלמידים או אנשים הנאספים עמו תלוי באותו רב או רבי ושכרו גדול במאד מאד שאין לו ערך וקצבה אשר עין לא ראתה, עד כאן מסדר היום.

והנה כל האריכות הגלות המר בעוונותינו הרבים הוא בחטא הזה שמדברים בעת התפלה כמובא הרבה מגדולי ראשונים בספר הזה והוא אסור גדול וחמור וענשו גדול מאד מכל הענשין רחמנא לצלן כמבאר בזה הקדוש פרושת וילף וענתה השירה וכו' והחטא הזה הוא קל מאד עתה בעוונותינו הרבים, על-כן הוא מצוה וחיוב גדול ללמד וללמד בספר הזה בפני הרבים גם השגי הקדמות כמה פעמים הם מוסר גדול עד כי חדול יחדלו ושכרם יהיה כפול מן השמים וכל אחד ואחד מישראל יתברך בכני חיי

ומזוני רויחא ויתקרב הגאולה שלמה במהרה בימינו אמן. (ספר הפנים, דף ה: הקדמה ב)

אם תלמיד מוחה ורבו אינו מוחה – לעתיד התלמיד גבוה מרבו

(צ) הבאתי דברי התוספות הנפלאים (בבא בתרא דף י: דבור המתחיל עליונים) דרב יוסף ברה דרבי יהושע בן לוי שראה עולם הפוך עליונים למטה ותחתונים למעלה, פרש רבנו חננאל דאמרי הגאונים שקבלה בידם רב מפי רב דעולם הפוך הינו שראה שמואל דהנה יתיב קמה דרב יהודה תלמידה משום דמחה ברבו שמואל בפרק במה בהמה (שבת דף נה.) גבי ההיא אתתא דאתיא קמה דשמואל ולא אשגח בה, אמר לה רב יהודה לית לה למר אוטם אָזְנוּ מוּעַקַת דל וגו', עד כאן לשונו, והוא אים ונורא.

פָּרְקוֹ ח

א

הַעֲתָמֹת מִכֶּתֶב־תּוֹכַחַה מֵרַב... לְרַב...

לְכַבּוֹד יְדִידֵי וְרַעֵי כָּאֵחַ לִי דְבוּק בְּקִירוֹת לְבָבִי אֵלָיו צְמָאָה
נִפְשֵׁי כְבוֹד הַרַב הַגָּאוֹן הַצַּדִּיק הַמְּפָרָסֵם בּוֹצִינָא קְדִישָׁא חֲסִידָא
וּפְרִישָׁא כְבוֹד שְׁם תְּפָאֲרָתוֹ מוֹרְנוֹ הַרַב שְׁלִיט"א.

אַחֲרֵי דִרְךָ מְבוֹא הַחַיִּים וְהַשְּׁלוֹם אָבוֹא כָּאֵן בְּמִכְתָּב תּוֹכַחַת
מִגְלָה מִתּוֹךְ אֶהְבָּה מִסְתַּרְתָּ וְכַל יַחֲשַׁדְנִי כִּי כָּא הַדְּבָרִים מֵרַב כַּעֵס
וְטִינָא בְּלֵב חֵס לִי מְדַבְּרִים כְּאֵלוֹ בְּפִרְט לְכַבּוֹד קְדֻשָּׁתוֹ הַחֲכִיב עָלַי
כְּנִפְשֵׁי מִיָּמִים יְמִימָה, אוֹלָם הִיא הַנוֹתַנַּת כִּי הַתְּבוֹנְנָתִי קָצַת בְּדַרְכֵי
הַתּוֹכַחַה גְּדֹל חַיּוּבָם וּפְחַד עֲנָשָׁם וּמִמַּשׁ פְּחַד וְרַתַּת עָלָה בְּכָל גּוֹפֵי
עַד הֵיכֵן הַדְּבָרִים מַגִּיעִין, וְשָׁכַל הַגְּדוֹל מִחִבְרוֹ גְּדוֹל אַחֲרֵיּוֹתוֹ עַל
הַכָּלֵל, וְיִדְעָתִי גַם יִדְעָתִי כִּי כְבוֹד שְׁם תְּפָאֲרָתוֹ גְּדוֹלָה הַשְּׁפָעָתוֹ עַל
הַרְבֵּים מִכְּמָה צְדָדִים וְאַפְנִים, וְכִפִּי יִדְעָתִי אֵינִי מִנְצֵל עֲתוֹתָיו
הַמְּסַגְּלִים לְהוֹכִיחַ בָּהֶם הַבְּרִיּוֹת וְתַחַת זֶה מִתְּנַגֵּעַ בַּתּוֹרָה וּבַעֲבוּדַת
הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְאַף שֶׁיִּדְעָנָא כִּי כָּל דְּרָכָיו קֹדֶשׁ לֵה' מִכָּל מְקוֹם לֵא
אֲמַנֵּעַ לְהוֹדִיעַ לְכַבּוֹד קְדֻשָּׁתוֹ אֵת אֲשֶׁר עִם לְבָבִי לְהַסִּיר מֵעָלַי גְּדֹל
הַאֲחֲרִיּוֹת שֶׁל הָאֵינוֹ מוֹכִיחַ בְּמִקּוֹם הָרְאוּי וּבְתוֹכַחַה הַלּוֹא קִיָּמָא לָן
(בְּמַגְו אַבְרָהָם סִימָו קִנּו) דְּאַפְלוֹ תִּלְמִיד לְרַבּוֹ מְחִיב לְהוֹכִיחַ, וְשֶׁלֹּמָה
הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם הַעִיד הוֹכַח לְחָכְם וְיִאֶהְבֵּהּ, וְאוֹמֵר גְּאֲמָנִים
פְּעָעִי אוֹהֵב. וְיִדְוֵעִים גַּם דְּבָרֵי רַבִּי עֲקִיבָא שֶׁהַעִיד עַל עֲצָמוֹ כִּי
הוֹסִיף אֶהְבָּה לְמִי שֶׁמוֹכִיחוֹ וְכֵן דְּרָכֵי הַחֲכָמִים בְּיוֹדְעִם כִּי אֵלוֹ הֵם

המביאין לחיי העולם הבא וגם לגדול הדור מורנו הרב שלמה לוריא זצ"ל היה לו מוכיח כמו שכתב החיד"א, כי אין אדם רואה נגעי עצמו. ואמנה שכבודו יסכים לדברי הנאמרים בכונה וכה לקיים מה שצננו הבורא יתברך שמו, וגם כי ידענא שכבודו השפעתו מרבה ואם מונע התוכחה להם, וגם אני אמנע את עצמי מלעוררו על הדבר אז יגוללו עלי כל חטאי החוטאים בנפשותם מטעם כל שבידו למחות, וכיון שבידי למחות בכבודו, וכבודו בידו למחות לרבים הפל על כתפי רובץ, ועל-כן מצאתי חובה לנפשי לצאת בכותבת הגס ליתובי דעתא דידיה.

הנה כבוד שם תפארתו הממלא תפקיד של רב המורה מן העם אם יתבונן היטב במצבו יבין בטוב כי "רבנות" אינו שררות כלל אלא עבודות (כדברי חז"ל) ולא כמו שנראה לעין העולם שהישוב על פסא רבנות רק לקליטת כבוד הוכן ממלכתו, לא ולא! כבר כתב בעל חפץ-חיים זצ"ל כי כבוד מחלקים ביום שפלו כבוד, ואמתת הדברים כי מי שהפליג משאר העם בחכמתו ויראתו עליו רבצה המלאכה הכבדה לרעות צאן קדשי ה' מטעם שבתבונתו ויראתו ידע להדריף את העם אשר יעשון והדרה ילכו בה, והכבוד שמחלקין לו הינו כדי שיהיה מוראו מטלת על הבריות ויוכל להשיג מטרתו שאלמלא מוראו מי יאבה לו או ישמע אליו.

דעו כי לא לחנם אמרו חז"ל "אוי לו לרבנות שמקברת את בעליה" ולא על חנם ברה הגאון יעב"ץ זצ"ל "שלא עשני אב"ד" בכל יום, והגאון רבנו עקיבא איגר זצ"ל רצה להפטר

ממשרת הרבנות שלו כמה פעמים (עין אגרות סופרים) וכל גדולי ישראל ברחו מזה יותר מבורח מן האש (וגם בעל מחצית השקל בן) ולא משום שפחדו שיכשלו בכבוד המדמה או גאות כי היו ענוים ושפלים בעיני עצמם כעשבי השדה, אלא שרצו מגדל האחריות הרובצת על מנהיגי ישראל, כי אשמות העם תלויים בראשיהם (עין רש"י דברים על הכתוב ואשימם, ובגילקוט דברים תתכ) זאת אומרת כי לא כהרי ההדיוט הרי הרב ומורה, אדם פשוט אחראי על עצמו ואשתו וביתו כמבאר בשבת (דף ד:) אבל רב ומנהיג אחראים גם על הצבור, ולא משום שרוב ומנהיג גרוע חס ושלום מהדיוט אלא אדרבה כמו שאבאר.

כל איש ואיש מזרע ישראל קבל על עצמו בארבעים ושמונה בריתות להיות אחראי גם על ישראל אחיו שיקימו המצוות שבתורה ויתרחקו מהעברות, ומהאי טעמא אחד מוציא חברו (כמבאר בראש השנה פרק ד) וכל זה מבאר בש"ס סוטה, וערבות זו יתבאר עלידי חכמינו זכרונם לברכה שהוא התוכחה ומחאה כאשר רואה חברו עובר על אחת מהמצוות המפרשות בתורה בלי הבדל בין עברה חמורה שבתורה שענשו בסקילה לבין מצוה קלה של סופרים הכל קבל עליו בארבעים ושמונה בריתות והבטחות ולא לבד זו אלא שקבל גם ערבות על ערבות של חברו דהינו דמי שאין ביזו למחות ויודע בחברו שביזו למחות התחייבותו לעורר חברו למחות, מיהו חובת התוכחה ומחאה לפי גדל השפעת האדם על הזולת.

ולאור זה פשוטי העם אחריות בימם עליהם וגם קרוביהם וידידיהם שלכם גם בהם שמחייב להוכיחן בראות בהם מעשה לא

טוב כמבאר בפוסקים (מגן אברהם קנו ושאר אחרונים) ואם לא עשו
 כן נענשין גם על פשעי וחטאי חבריהם, קרוביהם, ביתם וזרעם,
 ורב מורה צדק שהשפעתו מרבה מזה ומצודתו פרושה על בני
 א-ל חי מקבל אחריות גם עליהם.

זאת אומרת שתחת להיות שמח וטוב לב כשכבודו מרבה
 אצל העם הנה צריף להיות בצער ויגון כי ככל שמתוספין
 הספסלין נתוספין עליו עברות, הא כיצד? רב שיש לו
 בית המדרש עם מתפללין עליו לסדר שעורין בהלכות שבת,
 בהלכות נדה, ושאר הלכות השכיחות ולדרש להם מדי שבת
 בשבתו וחג בחגו דברי כבושין והתעוררות לקיום המצוות
 ולהתרחק מפרצי הזמן המרבים וחובת הרב כפולה ומשלת.

(1) להודיע להם האסור והמתר כי בדליכא ידיעה ליכא קיום,
 ולא לבד דינים המפרשים בשלחן-ערוף אלא גם ובעקר דינים
 השכיחים ואינן מפרשין בשלחן-ערוף, וכמו-כן מחיב להודיע
 האסור והמתר בדברים הנוגעים: לצניעות המלבושים - תהלוכי
 הבית, פשרות - שעטנז - גנבה וגזלה - שקר - אונאה - מסירה -
 משא-ומתן באמונה - קביעת עתים לתורה - ברכות ותפלות
 בשפה ברורה ובכונה מעלה - תולעים בפרות וירקות - לשון
 הרע - ליצנות - תפלין - מזוזות - מעשר - חנוף לתורה,
 יראת-שמים ומדות טובות, ומדת הסתפקות, וכן הבנות - פה
 טהור - הסתכלות בספרים חיצוניים הנקרא ביכער - וגם חמר
 כלי המשחית טלויזיה - דיני יחוד - ושלא לשיח בעדן אמירת
 שמונה-עשרה וקדיש - וחמר אסור שיחה בטלה בבית-המדרש -

חובת מחאה לכל יחיד באם רואה שכנו משיח בעת קדיש
ושמונה־עשרה וכיוצא.

(2) צריך להציע להם חמר הענש של גיהנם, ומלאכי חבלה,
כף הקלע, ועולם התהו, וגלגול בדומם צומח חי ומדבר מאות
שנים, ושאל תחתית וכיוצא, וכן לעמתו גדל השקר לצדיקים
וצדקניות בגוֹ־עֶדֶן, וכמו שנהגו פן המוכיחים בכל הדורות כמו
הגאון מורנו רבי יהונתן איבשיץ זצ"ל, והמגיד מדובנא זצ"ל,
והחפץ חיים זצ"ל שכל ספריו מלאים מזה ועל־ידי זה החזירו
אלפים ורכבות מישראל לדרך החיים וכן הגאון הצדיק מורנו רבי
הלל מקאלאמייע זצ"ל והגאון הצדיק רבנו חיים סופר זצ"ל,
ועוד. וכן קימא לן בש"ס (סנהדרין) שאם התרה לאחד שלא
יעבר אינה התראה עד שיאמר לו במפרש עברה הפאה על חטא
זו.

(3) אחר כל הנ"ל החוב על רב המורה להוכיח בשעת מעשה
בשרואה שחוטאין הטבע אנושי לשפח (וכדקימא לן דבעינן
התראה תוף כדי דבור דוקא) לדגמא:

אם רואה שני אנשים (או יותר) משיחין זה לזה בעת חזרת
הש"ץ, או קדיש, או קריאת התורה צריך להשתיקן על אתר ואם
לא הועיל צריך לעוררן עוד הפעם גדל הענשים המעתדים
להעובר הן בעולם הזה והן בעולם הבא, ואם כבד עליו הדבר
צריך למנות אנשים לכה, וגם לעורר הנזהרין והמדקדקין על
חיובן הפרטי למחות בשכניהם וחבריהם המספרים בעת דיש
ושמונה־עשרה ואין עונין אמן כהגון.

את כל אלה צריך אתה לעשות ולפקח עליו דבר יום ביומו, ואם אתה עושה כן אצריך בעולם הנה וטוב לך לעולם הבא כי אף אם לא יציתו לך יצאת ידי חובתך וגם אתה מקבל שכר נגדם כמבאר בילקוט דברים (תשצג) דמי שמוכיח לחברו נוטל ברפת אותו המתנבט, ואם יקבלו ממך אדרבה לזכותך יעלה גם זכותם.

ואם שלש אלה לא יעשה הרב והמורה אז פאשר יביאו אלקים במשפט על כל נעלם ידין אותו גם על עברות מתפללי בית־מדרשו ואם היו אצלו חמשים מתפללים יענישו אותו על פשעיהם לכל חטאתם, ואם נכשלו חס ושלום בפרט אחד של חלול שבת אף שהוא פשלעצמו הנה שומר שבת בכל פרטיה ודקדוקיה יגלגלו עליו חמשים חלולי שבת העולים במשך השנה 2,500 חלולי שבת וזהו עבור מכשול יחידי ואם בארבעה וחמשה נכשלו יעלה לסך 125,000 חלולי שבת וכחשבון הנה בעבור מכשול בהלכות נדה, ובעניני צניעות, וגזל, וכשרות, וספורי לשון הרע, וקללות, וליצנות, רבית והשאָר.

בואו חשבון:

ונעשה חשבון לענין עברה של בטול אמירת אמנים כראוי בכונה הראויה על־ידי שיחה בעת חזרת הש"ץ ואמירת קדיש עד כמה יעלה חובת הרב והמורה, חשבון האמנים של שלש תפלות שביום עולים בערך למאה ומעלה, ובבית־המדרש קטן שמתפללין שלשים מתפללים והמועט (14) אנשים אין נזקרין באמן (בין אם משיח בין אם יושב ודומם) יעלה: ביום אחד לכד לחשבון 1,400 אמנים - שבוע אחד 9,800 אמנים - חדש אחד

39,200 אַמנים - לְשָׁנָה אַחַת בְּלִבָּד 470,400 - לְחֹמֶשׁ שָׁנִים
23,520,000.

הַגַּע עֲצָמָה בְּבֵית־הַמִּדְרָשׁ שֶׁבִטְלוּ לֹא יוֹתֵר מִמִּסְפַּר הַקָּטָן שֶׁל
14 אֲנָשִׁים עֲנִית אָמֵן כְּדָבְעִי (וְחֻשְׁבוֹן זֶה כְּמַעַט אֵין בֵּית־הַמִּדְרָשׁ
שֶׁיִּנְצֵל וְאֵף בְּמִקְוֹמוֹת שָׂאִין אֲנָשִׁים קְבוּעִים מְכֹל מְקוֹם פַּעַם זֶה
מִבְּטֵל וּפַעַם שָׁנִי) וְהָרַב הַמּוֹרָה בְּבֵית־הַמִּדְרָשׁ לֹא מָחָה כְּדָבְעִי
מִתּוֹסְפִין לְחֻשְׁבוֹנוֹ בְּמִשְׁךְ חֲמֵשׁ שָׁנִים בְּלִבָּד:

שְׁלֹשָׁה וְעֶשְׂרִים מִיָּלִיּוֹן, נְחֻמִּישִׁים וְשִׁתִּים אֲלֶף
עֶבְרֹת שֶׁל בְּטוֹל אֲמִירַת אָמֵן, וְאִם יֵשׁ 28 אֲנָשִׁים שָׂאִין עוֹנִין
כְּרֵאוּי (שֶׁהוּא שְׂכִיחַ מְאֹד) וְהָרַב לֹא מָחָה עוֹלִין לְחֻשְׁבוֹנוֹ:
47,040,000. וְאַחַר עֶשֶׂר שָׁנִים יַעֲלֶה לְחֻשְׁבוֹן: 94,080,000,
שֶׁהוּא תִשְׁעָה מִיָּלִיּוֹן וְאַרְבַּע מֵאוֹת וְשִׁמּוֹנָה אֲלֶף אֲמִנים.

וְעַכְשָׁו הַחֻבּוֹנֵי קֶצֶת מֵה שְׁעוֹלִין עַל חֻשְׁבוֹן רַב קֶהְלָה קִטְנָה
שֶׁלֹּא נִמְצָא בָּהּ מִבְּטָלִין אֲמִירַת אָמֵן יוֹתֵר מֵאַרְבָּעָה עֶשֶׂר אֲנָשִׁים
(14) וְכִשְׁלֹא מָחָה בָּהֶן מִתּוֹסְפִין עוֹנוֹתֵיהֶם עַל חֻשְׁבוֹנוֹ סָף
47,040,000. וְזָכַר וְאֵל תִּשְׁכַּח מֵה שְׂכָתוֹכַ בְּאוֹר צְדִיקִים (דָּף יא.)
שֶׁעָבוֹר אָמֵן אֶחָד שֶׁיִּבְטֵל מִלְּעֲנוֹת כְּרֵאוּי צָרִיף לִירֵד לְשֹׂאוֹל
תַּחְתִּית מְדוֹרָה הַתַּחְתּוֹנָה שֶׁל גִּיהֶנָם, וְלִפִּי חֻשְׁבוֹן סָף אָמֵן שֶׁלֹּא
עָנָה דָּגִין אוֹתוֹ בְּסָף הַהוּא בְּגִיהֶנָם, וְאֵין הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא מוֹתֵר
כֹּל שֶׁהוּא לִבָּד אִם עָשָׂה תְּשׁוּבָה עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד.

וְלֵאדָּה אִם מְחִיתָ וְהוֹכַחְתָּ כְּדָבְעִי מִתּוֹסְפִין לְזִכּוֹתָהּ בְּשֹׁכֵר
גַּן־עֲדִין סָף 47,040,000 זְכִיּוֹת, כְּמִבְּאֵר בְּיַלְקוּט דְּכָרִים תִּשְׁנֵג.

חשבון מצמצם לשנה אחת חטאות הרבים - באין מוכיח מי
שאפשר למחות ואינו מוחה נתפס בעונם (שבת נד: קה: פנחוימא
משפטים, רמ"א יורה דעה שלד, מח):

(א) עונות המתקבצים לרבי שאינו מוכיח במקיב (בשנה אחת
עבור אדם אחד):

260	(2) מכשול בהלכות שבת
1,065	(3) מכשולות באונאה ונגבה (שלשה ליום)
52	(4) מכשול ברבית (פעם לשבוע)
710	(5) מכשול בצניעות (פעמים ליום)
	(6) לשון הרע, ליצנות, רכילות, קללות (פעמים 710)
17,750	(7) ברכות שלא בכונה (חמשים ליום)
52	(8) קביעות עתים לתורה (פעם אחת לשבוע)
1,065	(9) שאר עברות (שלוש ליום)
21,664	סך הכל:
216,640	וקל הנ"ל עשרה אנשים:
	ואם תוסיף לזה בטול אמנים של 14 אנשים יתקפסו
	(בנ"ל) 470,400 סך הכל לשנה: שש מיליון שבע
	ושמונים אלף וארבעים (6,870,040).

עכשו תוכל כבר להתבונן היטב בשני צדדי מאזני המשקל
העומד לפני כל רב מורה ומנהיג ומשפיע.

החשבון המצמצם ביותר שעולה לרב שאינו מוחה המשמש
בקהלה היותר קטנה הוא לפחות בטול מצוות (בחשבון הנ"ל)

לעשרה אנשים מחמת חסר ידיעה או חסור ידיעת חמר האפורים
וגדל ענשם, ובטול אמנים לארבעה-עשר אנשים העולה בסף

שש מיליון שבע ושמונים אלף, וארבעים.

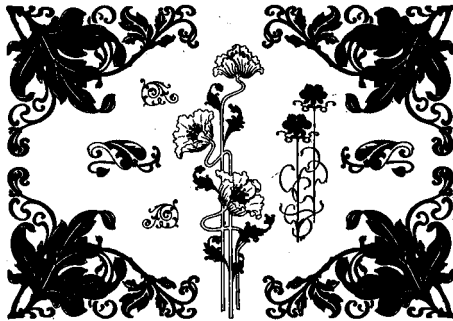
ביד הרב לקח כל הנ"ל על חשבוננו בשתיקתו ואי מחאתו
ותוכחה. וביד הרב לעורר להזהיר ולהתריס בעת התפלה, לפני
קריאת התורה, בסעדה שלישית, בסעדות מצנה, ובכל שאר
הזדמנות ולקבל שכר של המבטלין (כנ"ל) עבור אמירת שש
מיליון שבע ושמונים אלף וארבעים מצוות שלא עשאן מעולם.

ב

הכזונה יעשה את אחותנו

פעם אחת התופח הרב הקדוש רב ייב"א זכרונו לברכה
מאוסטרךא עם הרב הקדוש רבי פנחס מקוריץ זכרונו לברכה,
באיזה אסור נכשלים יותר בדור הזה. הרב ייב"א אמר, שהאסור
הגדול ביותר עכשו, הוא מה שמדברים בבית-הכנסת דברים
בטלים בשעת התפלה, ורבי פנחס אמר, שמכשול גדול יותר הוא
מה שבנות ישראל העניות הולכות לבית ה"פריצים" הנזכרים
למכר להם עופות ודגים ושאר צרכי אכל, כמו שהנהגה נהוג אז
בעיר אוסטרךא, ועל-ידי כך יש חשש שלא יבואו לידי יחוד. כל
אחד מהצדיקים התעצם בדעתו, והרבה בטענות והוכחות לבסס
את דבריו, והתאמץ להטות גם את דעת חברו לדעתו. לסוף
הסכימו לפתח אחד מחמשת חמשי תורה, והפסוק שיפל עליו
מבטם ראשונה יוכיח להם עם מי הצדק. גזדמן להם חמש
בראשית, פתחוהו, וראו בסקירה ראשונה את הפסוק "הכזונה

יעשה את אחותנו", ונמצאו דברי רבי פנחס קימים. אז אמר לו
 תכף הרב ייב' א: נראה נא איך יונתו בן עזיאל מתרגם פסוק זה.
 הביטו בתרגום יונתו וראו שמתרגם כך: לא יאי למהוי מתאמר
 בכנישתהון דישראל (ובתרגום ירושלמי: ובבית מדרשיהון)
 דסאיבו... לברתה די'עקב. הרי שכל חמר הדבר הוא, שלא יבואו
 לדבר מזה בבתי-כנסיות ובתי-מדרשות של ישראל; נמצא
 שצדקו דברי שניהם, בחינת אלו ואלו דברי אלקים חיים.

פרק ט התעוררות למלמדי תינוקות

אני טרם אכלה לדבר מהתחייבות המנהיגים לעורר במכשול הנורא של אי עניית אמן והא שמה רבא בעונתה אשא משלי. מול פני מלמדי תינוקות של בית רבן ומנהליהם.

(א) מבאר ברש"י (בבא בתרא ח:) על מה שדרשו חז"ל ומצדיקי הרבים כפוככים לעולם ועד "אלו מלמדי תינוקות", פרש רש"י, מצדיקי רבים הן שמלמדין ומחנכין אותן בדרך טובה, עד כאן לשונו. הרי שעקר שְׂכַר הגדול הגנוז למלמדי תינוקות של בית רבן לעתיד לבוא הוא על מה שמחנכין התלמידים ומדריכין אותן בדרך הישרה, ועכשו הגע עצמה הרי בימי רש"י ז"ל עדין היו שנים כתיקנם וההורים יגעו ועמלו לחנך פרי בטנם בדרך הטוב והישר, בין האב ובין האם, ואף-על-פי-כן הנה מן הצרף שהמלמד ישלים גם חלק זה.

על אחת כמה וכמה בימינו אלה שהאבות מבלים רב ימיהם בטרדת הפרנסה ומעוט שאינו מצוי שיפריש חלק חשוב מעתו לחנוך הילדים כדבצי וההורים משלחין בגיהם לתלמוד-תורה על מנת שיצאו משם כלי שלמה בתורה וחכמה ויראת-שמים, וכיון שהמציאאות כף אחריות גדולה ורצינית מרַכַּבַת על כתפי המלמד וכל גופו תאחזמו רעד בהתבוננו כי הילדים היושבים לפניו

מטלים עכשו על פֶּרֶשֶׁת דְּרָכִים שֶׁל דְּרָכֵי הַחַיִּים הַנִּצְחָיִים וְרַק בּוֹ תְּלוּי עֲתִידוֹ שֶׁל כָּל יֶלֶד אִם לַחַיִּים שֶׁל תּוֹרָה וְיִרְאָה טְהוֹרָה אוֹ חֹס וְשָׁלוֹם...

(ב) וּכְמוֹכֵן גּוֹרְלוֹ שֶׁל הַיֶּלֶד הַזֶּה בְּעֵינֵי הַתּוֹפֵלָה בְּכִלְלוֹת וְאַמִּירַת אָמֵן יֵהָא שְׁמָה רַבָּא בְּפִרְטוֹת תְּלוּי לְפִי תַּגְבֵּרַת הַדְּרָכָה וְהַתְּעוֹרְרוֹת שֶׁמִּקְבֵּל בְּעֵינָיו זֶה מִמְּלַמְדוֹ וּמְדַרְיָכוֹ, וְאִם הַמְּלַמֵּד יִזְדַּרְזוּ לְסַפֵּר לְתַלְמִידָיו גְּדֹל מַעֲלָתוֹ הַזֹּהֵר בְּזֶה וְגַם יִכְפִּיל לְהַזְהִירוֹ בְּשַׁעַת מַעֲשֵׂה בְּאַמִּירָה רַבָּה וְקִשָּׁה אֲזִי הַרְגֵּל יִתְהַפֵּף לְטַבֵּעַ וְיִרְאָה פְּרִי בְּעַמֵּל וְזִכּוֹתוֹ יַעֲמֵד לוֹ לְנִצָּחַת.

אָבֵל אִם יִתְרַשֵּׁל הַמְּלַמֵּד וְכָל־שֶׁכֶן כְּשֶׁלֹּא יִדְבֵּר כְּלוּם מֵעֵינָיו זֶה מֵאִין יָבוֹא עֲזוֹרוֹ, וְאִם אִין גְּדִיִּים אִין תִּישִׁים, אִף גַּם זֹאת הַמְּלַמֵּד יִשִּׁים אֵל לְבוֹ כִּי דְבָרָיו יִשְׂאוּ פְּרִי פְּרוֹת וְלֹא דִי בְּזֶה שְׁזִכּוֹת אִמְרוֹתָיו גָּבְהוּ מֵעַל גָּבוֹהַ מִטַּעַם שֶׁהֲלוֹא מִצְנָה גְּדוֹלָה הִלְזוּ מִתְקַיְמַת בְּזִכּוֹתוֹ אוּלַם הַקֶּרֶן קִיַּמַת לוֹ גַּם לְדוֹרוֹת הַבָּאִים אַחַר זֶה כִּי הַיְלָדִים הִלְלוּ יִגְדְּלוּ וְיִהְיוּ לְאַנְשִׁים וְיִדְרִיכוּ בְּגִיָּהֶם אַחֲרֵיהֶם בְּדַרְךְ שֶׁקִּבְּלוּ הֵם, וְכֵן אוֹתֵן הַיְלָדִים שֶׁלְאַחַר זְמַן יִטּוּ שְׂכָמָם שְׂיִנְטוּ לְסַבֵּל עַל מְלַמְדוֹת עוֹד זְכוֹר יִזְכְּרוּ מִמָּה שֶׁקִּבְּלוּ הֵם לְהַמְשִׁיף לְהִלָּאָה לְתַלְמִידֵיהֶם דְּרָךְ זֶה.

(ג) הַתְּבוֹנָנוּ מֵעַט פָּחוּ הַגְּדוֹל שֶׁל אַמִּירַת אָמֵן יֵהָא שְׁמָה רַבָּא שֶׁל תִּינוּקוֹת שֶׁלֹּא טַעְמוֹ טַעַם חֲטָא, וְהֲלוֹא אָמְרוּ חַז"ל (בְּשִׁבְתָּ קִיט): אִין הָעוֹלָם מִתְקַיֵּם אֲלֵא בְּשִׁבִיל הַבֵּל תִּינוּקוֹת שֶׁל בֵּית רַבּוֹ, לֹא בְּאֵרוֹ אֵיזָה הַבֵּל וְסַתְמִיּוֹת לְשׁוֹנָם מוֹרָה כִּי הַכֵּל בְּמִשְׁמַע: תּוֹרָה, וְתַפְּלָה, וְכִיּוֹצֵא, וְאִם־כֵּן הֲלוֹא עֲצָם אַמִּירַת אָמֵן וְיֵהָא שְׁמָה רַבָּא

שגבה מעלתה עד מאד (מבאר בסמוך) שמבטלין כל טנרין תקיפין
 ופגעות רעות וגזרות קשות, ומשפיע השפעות טובות ומקרב קץ
 גאלתנו ופדות נפשנו, עד שאמרו חז"ל בסוטה דעלמא קימא
 אאמן יהא שמה רבא דאגדתא, ועכשו ישער כמה גדול כחה של
 תינוקות שלא טעמו טעם חטא ומקימין העולם בהבל פיהם
 כשיענו אמן ויהא שמה רבא.

ומנה בכל יוכל להשיג אפס קוצהו ממשלת המלמד
 המשקיץ זמן רב וכח עצום לחגף ילדיו למגם מצוה זו
 בדבעי.

(ד) אולם לדאבוננו מעוטא דלא מצוי המלמדים העוסקין בזה,
 וגם המעוטין לא בדרך קבע ואפלו אם התינוקות זהירין באמירת
 אמן באותה שעה מחמת מורא רבו העומד על גבו אין סופו
 להתקים גם כשיגדל ויצא מתחת יד רבו שהרי לא מצד הרגש
 נפשו עשה כן רק מפחד מקל רודה שבנד הממנה, ומה טוב היה אם
 היו המלמדים מסבירין בנעם שיח לתלמידים גדל מעלת ויפי שְׂכָר
 לזהירין, בעלמא הדיו ובעלמא דאתי, עד שהדברים יכו שרש
 בלבבות הנערים וירבה ויציץ ציץ הפורח פרחים נאים להרבות
 כבוד שמים, ואז ודאי יוכל לבטח דגם כי יזקין לא יסור ממנה כי
 יתהפף להיות כטבע הנולד עמו.

ואצטט כאן אילו מאמרי חז"ל שמהם נוכל לראות מעלת
 וחשיבות תינוקות של בית רבן בשמים:
 (א) כל יום מלאך יוצא מלפני הקדוש ברוך הוא לחבל את
 העולם וכיון שהקדוש ברוך הוא מסתפל בתינוקות של בית רבן
 מיד גהפף בעסו לרחמים. (מסכת פלה רבתי ב)

(ב) בשעה שהתינוקות יוצאין מבית רבן בת-קול יוצאת ואומרת להם לה אכל בשמחה לחמה. (קהלת רבה ט-א)

(ג) סופרין ומשנין שמלמדים תינוקות לאמתן עתידין לעמד בימינו של הקדוש-ברוך-הוא. יקרא רבה ל-ב)

(ד) בואו וראו כמה חביבין תינוקות לפני הקדוש-ברוך-הוא. גלתה סנהדרין ולא גלתה שכינה עמהם, וכינן שגלו תינוקות גלתה שכינה עמהם. (איכה רבתי א-ג)

(ה) כל עיר שאין בה תינוקות של בית רבן מחריבין אותה. (שבת קיט:)

(ו) אין העולם מתקיים אלא בשביל הכול תינוקות של בית רבן. (שם)

(ז) אין מבטלין תינוקות של בית רבן אפלו לבגין בית-המקדש. (שם)

פרק י עֲנֵשׁ הַנִּמְנָע מִלְמַחֹת

גְּדֹל הָעֲנָשִׁים הַמְעֵתִידִים לְמוֹנֵעַ מִלְמַחֹת
בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא - מוֹסִיף חֲטָאִים
יוֹתֵר מִסֵּתָם בְּנִי-אָדָם

(א) לְפִי כַחוּ שֵׁישׁ לוֹ עַל בְּנֵי-אָדָם לְהִשְׁפִיעַ תּוֹכְחָה וְאִינוּ מוֹכִיחַ
כָּל חֲטָא קָטָן וְגָדוֹל שְׁעוֹשִׂין הָרִי הוּא כְּמִי שֶׁשָּׂשׂאֻ הוּא. (שְׁבַת נד:
חֲנוּף מִצְנֵה רֶלֶט, יוֹרֵה-דָעָה שֶׁלֹּד-מַח)

וּלְפִי זֶה כָּל שֶׁהֵרֵב גְּדוֹל יוֹתֵר וּמְחֻזְקִין אוֹתוֹ לְמַכְבֵּד יוֹתֵר
שְׁעַל-יָדֵי זֶה מֵתְרַחֵב הַשְּׁפָעְתוֹ יוֹתֵר כִּידוּעַ מוֹסִיף לְהִרְבּוֹת חֲטָאִים
וּפְשָׁעִים כִּי לְפָנָם גְּדוֹל הָעֲרָצָתוֹ בְּעֵינֵי בְּנֵי-אָדָם מֵתְגַדֵּל הַשְּׁפָעְתוֹ
וּכְשֶׁאִינוּ מוֹחָה כָּל חֲטָאתָם עֹנָם וּפְשָׁעָם אֶחָד אֶסוּר לֹאֵו וְאֶחָד
אֶסוּר כָּרַת וְסָקִילָה הַכֹּל עוֹלִין עַל חֲשִׁבוֹנוֹ לְעֲנֵשׁ בְּעוֹלָם הַזֶּה
וּבְעוֹלָם הַבָּא, וּלְפִי זֶה אָדָם פְּשוֹט וְהִדְיוּטִי יוֹתֵר נָקִי מִחֲטָאִים
מֵאָדָם גְּדוֹל וְנִכְבָּד, כִּי אִף שֶׁלְרֵאוֹת הָאָדָם - הָאָדָם הַגְּדוֹל וְהַצַּדִּיק
הוּא מִי שִׁיּוֹשֵׁב וּמֵתְבוֹדֵד בְּאֶהְלוֹ שֶׁל תּוֹרָה וְיִרְאֵת-שָׁמַיִם וְאִין
מִסְתַּכֵּל מִמֶּנּוּ וְלַחוּץ וְהוּא עָמוּס מִמַּצּוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים וְלַצַּדִּיק
יִחְשַׁב, מִיְהוּ לֹא מִחֲשִׁבוֹת אָדָם מִחֲשִׁבוֹת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
וְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְטִיל עַל הַצַּדִּיק חוֹבַת מִחָאָה וְכָל שֶׁלֹּא מְקַיְמוּ
חֲטָאוֹת וְעוֹנוֹת אוֹתָם שֵׁישׁ לוֹ הַשְּׁפָעָה עֲלֵיהֶם רּוֹבְצִים כָּלָם עַל
כַּתְּפֵיו וְנִתְפָּס עֲלֵיהֶם כַּמְבֹאֵר שֵׁם בְּאֵר הַיֵּטֵב. וְלֹא דִי בְּפִלִיטַת
שִׁפְתֵי תּוֹכְחָה מִזְמָן לְזְמָן דְּכָל שֶׁהִדוּר פְּרוּץ יוֹתֵר חוֹבְתוֹ יוֹתֵר וְחוֹב

עָלְיוּ לְהִיּוֹת טְרוּד בְּזֶה יוֹמָם וְלֵילָה מִמֶּשׁ כְּמוֹ שְׁפָתוֹב בְּזֶה־הַהַר הַקְּדוֹשׁ
(חלק א, דף כ) וּבִילְקוּט (שׁוֹפְטִים סח) .

(ב) לַפְעָמִים נֶעֱנַשׁ לְהַרְג אֶפְלוֹ (סְנֵה־דַרְיוֹ כ.) וְהוּא בְּכָל־ל אַרְוּר
(וַיִּקְרָא רַבָּה כוה) .

(ג) כָּל רְצִיחוֹת וְשִׁפְכוֹת דָּמִים שֶׁנִּשְׁפְּכִין בְּיִשְׂרָאֵל כְּאֵלוֹ הוּא
עֲשָׂאָם (יִלְקוּט שׁוֹפְטִים סח) . וּמוֹנֵעַ בְּנֵית יְרוּשָׁלַיִם (שְׁבַת קיט:) .

(ד) אִם עוֹד מִחֲנִיף הִרְשָׁע רְאוּי שְׁיִבֹאוּ עָלָיו כָּל הַקְּלָלוֹת
שֶׁבַת־וְרָה (יִלְקוּט דְּבָרִים תשצג) .

(ה) בְּשַׁעַת הַגְּזֵרָה נֶעֱנַשׁ עִם הַכָּל־ל אֶפְלוֹ הוּא צְדִיק גָּמוּר (שְׁבַת נד:
מִדְרַשׁ תַּנְחוּמָא מִשְׁפָּטִים, מִדְרַשׁ תַּנְחוּמָא חֲסֵת, אוֹתִיּוֹת דְּרַבִּי עֲקִיבָא א) וְנִלְקָה
בְּצַרְעַת (זֶה־הַהַר הַקְּדוֹשׁ, חֵלֶק ב, דף מו:) .

(ו) אִין הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא מְסַפֵּיק בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה (רַמְבַּ"ם
הַלְכוֹת תְּשׁוּבָה, פָּרֶק ד, הִלְכָה א) .

(ז) כָּל פַּעַם שֶׁבִּיָּדוֹ לְהוֹכִיחַ כְּגוֹן שְׁרוּאָה מְשִׁיחִין בְּעַת קְדִישׁ
וְשִׁמוּנָה־עֲשֵׂרָה וְאִינוֹ מוֹכִיחַ עוֹבֵר בְּשִׁלְשָׁה לְאוּיָן (זֶה־הַהַר הַקְּדוֹשׁ, חֵלֶק
א, דף רלט:) .

(ח) עַל־יְדֵי שְׂאִינוֹ מוֹחָה מִתְּגַבְּרַת חֶסְרוֹן יְדִיעָה בְּחִמְרֵי הָעוֹן
וְעֲנָשָׁה וּמִתְרַבִּים בְּעַלֵּי עֲבֵרוֹת שְׁלָהֶם כָּלֶם עוֹלִים עַל חֲשִׁבוֹנוֹ
(רַש"י סוֹטָה מא:) וְאִם הִרְשָׁע נִתְפָּס בְּעוֹנוֹ נֶחְשָׁב בְּשָׂמִים כְּאֵלוֹ הוּא
הַרְגוּ לָזֶה (יְחֻזְקָאֵל ג) .

(ט) מִתְקַצְרִים שְׁנוּתָיו וּמֵת קִדְּם זְמַנּוֹ (אֲבוֹת דְּרַבִּי נְחוּ פָּרֶק כט) .

(י) מי שלא מחה בעובר עברה אף על-גב ששׁב הרשע לבסוף מרשעו אף על-פי־כן הערב נענש על שלא הוכיח בזמנו, ודוקא ששׁב הרשע מיראה (כמו שפן בימינו) אבל השב מאהבה גם לערב שלא מחה נמחל (מערכי לב דרוש ע, דף קנז, נספר יד ימיו חלק ב, דף יג) ויש שכתבו סתם דאינו נמחל לו (יצרות דבש דף עב) .

(יא) כל מי שאפשר למחות באנשי־ביתו ולא מחה נתפס על אנשי ביתו, באנשי עירו נתפס על אנשי עירו, בכל העולם כלו נתפס על כל העולם (שבת נד:).

(יב) עין שאלות־ותשובות מהר"ם שיק (ארח־חיים סימן שג ונהלאה) הרבה פרטים בדיני חובת מחאה.

פְּרָק יא שָׁכָר גָּדוֹל לְמוֹחִים

(א) מי שמחה לכבוד שמים אין מלאך המות שולט בו כשאר בני אדם (זהר הקדוש חלק א, כט:) והקדוש־ברוך־הוא כורת עמו ברית ולזרעו אחריו כמו שעשה לפינחס (ראשית חקמה שער הקדושה פרק יב בשם מהר"י אבוהב) וזוכה לחלקו של הקדוש־ברוך־הוא (תמיד כת). וממשיך ברכות טובות לעולם (שם) ויוצא מקלל ארור לכלל ברוך (ויקרא רבה כה), נצול מפל גזרות קשות (ילקוט רות על הפתוב ויקת אלימלך) זוכה לבלות שנותיו בנעימים (אבות דרבי נתן פרק כט) כשיש גזר־דין על הפלל הוא נצול (חומת אנך פרשת נח) וזוכה למלכות (סנהדרין קא:).

פֶּרֶק יב

הָאֵם אָמְרִינָן מוֹטָב שְׂיִהְיוּ
 שׁוֹנְגִים בְּרוּאָה אֲנָשִׁים
 מְשִׁיחִין בְּעַת חֲזַרְת הַשִּׁי"ץ
 אוֹ אֲמִירַת קַדִּישׁ, וְלֹא
 יוֹכִיחַ אוֹתָן; אוֹ שְׁצָרִיף
 וּמְצָנָה לְהוֹכִיחֵן.

אין כאן נדבד ספק שמצנה וחובה
 קמוא על כל הרוואה או שומע חברו
 משיח בעת חזרת הש"ץ וכיוצא להוכיחו
 על פניו מדינא דשלקון-ערופ ונדולי
 הפוסקים ראשונים ואחרונים כמו
 שיתבאר בעזרת השם יתברך לקמן:

החיובים שגאמרו ביחוד אצל חזרת הש"ץ

(א) בשלקון-ערופ ארח-חיים (סימן קכד, סעף ז) וזה לשונו: לא
 ישיח שיחת חלין בשעה שש"ץ חוזר התפלה ואם שח הוא חוטא
 וגדול עונו מגשא ונוטרים בו עד כאן לשונו, ודין זה מעתק בכל
 הפוסקים כמו דרך-החיים, חיי-אדם, שלקון-ערופ הגר"ז (עין עוד
 בסמוך), ערוף-השלקון, וכל האחרונים.

(ב) והגאון רבנו שגיאור זלמן זצ"ל בשלחן-ערוך הרב החמיר עוד יותר שיש לגער גם באנשים הלומדים או אומרים תחנונים בעת חזרת הש"ץ, וזה לשונו (בסימן קכד, סעיף ו) : ויש לגער באנשים שלומדים בעת חזרת הש"ץ, או אומרים תחנונים, ואפלו אם מכונים לסוף הברכה לענות אמן כראוי שלא תהיה אמן יתומה לא יפה הם עושים... שאם הלומדים יפנו ללמודים עמי-הארץ ילמדו מהן שלא להאזין לש"ץ ויעסקו בשיחה בטלה נמצאו מחטיאים את הרבים, עד כאן לשונו.

ועוד כתב להלן (בסעיף י) וזה לשונו: לא ישיח שיחת חלין בשעה שש"ץ חוזר התפלה ואם שח הוא חוטא ונדול עונו מנשא אפלו יש תשעה זולתו שכל המושח בבית-הכנסת בשעה שהצבור עסוקין בשבחו של מקום מראה בעצמו שאין לו חלק באלקי ישראל, עד כאן לשונו.

(ג) וכתב הפרי-מגדים (אשל אברהם סעיף קטן ח) וזה לשונו: עין אליהו רבה בשם כלבו אוי להם שמושחים בעת התפלה כי ראינו כמה בתי-כנסיות נחרבו בשביל עון זה ובנוי העמודים דיש למנות אנשים ידועים על זה בענשים רבים ובישם ברבים.

(ד) כתב בערוך השלחן (אות יב) וזה לשונו: ולא ישיח שיחת חלין בשעה שש"ץ חוזר התפלה ואם שח גדול עונו מנשא וגוטרין בו ואף בדברי-תורה אסור לדבר דמן תורה לחוד ומן תפלה לחוד, עד כאן לשונו.

(ה) ושם (אות ט) וזה לשונו: ואין ללמד או לומר תהלים בעת

חזרת הש"ץ אף אם עונה אמן בסוף כל ברכה ומי שעושה כן יש לגער בו, עד כאן לשונו.

(ו) במשנה ברורה (סעיף קטן כז) נזה לשונו: פתב באלהיו רבה בשם הפלבו אוי לאנשים שמשיחין בעת התפלה כי ראינו כמה בתי-כנסיות נחרבו בשביל עון זה ויש למנות אנשים ידועים להשגיח על זה, עד כאן לשונו.

(ז) בספר נוי העמודים (דף יג, עמוד ד, פרק י) נזה לשונו: ובעוונותינו הרבים עד מתי יהיה זה לנו למוקש, שבכל עיר ועיר אין יכולין למחות להם לעם, ונעשה להם פהתר בעוונותינו הרבים. וי להם לנשמותיהם, ואיך יעלה תפלותיהם למעלה והיא מלכלכת במיני חטאים, ואין קטיגור נעשה סניגור.

על-כן מן הראוי שכל קהלה וקהלה, מקום אשר דבר המלך מלבו של עולם ודתו מגיע, יעמידו אנשים על זה אשר ישגיחו באיומים רבים על המדברים, ויבישו אותם ברבים, ובה נראה כבוד ה' בארץ, וכל העם ישמעו וייראו ולא יזידון עוד.

על-כן מי שיש בידו מקל ורצועה יחוש על כבוד קונו ולא ישא פני איש ולא יהדר פני גדול עד כי גדול יחדל והמזהיר והנזהר יזכו לראות פנעם ה' ולבקר בהיכלו כבוד אומר בלו, אמן בן יהי רצון, עד כאן לשונו.

(ח) בסדור גהורא השלם (מובא בספר הפנים אות לג) נזה לשונו: צריך להזהיר להמוני עם שלא יאמרו תהלים ומעמדות או שאר תחנונים בעת חזרת הש"ץ תפלת שמונה-עשרה... וכיותר

נמצאו זאת לפני פתל מערבי מהמוני עם שפורקים מעליהם
 בשעה שהקהל משבחים ומפארים או בחזרת הש"ץ
 השמונה-עשרה הולך אל דרום וסובב אל צפון סובב והולך בלי
 מורא נפחד כמו בבתי-משתאות... והוא חוטא ומחטיא את
 הרבים בנרבנם, והחטא הזה לבד די להאריך גליותינו.
 ובעוונותינו הרבים אפור זה נעשה להם ממש בזה. לכן
 מי שיש בידו למחות מטל עליו הדבר ויהיה שברו גדול
 לעולם הבא, עד כאן לשונו.

(ט) בספר דרך משה (ליום ט) וזה לשונו: והנה באתי לעורר
 לבביכם הטהורים וכל רבני ארץ ומורי צדק בכל קהלות וישובים
 לגזר על השמש להזהיר העם בשעת התפלה שלא ידברו...
 וכל אדם יזהר מאד בתשובה קלה כזו, ואף אם כבר דבר
 יהיה לו תקון גדול מהיום וקלה עליו שיגער בחברו,
 והחיוב מטל עליו לגער בחברו כמו שאיתא בשלחן-ערוך
 מי שדבר בבית-הכנסת הוא חוטא וגדול עונו מנשא
 וגוערין בו, עד כאן לשונו.

(י) עוד כתב שם וזה לשונו: ונראה לי פונת השלחן-ערוך
 שהוא כמו רוצח שנהרג על ידו פמה בנים... וגדול פח
 התשובה שיזכה לעצמו ומזכה לאחרים עמו, וזדונותיכם
 נעשה לכם כזכיות ונברא לכם מלאכי רחמים, ותגרמו חיים לכם
 ולבניכם אחריכם בטוב ובנעימים אמן, עד כאן לשונו.

(יא) כתב רבנו יונה באגרת התשובה (מוכא בספר הפנים אות סה)
 וזה לשונו: ויזהר שלא לדבר בשום עסקיו או שיחת חלין

בבית־הכנסת כי גדול עונו מנשא וכל־שכן שינהר שלא לדבר בעת שהש"ץ מתפלל וכל הקהל מחיבים להוכיחו ולגער בו ולחשוף אותו מחטאו... עד כאן לשונו.

פֶּרֶק יג

ברור בדין מוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין

(א) בספר חסידים (סימן רסב) : דמה שאמרו הנח לישראל מוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין זהו במקום רשות אבל בבית־הכנסת לא.

(ב) הא דאמרינן מוטב שיהיו שוגגין ולא למחות דוקא בידוע ודאי שלא יקבלו ממנו (רא"ש ביצה פרק ד, ובתשובה קלל ו, אות ג, תוספות סוף פרק חזמת הבתים, טורייזקה סימן תרח, סעיף קטן ב, מגו־אברהם סימן תרח, סעיף קטן א, מנחת־חנוף רלט, וכן כתב בחתם־סופר ביצה ל) אבל בספק אפילו באסור דרבנן צריף למחות (לבושי שרד שם שכן מוכח ברא"ש וכן בשלחן־ערוף הגב"ז ד, וכן כתב בבכ"י יוסף ממהרי"ט, וקצה"מ ה, וצרוף־השלחן ו).

(ג) אם החוטא מזיד גם אם לא ישמע לו חייב להוכיחו עד שינזף בו החוטא ואם לאו עובר על מצות עשה דהוכח תוכיח (דברי מנחם סימן תרח בשם העטור וריטב"א, מגו־אברהם תרח סעיף קטן ג, מטה־אפרים ת, צרוף־השלחן ו, משנה ברורה סעיף קטן ה, גו"ר ארחי"ים קלל ג, סעיף טו) .

(ד) עברות שבגלוי יוכיחנו מיד שלא יתחלל שם שמים (שם) .

(ה) בְּשִׁטָּה מְקַבְּצָת עַל בֵּיצָה (ריש פֶּרֶק הַמֵּבִיא) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: הַעִיד הַרִיטְבִּ"א זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה בְּשֵׁם רַב גְּדוֹל מְאֹשְׁפָנִים שֶׁהַעִיד בְּשֵׁם רַבּוּתוֹ הַצָּרְפְּתִים וּמְקַלֵּם רַ"י וּמַהֲרִ"ם מְרוֹטְנֵבוּרְגַּ שְׁלֹא נִאֶמְרוּ דְּבָרִים הַלְלוּ לְחֶלֶק בֵּין אִסּוּר תּוֹרָה לְדַרְבָּנָן אֲלֵא לְדוֹרוֹתֵם אֲבָל בְּדוֹר הַזֶּה שְׁמַמְלִין בְּכַמָּה דְּבָרִים רְאוּי לַעֲשׂוֹת סִיג לְתוֹרָה וְאִפְלוּ בְּדַרְבָּנָן מְחִינִין וְקִנְסִינִין לְהוּ עַד דְּלֵא לְטַעְרוּ לֹא בְּשׁוּגָג וְלֹא בְּמִזִּיד וְשִׁפְן הוּא בְּמִדְרַשׁ יְרוּשְׁלָמִי וְהַדָּבָר נִרְאֶה נְכוּן, עַד כָּאֵן לְשׁוֹנוֹ (מוֹכָא בְּמַחְצִית־הַשְּׁקָל תְּרַח ג, וּבִשְׁוֹ"ת כְּתַב־סוֹפֵר סִימָן נו, עִין שֵׁם) .

(ו) אֶף־עַל־גַּב שֵׁישׁ מְלַמְּדִין זְכוּת עַל שְׂאִין מוֹחִין בְּעוֹבְרֵי עֲבָרָה דְּחוֹשְׁשִׁין לְסַפְּנָה שְׁיַעֲמָדוּ עַל גּוֹפְנּוֹ וּמְאֲדָנוּ, אֲבָל בְּמִקּוֹם שְׂאִין חֲשַׁשׁ סַפְּנָה אֲדַרְבָּה יֵשׁ לְהַחֲמִיר יוֹתֵר בְּדוֹרוֹתֵינוּ (מַחְצִית־הַשְּׁקָל שֵׁם בְּשֵׁם הַרִיטְבִּ"א) .

(ז) מוּטָב שְׂיִהְיוּ שׁוּגְגִין נִאֶמְרָה דּוֹקָא אִם אֵינּוּ בְּפִרְהֶסְיָא, אֲבָל אִם הָיוּ בְּפִרְהֶסְיָא דִּישׁ חֲשַׁשׁ שְׂאֲחָרִים יְלַמְּדוּ מִמֶּנּוּ חִיבִין לְמַחוּת אֶף מְדַרְבָּנָן (חֲכַמַת שְׁלֵמָה לְרַבְּנֵי שְׁלֵמָה קְלוּגֵר אַרְח־חִיִּים תְּרַ"ח, וְנִרְאֶה דְּעַל זֶה כִּנּוּ בְּסֵפֶר חֲסִידִים הַנּוֹ"ל אוֹת א) .

(ח) הַרִיטְבִּ"א (מְכוֹת כ.) דְּהָא דְּאֶמְרִינֵן מוּטָב שְׂיִהְיוּ שׁוּגְגִין וְכוּ' דּוֹקָא בְּעֵשֶׂה לֹא בְּאִסּוּר לֹא תַעֲשֶׂה (מוֹכָא גַם בְּסֵפֶר מְלֵי דְּחִסְדֵי דְּתַא לְגָאוֹן הַקְדוּשׁ בְּעַל דַּעַת־קְדוּשִׁים סִימָן א, וְכַתֵּב דְּאוּלַי יֵשׁ לְחוּשׁ לְדַכְרִי) .

(ט) מִי שֶׁבִּידוּ לְמַחוּת בְּחֻזְקַת הַיָּד שֶׁבְּעַל־פְּרָחַם צְרִיכִין לְשַׁמַּע לּוֹ לֹא שִׁיף מוּטָב שְׂיִהְיוּ שׁוּגְגִין וְכוּ' (מִטְה־אֶפְרַיִם סִימָן תְּרַח אוֹת ד) .

(י) בספק אם ישמעו מוכיח לרבים ברבים כדי שלא יהיה חלול השם כששותק ברבים (פרי-מגדים - משבחות זהב סעיף קטן ב) .

(יא) לא אמרינן מוטב שיהיו שוגגין אלא במקום רשות אבל בבית-הכנסת לא (מגן-אברהם רסג סעיף קטן ל, בשם ספר חסידים) .

(יב) בשו"ת תשב"ץ (חלק ב, סימן מז) דוקא היכא שכלי עלמא נכשלים אבל אם איזה יחידים מקלקלים אי שתקו רבנן ולמדו וינהגו כד צריך למחות - מוטב שיהיו אלו המועטים מזידין ולא יכשלו בהם רבים עד כאן.

(יג) בחדושי חתם-סופר (ביצה ל). הביא דברי שו"ת תשב"ץ הנ"ל (באות יב) וכתב והנה אמת נכון הדבר עד כאן לשוננו.

(יד) בספר נחמד למראה (חלק א, דף יב, עמוד ד) דאם רואה אדם לאחד שחוטא חייב להוכיחו אפלו בספק יקבלו ואין לחוש למוטב שיהיו שוגגין וכו'. (טו) אף במקום שיש התר מניעת תוכחה מטעם כבוד הבריות (בדבר שיש בו פגם ובניזון גדול) מכל מקום אם הוא דבר הנוהג יום ויום והלה יעבר אסור כל הימים אין כבוד הבריות דוחה אסור כל הימים (שו"ת נודע ביהודה, מהדורא קמא, סימן לה) .

(טז) בספר עקדת יצחק (פרשת וירא, שער כ) דהחטא הגדול אשר יעבר עליו איש איש מבית ישראל בסתר ושלא לדעת הרבים וברשות בית-דין חטאת יחיד הוא... אמנם החטא הקטן כשיסכימו עליו דעת הרבים והדת נתנה בכתי-דיניהם שלא למחות בו הנה הוא זמה ועון פלילי וחטאת הקהל כלו ולא נתן למחילה...

מוטב שיבִּרְתוּ או ישִׁרְפוּ או יִסְקְלוּ החַטָּאִים הַהֵם בְּנַפְשׁוֹתָם
מְשִׁיתֵעָקֵר אוֹת אַחַת מִהַתּוֹרָה בְּהַסְכָּמַת הַרְבִּים, עַד כָּאֵן.

(יז) בְּתַב הַרְמַב"ם (בְּסֵפֶר מוֹרָה גְבוּכִים, חֵלֶק ג, פָּרָק כט) בְּעֵנִין מוֹסֵר
שֶׁל אֲבָרְהָם אָבִינוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם לְבָנֵי דוֹרוֹ וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: אֵין סָפֵק
אֲצִלִּי שֶׁהוּא (אֲבָרְהָם אָבִינוּ) עָלָיו הַשְּׁלוֹם כַּאֲשֶׁר חֵלֶק עַל דַּעַת
בְּנֵי־אָדָם כֹּלָם שֶׁהָיוּ מְקַלְלִים וּמְגַנְנִים וּמְבוֹזִים אוֹתוֹ הַתּוֹעִים
הֵהֵם, וְכַאֲשֶׁר סָבַל הַפֶּל בַּעֲבוּר הַשֵּׁם וְכֵן הָדִין לַעֲשׂוֹת לְכַבּוּדוֹ, עַד
כָּאֵן לְשׁוֹן קִדְשׁוֹ.

(יח) מִי שֶׁאִינוּ מַחֲזִיק בְּמַחֲלַקַת עַל הַמְתִּינְצִבִים עַל דְּרָף לֹא טוֹב
וּמוֹשְׁכִין הָעוֹן נֶעֱנַשׁ מִפְּשָׁעֵיהֶם לְכֹל חַטָּאתָם וְעוֹבֵר בְּלֹא שְׂנֵאֲמֵר
לֹא תִשָּׂא עָלָיו חַטָּא (שְׁעָרֵי־תְשׁוּבָה לְרַבְּנּוּ יוֹנָה, שְׁעַר ג, סִימָן נט; חֲרָדִים
מַצּוֹת לֹא תַעֲשֶׂה, פָּרָק ז, סִימָן מב) .

(יט) רַק יְחִיד אוֹ צְבוּר שֶׁמְכִירִין כָּל אֶחָד וְאֶחָד יוֹדְעִין בּוֹ שֶׁהוּא
בְּחֻזְקָה זֶה שֶׁלֹּא יִקְבַּל תּוֹכְחָה אוֹ אֲסוּר לְהוֹכִיחָם אֲכַל בְּמָה שֶׁנּוֹגֵעַ
לְכָלֵל יִשְׂרָאֵל כְּלוֹ אוֹ רַבּוֹ אוֹ אֶפְלוֹ סֵתֶם חֵלֶק גְּדוֹל מִכָּלֵל יִשְׂרָאֵל
שְׂאֵי אֶפְשֶׁר לִידַע בְּכַרוּר אִם לֹא נִמְצָא בִּיגִיחָם תְּמִימֵי דְרָף
שְׂרָאוּיִין לְקַבֵּל תּוֹכְחָה וּלְפַעֲמִים נִכְנָסִין הַדְּבָרִים בְּכַמָּה מֵהֶם
וְעוֹשִׂים רָשָׁם בְּלִבָּם לְהַפְכֵם אֶל הַטּוֹב, וְעַל־כֵּן אָמְרָה (מִדַּת־הַדִּין
לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא) לְפָנֵיהֶם מִי גְלוּי? כְּלוּמֵר, הֲלוֹא לֹא נִגְלָה
לָהֶם בְּחִינַת כָּל הַנְּפִשׁוֹת שֶׁיֵּשׁ בִּישְׂרָאֵל אוֹלֵי יִמְצְאוּן אֵיזָה אֲנָשִׁים
שֶׁתּוֹעִיל לָהֶם הַתּוֹכְחָה (וַיּוֹאֵל מֹשֶׁה בְּהַקְדָּמָה, דף יג) .

(ב) מה דקנימא לן (בסימן תר"ח רמ"א סעיף ב) דדבר המפריש בתורה לא אמרינן בה "מוטב שיהיו שוגגין", לאו דוקא מפריש ממש פעלה זו אלא כל שעקר האסור מזכר בתורה אף על-גב שפרושו בא בדברי חכמים (כּו נראה בר"ז שבת עב: דבור המתחיל והמוציא, וכוּ כתב מהרש"ק בקנאת סופרים דף ו: מהרי"ע בגליוני הש"ס שבת קמח: ובשו"ת גור"ר פלג ג סימן טו, קובץ על יד הלכות יום-טוב פּרק א הלכה ו, בני יהודה דף סז: ועין עוד בחוות יאיר קסד, ושו"ת בננו עולם סימן לב) .

(כא) אם רואה חברו עושה אסור דרבנן מחמת חסרון ידיעה חייב להודיעו ולהפרישו מאסורא, וכל אסורי דרבנן בכלל, בין אסור גמור בין שהוא משום גזירה (חיד"א בשו"ב תמת, ותיים שאל חלק ב לא, שערי-תשובה תמח טו, פתחי-תשובה יורה-דעה רי קיט, ובסימן שג, שיבת ציון סימן סז, בית-יהודה יורה-דעה יז) .

(כב) הותר של מוטב יהיו שוגגין וכו' רק לפטר מעגש מיתה אבל חיובא איכא למחות בהם (ברבי-יוסף תרח ד, ובקציר אנו מערכת אות ה"ז כעין זה בש"ד סמ"ג) . ועין דרך המלך הלכות דעות פּרק ו, שבאר שיטה זו.

(כג) אצל דין היושב על כסא הוראה לא אמרינן מוטב שיהיו שוגגין ומחייב למחות (אברהם אֶזְכֵּר למהרש"ף דף כט אות ג, בשם מערכי לב חלק ב, דרוש נא) .

פְּרָק יד דינים שְׁצָרִיכִים לְזָהָר

אזְהָרוֹת הַפְּרָטִיִּים הַכְּרַחֲיִים

(א) אֲזָהָרָה לַש"ץ שְׁלֵא יֹאמֶר הַמַּחְזִיר שְׂכִינְתוֹ לְצִיּוֹן מוֹדִים בְּנִשְׁמָה אַחַת בַּק יִפְסִיק כְּשֶׁעוֹר שְׂיַעֲנוּ הַצְּבוּר אָמֵן וְכֵן כָּל הַבְּרָכוֹת הַסְּמוּכוֹת זֶה לְזֶה.

(ב) אֲזָהָרָה לְצְבוּר שְׂיַעֲנוּ אָמֵן אַחַר בְּרַכַּת מַחְיֵה הַמַּתִּים. וְכֵן אַחַר הַמַּחְזִיר שְׂכִינְתוֹ לְצִיּוֹן, וְאַחַר וּפְרֹשׁ עָלֵינוּ וְכוּ' וְעַל יְרוּשָׁלַיִם בְּלֵיל שַׁבַּת יוֹם־טוֹב, הֵם שְׁלֹשָׁה אָמְנִים גְּדוּלִים עֵינַי בַּסֶּפֶר הַזֶּה אוֹת נז.

(ג) בַּקְדִּישׁ יֹאמְרוּ יְהִי שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ תַּחַת הַבַּיִת קַמְצַ וְתַחַת הַרִישׁ פֶּתַח וְלֹא יֹאמְרוּ מְבָרַךְ בְּצִירֵי תַּחַת הַרִישׁ, עֵינַי בַּסֶּפֶר הַזֶּה אוֹת מג.

(ד) אֲזָהָרָה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד כְּשֶׁבָא לְבֵית־הַכְּנֶסֶת בַּעַת חֲזוּרַת הַש"ץ הַשְּׂמוּנָה־עֲשָׂרָה אָסוּר לְדַבֵּר שׁוּם דְּבוּר אֶפְלוּ כְּשֶׁהוּא אֵינוֹ מִתְפַּלֵּל עוֹד בְּמִנְיָן זֶה אוֹ שֶׁהוּא כָּבַר הַתְּפִלָּה, וְעוֹד יִקְחוּ רְאִיָּה וּמִוֶּסֶר אִם יֵשׁ לְאִישׁ אֶחָד דִּין וּמִשְׁפָּט בְּעִרְכָּאוֹתֵיהֶם הֵן דִּינֵי מְמוֹנוֹת וְהֵן שְׁאָר דְּבָרִים לְפָנָי שׁוֹר הַשׁוֹפֵט וְיֵשׁ שָׁם כְּמָה וְכְמָה אֲנָשִׁים שְׂיֵשׁ לָהֶם גַּם־כֵּן טֹאֲרֵמִינְעֵן בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם. וְלַפְעָמִים צָרִיךְ כָּל אֶחָד לְהַמְתִּין שְׁעָה אַחַת אוֹ שְׁתַּיִם עַד שְׂיִקְרָא לוֹ שׁוֹר הַשׁוֹפֵט וְעוֹמֵד שָׁם בְּאִימָה וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִיךָ יֵצֵא דִּינוֹ. הָאֵם יִרְהֵב בְּנַפְשׁוֹ עוֹ וְיַעֲזוּ פְּנָיו קֹדֶם

שֶׁקָרָא לוֹ הַשּׁוֹפֵט וַיֹּאמֶר הֲלוֹא אֵין עוֹד טַעֲרָמִין שְׁלִי וַיִּדְבֵּר שָׁם בְּקוֹלֵי קוֹלוֹת וַיִּבְלָבֵל אֶת הַשֶּׁר הַשּׁוֹפֵט הֲלוֹא עָנוּשׁ יַעֲגֹשׁ. וּמִכְּל־שָׁפֶן בְּבוֹאָנוּ לְבֵית־קִזְשָׁנוּ בְּעַת הַתְּפִלָּה וּמִבְּלָבָלִים אֶת הַשִּׁ"צ וְאֵת כָּל הַשּׁוֹמְעִים וְאֵינָם יְכוֹלִים לְכַנּוֹן וְלַעֲנוֹת אָמֵן וְלֹא דִי שֶׁהֵם בְּעֶצְמָם אֵינָם שׁוֹמְעִים וְאֵינָם עוֹנִים אָמֵן רַק מִבְּלָבָלִים עוֹד אַחֲרֵים עִמָּהֶם עַל־כֵּן צָרִיךְ לִזְהַר מְאֹד.

(ה) שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ תְהִלִּים וּמַעֲמָדוֹת בַּחֲזֶרֶת הַשִּׁ"צ הַשְּׂמוּנָה־עֲשָׂרָה וְלֹא יִלְמַד, עֵינַי בְּסִפְרֵי הַזֶּה אוֹת לֵג, מַה, מִז, נו.

(ו) שֶׁלֹּא לְדַבֵּר בְּשַׁעַת אַמִּירַת הַקִּדִּישׁ הֵן הַקִּדִּישׁ שִׁיאֵמַר הַשִּׁ"צ וְהֵן הַקִּדִּישׁ שִׁיאֵמְרוּ הַיְחִידִים וְצָרִיךְ לִזְהַר מְאֹד בְּעִנֵּית הַקִּדִּישׁ וְהַשּׁוֹמֵעַ וְאֵינוֹ עוֹנֶה הוּא בְּגִדּוֹי אַרְבָּעִים יוֹם וַיֵּשׁ יוֹתֵר מִצְוָה בְּעִנֵּית הַקִּדִּישׁ מִבְּעִנֵּית הַקְּדוּשָׁה (תַּנְיָא, חֶלֶק אַרְח־חַיִּים, סִימָן נו, סַעִיף א).

(ז) וְהוּא פָּשוּט כְּשִׁמְתַּפְּלִין צְבוּר אָפְלוּ שֶׁלֹּא בְּבֵית־הַכְּנֶסֶת וּבְבֵית־הַמִּדְרָשׁ אָפְלוּ בְּבֵית יְחִיד הֵינוּ אֶצֶל הַחֶתָּן אוֹ עַל בְּרִית מִלָּה אוֹ עַל אֵיזָה אָפֵן שִׁיְהִיָּה הָאֶסוּר בְּמִקְוֵמוֹ עוֹמֵד וְאֶסוּר לְדַבֵּר בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה. וְלֹא כְמוֹ שְׂסוּבְרִים הַמוֹנִי עִם דְּהָאֶסוּר אֵינוֹ שָׂיֵךְ רַק בְּבֵית־הַכְּנֶסֶת. רַק הַחֲלוּק הוּא בֵּין בֵּית־הַכְּנֶסֶת וּבֵית־הַמִּדְרָשׁ לְבֵית יְחִיד שִׁמְתַּפְּלִין שָׁם כִּי בְּבֵית־הַכְּנֶסֶת וּבְבֵית־הַמִּדְרָשׁ הָאֶסוּר כָּל הַיּוֹם אָפְלוּ אַחַר הַתְּפִלָּה, אָבָל בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה וּבַחֲזֶרֶת הַשִּׁ"צ הַשְּׂמוּנָה־עֲשָׂרָה אֵין שׁוּם חֲלוּק.

(ח) בְּשְׂמוּנָה־עֲשָׂרָה מִי כְמוֹךְ בְּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמָה לָךְ יַדְגִּישׁ הֵיטֵב הָעֵין בַּפֶּתַח "בְּעַל" שֶׁלֹּא יַחֲטֹף שֶׁלֹּא יִשְׁתַּמֵּעַ חֵס וְשְׁלוֹם בַּל.

(ט) הקוראים בתורה ועונים אמן אחר המברך ברכה ראשונה יענו תכף אחר המברך סיום הברכה אמן כי ראיתי הרבה קוראים בתורה מתפש קדם מקום התחלת הקריאה ומתחיל אמן עם הקריאה ביחד ונראה בעיניהם שהאמן שיה על הקריאה ולא על הברכה וטעות בידם כי אמן שיה על הברכה ואם ממתינן כל-כף הוא אמן יתומה על-כן יזהרו בזה.

(י) וכן העונים אמן אחר הש"צ יזהרו שלא יענו אמן עד אחר גמר כל סיום הברכה ולא קדם כי הוא אמן חטופה כי ראיתי הרבה עונים אמן קדם סיום הברכה ובפרט ביום-טוב כשהש"צ מסיים המברך את עמו ישראל בשלום, ומאריך קצת בנגון יום-טוב, עונים תכף אמן קדם סיום הש"צ הברכה על-כן יזהרו מאד.

(יא) הש"ץ יסיים גאל ישראל בקול רם, לא מבציא לדעת הרמ"א (סימן קיא) ויש אומרים שמתר לענות אמן על גאל ישראל, וכן המגן-אברהם (סעף קטן ב) כתב לענות אמן, וכן כתב בלבוש על-פי הקבלה, עין שם, צריך לסיים הברכה בקול רם. ואפלו לדעת המחבר שאוסר משום הפסק אף-על-פי-כן יש כמה וכמה אנשים בבית-הכנסת שאינם מתפללים עוד או שכבר התפללו ומתר להם לענות אמן ואם אינו מסיים בקול רם הש"צ מבטל מלענות אמן גדול בזה.

(יב) הש"צ יאמר מודים אנחנו לך עד גמירא בקול רם ולא כאותן שמסימין רק והמרחם כי לא תמו חסדיה ומעולם קוינו לך כי חקמינו זכרונם לברכה תקנו שיחזר הש"ץ השמונה-עשרה להוציא מי שאינו יודע להתפלל ומה גרע ברכה זו מכלם ומעקר

תקנת חכמים. ועוד, על מה אומר אחר-כך ועל כלם יתברך ויתרומם וכו' בשלמא אם אומר כל השבחים והתארים לו יתברך שמו בקול רם אומר אחר-כך ועל כלם וכו' על-כן ינהרו בזה.

(יג) בקדשה לא יאמרו הצבור קדוש קדוש קדוש עד שיסיים הש"צ וקרא זה אל זה ואמר. וכן ברוך כבוד וכו' עד שיסיים לעמתם משבחים ואומרים. וכן ימלוך וכו' עד שיסיים ובדברי קדשה כתוב לאמר. עין שלחן-ערוף ארח-סיים סימן קכה סעיף א, מגן-אברהם סעיף קטן א, ויראה הש"צ לסיים וכו' ספר חסידים סימן תתו.

(יד) בראש-השנה בתקיעת תשר"ת תש"ת תר"ת דמישב לא יאמרו יהי רצון עד שיגמר כל קול התקיעה האחרונה מהסדר וכן היום הרת עולם בתקיעות דמעמד (שלחן-ערוף ארח-סיים סימן תקפו סעיף ג, מגן-אברהם סעיף קטן ה).

(טו) אחר הדיוכן בראש-השנה ניום-הכפורים ניום-טוב לא יאמרו יישר-כח פהגים עד אחר כל הקדיש תתקבל ובפרט בראש-השנה הוי הפסק בתקיעות. (ספר הפנים)

פָּרָק טו

כּוֹנֵת עֲנִיַּת אָמֵן

ומחמת שהעקר ענינת אמן היא הפונה בכל ברכה וברכה
 השניף לה כמבאר בפוסקים ובזהר הקדוש פְּרַשְׁת וַיִּלָּךְ (אות כז
 בספר הזה) ולא ענינת תבת אמן בלבד, ויש בהם כמה חלוקים: א'
 ברכת המצוות. ב' ברכת השיר והשבח והודאה. ג' ברכת הנהנין.
 ד' ברכת השאלות והבקשות. על־כן העתקתי מהגהת יש נוחלין
 (בספר הזה אות מד) בדרך מיחד שיהא כל אחד ואחד רגיל בו.

(א) ברכת המצוות כגון ברכת על נטילת ידים וציצית ותפלין
 וסכה ולולב ודומיהם כוננת העונה אמן אחר המברך אמת ואמונה
 הוא השם והברכה שברך המברך ואני מאמין בה.

אמר המחבר בכוננת ברכת תפלין אמר לי הרב הצדיק הגאון
 מורנו הרב משה אייכנשטיין אב־בית־הדין דקהלת זינדטשוב
 שליט"א הוא נכד רבנו הקדוש רבי יצחק איזיק מזינדטשוב זי"ע.
 לפי דעת הגאון מורנו רבי יצחק הלוי אחיו של הטוריית־זהב
 בשלחן־ערוך ארחת־חיים (סימן כה, סעיף קטן ו) הטוריית־זהב העתיק
 שם תשובת אחיו באריכות. ואמר שם הטעם שתי ברכות להניח
 ועל מצות מפני שיש בכל אחד מהם שני ענינים. האחד הוא גוף
 המצוה שהיא לזכרון להאמין מציאות השם יתברך ויחודו ויציאת
 מצרים ושכר וענשו. ואף אם היה אותה בידו היה אפשר לקיים

מצוה זו. ועל זה נתקנה ברכת על מצות תפלין. והשני הוא הנחת וקשירת תפלין במקומה המיוחד לה כדכתיב וקשרתם לאות על ידה והיו לטוטפת בין עיניך. ועל זה נתקנה ברכת להניח תפלין וכו'. על־כן צריך המברך והעונה אמן לכוון גם־כן בשתי הברכות לשני ענינים אלו. ודברי פי חכם חן.

(ב) ברכת השיר והשבח והודאה לו יתברך, כגון ברכת אלהי נשמה שנתת בי, וברכת הטוב והמטיב בברכת המזון ודומיהם הם הודאה, יכוון העונה אמן אמת היא הברכה והודאה שברך והודה המברך כעל טוב אשר גמלנו ה' ואני מאמין ומודה בזה. וכגון ברכת אשר יצר, ברוך שאמר, ישתבח, וכל הברכות של שחרית, ושלוש ראשונות שבשמונה־עשרה ברכות, וברכה ראשונה בברכת המזון ודומיהם, שהם שבח יקר וגדלה לאל מלך יוצר כל, העונה אמן אחר אלו יכוון גם־כן כננה הנזכרת אמת היא הברכה והשבח שברך המברך ואני מודה ומאמין שהשבחים לו יתברך יאים ונאים.

(ג) ברכת הנהניו יכוון העונה אמן אמת הוא השבח והברכה שברך המברך שהוא יתברך ברא והמציא זה הפרי או זה הענין.

(ד) ברכת השאלות והבקשות כגון אמן אחר הקדיש ואחר ברכת רחם והרחמן בברכת המזון, וזכרנו ביצלה ויבוא, ואחר ברכת כהנים, וברכות האמצעיות שבשמונה־עשרה ברכות, וברכת רצה, ושים שלום ושלום רב, כלם בקשות. יכוון העונה אמן אחר המברך והמבקש יהי רצון שיאמנו בקשות המברך והמבקש ושפן יעשה ויקים ה' את דברו. עד כאן מהגהת יש נוהלין.

וּבְשִׁלְחוֹן־עֲרוּף אֲרַח־חַיִּים (סימן ככד, סעיף ו) שְׂיִכּוֹן בְּלִבּוֹ אָמֵת
 הִיא הַבְּרָכָה שֶׁבִרְךָ הַמְּבָרָךְ וְאֵנִי מֵאֲמִין בְּזֶה, עֲטַרְת זִקְנִים. פְּרוּשׁ,
 כִּנּוּי זֶה יִכּוֹן בְּכָל שְׂמוֹנֶה־עֶשְׂרֵה בְּרָכוֹת, אֲבָל בְּאִמְצָעֵיּוֹת יִכּוֹן
 בְּאֲמֵן שְׁנֵי דְבָרִים א' כִּנּוּי הַנִּלְוֵד וְעוֹד יִכּוֹן לומר וַיְהִי רָצוֹן שֶׁכָּף
 יִתְאָמֵן לְעִיגֵינוּ וַיִּמְלֵא מִשְׁאֲלוֹתֵינוּ שֶׁשְּׂאֲלָנוּ מִמֶּנּוּ כָּל הַצְּרָכִים
 שֶׁשְּׂאֵל הַש"צ הֵנָּה אֲנַחְנוּ מִחֲזִיקִים אוֹתָהּ שְׂאֵלָה וּמִתְפַּלְלִים לְפָנָי
 הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיִּאֲמֵנוּ דְבָרֵי הַבְּקָשׁוֹת אֵלָיו.

וּבְמִסְכַּת שְׁבַת (ק"ט): מֵאֵי אָמֵן אֵ"ל מְלֶךְ גִּ'אָמֵן (תּוֹסֵפוֹת)
 צְרִיף לְהִרְהֵר בּוֹ בְּשַׁעֲה שְׂאוֹמֵר אָמֵן. מוֹבָא בְּסֵפֶר הַזֶּה אוֹת לֵה.

(ה) פְּרִי־מִגִּדִים אֲרַח־חַיִּים סִימָן ככד: מֵה שֶׁכָּתַב הַרֵב שֶׁיַּעֲמִדוּ
 כְּשֶׁש"צ חוֹזֵר הַתְּפִלָּה כִּן הוּא מְנַהֵג קִדְמוּנֵינוּ, וְעַכְשָׁו בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ
 הַרְבִּים כָּל אֶחָד עוֹשֶׂה כְּפִי דַעְתּוֹ וּמֵהֶם יוֹשְׁבִים וּמְשִׁיחִים. וְדַע
 דְּבַתּוֹף אַרְבַּע אַמּוֹת לַש"צ מְדִינָא אָסוּר לִישֵׁב כְּבִסְיָמָן קב, לֹא
 מִבְּעֵינָא לְטוּרֵי־זָהָב (קב ג) דְּמִקּוּם קֹדֶשׁ אֶפְלוּ לְטַעַם הַמַּחְבֵּר מִכָּל
 מִקּוּם שְׂלֵא יְהֵא נִרְאָה כְּכּוֹפֵר וְאֶפְלוּ לְסַמֵּךְ מִמֶּשׁ כְּתִבְנוּ שֵׁם דְּאָסוּר
 וְאֵנִי נִזְקֵר מִזֶּה, עַד כָּאֵן לְשׁוֹנוֹ. וְעַתָּה בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים יוֹשְׁבִים
 וְעוֹמְדִים אֶצֶל הַש"צ וּמְדַבְּרִים דְּבָרִים בְּטָלִים רַחֲמֵנָא לְצַלֵּן.

(ו) סֵפֶר הַנְּהַגְת אָדָם מֵהַגָּאוֹן הַקְּדוֹשׁ מוֹרְנוּ רַבִּי דָּוִד אוֹפְנֵהִים
 וְצ"ל: אָסוּר לְדַבֵּר בְּבֵית־הַכְּנֶסֶת בְּשַׁחְרִית וּבְמִנְחָה עַד אַחַר עֲלֵינוּ
 אֶפְלוּ בְּדַבְרֵי־תוֹרָה.

(ז) רֵאשִׁית חֻכְמָה (שֶׁעַר הַקְּדוּשָׁה פֶּרֶק יז) : עוֹד צְרִיף לְזַהֵר שְׂלֵא
 לְדַבֵּר בְּעוֹד שְׁשִׁלִּיחַ צְבוּר חוֹזֵר תְּפִלַּת שְׂמוֹנֶה־עֶשְׂרֵה וְאֶפְלוּ
 בְּדַבְרֵי־תוֹרָה אֵלָא יִכּוֹן לְעַנּוֹת אָמֵן עַל כָּל בְּרָכָה וּבְרָכָה וַיְהִי

אזניו למה שש"צ מוציא מפיו ויתן עיניו למטה ולבו למעלה כמו
 בתפלתו בלחש ממש וכי' וכן מוכח מפאן שפשיש חזרת
 שמונה עשרה ברכות על ידי ש"צ אין לשנות ולומר תפלה אחת
 מקצתה בקול רם לומר הקדשה, ומקצתה בלחש. כי תפלה כזו אין
 לה מקום לא בלחש ולא בקול רם, ולא נמצא כזה לא בגמרא ולא
 בזהר. וכן מוכח גם כן בפרשת וילך (דף רפה) שצריך להיות באזן
 קשבת לענות אמן על כל ברכה, שאמר על פסוק (ישעיה כו, ב)
 שומר אמונים כלומר נטיר ההוא ברכה דאמר ההוא מברך ומחכה
 לה לאתבא אמן כמה דאצטריך, נשמתה סלקא ומכרזי כמה פתחו
 שערים וגו'. ואמר לקמה תנא כל מאן דשמע מההוא דמברך ולא
 אתכונן באמן, עלה נאמר (שמואל-א ב) ובזי יקלו כמה דאת אמר
 (מלאכי א) לכם הכהנים בזוי שמי. ובשעתא דאצטריך מאי ענשה?
 כמה דלא פתח ברכאן לעלא לא פתחין לה, ולא עוד אלא כד נפק
 מהאי עלמא מכרזי כמה ואמרו טרקו גלי כמה דפלגינא ולא לעול
 ולא תקבלון לה ני לה ני לנשמתה עד כאן לשונו. ועוד האריכו
 שם בענשו, החכם עיניו בראשו ויעריף אם עסק התורה בשעת
 התפלה גדול אם ענית אמן, ובלי ספק כי אינם סוג אחד בתפלה כי
 דבר בעתו מה טוב.

ונראה לי שעל זה כון ר"י ואמר אשרי מי שעמלו בתורה
 ועושה נחת רוח ליוצרו, שיהיה עמלו בתורה נחת רוח ליוצרו

(ח) בספר הקדוש אור ישר מהגאון הקדוש המקבל מהר"ם
 פאפריש זצוקללה"ה (עמוד העבודה פרק ט) : אמרו חז"ל למה
 נמשלו בתי כנסיות ובתי מדרשות לנחלים דכתיב בנחלים נטיו
 וגו', אלא מה נחלים עוברים בו בטמאה ויוצאים משם בטהרה כף

בְּתֵי־כִנְסוֹת וּבְתֵי־מִדְרָשׁוֹת נִכְנָסִים לְשֵׁם בְּכַתְמֵי עֲזוֹנוֹת וּבָאִים
 לְתוֹכָם וּמִתְוֹדִים עַל עֲזוֹנוֹתֵיהֶם וּמִבְקָשִׁים רַחֲמִים וְחֹסֵד מֵאֲבִינוּ
 שְׁבַשְׁמַיִם שִׁימַחַל עֲזוֹנוֹתֵיהֶם וְאֵן יוֹצֵאִים בְּטָהֳרָה. כִּי בֵּית־הַכִּנְסֹת
 נִקְרָא מִקְדָּשׁ מְעַט וְהַשְּׂכִינָה שׁוֹרָה בְּתוֹכוֹ מְרַב אֶהְבֵּת
 הַקְדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא לְיִשְׂרָאֵל שְׁמֵצוּי אִתָּם תְּמִיד אֶפְלוּ בְּגִלוּתָם.

וְעַל־כֵּן טָרַם יִכְנָס לְבֵית־הַכִּנְסֹת יִסִּיר מֵעָלָיו הַרְהוּרִים רְעִים
 הַטּוֹרְדִים בְּכָל כְּוֹנַת הַתְּפִלָּה וְאֵל יִכְנָס בְּמַהֲרֵי בָּלִי יִשׁוּב הַדַּעַת
 כְּדָרָךְ שֶׁנִּכְנָס לְבֵיתוֹ אוֹ לְבֵית חֲבֵרוֹ אֲלֵא יַעֲמֵד מְעַט אֲצֵל הַפֶּתַח
 וַיִּכְנָס מוֹרָא הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּלִבּוֹ אֲשֶׁר קִדְּשָׁתוֹ שׁוֹרָה בְּבֵית־הַכִּנְסֹת
 וַיִּזְכִּיר זְכוּת אָבוֹת תְּחִלָּה לְפָנָי הַקְדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא וּבְזִכְוֹתָם תִּקְבַּל
 תְּפִלָּתָם. וַיִּכְנָס בְּהַכְנָעָה וּבְמוֹרָה וּבְפֶחַד וַיִּשְׁתַּחֲוֶה נֶגֶד הַהֵיכָל
 בְּהַכְנָעַת הַלֵּב וַיִּתְפַּלֵּל בְּכוֹנַת הַלֵּב כְּדִי שִׁיזְכֶּה שִׁיְהִיָּה לוֹ חֵלֶק
 בְּכֶתֶר שְׁעֵשֶׂה מִשֶּׁה רַבְּנוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם מִתְּפִלָּתוֹן שֶׁל יִשְׂרָאֵל עַל
 רֹאשׁ מְלֶכֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקְדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא. וְלֹא יִנְהַג שׁוֹם קְלוּת
 בְּבֵית־הַכִּנְסֹת מִמוֹרָא הַשְּׂכִינָה אֲשֶׁר שָׁם. וַיִּרְאֶה גַם רֹאֵה הַקְדוֹשׁ
 הָאֲרָמִי ז'ל לא הָיָה מְרִים קוּלוֹ אֶפְלוּ בַתְּפִלָּתוֹ מִגְדֵּל הַכְנָעָה וּפְחַד
 הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ זולַת בְּשַׁבַּת הָיָה מְרִים קוּלוֹ מְעַט לְכַבוֹד שַׁבַּת.

(ט) וּמִכָּל־שֶׁכֶן שְׁלֵא לְדַבֵּר בְּבֵית־הַכִּנְסֹת דְּבָרִים אַחֲרִים שְׂאִינָן
 מֵעֲנִין הַתְּפִלָּה בְּבֵית־הַכִּנְסֹת. וְזֶה לְשׁוֹן הַזֹּהָר (פְּרָשַׁת תְּרוּמָה) מֵאֵן
 דְּמִשְׁמַעֵי בְּבֵי־כִנְיִשְׁתָּא וַי לֵּה דְאַחְזֵי פְּרוּדָא, וַי לֵּה דְגַרְע
 מֵהִימְנוּתָא, וַי לֵּה דְלִית לֵּה חֵלְקָא בְּאַלְהָא דְיִשְׂרָאֵל וְכוּ'. וְאֶפְלוּ
 הוּא לְאַחַר הַתְּפִלָּה עֲדִין קִדְּשָׁה שׁוֹרָה שָׁם, וּמֵאֵן דְּמַגְבִּיָּה קוּלוֹ
 בְּדְבָרִים שְׂאִינָם שִׁיכִים לְתְּפִלָּה וּלְשִׁבַח הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ הוּא

נוהג בזיון בקדשתו יתברך ומגרש השכינה משם, ועליו השכינה צועקת וקובלת נתנני ה' בידי לא אוכל קום, ואז נאמר עליה ולא מצאה היונה מנוח לכף רגלה, כי אין לה דירת מנוחה בעת גלותה כי אם בבית־הכנסת שבִּישׂרָאֵל, ובעבור זה שנתן קולו בבית־הכנסת כבבתי־טרטִיאות ובדברים בטלים מכרחת השכינה בעוונותינו הרבים לנוד ולהתגרש. אוי לו ואוי לנפשו, כי עליו נאמר ובו כסיל תוגת אמו. וענשו, שגם הוא יהיה בידי אכזריים אשר לא ימצא מנוח ומרגוע לנפשו, רחמנא לשזבו מענשא דילהון. לכן בעל גפש יחוש לעצמו, ואז תאיר נשמתו באור החיים אמן סלה, עד כאן מהספר הקדוש הנ"ל.

(י) ומכאן סתירה גדולה לאנשים המתירים להם התר כשהוא בבית־הכנסת והצבור מתפללים והוא אינו מתפלל עוד במנין זה או שהוא כבר התפלל, מדבר עם חברו אפלו בשעה שהש"ץ אומר השמונה־עשרה ואומר תרוץ והתר שאין זה מנין שלי. והרי מבאר בדברי הקדוש הנה אפלו לאחר תפלת הצבור כל היום קדשה שורה שם ומאן דמגביה קולו וכו' ומכל־שכן בשעת תפלת הצבור ובחזרת הש"ץ השמונה־עשרה שומר נפשו ירחק מההתר המורה חטאים רחמנא לצלן.

(יא) שלחן ערוך יורה־דעה (סימן רמו, סעיף יז) : אין משיחין בבית־המדרש אלא בדברי־תורה אפלו מי שנתעטש אין אומרים לו רפואה בבית־המדרש וקדשת בית־המדרש חמורה מקדשת בית־הכנסת. ועין טורי־זהב (סעיף קטן ו) וזה לשונו: כתוב בפרישה ואפשר שנהו דוקא בימיהם שלא ראו מספריהם לחוץ כל־שכן שלא היו משיחים אבל עכשו דבלאו הכי אין גזקרים

אומרים רפואה, עד כאן לשונו. ולא היה לו לכתב דבר זה לבדות קלא מלבו דאף דמצינו באר"חיים (סימן פ) סב"א זו לענין חתן שקורא קריאת שמע עכ"ש כיון שגם שאר בני אדם אינם מכוונים הינו משום שנמשך מזה דבר טוב שיקרא קריאת שמע מה שאין כן שימשך מזה דבר מגנה שהשומע סבר מדהתרה עכ"ש לומר רפואה התרה הרצועה וישית גם כן שיחה בטלה וכבר אנו מזכרין בזה בענין גחלי רתמים חס ושלום על-כן אין להשיגח בזה להקל, ואדרבה יהיה הרב מזהיר על זה וילמדו קל-וחמר לאסור שיחה בטלה, והמרכה בכבוד התורה הרי זה משבח ומכבד.

רבותינו זכרונם לברכה שהיו אונסין עצמם מן השחוק ומן השיחה וכו' וידוע מן התקונים זהר הקדוש המלך סתם הוא מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא והמקדש מעט הוא היכל המלך הם הבתי כנסיות ובתי מדרשות, ומי הוא זה שירבה בנפשו עז שיזכר בביתו ובהיכלו דברים שהם נגד רצונו ותברך ויתעלה ובפרט בעת שאומרים שירות ותשבחות. ראה זה מצאתי בסדור האריז"ל בכונת הליכות לבית הכנסת ויאמר טרם שיכנס לבית הכנסת פסוק "בבית אלקים נהלך ברגש" ותכונן כי יתבות נהלך ברגש הוא שם יו"ד ה"ה נ"ו ה"ה וראשי תבות ב"בית אלקים גימטריא שלש כדי לעשות שלשה מחין לנקבא. גם תכונן "ברגש" גימטריא אבגית"צ, הוא שם החסד. ובחסד הגדול שלו יתברך אנו נכנסים להתפלל בבית כנסת האל יתברך לא שאנו ראויים לכה. ופרוש ברגש שירגיש בעצמו בבית מי שהוא נכנס וצריך שיכנס ברעדה, עד כאן לשונו.

פָּרֶק טז
בְּזִכּוֹת קִדְשֵׁת בְּתֵי-כִנְסוּיֹת
וּבְתֵי-מִדְרָשׁוֹת נִגְאָל
בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ

הַרוּצָה שֶׁתִּתְקַבֵּל תִּפְלְתוּ צָרִיף לְעַמֵּד
בְּבֵית-הַכְּנֶסֶת בְּאֵימָה וּבִירְאָה בְּרַתֵּת וּבִזְע
כְּאֵדָם הָעוֹמֵד לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ

(א) בְּסֵפֶר מַעֲלוֹת הַמִּדּוֹת (וְהֵרֵאשִׁית-חֻכְמָה מִבֵּיאוֹ) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: בְּנֵי
צְאוּ וְרָאוּ כְּמָה גְדוֹל הַמִּתְפַּלֵּל בְּבֵית-הַכְּנֶסֶת, שֶׁכֶּף אָמְרוּ חַז"ל כָּל
הַמִּתְפַּלֵּל בְּבֵית-הַכְּנֶסֶת כְּאִלּוּ מְקִיפּוֹ חוֹמָה שֶׁל בְּרֹזֶל וְלֹא עוֹד אֵלָּא
שֶׁתִּפְלְתוּ מִתְקַבֵּל לְרִצּוֹן כְּאִלּוּ הַקָּרִיב מִנְחָה טְהוֹרָה כְּעִנְיָן
שֶׁנֶּאֱמַר כַּאֲשֶׁר יָבִיאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַמִּנְחָה וְגו' וְכֹל הַמְּשַׁפִּים
וּמַעֲרִיב לְהִתְפַּלֵּל בְּבֵית-הַכְּנֶסֶת כְּאִלּוּ מְקַבֵּל פְּנֵי שְׂכִינָה שֶׁנֶּאֱמַר
אִךְ צְדִיקִים יוֹדוּ לְשִׁמְךָ יִשְׂרָאֵל אֶת פְּנֵיהֶם וְגו' וְאֵין הָעוֹלָם
מִתְקִים אֵלָּא בְּזִכּוֹת בְּתֵי-כִנְסוּיֹת וּבְתֵי-מִדְרָשׁוֹת, דְּתַנָּא רַבִּי
אֵלִיָּהוּ בְּכָל יוֹם וַיּוֹם מִלֵּאכִי חִבְלָה יוֹרְדִין מִלִּפְנֵי
הַקִּדּוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְחַבֵּל אֶת כָּל הָעוֹלָם כִּלּוֹ שְׂאֵלְמָלָא
בְּתֵי-כִנְסוּיֹת וּבְתֵי-מִדְרָשׁוֹת שֶׁהֵן יוֹשְׁבֵין וְעוֹסְמִין בְּהֵן
בַּתּוֹרָה וּבְמִצְוֹת הֵיוּ מְחַבְּלִין אוֹתוֹ מִיָּד, שֶׁנֶּאֱמַר מִדּוּעַ
כַּאֲתֵי וְאֵין אִישׁ וְגו' הוֹאִיל וּבְתֵי-כִנְסוּיֹת חִבְּיִין כֹּל-כֶּף לִפְנֵי

המקום שמשרה שכינתו בתוכו וקראו מקדש מעט על-כן צריך לו לאדם לעמוד בבית-הכנסת באימה וביראה ברתת ובזיע ובדעת נוחה באדם העומד לפני המלך כדי שתתקבל תפלתו לרצון לפני המקום ואל יכנס בתוכה מתוך חלולת-ראש ועזות-פנים ופריצות ומתקוטט שם עם הכריות שאם עשה כן נוח לו שלא הלה שם להתפלל ולא עוד אלא שגורם לשכינה שתסתלק מישראל וגורם להם לבתי-כנסיות שיחרבו כענין שנאמר לכו אל מקומי אשר בשילה וראו אשר עשיתי לו מפני רעות עמי ישראל, אם במשכן שילה נאמר כן כל-שכן בבתי-כנסיות.

(ב) לכן בני הואיל שהקדוש-ברוך-הוא חפץ בתפלתנו של ישראל וביותר מי שמתפלל בבתי-כנסיות עם הצבור, כשתקומו ממטותיכם הוו זהירין וזריזין לנקות עצמכם מכל טמאה וטנוף ותלכו לבית-הכנסת ותפנו לבבכם מכל שאר הענינים והעסקים ושאר הבלי העולם כדי שלא יטרדו אתכם המחשבות ויבלבלו אתכם בתפלותיכם. והשתדלו להתפלל כל תפלותיכם בעונתן וסדרן תקראו קריאת-שמע שחדית וערבית בעונתה כדי שיקבל הקדוש-ברוך-הוא תפלותיכם לרצון ותזכו לראות במהרה ביאת משיח כענין שנאמר ונהביאותים אל הר קדשי וגו', למען רחמי ישמע את קולנו ויקבל ברחמים וברצון את תפלתנו אמן.

(ג) בספר יסוד ושרש העבודה וזה לשונו: אחר התפלה בלחש יכין האדם עצמו לשמע התפלה בהחזרת הש"ץ ויזהר מאד לשמר מחשבתו מהרהורים בטלים רחמנא לצלן רק לשמע תבות הש"ץ ויכונן בהם פונת התפלה ממש כאלו מתפלל בעצמו ויחשב לו כאלו

התפלל עוד שוב שנית ובעניית אמן על ברכת הש"צ יחשב לו גם כן לתפלה, וכן כתב האבודרה"ם שהמתפלל עם הצבור נוטל שכר על שלש תפלות שכר תפלה בלחש ושכר שמיעתן מהש"צ ושכר עניית אמן כי גדול העונה אמן יותר מן המברך, עד כאן לשונו.

(ד) ויזהר האדם מאד מאד בעניית אמן כי לפום גמלא גמילות גדל שכרו על ענייתו אמן כן גדל ענשו רחמנא לצלן למי שאינו נזהר בענייתה או שעונה בלא מתכוון פונה הראוי לה כפי הברכה רק הוציא תבת אמן כמצות אנשים מלמדה כי לפי שיש שנוי הברכות כף שנוי פונת אמן כי ארבעה הם חלוקי ברכות: ברכת התפלה, וברכת המצוות, וברכת הנהנין, וברכת השבח וההודאה.

(ה) ויכלל זה יהיה בידו של אדם בכוננת עניית אמן שצריך לכוון בה ממש ככוננת המברך הברכה באיזה ברכה שיהיה כפי שבארתי בעזרת השם פונת המברך של ברכת השחר וברכות של שמונה עשרה וכפי שיבוא באורו לפנינו בעזרת השם פונת שאר הברכות ויזהר האדם העונה אמן לכוון ממש ככוננת המברך.

(ו) אחי ורעי אהובי השם ואהובי נפשי תדעו נאמנה כי כמו שמברך איזה ברכה צריך לברך בכונה עצומה מאד כאשר בא אחר הנוף המחשבי כי שדי נופו של ברכה אחר הנוף המחשבה והעקר בברכה הוא המחשבה עם ענינתו. ועל כן צריך לכוון בעניית אמן יותר ויותר כי לפי מעלות ושכר העונה אמן יותר מן המברך כן צריך גם כן פונתה יותר עצומה מן המברך.

(ז) וְזֶה לְשׁוֹן הָאֲבוֹדָה ה"ם כִּי הַמְּבָרָךְ דּוֹמֶה לְשֹׁטֵר שֶׁלֹּא נִתְקַיֵּם בְּבֵית־דִּין וְיָכוֹל אָדָם לְהִכְחִישׁוֹ וְאַחַר שֶׁהוּא מֵאֲשֶׁר וּמְקַיֵּם עָלָיו אֵין לְהוֹסִיף וּמִמֶּנּוּ אֵין לְגַרֵעַ כִּף הוּא אֲמֵן חוֹתֵם הַבְּרָכוֹת, עַד כָּאֵן לְשׁוֹנוֹ.

(ח) וְזֶה לְשׁוֹן הַטּוֹר (סִימָן סכד) אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה מֵה דְכָתִיב שׁוֹמֵר אֲמוּנִים נּוֹצֵר ה' אֱלוֹ שְׂאוּמְרִים אֲמֵן בְּאֲמוּנָה. אוֹמֵר שְׁלִיחַ־צְבוּר מַחֲיָה הַמְתִּים וְהֵם עוֹנִים אֲמֵן וְעֵדִין לֹא רָאוּ תַחֲתֵי הַמְתִּים וּמֵאֲמִינִים בְּהַקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא שְׂמַחֲיָה מְתִים. אוֹמֵר שְׁלִיחַ־צְבוּר בְּרוּךְ גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל וְהוּ עוֹנֵין אֲמֵן וְעֵדִין לֹא נִגְאָלוּ וּמֵאֲמִינִים שְׁעֵתִיד הַקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא לְגֵאָלָם. אוֹמֵר שְׁלִיחַ־צְבוּר בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם וְעֵדִין הִיא בַחֲרַבְנָה וּמֵאֲמִינִים שְׁעֵתִיד לְבִנּוּתָהּ וְעוֹנֵין אֲמֵן. הֵנִי אוֹמֵר, נּוֹצֵר ה'. אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן כָּל הָעוֹנֶה אֲמֵן בְּכָל כַּחוֹ פְרוּשׁ בְּכָל כְּוִנָּתוֹ פּוֹתַחִין לוֹ שְׁעָרֵי גֹז־עֵדוֹ שֶׁנֶּאֱמַר פִּתְחוּ שְׁעָרִים וַיָּבֹא גּוֹי צַדִּיק שְׂמֵר אֲמִנִים אֵל תִּקְרִי אֲמִנִים אֵלֹא אֲמִנִים שְׂאוּמְרִים אֲמֵן, עַד כָּאֵן לְשׁוֹן הַטּוֹר.

(ט) הָרִי מְבָאָר מִלְשׁוֹן חַז"ל שֶׁמְבִיא הַטּוֹר שְׂעֵקֵר עֲנִית אֲמֵן הִיא הַכְּוִנָּה שְׁבָה שְׂמַחֲשֵׁב בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ וְלֹא עֲנִית הַתְּבָה לְבַד.

(י) וְכֵן כָּתַב הַטּוֹר בְּסִימָן הַנ"ל וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: וַיַּעֲנוּ אֲמֵן אַחַר כָּל בְּרָכָה וּבְרָכָה וְכו' וּבְכִוְנָה שֶׁיִּכְוֶן בְּלִבּוֹ אֲמֵת הִיא הַבְּרָכָה שֶׁבְּרוּךְ הַמְּבָרָךְ וְאֵנִי מֵאֲמִין בְּזֶה כִּי אֲמֵן הוּא לְשׁוֹן הָאֲמֵנַת דְּבָרִים, עַד כָּאֵן לְשׁוֹנוֹ.

(יא) וּבִזְהַר הַקְדוּשׁ פָּרַשְׁת וַיִּלְךָ דָּף רַפְהוּ. (הַבְּאִתִּי כָּל הַמֵּאֲמַר הַזֶּה הַקְדוּשׁ אוֹת כּו) אַחֲרֵי וְרַעֲי תַן דַּעְתְּךָ וְלִבְךָ שֵׁם בְּמֵאֲמַר הַנ"ל

והאיך ומה יתאונן אדם חי בְּמַה שְׁנֵי שָׁנִים שְׁנֵי גוֹזֵיוֹ וְכֵן עָבְרוּ
 וּפְלָגֵי מַיִם תָּרַד עֵינָיו עַל לֹא שָׁמְרוּ עֲנִיַת אֱמוּנָה כְּרֵאוֹי יוֹמָם
 לֹא יִשְׁכַּב וְלַיְלָה לֹא יָנוּחַ מִפֶּתַח לְכַבוֹ אֲשֶׁר יִפְתַּח וּמִמְרֹאֵה
 עֵינָיו אֲשֶׁר יִרְאֶה יִגְרָה בְּשֵׂאוֹל תַּחְתִּית וּלְנִצַּח לֹא יִרְאֶה אוֹר
 כַּנְּזָכָר לְעֵיל בְּזֹהַר הַקְּדוֹשׁ וְעַקֵּר כְּנִגְתֵי הַזֹּהַר הַקְּדוֹשׁ בְּעֲנִיַת אֱמוּנָה
 הִיא כְּנִגְתָּהּ וְלֹא אֲמִירַת הַתְּכָה בְּלִבָּד כְּמִבְּאֵר בְּלִשׁוֹנוֹ הַקְּדוֹשׁ וּכְזֵי
 יִקְלוּ מֵאֵן דָּלָא יָדַע לְאוֹקִיר לְמַרְהָ וְלֹא אֶתְכֻּן בְּאֱמוּנָה גַם
 מְלִשׁוֹנוֹ וְכֵן יִשְׂרָאֵל לְתַמָּא מְשֻׁמְרִין לְאַתְבָּא אֱמוּנָה וּלְכֻנְיָ לְבִיָּהּ
 כְּמָה דְאַצְטְרִיף וְכוּ'.

(יב) בְּפֶרֶשֶׁת תְּרוּמָה (דף קעח.) נִזְהָר לְשׁוֹנוֹ: מֵאֵי וּכְזֵי יִקְלוּ דָא
 הוּא מֵאֵן דָּלָא יָדַע לְאַחְדָא שְׁמָא קַדִּישָׁא וּלְקִשְׁרָא. קִשְׁרָא
 דְמַהֲיִמְנוּתָא וְלֵאמֹשְׁכָא לְאַתְרֵי דְאַצְטְרִיף וְלֵאמֹקִיר שְׁמָא דְמַרְהָ טַב
 לֵה דָלָא אֶתְכֻּרִי וְכָל־שְׁכֻן מֵאֵן דָּלָא אֶתְכֻּן בְּאֱמוּנָה, עַד כָּאֵן לְשׁוֹנוֹ.

(יג) הֵרִי מִבְּאֵר שְׁעַקֵּר עֲנִיַת אֱמוּנָה הוּא הַפְּנִיָה שְׁבָה וְלֹא עֲנִיַת
 הַתְּכָה לְבַד. וְעַקֵּר הַפְּנִיָה שֶׁל עֲנִיַת אֱמוּנָה הִיא הַשְׁמִיטָה וְהַחֲדָנָה
 בְּמַחְשַׁבְתּוֹ עַל גְּדֹל אֱלֹהוּתוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ שְׁשִׁמְעֵ שְׁבַח וְהוֹדָאָה
 אֱמִתִּית שְׂאִינָה כּוֹנֵנֶת בְּשׁוּם אִפֵּן מִפִּי הַמְּבָרַךְ לְיוֹצְרָנוּ וּבוֹרְאָנוּ
 יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ וְעוֹנָה אֱמוּנָה וּמְכֻּן בְּמַחְשַׁבְתּוֹ אֱמִתֵי הַהוֹדָאָה שְׂיִצָּא מִפִּי
 הַמְּבָרַךְ לְיוֹצְרֵי יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ. גַם מִמֵּאֲמַר הַנַּ"ל יִתְלַהֵב לֵב הָאָדָם
 לְהַשְׁתַּדֵּל וְלְהַתְאַמֵּץ לְשִׁמְעַ הַבְּרָכָה מִפִּי הַמְּבָרַךְ כְּדֵי לְעֲנוֹת אַחֲרֵיהָ
 אֱמוּנָה לְתַתּוֹ בְּזֶה נִחְתָּרוּת לְיוֹצְרוֹ כְּרוּף הוּא וּכְרוּף שְׁמוֹ כְּמִבְּאֵר
 בְּמֵאֲמַר הַנַּ"ל מֵאֵי שׁוֹמֵר כְּלוֹמֵר נְטִיר הוּא בְּרָכָה דְאֵמַר הוּא
 דְמְבָרַךְ וּמְחַכֵּה לֵה לְאַתְבָּא אֱמוּנָה דְאַצְטְרִיף וְכוּ'. וְיִזְהַר מֵאֵד

באמן חטופה ובאמן קטופה ובאמן יתומה כנזכר בטור
ובשלתון צרוף סימן ככד ועין שם די בהערה זו.

(יד) והובא בזהר הקדוש ובתקונים בכמה מקומות שיזהר האדם
לתן בכל יום צדקה לנשמתו הינו נוטריקון של תבת "צדקה". וזה
לשון התקונים (תקונו תשס"ד דף מא.): אין צדקה אלא תפלה צ'
אמנים ד' קדשות ק' ברכות ה' חמשה חמשי תורה וזהו צדקה
תרומם גוי ועליו נאמר לאברהם ויחשבה לו צדקה וכו', עד כאן
לשוננו בקצור.

(טו) גם יזהר לענות ברוף הוא וברוף שמו על הברכות בכונה
עצומה ובשמחת הלב באלהותו יתברך שמו ויתעלה ומובא בטור
(סימן ככד, ועין שם) אף יש מקומות הידועים בתפלה שאין לענות
בהם ברוף הוא וברוף שמו, ועין במגן אברהם. עד כאן מספר
יסוד ושרש העבודה.

(טז) בספר וני העמודים (סוף פרק עשירי) וזה לשונו: כתב
הרמב"ם בהלכות תפלה (פרק יא) מי שצריך לכנס לבית הכנסת
לקרות תינוק או חברו יכנס ויקרא מעט או יאמר שמועה
ואחר-כך יקרא חברו כדי שלא יכנס בשביל חפציו בלבד ואם
אינו יודע יאמר לתינוק מן התינוקות קרא לי הפסוק שאתה קורא
בו או ישיקה מעט בבית הכנסת ואחר-כך יצא שהישיבה שם
מעסקי המצוות היא שנאמר אשרי יושבי ביתה. אם-כן משמע
מתוך דבריו שהישיבה בבית הכנסת מצוה היא. ומאחר שהיא
מצוה מכאן אתה למד מה שכתבו הרמב"ם והטור (ארח-מים סימן
קנא) בתי-כנסיות אין נוהגין בהם קלות-ראש כגון שחוק והתול

ושיחה בטלה וכאלה וכו'. ונראה שהישיבה בבית־הכנסת למצנה יחשב ונהמדבר שיחה בטלה וכאלה עברה מכבה מצנה. ומזה ילמד כל איש ואשה שיושבים בבית־הכנסת אף שלא בשעת התפלה שאין לדבר שום שיחה בטלה, ומכל־שכן בשעת התפלה או קריאת התורה שלא לדבר דבר של חליו.

ובעוונותינו הרבים עד מתי יהיה זה לנו למוקש, שבכל עיר ועיר אין יכולין למחות להעם, ונעשה להם בקהתר בעוונותינו הרבים. וי להם, וי לנשמותיהם, ואיך יעלה תפלותיהם למעלה והיא מלכלכת במיני חטאים, ואין קטיגור נעשה סניגור. על־כן מן הראוי שכל קהלה וקהלה, מקום אשר דבר המלך מלכו של עולם ודתו מגיע, יעמידו אנשים על זה אשר ישגיחו באיומים רבים על המדברים, ויבישו אותם ברבים, ובה נראה כבוד ה' בארץ, וכל העם ישמעו וייראו ולא יזידון עוד, ויתנו במתג גרסן עדיו לכלם את פיהם בבית־הכנסת לדבר דבר של חל ושיחה בטלה.

(יז) גם בזה רגיל אני למחות לאותן אנשים המתפללים תחנונות ובקשות בעת שהש"ץ חוזר ומתפלל תפלת שמונה־עשרה, כי מה שבקשו לא נתן להם, ומה שבגדם נטלה מהם, רוצה לומר כי המסכם בכל הפוסקים כשש"ץ חוזר התפלה יש לקהל לשחק ולענות אמן ולכונן לברכות שמברך החנן, ומי שאינו נזהר בזה מה שבגדו נטלה הימנו, ומה שבקש בשאר תחנונות לא נתן לו, כי בא זה ואבד את זה וכו' ובזכות עמודי העבודה והתפלה נשמחה בישועת ה' ונגילה ונזכה לבנין בית־המקדש שיהיה לנו לשם ולתפארת ולתהלה, עד כאן לשונו.

(יח) ספר המוסר: ענינת אמן על כל ברכה. יכון שהמלאכים שומעין הברכה או הקדיש ועונין אמן כי אמן גימטריא "מלאך".
 ואם אינו עונה אמן בכונה מקדימין לנשמתו הקלפות ומוליכין אותו בקרי חשף. ויזהר כל אדם אף בביתו ויאמר הברכות בקול רם. והשומעים יענו ברוך הוא וברוך שמו. וידקדק בענינת אמן כי פרושו אינו שנה תמיד רק לפי הענין:

פעם פרושו אמת.

ופעם פרושו יהיה בן.

ופעם פרושו אני מאמין ומודה בן.

על-כן צריף לתן דעת על זה מאד. ומי שמדקדק בן זוכה ועונה אמן לעולם הבא ובשני אמנים יזהר ביותר לענות אמן. אחד אחר המחזיר שכינתו לציון. ואחד אחר ופרס עלינו וכו' בליל שבת ויום-טוב, עד כאן בספר הנ"ל.

(יט) וכן איתא בספר דרך משה שחסיד אחד התענה על אריכות הגלות, ונתגלה לו בחלום איף יבוא הגאולה והעולם אינם משגיחין לענות אמן על ברכת הגאולה, וזהו המחזיר שכינתו לציון ובליל שבת ויום-טוב אחר ופרס עלינו וכו' ועל ירושלים, וגורמים לחזן שעושה ברכה לבטלה, חס ושלום, וכבר המה רגילים בזה בעוונותינו הרבים. על-כן אני מתמן בכל הקהלות ובכל מקום שאני נוסע לזכות הרבים, וחוזר אני על כל החזנים קודם מודים וקודם ושמרו ימתין חזן מעט אחר סיום הברכה ויבה באגרוף על התכה שקורין עמוד פדי שיזכיר לקהל אנשים נשים וטף לענות אמן, ואז

מנערתו ירגיל הנער בזה וההרגל נעשה טבע גם בזקנותו לא יסור ממנו, ואם לא יעשה החזן זאת העניש על החזן שהוא גורם מיתה חס ושלום לשומע ואינו עונה אמן, ובאמת תכף ומיד חייב חס ושלום, רק אין בעל הרחמים פוגע בנפשות תחלה ובא לידי עניות, חס ושלום, ועני חשוב כמת. על-כן אחי ורעי לא יהא אמן הנה קל בעיניכם ואין האדם נקרא "צדיק" אלא אם קיים בכל יום צ' אמינים ד' קדשות י' קדישים ק' ברכות ראשי-תבות של "צדיק", עד כאן בספר דרך משה.

(כ) אמר המחבר: ועתה בעוונותינו הרבים גם אחר ברכת מחיה המתים גם-כן אינם נזקרים לענות אמן ומתחילין תכף הקדשה והם שלשה אמינים גדולים אשר בהם תלוי הגאולה ותחית המתים על-כן כל אחד ואחד יהיה נזהר בזה מאד. ועל-פי הרב המתפללים לפני התבה גורמים שלא לענות אמן אחר המחזיר שכינתו לציון אפלו למי שיודע ונזהר לענות אמן כי אומרים המחזיר שכינתו לציון מודים וכו' בנשימה אחת ואינם מפסיקים וכשהתחיל מודים אסור לענות אמן, כי קדם ששים התבה אחרונה מהברכה אסור לענות אמן כי הוא אמן חטופה וכשהתחיל מודים היא ברכה אחרת והעונה אז אמן הוא אמן יתומה. ועין בשערי-תשובה (סימן כה, סעיף קטן טז) ועין ברפי יוסף בשם מהר"י מולכו ש"צ ששים מגן אברהם והתחיל תכף אמה גבור אינו יכול שוב לענות אמן דהא אפלו אם כבד כלה ענית אמן מהצבור אין יכול לענות עוד, וכל-שכן אם כבד התחיל ברכה אחרת וכבד עברה ברכה ראשונה, עין שם.

(כא) על־כן יזָהרו השׁ"צ שיִפְסִיקוּ בֵּין בְּרָכָה וּבְרָכָה כְּדִי שְׁעוֹר עֲנִית אָמֵן מִהֲקָהֶל. וְכֵן בְּבִרְכוֹת הַנּוֹתֵן לְשִׁכּוּי בִּינָה הַסְּמוּיכוֹת זֶה לְזֶה, יִפְסִיקוּ כְּדִי שְׁעוֹר עֲנִית אָמֵן, וּבְזֶה יִהְיֶה שְׂכָרָם כְּפוּל וּמְכַפֵּל מִן הַשָּׁמַיִם וַיִּתְקַרֵּב הַגָּאֵלָה שְׁלָמָה בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן.

(כב) בְּסֵפֶר דֵּרָדָּה פְּקוּדֵי מִהֲקָדוֹשׁ רַבִּי אֲבִי אֱלִימֶלֶךְ מְדִינַב זי"ע (מִצְנָה לט ג) וּמִהֲר"ם הַבְּבֵלִי כְּתַב בְּטַעְמֵי מִצְוֹת כְּשֶׁאָדָם עוֹמֵד בְּבֵית־הַכְּנֶסֶת וּמַחֲשֵׁב בְּכֶסֶף וְזָהָב וְקִנְיָנִים עוֹבֵר עַל לֹא תַעֲשֶׂוּן וְכוּ' עֵינָי שָׁם בְּדַבְּרֵי וְהִנֵּה לְפָנֵינוּ הִיא מִצְנָה הַנּוֹהֶגֶת כְּמַעַט בְּכָל שָׁעָה, עַד כָּאֵן לְשׁוֹנוֹ. וְהִנֵּה זֶה הָאִסּוּר בְּבֵית־הַכְּנֶסֶת אִפְלוּ שְׁלֹא בַעַת הַתְּפִלָּה וּמְכַל־שִׁכּוֹן שְׁצָרִיכִין לְזָהֵר בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה.

פָּרֶק יז זְהִירֵיֹת נְחוּצוֹת לְכָל יָחִיד בְּעֵנֵי קְרִיאַת הַתּוֹרָה

(א) בְּשִׁלְחוֹ עֲרוּךְ אַרְחֻחִים (סימן קמו, סעיף ב) כִּיּוֹן שֶׁהִתְחִיל
הַקּוֹרֵא לְקִרְוֹת בְּסִפְר־תּוֹרָה אֲסוּר לְסַפֵּר אֶפְלוּ בְּדַבְרֵי־תּוֹרָה אֶפְלוּ
בֵּין גִּבְרָא לְגִבְרָא. וְכַתּוּב הַמְּגוֹלֵאבְרָהֶם (סעיף קט"ג) זֶהוּ דַעַת
הַרְמַב"ם, אָבֵל פֶּשֶׁט הַגְּמָרָא וְהַפּוֹסְקִים מִשְׁמַע מִשְׁנַפְתַּח
הַסִּפְר־תּוֹרָה אֲסוּר. וְכֵן כָּתוּב בַּזֵּהר הַקְּדוֹשׁ פֶּרֶשֶׁת וַיִּקְהַל (דף ר"ו).
כִּד סְלִיק סִפְר־תּוֹרָה לְתַמֵּן כְּדִין בְּעוֹן כָּל עַמָּא לְסִדְרָא גְרַמְיָהוּ
לְתַתָּא בְּאִמְתָּא בְּדַחִילוּ בְרַתָּת בּוֹזֵעַ וּלְכַוְנָא לְבִיָּהוּ כְּמָה דְהִשְׁתָּא
קִימִין עַל טוֹרָא דְסִינֵי לְקַבְּלָא אורִיתָא וִיהוֹן צִיתִין וַיִּרְכוּן אֲדִנְיָהוּ.
וְלִית רִשׁוּ לְעַמָּא לְמַפְתַּח פּוּמִיָּהוֹן אֶפְלוּ בְּמַלֵּי דְאורִיתָא וְכַל־שְׁכוֹן
בְּמַלְה אַחְרָא אֵלָא כְּלָהוּ בְּאִמְתָּא כְּמָאן דְלִית לָהּ פּוּמָא וְהָא אוקְמוּיָהּ
דְכְּתִיב וּכְפַתְחוּ עֵמְדוֹ כָּל הָעָם וְאֲזַנֵּי כָּל הָעָם אֶל סִפְר הַתּוֹרָה.

(ב) סֵדֶר הַיּוֹם: וְכַשְׁמַתְחִיל הַקּוֹרֵא לְקִרְוֹת אֲזַנֵּי כָּל הָעָם אֶל סִפְר
הַתּוֹרָה וְאֵל הַבְּרָכוֹת לְעֻנוֹת אָמֵן וַיְדוּעַ הוּא לְכָל כִּי הַתּוֹרָה הִיא
מְקוּר כָּל הַבְּרָכוֹת וְהַשְּׁלוֹם וְהַחַיִּים לְכָל הָעוֹלָמוֹת כְּלָם בְּכָלֵל
וּבְפָרֵט וְהַנּוֹטָה אֲזַנּוּ לְשִׁמְעַ אֶל דְּבַרְיָהּ וּלְקַיֵּם אוֹתָהּ מְקָרֵב אֵלָיו
הַבְּרָכָה וְהַחַיִּים וְהַשְּׁלוֹם וְהַטּוֹב וּמְכַבֵּד אֶת הַתּוֹרָה כְּלִי חֲמֻדָּת
הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא וּמְקַדְּשׁ שֵׁם שְׁמַיִם, וְהָאוֹטֵם אֲזַנּוּ מִשְׁמַע מְרַחֵיק

כָּל הַטוֹב הַנּוֹפֵר וְגַם תְּפִלָּתוֹ תוֹעֵבָה וְטוֹב לוֹ שֶׁלֹּא נִבְרָא וְהוּא
מְכַלְל כָּל הַמְּחַלְל אֶת הַתּוֹרָה גּוֹפוֹ מְחַלְל עַל הַבְּרִיּוֹת כִּי אֵין לָהּ
חִלּוּל גָּדוֹל מִזֶּה וְאֵת דְּבַר ה' בְּזָה.

וְלֹא יֹאמֶר אֵלּוֹ הַדְּבָרִים כְּכֹר שְׁמַעְתִּי אוֹתָם וַיִּדְעַתִּים אֵין לִי
בָהֶם חֲדוּשׁ כִּי כָּל עֲנָנוּ וְעֲנָנוּ מֵעֲנִינֵי הַתּוֹרָה הוּא גָּדוֹל וְנוֹרָא
וְהַתּוֹרָה כְּלָה שְׁמוֹתָיו שֶׁל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וַיֵּשׁ תּוֹעֵלַת בָּהֶם אִם
לְקִרוֹתָם אוֹ לְשִׁמְעָם. וְאִפְלוּ לַעֲסֹק בְּדַבְרֵי-תּוֹרָה אוֹ בַעֲסֹק מִצְנָה
אֵין לַעֲסֹק בְּזִמְן הַהוּא כִּי אֵין לָהּ לַמּוֹד וְעֲסֹק גָּדוֹל מִזֶּה לְשִׁמְעַת בָּעֵת
הַזֹּאת אֲשֶׁר נִשְׁמָעִים דְּבָרֶיהָ בַּתּוֹרָה קֹהֵל וְעֵדָה מִיִּשְׂרָאֵל וְהָרִי הִיא
כְּנִתְיִנְתָּה בְּסִינֵי וְכָל אֶחָד צָרִיף שְׁיִירָא אֶת נַפְשׁוֹ וַיִּקְדֹּשׁ אֶת עֲצָמוֹ
בָּעֵת הַזֹּאת לְשִׁבְתָּ בְּמוֹרָא וּפְחַד לְשִׁמְעַת וּלְקַבֵּל אֶת כָּל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה
הַזֹּאת, עַד כָּאֵן לְשׁוֹנוֹ.

עוד שם בסדר היום בתפלת שבת

(ג) אַחֲרֵי שֶׁהַתְּפִלָּה מוֹצִיאֵין סֵפֶר תּוֹרָה וְצָרִיף לְנַהֵג בּוֹ כְּבוֹד
הַרְבֵּה וַיְבִיט בּוֹ מִשְׁעָה שְׁמוֹצִיאֵין אוֹתוֹ מִהָאָרוֹן עַד שְׁמַנִּיחִין אוֹתוֹ
בְּמִקְוָמוֹ וְאֵל יְדַבֵּר דְּבָרִים שִׁיחָה בְּטֵלָה אוֹ יַעֲסֹק בְּצָרְכֵי עֲנִינָנוּ כִּי
זֶה הוּא בְּזוּי הַתּוֹרָה וְצָרִיף לְחַבְּקוֹ וּלְנַשְׁקוֹ וּלְכַפֵּי רֵאשׁוֹ לְפָנָיו
כְּאִגָּמוֹן כִּי הוּא הָעֵד לְכָל בְּאֵי עוֹלָם כְּדֹאֲמַרִּינוּ בְּמִסְכַּת עֲבוֹדַת-זָרָה
פָּרָק קמ"א לַעֲתִיד לְבוֹא הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מִבֵּיא סֵפֶר-תּוֹרָה בְּחִיקוֹ
וְאֹמֵר כָּל מִי שְׁעָסֵק בְּזֶה יְבוֹא וַיִּטַּל שְׁכָרוֹ וְכוּ'. וּבְזִכּוֹת הַתּוֹרָה יֵשׁ
לָנוּ קִיּוּם וְהַעֲמָדָה בְּגִלוּת הַמֶּר הַזֶּה בֵּין הַגּוֹיִים וְקִיּוּם כָּל הָעוֹלָם
כִּלּוֹ בְּכִלּוֹ הוּא בְּזִכּוֹת הַתּוֹרָה כְּמָה דָּאֵת אָמַר אִם לֹא בְּרִיתִי יוֹמָם
וְלַיְלָה וְגו' שֶׁהוּא הַתּוֹרָה שְׁנֵאֲמַר בָּהּ וְהִגִּיתָ בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה וְנֵאֲמַר
אֵלֶּה דְּבָרֵי הַבְּרִית.

וכשפותחין אותו לפני העם יכרע וישתחנה לפניו כעבד לפני אדוניו ויודה לאדון הכל שבחר בנו מכל האמות וזכנו בתורתו התמימה ואומר זאת התורה וכו' ויתחנן כפי כחו כי שעת רצון היא שמתגברים הרחמים בעולם. וכשהחזן מתחיל לקרות יהיו אזני כל העם אל ספר התורה, והמצנה מן המבחר שיהיה בידי כל אחד חמש ויבינו בו מלה במלה לכל דבר שהחזן קורא ובזה לא יפנה מחשבתו לשום דבר אחר בעולם כי הוא עזן פלילי לדבר בעוד שהחזן קורא בספר תורת האלהים ואפלו בדברי-תורה אחרים אין ראוי כ"אם לשמע את הדברים אשר יוצאין מפי הקורא ולכונן בהם כפי יכלתו והמשנים מזה עובר משום כי דבר ה' בזה חס ושלום ועתיד לתן את הדין, השם יצילנו.

וגם צריך שלא יסיחו דעתם מהקריאה כדי שייענו אמן אחר המברכים על קריאתה ואחר ברכו עונה ברוך ה' המברך ועולה להם כאלו הם ברכו הברכה עצמה ולהשלים חשבון המאה ברכות כאשר אמרו חז"ל בשבת שאין אדם יכול להשלים הברכות מפני מעוט הברכות של תפלה שחסרים שתיים-עשרה בכל תפלה שהם שלשים ושש ברכות ישלים אותם בכונת ברכות העולין לקרא בתורה ויענה אחריהם אמן ובברכות המפטיר ויענה אחריהם אמן ומדאנו רואין שעולה לו לחשבון מאה ברכות נראה שהכוננה בהם טובה עד מאד ואין ראוי להסיח דעתו מהם כלל ועקר.

(ד) ואין ראוי להקל בדבר כלל ואפלו מי שקרא הפרשה ועבר עליה כמה פעמים ואפלו הוא תלמיד-חכם ואפלו שהוא עוסק בדברי-תורה ראוי לו לבטל בעוד שהחזן קורא בספר-תורה שהוא פתוב כהלכתו וכל התורה כלה שמוותיו של

הקדוש־ברוך־הוא ואין לנו בעולם הזה ובבא פי אם אותם הדברים שפתובים בו והם קימים וחזקים לעולמי עד ומהם ובהם משתלשלים כל העולמות כלם והם קיום והעמדה לכל כללות הבריאה בלה והיא כלל לכל התורות וכל החכמות ואין שום דבר בעולם חוץ ממנה שלא תמצא בה ולא דבר ריק הוא ואם ריק הוא ממנו מקצר דעתנו וממעוט השגתנו שאין אנו מבינים ספור אמריה ורמזי דקדושיה הגחמדים מזהב ומפז רב וכל בעל גפש ראוי לו להשיג בזה ולכבדה בכל האפשרות ואל יחלל אותה בעיני עם־הארץ והקלים שבראותם את בעלי־תורה עוסקים בעניניהם ולמודם ומניחים שמיצתה ואין חוששים לכבוד ספר־תורה הפתוחה לעיני הכל מהבילים הם בעיניהם גם הם דברי הדת והדין ועוסקים גם הם בהבליהם ובשיחת חלין ואינם חוששין לשמע ונמצא גורם חלול גדול חס ושלום ואמרו ז"ל כל המחלל את התורה וכו'.

לכן צריך כל אדם להשתדל לשמע ולהקשיב באזנים פתוחות כמי ששומע פתגם המלך הבא מחדש כאשר אמרו ז"ל אשר אנכי מצוה היום יהיו חביבין בעיניך כאלו היום נתנו חדשים לפניך ולא תקוץ משמיצתם. וכן אמרו אם שמע תשמע אם שמע בישן תשמע בחדש, ומה לנו כי־אם לעשות רצון אבינו שבשמים יתברך ויתעלה. והרי ידענו שחפצו ורצונו הוא שיהיו אזנינו אל ספר־התורה וצא ולמד מפרשת הקהל שאפלו הטף היו מביאים לשמע אף־על־פי שאין בהם דעת והבחנה כדי שיקבלו שכר מפני קדוש ה' וקדוש התורה שבענין הזה מתקדש בעיני כל העם ובעיני המקום ברוך הוא.

וכו צריף להשתדל להזהיר את העם אשר עומדים אצלם
 וקרובים אליו וסרים אל משמעתו שלא ידברו ולא יעסקו בשום
 ענין ודבר פריאם לשמע את דבר ה' והעושה בן אשריו ואשרי
 חלקו זוכה ומזכה את הרבים זכות הרבים תלוי בו ועליו נאמר כל
 המכבד את התורה גופו מכבד על הבריות.

וראיתי קצת אנשי מעשה שנוהגים לעמד ולזקף בעת קריאת
 התורה ומנהג טוב וכשר הוא מה טוב חלקם בחיים ומה נעים
 גורלם פי ודאי בעת פזאת צריף להיות נרתע ירא ונחל בעת
 שנתנה תורה לישראל בהר סיני, כי לא מעט היות ספר-תורה
 חוץ ממקומו פתוח לעיני הפל וקוראים בו דברים שבהם נבראו
 שמים וארץ ומקדמים אותם והם חמדת גנזיו של אל הינו יתברך
 ויתעלה שודאי הנה צריף האדם להיותו עומד וכפוף ראשו
 כאגמון שומע ומקבל כל דבר וענין.

ואף-על-פי שפבר נתן רשות מימות רבן גמליאל הזקן ללמד
 תורה בישיבה הינו עקר הלמוד שהוא המשא ומתן שאז צריף
 האדם להיות מעין ומתבונן וקוה העניינים וצריף שכל רחב ודעת
 פנוי והלנאי שישב ויסבל ויוכל להבין הדבר פאשר הוא, אכל
 בענין למודה זו שאינה אלא שמועה לפי שעה והיא בצבור
 ובספר-תורה פשר כהלכתו ראוי הנה לעשות כנה וכנה לכבודו.
 אלא שראו חכמי הדור שאי אפשר להתקיים תקנה זו ולא תתפשט
 בצבור מפני כמה חולים וחלשים ואם זה יעמד וזה ישב לא יכר
 הענין ויצא דפי לאלו ולאלו לכן הניחו הדבר פאשר הוא ויהיו
 כלם יושבים ושומעים.

אָבֵל יַחִיד בְּעַם שְׁנוֹתָן אֵל לְבוֹ לְכַבֵּד סִפְר־תּוֹרָה וְלִיָּקֵר דְּבַר ה' בְּעֵינָיו וְעוֹמֵד עַל רַגְלָיו וְדַאי שְׁכָרוֹ גָּדוֹל וּבְעַל הַגְּמוּל יִשְׁלַם לוֹ פָּעֵלוֹ מִשְׁלָם וְתֵהִי מִשְׁכַּרְתּוֹ שְׁלָמָה בְּעוֹלָם הִנֵּה וּבִבְּאֹ וְאִין רְאוּי לְמַחֹת בּוֹ וְלִמְנַע מִמֶּנּוּ הַמְצָנָה, אֲדַרְבָּא נְהִידֵר אוֹתוֹ בְּעֵינָיו וְלִהְחִזִּיקוּ בָּהּ וְרְאוּי הָאִישׁ הִנֵּה לְכָל יָקֵר וְכָבוֹד שְׂאֵלְמֵלֵא לֹא הִיֵּתָה נִפְשׁוֹ טְהוֹרָה וְזָכָה לֹא הָיָה מִתְעוֹרֵר עַל זֶה וְכֵן לְכָל מַחֲזִיק בְּאִיזָה מְצָנָה שְׂאִינּוֹ הַדּוֹרָה כָּל־כָּף בְּעֵינָי הָעַם וְהוּא מִתְעוֹרֵר לְהַחֲזִיק בָּהּ רְאוּי לְהִשְׁגִּיחַ בּוֹ. עַד כָּאֵן מִסְדֵּר הַיּוֹם.

(ח) בְּעַל־הַטּוֹרִים פְּרִשְׁת שְׁמוֹת: וְאֵל יִשְׁעוּ בְּדַבְרֵי שְׁקֵר, יִשְׁעוּ שְׁנַיִם בְּמִסּוּרָה: וְאֵל יִשְׁעוּ בְּדַבְרֵי שְׁקֵר, יִשְׁעוּ וְאִין מוֹשִׁיעַ אוֹתָם. שְׂאִין מְכּוֹנִים בְּתַפְלָתָם וְיִשְׁעוּ בְּדַבְרֵי שְׁקֵר שְׂאִינָם מְכּוֹנִים בְּלִבָּם מֵהַ שְׁהֵם מוֹצִיאִים בְּפִיהֶם עֲלֵיהֶם גָּאֵמֵר יִשְׁעוּ וְאִין מוֹשִׁיעַ, אָבֵל הַמְכּוֹנִים בְּלִבָּם בְּמֵה שְׂמוֹצִיאִים מִפִּיהֶם עֲלֵיהֶם גָּאֵמֵר אִזְ תִּקְרָא וְה' יַעֲנֶה תְּשׁוּעַ וְיֹאמֵר הַגְּנִי. וְזֶה שְׂאֵמֵר דְּוֹד הָאֲזִינָה ה' תְּפַלְתִּי בְּלֹא שְׁפַתִּי מִרְמָה אִימְתִי תִאֲזִין תְּפַלְתִּי כְּשֶׁהוּא בְּלֹא שְׁפַתִּי מִרְמָה לְהַכְחִישׁ הַלֵּב וְלֹמֵר דְּבַר שְׂאִינּוֹ מְכּוֹן בְּלִבּוֹ, עַד כָּאֵן.

(ו) רַבְּנוּ יוֹנָה בְּאַגְרַת הַתְּשׁוּבָה: וַיִּזְהַר שְׁלֵא לְדַבֵּר מִשׁוּם עֶסְקִיו אוֹ שִׁיחַת חֲלִין בְּבֵית־הַקְּנֶסֶת כִּי גָּדוֹל עוֹנּוֹ מִנְּשֵׂא וְכָל־שֶׁכֶן שְׁתַּזְהַר שְׁלֵא לְדַבֵּר בְּעַת שֶׁהַשְּׁלִיח־צְבוּר מִתְּפַלֵּל וְכָל הַקְּהָל מְחַיְבִים לְהוֹכִיחוֹ וְלַגְעֵר בּוֹ וְלַחֲשֹׁף אוֹתוֹ מִחֲטָאוֹ כִּי כָּל יְצוּרִים נִבְרָאוּ לְכָבוֹד הַשָּׁם יִתְבָּרַךְ וְאִם יִפְגֵּה לְכַבֵּד וְלֹא תִשְׁמַע בְּשַׁעַה שְׂמִשְׁבַּחִים לְפָנָיו וּמִסְפָּרִים תְּהִלָּתוֹ אִיָּה כְּבוֹד וְאִיָּה הַמּוֹרָא.

(ז) סִפְר הַרוֹקַח: וְאֵהִיָּה לְכֶם לְמַקְדֵּשׁ מְעַט אֱלוֹ בְּתִי־כְנֶסִיּוֹת. אִין נוֹהֲגִין בָּהֶם קְלוּת־רֹאשׁ כְּדֹאמְרֵינוּ בְּפִרְק שְׁנֵי דְמַגְלָה אֱלָקִים נִצָּב

בעדת אל, והמדבר עושה כאלו הופך אליו ערפו. ואמר מדוע באתי ואין איש קראתי ואין עונה נטיתי ידי ואין מקשיב למה יקצף על קולך ויקרא אליה מי בקש זאת מידך רמס חצרי. ואף השתחוה לו ושב לפניו במורא בכפיפת ראש בעונה בשבירת לב. התחנן לפניו ותשורר לפניו בשמחה ובוא לפניו ברננה אז יהיה קרוב אליה ונמצא לה.

(ח) שני לוחות הברית: פרשת ויצא ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה. ראוי לאדם שיעמד במקומות הנכבדים באימה וביראה ובתוספות קדושה ויהיה מורא שמים עליו בדבור ובמחשבה ובמעשה. על-כן המספר שיחת חלין בבית-הכנסת או בבית-המדרש אף שלא בשעת הלמוד ושלא בשעת התפלה מסלק מורא שמים מעליו והוא אסור מוסיף על אסור של שיחת חלין, עין שם.

(ט) ספר הקנה דף כג: ובעודו בבית-הכנסת יזהר מלדבר שיחת חלין עם בני-אדם וכו' ואם יש בני-אדם שמדברים יעשה עצמו כמתפלל וינענע בשפתיו ובכן ישתיק אותם. אוי להם לבני-אדם שמערבין חל בקדש וחטאתם רבה וכו'.

(י) יערות-דבש (חלק א, דרוש ד): צריך האדם להיות תרד בתפלה כי זה אשר נשאר לנו בגולה. וכמה יש לאדם להתבונן בו לעמד בהכנעה יתרה וכפיפת קומה ומלין לצד עלאה ימלל בנחת בכונה ואשרי למי שמתפלל בדמע ולב נשבר ונדכה כי לא ישוב ריקם. ועל מה נבטח בגולה ומה יגן בעדנו אם לא בתפלה ובקשה מקירות הלב. אוי לנו אשר נאמר סכמה בענן לה מעבור התפלה.

ומה הוא הענין הוא אדים והכל שיש בו חטא היוצא מפי איש ואשה כל יום וביחוד שיחה בטלה בבית־הכנסת ומכל־שכן בעת התפלה הכל הוא עולה בעב וענין ומונע לתפלה לעלות, עין שם.

(יא) בספר ארחות צדיקים הוא ספר המדות (שער השתיקה) וזה לשונו: וגם ירגיל אדם עצמו לשחק בבית־הכנסת שזהו צניעות וזה צריך זריזות גדול לכוון לבו לתפלה.

עוד שם בשער זה: הנהר מאד לפתח פיה ושמר לשונך כמו שתשמר כסף וזהב ומרגליות בחדרך ובתוך התבה ותעשה מסגרת למסגרת כף תעשה לפיה. ראה איך היו הראשונים נזהרים משיחה בטלה כל ימיהם ובזה הענין תקנה גדולה להתפלל בכונה כי רב בטול הכונה בתפלה בא מדברים בטלים הקבועים בלב. וגם השתיקה הוא גדר גדול ליראת־שמים כי אי אפשר להיות יראת־שמים בלב המרבה דברים.

למה יכול להגיש המתפלל בצבור

(יב) בספר ארחות צדיקים הנ"ל (שער התשובה) וזה לשונו: אם הרגל לדבר בבית־הכנסת לעשות שחוק וקלות־ראש, מעת שישוב יזהר שלא ידבר בבית־הכנסת שום דבר של חל ואפלו שלא בשעת התפלה, וישב במורא גדול ויתפלל בהכנעה ויתענה ארבעים יום בין רצופים בין מפלגים וילקה בהכנעה בכל יום, עד כאן לשונו.

(יג) בספר אלה המצוות מהר"ם חגיז זצללה"ה (תלג, עשה ספה) וזה לשונו: להתפלל בכל יום שנאמר ואותו מעבד וכו'.

ודבר שהשכל מחיב שלא יקדים אדם שום דבר מעסקיו או עסקי
 בשר-וודם לעסקי עבודת שמים אלא יקום בזריזות נמרץ לעבודת
 אדון כל הארץ שאנו עובדים אותו במה שאנו שואלים ממנו
 ומאתו שיענה אותנו בעת צרה וישמע תפלותינו לתת לנו כל
 צרכינו אם בן מאחר שסוף כל סוף עסקי שמים הם דברים שאנו
 נצרכים להם להנאתנו ולטובתנו מי הוא זה ואי זה הוא שגיניח את
 הנדאי ויילך אל הספק כי מהאדון אשר אנו מבקשים עיניו פתוחות
 אל תחנת עבדיו לשמע אליהם בכל קראם אליו ולא ימנע טוב
 להולכים בתמים ומשפיעים לפתחו והוא נתן ונותן ויתן בעינו יפה
 לכל איש ואיש די צרה פרנסתו ולכל גויה וגויה די מחסורה,
 באשר עם לבבו שלם בפרישת כפיו אל התפלה ואל התחנה, כי
 יש רבים שיתפללו אמנם ותהי יראתם אותו יתברך מצות אנשים
 מלמדה, ולטעם זה לפעמים יעשו ולפעמים לא יעשו ואפלו באותו
 פעם שיעשו יהיו מאותם שנאמר עליהם בפיו ובשפתיו כבודני
 ולכם רחם ממני, ובעבודת הבורא העקר הוא פגנת הלב למי
 שהלב רואה כמו שנאמר קרוב ה' לכל קראיו לכל אשר יקראהו
 באמת.

ועבדא דרבי חנינא בן דוסא המובא בירושלמי דברכות יוכיח
 עד היכן פגנת הלב תגיע וממה שעלתה לו ולחברבר שנשכו,
 לרבים תודיע כי רצון יראיו יעשה ואת שונעתם ישמע וישיעם.
 ומאחר שכן אל תתמה על החפץ שאנו צועקים ואין אנו נענים כפי
 הנשאל ומבקש כי אנתנו גם-כן אין עבודתנו כפי הנדרש מאת
 הדורש את שלום עמו ומצד רחמי דוקא הוא מה שעונה אותנו
 בעת צרותינו ומספיק לנו קצת מצרכינו כי תנאי כל העבודה רבו

כמו רבו ובפרט מן הפרט עבודת התפלה כדי שלא תחזור ריקם צריכים תנאים מרבים שיתפללו אליו דרך ארצם ביחוד הנצרך שעליו נאמר בטחון יקראני ואענהו וגו'.

ומי יאמר זכיתי לבכי לדעת את ה' הוא האלקים בידיעה הפרטית הנצרכת לעבד עבודתו ושמירת דתו בתוך ביתו המקום אשר אמר ה' לשכן בערפל ואהי להם למקדש מעט בארצות אשר באו שם אלו. בתי־כנסיות ובתי־מדרשות, כי שם נטע אהלי אפדנו וצמצם שכנתו בעביר אהבתו לקהל עדתו, כי להיותם מרבים אין תפלתם נמאסת כמו שנאמר הן אל כביר לא ימאס, וכתיב פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי. ובפרט שעתה בעוונותינו בגלותנו זה לא נשאר לנו לפני ה' בלתי אם גוינתו ונשלמה פרים שפתינו ואין נחת לפני המקום כאותה שעה שישקאל מתכנסים ובאים לפניו מזינים במצוותיו ומקהלים ומיחדים את שם כבוד מלכותו שיתברך בפה כל חי תמיד וברב עם הדרת מלך, כי כבר ידעת משל המרגליות (הפרוש, כי המרגליות קשהיא אחת לבדה בין שאר דברים אין נראית כלל תארה ויפיה, וכל שהיא יותר בין הרבה מרגליות יותר נראה תארה ויפיה) שאינו דומה מרבים העושים את המצנה למעטים שעושים אותה ולעולם התחברות אל המרבים בדבר העבודה ושאר המצוות מסגל מאליו והחי יתן אל לבו ואם לא על־פי ההכרח הגדול אל יבטל עצמו מלהתפלל עם הצבור. פוק חזי מה שאמר רבי פינחס בירושלמי הנזכר לעיל המתפלל בבית־הכנסת כאלו מקריב מנחה טהורה וכו', עין שם. גם מאמר רבי ירמיה על הפסוק דרשו ה' בהמצאו – היכן הוא מצוי בבתי־כנסיות ובבתי־מדרשות. א"ר ולא עוד אלא

שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עוֹמֵד עַל גַּבְבּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר אֱלֹקִים נֹצֵב בְּעַדַת
אֵל, וְלֹכֵן אָפְלוּ עַל צַד הַהִכְרַח לְפָחוֹת יִתְפַּלֵּל בְּשַׁעַה שֶׁהַצְּבוּר
מִתְפַּלְלִין. עַד כָּאֵן בְּסֵפֶר הַנ"ל.

וְכָל זֶה אִם הַצְּבוּר מְקַשְׂרִים יַחַד עִם הַש"צ וְשׁוֹמְעִים כָּל
הַבְּרָכוֹת וְהַתְּפִלָּה שֶׁמוֹנֶה-עֲשֶׂרָה וְאֵז עוֹנִים אָמֵן וּמְכוֹנִים כְּפִי תְקוּן
חז"ל, אָבֵל בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים בְּזִמְן הַזֶּה תִּכְפֹּף כְּשֶׁמִּתְחִיל הַש"ץ
הַשְּׁמוֹנֶה-עֲשֶׂרָה נִחְלָקִים לְכַתּוֹת כְּתוֹת וְלוֹזוּגוֹת זוּגוֹת וּמִדְּבָרִים זֶה
עִם זֶה שְׂאֵז אֶסוּר לְדַבֵּר אָפְלוּ בְּדַבְרֵי-תוֹרָה וּמוֹסָר וְאוֹמְרִים מַה לִּי
לְהַש"צ שְׂאוּמֵר שֵׁם יֹאמֵר מַה שֶׁהוּא רוֹצֵה וְגוֹרְמִים לַש"ץ שִׂיאֵמֵר
הַבְּרָכוֹת מִן הַשְּׁמוֹנֶה-עֲשֶׂרָה לְבִטְלָה, רַחֲמֵנָא לְשׁוֹבֵן, הִיָּה יוֹתֵר
טוֹב לָהֶם שְׂלֵא יְבוֹאוּ לְבֵית-הַכְּנֶסֶת. וְעַל זֶה נֶאֱמַר מִי בִקֵּשׁ זֹאת
מִיָּדְכֶם רַמֵּס חֲצָרִי, כְּמִבְּאֵר הַרְבֵּה פְעָמִים בְּפָרְקִים דְּלַעִיל.

עַל-כֵּן הַעֲקָר תְּפִלָּה בְּצְבוּר לִהְיוֹת מְקַשֵּׁר עִם הַש"צ מִתְחַלֵּת
הַתְּפִלָּה עַד כָּל חֲזֵרַת הַש"צ הַשְּׁמוֹנֶה-עֲשֶׂרָה, וְלֹא כְמוֹ שְׂסוּבְרִים
הַמוֹנִי עִם שֶׁהַתְּפִלָּה בְּצְבוּר הוּא פְּסוּקֵי-דְזִמְרָה וְהַתְּפִלָּה בְּלַחֲשׁ, רַק
צְרִיכִין לְשַׁמֵּעַ הַשְּׁמוֹנֶה-עֲשֶׂרָה מִן הַש"צ תְּבָה בְּתֵבָה וַיְכוֹנֵנוּ
לְבִרְכוֹתָיו וַיַּעֲנוּ אָמֵן וַיְכוֹן אֲמַת הַיָּהּ הַבְּרָכָה שֶׁבְּרַךְ הַמְּבָרַךְ וְאָנִי
מֵאֲמִין בָּזֶה. וּבְבִרְכוֹת אֲמִצְעִיּוֹת יְכוֹן לוֹמֵר יְהִי רְצוֹן שְׂפָף יִתְאָמֵן
לְעֵינֵינוּ וַיִּמְלֵא מִשְׁאֲלוֹתֵינוּ שֶׁשְׂאֲלָנוּ מִמֶּנּוּ כָּל הַצְּרָכִים שֶׁשְׂאֵל
הַש"צ הִנֵּה אֲנַחְנוּ מִחֲזוּקִים אוֹתָהּ שְׂאֵלָה וּמִתְפַּלְלִים לְפָנֵי הַשֵּׁם
יִתְבָּרַךְ שִׂיאֲמֵנוּ דְּבָרֵי הַבְּקָשׁוֹת אֵלָיו. וְעַיִן לְעִיל דָּף מִיָּחַד כְּנֻנַת
אָמֵן עַל כָּל בְּרָכָה לְפִי עֲנִינָה.

וּבִזְהַר הַקְדוּשׁ סוּף פְּרִשְׁת בְּשִׁלַּח הַמֶּאֱמֵר הַקְדוּשׁ עַל הַפְּסוּק
וְהִיָּה כְּאֶשֶׁר יָרִים מִשֵּׁה יָדוֹ וְגָבַר יִשְׂרָאֵל וְכוּ' מִכָּאֵן אוֹלִיפְנָא

(ב) והגאון רבנו שגיאור זלמן זצ"ל בשלחן-ערוך הרב החמיר עוד יותר שיש לגער גם באנשים הלומדים או אומרים תחנונים בעת חזרת הש"ץ, וזה לשונו (בסימן ככה, סעיף ו) : ויש לגער באנשים שלומדים בעת חזרת הש"ץ, או אומרים תחנונים, ואפלו אם מכונים לסוף הברכה לענות אמן כראוי שלא תהיה אמן יתומה לא יפה הם עושים... שאם הלומדים יפנו ללמודים עמי-הארץ ילמדו מהו שלא להאזין לש"ץ ויעסקו בשיחה בטלה נמצאו מחטיאים את הרבים, עד כאן לשונו.

ועוד כתב להלן (בסעיף י) וזה לשונו: לא ישיח שיחת חלין בשעה שש"ץ חוזר התפלה ואם שח הוא חוטא וגדול עונו מנשא אפלו יש תשעה זולתו שכל המשיח בבית-הכנסת בשעה שהצבור עסוקין בשבחו של מקום מראה בעצמו שאין לו חלק באלהי ישראל, עד כאן לשונו.

(ג) וכתב הפרי-מגדים (אשל אברהם סעיף קטן ח) וזה לשונו: עין אליהו רבה בשם קלבו אוי להם שמשיחים בעת התפלה כי ראינו כמה פתי-כנסיות נחרבו בשביל עון זה ובנוי העמודים דיש למנות אנשים ידועים על זה בענשים רבים ובישם ברבים.

(ד) כתב בערוך השלחן (אות יב) וזה לשונו: ולא ישיח שיחת חלין בשעה שש"ץ חוזר התפלה ואם שח גדול עונו מנשא וגו' ערין בו ואף בדברי-תורה אסור לדבר דמן תורה לחוד זמן תפלה לחוד, עד כאן לשונו.

(ה) ושם (אות ט) וזה לשונו: ואין ללמד או לומר תהלים בעת

עָלְיוּ לִהְיוֹת טְרוּד בְּזֶה יוֹמָם וְלֵילָה מִמָּשׁ כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּזֶה־הַהֶקְדוּשׁ (חֶלֶק א, דף כ) וּבִבְלִקוּט (שׁוֹפְטִים סח) .

(ב) לַפְעָמִים נֶעֱנַשׁ לַהֲרֵג אֶפְלוֹ (סְנֵהֲדִין כ). וְהוּא בְּכֻלָּל אֲרוּר (וַיִּקְרָא רַבָּה כה) .

(ג) כָּל רְצִיחוֹת וְשִׁפְכוֹת דָּמִים שֶׁנִּשְׁפְּכִין בְּיִשְׂרָאֵל כְּאֵלוֹ הוּא עֲשָׂאָם (בְּלִקוּט שׁוֹפְטִים סח) . וּמוֹנֵעַ בְּנִית יְרוּשָׁלַיִם (שַׁבַּת קיט): .

(ד) אִם עוֹד מִחֲנִיף הֶרְשַׁע רְאוּי שֶׁיִּבֹאוּ עָלָיו כָּל הַקְּלָלוֹת שֶׁבַתּוֹרָה (בְּלִקוּט דְּבָרִים תשצג) .

(ה) בְּשַׁעַת הַגְּזֵרָה נֶעֱנַשׁ עִם הַכָּלָל אֶפְלוֹ הוּא צְדִיק גְּמוּר (שַׁבַּת נד): מְדַרְשׁ מִנְחוּמָא מִשְׁפָּטִים, מְדַרְשׁ מִנְחוּמָא חֶסֶת, אוֹתוֹת וְדַבְרֵי עֲקִיבָא א) וְנִלְקָה בְּצַרְעַת (זֶה־הַהֶקְדוּשׁ, חֶלֶק ב, דף מו): .

(ו) אֵין הֶקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא מְסַפֵּיק בִּידוֹ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה (רַמְבַּ"ם הַלְכוֹת תְּשׁוּבָה, פָּרֶק ד, הִלְכָה א) .

(ז) כָּל פַּעַם שֶׁבִּידוֹ לְהוֹכִיחַ כְּגוֹן שְׂרוּאָה מְשִׁיחִין בְּעַת קִדְיֵשׁ וְשִׁמוּנָה־עֲשֵׂרָה וְאִינוּ מוֹכִיחַ עוֹבֵר בְּשִׁלְשָׁה לְאוּיִן (זֶה־הַהֶקְדוּשׁ, חֶלֶק א, דף רלט): .

(ח) עַל־יְדֵי שְׂאִינוֹ מוֹחָה מִתְּגַבְּרַת חֶסְרוֹן יְדִיעָה בַּחֲמֵר הָעוֹן וְעֲנָשָׁה וּמִתְרַבִּים בְּעַלֵי עֲבֵרוֹת שֶׁלָּהֶם כָּלֵם עוֹלִים עַל חֲשׁוֹנוֹ (רַש"י סוֹטָה מא): וְאִם הֶרְשַׁע נִתְפָּס בְּעוֹנוֹ נִחָשׁב בְּשָׂמִים כְּאֵלוֹ הוּא הֲרֵגוּ לָזֶה (יְחֻזְקָא ג) .

(ט) מִתְקַצְרִים שְׁנוֹתָיו וּמֵת קִדְם וְזִמְנוֹ (אֲבוֹת דְּרַבֵּי נֶטוּ פָּרֶק כט) .

(י) מי שלא מחה בעובר עברה אף-על-גב ששׁב הַרְשַׁע לְבַסּוֹף מִרְשָׁעוֹ אף-על-פִּי־כֵן הָעֹרֵב נֶעְנֵשׁ עַל שְׁלֵא הוֹכִיחַ בְּזִמְנוֹ, וְדוֹקָא שְׁשׁב הַרְשָׁע מִיִּרְאָה (כְּמוֹ שֶׁכֵּן בְּיַמֵּינוּ) אָבֵל הַשָּׁב מֵאֲהָבָה גַם לְעֹרֵב שְׁלֵא מִחָה נִמְחַל (מערכי לב דרוש ע, דף קנו, וספר יד ימיו חלק ב, דף יג) וַיֵּשׁ שִׁכְתָּבוֹ סֵתָם דְּאֵינוֹ נִמְחַל לוֹ (יצרות דבש דף עב) .

(יא) כָּל מִי שֶׁאִפְשָׁר לְמַחֹת בְּאֲנָשֵׁי־בֵיתוֹ וְלֹא מִחָה נִתְפָּס עַל אֲנָשֵׁי בֵיתוֹ, בְּאֲנָשֵׁי עִירוֹ נִתְפָּס עַל אֲנָשֵׁי עִירוֹ, בְּכָל הָעוֹלָם כְּלוּ נִתְפָּס עַל כָּל הָעוֹלָם (שבת נד:).

(יב) עֵינַי שְׂאֵלוֹת־וְתִשׁוּבוֹת מִהֲרָ"ם שִׁיק (ארח-חיים סימן שג ונהלאה) הִרְבֵּה פְּרָטִים בְּדִינֵי חוֹבַת מִחָאָה.

פְּרָק י"א שָׁבֵר גְּדוֹל לְמוֹחִים

(א) מִי שֶׁמוֹחָה לְכַבוֹד שָׁמַיִם אֵין מִלֵּאף הַמּוֹת שׁוֹלֵט בּוֹ כְּשֶׁאָר בְּנֵי אָדָם (זהר הקדוש חלק א, כט:) וְהַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא כּוֹרֵת עִמּוֹ בְּרִית וְלוֹזְרָעוֹ אַחֲרָיו כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה לְפִינְחָס (ראשית חקמה שער הקדושה פרק יב בשם מהר"י אפיהב) וְזוֹכֶה לְחַלְקוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא (תמיד כח.) וּמִמְשִׁיף בְּרָכוֹת וְטוֹבוֹת לְעוֹלָם (שם) וְיוֹצֵא מִכָּל אֲרוּר לְכָלֵל בְּרוּךְ (ויקרא רבה כה), נִצּוֹל מִכָּל גְּזֵרוֹת קָשׁוֹת (ילקוט רות על הפתוב ויקת אלימלך) זוֹכֶה לְבִלּוֹת שְׁנוֹתָיו בְּנַעֲיָמִים (אבות דרבי נתן פרק כט) כְּשִׁישׁ גְּזֵר־דִּין עַל הַכָּלֵל הוּא נִצּוֹל (חומת אנה פרשת נח) וְזוֹכֶה לְמַלְכוּת (סנהדרין קא:).

(ב) בַּשָּׁעָה שֶׁהַתִּינוּקוֹת יוֹצְאִין מִבֵּית רֶבֶן בְּתִקּוּל יוֹצֵאת וְאוֹמֶרֶת לָהֶם לֶךְ אֲכַל בְּשִׂמְחָה לַחֲמֶה. (קֵהֶלֶת רַבָּה ט-א)

(ג) סוֹפְרִין וּמְשַׁנִּין שְׁמַלְמָדִים תִּינוּקוֹת לְאַמְתָּן עֲתִידִין לַעֲמֹד בְּיַמֵּינוּ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. יִקְרָא רַבָּה ל-ב)

(ד) בּוֹאוּ וּרְאוּ כַּמָּה חֲבִיבִין תִּינוּקוֹת לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. גָּלְתָה סִנְהֶדְרִין וְלֹא גָלְתָה שְׂכִינָה עִמָּהֶם, וְכִינּוּ שְׁגָלוּ תִינוּקוֹת גָּלְתָה שְׂכִינָה עִמָּהֶם. (אִיכָּה רַבְתִּי א-לג)

(ה) כָּל עִיר שָׂאִין בָּהּ תִּינוּקוֹת שֶׁל בֵּית רֶבֶן מִחֲרִיבִין אוֹתָהּ. (שִׁבְת קִיט:)

(ו) אִין הָעוֹלָם מִתְקִים אֲלֵא בְּשָׁבִיל הַכֹּל תִּינוּקוֹת שֶׁל בֵּית רֶבֶן. (שָׁם)

(ז) אִין מְבַטְלִין תִּינוּקוֹת שֶׁל בֵּית רֶבֶן אֶפְלוּ לְבַנְיָן בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ. (שָׁם)

פֶּרֶק י' עֲנֵשׁ הַנְּמֻנֵעַ מִלְמַחוֹת

גִּדְלֵי הָעֲנָשִׁים הַמְעֻתָּרִים לְמוֹנֵעַ מִלְמַחוֹת
בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא - מוֹסִיף חֲטָאִים
יּוֹתֵר מִסִּתְּמָם בְּנֵי-אָדָם

(א) לְפִי כַחוּ שֵׁישׁ לוֹ עַל בְּנֵי-אָדָם לְהִשְׁפִּיעַ תּוֹכְחָה וְאִינוּ מוֹכִיחִים
כָּל חֲטָא קָטָן וְגָדוֹל שְׁעוֹשִׂין הָרִי הוּא כְּמִי שֶׁעָשָׂאוּ הוּא. (שְׁבַת נד:
חנפּוֹת מִצְוֵה רַלֵט, יוֹרֵה-דָעָה שֶׁלֹד-מח)

וּלְפִי זֶה כָּל שֶׁהֵרֵב גָּדוֹל יוֹתֵר וּמְחֻזְקִין אוֹתוֹ לְמַכְבֵּד יוֹתֵר
שְׁעַל-יָדָיו זֶה מִתְרַחֵב הַשְּׁפָעֶתוֹ יוֹתֵר בְּיָדוֹעַ מוֹסִיף לְהִרְבּוֹת חֲטָאִים
וּפְשָׁעִים כִּי לְפָנָם גִּדְלֵי הָעֲרָצָתוֹ בְּעֵינֵי בְּנֵי-אָדָם מִתְגַּדֵּל הַשְּׁפָעֶתוֹ
וּכְשֶׁאִינוּ מוֹחָה כָּל חֲטָאתָם עֲוֹנָם וּפְשָׁעָם אֶחָד אֶסוּר לָאוּ וְאֶחָד
אֶסוּר כִּרְתָה וּסְקִילָה הַכֵּל עוֹלִין עַל חֲשׁוֹנוֹ לַעֲנֵשׁ בְּעוֹלָם הַזֶּה
וּבְעוֹלָם הַבָּא, וּלְפִי זֶה אָדָם פְּשוּט וְהִדְיוּטִי יוֹתֵר נָקִי מִחֲטָאִים
מֵאָדָם גָּדוֹל וְנִכְבָּד, כִּי אִף שֶׁלְרֵאוֹת הָאָדָם - הָאָדָם הַגָּדוֹל וְהַצַּדִּיק
הוּא מִי שֶׁיּוֹשֵׁב וּמִתְבּוֹדֵד בְּאֶהְלוֹ שֶׁל תּוֹרָה וְיִרְאת־שָׁמַיִם וְאִין
מִסְתַּכֵּל מִמֶּנּוּ וְלַחוּץ וְהוּא עָמוּס מִמִּצְוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים וְלַצַּדִּיק
יִחְשָׁב, מִיְהוּ לֹא מִחֲשָׁבוֹת אָדָם מִחֲשָׁבוֹת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
וְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְטִיל עַל הַצַּדִּיק חוֹבַת חוֹבָה וְכֹל שֶׁלֹא מְקִימוֹ
חֲטָאוֹת וְעוֹנוֹת אוֹתָם שֵׁישׁ לוֹ הַשְּׁפָעָה עֲלֵיהֶם רוֹבְצִים כָּלָם עַל
כַּחֲפָיו וְנִתְפָּס עֲלֵיהֶם כְּמִבְּאֵר שֵׁם בְּאֵר הַיֵּטֵב. וְלֹא דִי בְּפִלִיטָה
שִׁפְתֵי תּוֹכְחָה מִזְמָן לְזְמָן דָּכַל שֶׁהַדּוֹר פָּרוּץ יוֹתֵר חוֹבָתוֹ יוֹתֵר וְחוֹב

מטלים עכשו על פֶּרֶשֶׁת דְּרָכִים שֶׁל דְּרָכֵי הַחַיִּים הַנִּצְחָיִים וְרַק בּוֹ תְּלוּי עֵתִידוֹ שֶׁל כָּל יֶלֶד אִם לַחַיִּים שֶׁל תּוֹרָה וְיִרְאָה טְהוֹרָה אוֹ חֹס וְשָׁלוֹם...

(ב) וְכַמוֹכֵן גּוֹרְלוֹ שֶׁל הַיֶּלֶד הַזֶּה בְּעֵינֵי הַתְּפִלָּה בְּכִלּוֹת וְאַמִּירַת אָמֵן יֵהָא שְׁמָה רַבָּא בְּפֶרְטוֹת תְּלוּי לְפִי תַּגְבֵּרַת הַדְּרָכָה וְהַתְּעוֹרְרוֹת שֶׁמִּקְבֵּל בְּעֵינָיו זֶה מִמְּלַמְדוֹ וּמְדַרְיָכוֹ, וְאִם הַמְּלַמֵּד יִזְדַּרְו לְסַפֵּר לְתַלְמִידָיו גְּדוּל מַעֲלָתוֹ הַזֶּה וְגַם יִכְפִּיל לְהַזְהִירוֹ בְּשַׁעַת מַעֲשֵׂה בְּאַמִּירָה רַבָּה וְקוֹשָׁה אִז הַרְגֵּל יִתְהַפֵּף לְטַבֵּעַ וְיִרְאָה פְּרִי בְּעָמֵל וְזִכּוֹתוֹ יַעֲמֵד לוֹ לְנֶצַח.

אָבֵל אִם יִתְרַשֵּׁל הַמְּלַמֵּד וְכֹל־שָׁכֵן כְּשֵׁלֵא יְדַבֵּר כְּלוֹם מַעֲנֵן זֶה מֵאִין יָבֹא עֲזָרוֹ, וְאִם אִין גְּדִיִּים אִין תִּישִׁים, אַף גַּם זֹאת הַמְּלַמֵּד יִשִּׁים אֵל לְבוֹ כִּי דְבָרָיו יִשְׁאוּ פְּרִי פְּרוֹת וְלֹא דִי בְּזַה שְׁזִכּוֹת אִמְרוֹתָיו גָּבְהוּ מֵעַל גְּבוּהַ מִטַּעַם שֶׁהֲלוֹא מִצְוֶה גְּדוּלָה הִלְזוּ מִתְקַיְמַת בְּזִכּוֹתוֹ אוּלַם הַקָּרָן קַיְמַת לוֹ גַּם לְדוֹרוֹת הַבָּאִים אַחַר זֶה כִּי הַיְלָדִים הִלְלוּ וְגִדְלוּ וַיְהִיו לְאַנְשִׁים וַיְדַרְיָכוּ בְּגִיָּהֶם אַחֲרֵיהֶם בְּדַרְךְ שֶׁקִּבְּלוּ הֵם, וְכֵן אוֹתֵן הַיְלָדִים שֶׁלְּאַחַר זְמַן יִטּוּ שְׁכָמָם שִׁינְטוּ לְסַבֵּל עַל מְלַמְדוֹת עוֹד זָכוֹר יִזְכְּרוּ מִמָּה שֶׁקִּבְּלוּ הֵם לְהַמְשִׁיךְ לְהִלָּאָה לְתַלְמִידֵיהֶם דְּרָךְ זֶה.

(ג) הַתְּבוֹנָנוּ מַעֲט פָּחוּ הַגְּדוּל שֶׁל אַמִּירַת אָמֵן יֵהָא שְׁמָה רַבָּא שֶׁל תִּינּוּקוֹת שֶׁלֹּא טַעְמוֹ טַעַם חֲטָא, וְהֲלוֹא אָמְרוּ חַז"ל (בְּשַׁבַּת קִיט): אִין הַעוֹלָם מִתְקַיֵּם אֵלֶּא בְּשִׁבִיל הַבֵּל תִּינּוּקוֹת שֶׁל בֵּית רַבּוֹ, לֹא בְּאָרוֹ אֵיזָה הַבֵּל וְסִתְמִיּוֹת לְשׁוֹנָם מוֹרָה כִּי הַכֹּל בְּמִשְׁמַע: תּוֹרָה, וְתַפְלָה, וְכִיּוּצָא, וְאִם־כֵּן הֲלוֹא עֲצָם אַמִּירַת אָמֵן וַיְהִי שְׁמָה רַבָּא

שגבה מעלתה עד מאד (מבאר בסמוך) שמבטלין כל טנרין תקיפין
 ופגעות רעות וגזרות קשות, ומשפיע השפעות טובות ומקרב קץ
 גאלתנו ופדות נפשנו, עד שאמרו חז"ל בסוטה דעלמא קימא
 אאמן יהא שמה רבא דאגדתא, ועכשו ישער כמה גדול כחה של
 תינוקות שלא טעמו טעם חטא ומקימין העולם בהבל פיהם
 כשיענו אמן ויהא שמה רבא.

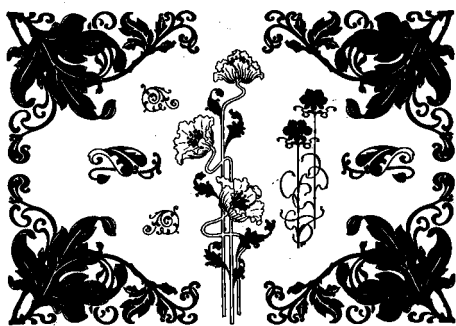
ומנה בקל יוכל להשיג אפס קצוהו ממשלת המלמד
 המשקיע זמן רב וכח עצום לחנך ולדויו לקיים מצוה זו
 בדבטי.

(ד) אולם לדאבוננו מעוטא דלא מצוי המלמדים העוסקין בזה,
 וגם המעוטין לא בדרך קבע ואפלו אם התינוקות זהירין באמירת
 אמן באותה שעה מחמת מורא רבו העומד על גבו אין סופו
 להתקיים גם כשיגדל ויצא מתחת יד רבו שהרי לא מצד הרגש
 נפשו עשה כן רק מפחד מקל רוזה שבנד הממנה, ומה טוב הנה אם
 היו המלמדים מסבירין בנעם שיח לתלמידים גדל מעלת ויפי שכר
 לזהיריו, בעלמא הדין ובעלמא דאתי, עד שהדברים יכו שרש
 בלבבות הנערים וירבה ויציץ ציץ הפורח פרחים נאים להרבות
 כבוד שמים, ואז ודאי יוכל לבטח דגם כי יזקין לא יסור ממנה כי
 יתהפך להיות כטבע הנולד עמו.

ואצטט כאן אילו מאמרי חז"ל שמהם נוכל לראות מעלת
 וחשיבות תינוקות של בית רבן בשמים:

(א) כל יום מלאך יוצא מלפני הקדוש ברוך הוא לחבל את
 העולם וכיון שהקדוש ברוך הוא מסתכל בתינוקות של בית רבן
 מיד נהפך כעסו לרחמים. (מסכת פלה רבתי ב)

יעשה את אחותנו', ונמצאו דברי רבי פנחס קימים. אז אמר לו
 חכף הרב ייב"א: נראה נא איד' יונתן בן עזיאל מתרגם פסוק זה.
 הביטו בתרגום יונתן וראו שמתרגם כך: לא יאי למהוי מתאמר
 בכנישתהון דישראל (ובתרגום ירושלמי: ובבית מדרשיהון)
 דסאיבו... לברתה דיעקב. הרי שכל חמר הדבר הוא, שלא יבואו
 לדבר מזה בבתי-כנסיות ובתי-מדרשות של ישראל; נמצא
 שצדקו דברי שניהם, בחינת אלו נאלו דברי אלקים חיים.

פֶּרֶק ט הַתְּעוֹרְרוֹת לַמְּלַמְדֵי תִינוּקוֹת

אני טרם אכלה לדבר מהתחייבות המנהיגים לעורר במכשול הנורא של אי עניית אמן יהא שמה רבא בעונתה אשא משלי. מול פני מלמדי תינוקות של בית רבן ומנהליהם.

(א) מבאר ברש"י (בבא בתרא ח:) על מה שדרשו חז"ל ומצדיקי הרבים בפוכבים לעולם ועד "אלו מלמדי תינוקות", פרש רש"י, מצדיקי רבים הן שמלמדין ומחנכין אותן בדרך טובה, עד כאן לשונו. הרי שעקר שֶׁכֵּר הגדול הגנוז למלמדי תינוקות של בית רבן לעתיד לבוא הוא על מה שמחנכין התלמידים ומדריכין אותן בדרך הישרה, ועכשו הגע עצמה הרי בימי רש"י ז"ל עדין היו שנים כתקנם וההורים יגעו ועמלו לחנך פרי בטנם בדרך הטוב והישר, בין האב ובין האם, ואף-על-פי-כן היה מן הצרה שהמלמד ישלים גם חלק זה.

על אחת כמה וכמה בימינו אלה שהאבות מבלים רב ימיהם בטרדת הפרנסה ומעוט שאינו מצוי שיפריש חלק חשוב מעתו לחנוך הילדים כדבעי וההורים משלחין בגיהם לתלמוד-תורה על מנת שיצאו משם כלי שלמה בתורה וחכמה ויראת-שמים, וכיון שהמציאות כף אחריות גדולה ורצינית מרכבת על כתפי המלמד וכל גופו תאחזמו רעד בהתבוננו כי הילדים היושבים לפניו

חשבון מצמצם לשנה אחת חטאות הרבים - באין מוכיח מי
שאפשר למחות ואינו מוחה נתפס בעונם (שבת נד: קה: פנחומא
משפטים, רמ"א יורה דעה שלד, מח):

(א) עונות המתקבצים לרבי שאינו מוכיח במחויב (בשנה אחת
עבור אדם אחד):

260	(2) מבשול בהלכות שבת
1,065	(3) מבשולות באונאה וגנבה (שלשה ליום)
52	(4) מבשול ברבית (פעם לשבוע)
710	(5) מבשול בצניעות (פעמים ליום)
(710)	(6) לשון הרע, ליצנות, רבילות, קללות (פעמים
17,750	(7) ברבות שלא בבונה (חמשים ליום)
52	(8) קביעות עתים לתורה (פעם אחת לשבוע)
1,065	(9) שאר עבדות (שלוש ליום)
21,664	סך הכל:
216,640	וכל הנ"ל עשרה אנשים:
	ואם תוסיף קנה בטור אמנים של 14 אנשים יתנספו
	(בנ"ל) 470,400 סך הכל לשנה: שש מיליון שבע
	ושמונים אלף וארבעים (6,870,040).

עבשו תוכל בקר להתבונן היטב בשני צדדי מאזני המשקל
העומד לפני כל רב מורה ומנהיג ומשפיע.

החשבון המצמצם ביותר שעולה לרב שאינו מוחה המשמש
במהלה היותר קטנה הוא לפחות בטול מצוות (בחשבון הנ"ל)

לעשרה אנשים מחמת חסר ידיעה או חסור ידיעת חקר האסורים וגדל ענשם, ובטול אמנים לארבעה-עשר אנשים העולה בסף

שש מיליון שבע ושמונים אלף, וארבעים.

ביד הרב לקח כל הנ"ל על חשבוננו בשתיקתו ואי מחאתו ותוכחה. וביד הרב לעורר להזהיר ולהתריס בעת התפלה, לפני קריאת התורה, בסעדה שלישית, בסעדות מצוה, ובכל שאר הזדמנות ולקבל שכר של המבטלין (פנ"ל) עבור אמירת שש מיליון שבע ושמונים אלף וארבעים מצוות שלא עשאן מעולם.

ב

הכזונה יעשה את אחותנו

פעם אחת התנפח הרב הקדוש רב ייב"א זכרונו לברכה מאוסטרך עם הרב הקדוש רבי פנחס מקוריץ זכרונו לברכה, באיזה אסור נכשלים יותר בדור הזה. הרב ייב"א אמר, שהאסור הגדול ביותר עכשו, הוא מה שמדברים בבית הפגנסת דברים בטלים בשעת התפלה, ורבי פנחס אמר, שמכשול גדול יותר הוא מה שבנות ישראל העניות הולכות לבית ה"פריצים" הנכרים למכר להם עופות ודגים ושאר צרכי אכל, כמו שהיה נהוג אז בעיר אוסטרכה, ועלידי כף יש חשש שלא יבואו לידי יחוד. כל אחד מהצדיקים התעצם בדעתו, והרבה בטענות והוכחות לבסס את דבריו, והתאמץ להטות גם את דעת חברו לדעתו. לסוף הסכימו לפתח אחד מחמשת חמשי תורה, והפסוק שיפל עליו מבטם ראשונה יוכיח להם עם מי הצדק. נודמן להם חמש בראשית, פתחוהו, וראו בסקירה ראשונה את הפסוק "הכזונה

את כל אלה צריה אמה לעשות ולפקח עליו דבר יום ביומו, ואם אמה עושה כן אשריה בעולם הנה וטוב לה לעולם הבא כי אף אם לא יציתו לה יצאת ידי חובתה וגם אמה מקבל שכר נגדם כמבאר בילקוט דברים (תשצג) דמי שמוכיח לחברו נוטל ברכת אותו המתנבט, ואם יקבלו ממה אדרבה לזכותה יעלה גם זכותם.

ואם שלש אלה לא יעשה הרב והמורה אז כאשר יביאו אלקים במשפט על כל נעלם ידין אותו גם על עברות מתפללי בית-מדרשו ואם היו אצלו חמשים מתפללים יענישו אותו על פשעיהם לכל חטאתם, ואם נכשלו חס ושלום בפרט אחד של חלול שבת אף שהוא כשלעצמו הנה שומר שבת בכל פרטיה ודקדוקיה יגלגלו עליו חמשים חלולי שבת העולים במשך השנה 2,500 חלולי שבת וזהו עבור מכשול יחידי ואם בארבעה וחמשה נכשלו יעלה לסך 125,000 חלולי שבת וכחשבון הנה בעבור מכשול בהלכות נדה, ובעניני צניעות, וגזל, וכשרות, וספורי לשון הרע, וקללות, וליצנות, רבית והשאר.

בואו חשבון:

ונעשה חשבון לענני עברה של בטול אמירת אמנים כראוי בכוננה הראויה על-ידי שיחה בעת חזרת הש"ץ ואמירת קדיש עד כמה יעלה חובת הרב והמורה, חשבון האמנים של שלש תפלות שביום עולים בערה למאה ומעלה, ובבית-המדרש קטן שמתפללין שלשים מתפללים והמועט (14) אנשים אין נזהרין באמן (בין אם משיח בין אם יושב ודומם) יעלה: ביום אחד לבד לחשבון 1,400 אמנים - שבוע אחד 9,800 אמנים - חדש אחד

39,200 אַמנים - לְשָׁנָה אַחַת בְּלִבָּד 470,400 - לְחֹמֶשׁ שָׁנִים
23,520,000.

הַגַּע עֲצָמָה בְּבֵית־הַמִּדְרָשׁ שֶׁבִטְלוּ לֹא יוֹתֵר מִמִּסְפַּר הַקָּטָן שֶׁל
14 אֲנָשִׁים עֲנִית אֲמֵן כְּדָבְעִי (וְחֻשְׁבוֹן זֶה כְּמַעֲט אֵין בֵּית־הַמִּדְרָשׁ
שֶׁיִּנְצַל וְאֵף בְּמִקְוֹמוֹת שֶׁאֵין אֲנָשִׁים קְבוּעִים מְכַל מְקוֹם פַּעַם זֶה
מִבְּטֵל וּפַעַם שְׁנִי) וְהָרַב הַמּוֹרָה בְּבֵית־הַמִּדְרָשׁ לֹא מָחָה כְּדָבְעִי
מִתּוֹסָפִין לְחֻשְׁבוֹנוֹ בְּמִשְׁךְ חֲמֵשׁ שָׁנִים בְּלִבָּד:

שְׁלֹשָׁה וְעֶשְׂרִים מִיָּלְדִין, נְחֵמִישִׁים וְשִׁתִּים אֶלֶף
עֲבָרוֹת שֶׁל בְּטוֹל אֲמִירַת אֲמֵן, וְאִם יֵשׁ 28 אֲנָשִׁים שֶׁאֵין עוֹנִין
כְּרֵאוּי (שֶׁהוּא שְׂכִיחַ מְאֹד) וְהָרַב לֹא מָחָה עוֹלִין לְחֻשְׁבוֹנוֹ:
47,040,000. וְאַחַר עֶשֶׂר שָׁנִים יַעֲלֶה לְחֻשְׁבוֹן: 94,080,000.
שֶׁהוּא תִשְׁעָה מִיָּלְדִין וְאַרְבַּע מֵאוֹת וְשִׁמּוֹנָה אֶלֶף אֲמִנים.

וְעַכְשָׁיו הַתְּבוּנָה קָצַת מֵהַ שְׁעוֹלִין עַל חֻשְׁבוֹן רַב קֵהֵלָה קִטְנָה
שֶׁלֹּא נִמְצָא בָּהּ מִבְּטָלִין אֲמִירַת אֲמֵן יוֹתֵר מֵאַרְבַּעַת עֶשֶׂר אֲנָשִׁים
(14) וְכִשְׁלֹא מָחָה בָּהֶן מִתּוֹסָפִין עוֹנוֹתֵיהֶם עַל חֻשְׁבוֹנוֹ סָף
47,040,000. וְזָכַר וְאֵל תִּשְׁכַּח מֵהַ שְׂכָתוֹב בְּאוֹר צְדִיקִים (דָּף יא.)
שֶׁעָבוֹר אֲמֵן אֶחָד שֶׁיִּבְטֵל מִלְּעֲנוֹת כְּרֵאוּי צְרִיף לִירֵד לְשֹׂאוֹל
תַּחְתִּית מְדוֹרָה הַתַּחְתּוֹנָה שֶׁל גִּיהֵנָם, וְלִפִּי חֻשְׁבוֹן סָף אֲמֵן שֶׁלֹּא
עָנָה דְּנִין אוֹתוֹ בְּסָף הַהוּא בְּגִיהֵנָם, וְאֵין הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא מְנַתֵּר
כָּל שֶׁהוּא לְבַד אִם עָשָׂה תְּשׁוּבָה עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד.

וְלֵאדָּה אִם מְחִיתָ וְהוֹכַחְתָּ כְּדָבְעִי מִתּוֹסָפִין לְזְכוּתָהּ בְּשִׁכְרָה
גַּן־עֵדֶן סָף 47,040,000 זְכוּת, כְּמִבְּאֵר בְּיַלְקוּט דְּבָרִים תִּשְׁנַג.

טוב כמבאר בפוסקים (מגן אברהם קנו ושאר אחרונים) ואם לא עשו כן נענשין גם על פשעי וחטאי חבריהם, קרוביהם, ביתם ונרעם, ורב מורה צדק שהשפעתו מרבה מזה ומצודתו פרושה על בני א-ל חי מקבל אחריות גם עליהם.

זאת אומרת שתחת להיות שמח וטוב לב כשכבודו מרבה אצל העם הנה צריף להיות בצער ויגון כי ככל שמתנספין הספסליו נתנספין עליו עברות, הא כיצד? רב שיש לו בית המדרש עם מתפלליו עליו לסדר שעורין בהלכות שבת, בהלכות גדה, ושאר הלכות השכיחות ולדרש להם מדי שבת בשבתו וחס בחסו דברי כבושין והתעוררות לקיים המצוות ולהתרחק מפרצי הזמן המרבים וחובת הרב כפולה ומשלשת.

(1) להודיע להם האסור והמתר כי בדליכא ידיעה ליכא קיום, ולא לבד דינים המפרשים בשלחן-ערוך אלא גם ובקור דינים השכיחים ואינן מפרשין בשלחן-ערוך, וכמו-כן מחיב להודיען האסור והמתר בדברים הנוגעים: לצניעות המלבושים - תהלוכי הבית, פשרות - שעטנז - גנבה וגזלה - שקר - אונאה - מסיכה - משא-ומתן באמונה - קביעת עתים לתורה - ברכות ותפלות בשפה ברורה ובכננה מעלה - תולעים בפרות וירקות - לשון הרע - ליצנות - תפליון - מזוזות - מעשר - חנוף לתורה, יראת-שמים ומדות טובות, ומדת הסתפקות, וכו' הבנות - פה טהור - הסתכלות בספרים חיצוניים הנקרא ביכער - וגם חמר כלי המשחית טלויזיה - דיגי יחוד - ושלא לשיח בעדן אמירת שמונה-עשרה וקדיש - וחמר אסור שיחה בטלה בבית המדרש -

חובת מחאה לכל יחיד באם רואה שכנו משיח בעת קדיש
ושמונה עשרה וכיוצא.

(2) צריך להציע להם חמר העגש של גיהנם, ומלאכי חבלה,
כף הקלע, ועולם התהו, וגלגול בדומם צומח חי ומדבר מאות
שנים, ושאל תחתית וכיוצא, וכן לעמתו גדל השקר לצדיקים
וצדקניות בגו' עדן, וכמו שנהגו בן המוכיחים בכל הדורות כמו
הגאון מורנו רבי יהונתן איבשיץ זצ"ל, והמגיד מדובנא זצ"ל,
והחפץ חיים זצ"ל שכל ספריו מלאים מזה ועל ידי זה החזירו
אלפים ורכבות מישראל לדרך החיים וכן הגאון הצדיק מורנו רבי
הלל מקאלאמייע זצ"ל והגאון הצדיק רבנו חיים סופר זצ"ל,
ועוד. וכן קימא לו בש"ס (סנהדרין) שאם התרה לאחד שלא
יעבר אינה התראה עד שיאמר לו במפרש עברה הבאה על חטא
זו.

(3) אחר כל הנ"ל החוב על רב המורה להוכיח בשעת מעשה
כשרואה שחוטאין הטבע אנושי לשפח (וכדקמא לו דבעינן
התראה תוף כדי דבור דוקא) לדגמא:

אם רואה שני אנשים (או יותר) משיחין זה לזה בעת חזרת
הש"ץ, או קדיש, או קריאת התורה צריך להשתיקן על אתר ואם
לא הועיל צריך לעוררן עוד הפעם גדל העגשים המעטדים
להעובר הן בעולם הזה והן בעולם הבא, ואם כבד עליו הדבר
צריך למנות אנשים לכה, וגם לעורר הנזקרים והמזדקנין על
חייבן הפרטי למחות בשכניהם וחבריהם המספרים בעת דיש
ושמונה עשרה ואין עונין אמן בהגן.

המביאין לחיי העולם הבא וגם לגדול הדור מורנו הרב שלמה לוריא זצ"ל הנה לו מוכיח כמו שכתב החיד"א, כי אין אדם רואה נגעי עצמו. ואקנה שכבודו יספיק לדברי הנאמרים בכונה זכה לקיים מה שצונו הבורא יתברך שמו, וגם כי ידענא שכבודו השפעתו מרבה ואם מונע התוכחה להם, וגם אני אמנע את עצמי מלעוררו על הדבר אז יגוללו עלי כל חטאי החוטאים בנפשותם מטעם כל שבידו למחות, וכיון שבדי למחות בכבודו, וכבודו בידו למחות לרבים הפל על כתפי רובץ, ועל-כן מצאתי חובה לנפשי לצאת בכותבת הגס ליתובי דעתא דיזה.

הנה כבוד שם תפארתו הממלא תפקיד של רב המורם מן העם אם יתבונן היטב במצבו יבין בטוב כי "רבנות" אינו שררות כלל אלא עבדות (כדברי חז"ל) ולא כמו שנראה לעין העולם שהיושב על פסא רבנות רק לקליטת כבוד הוכן ממלכתו, לא ולא! כבר כתב בעל חפץ-חיים זצ"ל כי כבוד מחלקים ביום שכלו כבוד, ואמתת הדברים כי מי שהפליג משאר העם בחקמתו ויראתו עליו רבצה המלאכה הפבדה לרעות צאן קדשי ה' מטעם שבתבונתו ויראתו ידע להדריה את העם אשר יעשון והדרה ילכו בה, והכבוד שמחלקין לו הינו כדי שיהיה מוראו מטלת על הבריות ויוכל להשיג מטרתו שאלמלא מוראו מי יאבה לו או ישמע אליו.

דעו כי לא לחנם אמרו חז"ל "אוי לו לרבנות שמקברת את בעליה" ולא על חנם ברה הגאון יעב"ץ זצ"ל "שלא עשני אב"ד" בכל יום, והגאון רבנו עקיבא איגר זצ"ל רצה להפטר

ממשרת הרבנות שלו כמה פעמים (עין אגרות סופרים) וכל גדולי ישראל ברחו מזה יותר מבורח מן האש (וגם בעל מחצית השקל בן) ולא משום שפחדו שיכשלו בכבוד המדמה או גאות כי היו ענוים ושפלים בעיני עצמם כעשבי השדה, אלא שרצו מגדל האחריות הרובצת על מנהיגי ישראל, כי אשמות העם תלויים בראשיהם (עין רש"י דברים על הכתוב ואשימם, ויבליקוט דברים תתכ) זאת אומרת כי לא כהרי ההדיוט הרי הרב ומורה, אדם פשוט אחראי על עצמו ואשתו וביתו כמבאר בשבת (דף ד): אבל רב ומנהיג אחראים גם על הצבור, ולא משום שרב ומנהיג גרוע חס ושלום מהדיוט אלא אדרבה כמו שאבאר.

כל איש ואיש מזרע ישראל קבל על עצמו בארבעים ושמונה בריתות להיות אחראי גם על ישראל אחיו שיקימו המצוות שבתורה ויתרחקו מהעברות, ומהאי טעמא אחד מוציא חברו (כמבאר בראש השנה פרק ד) וכל זה מבאר בש"ס סוטה, וערבות זו יתבאר על-ידי חכמינו וזכרונם לברכה שהוא התוכחה ומחאה כאשר רואה חברו עובר על אחת מהמצוות המפרכשות בתורה בלי הבדל בין עברה חמורה שבתורה שענשו בסקילה לבין מצנה קלה של סופרים הפל קבל עליו בארבעים ושמונה בריתות והבטחות ולא לבד זו אלא שקבל גם ערבות על ערבות של חברו דהינו דמי שאין ביזו למחות ויודע בחברו שביזו למחות התחייבותו לעורר חברו למחות, מיהו חובת התוכחה ומחאה לפי גדל השפעת האדם על הזולת.

ולאור זה פשוטי העם אחריות ביתם עליהם וגם קרוביהם וידידיהם שלבם גם בהם שמחייב להוכיחן בראות בהם מעשה לא

ומזוני רויחא ויתקרב הגאולה שלמה במהרה בימינו אמן. (ספר הפנים, דף ה: הקדמה ב)

אם תלמיד מוחה ורבו אינו מוחה – לעתיד התלמיד גבוה מרבו

(צ) הבאתי דברי התוספות הנפלאים (בבא בתרא דף י: דבור המתחיל עליונים) דרב יוסף ברה דרבי יהושע בן לוי שראה עולם הפוך עליונים למטה ותחתונים למעלה, פרש רבנו חננאל דאמרי הגאונים שקבלה בידם רב מפי רב דעולם הפוך הינו שראה שמואל דהנה יתיב כמה דרב יהודה תלמידה משום דמחה ברבו שמואל בפרק כמה בהמה (שבת דף נה.) גבי ההיא אתתא דאתיא כמה דשמואל ולא אשגח בה, אמר לה רב יהודה לית לה למר אוטם אָזְנוּ מוּעַקַת דל וגו', עד כאן לשונו, והוא אים ונורא.

פָּרָק ח

א

הַעֲתָקוֹת מִכְתַּב־תּוֹכְחָה מֵרַב... לְרַב...

לְכָבוֹד יְדִידִי וְרַעֲי כָּאֵח לִי דְבוּק בְּקִירוֹת לְבָבִי אֵלָיו צְמָאָה
נִפְשִׁי כְּבוֹד הָרַב הַגָּאוֹן הַצַּדִּיק הַמְּפָרָסֵם בּוֹצִינָא קְדִישָׁא חֲסִידָא
וּפְרִישָׁא כְּבוֹד שְׁם תְּפָאֲרָתוֹ מוֹרְנוּ הָרַב שְׁלִיט' א.

אַחֲרֵי דִרְרָף מְבוֹא הַחַיִּים וְהַשְּׁלוֹם אָבוֹא כָּאֵן בְּמִכְתַּב תּוֹכְחַת
מְגַלָּה מִתּוֹךְ אֲהָבָה מְסַתֶּרֶת וּבַל יִחְשְׁדָנִי כִּי בָּא הַדְּבָרִים מֵרַב פַּעַם
וְטִינָא בְּלֵב חֵס לִי מְדַבְּרִים כְּאֵלוֹ בְּפִרְט לְכָבוֹד קְדֻשָׁתוֹ הַחֲכִיב עָלַי
כְּנִפְשִׁי מִיָּמִים יְמִימָה, אוֹלָם הִיא הַנּוֹתַנָּת כִּי הַתְּבוּנָנְתִּי קָצַת בְּדַרְכֵי
הַתּוֹכְחָה גְּדֹל חִיּוּבָם וּפְחַד עֲנָשָׁם וּמִמָּשׁ פְּחַד וְרַתַּת עָלָה בְּכָל גּוּפִי
עַד הֵיכָן הַדְּבָרִים מַגִּיעִין, וְשָׁכַל הַגְּדוֹל מִחֲבָרוֹ גְּדוֹל אַחֲרֵיּוֹתוֹ עַל
הַכָּלָל, וְיִדְעָתִי גַם יִדְעָתִי כִּי כְּבוֹד שְׁם תְּפָאֲרָתוֹ גְּדוֹלָה הַשְּׁפָעָתוֹ עַל
הָרַבִּים מִכְּמָה צְדָדִים וְאַפְנִים, וְכִפִּי יִדְעָתִי אֵינוֹ מְנַצֵּל עֲתוֹתָיו
הַמְּסַגְּלִים לְהוֹכִיחַ בָּהֶם הַבְּרִיּוֹת וְתַחַת זֶה מְתִיגֵעַ בְּתוֹרָה וּבַעֲבוּדַת
הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְאַף שֶׁיִּדְעָנָא כִּי כָּל דְּרָכָיו קֹדֶשׁ לֵה' מִכָּל מְקוֹם לֹא
אֲמַנֵּעַ לְהוֹדִיעַ לְכָבוֹד קְדֻשָׁתוֹ אֵת אֲשֶׁר עִם לְבָבִי לְהַסִּיר מֵעָלַי גְּדֹל
הָאַחֲרֵיּוֹת שֶׁל הָאֵינוֹ מוֹכִיחַ בְּמִקוֹם הָרְאוּי וּבְתוֹכְחָה הַלּוֹא קִיָּמָא לָן
(בְּמַגּוֹ אַבְרָהָם סִימָן קנ"ו) דְּאַפְלוּ תְּלַמִּיד לְרַבּוֹ מְחַיֵּב לְהוֹכִיחַ, וְשַׁלְמָה
הַמְּלִךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם הַעִיד הוֹכַח לְחֻכְם וַיֵּאֱהָבֵהּ, וְאוֹמֵר נְאֻמָּנִים
פְּצִיעֵי אוֹהֵב. וַיִּדְוְעִים גַּם דְּבָרֵי רַבִּי עֲקִיבָא שֶׁהַעִיד עַל עֲצָמוֹ כִּי
הוֹסִיף אֲהָבָה לְמִי שֶׁמוֹכִיחוֹ וְכֵן דְּרָכֵי הַחֻכְמִים בְּיִוְדָעִם כִּי אֵלוֹ הֵם

יעזרו לשוב אל ה' אלקינו ואיש את שקוצי עיניו ישליכו ואת גלולי יצרו הרע יעזבו ויבחר בדרך הטוב אשר צננו אלקינו ללכת בה.

ולא איש אחד ולא שנים יעשו זאת כי מה תועלת לעם בשוב היחידים כי התועלת להם לבדם ומה בצע לתשובה אחרי שרב העם אינם חוזרים בתשובה, אלא כל ירא וחרד את דבר ה' צריך לאסוף אנשים ריקים ופוחזים אשר לא ידעו את משפטי ה' אלקי השמים זה עשרה וזה עשרים ולדרש להם את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון ולקרבתם אל אביהם שבשמים ובזה תעלה ארוכה ומרפא למכותינו ולצרותינו ויתקדש שם שמים בין המרבים ובין היחידים והמעטים הנשארים מהם יראו וכן יעשו ואלו המחזיקים בדת להקיימה ולהרימה הם הנקראים עמודי שמים והם מצוקי ארץ והם המעמידים את כל העולם בלו ויש להם זכות כמשה רבנו עליו השלום בדורו אשר זכה וזכה את הרבים והם המוציאים קר מזולל ויש מאין והם שתפין לבורא יתברך ויתעלה בבריאת העולם ובהעמדתו. אבל לומר כל אחד רב או רבי שלום עליה נפשי ולהסגר בתוך ביתו ללמד או לעסק בחפצי שמים לא זו הדרך הרצויה בעיני ה' כי אינו דומה הזוכה לקנות לעשות נפשות הרבה ולקרובן תחת בנפי השכינה כמו שהוא מזכה את נפשו יחידה והאחרים בהמות ירעו ומי יודע אם אינו עתיד לתן את הדין וחשבון על ככה אחר שהיה בידו להשיב רבים מעון ולהציל לקוחים למנות מרב רשעתם ולהחיות את נפשם בחנו ובחסדו אשר חננו ה' ולא עשה

הנה הוא גורם את כל הרעה אשר תבוא חס ושלום אחר שלא הזהירם וזה שאמר יחזקאל הנביא עליו השלום ולא דברת להזהיר רשע מדרכו הרשעה לחיתו הוא רשע בעונו ימות ודמו מיִדָּה אבקש, וכתיב וממקדשי תחלו ואמרו חכמינו זכרונם לברכה בגמרא אל תקרי וממקדשי אלא ממקדשי ואף על פי שלא היה בידם למחות שהרי אמרו חז"ל אם לפניך גלוי לפנייהם מי גלוי וכו' עם כל זה פכיכול חזר בו ונגזרה עליהם הגזרה והתחילה הפרעניות מהם כדכתיב וממקדשי תחלו ויחלו באנשים הזקנים אשר לפני הבית.

וזה היה דבר כל החסידים הראשונים אשר היו מקהילים קהלות ברבים לדרש להם את דבר ה' את חקיו ואת משפטי ומורה להם את הדרך ילכו בה ונמצא זכות כל אותם תלמידים או אנשים הנאספים עמו תלוי באותו רב או רבי ושכרו גדול במאד מאד שאין לו ערך וקצבה אשר עין לא ראתה, עד כאן מסדר היום.

והנה כל האריכות הגלות המר בעוונותינו הרבים הוא בחטא הזה שמדברים בעת התפלה כמובא הרבה מגדולי ראשונים בספר הזה והוא אסור גדול וחמור וענשו גדול מאד מכל הענשין רחמנא לצלן כמבאר בזהר הקדוש פרשת וילך וענתה השירה וכו' והחטא הזה הוא קל מאד עתה בעוונותינו הרבים, על כן הוא מצוה וחיוב גדול ללמד וללמד בספר הזה בפני הרבים גם השגי הקדמות כמה פעמים הם מוסר גדול עד כי גדול יחדלו ושכרם יהיה כפול מן השמים וכל אחד ואחד מישראל יתברך בבני חיי

והנה נמצא בספרים הקדושים ורבים העתקתי בספר הזה אשר כל האריכות הגלות הוא בחטא הזה שמדברים בעת התפלה ואפשר לומר שזה פונת הפסוק (תהלים קז) תעו במדבר בשימון דרף, הינו הולכים מדרף הטוב לדרף עקם ותועה שמדברים בעת התפלה ומחמת זה עיר מושב לא מצאו. אבל כשישובו מהחטא הזה ויזריכם בדרף ישרה ללכת אל עיר מושב בזכות זה יתקרב הגאלה שלמה במהרה ונבוא לארצנו הקדושה.

(פט) והחיוב מטל על כל בודעת ויראת השם נוגע בלבו שילמד ויבין גם להנבער מדעת שישמר אלה הדברים אמרידעת הנאמרים פדיו וכדת ובפרט הלומדים בפני רבים. וזה הלשון (בסדר היום) בתשעה באב בשעת מנחה וכו' ונתארף הגלות כלכף ועוד ידו נטויה ומתחדשים עמו צרות רעות ורבות ואין איש משים על לב לקרא בשם ה' ולקבץ ולאסוף את החרדים את דבר ה' בכל עיר ועיר בכל מדינה ומדינה לאמר עד מתי יהיה זה לנו למוקש.

יש לנו עינים ואין אנו רואין את הצער הגדול הזה הבא עלינו ונחלל שם אל הינו הלא אל הינו? תברך ויתעלה מלא רחמים וארף אפים ומדתו להיטיב עם בריותיו וכל שכן עם ישראל אנשי סגלתו ובני בריתו זרע עבדיו אברהם יצחק ויעקב עליהם השלום כל שכן פי אליו, כפיכול, מגיע צרותינו פדכתוב בכל צרתם לו צר ואיך יתכן שיהיה הוא הרועה בכל הרעה הגדולה הזאת חלילה. אין זאת כי מאד צר לו הענין הזה והוא כפיכול מתאונן ומתאבל על פכה והוא מחפה ומצפה מתי תהיה ישועתנו ויוציא אותנו מאפלת גלותנו לאור כמו שנאמר לכן יחפה ה'

לחַנְנֹכָם וְכוּ' וּמִי מַעֲכָב עַל יְדוֹ הֲלוֹא הוּא הַמְשַׁדָּד מֵעֲרֻכּוֹת הַשָּׁמַיִם
 מִהַעֲדָה מַלְכֵינּוּ וּמִהֶקֶם מַלְכֵינּוּ מִשְׁפִּיל וּמְרִים וְכַרְצוֹנוֹ יַעֲשֶׂה בַשָּׁמַיִם
 וּבְאָרֶץ וְאִין מִי יֹאמֶר לוֹ מָה תַעֲשֶׂה וּמָה תַפְעֵל כִּי כָל דִּיְרִי אֶרְעָא
 כְּלָא חֲשׁוּבִין וְכָל צָבָא הַשָּׁמַיִם נִרְתַּעִין מִפְּנֵי זַעְמוֹ וּמִתְאַוִּים
 וּמִשְׁתַּוְּקָקִים לַעֲשׂוֹת דְּבָרוֹ כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר גְּבוּרֵי כַח עוֹשֵׂי דְבָרוֹ
 כְּלוּמַר אַף־עַל־פִּי שֶׁהֵם גְּבוּרֵי כַח יֵשׁ לָהֶם מִמְּשָׁלָה וּגְבוּרָה
 בַּתְּחִלָּתוֹנִים שְׁכָל אֶחָד שׁוֹלֵט עַל אַמְתּוֹ עִם כָּל זֶה עוֹשֵׂי דְבָרוֹ
 מִשְׁעַבְדִּים הֵם תַּחַת מִמְּשָׁלָתוֹ וּמֵאֲמָרוֹ.

וְאִם הֵם גְּבוּהִים הוּא גְּבוּהָ עֲלֵיהֶם כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב כִּי גְבוּהָ מֵעַל
 גְּבוּהָ שׁוֹמֵר וְכוּ' וְאִם־כֵּן מִי מַעֲכָב שׁוֹרֵת הַדִּין מֵעַכְפָּת כִּי הוּא
 הַצּוֹר תָּמִים וְכוּ' פְּעָלוֹ וְהוּא כָּתוּב בַּתּוֹרָתֵנוּ הַתְּמִימָה אִם בְּחֻקֵּי
 תַלְכוּ וְכוּ' וְאִם לֹא תִשְׁמְעוּ וְכוּ' וְאִם הִבִּיא עֲלֵינוּ אֵת כָּל הַרְעָה
 הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת בְּדִין וּבִישָׁר הִיָּה כִּי אֲנַחְנוּ עֲזוּבֵנוֹ אוֹתוֹ וְאֵת בְּרִיתוֹ
 וְהוּא גַם־כֵּן הַשְּׁלִיכְנוּ מֵעַל פְּנֵיו כְּדָת וְכַשׁוּרָה וְאִם יָבוֹא עִתָּה בְּרַב
 רַחֲמֵי כִּי נִכְמְרוּ עֲלֵינוּ לְקַרְבְּנוּ אֵלָיו יֵשׁ לְמִדַּת הַדִּין פִּתְחוֹן פֶּה
 שְׁחַס וְשָׁלוֹם עוֹשֶׂה תּוֹרָתוֹ פְּלִסְתֵּר דְּכִינּוֹ דְּעֲדִין אֲנַחְנוּ וּבְגִינּוּ
 מִטְּבָעִים בְּבִץ רְגְלֵינוּ וְלֹא שְׁבָנוּ עַד ה' עוֹשֵׁנוּ אִין דָּת נְדִין נוֹתֵן
 שְׁתַּעֲלֶה אַרוּכָה לְמַכְתְּנוּ אֵלָא אֲדַרְבָּא לְסַפּוֹת חֲרוֹן אַף ה' עַל
 שׁוֹנְאֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁהוּא מְבַקֵּשׁ אֶהְבְּתֵנוּ וְאֲנַחְנוּ מִתְּרַחֲקִים
 מֵעָלָיו אֵלָא שֶׁהוּא מְרַחֵם עֲלֵינוּ כְּאֵב עַל־בְּנִים וְאַף־עַל־גֵּב דְּאָנוּ
 סוֹרְרִים בְּנִים אֲנַחְנוּ וְאִינוּ מוֹנֵעַ מִמֶּנּוּ כָּל דְּבָר וְעַנְיָן בְּהִיּוֹת
 בְּגִלוּתֵנוּ וְכְמוֹ שֶׁכָּתוּב וְאַף גַּם זֹאת וְכוּ' וְהוּא עוֹנֶה אוֹתֵנוּ בְּכָל
 קְרָאנוּ אֵלָיו וְאִם־כֵּן אִיךָ לֹא יַעֲזוּר כָּל אָדָם אֵת לְבוֹ לומר בְּשִׁלְנוּ
 הַרְעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת נַחֲפָשָׂה דְּרַכִּינוּ וְנַחֲקָרָה וְגו' וְאִישׁ אֵת רַעְיוֹ

שמה שעשה עשה על־פי הדין שכן הדין לעשות לכבודו ולא לצד
מדת חסידות ולפי זה פיון שהוא מצד הדין אמ־כן כל אדם מחיב
לעשות כן ואין להתחשב כלל למה שיאמרו הבריות אם הדבר
נוגע לכבודו יתברר שמו ולכבוד תורתו הקדושה. (ויזאל משה
בהקדמה, דף יב)

(פג) בתוספות מסכת בבא בתרא (י: דבור המתחיל עליונים למטה)
פרש רבנו חננאל שאמרו הגאונים קבלה בידם רב מפי רב שעולם
הפיוף הינו שיתייב שמואל קמי רב יהודה תלמידו משום שמחה
בשמואל בשבת נה. פוק חזי עד היכן הדברים מגיעים.

אמירת תוכחה דוחה סעדה שלישית

(פד) רב הדורש לעם חגי האלקים ולהכניס בלבכם
יראת־שמים ונתאחר לבוא לבית־המדרש לא יניח הדרשה
בשביל סעדה שלישית לפי שלמוד תורה ויראת־שמים לרבים
קדם לכל המצוות שבתורה. (שלחן־ערוף הגר"ז ארח־חיים רצ,
ד)

תכן דרשת הרב - יהיה דברי מוסר

(פה) עקר הדרשה צריך שתהיה ללמד את חגי האלקים ואת
תורותיו... וגם להמשיך לב השומעים באגדה המדרשיים ליראת
השם למנעם מחטא לפניו יתברר שמו ובתשובה ולא יכון
להראות את עצמו שהוא חכם ויודע לדרש פסוק או מאמר בכמה
פנים. (ב"ח סימן רצ, ושיגרי כנסת הגדולה)

(פו) עקר הדרוש יהיה להזהיר להמון ישראל את כל תקף פּרטי העברות שאדם דש בעקביו וענשו וכמה דינים שנכשלין בהם וכמו שפּבר כתבו רבּותא בתראי. (החיד"א במחזיק. ברכה סימן רצ)

(פז) האליהו רבא הליץ על הדרשנים דהבעלי-בתיים כּבר יש להם ספּרים שמתוכם ילמדו דינים ומוסר ואין צריף לדרש ולהגיד להם, ועם האדון הסליחה פי מה דעות יצרו קורא מן הספּר ללשונותם לאיש על העדה המוכיח ומזהיר מה שעוברין עליו ואף זו מן התוכחות שלא למדו ספּר או אינם מקימים. (שם)

מכתב-קדוש להגאון הקדוש רבי ישכר דב מבּלזא זי"ע לעורר הרבנים לעשות

(פח) אני פי מלך שמר מאן מלפי רבּנו הוא אדמו"ר הגאון הקדוש שר התורה מורנו הרב רבי ישכר דב שליט"א אב-בית-דין דקהלת בלז הייתי בצל קדשו פּרשת אמר תרס"ט אחר שגמרתי הקדמה ראשונה והספּר עד נ"ז מאמרים אמר לי אשר יתן לי עוד שני מאמרים לכתב בספּר מלקוטי תורה מהקדוש רבי מאטילע טשרנאבלער זי"ע אמרתי אשר כּבר נכתב שני מאמרים אלו פי זכרתי אותם וכאשר באתי לביתי ראיתי שלא נכתב מהקדוש הנ"ל רק מאמר אחד ומאמר שני לא כתבתי רק עין עוד שם סוף הדרכה ז' על-כן כתבתי נוסף עוד שני מאמריך ועוד מאמרים לקיים מצוה לשמע דברי חכמים.

(עא) הצדיק אינו נותן שנה לעיניו ביום ובלילה עד שמוכיח
הרשעים ומביאם שישוּבו בתשובה. (זהר הקדוש, חלק א, כ:)

(עב) המונע מלהוכיח הרבים הוא חטא גדול ואין מספיקין בידו
לעשות תשובה בתור ענש על גדל חטאו. (רמב"ם הלכות
תשובה, פרק ז, הלכה א)

(עג) הטעם שגדולי הדור נתפסים על עון הדור על שלא מחו
ברשעים. (מדרש תנחומא משפטים)

(עד) מי שאינו מוכיח לכבוד שמים וכאשר הדבר נוגע לכבוד
עצמו או כבוד קרובו, ידידו ורעו, מוכיח נענש בכפלים.
(סנהדרין קג:)

(עה) מי שקחש מלמחות ברבו מטעם כבוד רבו נלקה ביוצא בו.
(מדרש תנחומא חקת)

הדברים מגיעים דשמואל שהיה גדול הדור הצרף לסבל
עלבון בעולם הבא שישב לפני תלמידו רב יהודה כתלמיד לפני
רבו משום עבדא יחידית שמחה רב יהודה בשמואל רבו.

(עו) מבאר בש"ס (סנהדרין קא:) שירבעם בן נבט זכה למלכות
על שהוכיח את שלמה המלך עליו השלום.

(עז) צריך לדרש מדברים שנכשלו בהם יותר מלדרש להם
פשטים. (פרייחדש יורה דעה סימן פב)

(עח) אמר לה הקדוש ברוך הוא (למדת הדין) הללו צדיקים
גמורים והללו רשעים גמורים (ולפיכך הצדיקים נצולין). אמרה

לו הִיָּה בְּיָדָם לְמַחֹת וְלֹא מַחוּ. אָמַר לָהּ גְלוּי וַיְדוּעַ לְפָנַי שְׂאֵם מַחוּ
 בָּהֶם לֹא הָיוּ מְקַבְּלִין מֵהֶם. אָמְרָה לּוֹ אִם גְלוּי וַיְדוּעַ לְפָנַי לְפָנֵיהֶם
 מִי גְלוּי וּלְפִיכֶף הִיָּה לָהֶם לְמַחֹת וּלְהַתְּבֹזֹת עַל קֹדֶשֶׁת שְׂמָךְ
 וּלְסַבֵּל הַכָּאוֹת מִיִּשְׂרָאֵל. (מְדַרְשׁ תַּנְחוּמָא תַזְרִיעַ ט)

(עט) כָּל רַב שֶׁבִּידוֹ לְמַחֹת וְאִינוּ מוֹחָה כָּל דְּמִים שֶׁנִּשְׁפָּכִין
 בְּיִשְׂרָאֵל נִשְׁפָּכִין עַל יְדֵיו. (יִלְקוּט שׁוֹפְטִים סח)

רַב וּמוֹרָה הַחֲבוּב עַל עַדְתּוֹ – אִינוּ סִימָן יָפָה

(פ) צוּרְבָא מְרַבְּנָן דְּמִרְחֲמִין לָהּ בְּנֵי מְתָא לֹא מִשּׁוּם דְּמַעְלוּ טְפִי
 אֲלָא מִשּׁוּם דְּלֹא מוֹכַח לְהוּ בְּמַלֵּי דְשְׂמַיָא. (כְּתוּבוֹת קה:)

הַגְּאֵלָה תְּלוּיָה בְּדַרְשׁוֹת תּוֹכְחָה

(פא) רָאָה עֵינַי סֵפֶר חֲזִיוֹנוֹת כְּתוּבִים בְּאַצְבַּע מִיַּד הַקֹּדֶשׁ רַבְּנוּ
 הַרְבַּ חַיִּים וַיִּטַּל זְצוּק"ל בְּכַתֵּב יָדוֹ מִמֶּשׁ וְשֵׁם נֹאמֵר דְּרַבְּנוּ
 הָאֲרִיז"ל הִיָּה מוֹהִירוֹ תְּמִיד וּבְחִלּוּם יְדַבֵּר בּוֹ שִׁירְבָה דְּרִשְׁוֹ
 לְהוֹכִיחַ לְעַם וּלְהַחֲזִירָם בְּתִשׁוּבָה וּבְזוֹה תְּלוּיָה הַגְּאֵלָה, וְאִין קִין
 לְשַׁכְּרוּ. (מַחֲזִיק בְּרַכָּה לְהַחֲזִיד"א אֲרַחֲחִיִּים רצ)

הַרְבַּ צָּרִיף לְסַבֵּל וּלְהוֹכִיחַ

(פב) שְׂאִפְשֵׁר לְחַשֵּׁב שְׂמָה שְׁעֵשָׂה אֲבָרְהָם אָבִינוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם
 כֶּף (לְקַבֵּל הַכָּאוֹת וּבִזְיוֹנוֹת עֲבוּר תּוֹכְחָתוֹ) עֲשֵׂה זֹאת מִמַּדַּת
 חֲסִידוֹת שְׁהָרִי חֲסִיד וּפְרוּשׁ מֵתָר לּוֹ לְמַסָּר נַפְשׁוֹ עַל הַמַּצּוֹת אִף
 בְּמָקוֹם שֶׁאִין חַיּוּב מַצַּד הַדִּין לְמַסָּר נַפְשׁוֹ וְלִכּוֹן דִּיק שְׁפִיר וְאָמַר

(נט) המורם מקל האמור דיצא לנו מוסר השכל על כל רב ודין המושל בגבורתו בקהל עזתו להיות עיניו פקוחות על כל דרכי בני-אדם יחיד או רבים איש ואשה שלא יפרצו גדר התורה והמצוות. (שם)

(ס) מוכיחי הדור להחזירם למוטב ממתיקין הדינים ומרבים שלום בעולם, אבל בפשחס ושלום הרע של הדור גובר עד שמקלקל התוכחה והמוסר מזה נתקלקל שלום העולם ועל-ידי זה נעשה גרוש חס ושלום ונעשה מחלקת בעולם. (לקוטי עצות – ערך תוכחה)

(סא) בדורו של נח היו עוד צדיקים ונמחו עם הדור משום שלא מחו, ונח מחה ונצל. (החיד"א בחומת אגף פ'רשת נח)

מה שיש מרגיעין רוחם שאין צריך למחות שמתיראין מהעוברי עברה ועל ידי זה פהותרא להם לחנוף לכל שיש לו יד ושם אצל שום שררה מזה תפוג תורה, ומבטלין לא תגורו שנאמר במקום דאיכא ממה ליראות (רמ"ש בנדה סא) והוא טעות גמור, דאין היתר רק בברי היזקא ולא זולת (פתחי תשובה יורה דעה סימן של"ד בשם בכור שור)

(סב) גדול הרודה רינים ומקיים לא תגורו יזכה למחצת פינתם המקנא ורעה אליו לא תאנה. (פתחי תשובה סימן שלד בשם בכור שור)

(סג) מי שרואה עוברי עברה ואינו מוחה עובר בשלשה לאוין. (זהר הקדוש, חלק א, דף רלט:)

(סד) על־ידי מניעת מחאה לומדים הכשרים לעשות כמעשה הרשעים (ונעשה כעין מנהג ישראל תורה) נמצא שענש עוברי עברות המחריבין על חשבון הרבנים שמונעין המחאה. (רש"י סוטה מא:)

(סה) עברות של ישראל תלויים בראשיהם. (ילקוט דברים תתב, וילקוט יחזקאל שמא)

(סו) רשע שמת בשביל חטאו ולא הוכיחו הרב על חטאתו דמו נדרש ממנו. (יחזקאל ג)

(סז) תלמידי־חכמים מתים בקצירת ימים על שאינם נוקמים ונוטרים כנחש על דברי־תורה ויראת־שמים. (אבות דרבי נתן פרק כט)

(סח) רב המוכיח את הרבים עושה קרת־רוח לפני קונו. (תנא דבי אליהו רבה ג)

(סט) רב המחניף למי שמלא עונות בשביל בצע כסף שבגדו ואומר לו "צדיק אתה" ראוי שיבואו עליו כל הקללות שבתורה, אבל מי שמוכיח חברו שיחזור בו נוטל ברכות אותו המתנכח אם קבל עליו וחוזר בו גם הוא מקבל ברכות. (ילקוט דברים תשצג)

(ע) בשעת גזר דין אף־על־גב ששורת הדין שצדיקים ימלטו מן הדין מכל מקום יש מקום למדת הדין להפוך הגזרה רעה גם על ראש הצדיק על־ידי שלא הוכיח העם. (שבת נד. אותיות דרבי עקיבא א)

(נג) כָּל מִי שֵׁשׁ בְּיָדוֹ יְכַלֵּת לְמַחֲוֹת וּמוֹחָה וְנוֹקֵם נְקָמוֹת מִהַרְשָׁעִים בְּעוֹלָם הַזֶּה, הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא כּוֹרֵת עִמּוֹ בְּרִית וְלוֹזְרְעוֹ אַחֲרָיו כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה לְפִינְחָס. (ראשית חכמה, שער הקדשה, פרק יב, בשם הר"י אבוהב זצ"ל)

(נד) מַעֲשֵׂה שְׁפָתַיב הַגָּאוֹן אַב־בֵּית-הַדִּין דְּקוֹהֵלֶת-קֹדֶשׁ דְּעַבְרָעֵצִין שְׁלִיט"א, שֶׁהוּא הָיָה נוֹכַח בְּעַת הַעֲבָדָא וּמִשָּׁם רוֹאִין גַּם-כֵּן כִּי אֶלְמְלֵא הוֹכִיחַ הָרַב עֲדָתוֹ כְּכֹר הָיָה לוֹ תְרוּץ נְכוּן לַגְּדוּן וְהַעֲזוֹן הָיָה פְרוּס עַל הָרַב:

אֶסְפֵּר מַעֲשֵׂה נוֹרָא שְׁאַנִּי בְּעֶצְמִי הֵייתִי עַד רוֹאָה וְעֲדִין אַרְכְּבוֹתִי דָא לְדָא נוֹקְשׁוֹת בְּהַעֲלוֹתִי עַל לְבִי. פַּעַם דָּרַשׁ (כבוד קדשת אדוני אבי מורי הגאון הצדיק זצ"ל השם יקם דמו שנהרג על קדוש השם על-ידי אשכנזים הארורים בכ"ו סיון שנת תש"ד לפרט קטן) דְּרַשָּׁה גְדוֹלָה בְּשַׁבַּת-קֹדֶשׁ, בְּעֵנִין עֲנִיַת אָמֵן וְאָמֵן יְהֵא שְׁמָה רַבָּא וּבְתוֹף הַדְּרַשָּׁה הַזִּכִּיר מְלִיצַת רַבְּנּוּ הַרַמְ"ק זְצוּק"ל שֶׁהָרֵאשִׁי-תְבוֹת מִמְּלִין שְׁתִּיקָה יִפָּה בְּשַׁעַת הַתְּפִילָה הֵן אוֹתִיּוֹת "שִׁיבָה", שְׁמִי שְׁנִזְהַר בְּדָבָר וְעוֹנָה אָמֵן וְאָמֵן יְהֵא שְׁמָה רַבָּא זוֹכָה לְשִׁיבָה טוֹבָה, וְאָמַר מְקַלֵּל לָאוּ אַתָּה שׁוֹמֵעַ הֵן אָבֵל אֵינְנִי רוֹצֵה לְהַזְכִּיר בְּעַל-פִּי הַהֶפֶךְ. לְמַחֲרַת בְּבִקְרָה הָיָה רַעַשׁ גְּדוֹל בְּבֵית-הַכְּנֶסֶת כִּי אֶחָד מֵהַשׁוֹמְעִים דְּרַשְׁתּוּ בָּא וְסִפֵּר שֶׁבְּאוֹתוֹ הַלִּילָה הָיָה חוֹלֵם חָלוּם שֶׁעוֹמֵד לְפָנַי בֵּית-דִּין שֶׁל מַעֲלָה, וְיִצְאָ דִּינוֹ לְחַיִּיב. הַתְּחִיל לְהִתְחַנֵּן לְפָנַי הַבֵּית-דִּין שֶׁעֲדִין לֹא הִגִּיעַ לְשִׁיבָה וְשָׂאֵל לָמָּה יִגְנֹס בְּדִין קָשָׁה. הַשִּׁיבוּ לוֹ שֶׁשָּׂח שִׁיחָה בְּטֵלָה בְּתוֹף הַתְּפִילָה וְלֹא עָנָה אָמֵן וְאָמֵן יְהֵא שְׁמָה רַבָּא. הַשִּׁיב לְפָנַי הַבֵּית-דִּין שֶׁל מַעֲלָה שְׁלֵא יַדַּע מַחְמֵר הָאֶסוּר, אֲזִי הַתְּרַגְּזוּ עָלָיו אֶחָד מִיּוֹשְׁבֵי

הבית־דין איף אַתּה אומר דָּבָר כְּזֶה וְהָלוֹא הָרַב דִּין וּמוֹרֵה־צֶדֶק
 שְׁלָכֶם (וְהוּא כְּבוֹד קִדְשֵׁי אֲדֹמוֹר זצ"ל, הַשֵּׁם יָקָם דָּמוֹ) בְּשֶׁבֶת זו
 דָּרַשׁ מֵעַנְיָן זֶה וּבִשְׁם הַרְמֵ"ק וְהוּא זצ"ל אָמַר שֶׁהַשּׁוֹתֵק
 בְּבֵית־הַפְּנִסֵּת וְעוֹנֶה אָמֵן וְאָמֵן יְהֵא שְׁמָה רַבָּא זוֹכֵה לְשִׁיבָה טוֹבָה
 וּמִכְּלָל לֹאֹ אַתָּה שׁוֹמֵעַ הוּא, וְאַתָּה בְּעֶצְמָה הֵייתָ אֶצְלֵ אוֹתָה דָּרַשָׁה
 וְאִיף אַתָּה אומר שְׁלֵא יִדְעַת מַחְמֵר הַעֲנִיָן, אִזּוּ הַבְּטִיט אֶת הַבֵּית־דִּין
 שֶׁל מַעְלָה שְׁלֵילָה וְיִוְדִיעַ כָּל בְּנֵי הַקְּהֵלָה מִכָּל מָה שֶׁנַּעֲשֶׂה עִמּוֹ
 וְיִזְהָרוּ מִכָּאֵן וְאֵילָף בְּדַבְרֵי הָרַב הַדִּין וּמוֹרֵה־צֶדֶק, אִזּוּ יֵצֵא נָקִי
 מִלְּפָנֵי הַבֵּית־דִּין שֶׁל מַעְלָה וְהִיָּה לְחֻרְדַּת אֱלֹקִים.

(נח) מִי שִׁיּוֹשֵׁב עַל כֶּסֶף הַרְבָּנוֹת לֹא יָחוּס עַל עֲצָמוֹ רַק עַל כְּבוֹד
 ה' יִהְיוּ עֲנִיָּנָיו וְלָבוֹ תְּמִיד. (שׁו"ת "כְּתַב־סוֹפֵר" אָבֵן הָעֶזֶר סִימָן
 מז)

(נו) לְגַבֵּי דִין הַיּוֹשֵׁב עַל כֶּסֶף הַהוֹרָאָה לֹא אָמְרִינָן מוֹטֵב שִׁיְהִיו
 שׁוֹגְגִין דָּאִף שִׁיּוֹדַע שְׁלֵא יִקְבְּלוּ עַל סִפְקָ הַמוּעָט שִׁיִּקְבְּלוּ חַיּוּבָא
 רַמִּי עַלָּה לְהוֹכִיחַ. (אֲבָרְהָם אֶזְפָּר לְמַהֲרָא"ף, דָּף כט, אוֹת מ)

(נז) בְּסִפְרֵ הַפְּנִים (דָּף כד, אוֹת מה) מְחָא מֵאָה עוֹכְלֵי בְּעוֹכְלֵי עַל
 רֹאשׁ הַרְבָּנִים הַמִּתְעַצְצִים מִלְתַּקֵּן פְּרָצָה זוּ עַל־יָדֵי תוֹכְחָה
 תְּדִירִית.

(נח) אֵיכָּא חַיּוּב הוֹכְחָה לְחַכְמֵי הַדּוֹר גַּם לְעִיר אַחֲרַת כְּמוֹ שֶׁכְּתַב
 בְּשׁו"ת מַהֲר"ם מִיְנִיץ (סִימָן צח), וְכֵן כְּתַב הַרְשֵׁבָא (חֶלֶק ג, תִּיא),
 וּבְשׁו"ת מַהֲרָא"מ (חֶלֶק א, מה) בְּשֵׁם הַתְּשׁוּבָה שֶׁבְּסִפְרֵ כָּלָבוֹ (סִימָן
 קמב), וּבְשׁו"ת בְּשָׂמִים רֹאשׁ (פא). (תוֹכַחַת חַיִּים – בְּחֻקְתֵּי)

לְעֵתִיד יִתְגַּלְגְּלוּ עָלָיו עֲוֹנוֹת שְׂלֵא עֶבֶר עָלֵיהֶם מֵעוֹלָם

(מד) וּלְסִיּוּם הַדְּבָרִים אֲעֵתִיק מֵה שִׁכְתָּב הַלּוֹחִים הַגְּדוֹל מוֹרְנוּ רַבֵּי חַיִּים סוֹפֵר זַצ"ל בְּסִפְרוֹ הַבְּהִיר שְׁעָרֵי חַיִּים (דף ו:) זֶה לְשׁוֹנוֹ: אוֹי מִיּוֹם הַדִּין וְאוֹי מִיּוֹם הַתּוֹכְחָה בְּבוֹא עֵת מוֹעֵד לְכָל חַי, וְכִי יִפְקֹד ה' עַל מַעֲשֵׂי אָנוּשׁ וְעַל פְּעֻלוֹת אָדָם שִׁיחַפֵּשׁ וַיִּמְצָא כְּתוּב: צַדִּיק זֶה חָלַל שַׁבָּת, חָסִיד זֶה עֶבֶר עַל גְּדָה, יְרֵא־אֱלֹקִים זֶה עֶבֶר עַל נְבִלָה וְטִרְפָּה וְשַׁעֲטָנִי, קְדוֹשׁ זֶה עֶבֶר עַל אֶשֶׁת אִישׁ, וַיִּשְׁתַּמְּמוּ כָּל אַנְשֵׁי אַמּוֹנָה וַיִּשְׁאַלוּ הַלּוֹא הַדּוֹר תָּמִים פָּעֵלוּ, וַיַּעֲגֵהוּ ה' בְּסַעֲרָה: הַלּוֹא הִיָּה בְּכַחַד לְמַחֹת בְּאִישׁ פְּלוֹנִי אֶלְמוֹנֵי רָשָׁע, מִדּוֹעַ לֹא זָכַרְתָּ אוֹתוֹ וְלֹא פָקַדְתָּ עָלָיו אֲשָׁמוֹ וְכוּ', עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ.

הַטּוֹבוֹת הַגְּדוֹלוֹת הַבָּאִים עַל הַמּוֹחִים בְּעַם

(מה) לָמַד אָדָם וְלָמַד, וְשָׁמַר וְעָשָׂה, וְהָיָה סִפְק בְּיָדוֹ לְמַחֹת וְלֹא מַחָה הָרִי זֶה בְּכָלֵל אַרְוֵר – לֹא לָמַד אָדָם וְלֹא עָשָׂה וְלֹא שָׁמַר וְלֹא לָמַד לְאַחֲרִים וְלֹא הָיָה סִפְק בְּיָדוֹ לְמַחֹת וּמַחָה הָרִי זֶה בְּכָלֵל בְּרוּךְ. (וַיִּקְרָא רַבָּה כה)

(מו) מִפְּנֵי מָה זָכָה יִרְבְּעֵם לְמַלְכוּת? מִפְּנֵי שֶׁהוֹכִיחַ אֶת שְׁלֵמָה. (סְנֵהֲדָרִין . קא.)

(מז) יֵאָהֵב אֶת הַתּוֹכְחוֹת, שֶׁכָּל זְמַן שֶׁתּוֹכְחוֹת בְּעוֹלָם נַחַת־רוּחַ בָּאָה לְעוֹלָם, טוֹבָה וּבְרָכָה בָּאִין לְעוֹלָם, וְרָעָה מְסַתְּלָקַת מִן הָעוֹלָם. (תְּמִיד כח.)

(מח) כל המוכיח חִבְרוּ לְשֵׁם שָׁמַיִם זֹכֶה לְחַלְקוֹ שֶׁל
הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְלֹא עוֹד אֵלָּא שְׁמוֹשְׁכִין עָלָיו חוּט שֶׁל חֶסֶד.
(שם)

(מט) כָּל הַיּוֹדֵעַ לְהוֹכִיחַ וּמוֹכִיחַ אֶת הַרְבִּיּוֹת, הַרִי הוּא עוֹשֶׂה
קִרְת־רוּחַ לִפְנֵי קוֹנוֹ. (תָּנָא דְבֵי אֱלִיהוּ רַבָּה ג)

(נ) מִזֶּה (מִפִּינְחָס) יִלְמַד הָאָדָם שְׂיִקְנֵא אֶת קִנְאָת ה' צָב-אוֹת
כְּשֵׁרוּאָה אֵיזָה חֲלוּל הַשֵּׁם אוֹ חֲלוּל הַתּוֹרָה. רֵאָה אֵיךְ הַחֲזִיק לוֹ
הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ טוֹבָה וְחַנּוּת וּבְרִית שְׁלוֹם, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. (שְׁל'ה
הַקְדוּשׁ בַּעֲשָׂרָה הַלּוּלִיּוֹת)

(נא) כָּתַב הַרְמ'א בְּיִוְרֵה-דְעָה (שֶׁלֶד בְּסוּפּוֹ) וּבְחֻשׁוֹן-הַמִּשְׁפָּט (סִימָן
יב) מִתְשׁוּבַת מִהַר"י וַיֵּל (סִימָן קנז) דְּנִהְגוּ עֲכָשׁוּ שְׁלֵא לְמַחּוֹת
בְּעוֹבְרֵי עֲבָרָה מִשׁוּם שְׂיֵישׁ סִפְנָה בְּדַבָּר, מִזֶּה דָּשׁוּ רַבִּים וּכְהַתְרָא
דְּמוֹ לָהֶם לְחַנּוּף לְאֲשֶׁר לוֹ שֵׁם וַיֵּד קִצָּת אֲצֵל שׁוּם שְׂרָרָה אוֹ שְׂאָר
תְּקִיפּוֹת אַף-עַל-גַּב דְּלֵא בְּרִי הַזְקָא, עַל-כֵּן תְּפּוּג תּוֹרָה. וְלַעֲנִיּוֹת
דְּעֵתִי טְעוֹת גְּמוּר הוּא זֶה וְדַבְּרֵי מִהַר"י וַיֵּל לֹא נֶאֱמָרוּ אֵלָּא בְּבָרִי
הַזְקָא וְאֵי לֹא תִימָא הֵכִי בְּטַלְתָּ לֹא תְגוּרוּ מַעֲקָרָא דְּנִדְאֵי לֹא נֶאֱמָר
לֹא תְגוּרוּ כִּי-אִם בְּדַאיכָא מְקוּם לִירָא כְּמוֹ שְׂכַתּוּב בְּנִדְהָ דָּף סא,
וּכְעִין זֶה בְּשׁו"ת הַרְשֵׁב"א הוּבָא בְּבֵית-יּוֹסֵף חֻשׁוֹן-הַמִּשְׁפָּט יב,
וְכוּי, וְשׁוֹפֵט הַמְּמַנֶּה עַל יִשְׂרָאֵל לְרִדּוֹת הָעוֹבְרִים וּמְקַיֵּם לֹא תְגוּרוּ
יִזְכֶּה לְמַחֲצַת פִּינְחָס הַמְקַנֵּא, וְרַעָה אֱלִיוֹ לֹא תֵאָנֶה, עַד כָּאן לְשׁוֹן
פְּתִיחַת-שׁוּבָה בְּשֵׁם בְּכוֹר שׁוּר.

(נב) כָּל הַהוּא בַר נֶשׁ דְּמִקְנֵי לֵה לְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לֹא יְכִיל
מְלֵאכָא דְּמוֹתָא לְשִׁלְטָא בֵּה כְּשֵׂאָר בְּנֵי נְשָׂא. (זֶה־הַקְדוּשׁ, חֲלַק ג,
דָּף כט:)

(לא) אחד מהדברים שלפי גדל החטא אין הקדוש־ברוך־הוא מספיק בידו לעשות תשובה, מי שאפשר בידו למחות באחרים בין יחיד בין רבים ולא מחה אלא יניחם בכשלונם. (רמב"ם הלכות תשובה, פרק ד, הלכה א)

(לב) חייב אדם למחות בעוברי עברה וכל מי שאינו מוחה ובידו למחות נתפס באותו עון. (רמ"א ביוֹרה־דעה סימן שלד סעיף מח)

(לג) אין הגזרה אלא על מי שיש בידו למחות ולא מחה. (ילקוט רות על הכתוב וַיִּמַת אֱלִימֶלֶךְ)

(לד) על זה נענשו אנשי פילגש בגבעה, אמר להן הקדוש־ברוך־הוא בכבודי לא מחיתם, על כבודו של בשר ודם מחיתם. (סנהדרין קג:)

(לה) הא זכתיב והכרתי ממך צדיק ורשע בצדיק שאינו גמור כיון שהיה בידם למחות ולא מחו הוי להו כצדיקים שאינם גמורים. (עבודה־זרה ד.)

(לו) יען שאהרן לא מחה במשה (במי המריבה) כי נהג בו כבוד כתלמיד לרב, ואין חולקין כבוד לרב במקום שיש חלול השם, ועל שלא מחה נלקה כיוצא בו. (מדרש תנחומא, חקת)

(לז) מה שכתוב בתנחומא ראה, דהרבה כשרים היו בדור כמו נח ונמחו עם הדור, הטעם שנמחו אותם הכשרים משום שלא מחו, מה שאין כן נח שמחה בהם כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה בבראשית־רבה על הכתוב שנאו בשער מוכית. (החיד"א בחומת אנה פרשת נח)

(לח) מי שאינו מחזיק במחלקת על המתיצבים על דרך לא טוב ומושכי העון הרי הוא נענש מפשעיהם לכל חטאתם, ועובר בלאו שנאמר "ולא תשא עליו חטא" וכו' וחובה על כל ירא אף כי אוהב טהור לב להעיר קנאה וכו', עד כאן לשונו. (שערי תשובה לרבנו יונה, שער ג, אות נט)

(לט) מי שבדודו למחות ולא מחה נתפס על חטאו וזה דבר ברור מדברי רבותינו גם מן הכתוב וכו' והעובר עליה ולא הוכיח בטל עשה, ועוד שהוא מכת הרשעים שעושין כן. (חננוה מצנה רלט, ועין עוד בשל"ה תחלת ספרו)

(מ) אשמיהם של ישראל תלויים בראשי דיניהם. (ילקוט יחזקאל סימן שמא, וילקוט דברים תתב)

(מא) בראדם צפה נתתיד לבית ישראל ושמעת מפי דבר וגו' ולא דברת להזהיר רשע מדרכו הרשעה לחיתו, הוא רשע בעונו ימות ודמו מידד אבקש. (יחזקאל ג)

(מב) ויתכן שגם משה נכון לבו בטוח בצדקת אחיו (אהרן, בעגל) שפונתו לא היתה לרעה אבל על אשמת העם האשים אותו, כי היה ראוי להוכיחם והם נכשלו על ידו. (רמב"ן תשא על הכתוב מה עשה לה העם הזה).

(מג) מפני מה מתים תלמידי חכמים בלא זמנם? מפני שהם בוזים בעצמם שאינם נוקמים ונוטרים כנחש על דברי תורה ויראת שמים. (אבות דרבי נתן פרק כט)

(כ) אבנר נענש (בהריגה) מפני שהיה לו למחות בשאול ולא
מחה. (סנהדרין כ.)

(כא) בצדקיה פתיב ויעש הרע בעיני ה', שהיה בידו למחות
ולא מחה. (סנהדרין קג.)

מי שהיה בידו למחות ולא מחה הרי זה בכלל ארור ונקרא רשע

(כב) למד אדם ולמד, ושמר ועשה, והיה ספק בידו למחות ולא
מחה הרי זה בכלל ארור – לא למד אדם ולא עשה ולא שמר ולא
למד לאחרים ולא היה ספק בידו למחות ומחה הרי זה בכלל ברוך.
(ויקרא רבא כה)

(כג) אמר לה הקדוש ברוך הוא (למדת הדיו) הללו צדיקים
גמורים והללו רשעים גמורים. אמרה לו היה בידם למחות ולא
מחו. אמר לה גלוי וידוע לפני שאם מחו בהם לא היו מקבלין
מהם. אמרה לו אם גלוי וידוע לפניך לפניהם מי גלוי ולפיכך היה
להם למחות ולהתבזות על קדשת שמה ולסבל הכאות מישראל.
(תנחומה תזריע ט)

(כד) קח את כל ראשי העם והוקע אותם, בראשי העם תלה על
שלא מחו בכני אדם. (תנחומא בלק יט)

(כה) ומי הרג אותם? פנחס, שהיה ספק בידו למחות ולא מחה,
וכל מי שספק בידו למחות ואינו מוחה להחזיר ישראל למוטב כל
דמים שנשפכין בישראל נשפכין על ידיו. (ילקוט שופטים סח)

(כו) לא חרבה ירושלים אלא בשביל שלא הוכיחו זה את זה.
(שבת קיט:)

(כז) מי שיודע שחברו רשע ומחניף לו, ומלא עונות ואומר לו צדיק אתה, ראוי שיבואו עליו כל הקללות שבתורה, אבל מי שמוכיח חברו שיחזור בו נוטל ברכות אותו המתנפת, אם קבל עליו וחזור בו גם הוא מקבל ברכות. (ילקוט דברים תשצג)

(כח) באותה שעה עמדה מדת הדין ואמרה לפניו אף הצדיקים שבתוכה כתב על מדתם תי"ו של דם, תי"ו - תמות. השיב הקדוש־ברוך־הוא ואמר לה למה? אמרה לו מפני שלא הוכיחו את בניך בדברי תוכחות ולא אמרו להם לבל יחטאו. השיב הקדוש־ברוך־הוא גלוי וידוע לפני שאם היו מוכיחים אותם לא היו שומעין להם. השיבה מדת הדין אף־על־פי שלא היו מקבלים מהם הנה להם להוכיחם. מיך שתק הקדוש־ברוך־הוא וחשב את כל הצדיקים שהיו באותו הדור בירושלים כרשעים, ונשתלחו על ירושלים ששה מלאכי חבלה וחבלו. (אותיות דרבי עקיבא א)

ענשים ופגעים קשים ומרים למי שאינו מוחה

(כט) מי שבדוד להוכיח ואינו מוכיח נלקה בצרעת. (זהר הקדוש, חלק ג, דף מו:)

(ל) אפלו צדיקים גמורים נתפסים על הדור וכו' על שלא מחו ברשעים. (תנחומא משפטים)

העניינים, ועל־ידי זה גם הוא יהנה ממנו, כן הדבר אצל גדולי ישראל גאונים וצדיקים רבנים ואדמו"רים על מה ולמה זוכין לכבוד אי משום תורתם ומעשיהם והלוא שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, ועוד דהרי ישנם תלמידי־חכמים מפלגים גדולים בתורה ויראה טהורה ואין להם כל־כף כבוד כאותן שפחותין מהם בתורה ויראה, אלא שממנין פרנס על הצבור, ועל־כרחו דזה היה פונת ורצון הבורא יתברך שמו מטעם שכיון שנתמנה לרעות צאן קדשים בדין הוא שיכבדוהו וירוממוהו שעל־ידי זה יהיו דבריו נשמעין למקהלות ויציתו לאמרותיו, כי כן מנהגו של עולם חכמת המסכן בזויה ורק למכבד מטין אנו לשמע.

(טו) נמצא דאותן שמתכבדין מהעם בישיבת מקום של כבוד ובשאר כבודים הנהוגים אם לא ישתמשו בכבוד זה לתכלית שנתן להם הרי הם מועלין בקדשי שמים, הכתוב צווח ואומר היום לעשותם ולמחר לקבל שכר, והם מתכבדין בהאי עלמא על לא דבר, ולא די בזה אלא דאם פונתם לשמים בכבוד או שחס ושלום נהנה בכבוד מכל־מקום עקר הפוננה לא היתה לזה, ויכול לסמך על הרשב"א והמאירי בראש־השנה דמצוות לא להנות נתנו ואפלו נהנה בהדי קיום המצוה כון שפוננתו לא היתה לשם זה אינו פלום, אכל כשפל הכבוד הוא לשם כבוד בעלמא הרי זה משתמש בשרביטו של מלך הכבוד ולא יאות לפסיל כבוד. עד כאן תכן דבריו בקצור.

(טז) ובסמוך אם ירצה השם אעתיק מדברי הש"ס וזהר הקדוש ומדרשים גדל החיוב של מחאה ותוכחה ומשם יראה הרואה כי הדברים דוקרים כמדקרות חרב עד חלל הלב עד היכן הדברים

מגיעין גדל הענש למתַרְשֵׁל לעורר הרבים למצנה גדולה הלזו מחמת עצלות, או חשש רחוק של הפסד ממון אשר לא במותו יקחנו, או אי־כבוד המדמה של האי עלמא, ולאידך גדל זכות המזכים, וכן השכר הגדול של המקימין מצות אמירת אמן ויהא שמה רבא כדבְּעֵי וענש האין מקימין, ומזה יבינו ראשי העם כמה גדול האחריות התלוי בהם ומשם יבינו כי לא שררות נתן להם אלא עבדות.

וכל דברינו הנ"ל שיכין לכל מי שיש לו השפעה פל דהו לזולתו, כגון: רבנים - לבעלי־בתים, אדמור"ם - לחסידיהם, ראשי־ישיבות - לתלמידיהם, מלמדים - לתינוקותיהן וכו', וגם פשוטי המון העם חייבין על־כל־פנים באחריות נכסיהם שהם בגניהם אשר יקומו אחריהם.

מי שאינו מוחה ובגדו למחות, העוונות של כל המשיחין על חשבון שלו!

(יז) כל מי שאפֶּשֶׁר למחות באנשי ביתו ולא מחה נתפס על אנשי ביתו, באנשי עירו נתפס על אנשי עירו, בכל העולם פלו נתפס על כל העולם. (שבת נד:)

(יח) מתוך שהנה לו לפנחס למחות לחפני ולא מחה מעלה עליו הכתוב פאלו חטא. (שבת נה:)

(יט) מי שיש ספוק בגדו למחות ואינו מוחה הקללה תלויה בו. (ירושלמי שבת פרק ה)

(ט) והשלישי הכי קשה מה שבִּעֲוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים הָאֲנָשִׁים
הַמְסִימִים הַנִּקְרָאִין "שִׁינֵנֵע אִידֵעוֹ" אִין נִזְהָרִין בְּאַמִּירַת אָמֵן יְהִי
שְׁמָה רַבָּא מִפְּעַם לְפַעַם וְנִמְשָׁכִין בְּשִׂיחָה וְזֶהוּ בְּאַמַּת חֲלוּל הַשֵּׁם
גְּדוּל בֵּין מִצַּד אוֹתָם הַרְוֹאִין שֶׁהַגְּדוּלִים אִין נִזְהָרִין וְכֹל־שֶׁכֶן מִצַּד
פְּשוּטֵי הַמּוֹן שְׂאִין לָהֶם מְמִי לְלַמֵּד מוֹסֵר שְׂלֵא לַעֲשׂוֹת כּוֹ, וְהוּא
חֲלוּל הַשֵּׁם נוֹרָא, לְכַד מִמָּה שֶׁמִּכְנָה עַל־יְדֵי זֶה מִמַּחֲטֵאֵי הַרְבִּים
שְׂאִין לָהֶם חֶלֶק לְעוֹלָם הַבָּא.

(י) וְלוֹ חֲכָמוֹ יִשְׁפִּילוּ אֵיזָה בְּתֵי מִדְרָשִׁים לַעֲשׂוֹת תִּקְנָה חַיִּיבִית
בְּבֵית־מִדְרָשׁ שְׂלֵא לְהַנִּיחַ לְהַתְפַּלֵּל שֵׁם רַק אוֹתָם שְׂבִיכְלָתָם
לְעֲצֹר רוּחָם מִלְּעַסֵּק בְּשִׂיחָה בְּטֵלָה בְּעֵזֶן הַתְּפִלָּה אֲזִ יִרְאוּ כִי לֹא
יִפְסִידוּ בְּזֶה וְכַמְּאֵמֵר הָעוֹלָם "צוּם בְּאַשְׁעַפְּעֵר דְּעַרְלֵיִיגֵט מֵעַן
נִישְׁט" וְמָה גַם שִׁיִּדְעָנָא בְּבִירוֹר כִּי מִצְוִיִּים בְּרוּךְ הַשֵּׁם הַרְבֵּה מְאֹד
אַבְרָכִים שֶׁמְחַפְּשִׁין אַחַר בֵּית־הַכְּנֶסֶת שֶׁמִּתְפַּלְּלִין שֵׁם כַּהֲגֹן בְּלִי
שִׂיחָה מִתְחַלֵּת הַתְּפִלָּה עַד סוּפָה, וְאִין מְעֻזֹר מָה' לְהוֹשִׁיעַ בֵּין רַב
לְמַעַט.

זְכוּת הַרְבָּנִים אִם מְעוֹרְרִים כְּדַבְעֵי

(יא) וְהַרְבֵּי שֶׁל הַבֵּית־הַמִּדְרָשׁ יִשִּׁים אֵל לְבוֹ גְּדֹל הַזְכוּת שְׂאֵנָה ה'
לִידוֹ לְהַנְהִיג בֵּית־הַמִּדְרָשׁ שֶׁהוּא מְקוּם תְּפִלָּה וְתוֹרָה, וּבִידוֹ
לְעוֹרֵר הַרְבִּים לְקוּם מִצְוֹת הַשִּׁיכִים בְּבֵית־הַמִּדְרָשׁ כְּמוֹ בְּטוּל
שִׂיחָה בְּעַת הַתְּפִלָּה וְעֵנִית אָמֵן יְהִי שְׁמָה רַבָּא בְּעוֹנָתָה וְזְכוּת זֶה
עוֹמֶדֶת לוֹ לְעַד כִּי הָאֲבוֹת יִמְשִׁיכוּ דְרָכָם לְדוֹרוֹתֵיהֶם אַחֲרֵיהֶם, וְכֹל
הַזּוֹכִין עַל־יְדֵי זֶה עַד סוּף כָּל הַדּוֹרוֹת הַכֹּל נִמְנָה לְזַכִּיּוֹתָיו, כַּמְבָּאָר
בְּחֻבוֹת הַלְּבָבוֹת בְּכַח זְכוּתוֹ שֶׁל הַמְּזַכֶּה רַבִּים, עֵין שָׁם.

(יב) וילבד מכל זה זכותו גדול מאד כמבאר בדברי חז"ל ובספר חסידים רמ"ק ושאר ספרי קדש כי מצנה הנזנחת, אותם המחזיקים בו מקבלים שכר נגד כל העולם שאין מקימין אותו, ומהאי טעמא בא נח ואחריו אברהם וקבלו שכר עשרה דורות שלפניהם, וכן מצינו בבבא בתרא פ"ק יש נוחלין (דף ק"ח): דיהושע וכלב קבלו חלקם של המרגלים בארץ ישראל. ובש"ס חגיגה: זכה נוטל חלקו וחלק חברו בגן עדן, ואם כן עכשו שבועונותינו הרבים מצנה הלזו מאד נזנחת מה גדול שכר המזכה לענות אמן יהא שמה רבא כדב"ע.

(יג) זאת ועוד אחרת, שהרי מצינו בדברי חז"ל (ע"ז בסמוך) דמצנה רבה הלזו מציל מכל גזרות קל וחמר, ומקרב הגאולה, ומשפיע השפעות טובות, ואם כן כל טובות הללו הבאין לעם ישראל בזכות התעוררותו למצנה זו גם כן לחלקו ימנה, עד שקשה להשיג אפס קצהו מזכות הנורא של המזכה עם ישראל בדבר זה, ומה מי שבא עני הגון במקרה אצלו וההנהו מבאר בזהר הקדוש שזהו דורון ששלח לו הקדוש ברוך הוא, כל שכן מצנה גדולה זו ודאי כן הוא.

הרב אין להנות מכבודו רק לצרף גבוה

(יד) ואעתיק מה שראיתי דבר נחמד בספר ישראל קדושים בהקדמה ותמצית דבריו דכמו שמבאר בספרים הקדושים דעשרו של העשר אינו מדילה ולית לה מדגרמה כלום אלא שהפקיד הקדוש ברוך הוא אצלו ממון עניים ומה שמפריש לצדקה אינו משלו אלא מהרכוש שנתן לו הקדוש ברוך הוא למען יפרנס בו

וכוננתו, ודאי שלא היה שוהה אף רגע לקיים זאת (ואפלו דבר הקשה לו מזה היה עושה) ואם-כן הלוא כל יהודי כשר המאמין בה' ותורתו לא יפקפק בתבה קלה של דברי חז"ל, ולהדיא מפרש בהיכלות של רבי ישמעאל כהן גדול כזה:

בשעה שהראו לרבי ישמעאל כהן גדול כל הגזרות שיצמחו על שונאי ישראל עד ביאת המשיח ויהיה גזרה משנה מחברתה, ויהיו הצרות מתגדלים מאד שאל האם יש בכם של ישראל הקדושים לסבל כל זאת, והראה לו המלאך הקדוש מט"ט שעל-ידי עונת אמן יהא שמה רבא מתבטלים כל אלו הגזרות ונמשך שפע הדישא וששון ליהודים, עד כאן דבריו.

(ה) וכמה נואלו הדואגים על צרותיהם ורצין מרופא לרופא, ומיועץ ליועץ ואין יודעין כי הסגלה מוכנת לפניו בכל יום שלש פעמים ובקלות בלי חסרון זמן, ממון, וטרחא יוכל לסגל ולהביא רפואה לתוך ביתו בכטות, ותחת זה יושב ושח ומשחק ומבלה הזמן בפטפוטי דברים או להבדיל בעיון בספרים, תחת לקדש הזמן באמירת יהא שמה רבא במקומו וכהלכתו, ולהפטור מכל צרותיו.

ולמה זה דומה? למי שיש לו חולה בתוך ביתו במצב מסכן ותחת להבהיל הרופא לביתו להצלה דחופה יושב ושח ומפטפט בדברים בטלים של מה-בכה, או אפלו נחוצים, והלוא כזה ודאי כל אחד יכיר שפתאונתו עברה כל גבול, ואף-על-גב שעדין אין זה מחלט כי הרופא יוכל להמשיך רפואה הנצרכת.

(ו) קל-נחמר בן בנו של קל-נחמר אמירת אמן יהא שמה רבא שהבטיחנו חז"ל כי מצילו מכל צרותיו ודוחה מעליו כל מיני פרעניות שבעולם, וזוכה לאריכות ימים, ומצילו מגיהנם, ומביאו לחיי העולם הבא ואין זה ספק רק ברור, היש חף מתוק מזה? וכל זה מאבד בידיים ממש בלי שום הנאה ממשית רק מחמת יצרו הרע שמסיתו לכה כדי שיהיה מטורד בצרותיו ולא יאריך ימים חס ושלום, וסופו נופל לגיהנם חלילה.

חובת הרבנים, הדרשנים, המלמדים והאדמו"רים

(ז) ואין צל ספק כי הרבנים והדרשנים, ומלמדים, ומדריכים, ואדמו"רים, ושאר משפיעים יועילו גדולות ונצורות אם ישכילו להסביר כל הנ"ל וכיוצא להמוני העם, ואין שום טענת פטור בזה.

(ח) ועוד מה שיש ביכלת לעשות בלי שום אמתלא הוא להעמיד איש מיחד לשם מצוה או אפלו לשם ממון (ולא גרע משאר "כלי-קדש" כמו: מורה-צדק, שליח-צבור, שוחט וכיוצא שלוקחין ממון, ואדרבה קימא לו דש"ץ במוון עדיף מבחנם דעושה מלאכתו בשלמות יותר, והוא הדין בזה) לטיל בבית-המדרש בעת חזרת הש"ץ ואמירת קדיש ולהשקיט בנחת ושלווה, וכמו שכל בעל בית-המדרש יודע שלצדק בית-המדרש צריך לתקע יתדות בכתלים לתלות עליהן הסרבל והכובע, כן יהיה לחק חיוב להעמיד איש המכשר לצדק זה, ולמה לא יהא כהנת כפנדקית?

אפשר לכוון באמן ועונין אמן קטופה, חטופה ויתומה... והחטא
הזה לבד די להאריף גליותינו ובעוונותינו הרבים אסור זה נעשה
להם ממש כהתר... עד כאן לשונו.

פֶּרֶק ז

חובת הרבנים והמורים בעם

איך יצאו הרבנים ידי חובתם לעורר על
אסור שיחה וחובת אמירת אמן

(א) והאמת כי בימים הראשונים בזמן שהיו קהלות ישראל על
מכוןם וכל אב-בית-דין היה אחראי על בית-מדרשו וקהלתו
ועירו, ועל כל צרה שנשנה ונשלה היו הרבנים מקבצים
הבעלי-בתיים ודורשין להן טעם הענשים, ועל-ידי זה נתעוררין
לשוב ולעבדו כראוי, וגם ידם הייתה תקיפה לתמן תקנות שונות
בבית-המדרש לפי צרף השעה והזמן.

(ב) לא כן דורות האחרונים דמלבד מה שאין בידינו בעוונותינו
הרבים להעמיד הדת על תלה, כי כל אחד מתקנא בירף חברתה
ואם ירצו לתמן תקנה בענין אמירת אמן ויהא שמה רבא וכיוצא
אז מתירא כי המסרבים לצית יתנו כתר סודרת לבית-מדרשו,
ונלך לבית-המדרש אחר להתפלל במקום שמקלין בדברים הללו,
גם אינו הרבנים מרגישין בגדל האחריות המטל עליהם בענין זה
ביוזעם כי בעל-הבית הבא להתפלל בבית-מדרשו אינו משעבד
לדעתו ורצונו כלל ואינו תחת ידו בשום דבר רק כמו שגכנסין

בעזה"ת

ספר

קדושת בית המדרש

דברי התעוררות נפלאים שנאמרו ברבים

בענין אמן ויהא שמייה רבה

הדרשה היא יקרת ערך מאד בעל רבת גוונין ומכיל הדרכה נפלאה
ככל ענינים השייכין לאמן ויהש"ר:

- (א) מעלת העונה יהא שמייה רבה.
 (ב) חומר המבטלה שחייב מיתה בדי"ש רח"ל די ישמרנו.
 (ג) כל מעלה ומעלה מבואר בהיקף נפלא חודר לתוך עומקו של דבר. ומושיטן להקורא.
 (ד) מאיר אור מבהיק ומוחשי אל מה יכולין לזכות בכל יום בניקל.
 (ה) זוכה לישוב בישיבה של מעלה במחיצת הצדיקים.
 (ו) אדם פשוט מגיע למה שלומדים רבים לא יגיעו.
 (ז) זוכה ללמוד תורה מפי אביו ורבו, הרשב"א וריטב"א, וגם ממלך המשיח.
 (ח) פוטר עצמו מחיבוט הקבר, כף הקלע, שאול תחתית, גיהנם, וגלגול.
 (ט) דוחה כל גזירות קשות ופורעניות מעליו ומעל כל בני ביתו.
 (י) נמחלין עוונותיו, ועוד ועוד.
 (יא) מי שעבר על עניית אמן חובתו לסייע באמירתה.
 כל אלה מבוארין היטב בלשון צח וקל השוה לכל נפש, קטן כגדול ויתענגו בו כל בעלי נפש הקוראין בו.
 נ. ב. הדרשה כשנדרש השאיר רושם רב על כל יושבי תורה וגם בעלי בתים היראים ועשה על אחר התעוררות גדולה ונפלאה יותר מהרגיל, וכבר נתעוררו הרבה מאד בקבלה חזקה לעמוד על המשמר, והן הן שעוררו להדפיסין ולהפיצן ע"פ תכל כי מסוגלה ומוכשרת לטהר הלב בנושא הנחוצה הלז, מחמת האוצר היקר הטמון בה. וטוב לעיין בה לכה"פ פע"א בחודש, או עכ"פ בימי אלול, וכלי ספק שגם לב היותר קשה יתרכך מדברים המלהיבים, החוצבים להבות אש, ועל כך העידו כל שומעי הדרשה וקוראיה.

יצא לאור ע"י חברת מזכי הרבים העולמי למען קדושת בית המדרש
ועניית אמן.

ברוקלין, ניו יארק, שנת תנש"א לפ"ק

פראדזשעק שוהל לעיקוואוד, ניו דזשורזי טלפון 901-8944 (908)

WORLD SOCIETY FOR THE SANCTITY OF THE SYNAGOGUE AND
ANSWERING "AMEN"

1270 51st Street - Brooklyn, N.Y. 11219 - (718) 436-7278

* * *

קדושת בית המדרש

ב

מפתח

- ג א. אמן יהא שמיה רבה
 ד ה. ענין יהש"ר בכל כחו — ביאור נפלא
 ו ח. היאך לבא לאמירת אמן בכוונה
 ח י. דחו"ל בענין יהש"ר — נוראים
 ט מעלת התכונות להפטר מגזירה
 ט יא. חייך תלויים ברגע זו של תפלה! אנא חוסו על עצמכם!
 יא יד. דע מה שתשיב ליצה"ר — ולנצחו
 יב טז. לבטל עין הרע
 יג יח. חשיבות מוחלין לו כל עוונותיו
 טז כג. להיות בגן עדן במחיצת גדולי הדור
 יז כד. חענוג של לימוד תורה בגן עדן
 יט כו. הלב מתמוגג ממה שיכולין להשיג באמירת יהש"ר
 כ כז. עם הארץ יכול להגיע למה שאין זוכין לומדים מופלגים
 כ כח. חומר המדלג על עניית אמן
 כא כט. גורם ח"ו לבניו שיהיו יתומים
 כא ל. למה דוקא קדיש לעילוי נשמה
 כב לא. מעשה נורא
 כג לב. על ביטול אמן אחת חייב מיתה בידי שמים
 כה לד. לומד תורה — ומחטיא הרבים
 כו לה. אפי' מי שהתפלל כבר לא ישיח כשהציבור מתפללין
 כו לו. מכטל צרות הציבור
 כז לז. היאך לענות אמן —
 כז האיננו עונה כראוי כמו שמדלג לגמרי
 כח לח. מוטב להמתין עד שיענה מלהקדים
 כט לט. זהירות גם בקדושה
 כט מא. זהירות באמירת ברוך ה' המבורך
 ל בעל תפילה מזכה הרבים
 ל מג. זהירות לש"ץ

קדושת בית הכנסת

דברי התעוררות נפלאים שנאמרו ברבים בענין אמן יהא
שמיה רבא.

הדרשה הוא יקרת ערך מאד בעל רבת גוונין, ומכיל הדרכה נפלאה
בכל ענינים השייכין לאמן ויהש"ר.

אמן יהא שמיה רבה

א בענין אמירת אמן יהא שמיה רבה. לכאורה הרי הוא דבר
שכאו"א יודע מזה, כבר למדו בספרים, בשולחן ערוך ובגמ' מוכא
הרבה אודות ענין גדול זה של עניית אמן יהא שמיה רבה, אמנם למעשה
הוא מהדברים שאחז"ל דברים העומדים ברומו של עולם ובני אדם
מזלזלים בהם. הרי מצד אחד הוא ענין גדול, ולאידך גיסא באם אין
מקיימים אותה כדבעי הרי זה מכשול גדול ונורא.

ב גודל ענין עניית איש"ר, המבואר בחז"ל בזה"ק ובספה"ק, הרי
פליאה עצומה למה מתרשלים כ"כ בזה, ואלא ע"כ שהיות והוא דבר
הרגיל אצל בני אדם, הולכים לביהכ"נ יום יום, ושוכחים מגודל הענין
הזה, כמ"ש בעל מסילת ישרים בהקדמה, דתכלית המוסר הוא להזכיר
הנשכחות, דברים שנשכחים מלכות בני אדם.

כדאי להזכיר איזה מאמרי חז"ל המדברים מענין אמן יהא שמיה
רבה, ולהתעמק בדבריהם הק'. בגמרא שבת (דף קי"ט ע"ב) אמר ר'
יהושע בן לוי, כל העונה אמן יהא שמיה רבה מברך בכל כחו, קורעין לו
גזר דינו, ומביא פסוק ע"ז. ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן, אפילו יש בו
ג

קדושת בית המדרש

ד

שמץ של עבודה זרה מוחלין לו, והכוונה לאו דוקא עבודה זרה ממש, אלא שמץ של עבודה זרה, ועל אחת כמה וכמה עבירות שהם יותר קלים מחטא ע"ז, בוודאי שמוחלין לו לאדם אם הוא עונה איש"ר כדבעי. וכן מבואר בחרדים (פרק ז' מהלכות תשובה) דאם עונה יהא שמיה רבה בכל כחו, מוחלין לו כל עוונותיו.

ג) עוד שם בגמרא, אמר ריש לקיש כל העונה אמן בכל כחו פותחין לו שערי גן עדן. וכאן הרי שינה הנוסח ממימרא הקודמת, דמקודם אמר לשון אמן יהא שמיה רבה, ור"ל אמר רק אמן. ומביא פסוק ע"ז, שנאמר פתחו שערים ויבוא גוי צדיק שומר אמונים, אל תקרי שומר אמונים אלא שאומרים אמן, מאי אמן, אמר ר' חנינא א-ל מלך נאמן.

ד) והנה בביאור המימרא אמן יהא שמיה רבה "בכל כחו" פירש"י (ומובא גם בתוס'), דהיינו "בכל כוונתו". ובתוס', ר"י אומר, בפסיקתא בשם ר' ישמעאל בן אלישע, כשישראל נכנסין לבתי כנסיות ועונין אמן יהא שמיה רבה בקול רם, מבטלין גזירות קשות. ומסביר באריכות שראה כמה גזירות שנגזרו ל"ע ושאל איך יסבלו גזירות כאלו, והשיבו לו שכשישראל נכנסים לבתי כנסיות ועונין אמן יהא שמיה רבה, מבטלין כל גזירות קשות.

ענין יהש"ר בכל כחו — ביאור נפלא

ה) ולכאורה דברי רשיז"ל שפי' בכל כחו — בכל כוונתו, צריך ביאור, שעוקר דברי חז"ל ממשמעותם, ומוסיף בכל כוונתו. וגם התוס' מסכים לדעת רשיז"ל, ומוסיף "בקול רם", והוא ג"כ תמוה, מנין להתוס' שהכוונה הוא בקול רם.

אך י"ל כי באמת הכוונה לשני הדברים, הן לכל כוונתו והן לקול רם, כי קול רם לאו דוקא שיצעוק בקול הכי גדול, דהלא כ' המגן אברהם (סימן נ"ו) בשם רבינו יונה, דאלו המגביהים קולם יותר מדאי, ובנ"א מתלוצצים עליהם, לא יעשו כן כי גורמים לחטא ע"י שיתלוצצו מהם. והלא אינו מחולק על התוס' שכתבו דצריכים לצעוק בקול גדול.

קדושת בית המדרש

ה

אך הפשט הוא דבאמת כל אחד ואחד מאלו הא בהא תליא, כי מטבע האדם, כשהכל אצלו כראוי וכרגיל, הוא מדבר כרגיל בקול נמוך, כמתינות ובדרך נחת. אך כשמישהו מרגיז אותו, אז הוא כבר צועק בקול גדול, ואם הרגיזו אותו עוד יותר, הרי הוא צועק בקולי-קולות. וזהו ענין בקול רם, דאין המכוון שהוא מרגיש בעצמו שאם יצעוק יותר יפעול יותר, אלא דזהו כבר פועל יוצא מגודל כוונתו, דמכיון שהוא מכוון ביותר ונוגע לו ביותר, ע"כ הוא צועק בקול גדול יותר, והיינו דמכיון שעונה איש"ר בכל כוונתו, ע"כ הוא צועק בקול רם.

(ו) והנה באמן יהא שמיה רבה הרי עיקר הכוונה צריך להיות שימחה הקב"ה זכרו של עמלק, ושיהי' שמו שלם וכסאו שלם, ויתקדש שמו ית' בכל העולמות, לעולם ועד, זהו עיקר הכוונה שצריכים לכוון בעניית אמן יש"ר.

בענין כוונה יש מדרגות שונות, יש אנשים שמכוונים רק כמו בשאר דברים שהוא עושה בתורת מצוות אנשים מלומדה. ויש אנשים שמכוונים ביותר, כי הוא חושב ומתבונן על ענין חילול שם שמים בעוה"ר, איך שאומות העולם שקטים ושלוים ועם ישראל נמצא בגולה אחר גולה, ודבר זה כואב לו ביותר, ונוגע ללבו החילול שם שמים שיוצא מזה בעוה"ר. ובאופן זה נתעורר והוא מתלהב בעת אמירת אמן יהא שמיה רבה, בכל כוונתו, שיתקדש שם שמים בעולם, ואז הוא עונה יהא שמיה רבה בכל כוונתו, ולכאורה איך שייך כל כוונה, מקצת כוונה כמחשבת האדם, הלא אין שייך לחלקו, או שחושב או שאינו חושב, איך אפשר לחלק מחשבה לשנים, ואם היה מדבר רק לצדיקים שמתנהגים בנסתרות, הרי יכולים לחלק הכוונה, אם הוא מכוין בכוונות פשוטות, או שמכוין בדרך הנסתר, אמנם דברי רש"י ז"ל הם גם לאנשים פשוטים, שלומדים דברי רש"י בגמ', וא"כ צ"ב הכוונה בכל כוונתו.

וע"כ הכוונה כאמור, דאמן יהא שמיה רבה צריך לענות בכוונה הראויה, היינו להעמיק מחשבתו בחילול השם ולהתעורר להתפלל

קדושת בית המדרש

ד

שיתקדש ש"ש ע"י מחיית עמלק בלב שלם, וזהו ענין כל כוונתו שלא יהי' מחשבה לכד אלא רצונו ותשוקתו וחפצו להתפלל בקשה זו. ואז ממילא יוצא שהוא עונה בכל כוחו ובקול רם, כי הדבר נוגע ללבו כנ"ל. ונמצא דשני הפירושים של רש"י ותוס' בקנה אחד עולים, וז"ש רבינו יונה, דאסור לצעוק באופן שבני אדם מתלוצצים ממנו, מפני שגורם להם לחטוא.

(ז) והאמת הוא שרואים כן במציאות יום יום, דאם עונה בקול רם באופן שהוא בכל כוונתו ממש, מקול רם כזה אין בני אדם מתלוצצים, אלא אדרבה מכבדים אותו כי רואים שהוא באמת מכוון לשם שמים, אך אם הוא צועק בקול סתם בלי כוונה אמיתית, אז באמת בנ"א מתלוצצים ממנו וכנ"ל. וזהו כדרך שכתבנו, דקול רם צריך להיות תוצאה ישרה מכוונה אמיתית ושלמה ולא סתם צעקה.

ובאמת מצאתי אח"כ בזוהר הקדוש שכתב בפירושו כמו שאמרתי, דזהו הכוונה בכל כחו ובכל כוונתו, ובפרט לפי המבואר ביעב"ץ ובשאר פוסקים, דנגלה ונסתר צריכים להיות בקנה אחד, וכמו שרואים שכשיש סתירה מסוגיא אחת לסוגיא אחרת בש"ס מתרצים הראשונים כל אחד לפי דרכו, שלא יהא סתירה, כמו כן כשיש סתירה בין נגלה ונסתר צריכים ליישב שלא יהי' סתירה כי נגלה ונסתר תורה אחת הם. א"כ יוצא דהפשט בגמרא כמו שכ' בזוה"ק.

דהנה כ' בזוה"ק (חלק ג' דף ר"כ) בענין אמן יהא שמיה רבה, צריך לעורר כל האברים ולומר בכח (כלשון הגמרא — בכל כחו) ועל ידי זה משבר כח הסטרא אחרא. הרי בפירושו דצריך להיות בכל כחו, בכל כוונתו ובקול רם, וזהו עיקר ענין אמירת אמן.

היאך לבא לאמירת אמן בכוונה

(ח) והנה זהו הלכה הפשוטה בעניין אמן יהא שמיה רבה, אך לדאבונינו הרי אנו מדברים מבני אדם שצריכים לעוררם על אמירת אמן בפשטות. איתא בגמרא אל תקרי שומר אמונים אלא שאומרים

קדושת בית המדרש

ז

אמן. הנה ידוע מהישמח משה ושאר ספה"ק, דבכל מקום שאמרו חז"ל אל תקרי כן אלא כן, דלכאורה מהו אל תקרי, איך מוציאים פסוק מפשטותו, אלא דהכוונה לשניהם, אל תקרי רק כך, אלא גם כן באופן זה, אך באמת אינו מוציא מפשט הפשוט בפסוק.

ולענינינו הוא ג"כ כן, דאל תקרי שומר אמונים אלא שאומרים אמן, דשניהם הא בהא תליא. דהנה ענין שומר הוא מלשון המתנה כמאה"כ ואכיו שמר את הדבר, שצריך לישב ולהמתין על זה, דע"י שהאדם יושב ומצפה מתי תבוא לידי, עי"ז באמת יבא לדרגת שאומרים אמן, שיענה אמן כדבעי. והאמת הוא כן בכל אדם, דאם יושב ומצפה שיזכה לענות אמן ולהגיע לדרגא הגדולה שיוצא מזה, או שיזכור את ההפסד שיש לו מזה שאינו עונה אמן כדבעי, אז באמת כשהולך לבית הכנסת ומתפלל יודע שצריך לעמוד מוכן לכל אמן שיזדמן לידו, אז באמת יזכה לדרגת "שואמרים אמן", שיענה אמן כדבעי, אך באם אינו בכחי' זו, והוא רק כמזדמן לפניו בפתע פתאום בלי שום הכנה מקודם, ועונה רק מפני שומע את הציבור אומרים אמן, ע"כ אומר ג"כ, אז אין זה בחינת "שמירת אמן", שאינו שומר ומצפה על זה, אז א"א שיאמר אמן כדין וכהלכה. והא ראייה, שרואים בני אדם שאפילו בעת שכבר אומרים קרבנות, אשרי וכו' והם עדיין מדברים דברים בטלים, וכשהציבור עומדים להתפלל שמו"ע אז הוא מחפש את מקומו ואכנטו, ואינו בכלל "שומר אמונים", שאינו שומר ומצפה על עניית אמן, אז באמת אינו עונה אמן כדבעי וכאמור.

ט מובא בשולחן ערוך, ואין זה בתורת חסידות אלא הלכה בשולחן ערוך, בסימן נ"ו סעיף א', יש לכוין בעניית הקדיש, ואח"כ ממשיך: ולענות אותו בקול רם, ולהשתדל לרוץ כדי לשמוע קדיש. ולפי מה שאמרנו הוא ענין אחד, דכשמכוין הוא עונה בקול רם, ומה שמסיים ולהשתדל לרוץ כדי לשמוע קדיש, הרי זה ענין נורא, שצריך להשתדל ולרוץ כדי לשמוע קדיש. כמה רחוקים אנו ממדרגה זו. כהיום צריכים להשתדל שלא נרוץ מהקדיש... כשעולה על דעתו בהוה אמינא

קדושת בית המדרש

ח

שצריך לסדר איזה ענין, הרי כבר אינו נשאר כביהמ"ד עד לאמירת הקדיש, ואינו מעלה על דעתו אם יאמרו קדיש בינתים כדי שיוכל לענות איש"ר, ומכ"ש שעד דרגת "ולהשתדל לרוץ כדי לשמוע קדיש", כמה רחוקים אנו מזה, והרי זה הלכה מפורשת בשו"ע.

וכאמור דזהו גם ענין שומר אמונים, שהוא יושב ומצפה וממתין מתי יבוא לידו ענין אמירת אמן.

והנה בגמרא שם אמרו ג' מעלות במעלת העונה איש"ר בכל כחו, קורעין לו גזר דינו, מוחלין לו עוונותיו ואח"כ אומר פותחין לו שערי גן עדן.

דחז"ל בענין יהש"ר — נוראים — מעלת התבוננות להפטר מגזירה

(י) אמרו חז"ל, העונה יהא שמיה רבה מברך קורעין לו גזר דינו, ואח"כ אמרו אפילו יש בו שמץ עבודה זרה מוחלין לו עוונותיו, וכשמתבונן בזה חרדה ופחד יאחזנו. איתא ברמ"ק על מ"ש חז"ל המעביר על מדותיו מעבירין ממנו כל פשעיו, הרי לפניך רפואה שכל אדם היה צריך לחטפו בשני ידים. הרי לב יודע מרת נפשו שהוא מלא חטאים, ויש בני אדם שנתעוררים לתשובה בכל יום, בעת אמירת אשמנו בנפ"א או בשכבו על מטתו כלילה אומר וידוי, כמובא במגן אברהם, שיתבונן האדם בחטאים שמצויים בכל יום ויתחרט עליהם, וכמו שה"י נוהג הרבי ר' זושא ועוד צדיקים כנודע.

ומה שאמרו קורעין לו גזר דינו של שבעים שנה, הרי הוא מיוסד על הפסוק ימי שנותינו בהם שבעים שנה, דגזר דינו של האדם נגזר בפעם אחת, שכותבים את הגזר דין פעם אחת לכל השבעים שנה שיחיה. ולפעמים אנו רואים איזה אדם שנעשה פאראליזירט ל"ע ע"י עקסידענט באויטא, שצריך לעשות לו ניתוח ולהעביר מגופו יד או רגל שלא יזיק לשאר הגוף ח"ו, והרי זה גזר דין של שבעים שנה, שהוא

קדושת בית המדרש

הולך עם הגזר דין הזה במשך שבעים שנה, כי הגזר דין כבר נגזר בשמים, והדבר תלוי בו, כשהוא בא כעת לבית המדרש, ואינו יודע מה שגזרו עליו בשמים, הרי לא ראה את הגזר דין שלו שנגזר עליו קודם שגולד, אך האדם צריך להתבונן בזה ולהכין א"ע בכל רגע ורגע כי הרי לא ידע מה יולד יום, וע"כ כשנכנס להתפלל צריך להתבונן היטב בדבר זה ולהתפלל ולענות איש"ר כראוי ואז הרי יכול לקרוע את הגזר דין שנגזר עליו כאמור, דאולי באמירת יהש"ר עכשיו תלוי אם הגזירה שנגזרה עליו היום יתקיים או יתבטל...

חיך תלויים ברגע זו של תפלה! אנא חוסו על עצמכם!

יא איתא במדרש (מוכא בספה"ק תניא) אודות אותם שמדברים בעת אמירת קדיש, פעם אחת מצאו אליהו ז"ל ועמו ד' אלפים גמלים טעונים, אמר ליה מה אלו טעונים, אמר ליה אף וחימה, למה, אמר לו לעשות נקמה באף וחימה במי שמפסיקין בין קדיש לברכו ובין קדושה לקדושה בין קדוש לברוך בין ברכה לברכה בין פרק לפרק, בין אמן יהא שמיה רבה ליתברך ע"כ. עוד איתא במדרש במפורש, שכל הגזירות רעות מתבטלים על ידי עניית יהא שמיה רבה.

וצריך האדם להתבונן בזה, כשנוסע על הדרך, ונחתם איזה גזר דין ל"ע באותו יום או יום שלפניו, שביום ההוא יסע וממולו יסע אויטא אחר, וצריך משהו להתקלקל שם והקאר שממולו יתבלבל ח"ו ויתקע באויטא שלו, הרי זה מעשים בכל יום, וכמו ששמענו רק בשבוע שעבר שיהודי אחד נסע בכביש, ולא שתה יין מקודם והי' במנוחה ובמלוא השכל, וממולו נסע גוי אחד שנתנמנם באמצע נסיעתו ועי"ז נסע לתוך הקאר של זה וקרה אסון ל"ע עם כל משפחתו של הדרייווער היהודי שנסעו בקאר, וכי דברים אלו הם מקרים בעלמא, הלא הכל בידי שמים, והכל כתוב וחתום מקודם.

קדושת בית המדרש

יב) וצריך האדם להתבונן בכל זה בעת עמדו בתפילה לפני הבורא ית"ש, הלא האדם נוסע מדי יום ביומו עם האויטא, וא"א לאדם לחשוב מחשבות בדיוק איך שבעת שיסע על הרחוב שלא יסע ממולו איזה גוי שהי' שיכור ח"ו וכנ"ל, אבל אלמלא היה עונה באותו היום יהא שמיה רבה בכל כחו, הרי היו קורעין לו גזר דינו, אפילו אם נגזר עליו ח"ו הרי קורעין לו גזר דינו של שבעים שנה, וע"כ צריך להתבונן בעת עמדו להתפלל מי יודע מה יכול לקרות אתו, אם לא עכשיו אימתי, והגזר דין אפילו אם אינו על היום, יכול להיות שהוא נגזר על זמן שלש שנים מהיום, או בעשר שנים, מי יודע מתי, והרי כאו"א מודה שכל המקרים האלו ל"ע יכולים לקרות גם אצלו. ואפילו מי שהוא קר ביותר וכל הרגשים נתבטלו אצלו, אפילו הכי הלא כל אחד יודע בעצמו שהוא מלא חטאים בעוה"ר, ושעל החטאים יש עונשים גם בזה הוא מאמין, וא"כ איך ישכח האדם מכל אלה ולא יתבונן בעצמו כשעומד להתפלל. בפרט בזמן הזה, שכל הדרכים בחזקת סכנה, ואנו שומעים מעשיות משונות משנים קדמוניות, כגון שא' נסע ביער וגזלנים התנפלו עליו, יכול כ"א לחשוב — אני לא הייתי נוסע ביער לבדי, איך יכול להיות משוגע כזה לנסוע ביער, ולתעות שם בקרעטשמע במקום רוצחים וגזלנים. דבר כזה לא היה עולה על דעתי בשום אופן...

וכדבר הזה יתכן שבעוד מאה שנה מהיום יחשבו בני אדם, איך זה יכלו לישב בתוך קאר, אלמלא הייתי חי אז לא הייתי נכנס בתוך אויטא, מקום סכנה כזה? איך אפשר לישב בקאר, שנוסע אחד סמוך לחבירו ובסטיה אחת שלא כהוגן כבר עשה תאונה בהשני ויצאה נשמתו ל"ע. והרי זה דבר נורא, וגרוע אלף פעמים ממורא הגזלנים.

יג) ואלא ע"כ התירוץ, דכל שנותיו של האדם על האדמה הוא מלא סכנות, והרבה דרכים למקום, אינו צריך לעשות דין בהאדם דוקא על ידי קאר או אופן אחר. אך בעת נסיעתו בקאר יש ענין של השטן מקטרג בשעת הסכנה. וכמ"ש החפץ חיים משל למי שחטא נגד המלכות והממשלה, שעשה איזה רעוואלוציאנערן חטא אשר מגיע לו בעד זה

קדושת בית המדרש יא

תפיסה או תליה, או מיתה אחרת, אז מעמידים הרבה שומרים, פאליציי ושומרי הגבול שלא יברח דרך הגבול למדינה אחרת, ואמנם הקב"ה אינו צריך לכל אלה, כי כשהאדם נחלה ל"ע הרי כבר אינו יכול לזוז מהמטה ואינו יכול לברוח, אנא מפניך אברח.

ואת כל אלה גורמים החטאים, והקב"ה נתן להאדם הדרך לינצל מכל המקרים האלו, כשמתפלל ועונה אמן יהא שמיה רבה בכל כחו קורעין לו גזר דינו. הרי זה דבר מפורש בגמרא, בזוה"ק, בשו"ע, ומי הוא אשר יעיז להרהר בזה שהוא דבר ברור בתכלית הבירור, וזהו לא רק גאראנטיע אלא שהוא הבטחה על כל דרכיו שנוסע, שבעזרת ה' יעבור הכל כהוגן ויצא בכי טוב ויכנס בכי טוב, מוחלין לו כל עוונותיו, עד שאינו צריך לדאוג כלל פן יגרום החטא, דהלא כל עוונותיו נמחלו ע"י עניית איש"ר כראוי.

דע מה שתשיב ליצר הרע — ולנצחו

יד ובטח ישנם כאלו שאומרים, מה אפשר לעשות, הרי היצר הרע מכשילו שלא יענה איש"ר כראוי. עכ"פ צריך האדם לידע, דאלמלא היצר הרע לא היה לו השכר של קורעין לו גזר דינו, ושאר השכר שנותנים בעד עניית איש"ר, וזהו כחו של היצה"ר, כי היצה"ר דוחהו לישן, או לשוחח בעת התפילה, או שיחשוב מחשבות זרות שלא מענין התפילה, ושלא יענה אמן יהא שמיה רבה כהוגן. אבל לפי מה שאמרנו, הרי כשיתבונן האדם יוכל להתגבר על היצה"ר ולכוון כראוי בעת עניית איש"ר, כי בנפשו הוא. ובאמת הוא ספק אם אינו מתחייב בנפשו, כשהי' לאל ידו לבטל הגזר דין שנגזר עליו, ע"י עניית איש"ר כראוי, ולא ביטלו, אולי הוא מתחייב בנפשו ח"ו, על שלא ביטל הגזירה בכח עניית איש"ר, ואכמ"ל בזה.

טו הרי זה דבר פשוט, בלי שום חולק כלל, אין זה מחלוקת ר' מאיר ור' יהודה, או ר' יהודה וחכמים, אלא הוא הלכה פסוקה לכו"ע, דקורעין לו גזר דינו ומוחלין לו כל עוונותיו.

לבטל עין הרע

ויש להזכיר בענין זה עוד פרט, מ"ש החיד"א ז"ל בספרו מדבר קדמות, דבגמ' בבא מציעא כשמביא דעות על המקרים של בנ"א, אמר רב ורובם בעין הרע, שרובם מתים בעין הרע ל"ע. ולכאורה תמוה, הלא כשברא הקב"ה את העולם, לא תהו בראה לשבת יצרה, וא"כ הענין של עין הרע הוא דבר פלא, ולדברי ספה"ק זרע קודש בשם הזוה"ק, אשר עין הרע לאו דוקא שהוא מקנא בהשני ונותן עיניו בו, אלא כל דבר שמתפעלים ממנו ביותר הרי זה גורם כבר עין הרע.

ולפי"ז יפלא ביותר ענין עין הרע, דהלא הקב"ה ברא את העולם שיתקיים, ואם אינו הולך בדרך הישר ל"ע הרי לא שייך ענין עין הרע, דמי פתי יסוד הנה לשים עיניו בו, דאף שמתפעלים איך שסטה אדם כ"כ מדרך הישר, אבל אין זה בגדר עין הרע, דהלא כתיב וכחרת בחיים ומה איכפת לן באינשי דלא מעלי. אבל כשהאדם מתנהג ביושר, הרי הוא בסכנת עין הרע של בנ"א ח"ו, כיון שהולך בדרך הישר בודאי שיתפעלו ממנו בנ"א, וא"כ נמצא חוטא נשכר.

(טז) וכותב החיד"א ע"ז, דהעונה ארבעה פעמים אמן בכל יום, ניצול מעין הרע. כי אין הקב"ה מביא מכה אלא א"כ הקדים רפואה תחילה כאז"ל, וכל מחלה יש לה רפואה, כי קרוב אליך הדבר מאוד. למשל, מלחמות, מלכיות מתגרות זו בזו, כן מלחמה, לא מלחמה, וכל היום חושבים איך להגין ע"ע מפני חרב המציק ח"ו, מטכסים עצה בכלי נשק איך להתגבר על השונא, אבל באמת כל זה לא יועיל, כי הכל בידי שמים, וכמו שרואים בחוש, שכל החשבונות אינם שוים כלום כשבאה המלחמה. והנשק היחיד שיש לישראל הוא לענות אמן יהא שמיה רבה בכל כחו, אז קורעין לו גזר דינו, שזה כולל הכל, הן מה שבא בידי אדם והן גזר דין שהוא בידי שמים, ונשק זה א"א בידי שום אומה ולשון לבטל, לא הערכים, לא האמעריקאנים ולא רוסלאנד. הוא הכח החזק ביותר בעולם שהוא כתריס בפני הפורעניות, מיום שניתנה מצוה

קדושת בית המדרש

יג

זו עד היום הזה, ואין שום כלי זיין שיוכל לבטל נשק זה שיש לישראל — עניית איש"ר.
י"ז המהרש"א שם בשבת דף קי"ט כ' (ומובא ג"כ בספה"ק שומר אמונים), דשערי גן עדן היינו שפותחין לו השערים, דכשיבוא לעולם העליון יכול להיכנס בכל היכל שבג"ע, וללמוד תורה כחפצו בכל מקום.

הבה נתבונן, כשישאלו את האדם כשהוא בא לעולם העליון, באיזה בית מדרש רצונך ללמוד, נותנים לך ברירה, בית מדרש של החתם סופר, אצל הגר"א, בעל שם טוב הקדוש, רש"י, ריטב"א, אב"י, רבא, אז בודאי יבחר כ"א כפי שכלו, האחד ירצה ללמוד אצל הבעל שם טוב, השני אצל הראשונים, ראשונים כמלאכים, הוא יכול לברר לעצמו איזה מקום שירצה, אמנם כיודעו שהוא ברירה היחידה שיש לו, כי שם מקומו שישאר לעולם ועד, הרי זה ברירה קשה. אבל כשפותחין לאחד כל שערי גן עדן הלא בידו לעייל וליפוק בכל חדר והיכל, היש דבר טוב מזה, ולכל זה זוכה ע"י יהש"ר בכל כחו כמ"ש במהרש"א שם.

חשיבות מוחלין לו כל עוונותיו

יח ובזמני התשובה יש זמנים הרבה, יש זמן של ערב שבת, לאו כל אדם זוכה לשוב בתשובה בכל יום, ישנם כאלו שעושים תשובה בערש"ק, וע"י בספה"ק סידורו של שבת שמאריך בזה, ויש שעושים תשובה ביום ערב ראש חודש. אמנם בזמנינו שרק מתי מעט שבים בתשובה בזמנים אלו, הרי יש עכ"פ זמן של חודש אלול, שיש להאדם להתעורר עכ"פ אז, דהלא לב יודע מרת נפשו באיזה מצב אנחנו נמצאים, כאו"א לפום דרגא דילי, ויכול לעבור עליו חודש אלול, וראש השנה, ועדיין יכול האדם לומר איזה דבר צחות, אשר רואים מזה שאין עליו פחד יום הדין כלל וכלל.

יט ושמעתי מאחד ששמע מאחד שהי' אצל הרה"ק מצאנו בעל דברי חיים זי"ע, בשבת שחל להיות ט"ו באב, ובעת סעודה שלישית

התלהב הרה"ק מצאנו בדברי מוסר והתעוררות, באמרו, מורי ורבותי, הגיע זמן חמשה עשר באב, "א ווערימל אונטער די ערד ציטערט שוין פון פחד יום הדין", ונפל אימה ופחד על כל המסובים, רשפי אש שלהבת.

אמנם לדאבונינו מי שמשוקע כ"כ בהבלי הזמן ואיננו מרגיש כלל, ובכלל נחלש כח ההרגשה בזמנינו. בימים מקדם היה להם ב' זמנים שהיו מתעוררים ביותר, ממש פקע איגרא, והם, ביום א' דסליחות בעת אמירת אשרי יושבי ביתך, הי' התעוררות גדול מתוך פחד יום הדין, וכן בעת אמירת הלל כליל פסח הי' התעוררות מתוך אהבה והודאה.

כ אמנם כהיום, כשמתכוונן איך שעבר עלינו כבר יום א' דסליחות, אמרנו אשרי ועדיין אין לנו ההרגש האמיתי של תשובה, רואים מזה באיזה פנים אנו ניגשים ליום הדין, שכבר חלף ועבר זמן ערב שבת, זמן ערב ראש חודש, אלול, וראש השנה, ועדיין הוא בקרירות ואינו מעלה על דעתו לשוב בתשובה אמיתית.

עכ"פ הרי כל בר דעת רואה שמתקררים כ"כ שצריכים התעוררות גדול שנזכה לשוב עכ"פ מיראה, ולאידך גיסא הרי אנו מלאים חטאים עוונות ופשעים, גם בענינים שהם בכלל דברים המותרים, בכחי' קדש עצמך מותר לך, עאכו"כ בדברים האסורים, וכענין זה של עניית אמן, אשר אם יעשה האדם חשבון הנפש, כמה פעמים הי' לי כוונה ראויה בעת עניין אמן, כמה עניתי וכמה לא עניתי, הלא תסמר שערות ראש, אשר כאו"א יודע בעצמו איפה הוא עומד בענינים אלו.

כא ידוע שאין הקב"ה מוותר כלל, וכדברי הגמרא כל האומר הקב"ה וותרן יותרו מעוהי, ובעלמא הדין הרי יש לו הברירה לשוב בתשובה שלימה, עד שיבא לעולם העליון, כי אז כבר מאוחר מדי. ויש שני חלקי התשובה, מקודם צריך חרטה גמורה, עצם הקבלה שלא לחטוא עוד, ואח"כ בא החלק השני של התשובה, לעקור מן השורש את כל הקליפות שנבראו ע"י עוונותיו ל"ע, כי לאחר מאה ועשרים שנה סובלת הנשמה מאוד מקליפות ההם שנבראו ע"י חטאיו. וידוע

קדושת בית המדרש

דברורות קדמונים היו מטכסים עצות וסגולות לזה, היו כאלו שכתבו בצוואתם שיעשו בהם ד' מיתות בית דין, ויש שציוה להכריז בחרם שבניו לא ילכו אחר מטתו, כדי שגם כל כוחות הטומאה שנוולדו מחטאיו לא ילכו אחר מטתו (כמו שבניו אין הולכים). כאו"א חיפש סגולות ועצות מה לעשות, והי' שורה פחד גדול בענינים אלו, דהלא יום המיתה הוא דבר נורא ואיום.

וכותב הרמ"ק איזה עצות איך להפטר מהחטאים, יש עצה של גלות מכפרת עון. — וכבר נודע מהני תרי אחים הקדושים הרבי ר' אלימלך ואחיו הרבי ר' זושא זי"ע שהלכו גולה אחר גולה עבור כלל ישראל, הרי זה לצדיקים ובעלי מדרגה, אבל לאנשים כערכינו הרי יש ענין התשובה בפשטות.

והנה עונש הגלות הוא קשה מאוד ל"ע, להיות נע ונד יומם ולילה. אך יש עוד עצה, יסורים ל"ע, דהיינו ע"י יסוריו נמחלים לו עוונותיו. הרי כאו"א יודע שזהו ענין קשה מאוד, אפילו על כאב ראש מעט מזעיר כבר לוקחים תרופת אספירין ועוד מעדיצינען, כי קשה כח הסבל כובד היסורים ל"ע.

עוד עצה יש, והוא עונש העניות ל"ע. דלות הוא עונש קשה מאוד, כשאינן לו לחם לאכול ובגד ללבוש ל"ע. הרי זה יסורים גדולים ל"ע, ואפי' כשלעצמו יכול לסגף, א"ע, אבל אנחות ילדיו ובני ביתו שאינן להם פת לחם, הרי זה דבר קשה מאוד בעבורו.

גם העונש של מי שאינן לו בנים ל"ע הרי הוא ממש דומה למת ל"ע. מי יוכל לסבול בכל אלה. אך בכל זאת הרי צריכים למרק א"ע מהעוונות, ואוי ואבוי אם ישאיר את כפרת העוונות לעולם העליון, כי שם עונשו קשה ומר. כמ"ש הרמב"ן ז"ל בשער הגמול, דאפילו יסורים קלים בעולם העליון קשים פי שבעים מיסורים קשים שבעולם הזה, ואפילו יסורי איוב, וא"כ מי פתי יסור הנה להשאיר ענין מירוק עוונותיו לאחר מוע"ש.

וכ' הרמ"ק ז"ל, דהעצה הכי טובה לזה הוא להיות מנעלבים ואינם

עולבים, להעביר על מדותיו, כשמבזים אותו ואינו עונה כלום, רק שותק. ובאמת היצר הרע מפתהו להאדם שלא יעמוד מן הצד כשמבזים אותו, ומובא גם מבעל שם טוב הקדוש זי"ע, דבעת אמירת "אלוקי נצור" יתפלל שיהיו לו בזיונות בעד כפרת עוונותיו, וזהו סגולה לכפרת העונות, וכשבא לידי מעשה לא יבעט בבזיונות אלו.

כב) ולדאבונינו רואים שכשבא לידי מעשה הרי כשמבזים אותו קשה כח הסבל, ואפילו אם למד ספרי מוסר, וקיבל על עצמו להיות מעביר על מדותיו אינו יכול לעמוד בנסיון, וחושב לעצמו, בפעם הזאת מוכרח אני להשיב לו כגמולו, כי בלא"ה יחשבו בנ"א שהצדק אתו, ועוד "לומדישע פשעטלעך" כאלו שמחדש בדעתו כדי לענות למי שמבזה אותו.

ולזה נותן הרמ"ק עצה שהוא טוב יותר מכל העצות, וקל לקיימו, כי אינו צריך להתענות על זה, אינו צריך להסתגף בגלגול שלג ואינו נענש בגיהנום, והעצה לכפרת העונות שנותן הרמ"ק הוא עניית אמן יהא שמיא רבה בכל כחו, ואז מוחלין לו כל עוונותיו כאמור לעיל. וגם קורעין לו גזר דינו, ויש נוסחא קורעין לו גזר דינו של שבעים שנה, ובתניא מובא הלשון (סימן נ"ו ס"ב) יש לכוין היטב באמן יהא שמיא רבה, שכל העונה אמן יהא שמיא רבה בכל כח כוונתו קורעין לו גזר דינו של שבעים שנה.

להיות בגן עדן במחיצת גדולי הדור

כג) כבר אמרנו דעל ידי עניית איש"ר יש לו הברירה לאחר מוע"ש, שיכול לברר לעצמו איפה שרוצה ללמוד בגן עדן, באיזה בית מדרש. והנה כמה יחזיק האדם טובה כשאומרים לו שיכול ללמוד יום אחד פה ויום אחד בהיכל אחר, חודש אחד בכיהמ"ד זה וחודש השני בכיהמ"ד אחר, בודאי שיחזיק טובה למי שאומר לו כן, וכשעונה איש"ר יש לו כל הברירות.

קדושת בית המדרש

יז

וידוע מאמר בנ"א דכשהאדם מתעמק הרבה בדברי הרשב"א יכול להיות במחיצת הרשב"א, אך באמת לא מוכא דבר כזה בשום ספר, ואדרבה, הרי יש כמה בחינות בלימוד התורה, מי יודע אם תורתו שלמד הוא לשמה, אם אינה לקנטר, או עבור כבוד וכיוצא, ומי יודע אם יזכה ליכנס להיכל של איזה צדיק, אולי הוא רק כשלומד תורה לשמה ממש, וכשמתייגע ביותר בעד התורה הק', עכ"פ הרי אינו בטוח אם הוא כן באמת, שיכול להיות במחיצת צדיק או גאון פלוני כשהתייגע בדברי תורתו, אבל גבי עניית אמן יהא שמיה רבה הרי הוא מבואר בגמרא בפירוש, שפוחחין לו שערי גן עדן, ואין לזה שייכות עם הלימוד, רק עם תפלתו.

ולמשל, אם אחד עוסק בתורה ומתקשה בהכנת איזה סוגיא, ופתאום יאמרו לו שעוד מעט יבא הריטב"א לפה ותוכל לשאלו שאלה זו, או שאם תלך קילאמעטער תוכל לפגוש את הריטב"א ולשאל פשט בסוגיא זו, אז כודאי שהאדם הי' גוזל זמן לעצמו והולך לשאול את הריטב"א בעצמו פשט בהגמרא, הרי זה תורה, ומה לא יעשה האדם בשכיל התורה. אך כשאומרים לו שעוד מעט יאמרו קדיש וצריך לענות איש"ר, לא יעלה על דעתו שבזה תלוי הכל, שכשיבוא לישיבה של מעלה יוכל להיות בהיכלות הרבה צדיקים ולהשתעשע אתם בדברי תורה, ולשאל אותם מה שקשה לו בגמרא, ולכל זה זוכה ע"י שעונה אמן בכל כחו.

תענוג של לימוד תורה בגן עדן

כד זאת ועוד, ידוע מה שפירשו בספרים במ"ש הגמרא (ע"ז י"ז ועוד) על אודות בעלי תשובה שיצא ב"ק פלוני מזומן לעוה"ב, בכה רבי יש קונה עולמו בשעה אחת. ומפרשים הכוונה לבכיית רבי, דלכאורה הי' לו לשמוח, וכי יעלה על הדעת שרבי הי' מקנא לא' מישראל שיצתה בת קול שמזומן לחיי עולם הבא. ברם הרי שא"א לומר שמי שעובד ה'

שבעים שנה או יותר יש לו גן עדן כמו שיש למי שקונה עולמו בשעה אחת, כודאי א"א לומר כן.

ופירשו הכוונה, דידוע דמלכותא דרקיעא כעין מלכותא דארעא, וכמו שכעוה"ז יש בין הולכי בית המדרש כמה מדרגות, כמאמר המשנה ארבע מדות בהולכי בית המדרש. יש שמייגע א"ע בתורה וזהו התענוג שלו, וכמו שאומרים דאלמלא היו בעלי עבירה מרגישים הנעימות והמתיקות שמרגיש העוסק בתורה כשלומד איזה סוגיא, הרי היו מניחים כל תענוגי עולם הזה ועוסקים רק בתורה, ואין שמחה כהתרת הספיקות, ויש עוד דרגא שכאים לבית המדרש, ומסתכל כל הזמן על השעון שהזמן יעבור מהר, כדי שיוכל לבטל הזמן בניקל, ואפילו אם רואה שהשני לומד, תבא עליו ברכה, אבל הוא אינו רוצה ללמוד ומתחמק מזה, וכל רצונו הוא רק לפטור את הזמן בלך ושוב. וכדבר הזה הוא גם במלכותא דרקיעא, דהקונה עולמו בשעה אחת, אף שזכה לעוה"ב, אבל הוא מסתובב למעלה בגן עדן אנה ואנה, כי אין לו מה לעשות, ורואה כל היום איך שאחרים לומדים, ורוצה שיעבור כבר הזמן, וכן עובר עליו תמיד. משא"כ מי שהתייגע בתורה ועבודת ה' בהאי עלמא, הרי יש לו מה לעשות בעולם העליון.

וכן מבואר בזוה"ק ובכתבי האריז"ל, דמה שלומד האדם בעולם הזה הוא מזונותיו בעולם שכולו ארוך, כמו שיש לו בעוה"ז הנאת אכילה גשמית, כמו כן יש לו הנאת אכילה מהתורה ומצוות שקיים, והם הלבושים של האדם בעוה"ב.

כה) וכשעשה תשובה רק ברגע א', למשל אם שמע שההולך לציון הקדוש של הרבי ר' אלימלך זי"ע מליזענסק לא ימות בלי תשובה, אז בטח שהוא דבר טוב, אם שב בתשובה לבסוף, אך באמת צריך לדעת שאין זה בפשטות, שאינו מת בלא תשובה, אלא הרהור תשובה, וממילא אף שהי' לו הרהור תשובה, אמנם מה יעשה עם כל המקטריגים וכוחות הטומאה שעדיין הם בתוקפם כי לא הי' לו במה לבטלם, ומוכן בעבורו שאול תחתיות והרבה מלאכי חבלה רוצים להפילו לשם ל"ע,

ואפילו אם יעבור דרך כל אלו המסטינים ומקטריגים וירצה לירש גן עדן, אין לו מה לעשות שם כאמור לעיל שלא עשה כלום בעניני תורה ועבודה בעוה"ז, וע"כ כשחושב איך שלא ימות בלי תשובה, יותר טוב שיחשוב האדם מה יעשה כשיגמור כבר עם כל המקטריגים שעומדים בדרכו לג"ע, ולזה העיקר שיעשה השתדלות שיוכל לזכות לתורה בעולם שכולו טוב, וכמובא בספרים דאם מייגע א"ע בעוה"ז להבין איזה ענין בתורה ואינו מבין, אז לעולם הבא מסבירים לו מה שהי' קשה לו, ולפי"ז כל מה שלומד יותר תורה בעולם הזה הרי יש לו מזה תענוג בעולם העליון, כי שם אין מחלקים תפוחים או בארן, ועוד מאכלים לקינוח ולתענוג, רק תורה ומזה יש לו להאדם הנאה שם.

הלב מתמוגג ממה שיכולין להשיג באמירת יהש"ר

כו) ובמשנה דאבות, יפה קורת רוח שעה אחת בעולם הבא מכל חיי העולם הזה, ואם נשקול את כל תענוגי האדם בעולם הזה, עם כל הטעמים שהרגיש בענינים גשמיים בעוה"ז, מכל ימי חייו, נגר רגע אחת בעולם הבא, האחרון שקול יותר, עאכו"כ כשנותנים לו ההזדמנות שיוכל לעסוק בתורה בעולם העליון, ולא לימוד התורה סתם, אלא לימוד התורה ביחד עם הצדיקים שבכל הדורות, ביחד עם התנאים, אמוראים, ושאר הצדיקים, הרי זה תענוג גדול כמובן, ולכל זה אפשר להגיע ע"י שעונה אמן בכל כחו, בכל כוונתו, הרי לפנינו גדול הענין של עניית אמן, וכשעוברת עליו תפילת מנחה, שחרית, מעריב, ואינו עונה כראוי הרי מובן מזה גודל החסרון מה שמאבד בידיים. ובפרט לפימ"ש בזוהר הקדוש, ומובא בספה"ק שומר אמונים ג"כ, דהעונה אמן בכל כחו וכוונתו הרי הוא נמצא בעוה"ב בהיכל סמוך להיכלו של מלך המשיח, ושם בג"ע זוכה ללמוד תורה מפיו של משיח בעצמו, ראה עד היכן הדברים מגיעים.

עם הארץ יכול להגיע למה שאין זוכין לומדים מופלגים

(כז) עוד מובא בספר ואמרו אמן בשם ספר קדמון, דהעונה אמן כראוי זוכה להיות במחיצת כל הצדיקים, וכשמתכוננים בזה הרי רואים מזה דבר נפלא, דלפעמים רואים אנשים פשוטים שאינם יודעים לכאורה צורת אות, יושבים בבית המדרש ואומרים קצת תהלים ומעמדות וכדומה, ולאחר מוע"ש זוכה להיות במחיצת כל הגדולים, ממש עולם הפוך ראיתי, כי לעומתו הגדול בתורה ותלמיד חכם ישב בדר וידום בצד מרוב בושה, כי אף שזכה לגן עדן, יזכה לזה רק מכח התורה שלמד, וכפי מדריגת התורה שלמד, ואיש פשוט זה שלא ידע צורת אות, ברוב תמימות ענה אמן בכל כחו ואמר מעמדות, ישב בישיבה של מעלה בין כל גדולי הדורות, ויתמה הרואה, וכי זהו עולם האמת? איה היושר וצדק בזה?

והתי' בזה, דהוא עולם האמת לאמיתו, וכמו שרואים ממאמרי חז"ל וספה"ק שהזכרנו. דהאיש פשוט זכה לזה מחמת שענה אמן כדבעי והוא, התלמיד חכם, לא ענה אמן בכל כחו וע"כ לא זכה לזה כנ"ל, ואף שהי' לומד גמרא על סדר הש"ס, ולמד אגדות הש"ס, ולא התבונן בגודל הענין של איש"ר, וכנ"ל. והסיבה לזה כי בעת שהבעל תפילה התפלל תפילת שמונה עשרה בציבור לא זירז עצמו לעמוד הכן על מקומו ולידע שעוד מעט נצטרך לענות אמן יהא שמיה רבה, וצריך לחשוב בעצמו, בעד כל חללא דעלמא לא אוותר מעניית אמן כדבעי, והוא יקר מכל הון, ויותר מזה אינני צריך. אבל איש עם הארץ הזה אכן קיים זה כדבעי ולפיכך בדין הוא שיטול שכרו.

חומר המדלג על עניית אמן

(כח) וכעת נדבר אודות חומר הענין אם אינו עונה אמן. מובא בתניא (סימן נ"ד) דמי שאינו עונה אמן, אז כשהוא בעת צרה ח"ו

כא

קדושת בית המדרש

נועלים בעדו שערי שמים. כמו כן ידוע מ"ש הגאון מהרש"ם זצ"ל בספרו דעת תורה, בהסכמתו לספר הפנים, דהעונש ע"ז ג"כ מה שנחלש מאוד מצב הפרנסה, הוא ג"כ עבור שאין עונים אמן כראוי (והוא ענין שרואים גם בזמן הזה), ומביא עוד טעמים על חוסר הפרנסה.

וכתב רבינו בחיי בפרשת בשלח (ומובא גם באורחות צדיקים) דאם אינו עונה אמן בכל כחו בכוונה, יורד לדיוטא התחתונה של גיהנום, ששם חשכו מכופל, ומי שנכנס לשם אינו יוצא מהם לעולם ועד, ממשי לשון מבהיל ואיום.

גורם ח"ו לבניו שיהיו יתומים

כט) ומביא עוד בשם ספר א' דבאם אינו עונה אמן יש לו דין רוצח, שגורם לבניו שיהיו יתומים, ונוסף לזה שגורם שבניו יהיו יתומים ל"ע הרי גורם להם שאין להם מי שיגדל אותם, והם תמיד בבחי' נשכרי לב ל"ע, בלי אב, ואין להם עם מי להתייעץ, ואם גרם לזה ע"י מעשיו, שלא ענה אמן כראוי, נמצא שגם זה שבניו יתומים הכל עולה על חשבונו ח"ו.

למה דוקא קדיש לעילוי נשמה

ל) ובאמת רואים גודל הענין של עניית אמן גם מזה שתיקנו חז"ל דוקא שיאמר קדיש י"ב חודש לאחר פטירת אביו או אמו, דבאמת צ"ב למה לא תקנו שילמדו הבנים לעילוי נשמתם בכל יום כמה דפים גמרא, איזה פרקים משניות או שיאריכו יותר במצות תפילין, ועוד מצוות שבתורה, ומדוע תיקנו שיאמרו קדיש דוקא, אלא ע"כ רואים מזה שענין עניית אמן יש בו כחות נשגבות ונעלות, אשר על ידה מעלים את הנשמה, אשר א"א לעשות ע"י מצוה אחרת. וגם בתלמידי חכמים שתורתם אומנתם לא מצינו בשו"ע דלצורך עליה לנשמת הוריו ילמוד

קדושת בית המדרש

כב

יותר שעות וכדומה, אלא אמירת קדיש. ואף שכל תיבה ותיבה שלומד הרי הוא עילוי לנשמת הלומד ולנשמת מי שלומד בשבילו, אעפ"כ כח התפילה הוא גדול מאוד, וכן ביום הכיפורים, יום הקדוש, לא תיקנו חז"ל שילמדו מן הבוקר עד הערב כדי לכפר כל חטאותם, אלא שיתפללו, הרי מזה דהתפילה גדול כוחה ואפשר להגיע על ידה למה שא"א אפי' ע"י תורה.

והנה בענין עניית אמ"ן יש כמה פרטים אשר אינם ידועים כ"כ, כי אפשר לומר כל ימי חייו אמן שלא במקומו ושלא כראוי, והרי זה כאילו לא ענה אמן כלל ועוד יותר גרוע כאשר יבואר לקמן.

מעשה נורא

לא ידוע העובדא ממה שאירע לחסיד אחד שלא ענה אמן, המעשה נזכר בספר הגן, וכתב שצריכים לעיין במעשה זו, והוא מה שקרה לבעל הלבוש, אשר ציווה שבכל מקום שילך יספר מעשה זו כדי לעורר אודות עניית אמן, וא"כ הרי זה דבר בעתו לספר כאן סיפור זה, כי בודאי יש בינינו כאלו שעדיין לא שמעו מעשה זו.

בעל הלבוש הי' מגדולי הפוסקים בדורות הקודמים. כשנתקבל לרב בעיר פויזן, באו אליו טובי העיר והביאו לו קאנסוס של העיר. וכמוכן דקודם שנסע לשם השלים א"ע ככל מקצועות התורה, ובפרט בענין עיבור החודש השלים א"ע קודם שעלה לכהן פאר בעיר פויזן. ואמר לאנשי העיר פויזן, שהיות ורוצה ללמוד הלכות עיבור החודש ביתר שאת, ובסביבות האשכנזים לא עסקו בסוגיא זו, ע"כ נסע למקומות הספרדים, כדי שיוכל ללמוד אצלם ענין נשגב זה.

בראשית דרכו הגיע לעיר וויניציא, שהיו שם רבים מחכמי הספרים, ופגש שם איזה משפחה ממשפחת אבוהב, ושם למד חכמה זו, וידוע שחלק א' מעשרה לבושים שחיבר הלבוש הוא בענין עיבור החודש, שקיבל במקומות הללו.

קדושת בית המדרש

לפני שנסע משם כדי לקבל את הרכנות בפויזן, קרה שילד אחד רצה לאכול פרי וכירך ברכת בפה"ע, והלבוש לא שם לב לכרכתו ולא ענה אמן (מה שקורה כהיום מעשים בכל יום). דלפי הנפסק בשו"ע צריך לשים לב לכל ברכה ששומע כדי שיוכל לענות אמן.

על ביטול אמן אחת חייב מיתה בידי שמים

א כשראה החכם ממשפחת אבוהב שהלבוש לא ענה אמן על ברכת הילד, חרה אפו עליו ונידה אותו בחרם. הלבוש לא ידע מדוע נידהו החכם, וכמובן שפייסו כי חשב שמא פגם בכבודו, ואמנם החכם ענהו, לא פגמת בכבודי, אלא כי לא ענית אמן על ברכת הילד ע"כ אתה חייב מיתה בידי שמים, כמובא דאם אינו עונה אמן פעם אחת הוא חייב מיתה בידי שמים. ואמר לו החכם, דהיות שלא רצה שיקבל עונש חמור כ"כ של מיתה בידי שמים, ע"כ נידה אותו, ובזה ביטל הגזירה שנגזר עליו. אך כתנאי, דבכל מקום שיבוא (הלבוש) יספר מעשה זו לכל אדם, וכן יצוה לבניו ולביתו אחריו עד סוף כל הדורות, שיספרו מעשה נורא זו שאספר לכבודו כעת.

וכה סיפר החכם: בעת גזירות תתנ"ו ה"י חסיד א' באיזה עיר שלא עבר על חטא מימיו. היה אצלו תורה וגדולה במקום אחד ממש, כי ה"י עושר גדול וצדיק, וגם מקורב למלכות. ובכל פעם שגזרה המלכות גזירה על ישראל ה"י הוא מבטלו.

ויהי היום, שהמלך ציוה לגרש את כל היהודים מבית מלכותו, ויהי עת צרה ליעקב, ופנו לחסיד ההוא שיראה להשתדל אצל המלך להתחנן לפניו על עמו.

החסיד הלך לארמון המלך, ובעת ההוא כשבא לשם ה"י זמן מנחה לעת ערב, ואמר החסיד שמקודם שיכנס להמלך רוצה להתפלל מנחה. ואמרו לו אנשי הקהילה שהלכו אתו למלך, שהיות והוא ענין של פיקוח נפשות, צרכי ציבור, צריכים ללכת עכשיו למלך ולא לאחר אף רגע, וכן

קדושת בית המדרש

כד

עשה החסיד ונכנס לחדר המיוחד של המלך כדי להשתדל בעד ביטול הגזירה.

המלך קיבלו בסבר פנים יפות כדרכו מאז ומקדם. אבל בני לביני הגיע לשם איזה גלח ממרחקים, וכשבא לחדר המלך השתחוה לפניו ואמר כמה תשבחות ושירות לפני המלך.

כעת שהגלח עמד שם ודיבר לפני המלך, הלך החסיד להתפלל מנחה בני לביני, כי כעת אין זה ענין של פיקוח נפש היות ודיבר כבר אל המלך. ולפי חשבונו יצא שכשיגיע זמנו לעמוד עוה"פ לפני המלך (כשיגמור הגלח את דבריו) יגמור הוא בינתיים תפילתו.

כל הקהל שעמדו שם ענו אמן על ברכתו של הגלח שבירך להמלך, ושאל הגלח אם גם היהודי (שעמד בתפילת שמו"ע) ענה אמן (ואמנם החסיד לא ענה כי לא הבין מה שהוא מדבר בפרט שהי' עומד באמצע התפילה). ואמרו לו שהחסיד לא ענה אמן. ויזעק הגלח זעקה גדולה ומרה, על שהיהודי לא ענה אמן לברכתו, כי כעת הי' עת רצון שכל הברכות שבירך להמלך יתקיימו במילואם, וכיון שלא ענה היהודי אמן ע"כ לא נתקבלה הברכה.

ויקצוף המלך מאוד וחמתו כערה בו, דבשביל שלא ענה היהודי אמן על ברכת הגלח הפסיד כל ברכותיו של הגלח, וציוה תיכף לתפוס את החסיד ולענותו בכל מיני יסורים ומיתות משונות ל"ע, וחתכו אותו לחתיכות וכן שלחו את גופתו לביתו, ומובן שאח"כ גירש המלך ברוב כעסו את כל היהודים אשר במלכותו.

לג בעיר של החסיד הי' עוד חסיד א' שהי' ידיד נאמן שלו, והמעשה שאירע לחבירו, איך שנהרג במיתה משונה ל"ע בבית המלך, נגע מאוד ללבו. כי הוא הכיר את חבירו וידע שהוא איש תם וישר, עובד ה' כל ימיו, ואפילו אם פגם ח"ו אי פעם באיזה פגם זעיר לא מגיע לו מיתה משונה כזו ל"ע. וחשב בדעתו, מי יודע, אולי הי' אחד כפה ואחד בלב, דלא הי' תוכו ככרו ח"ו.

קדושת בית המדרש

כה

החסיד התענה ימים רבים ושפך נפשו לפני קונו שיודיעו לו סיבת הדברים מדוע הגיעה מיתה משונה כזו לחבירו וידידו אשר הכירו מאז ומקדם כירא ה'.

ויהי היום, ראה פתאום בחדרו את חבירו הוטיק בהקיץ, עומד אצלו, ויחרד חרדה גדולה כמובן. ויאמר תיכף לידידו, הגד נא לי ככל הדברים אשר עברו עליך, כי יודע אני אשר היית ירא ושלם כל הימים, וא"כ אי' איפה נגזר עליך גזירה כזו.

ויען החסיד, הן אמת שבימי לא עברתי על שום עבירה מדאורייתא או מדרבנן, רק פעם אחת שמעתי מאיזה ילד ברכת המוציא לחם מן הארץ, ולא אמרתי אמן. הקב"ה האריך אפו ולא העניש אותי עד שהגיע הזמן ודגו אותו בשמים, ועי"ז קרה כל הענין עם הגלח. ואף שלאנשים פשוטים לפעמים אין מענישים אותם בעוה"ז, אבל אצלו רצו שיבוא מזוכך לבית עולמו, וזהו הי' העונש עבור שלא ענה אמן רק פעם אחת. ומובן דמי שלא קיבל עונשו בעוה"ז סובל בעולם האמת ביותר. והחסיד ביקש מחבירו החסיד השני שיספר מה שקרה לו בקרית חוצות, כדי שידעו בנ"א גודל העונש אם אין עונים אפי' על אמן א'.

וסיים החכם ממשפחת אבוהב את הסיפור לבעל הלבוש, דע"כ נידה אותו, כי ממעשה זו רואים חומר הענין אם לא עונים אמן, וע"כ גם אתה תספר מעשה זו בכל הזדמנות, לבניך ולביתך אחריו.

ובספר הגן, שהוא ספר קדוש ונורא, מביא בענין אמירת אמן, דכדי להתחזק בענין אמירת אמן כדאי לכ"א לקרוא מעשה זו לכה"פ פעם אחת בחודש ולפרסמה לבנ"א.

מעשה זו אינה מעשה של הבל, רק הוא מעשה אמת לאמתו שמובא בספה"ק הגן, שאינו חיבור של סיפורי דופי ח"ו, רק מעשה מקובל מדור דור.

לומד תורה — ומחטיא הרבים

(לד) ומעתה בענין עניית אמן יש להזכיר כמה נקודות חשובות. כבר

קדושת בית המדרש

כו

הזכרתי מ"ש התניא בשו"ע סי' קכ"ד סעי' ו', יש לגעור באנשים שלומדים בעת חזרת הש"ץ או שאומרים תהלים, אפילו מכוונים בסוף הברכות לענות אמן כראוי שלא תהי' אמן יתומה, משום דעם הארץ ילמדו מהם שלא לענות לשליח ציבור. ואף שהוא לומד, אמנם השני שאינו לומד, כיון שרואה שגם הת"ח אינו עונה אמן בעת חזרת הש"ץ אז גם הוא מתרשל מזה ועוסק שיחה בטילה ח"ו. ויעסקו בשיחה בטילה ונמצא מחטיאים את הרבים, דבמה שלומד אז הרי הוא מחטיא את הרבים ח"ו.

עוד כתב שם, ולא ישיח שיחת חולין, ואם שח הוא חוטא וגדול עונו מנשוא, ולשון זה מובא בשו"ע רק בענין זה של עניית אמן.

אפי' מי שהתפלל כבר לא ישיח כשהציבור מתפללין

לה עוד מביא שם בשם הזוהר, שכל המשיח בבית הכנסת בשעה שהציבור עסוקין בשבחו של מקום, מראה בעצמו שאין לו חלק באלקי ישראל. רואים מזה חומר הענין, דאפי' מי שאינו מתפלל בעת עם הציבור, רק הוא נכנס לביהכ"נ בשעה שהציבור מתפללים ועוסקים בשבחו של מקום והוא משוחח שם שיחה בטילה, הרי מראה בזה שאין לו שום שייכות עם כל ענין התפילה ח"ו, ועל כן אם יש לו לדבר עם חבירו דבר נחוץ, יבקש ממנו שיבא החוצה ושם ידבר אתו כל עניניו, אבל לא בביהכ"נ בעת התפילה.

מבטל צרות הציבור

לו יש מקומות שהקפידו מאוד שבביהמ"ד לא ישוחחו כאמצע התפילה, ובכל תקופה שהי' איזה גזירה, גזירת גירוש או כלי' ח"ו, גזירת השמדה, היו מתקנים בראש וראשונה שלא ידברו בבית הכנסת, שיחה בשעת התפילה. וידוע המי שבדרך שתיקן התוספות יום טוב.

קדושת בית המדרש

וקודם המלחמה היו בתי מדרשות אשר במשך דורי-דורות אמרו בהם המי שברך של התוי"ט, כדי לעורר בענין זה שלא לדבר בעת התפילה, וביותר התעוררו בזה לאחר גזירות שנת ת"ח ות"ט אודות ענין אמירת אמן. והיות ואחז"ל לעולם יקדים אדם תפילה לצרה, כי א"א לדעת מהחבלי משיח, וע"כ יותר טוב להקדים ולכטל את הגזירה לגמרי.

היאך לענות אמן – האינו עונה כראוי כמו שמדלג לגמרי

לז) והנה בענין אמן מכואר בגמרא ובשו"ע ג' כללים, שלא יאמר אמן חטופה, לא אמן קטופה ולא אמן יתומה. אמן חטופה היינו שהאל"ף של האמן אומר בחטף. ואף שאצלינו לא למדו דקדוק, אמנם ידוע מ"ש החוות יאיר ועוד פוסקים בענין דקדוק שמיעוטו יפה, שצריכים לדעת כמה כללים בזה.

החילוק בין חטף קמץ וחטף פתח לקמץ או פתח סתם הוא איך שמבטאים את האות. למשל, אומרים בכרכת המצוות "אשר קדשנו במצוותיו", בהדגשת האל"ף של אשר, ובאמת צריכים להדגיש יותר השי"ן (אשר קדשנו) כי האות שיש בה נקודה של החטף פתח, אומר במהירות, ועי"ז חטף את הפתח. וע"כ האל"ף של אשר שיש בה חטף יאמר במהירות והשי"ן יאמר בהדגשה.

וכ"כ באמן, אמן הוא קמץ רגילה. ואם אומר אמן (שהדגיש את המ"ם) וחטף האל"ף מהרה, הרי אמר חטף קמץ. וצריך לומר אמן (להדגיש את האל"ף ביותר). וזהו הפי' לא יענה אמן חטופה ואם לאו יחטפו שנותיו, דהכוונה שאינו יודע החילוק בין קמץ רגיל לחטף קמץ, וצריך האדם להרגיל את עצמו בכ"ז.

ומסופר שגדול אחד הי' מנענע את הלולב בכל ליל א' דסוכות דרך אימון, וכששאלוהו מדוע עושה כן (כי יש שלומדים מסכת סוכה כהכנה למצוה, ויש שלומדים הלכות ד' מינים).

קדושת בית המדרש

כח

והשיב, דחייל הצבא העומד במלחמה, צריך להתאמן איך לאחוז הכלי זיין ביד ולקלוע במטרה. על אחת כמה וכמה ישראל שהם חיילים למקום, וכשלוקח את הלולב ופתאום יזכיר א"ע שלא נענע כראוי, וצריך לעשותה באופן אחר, והרי הוא בבחי' חייל הצבא ועל כן הוא עושה הכנות משך כל הלילה, כדי שכשיבא הזמן לקיים המצוה בבוקר יוכל לקיימה כראוי.

וכן הוא בעניית אמן, שצריך ללמוד איך לענות אמן, ועל כן טוב יותר שיאריך קצת באמירת הקמץ ולא יאמר במהירות.

עוד באמן חטופה, שלא יאמר אמן קודם שסיים המברך את ברכתו. ובאזני שמעתי כמה פעמים אנשים עונים אמן בקול רם ורוצה כאילו לזכות את הרבים, אמנם לדאבונינו הוא מחטיא את הרבים, דנפסק בשו"ע העונה אמן לא יגביה קולו יותר מהמברך, כמאה"כ גדלו לה' אתי, וכ' בארחות חיים ושאר פוסקים, דאם מגביה קולו כדי שגם אחרים יתעוררו לענות אמן, מותר לעשות כן. על כל פנים בין כך וכך, לפעמים עונה אמן בקול אבל הוא שלא במקומו. כי לא המתין עד שהשליח ציבור סיים הברכה, ואחרים ששומעים אותו עונים ג"כ אמן, ובאמת ל"ה להם לענות אמן כי עדיין לא גמר הש"צ הברכה, ונמצא שהמגביה קולו לא הי' מזכה הרבים כ"א מחטיא הרבים ח"ו.

מוטב להמתין עד שיענה מלהקדים

לח) ועל כן כדאי שיענו אמן מאוחר יותר מלענות במוקדם, כי כל זמן שלא כלתה אמן מפי רוב הציבור עדיין יכול לענות אמן, וע"כ כדאי שיאריך קצת בעניית אמן, כל זמן שלא סיימו הציבור מלומר אמן, אבל אם מקדים לאמרו כל זמן שהש"צ לא סיים הברכה, הרי הוא "אמן חטופה", וע"כ ימתין עד שיסיים ש"צ הברכה ואח"כ יענה אמן.

ויש שהש"צ ממחר ותיכף אחר שגמר ברכה זו מתחיל לומר ברכה שלאחרי', והציבור עדיין עונים אמן, אז כודאי לא יענה אמן, ורק אם יש הפסק בינתיים יענה אמן.

קדושת בית המדרש

זהירות גם בקדושה

לט) והלכה זו של כל זמן שלא כלחה אמן מפי רוב הציבור הוא נפ"מ לגבי קדושה, דאם סיים שמו"ע והציבור אומרים כבר קדוש קדוש קדוש, אז אם הציבור עדיין אומרים קדוש ולא סיימו עד כבודו, או מברוך עד ממקומו, או מימלוך להללו, יכול להתחיל כעת קדוש, כי עיקר הקדושה הוא קדוש, ברוך וימלוך, ובאמת יש שטועים ואומרים לעומתם משבחים ואומרים בקול גדול, וקדוש אומרים בלחש ובמהירות, והאמת שהוא טעות גדול, כי מטבע האדם דהיכן שיכול "להתחזן", שיעשה עצמו חזן מאריך שם בקול ובמקום שהוא העיקר, כמו בקדוש וכו' הוא אומר במהירות, ומראה בעצמו כאילו שכל אמירת קדוש וכו' הוא רק להגיע ל"לעומתם משבחים ואומרים", וכן ובדברי קדשך כתוב לאמור — מאריך שם ביותר. ובאמת צריך להיות ההיפך. והעיקר שאם יכול לומר קדוש וכו' ואינו בכדי שיעשה לומר גם לעומתם משבחים ואומרים, וכן אם יכול לומר ברוך כבוד ה' ואינו יכול לומר ובדברי קדשך, שהוא הקדמה לימלוך, מוטב שידלג ולא יאמר ההקדמה שאינה מעיקר הקדושה, והעיקר שיאמר קדושה.

מ) וכתב בספר הגן הנ"ל, דצריך האדם לקיים בכל יום תיבת צדי"ק, והיינו צ' אמנים, ד' קדושות, י' קדישים וק' ברכות, ואם הוא עושה כן הרי הוא צדיק.

זהירות באמירת ברוך ה' המבורך

מא) וכן הוא בקריאת התורה, דצריך לומר ברוך ה' המבורך לעולם ועד כל זמן שרוב הציבור לא גמר לומר, אבל אם גמרו כבר והוא אומר ביחיד אז הוציא השם לבטלה ח"ו. ורק מי ששומע את העולה לתורה אומר הברכה יכול לומר ברוך ה' המבורך לעולם ועד, או כששמעו עשרה מפי העולה גם אחרים יכולין לענות, ואם אין שומע את העולה לתורה אינו יכול לומר ברוך ה' המבורך, ורק אחר שהציבור אומרים ברוך ה' המבורך לעולם ועד צריך לענות אמן. ונמצא דהעולה לתורה שאינו אומר בקול ברכו את ה' המבורך, הרי הוא גוזל את הרבים ח"ו כי גוזל מהם את האמן הראויה, וכן רואים אנו כנ"א שיש להם קול ב"ה, וכל היום מרעישים בקולי קולות, אבל כשעולה לתורה אז אומר בלחש ברכו את ה' המבורך.

ובזה צריך לעורר העומדים אצל הס"ת שלא יגביהו קולם יותר מדאי באמירת ברוך ה' המבורך לעולם ועד, כי חלק מהציבור אינם יודעים מתי לומר, ואם לא שמעו י' כנ"א אין יכולים לענות ברוך ה' וכו', וכן הוא באמירת ברכו בתפילת מעריב או בשחרית, דכשהש"צ אומר ברכו ופחות מ"י שמעוהו, אסור להם לענות ברוך ה' המבורך לעולם ועד, כדי שלא יהא ברכה לבטלה, רק מי ששמע את הש"צ יכול לענות.

קדושת בית המדרש

ל

מב עכ"פ היוצא לנו מכל הנ"ל, דיכול להיות גוזל את הרכים או מכשיל את הרכים אם אומר במהירות, או כמתנינות יותר מדאי או בלחש, וע"כ טוב יותר להתאחר קצת בעניית האמן ולא להקדימו יותר מדאי.

והש"צ כשגומר הברכה ימתין קצת עד שיתחיל לומר ברכה השני', כדי שכל הקהל יוכלו לענות אמן כראוי, ואח"כ ימשיך ברכה השני', ואף דא"צ להמתין הרכה, אבל לא ימהר ג"כ.

בעל תפילה מזכה הרבים

וידוע מ"ש בפלא יועץ, צדיק כתמר יפרח כארז בלבנון ישגה, יפר"ח כאר"ז בלבנו"ן ס"ת חז"ן, והחזן שיודע לדקדק היטב באמירת הברכות ושהציבור יוכלו לענות איש"ר כראוי, הרי הוא בבחי' צדיק כתמר יפרח. וע"כ אין להתחמק מלהתפלל לפני התיבה אלא יתפלל לפני העמוד ואדרבה הוא מזכה הרבים במה שהם עונים כראוי אחר ברכותיו כשהם כדת וכהלכה, ואז הוא בכלל מזכה הרבים ולא יבא לידי אמן יתומה ח"ו.

זהירות לש"ץ

מג וכן בקדיש כשאומרים יתגדל ויתקדש שמי' רבה, צריך הש"ץ ג"כ להמתין עד שיגמרו לומר אמן. וזמן שהיה הוא עד שיגמרו אמן בינונית. ובציבור יש מאריכים ויש מקצרים, ועל המאריכים בדרך כלל אינו ממתין, רק על שאר הציבור, הבינונים, ומובן מאליו דאין השיעור לפי אותם שאומרים אמן חטופה.

וגם כשאומר בעגלא ובזמן קריב ואמרו אמן, צריך לחכות עד שיאמרו הציבור אמן ואחר כך יאמר יהא שמיה רבה, וכן ביתברך לא ימשיך לומר ישתבח ויתפאר עד שיגמרו הציבור לומר יתברך.

ואם מרגיש השומע שאינו יכול לשמוע הסוף ברכה היטב, ואינו יודע אם גמר או לא, אז מוטב שלא יענה אמן בכלל. ואף שחמור מאוד אם אינו עונה אמן, אבל גרוע יותר אם אינו עונה כראוי.

ולגבי אמן חטופה שדברנו, מבואר כפוסקים דלאו דוקא כשאומר בחטף, אלא דא"א כל קריאה שאומר נקודה חוץ מקמץ הוא בגדר אמן חטופה.

קדושת בית המדרש

לא

ועל אמן קטופה כתב המחבר, וכן התניא, אשר מחסר קריאת הנו"ן, שאינה מוציאה כפה שתהא ניכרת. והכוונה דטבע בני"א כשאומר אמן אינו מעיין אם אמר הנו"ן ג"כ או לא, כי ברגע שגמר לומר האמן הרי ממילא אמר הנו"ן, ואינו צריך לעשות פעולה שהנו"ן תצא לפועל, כי כשאומר האל"ף והמ"ם ממילא יוצא נו"ן ג"כ, כי כשמפסיק כלשונו בהפסקת האל"ף ומ"ם יוצא ממילא נו"ן. אמנם להלכה צריך שיוציאה כפה שתהא ניכרת, שצ"ל "אמן". וכשלומדים בשו"ע ובתניא, רואים שאם אין עונים אמן באופן זה דוקא הרי הוא אינו מוציאה כפה שתהא ניכרת, וצריך כל קורא להתבונן בזה היטב.

בס' שערי אפרים דף קמ"ט ע"ב, וז"ל:

ואני תקנתי נוסח מי שבירך למי שיקבל עליו שלא לשיח שיחה בטילה בבה"כ ובבה"מ בעת התפלה ככתוב בסוף קונטרס הלז והש"ץ יאמר אותו בשלש רגלים דהיינו ביום א' דפסח וביום ב' דשבועות ובשמיני עצרת, בין אמירת הקדיש על הס"ת קודם הגבהה והמברך יתברך:

מי שבירך אבותינו אברהם יצחק ויעקב הוא יברך את כל הקהל הקודש הזה עם כל קהלות הקודש ובפרט מי שקיבל עליו לשמור פיו ולשונו שלא לשיח שיחה בטילה בעת התפלה בעבור (שפב"פ גבאי דבה"כ או דבה"מ) נדרר בעבורו בשכר זה הקב"ה ישמרהו מכל צרה וצוקה ומכל נגע ומחלה ויזכה לראות בנים חיים וקיימים ויגדלם לתורה ולחופה ולמעשים טובים ואורך ימים וישלח ברכה והצלחה בכל מעשה ידיו ויתנשא בעושר וכבוד ויתעטר בעטרת חכמים ויזכה לעלות לרגל עם כל ישראל אחיו שלש פעמים לעבוד את ה' אלהינו באמת ובתמים אמן:

בעזה"ת

ספר קדושת בית הכנסת

בו נקבצו חלק מקול קוראים בעניני אמן וקדושת בית הכנסת ובית המדרש, ובו מקור מים חיים, בתורת אלקים חיים, ממנו ישקו כל העדרים, מפענח רזים ומגלה מסתרים, פנינים יקרים ואבני נזר מפוארים, דינים והנהגות טובות וישרות, שמעורר ומאיר על נפש האדם נועם זיו שכינת עוזו ית"ש, לקיים מצות קדושת בית המדרש כדבעי.

יצאו לאור ונתחלקו ונתפשטו בכל קצות תבל, בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, ישיבות ותלמודי תורות בכל העולם, ובעזה"ת פעלו גדולות ונצורות, לעורר המון בית ישראל להזהר בקדושת בית המדרש ואמירת אמנים כדבעי.

•••

נלקט ונאסף יחדו ויוצא לאור ע"י

**חברה מזכי הרבים העולמית
למען קדושת בית הכנסת ואמירת אמן**

•••

שנת תנש"א לפ"ק

פה ברוקלין נוא יארק

הרשות ביד כל אחד להעתיקם ולהדפיסם ולהפיצם בכל קצות תבל וזכות הרבים תלוי, וכל המזכה את הרבים זוכה לבנים צדיקים (כמבואר בשה"ק).

•••

ועכשיו יוצא לאור עם הוספות חדשות
על ידי וועד לפאר ולרומם כבוד בית אלוקינו
30 St. George's Road – Goldes Green, London
NW11 OLR – England
(0 181) 458-2241 Fax 458-8433

**מתוך דרשת הרהגה"צ אדמו"ר מקאשוי שליט"א.
(שבת תשובה תש"ן לפ"ק)**

מורי ורבותי!

עס איז אַ עת צרה ליעקב... אויף אלע ווינקלען פון כדור הארץ, עס קומען אָהן טעגליך בשורות איוב. דאָ פון אַ יונגע מאַמע מיט קליינע קינדער וואָס ליידט פון אַ אומהיילבאַרע קרענק רח"ל. דאָ פון יונגע טאַטעס וועלכע זענען געוואָרען האַרץ-ליידענער רח"ל. יונגע פרויען ווערן ל"ע נערווען ליידענדע, קליינע קינדער וואָס האַבען נישט טועם געווען טעם חטא ווערן געבוירען פעלערדיגע רח"ל. און נאָך און נאָך וואָס רייסט ביים האַרץ. ווי אַזוי זעהט מען זיך ארויס פון די אלע צרות... וויאָזוי היט מען זיך אויס דערפון, נאָר איין עצה איז דאָ די ירושה פון אונזערע אבות הקול קול יעקב

זאָגען יהא שמיה רבה מיט אָמן בכונה און בקול!!!

אויפהערען רעדען ביין דאָווענען. און קריאת התורה. זיך צוהערען צום ש"ץ און נאָכזאָגען אָמן אויף יעדע ברכה בכונה. חשובע אידען מיר פאַרמאָגען אַזאַ טייערן אוצר דעם קול תפלה וואָס איז אַ 100% פערצענטיגע שמירה קעגען אַלע צרות. דער בעסטער הייל-מיטעל און מיר פאַשפילען דאָס מיט אונזערע אייגענע הענדט. ווי זענען מיר ווי אַזוי זעהן מיר אויס ???, זענען אונזערע געפיהלען שוין אינגאנצען פאַרטרוקענט און אויסגעוועפט?, מיר שטייען אין בית המדרש דער טאַטע אין הימעל שטייט און וואַרט אונז צו קענען העלפען, ער וואַרט אומגעדולדיגט צו קענען הערען אַ קרעכץ פון טיפען האַרץ, טאַטע אין הימעל העלף מיר. און חאַטש איין אָמן יהא שמיה רבה מיט כוונה. איך בעט און בעט נאָכאַמאָל און נאָכאַמאָל האַטס רחמנות אויף זיך אליינס זאָגט יהא שמיה רבה מיט אָמן וועט איר זעהן בעזיהי"ת נסים ונפלאות.

און דעם זכות וועלען מיר בקרוב אויסגעלייזט ווערן.

מה נורא המקום הזה

TO SAVE YOURSELVES
FROM מחלות AND YOUR
CHILDREN FROM DYING
DO NOT TALK IN SHUL
(ספר הגן ודרך משה)

DO NOT TALK IN SHUL

להציל עצמכם מן
המחלות וגם בניכם
שלא ימותו ח"ו שלא
תדברו בבהכ"ס
(ספר הגן ודרך משה)

אוי להאנשים שמשחיתן בעת התפילה
כי ראינו כמה בתי כנסיות שנחרבו בעוון זה (משנה ברורה)

אוי
להאנשים
שמשחיתים
בעת
התפילה
כי
רואים
כמה
בתי
כנסיות
נחרבו
בעוון
זה

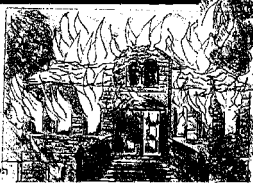
אוי
להאנשים
שמשחיתים
בעת
התפילה
כי
רואים
כמה
בתי
כנסיות
נחרבו
בעוון
זה

<p>3</p> <p>חרם רבנו חם בציווף שאר גדולים שלא ידברו בבהכ"ס אך ישבו באימה וביראה באר הגולת ירד מ' שלח</p>	<p>2</p> <p>אוי להם לרשעים הנהגים קלות ראש ומדברים דברים בטלים ומועדים בניהם מחיי עולם הבא מפי מצות י"א</p>	<p>1</p> <p>המדבר שיחות חולין בבהכ"ס טוב לו שלא יבוא כל עיקר כי הוא חוטא ומחטיא ספר קי החיים</p>
<p>6</p> <p>לעשות תשובה: הרגיל לדבר דברים של חול בבהכ"ס אפי שלא בשעת התפלה וזעזע ארבעים יום וילקח בכל יום ק"ה תמים י"ח מ' קרא</p>	<p>5</p> <p>כמש"כ בוזה הקודש: מי שמוזכר בבהכ"ס נוהג קלות לשכינה ומועבב את הגאולה וזה"ש ה' תפלה</p>	<p>4</p> <p>... ע"כ אותם היושבים לפני בהכ"ס וגם המדברים בבהכ"ס בכבוד יהיו נידונים בצואה ורחת ספר הגן ויס שני</p>
<p>9</p> <p>כתב אליהו רבה בשם הכל בו אוי להאנשים שמשחיתן בעת התפילה כי ראינו כמה בתי כנסיות שנחרבו בעוון זה משנה ברורה</p>	<p>8</p> <p>ותראה שלהגדיל האומות העולם בבית תפילתן אין משמיעים אף קול דממה דקה רבדי יואל מ' בארית</p>	<p>7</p> <p>ממה שכתבו בספריו הקודש שגילגל לצדיקים שהגזירה של ח"ו ות"ט שנחרבו 2000 קהילות מישאל והרבה מאות בתי מדרשות על עוון דיבור בעת התפילה ישיבת המעשה</p>
<p>12</p> <p>לא ישוח שיחת חולין בבהכ"ס ואם שה חוטא וגדול עונו מנשוא רמ"א</p>	<p>11</p> <p>וילמד בניו הקטנים לענות אמן ואריך שיחגכם שיעמדו באימה ביראה... ואותם שרצים ושבים בבהכ"ס מוטב שלא יבואו עליהם</p>	<p>10</p> <p>והמתרשל מלחנך בניו בבהכ"ס עונו קשה ובניו מתים ח"ו עליהם</p>

Every man is חייב to protest against talking in shul
People who act with disrespect in shul lose their פרנסה
ולכן בעון זה שמזלזלים בתפילה נחסר ח"ו הפרנסה
IT IS A VERY BIG TO MISS EVEN ONE "אמן"

PROJECT SHUL BROOKLYN, N.Y. (718) 265-5366
LAKEWOOD, N.J. (201) 901-8944

הספר הקודש "מקדש בנינו", וכל מיני מודעות על עונות קדושת בית המדרש ועניית אמן אמשי לתשוב בתום אהל...
חברה מזכ"ל הרבנים העולמי
1 ריח הסודים 10 ירושלים עיריית הורביאן סלמן 389-597 (02)
2 רחוב עירו יונק 23 ירושלים עיריית הורביאן 423-7009 (02)
3 רחוב עירו יונק 23 ירושלים עיריית הורביאן 423-7009 (02)
4 רחוב עירו יונק 23 ירושלים עיריית הורביאן 423-7009 (02)
5 רחוב עירו יונק 23 ירושלים עיריית הורביאן 423-7009 (02)
6 באנתוניופיען, סלמן 332-6730 (011)
7 בארצות הברית: ברוקלין, ניו יורק, סלמן 774-7880 (718) 436-1180 (718)
8 רחוב עירו יונק 23 ירושלים עיריית הורביאן 423-7009 (02)
9 רחוב עירו יונק 23 ירושלים עיריית הורביאן 423-7009 (02)
10 רחוב עירו יונק 23 ירושלים עיריית הורביאן 423-7009 (02)
11 רחוב עירו יונק 23 ירושלים עיריית הורביאן 423-7009 (02)
12 רחוב עירו יונק 23 ירושלים עיריית הורביאן 423-7009 (02)

מי שברך לילולת:

מי שברך אבותינו אברהם יצחק ויעקב הוא יברך את האשה היולדת (פכ"פ) ואת

<p>לזכרה: בנה הנולד לה במקל טוב בעבור שבועלה ואביו נדר לצדקה בעדם. בשכר זה יזכו אביו ואמו להכניסו בביתו של אברהם אבינו בעתו וזמנו, ולגדלו לתורה ולחפז ולמעשים טובים, ונאמר אמן.</p>	<p>לזכרה: במה הנולדה לה במקל טוב, ויקרא שמה בוישראל (פכ"פ) בעבור שבועלה ואביה נדר לצדקה בעדן. בשכר זה יזכו אביה ואמה לגדלה לבעל תורה ולחפז ולמעשים טובים, ונאמר אמן.</p>
---	--

מי שברך לחולה:

מי שברך אבותינו אברהם יצחק ויעקב, משה ואהרן דוד ושלמה, הוא ירפא את

<p>לזכרה: החולנית (פכ"פ) בעבור (שפכ"פ) נודר לצדקה בעבורה. בשכר זה תקב"ה ימלא רחמים עליה, להחלימה ולרפאותה, להחזיקה ולהחיותה, וישלח לה מהרה רפואה שלמה מן השמים, לכל אבריה ולכל גידיה, בתוך שאר חולי ישראל, רפואת הנפש ורפואת הגוף, (בשבת: שבת הוא מלועזק ורפואה קרובה לבוא) השתא בעגלא ובזמן קריב, ונאמר אמן.</p>	<p>לזכרה: החולה (פכ"פ) בעבור (שפכ"פ) נודר לצדקה בעבורו. בשכר זה תקב"ה ימלא רחמים עליו, להחלימו ולרפאותו, להחזיקו ולהחיותו, וישלח לו מהרה רפואה שלמה מן השמים לרמ"ח אבריו ושס"ה גידיו, בתוך שאר חולי ישראל, רפואת הנפש ורפואת הגוף, (בשבת: שבת הוא מלועזק ורפואה קרובה לבוא) השתא בעגלא ובזמן קריב, ונאמר אמן.</p>
---	---

לפני קריאת המפטיר אמר הקורא ח"ק: כשפגנביהם ספר התורה אמרים:

וזאת התורה אשר שם משה, לפני בני ישראל. על פי יי ביד משה:

עין חיים היא לפתוחים ביה, ותוכיה מאשר, ודכיה דכיה יעם, וכי נתיבותיה שלום, אך ימים ביטנה, בשמאלה שישר ויכבוד, והפזן לשון צדק, יגדיל תורה ויאריר:

קריאת התורה

- (א) העולה לתורה מחויב לומר הברכות בקול רם כדי שישמעו העם ויענו ברוך דהל"ו ואמן (ש"ע סי קל"ט סעיף ר).
- והברכה פעמים מכשיל בני אדם עייז בעון הזכרת שם שמים לבטלה החמורה מאוד מאוד. (פ"ב ס"ו ט"ו).
- (ב) העולה לתורה צריך לקרות עם הש"ץ בנחת כדי שלא תהא ברכתו לבטלה (ש"ע סי קמ"א סעיף ב).

הש"ץ מניח את הס"ת ואומר:

ויצונו ייגן ויושיע לכל החוסים בו ונאמר אמן. הכל הכו גודל לאלהינו ותנו כבוד לתורה (כהן קרב יעמוד פכ"פ הכהן). ברוך שנתן תורה לעמו ישראל

בקדשתו:

קריאת: ואתם הדבקים ביי אלהיכם, חיים כלכם היום:

דיני קריאת התורה

א. אסור לצאת מביהמ"ס כשהס"ת פתוח. בין גברא לגברא כשהס"ת מגולל, מותר לצורך גדול: ב. צריך לכוון דעתו לשמוע הקריאה, ומשהתחיל הקורא לקרות אסור לשוח אפילו בד"ת: ג. העולה לתורה פותח הס"ת ורואה הפסוק שצריך להתחיל, מברך כרכו והברכה אשר בחר, וקורא בלחש עם הקורא מלה במלה: ד. טעה ואמר ברכת אשר נתן לפני הקריאה, אם נזכר לפני שאמר ה' נתן התורה, חזר ומתחיל מאשר בחר. והאם אמר השם, יסיים הברכה, ולאחר הקריאה יאמר ברכת אשר בחר כנו: ה. טעה ואמר ברכת אשר בחר בסוף הקריאה, אם נזכר לפני שאמר ה' נתן התורה, חזר ומתחיל אשר נתן לנו וכר והאם נזכר לאחר שאמר השם, יאמר מיד אשר נתן לנו וכר. אבל אם אמר כבר נתן התורה, יחזור ויתחיל מתחיל הברכה: ו. סח בין הברכה להתחלת הקריאה (שלא מענין הקריאה), אפילו פחות מכ"ד, צריך לחזור ולברך: ז. כשתחזר ומברך, צריך לומר בשכמל"ו, על שהוציא ש"ש לבטלה.

העולה: ברכו את יי המברך:

הקול עונה: ברוך יי המברך לעולם ועד: והעולה חוזר.

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו. ברוך אתה יי נתן התורה:

אחר הקריאה מברך:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, אשר נתן לנו תורת אמת וחי עולם נטע בתוכנו. ברוך אתה יי נתן התורה:

מי שהגיע כנו לבן י"ג שנה ויום אחד, יברך האב בשעה שכנו עולה לתורה בפעם ראשונה, לאחר הברכה אשר נתן וכו'.

ברך שפטרגי מעונשו שלזה:

ברכת הגומל

ארבעה צריכין לתודות: יורדי הים, הולכי מדבריות, חולה ונתרפא, ומי שהיה בחוש ויצא מבין האסורים, וכן כל מי שהיה בסכנה וניצל ממנה.

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, הגומל לחיבים טובות, שגמלני כל טוב:

הקול עונה אחריה: מי שגמלך כל טוב, הוא יגמלך כל טוב סלה:

מי שברך לעולה לתורה:

מי שברך אבותינו אברהם יצחק ויעקב, הוא יברך את (פכ"פ) בעבור שעלה לכבוד המקום, לכבוד התורה ולכבוד השבת, ובשכר זה תקב"ה ישמרהו ויצילהו מכל צרה וצוקה, ומכל גגע ומחלה, וישלח ברכה והצלחה בכל מעשה ידיו עם כל ישראל אחיו ונאמר אמן:

פרלעטיץ — הודש תשרי שנת תשי"ז לפ"ק מעשה רב ונורא מענין עניית אמן

מובא בספר הקדוש הגן

אספר לפניכם מעשה רב ונורא שנעשה בזמן הגאון ר' מרדכי יפה בעל הלבושים, ומעשה שיהיה כך היה, הגאון ר' מרדכי יפה היה אב"ד ר"מ כקהלה קטנה מקורם, והרים ה' כסא והגדיל למעלה שכאן שלוחים מק"ק פדווא לקבלו עליהם לאביד ר"מ, כי היה גאון רב בנוגה ונסתר כאשר כל רואה בספריו הקדושים שעשה עשרה לבושים, וכאשר הביאו לו אגרת רבנות פנתוח השיב הגאון הנ"ל למשולחיו אקבל הכנת מכתב ואהיה לכם למוצה, אמנם תיכף ומוי לא אובל ליטע עמכם מפני שעדיין לא למדתי תכנות עיבור החדיש ואין שום אדם במלדינות הללו ללמוד מזה, ונסע תיכף הגאון הנ"ל ולמד לווינציאה לחכמי ספרדים שהם בקיאים בהכמה זו ושם אלמד מהם ההכמה הזאת, ונסע תיכף הגאון הנ"ל ולמד אצל החכם אברהם הספרדי לערך רביעית שנה, ולמד ממנו כל ההכמה הנ"ל באר היטב, כאשר נראה הכמותו בספרו לבוש אדר יקר בהלכות ר"ח מקצת ממנה.

ויחי מקץ הימים הנ"ל ויקר מקרה שחיה שם תינוק אחד בן חרב החכם אברהם הנ"ל לערך בן ה' שנים, ואכל התינוק פיר אחד וכידן בודא פיר העץ בקול רם, וענו כל בני הכיה אמן על ברכת התינוק, והגאון מו"ה מרדכי יפה הנ"ל לא ענה אמן שלא כמתכנין, כאשר עדיין הסדר בעוה"י בידו עולם שאינן נזהרים בזה, והחכם רבו של הגאון הנ"ל כאשר ראה שלא ענה אמן על ברכת התינוק, נסע עליו בפעם גדול והיה מנודה להגאון ר' מרדכי יפה ונער בו בזיופה, והמתין הגאון ר' מרדכי יפה שלשים יום כפי הדין שניודה הרב לתלמידו, ואחר כך בא הגאון ר' מרדכי יפה הרצה לפייס את רבו ולא היה רוצה למחול לו, ואמר לרבו רבינו ימחל ארזי ויאמר לי מה פשיע ומה חטאתי נגדו היה חיי האף הגדול הזה, השיב לו החכם הנ"ל ידוע מדעת שאהבה גדולה ושלילה שאינה חלילה בדרך אהבתך יחד מביני, אבל תדע נאמנה שהיית חייב מיתה בשעה שלא ענית אמן על הברכה של התינוק, אמנם כאמה ובתמים אני מוחל לך רק בתנאי זה שכתב מקום ומקום וכלל קהלה אשר חדרוך קף רגלך תדדוש ברבים ותדייע להם את החטא והמם הגדול של מי שאינו עונה אמן על ברכה ששומע מפיאל.

וגם הצוה לכניד ולפני בניך עד סוף כל הדורות שיספרו המעשה הגדול הזה מה שאספר לך, וכך היה המעשה, שכבודניתו שפניו היה מקדם קהלות קדושות קודם גוריה חתניו, והיה שם עיר גדולה לאלקים עיר ואי בישראל, והיה שם מלך אחד והיה רוצה לגרש אותם כמה פעמים, והיה שם אב"ד חסיד ועניו גדול ועשיר גדול והיה נושא תן בעיני המלך, וככל פעם שהיה רעמו לגרש הודורים ה' החסיד הנ"ל למלך להמליך נכדו לכטל המורה כפעם בפעם, והצליח מעשה השמן בעוה"ר וכאן לעת מנחת ערב להחסידי, והשיב להם הנ"ל שילך למלך להספיל חחלה הפלח המנוחה ראשית הכמה יראת ה', ותפצירו נב ואמרו לו זוגם בן מצוה להציל החסיד הנ"ל שילך עמיהם רק שרוצה להספיל חחלה הפלח המנוחה ראשית הכמה יראת ה', ותפצירו נב ואמרו לו זוגם בן מצוה להציל כלל ישראל ועמה הוא עת רצון לפני המלך ואחר כך תספיל, ויעשה בן החסיד והלך לחצר המלך, ויהי כאשר ראה אותו המלך נשא תן בעיניו ויריץ לקראתו ויחבק וינשק להחסידי הנ"ל, וספר החסיד בדיעתו שפיראוי וכטל הגויהות מגודש הנ"ל, והיה מספכ ברכיים אחרים עם המלך.

וברחוד כך בא כומר אחד ממרדינת המלך ממרהקים לפני המלך, ויפול לרגלי המלך ויברך את המלך ברכה ארוכה וחשובה כלשון לטי"ן או לוע"ז, והחסיד הנ"ל לא הבין דבריו, וכשראה החסיד שיעברו זמן מנחה הלך לקרן זוית אחת להחפיל מנחה, ודעת החסיד היה שיש לו שחוח להחפיל קודם שיפסיק הכומר הנ"ל מלברך את המלך, ובחוד חפלה החסיד קם הכומר והוא מעל רגליו וצוה לכל העומדים בכרת המלך לענות אמן על הברכה עברו שחקקים ברכתי, ויענו כולם יחדיו אמן, והחסיד לא ענה אמן שלא היה רוצה להפסיק

פולעטיק — חודש חשון שנת תשי"ז לפ"ק מעלת עניית אמן: ויהא שמיה רבה:

בערה"

(א) ארביצ"ל כל העונה אמן יהא שמ"י רבא ככל כחז קוריען לז גזר דינו שנאמר וכו', והנה מ"ש בכל כחז פירש"י **בכל כוונתו עכ"ל**. (שם ק"ט.)

(ב) והתוספות פירשו בשם הר"י דיש בפסיקתא כשישראל נכנסין בככ"ג וככמ"ד ואומרים איש"ר בקול **רם מבטלין גזירות לעות עכ"ל**.

(ג) ר' חייא בר אבא אר"י אפי' יש בו שמץ ע"ג מוחלין לו.

(ד) אי"ר לקיש כל העונה אמן בכל כחז מוחלין לו שעלי גז עזן שנאמר פתחו שערים ויבא גוי צדיק שומר אמונים.

(ה) ולמדנו מהו ענד **שגם הוא נקרא בשם צדיק** וכמו שכתב ריבוא גוי צדיק וכו'.

(ו) ר' יוסי אמר גדול העונה אמן יותר מהמכבד אמן לו ר' נהראי השמים כך הוא שהרי גליידין מתגדן במלחמה וגבורים נוצחין. (בבב"א ס"א.)

(ז) אמר רבא כל יום ויום מרובה קללתו משל חבריו ואלא **עלמא אמה קאי אקדושה דסידרא**. ואיש"ר דאדורמא עפירש"י שם. (ספ"ט ס"ט.)

(ח) תינוק מאומתי בא לערה"ב. הנה משום ר' מאיר משעה שעונה אמן וכו'. (בבב"א ק"ט.)

(ט) אמר ר' יודן כל מי שעונה אמן בעולם הזה זוכה לענוה אמן לעמיד לרבא. (בבב"א פ' שבט.)

(י) ובזו"ק דו"ל חלח זימנין בינמא מחפודין (ס"א מהקדוה). ביינום אלא בינמא דשראל איחכו בקול רם איש"ר מבורך.

הקב"ה איהמלא חמין וחיים על כולא וכו' ורווחן לזן שעתא ופליגת שעתא ולבחר חייבין לאשייהו. וכך חלח זימנין בינמא.

(יא) וגדול הענוה המולול באיש"ר מבורא כזוהר ככ"מ ובפירשת וילך האריכו מאוד כזה. וכסוף סיימו הנה מאן דנחית לאבדן דאיקרא חחית לא סליק לעלמין וכו'. הנה להחיא אתל נחתין להנחו גבוא דמבזין לאותפא אמן עכ"ל.

(יב) כתב כספר חסידים מעשה בחסיד אחד שראה לחסיד אחד כזוהר כזוהר ככ"מ ובפירשת וילך האריכו מאוד כזה. וכסוף סיימו הנה מאן דנחית שחייתי מדבר בשעה שהש"י אומר ויכילו ובבב"א מנן אבות. וביתרעל. עכ"ל.

(יג) ובספר משה משה הביא בשם המדרש שהתם אחד נהראה לחלמידו בחלום שה"ל לו כתם על מצחו אי"ל מפני מה אירע לו כך וכו'. אי"ל מפני שלא חייתי כזה מלדבר כשהחזן אומר קדיש (ומבא בנאה"ט אי"ל ספן מי ס"ק א) ועיין עוד בהקדמת ספר האלוהים על אי"ל מעשה נורא כזה ומבא בסידורים.

(יד) שסגולת הקדיש להעלות כל לימוד וכל הפילה של צבור למקוים ושרשים ולכן חזקנו לומר קדיש אחר הלימוד והספולת.

(טו) שסגולתו להציל הנפטר מגיהנם ומשאר עונשים.

(טז) גם סגולתו להעלה לג"ע ולהחלה גם שם ממדרגה למדרגה ככל הצדיקים וזה מבורא ככתב האריז"ל.

(יז) ומצונו שרבוותיו חכמי החלמוד ז"ל הגדלו מעלת עניית דתא שמ"י רבא וכו'. הרבה יותר ממעלת עניית הקדושה ומוריס וכראיחא (בבב"א כ"ב) וכלא עלמא מפסיק לא פסיק (פירוש חש"י לא פסיק משלח לקדושה לענוה עם המבור וכו' למרע עכ"ל) אבעי לזן מהו להפסיק ליתא שמ"י הגדול מבורך כי אחא רב דימא אמר רב יהודה ורב ששת תלמידי דרב אמרי לכל איך מפסיקין חזקין מן דתא שמ"י הגדול מבורך שאפי' עוסק במעשה מרובה פוסק, ולית הלכתא כוונת" ע"כ. הרי מבורא שיש"ר עדיף

הוא שמ"י הגדול מבורך שאפי' עוסק במעשה מרובה פוסק, ולית הלכתא כוונת" ע"כ. הרי מבורא שיש"ר עדיף

הוא שמ"י הגדול מבורך שאפי' עוסק במעשה מרובה פוסק, ולית הלכתא כוונת" ע"כ. הרי מבורא שיש"ר עדיף

מקדושה.

ואחר כל השבח הזה רכל המעלה הלל עכ"ל ואינו שגמאצאן בעוה"ר הדגה אנשים שמוזללים בהם לגמרי ואינם חוששין כלל לעונות איש"ר. והלואי שיהיו רק בשש ואל תעשה הריינו יושבים ודוממים אלא שגם הם מתעסקים זה עם זה בשעה אמירת הקדיש או בזמן שהש"ץ מחזיר תפילתו. וכדורים כטלים. ונזהר הוא חוטא ומחטיא את הרבים שחוק שגורם לבטל מלענות איש"ר למי שמדבר אליו. אלא שגורם לבטל הרעים גם לשכניו השומעים לקול דבריו ולמחטיא את הרבים עונשו מפורש (אבות פ"ט) כל המחטיא את הרבים אין מספקין בידו לעשות חטובה. גם מחללין בזה שם שמים כרבים שרבים לומדים מהם להקל ומוכחא (בבב"א פ"ט) שבעין חזקול השם אין כח לא בהחטובה ולתת ולת כיח"כ לכפר ולא ביסורין למרק אלא כולן חולין ומיחה מודקת. והנה יש מתנעלים כמה שידברו אז באזהר דבר מצוה או אזהר ר"ח וכדומה. ובאמת כמה סמיות עין ולק יש בזה וכו' היא מצוה עוברת הלא אורבא עניית איש"ר היא מצוה עוברת שמר שכלה הכרחה צריך לענות אמן. וגם אם יענה איש"ר באמצע דיבוריו ולחבינו הנה כדראי שיה"ל בלא כונה וכבהלה החטופה וקטופה. ורד"ל הזהירו וקיללו למי שאינם נזהרים לענות כהגון וכמאמר חז"ל (בבב"א פ"ט) בן עזאי אומר העונה אמן חטופה יחטפו ימור. קטופה יתקטפו ימור וכל המאריך באמן מאריכין לו ימור ושונתין.

גם לזאת יחדר לכבינו כשנחבנון היטב הזא ויכח הקב"ה אותנו בסודו כילדים רכים שאין בהם שום חטא ואמרו חז"ל (שם ק"ט) אמר ריש לקיש משום ר"י נשיאה אין העולם מתקיים אלא בשביל הכל חינוקות של בית רבן אמר ליה רב פפא לאב"י רידי ורידך מאי א"ל אינו דומה הכל שיש בו חטא להכל שאין בו חטא ע"פ. הנה מוכחא וכדריהם ד"ל שהכל פיהם של השב"ר רק ע"י המעלה כמה שאין בהם חטא. הנה בזה המעלה בלבד גדלה מעלתם. לקיי"ם כל העולם כולו בזכותם כשעוניים איזה דבר שבקדושה או זכינו גם אנתנו בדורות אחרונים כמו שזכרנו בדורות הקדושים חסידים עליון כמו רב פפא ואב"י. וכמות הלא במתנה זו זכינו גם אנתנו בדורות אחרונים כמו שזכרנו בזה בדורות האחרונים שהיה גם תניקות קטנים שלנו אין בהם שום חטא וא"כ למה נחמדים ומלחגזילים מילדותם שיענו איש"ר בקול רם תמיד. ובהו יוכר לעצמם כמאמר חז"ל הניקח באימה כל לעוה"כ ויטעור אמן וגם כדכחוס חמק"י העולם וכשירגזילום בזה מילדותם הלא בחיב (משלי כ"ג) חנוך לנו על פי דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנו. אמנם לא בלבד שלא ניתן לפ לחנכם אלא שגם בעוה"ר אנתנו הגורמים להם שיזללו בזה בראותם שגם אבותם ומוריהם יתעסקו אז בשיחה בטילה וכדומה. ומה יעשה הבן שלא יחטא, והנה בענינו שנתאר קיצנו מאד ועדיין לא זכינו שיהיה ה' שלם וכסאו שלם ועיקר הקדיש נוסד על זאת ולזאת מצוה הורבה עלינו לענות איש"ר בכל כהינו. וכדכחז' זה נוכח שיהיה ה' שלם וכסאו שלם והכונה בית מקדשינו במהרה בימינו אמן!

לעילוי נשמת הרה"ח משה יעקב פולין ז"ל, שחלו"ס פ"ד ממו שנת חשמ"ט לפנים ת"צ. ת"פ ע"י תלמידיו

רבי רמאל בום, (פ"ק אדמו"ר מאשתי שיל"ט) — שחלו"ס פ"ד ממו שנת חשמ"ט לפנים ת"צ. ת"פ ע"י תלמידיו

הספר הקדיש "מקדש מע"י" וכל מיני מועדות על עניני קדישת בית המדרש ועניני אמן ואשך לחיש בהם אצל:

- 1) ר"ח תורת"ם 10. ירושלים שה"ק חב"ב"א שלפ"ד 497-389 (02). 2) ירחוב ע"י קרבן 21. ירושלים ע"ה"י. 3) ורנה מורא מקדש. גבעת שאיל 26. ירושלים ע"ה"ק. ט"ל. 4) 523-632 (20). 5) בלונדון שלפ"ד 7511-458 (01). 6) 806-663 (5). 7) 972-2691 (18). 8) 436-1180 (718). 9) 774-7880 (8). 10) בלוקהארד 302-563 (201). 11) בניו סקוויג בתי ספר ספרים שלפ"ד 5011-354 (914).
- 12) במבטי נח יארק 425-0969 (14). 13) בקריית קאשוי ברומארד הילס י"ד 666-5371 (914). 14) י"ד פארק י"ד 830-0321 (718). 15) בקריית טאש-קארארא (514). 16) במאנטה-אל-קארארא 276-1497 (514). 17) במאנטה-אל-קארארא 633-276 (514). 18) במטרונטו 789-0971 (416). 19) בבני-ביתק א"ח. 20) בבני-ביתק א"ח. 21) מנרל נתקמ א"ח. עמנו"ל א"ח. 540-422 (06).

י' אלע וזאס זענען אונטערשריפט צו העלפן און פארשטיינען י' וויליגע ספרים "מקדש מע"י" און י' הנהיית הענין קדושת בית המדרש ועניני אמן וזלילן ויך ונענין און אמעריקא צו דעם שלפ"ד: 436-1180 (718), און ארבענדער-האנטע טלפונן:

PROJECT SHUL (718) 265-5866 BROOKLYN N.Y. (201) 901-8944 LAKEWOOD N.J.

בולעטין — חודש טבת שנת תש"נ לפ"ק

בעז"ה

מי האיש החפץ חיים

כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלקינו

- (א) רבי אומר אמר להם משה לישראל בשעה שאני מזכיר שמך של הקב"ה, אתם הבו גודל לאלקינו. (מסכת יומא ל"ט ע"א.)
- (ב) צריך ליהרהר מאוד לשמוע הקדיש ולענות אחריו בכוונה אמן יהא שמיה רבה מברך.
- (ג) אמר ד' יהושע בן לוי כל העונה אמן יהא שמיה רבה מברך בכל כחו. קורעין לו גזר דינו. (שבת ק"ט ע"ב.)
- (ד) אמר ריש לקיש כל העונה אמן בכל כחו פותחין לו שערי גן עדן שנאמר פתחו שערים ויבא גוי שומר אמונים אל תקרי שומר אמונים אלא שאומרים אמן.
- (ה) מאי אמן, אמר ר' חנינא א-ל מלך נאמן.
- (ו) ויש לענות אותו בקול רם שבקול זה שובר כל המקטריגים ומבטל כל גזירות קשות. (ש"ע ס"ג ע"ב.)
- (ז) כל העונה אמן יהא שמיה רבה מברך בכל כחו אפילו יש בו שמץ מינות מוחלין לו.
- (ח) אמר ר' יודן כל מי שעונה אמן בעולם הזה, זוכה לענות אמן לעתיד לבא. (מדרש רבה, דברים פ"ז.)
- (ט) וכן אמר רבי יהודה בר גדיה כל מי שהוא עונה אמן בעולם הזה, זוכה לענות אמן בעולם הבא.
- (י) ר' יוסי אומר גדול העונה אמן יותר מן המברך, מפני שבאמן יש שתי שמות. (ברכות נ"ג ע"ב.)
- (יא) מאד יטה און לדברי קדש ולענות כהוגן אמן ובקדיש יכוין אמן שהוא גמטריי"ב שמות אידהגויה. (עבודת הקדש.)
- (יב) באמן יהא שמיה רבה יכוין שימחה זכר עמלק ואז שמו שלם וכסאו שלם. (עבודת הקדש.)
- (יג) תנא משום רבי מאיר, קטן משעה שיאמר אמן יש לו חלק לעולם הבא.
- (יד) במדרש רבה חולדות פ' ס"ה איתא, אמר בלעם לאומות העולם, כל זמן שבני ישראל עונין בבתי מדרשות אמן יהא שמיה רבה מברך, אין אתם יכולים להם, שנאמר הקול קול יעקב והידיים ידי עשו, כל זמן שיש קול יעקב אין הידיים ידי עשוי.
- (טו) איתא בזהר הקדוש על הפסוק אמונים נוצר ד', כל מי שעונה אמן זה נשמר מכל דבר רע ח"ו.
- (טז) לעתיד לבא מביא הקב"ה את התורה בגן עדן ומגיחה בחייו ועוסק בתורה, וכשיסיים הדרשה אז זורבבל בן שאלתיאל יאמר יתגדל ויתקדש וקולו נשמע בכל העולם והצדיקים עונין יהא שמיה הגדול מברך וגם פושעי רשעים מגיהגם יענו ויאמרו אמן בקול גדול, והקב"ה ימחול להם פשעיהם.
- (יז) אמן ר"ת אני מוסר נפשי.
- ומי שבידו למחות בודאי צריך למחות עד היכן שאפשר וזכות הרבים תלוי בו.

לעילוי נשמת הרה"צ מוה"ר אשר יעקב בלום זצ"ל, — בן הבחל"ח הגאון הצדיק המפורסם חו"פ לוחם מלחמת ה' בעזו וברמה מוה"ר רבי רפאל בלום, (כ"ק אדמו"ר מקאטוי שליט"א) — שהל"ח ב"ד תמוז שנת השמ"ט לפ"ק ת.צ.ב.ה. — נדפס ע"י תלמידו

הספר הקדוש "מקדש מעט", וכל מיני מדיעות על עניני קדושת בית המדרש ועניני אמן אפשר להשיג בחנם אצל:

חברה מזכי הרבים העולמי

1) ר"ח הטורים 10, ירושלים ע"ה"ק חובבי"א טלפון 389-497 (02). — 2) רחוב עין יעקב 23 ירושלים ע"ה"ק. — 3) וועד מורא מקדש, נבעת שאול 26, ירושלים ע"ה"ק, טל: 523-632 (20). — 4) בלונדון טלפון 458-7511 (01). — 5) 806-5643 (01). — 6) באנטווערפן טלפון 6730-233-3232 (011). — 7) בארצות הברית בברוקלין טלפון: 436-1180 (718). — 8) 774-7880 (718). — 9) 972-2691 (718). — 10) בלעקוואר 3302-363 (201). — 11) בניי סקווער בבית מסחר ספרים טלפון: 354-5011 (914). — 12) במאנסי נוא יארק 425-0969 (914). — 13) בקריה קאשוי בערפארד היללס נ"י 666-5371 (914). — 14) ריגו פארק נ"י 830-0321 (718). — 15) בקרית טאש-קאנאדא 430-3614 (514). — 16) במאנטריאל-קאנאדא 276-1497 (514). — 17) במאנטריאל-קאנאדא 270-633 (514). — 18) בטורונטו 789-0971 (416). — 19) בניי-ברק א"י רחוב ירושלים 20 כתונת הטבע - 20) בניי-ברק א"י רחוב נועם אלימלך 10 ב'. — 21) מגדל העמק א"י, "מגדל אורי" 540-422 (06).

די אלע וואס זענען אינטערעסירט צו העלפען אן פארשפרייטען די הייליגע ספרים "מקדש מעט" און די מדיעות וועגען קדושת בית המדרש ועניני אמן זאלען זיך ווענדען און אמעריקא צו דעם טלפון: 436-1180 (718). און אנדערע לענדער צו די אויבענערמאנטע טלפונען.

בולעטין — חודש שבט שנת תש"נ לפ"ק

יש קונה עולמו בשעה אחת

אור החיים

סימן נ"ו סעיף א'

צריך לזהר מאד בעניית הקדיש ויש להשתדל לרוץ לשמוע קדיש שקדושת הקדיש גדולה מכל הקדושות, ויש יותר מצוה בעניית הקדיש מבעניית קדושה.

סעיף ב'

יש לכוין היטב באמן יהא שמיה רבה, שכל העונה אמן יש"ר בכל כח כוונתו קורעין לו גזר דינו של שבעים שנה ויש לענות אותו בקול רם שקול זה שובר כל המקטרגים ומבטל כל גזירות קשות.

סימן קכ"ד סעיף י'

לא ישיח שיחת חולין בשעה שש"ץ חוזר התפלה ואם שח הוא חוטא וגדול עונו מנשוא אפילו יש ט' זולתו שכל המשיח בבהכ"נ בשעה שהצבור עסוקין בשבחו של מקום מראה בעצמו שאין לו חלק באלקי ישראל ואפילו העוסק בתורה שאינו חוטא כ"כ לא יפה הוא עושה וילמד אדם בניו הקטנים ויחנכם לענות אמן ומיד שהתינוק עונה אמן יש לו חלק לעולם הבא.

לעילוי נשמת הרה"צ מוהר"ר אשר יעקב בלום זצ"ל, — בן להבח"ל"ח הגאון הצדיק המפורסם חו"פ לוחם מלחמת ה' בעוז וברמה מוה"ר רבי רפאל בלום, (כ"ק אדמו"ר מקאשוי שליט"א) — שחלי"ח כ"ד חמור שנת תש"ט לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה. - נדפס ע"י תלמידיו

הספר הקדוש "מקדש מעט", וכל מיני מודעות על עניני קדושת בית המדרש ועניית אמן אפשר להשיג בחנם אצל:

חברה מזכי הדברים העולמי

1) ר"ח המורים, 10, ירושלים עיה"ק תוכבי"א טלפון 389-497 (02). — 2) רחוב עין יעקב 23 ירושלים עיה"ק. — 3) וועד מורא מקדש, גבעת שאול 26, ירושלים עיה"ק, טל: 523-632 (20). — 4) בלונדון טלפון 458-7511 (01). — 5) 806-5643 (01). — 6) באנטוורפן טלפון 3232-3233 (011). — 7) בארצות הברית בברוקלין טלפון: 436-1180 (718). — 8) 774-7880 (718). — 9) 972-2691 (718). — 10) בלעקוואד 3302-363 (201). — 11) בניו סקווער בבית מסחר ספרים טלפון: 354-5011 (914). — 12) במאנסי נוא יארק 425-0969 (914). — 13) בקרית קאשוי בעדפארד הילס נ"י 5377-666 (914). — 14) ריגו פארק נ"י 830-0321 (718). — 15) בקרית טאש-קאנארא 430-3614 (514). — 16) במאנטריאל-קאנארא 276-1497 (514). — 17) במאנטריאל-קאנארא 270-633 (514). — 18) בטרונטו 789-0971 (416). — 19) בכני-ברק א"י רחוב ירושלים 20 בתחנת הטבע-20 בכני-ברק א"י רחוב נועם אלימלך 10 כ"י. — 21) מגדל העמק א"י, "מגדל אור" 540-422 (06).

די אלע וואס זענען אינטערעסירט צו העלפען און פארשפרייטען די הייליגע ספרים "מקדש מעט" און די מודעות וועגען קדושת בית המדרש ועניית אמן זאלען זיך ווענדען און אמעריקא צו דעם טלפון: 436-1180 (718). און אנדערע לענדער צו די אויבענדערמאנטע טלפונען.

בולעטין חודש סיון שנת תש"נ לפ"ק שמע ישראל

בעה"ח

להסיר מכשול מדרך עמי !!!

"אתה הראית לדעת" שכל הצרות וההלאות הבאות עלינו ל"ע, נגרמות על עון דיבור דברים בטלים בבית המדרש, כי בעון זה נהרגו רבבות מישראל בשנת ת"ח, וז"ל ספר מורא מקדש (מובא בספר מקדש מיטת דף ע"ג את מ"ב):

הריגת חצי מיליון יהודים בשנת ת"ח בעון זה

לכך גרפס בשם חוספוט יום-טוב לעשות מי שברך בכל שבת ושבת למי שאינו מדבר דברים בטלים בשביל המעשה שנהרגו רבבות מישראל בשנת ת"ח, כשביל שדרכו בבית-כנסיות ובבתי-מדרשות נתחייבו שרואיהם של ישראל כָּךָ שפגמו הרי"ו של דבור ונעשה כָּךָ, ובשביל שעשו גם שאר עבירות היה רציחה, הרחמן הוא יצילנו.

בעון זה נהפכין בתי-כנסיות לבתי עבודה-זרה, רחמנא לצלן

בשלחן-ערוך אורח-חיים (סימן קא, סעיף א) בתי-כנסיות ובתי-מדרשות אין נוהגין בהם קלות ראש, כגון שחוק והתולל ושיחה בטלה וכו'. וכתב המגן אברהם בשם סמ"ק: **בעון זה נהפכין הבית הכנסת לבית עבודת גלולים חס ושלום.**

האר"י היה נזהר מאוד שלא לרברב בבית הכנסת רק הפלחו, אפילו דברי מוסר ותשובה לא דיבר פן ימשך ממנו דבור חול - (ספר הכוונות).

היות וכ"ה שמחקימות שמחות רבות בבתי כנסיות ובבתי מדרשות כגון: קידוש — בריח מילה, — בר מצוה, — עליית החתן להורה, — ועוד, כן יעזור הש"י שיתרכו שמחות בישראל.

אבל זה בעורבנו של קידוש כאים אנשים שכבר התפללו, ובבית המדרש עדיין הציבור עומדים באמצע "שמע ישראל" או "אתה הראית" ומדברים דברים בטלים באמצע התפילה וקריאת התורה, והבית המדרש נעשה כמרקחה, ומפריעים לציבור המתפללים, ואין עולה על דעתם שיש בזה איסור ושגורמים לסכנת נפשות לכלל ישראל רח"ל. ובוודאי כל זה אין ניחא לבעלי השמחה שהבאים להשתתף בשמחתם גורמים להם צער ועגמת נפש ומפני הבושה ופן יפגעו בכבודו של מישוה הם שותקים כדי שלא יפריעו שמחתם. ולכן אין מוחים.

וכבר כתב החפץ חיים בספר חומת הרח מאמר ב' ד"ל:

רדע עוד, דמלכד שיש עליו חטא על שלא מיחה בחבירו כי כל ישראל הם כאיש אחד, וחטא של חבירו פוגם גם בנשמתו. עוד יש עליו דין חמור לעתיד, כשתבירו החוטא נענש ומת בעונו, גם הוא למוטב ואינו מחזור, כל הרמים הנשפכים בישראל אינם אלא על ידו, שנאמר "ואתה כן אדם צופה נתחייב לבית ישראל ושמעת מפי דבר והזהרת אותם ממני באמרי לרשע מות חמות ולא הזהרתו וגו' הוא רשע בעונו ימות ודמו מדרך אבקש" עכ"ל, מכל זה יתבונן האיש הנלבב גודל החיוב בענין זה, עכ"ל. הרי ירדשו ממנו דם החוטא, מפני שגורם לו שימרת בעונו על ידי שאינו מונעו מחטוא.

על כן העצה היעוצה שכל מי שעוזרו הש"י"ת להגיע לעשיית שמחה יכתוב בהזמנה (איתוויטעישען) שמבקש מאד מהקהל הנכבד שכאים להשתתף בשמחתו אחרי שכבר התפללו, ימחלו בכבודם שלא ישיחו בבית המדרש בזמן התפילה, ומי שברצונו לרברב ימחול נא לצאת מבית המדרש וישיח כרצונו ותפוצו, ובוזה יאא ידי חובת מתאה.

ובזכות קדושת בתי כנסיות ובתי מדרשות וקיום מצוות התורה"ק ככל לבכנו ובכל נפשנו ובכל מאדנו נזכה שיקריב בב"ב מקרא שכתוב (יאל"ד) והיתה ירושלים קודש חורים לא יעברו בה עוד וגו' ונזכה לקיבוץ גלויות ובנין בית המקדש בב"א.

מדת חרוצא רבי אשר ישעי אייכנשטיין האדמו"ר מהיטשטוב שליט"א
לטיב אביו הרב הגדול המפורסם חיים מרן רבי שלום (נפטר ב' ע"ה) בן דורמנהייז רבי אשר ישעי אייכנשטיין זצ"ל יזעוב"ח.
התולד לשני מרוב שטיק פי שפוטס ג' אולד תשמ"י לפ"ק ומנויכ בעוה"ק צמת תובביא.

ולטוייג אמן הרבנות הצדיקת מרת פרוינט לויקל בת הרה"צ ר' חיים זצ"ל.
י' בטיק פי שמות י"ט טבת תשל"א לפ"ק
ת.נ.צ.ב.ת.

הספר הקדוש "מקדש מעט", וכל מיני מדרשות על עניני קדושת בית המדרש ונתינת אמן אשור להשיג בתום אצל:
חברת מזכי הרבים העולמי

- 11 ר"ח תשרי 10, ירושלים ע"ק הובביא טלפון 389-497 (02) — (2) חוב עין יצחק 23 ירושלים ע"ק — (3) ווער מורא מקדש, כנעת בטל 26, ירושלים ע"ק, טל: 523-632 (20) — (4) בלונדון טלפון 458-7511 (01) — (5) 806-5643 (01) — (6) באנטווערפן טלפון 233-6130-3232 (011) — (7) בארצות הברית בברוקלין טלפון: 436-1180 (718) — (8) 774-774 (718) — (9) 972-2691 (718) — (10) לבעקוואר 363-3302 (201) — (11) בניו יורק סיטי סנטר סנטר טלפון 354-5011 (914) — (12) במאנסי בתא יארק 425-0969 (914) — (13) בקריית קאשוו בערפארד ווילס ביי 666-5371 (914) — (14) ריט פארק ניי ג'רזי 830-9321 (718) — (15) בקריית טאש-קאנאדא 430-3614 (514) — (16) במאנטריאל-קאנאדא 276-1497 (514) — (17) במאנטריאל-קאנאדא 270-633 (514) — (18) בסטרונובא 789-0971 (416) — (19) במנטר-ברק איי רחוב ירושלים 20 בתנת הנכפ — (20) בניו-ברק איי רחוב נעם אלימלך 10 ב' — (21) מגדל העמק א"י, "מגדל אור" 540-422 (066).

די אלע וואס זענען אונטערשריט צו העלפן און פארשפייטן די היליגע ספרים "מקדש מעט" און די מדרשות וועלן קדושת בית המדרש נתינת אמן זאלען זיך ווערען און אמעריקא צו זעם טלפון: 436-1180 (718) און אנדערע לענדער צו די אויבענדערמאנטע טלפונען.

ספר

מקדש מעט

על קדשת בית-המדרש

PROJECT SHUL
(718) 265-5366 BROOKLYN N.Y.
(201) 901-5944 LAKEWOOD NJ
FREE

בולעטין
חודש תמוז
תש"נ לפ"ק

בעוה"ת

מה שפגות ישנאל הקניית הולכות לבית ה'שירים' הקברים לקבר להם עופות וזגים ושאר דרכי אגל, כמו שנקרא נהוג אז בעיר אוסטראליה, ועל ידי כך יש חשש שלא יבואו לידי יחוד. כל אחד מהצדדים התעצם בדעתו, והרבה בעצנות והוכחות לקסט את דבריו, והתאמצו להטות גם את דעת חברו לדעתו. לטוף הקביעה לפתח אחד מהמשתתפים חזרה, והספיק שפיל עליו מקצת ראשונה יוריס להם עם מי הצדק. גזעו להם חפשי קראשית, פתחה, ונראו בקנייה ראשונה את הפסוק 'הכוונה יצאה את אבותינו', ומקצת דבריו רבי פתחם נקמים אז אמר לו תכף הרב יב"א: נראה נא איך יתקנו בן ציואל מתרגם פסוק זה. הביטו בתרגום יונתן ונראו שמתרגם כך: לא יא' לטמא מתאמר כגד'שמהו ד'שנאל (ובתרגום ירושלמי: וקבית מוד'שמהו) דטאיב... לבנותה ד'שלב. הרי שקל חקר הדבר הוא, שלא יבואו לדבר מזה בקת'רבניסית ובת'מוד'שית של ישראל: נמצא שדוק דבריו שניקם, בתינת אלו נאלו דבריו אלקים פתים.

כס"ד

אזוי זמנט דער הייליגער ישמח משה זצ"ל:
פעוה"ת קען שמקסט בני די הויכע
שמו"ע און קען דברים בטלים
אז אינו וויי פאר די שאנד'פלקע מון די עמיט'ערס. זיי זענען **פוענים** און וויזען'שפעניג אין פאלאז מון מלך מלכי המלכים הקב"ה.

ער איז נישט פפעס אנקערשט ווי א **כופר באלקי ישראל**
און א פערקער אויף זיינע געזעצען.
דאס ווייזט אז ער רעכענט זיך נישט מיטן פאפעמער פייך, עכ"ל.
(ישמח משה פ' וישב, ח"א דף כ"ג)

אשר ישגורו באיזמים רבים על המכרבים, ויבלישו אותם קרבים, וקנה נראה כבוד ה' בארץ, וכל העם ישמעו וייראו ולא יירדו עוד.
עליבן מי שגוש כפרו מפל ורצושה יחוש על כבוד כונו ולא ישא פני איש ולא יתער פני גדול עד כי תרדו יחול והמוהיר והנוהר יוכו לראות מנגם ה' ולקבר בהיכלו כבוד ואמר בלוי, אמן בן יהי רצונו, עד כאן לשונו.

העונה אמן בקדמי מבטל גזרות שעל הארץ ונוטל שקר עם כל אחד ושתיר הקדוש-ברוך-הוא להיות עטרה לראשו

ידע אחי ואחבי כי בראם אלה עומד לפני הקדוש-ברוך-הוא וזונה אמן. יראה שמה קרא בקול תקוף ובקול רם ובכונת הלב אז עולה זה הקול ובוקע טרפון תפיפון ומשבר מנעליו ודפוןא ובוקע חומות למעלה לפי ערך פח נפשך ונפשחך, ואז כזה הפח מתלבשת שכונת עונה, ונתנת פח למלאכי רחמים של ישראל כמו השלאן מט"ס, ומלאך מביאל שרא רבא ד'שנאל, ומלאך גבריאל ותבריהו, ונוטלין וחוספין כזה כפה נשמות מידי הסי"ם, אשר כבר נגזר עליהם רחמנא לצלן שבי, הרג, וכו', וכל מיני צרות משנות חס ושלום, ונמסרו בידו של הממטרג לשבי הלבנה, והקדוש-ברוך-הוא כרתיו כעליו אותם מידו בנשים ונפלאות אל הנשמות אשר יש להם איה שכינת עמך מצד עבור ונצור וגלגול, כי יש נשמה אשר לה יש שכינת אפלו עם עשרת אלפים אנשים בחדר פמבאר בספר הגלגולין, ואין שיק זאת לגלות האדם, או שיקא מפרטם, ויכול להיות שיהא אפלו איה בעל מלאכה ושרש נשמתו הוא מקור רם ונשא בשקש העליון וכו'.

אם בן מאחר שגורמים לבשל הגזרות, וגורמים להציל איה איש ממתיה או פכה אנשים, אס'ו דמו ודם ורעיותיו תלויים בד כי אלה הצלת אוהו ותרמם להחיותו, ויש לד חלק בכל המוח שעושים אלו האנשים. (שומר אמנים, דף רג-רס)
וה' לשון בעל הטורים (פרשת פי תטא) על הפסוק ואתה עליון על כל גבורים אשר אשר עשה להלה ולתפארת. הינו ד'אמרינו עתיד הקדוש-ברוך-הוא להיות עטרה לראש כל צדיק וצדיק, שאותה עטרה שמעטרים לקדוש-ברוך-הוא בתפלתם קתוניה להם, אכל מי ששח שיחת חילין בבית-הכנסת מקפיים לו כל גופו בקרובים וכו', עד כאן לשונו.

הכוונה יצאה את אבותינו
פגם אמת התנובת הרב הקדוש רב יב"א וקרונו לברכה
מאוסתקרה עם הרב הקדוש רבי פתחם מקורין וקרונו לברכה, פא'נה אסור נבשלים יותר בחדר הנה. הרב יב"א אסר, ש'האסור הגדול ביותר עקשו, הוא מה שפודקרים בבית-הכנסת ודברים הטלים בשעת התפילה, ורבי פתחם אסר, ש'שקשול גדול יותר הוא

בספר וי העמודים וחי יו עמוד ה טק"ו וזה לשונו: ובעזרתו יתנו הרבים עד שמי יתנה זה לנו לממש, שבכל עיר ועיר אין וכולין למחות להם לעם, ונעשה להם כהתר בעזרתו יתנו הרבים, וי להם לנשמתיהם, ואך ועלה תפלותיהם למעלה והוא מלכלת כמיני תפאים, ואין קטיגור נעשה קטיגור.
שליבו מן הראוי שכל הלה והלה, מקום אשר דבר המלך מלכו של עולם נדחו קביע, ישמירו אנשים על זה

לעילוי נשמת הר"צ מוה"ר אשר יעקב בלום זצ"ל. - בן להבחי"ח הגאון הצדיק המפורסם חו"י פלוחם מלחמת ה' בעזר וברמה מוה"ר רבי רמאל בלום, (כ"ק אדמו"ר מקאשו שליט"א) - שח"ח כ"ד המזו שנת תשס"ט לפ"ק ת.צ.ב.ה. - נדפס ע"י תלמידיו

בולעטין חודש מנחם אב שנת תשי"ג לפ"ק

בעצה"י

רבינו החתם סופר ז"ל כותב בדרשותיו (ח"ב דף ש"ט ע"ד). ח"ל:

הקב"ה בְּרַחֲמָיו וְחַסְדָּיו הַשְּׂאִיר לָנוּ מִקֶּדֶשׁ מְעַט בְּתֵי כְנָסוֹת וּבְתֵי מִדְרָשׁוֹת. וְאִם אָנוּ נוֹהֲגִים בָּהֶם קוֹדֵשׁ אֲנִי הֵם עֲתִידִים לִקְבֹּעַ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל (מגילה כ"ט). וַיֵּשׁ לָהֶם גַּם עִתָּה קְדוּשַׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְהַתְּפִילוֹת נִשְׁתַּלְּחוֹת לְשַׁעַר הַשָּׁמַיִם — אֵךְ אִם ח"ן אָנוּ נוֹהֲגִים בָּהֶם בְּזִיוֹן ח"ן, וּמִדְבָּרִים בָּהֶם דְּבָרִים בְּטָלִים, וְהַהֲבֵל שֶׁל דְּבָרִים בְּטָלִים הוּא טָמֵא וּמִתְלַבֵּשׁ בּוֹ שֶׁר שֶׁל חוּץ לְאֶרֶץ, וְהוּא גַם הוּא נַעֲשֶׂה בְּעַל הַבַּיִת כַּבֵּית הַכְּנֶסֶת ר"ל, וּמִקְבֵּל הַתְּפִילוֹת וּמְכַנְיָסָם אֶל הַחִיצוֹנִים, וְהוּי לִיָּה כְּעוֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה כְּכֹל הַדָּר בְּחוּץ לְאֶרֶץ שְׂדוּמָה כְּמִי שְׂאִין לוֹ אֶל־לוֹהֶה (כתובות ק"י ע"ב).

בבקשה מכם להרכיב זאת בבתי כנסיות ובבתי מדרשות וכל המוכה את הרבים זכות הרבים תלוי בו, וזוכה לבנים צדיקים (שמואל א', א. זוה"ק פי תריפה, חמא רביא רבא, סוקת, אור צדיקים סוקת, חובת הלבבות שער אהבת ה' פרק ו', ועוד).

להסיר מכשול מדרך עמי !!!

"אתה הראית לדעת" שכל הצרות והתלאות הבאות עלינו ליי, נגרמות על עון דיבור דברים בטלים בבית המדרש, כי כעון זה נהרגו רבבות מישראל בשנת ת"ח, וז"ל ספר מורא מקדש (סוכא מסד מקדש מעט דף ע"ג אהא מ"ב): **הריגת חצי מיליון יהודים בשנת ת"ח בעון זה**

לכך נרפס בשם **תוספות יום טוב לעשות מי שברך בכל שבת שבת למי שאינו מדבר דברים בטלים** בשביל המעשה שנהרגו רבבות מישראל בשנת ת"ח, כשבכל שדברו בבית-כנסיות ובבתי-מדרשות נחייבו שונאיהם של ישראל דבר שפגמו הרי"ו של דבור ונעשה דבר, ובשביל שעשו גם שאר עבירות היה רציחה, הרחמן הוא יעילנו.

בעון זה נהפכין בתי-כנסיות לבתי-עבודה-זרה, רחמנא לצלן

בשלחן-ערוך אורח-חיים (סימן קס"א, סוף א) בתי-כנסיות ובתי-מדרשות אין נוהגין בהם קלות ראש, כגון שהוק החול ושחיה בטלה וכו'. וכתב המגן אברהם בשם סמ"ק:

בעון זה נהפכין הבית הכנסת לבית עבודת גלולים חס ושלום.

האר"י היה נוהר מאד שלא לדבר בבית הכנסת רק חפלתו, אפילו דברי מוסר ותשובה לא דובר פן ימשך ממנו דבור חול (יב"ט סתומ).

מי שכתב שחוק רבנו התוספות יום טוב כופן הגיירות בשנת ת"ח חז"ט.

מי שברך אבותינו, אברהם יצחק ויעקב, משה ואהרן, דוד ושלמה, הוא יברך את-כל-מי ששומר פיו ולשונו שלא לדבר בעת התפילה, הקדוש ברוך הוא ישמרהו מכל צרה וצוקה ומכל גנע ומחלה, ויחולו עליו כל-הברכות הקתובות בקשר תורת משה רבינו ובכל ספרי הנביאים והקתובים, ויוקה לראות בגנים חיים וקדמים ויגדלם לתורה ולחקה ולמעשים טובים, ויעבוד את יי אלהינו תמיד באמת ובתמים, ונאמר אמן.

לעילוי נשמת הרה"צ מוה"ר אשר יעקב בלום זצ"ל, — בן להנהלית הגאון הצדיק הממורס חו"פ לוחם מלחמת הי בעון וברמה מוה"ר רבי **רסאל בלום**, (כ"ק אדמו"ר מקאשוו שליט"א) — שחלית ב"ר המה שנת השמי"ט לפ"ק ת.צ.ב.ה. — נרפס עיני תלמידיו הספר הקדוש "מקדש מעט", וכל מיני מודעות על עניני קדושת בית המדרש ועניית אמן אפשר להשיג בחנם אצל:

חברה מרכז הרבים העולמי

- 1) ר"ח הטרם 10. ירושלים ע"ה: חובבי'א טלפון 389-497 (02). — 2) רחוב עין יעקב 23 ירושלים ע"ה: (3) — ווער מרא מקדש, כעת שאול 26. ירושלים ע"ה: טל: 523-632 (20). — 4) בלונדון טלפון 458-7511 (01). — 5) 5643-5643 (01). — 6) באנטוורפן טלפון 3232-233-6730 (011). — 7) בארצות הברית כהרולד טלפון: 523-1180 (718). — 8) 774-7880 (718). — 9) 972-2691 (718). — 10) בלוקהארד 363-3302 (201). — 11) בניו מקווינר כסח כסח ספרים טלפון 354-5011 (914). — 12) במאנסי נוא יארק 425-0969 (914). — 13) בקרית קאשו כערטארד היללס נ"י 666-5371 (914). — 14) רגו פארק נ"י 830-0321 (718). — 15) בקרית טאש-קאנאר 430-3614 (514). — 16) סאנטריאל-קאנאר 276-1497 (514). — 17) סאנטריאל-קאנאר 270-633 (514). — 18) כטרוננו 789-0971 (416). — 19) בני-ברק א"י רחוב ירושלים 20 בחנות העטע 20. בני-ברק א"י: חובת נעם אלימלך 10 ב.ז. — 21) מגדל העמק א"י. "מגדל אור" 540-422 (06).

די אלע וואס זענען אינטערעסירט צו העלפען און פארשפרייטען די הייליגע ספרים "מקדש מעט" און די מודעות וועגען קדושת בית המדרש ועניית אמן זאלען זיך ווענדען און אמעריקא צו דעם טלפון: 436-1180 (718). און אדערעז לענדער צו די אויפגענומענע טלפונען.

חודש אלול שנת תש"נ לפ"ק ומקדשי תיראו

מורא מקדש

מתפלל נכבד!

הנך נמצא במקום קדוש. בית מקדש מעט.
ניהול שיחות משפיל כבוד בית הכנסת.

זכור!

התנהגותך משמשת דוגמא לאחרים, וכפרט לבני הנוער.
מונע גם מאחרים מלשוך בשעת התפלה וקריאת התורה.

האם אתה יודע? שכשאתה מדבר בבית הכנסת, התפילות אינם נשמעות בשמים,

אתה עובר בכל רגע על איסור דאורייתא "ומקדשי תיראו",
אתה מביא את כל הצרות על הכלל ישראל, וכל הקהל מחוייבים לצעוק עליך,
מי ביקש ממך לבוא לביהמ"ד!
יותר טוב שתתפלל בביתך ולא תפריע לכל המתפללים!!!

זוה"ק פ' וילך, רבינו בחיי, בשלח, הגן ודרך משה יום ט', ספר זכירה בשם הארז"ל, שו"ע הגר"ז, ס"י נ"ו, זוה"ק תרומה דף קל"א, ספר הפנים דף י"ח, טורי זהב ס"י נ"ה, חתם-סופר, שערי תשובה לרבינו יונה, מקדש מעט דף קע"ח, קע"ט, ר"ד.

דב"ת מו"ה משה ארי' ברעטלער שליט"א, זוגתו גיטל האוהרה יטא שיריו עמו"ש
ט"ו"ן נצח אבותי דד בן ג' שלמה ז"ל, אדר, שרת בת מו"ה ר' יעקב ע"ה, נטרה ט"ו סוף, תנצ"ח. זמנים יעמוד לל המסמחה אמן.

הספר הקדוש "מקדש מעט", וכל ס"י מרעוה על עניני קדושת בית המדרש ועניני אמן אסור להשיג בחנם אצל:
הרב"ר מנחם הרב"ש רועפמנר
11 בית המדרש 10 ירושלים עיר"ק הגב"א טלפון 389-491 (02) - 21 רחוב צ'ן יעקב 23 ירושלים עיר"ק - 3) דוד מורא מקדש, בבית שאן 26 ירושלים עיר"ק טל:
420-523-222 (2) - 4) לולונד טלפון 438-7211 (01) - 5) 806-3543 (01) - 6) באנטוורפן טלפון 333-6730 (011) - 7) בארצות הברית במיקל"ן טלפון:
436-1180 (718) - 8) 774-7880 (718) - 9) 972-2591 (718) - 10) בלקיורא 363-3302 (301) - 11) מרי סקוודי כביש מספר ספרים טלפון 354-3011 (914) -
112) במאסי טא אריק 423-0966 (914) - 113) בקרול קאמיני גרנטפארד הילס ב"י 866-5371 (914) - 114) ד"ר שמע"ר 330-0321 (718) - 115) בקרול נושא-אונארד
430-3614 (514) - 116) במאנטרל-קאמארז 1497-7612 (514) - 117) במאנטרל-קאמארז 270-433 (514) - 118) במונרוני 789-0971 (416) - 119) נב"י-טיק א"י
רובע ירושלים 30 בנתה הספד - 130) נב"י-טיק א"י רובע נהם אילסק"ן 10 ב' - 121) מנזל הנמק א"י - "מנזל אור" 340-422 (08)

PROJECT SHUL
116 360-336
BROOKLYN NY
0212-961-0961
LAKE MICHIGAN MI
PHONE

PROJECT SHUL
116 360-336
BROOKLYN NY
0212-961-0961
LAKE MICHIGAN MI
PHONE

ר' אלע וחס ונענן אינסטיטוט צו הלפנות און פארשפרייטן די היליגע ספרים "מקדש מעט" אין די שוועדן וועגן קדושת בית המדרש ועניני אמן ואלען דן וועגן
און אמעריקא צו דעם טלפון: 430-1180 (718) און אנדערע לענדער צו די אינטערנעטאנסט סלופון.

חודש תשרי שנת תנש"א לפ"ק

שמע ישראל

דער וואס רעדט, אדער הערט אויס ווי א צווייטער רעד צו איהם ביי הויכע שמונה עשרה, ביי קדיש, אדער ביים ליינען:

א. מען הערט נישט אויס אין הימעל זיינע תפילות.

(זוה"ק פרשת וילך)

ב. ער פארשעמט דעם באשעפער.

(רבנו בחיי, בשלה)

ג. ער איז א רוצח ממש, ווייל דורך דעם ווערען זיינע קינדער יתומים רח"ל.

(הגן ודרך משה יום טו')

ד. קיינער טאר נישט רעדען מיט איהם, ווייל ער איז אין חרם פערציג טעג, און ער איז א כומר בעיקר.

(ספר זכירה בשם האריז"ל, שו"ע הגר"ז, סי' נ"ו, זוה"ק פי תרומה דף קל"א)

ה. בעסער ער זאל בכלל נישט קומען אין בית המדרש, ער איז א מושע, און מען טאר איהם נישט מצרף זיין צו מנין, ער איז עובר יעדע רגע אויף דעם איסור דאורייתא "ומקדשי תיראו", אלע אידען פון בית המדרש זענען מחויב צו שרייען אויף איינעם וואס מען זעהט אז ער רעדט.

(ספר הפנים דף י"ח, טורי זהב סי' נ"ה, חתם סופר, שערי תשובה לרבינו יונה, מקדש מעט דף קע"ח, קעט, ר"ד)

ו. אין די עבירה פון רעדען ביים דאווענען ווערט שוואך זיין פרנסה.

(מורא מקדש, מקדש מעט דף ע"ה - הסכמת האדמו"ר מברעזאן זצ"ל)

ובכוח קדושת בתי כנסיות ובתי מדרשות יגדור ה' פרצות עמו ישראל ונושע בתשועת עולמים אמן.

לעילוי נשמות הרה"צ מוהר"ר אשר יעקב בלום זצ"ל, - בן להבח"ל"ח הגאון הצדיק המפורסם חו"פ לוחם מלחמת ה' בעזו וברמה מוה"ר רבי רפאל בלום, (כ"ק אדמו"ר מקאשוי שליט"א) - שח"ל"ח כ"ד תמוז שנת השמ"ט לפ"ק ת.צ.ב.ה. - נרפס ע"י תלמידיו

הספר הקדוש "מקדש מעט", וכל מיני מודעות על עניני קדושת בית המדרש ועניני אמן אפשר להשיג כחנם אצל:

חברה מזכי הרבים העולמי

- 1) ר"ח המורים 10 ירושלים עיה"ק תוכבי"א טלפון 389-497 (02) - 2) רחוב עין יעקב 23 ירושלים עיה"ק - 3) ועד מורא מקדש, גבעת שאול 26, ירושלים עיה"ק, טל: 523-632 (20) - 4) כלונדון טלפון 458-7511 (01) - 5) 806-5643 (01) - 6) באנטווערפן טלפון 233-6730-3232 (011) - 7) בארצות הברית בברוקלין טלפון: 436-1180 (718) - 8) 774-7880 (718) - 9) 972-2691 (718) - 10) בלעקוואד טלפון 363-3302 (201) - 11) בני ברק סקווער בבית מסחר ספרים טלפון 354-5011 (914) - 12) במאנסי נוא יארק 425-0969 (914) - 13) בקריית קאשוי בערפארד הילס נ"י 666-5377 (914) - 14) ריגו פארק נ"י 830-0321 (718) - 15) בקריית טאש-קאנארד 430-3614 (514) - 16) במאנטריאל-קאנארד 276-1497 (514) - 17) במאנטריאל-קאנארד 270-633 (514) - 18) בטורונטו 789-0971 (416) - 19) בכני-ברק א"י רחוב ירושלים 20 כתונת הטבע - 20) בכני-ברק א"י רחוב נועם אלימלך 10 כ"י - 21) מגדל העמק א"י, "מגדל אור" 540-422 (06).

די אלע וואס זענען אינטערעסירט צו העלפען און פארשפרייטען די הייליגע ספרים "מקדש מעט" און די מודעות וועגען קדושת בית המדרש ועניני אמן זאלען זיך ווענדען און אמעריקא צו דעם טלפון: 436-1180 (718), און אנדערע לענדער צו די אריבענדערמאנטע טלפונען.

חודש חשוון שנת תנש"א לפ"ק

מורא מקדש

מתפלל נכבד!

הנך נמצא במקום קדוש. בית מקדש מעט.

גיהול שיחות משפיל כבוד בית הכנסת.

זכור!

התנהגתך משמשת דוגמא לאחרים, ובפרט לבני הנוער.

מנע גם מאחרים מלשוף בשעת התפלה וקריאת התורה.

א.

"מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלקים". ראוי האדם שיעמוד במקומות הנכבדים באימה וביראה ובחוספת קדושה ויהיה מורא שמים עליו כדיבור ובמחשבה ובמעשה, על כן המסמר שיחת חולין בבית המדרש או בבית הכנסת אף שלא בשעת לימוד ושלא בשעת תפלה מסלק מורא שמים מעליו, והוא איסור מוסיף על איסור של שיחת חולין (שלי"ה ויצא).

ב.

"ומקדשי תיראו אני השם". נצטוינו בזה לירא מן בית המקדש ומן בית הכנסת ובית המדרש מאד עד שנשים בנפשנו משא הפחד והיראה. ולא מן בית המקדש ובית הכנסת ובית המדרש אתה ירא, אלא ממי ששוכן בהם והזהיר על יראתם (כמו שכתב הסמ"ג ועוד ראשונים).

ג.

הכנס לבית הכנסת צריך להזהר מאוד להתעכב מעט בפתח קודם שיכנס ולהראות עצמו, ירא וחוד ומזדעזע ליכנס בהיכל מלכו של עולם. והוא שאמר הכתוב: בבית אלקים נהלך ברגש, שיחורגש האדם וידעזע בעת כניסתו בבית אלקים שהוא בית הכנסת (שער הכוונות).

ד.

כשכנס בבית הכנסת, כשיבוא מול ארון הקודש, יאמר: "אשתחווה אל היכל קדשך ביראתך". וישתחווה השתחווה גדולה ויכוין שמשתחווה להבורא יתברך שמו ומיראתו (יוש"ה).

לכרון נגח אבותי' דוד בן יוסף, שרת בת מרים ר' יעקב יצחק, מטרתה טיוט, תעבייה, זכותם יעמוד לכל המשפחה אמן.

הפסד הקדוש "מקדש מעט", וכל מיני מורדות על ענין קדושת בית המדרש וענינה אמן אשפר להשיג כחנם אצל:

חברת מזלי הרבים העולמי

11 ריוח הסדרים 10. ירושלים ע"ה"ק חובבי' טלפון 389-497 (02). 2. חובבי עין יעקב 23 ירושלים ע"ה"ק. 3. חבדי מורא מקדש. 4. נבחה סגול 26. ירושלים ע"ה"ק טל: 523-432 (02). 5. כללית טלפון 438-7511 (01). 6. 806-5643 (01). 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

PROJECT SHUL
11th Ave. NYC
Tel: 800-555-1234
LAKK WUUU NJ
PRKE

PROJECT SHUL
11th Ave. NYC
Tel: 800-555-1234
LAKK WUUU NJ
PRKE

חודש כסלו שנת תנש"א לפ"ק ומקדשי תיראו

עם ה' חזקו ונתחזקה!

בימים קשים אלה אשר הצרות מתרבות רח"ל ורבו המריבות המכלה כל חלקה טובה, הבה נקבל ונסייג עצמנו לפחות בתוך בית מקדש מעט – אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות.

שלא לדבר בבית הכנסת ובבית המדרש ובמיוחד בשעת התפלה וקריאת התורה, כמבואר במשנה ברורה וז"ל:

אוי להאנשים שמשיחים בעת התפילה כי ראינו כמה בתי כנסיות שנחרבו בעוון זה.

(מורא מקדש, מקדש מעט דף ע"ה - הסכמת האדמו"ר מברעזאן זצ"ל).

ובזכות קדושת בתי כנסיות ובתי מדרשות יגדור ה' פרצות עמו ישראל ונושע בתשועת עולמים אמן.

לעילוי נשמת אבי מורי יעקב בן יוסף ז"ל, נפטר ט"ו מנחם אב, תשמ"ב. שמעון בן סאלם, זי תשרי, חנה חנון בת סאלם מורי ז"ל, נ" ט"ו אייר, אהרן ארי' בן יעקב נ" כ"ד אייר תשמ"ט. – נדפס ע"י ווגונו ובני משפחתו שיחיו

הספר הקדוש "מקדש מעט", וכל מיני מדרשות על עניני קדושת בית המדרש ועניית אמן אפשר להשיג בהגם אצל:

חברה מזכי הרבים העולמי

1) ר"ח הטורים 10, ירושלים ע"ה"ק חובכ"א טלפון 389-497 (02). 2) החוב עין יעקב 23 ירושלים ע"ה"ק. 3) וועד מורא מקדש, ובעת שאול 26 ירושלים ע"ה"ק. טל: 523-632 (20). 4) בלונדון טלפון 458-7511 (01). 5) 806-5643 (01). 6) כאנטווערפן טלפון 3232-233-6730 (01). 7) בארצות הברית כבודקלין טלפון: 436-1180 (718). 8) 774-7880 (718). 9) 972-2691 (718). 10) בלעקוואר 363-3302 (201). 11) בניו סקווצר בבית מסחר ספרים טלפון: 354-5011 (914). 12) במאנסי נוא יארק 425-0969 (914). 13) בקרית קאשו בעדפארד הילס נ"י 666-5371 (914). 14) ריבו ספארק נ"י 830-0321 (718). 15) בקרית טאש-קאנארא 430-3614 (514). 16) במאנטריאל-קאנארא 276-1497 (514). 17) במאנטריאל-קאנארא 270-633 (514). 18) בטרוונטר 789-0971 (416). 19) בכני-ברק א"י רחוב ירושלים 20 בחתום הטבע: 20) בכני-ברק א"י רחוב נועם אלימלך 10 ב'. 21) מגדל העמק א"י. "מגדל אורי" 540-422 (06).

די אלע וואס זענען אינטערעסירט צו העלפען און פארשפרייטען די היליגע ספרים "מקדש מעט" און די מדרשות וועגען קדושת בית המדרש ועניית אמן זאלען זיך ווענדען און אמעריקא צו דעם טלפון: 436-1180 (718), און אנדערע לענדער צו די אויבענדערמאנטע טלפונען.

יש קונה עולמו בשעה אחת

סימן נ"ו סעיף א'

צריך לזהר מאד בעניית הקדיש ויש להשתדל לרוץ לשמוע קדיש שקדושת הקדיש גדולה מכל הקדושות, ויש יותר מצוה בעניית הקדיש מבעניית קדושה.

סעיף ב'

ויש לכוין היטב באמן יהא שמיה רבא, שכל העונה אמן יש"ר בכל כח כוונתו קורעין לו גזר דינו של שבעים שנה ויש לענות אותו בקול רם שקול זה שובר כל המקטרגים ומבטל כל גזירות קשות.

סימן קכ"ד סעיף י'

לא ישיח שיחת חולין בשעה שש"ץ חוזר התפלה ואם שח הוא חוטא וגדול עונו מנשוא אפילו יש ט' זולתו שכל המשיח בבהכ"נ בשעה שהצבור עסוקין בשבחו של מקום מראה בעצמו שאין לו חלק באלקי ישראל ואפילו העוסק בתורה שאינו חוטא כ"כ לא יפה הוא עושה וילמד אדם בניו הקטנים ויחנכם לענות אמן ומיד שהתינוק עונה אמן יש לו חלק לעולם הבא.

חודש טבת שנת ה'תש"א לפ"ק

בערותיית

מורא מקדש

בתוקף הזהירות שלא לדבר בבית הכנסת אף שלא בשעת התפלה ותוקף הזהירות שלא לדבר בשעת התפלה אף שלא בבית הכנסת.

התוכחה הגנרלית

מצות עשה על כל איש מישראל להזכיר את הבורא כשדואר שחשט, שנאמר הוציא תופיה את עמיתו (רמב"ם דעות ו') וכן אמר (שבת ק"ט ע"ב) לא חרבנו ירושלים אלא בשביל שלא הזכירנו את ה'.

הלכה היא במצות הוכחה שהמוכחה את הבורא צריך להזכיר בנחת ובלשון רכה שנאמר לא תשא עליו חטא, ואפילו בדברי שמים, הלכה היא, שלא לדבר בחחילה קשות (רמב"ם שם), ואילו כמי שמדבר בשעת שהש"ך חוזר התפלה מכואר (אורח חיים קכ"ד ה'), "אם שח הוא חוטא וגדול עונו מנשוא ונוערין בו", כל כך למה? שני טעמים: (א) חומרת העברה. (ב) הצלח ישראלי:

א. מצות אנכי ה' אלוהיך, מי שדוצה לקיים ולקבל עול מלכות בדרך הוא, לא ידבר בבית הכנסת וכו', (מורא מקדש לה' י"ב ע"ב ספא)

ב. המדבר שיחה חולין בבית הכנסת, הוא חוטא ומחטוא, והששן מקוטרג ואומר: היום קצר לו לדבר עד שימהין לשעה החפילה, (תמנון חחיד"א)

ג. ואי אפשר לשער גודל היסורים והצרות שסובל בשביל דבור אחד, (תמנון מוילנא)
ד. בכל עבירות לא ראיתי כהנה לרועי, (ספ"ש נחלק).

ה. לא ישחת שיחת חולין בשעה שישח חוזר התפלה, ואם שח, הוא חוטא וגדול עונו מנשוא, ונוערין בו, (ש"ע אורח חיים קכ"ד, ז')

ו. כל המשיח ככה"ג בשעה שצבור עסקין בשבוחי של מקום מראה בעצמו שאין לו חלק באלהי ישראל, (ש"ע אורח חיים קכ"ד, י')

ז. כתב בא"י בשם הכל בו, איך לאנשים שמשיחים בעת התפלה, כי ראינו כמה כתיב כנסת נחרבו בשביל עוון זה, ויש למנות אנשים ידועים להשיגה על זה, (משנה ברוח קפ"ח ס"ק י"ב)

ח. ע"כ יש ליתור מלמדו חתונות או ללמוד בעת חזרת הש"ך וכו', שאם הלומדים יפנו ללמודים עמיה"אריק למדו מהם שלא להאזין לש"ך ויעסקו בדברים במלים ח"ו, נמצאו מחטאים את הרבים, (משנה ברוח קפ"ח ס"ק א')

ט. ...אם בין גברא לגברא שהספר סתום אסור לספר עם הכיר... כמה יגדל האסור בעת שהספר פתוח שבין הוא כשפסיר אונן מלשמוע דבר ה' וגדול עונו מנשוא... (אורח חיים קפ"ג באור הפנה ד"ה תמנון שבכ המשיחית)

י. לא ישען על המפה (אשר מניחה ספר תורה עליה) שתמשיך קודשה היא, (א"ח ש"יא, משנה ברוח קפ"ח ס"ק ד')
יא. ...תם כל הקחל חייבים להזכיר ולהתיר אותו מחטוא לשם יחבדן ערי"ע, (רבעי יונה אגרת התשובה אות ט')

חודש שבט שנת תנש"א לפ"ק

מה נורא המקום הזה

לא ישיח שיחת חולין בשעה ששליח-צבור חוזר התפלה ואם שח הוא חוטא וגדול עונו מנשוא וגוערין בו.

(שלחן-ערוך אורח-חיים סימן קכ"ד סעיף ז)

* * *

אם בין גברא לגברא שהספר סתום אסור לספר עם חבירו וכו', כמה יגדל האיסור בעת שהספר פתוח, שבזיון הוא כשמסיר אזנו מלשמוע דבר ה' וגדול עונו מנשוא, עכ"ל.

(משנה ברורה סימן קמ"ו סעיף ב' [בביאור הלכה])

* * *

וגם כל הקהל חייבים להוכיחו ולחשוך אותו מחטוא להשם-יתברך עדי עד.

(אגרת התשובה לרבנו יונה אות ט')

* * *

בעון זה שמזלזלים בתפלה נחסר חס ושלום הפרנסה.

(מורא מקדש, מקדש מעט דף ע"ה - הסכמת האדמו"ר מברעזאן זצ"ל).

* * *

ימי נשמת אבי מורי יעקב בן יוסף ז"ל, נפטר ט"ו מנחם אב, תשמ"ב. שמעון בן סאלם, זו תשרי, חנה חנוך בת סאלם מורי ז"ל, נ' ט"ו אייר, אחרון ארי' בן יעקב נ' כ"ד אייר תשמ"ט. - נפס ע"י ונתנו ובני משפחתנו שיחיו

הספר הקדוש "מקדש מעט", וכל מיני מודעות על עניני קדושת בית המדרש ועניית אמן אפשר להשיג בחנם אצל:

חברה מזכ"י הרבנים העולמי

1) ר"ח הטורים 10, ירושלים עה"ק תוכבי"א טלפון 389-497 (02). 2) רחוב עין יעקב 23 ירושלים עה"ק. 3) וועד מורא מקדש, גבעת שאול 26, ירושלים עה"ק. טל: 523-632 (20). 4) בלונדון טלפון 458-7511 (01). 5) 806-5643 (01). 6) באנטווערפן טלפון 3232-233-4730 (011). 7) בארצות הברית בברוקלין טלפון: 436-1180 (718). 8) 774-7880 (718). 9) 972-2691 (718). 10) בלעקוואד 363-3302 (201). 11) בניו סקווער בבית מסחר ספרים טלפון 354-5011 (914). 12) במאנסי נוא יארק 425-0969 (914). 13) בקרית קאשוו בערפארד הילס נ"י 666-5371 (914). 14) ריגו פארק נ"י 830-0321 (718). 15) בקרית טאש-קאנאדא 430-3614 (514). 16) במאנטריאל-קאנאדא 276-1497 (514). 17) במאנטריאל-קאנאדא 270-633 (514). 18) בטרונטו 789-0971 (416). 19) בבני-ברק א"י רחוב ירושלים 20 בחנת הטבע - 20) בבני-ברק א"י רחוב נעם אלימלך 10 ב'. 21) מגדל העמק א"י, "מגדל אור" 540-422 (06). די אלע וואס זענען אינטערעסירט צו העלפען און פארשפרייטען די היליגע ספרים "מקדש מעט" און די מודעות וועגען קדושת בית המדרש ועניית אמן זאלען זיך ווענדען און אמעריקא צו דעם טלפון: 436-1180 (718), און אנדערע לענדער צו די אויבערזעמאנטע טלפונען.

ד' ילחם לכם ואתם תחרישון ישועת כלל ישראל תלוי כולו בידנו...

המצב של אחינו בני ישראל בארץ ישראל בעוזה"ר לא טוב ברוחניות ובגשמיות.
ברוחניות: אלפים ורבבות צאן קדשים מתחנכים למינות וכפירה באורייתא וקוב"ה רח"ל.
בגשמיות: עד היום הזה כבר נתנקו הרבה זקנים וילדים במסוה הגא"ז (גאז מאסק"ע) —
הרבה זקנים נחלו ושבקו חיים מהתקפת לב מפחד הצורר — הרבה אברכים ובחורים נתקפו מפחד
ואימה ונתקיים מ"ש "מחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה" — גם עוללים שרוים באימה ופחד
חדירית — כל ישראל מתוחין מחמת הפחד ואיום מי יודע מה יארע למחר. — הרבה בעלי בתים
אכזו פרנסתם בימים הללו מאז שהתחילה המלחמה.
אנו מאמינים בני מאמינים שהקב"ה לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים (והוא אחד מי"ג
עיקרי אמונה).

**השאלה נשאלת יש בידנו לעשות מאומה בדבר או לא ?
התשובה:** הכל תלוי בידנו עלינו לציית לדחז"ל שהורו לן סמי התרופה במצב
שכזה.

ומי הן אותם שגלו לנו הסוד ?

שרפי קודש תנאים ואמוראים שעלו למעלה, וראו כמו עיניהם כיצד הגזירות יוצאות
למעלה (ומובן לכל, כי מלאכי חבלה שלמטה, הן רק שלוחים של מלאכי חבלה דלמעלה), וכיצד אפשר לבטלן
ולמנוע ביאתן ?

הא לך מ"ש בס' מרכבת שלמה לר' ישמעאל כהן גדול (דף ג' בסופו) וז"ל:

אמר רבי ישמעאל שח לי סגיאאל
שר הפנים, יידי שב בחיקי ונהיה בוכה ונהי דמעות יורדות מעיניו וגופלות
עלי, אמרתי לו הדר זיוי מפני מה אתה בוכה? אמר לי יידי, בוא
ואכניסה ואראך מה גנוו לישראל עם הקדש. תפסני בקדו
והכניסני לחדרי חדרים ולגנוי גנוים ולאוצרות ונטל את
הפנקסיו, הראני אגדות פתובות צרות משגות זו מזו, אמרתי לו
הללו למי הן, אמר לי לישראל, אמרתי לו יכולין ישראל לעמד
בקו, אמר לי בוא למחר ואודיעה צרות משגות מאלו. למחר
הכניסני לבית גנוי גנויו ולחדרי חדרים והראני צרות
משגות מן הראשונות וקשות, אשר ...
ואשר לרעב לרעב, ואשר לשבי לשבי.
אמרתי לו הדר זיוי כל כך חטאו ישראל, אמר לי בכל יום
מתחדשות גזרות קשות מאלו וכיון שאנחנו לבתי כנסיות
ולבתי מדרשות ועונין יהא שמיה רבא אין אנו מניחין אותן
לצאת מחדרי חדרים עד כאן לשונו.

PROJECT SHUL Lakewood (201) 901-8944

PROJECT SHUL Lakewood (201) 901-8944

אוי להאנשים שמשיחים בעת התמילה כי ראינו כמה בתי כנסיות שנחרבו בעון זה (מטה ברוח)

להשיג אצל פראדזעקס שוחל, (201)-901-8944, או אצל בית מסחר ספרים "לשכת
הסוחר והספר" 5114 - 12טע עוועניו ברוקלין, טלפון (718)-972-2691, (718) 436-1180

רבינו החתם סופר ז"ל כתב כדלעיל (ח"ב דף שי"ט ע"ד). וז"ל:

הקב"ה פרכשני ונתקני השארי לני מקדש מעט פתי כנתיח
ופתי מקדשתי. ואם אני נהגתיים פתיים קדש אני עם עתירי
לקבוע פארי ישראל (מגילה כ"ט) ויש להם גם עתה קדשת ארי
ישאל, והתפלות נשתלחת לשער השמים — אך אם ח"ו אנני
נהגתיים פתיים פתיים ח"ו, ומדברתיים פתיים פתיים, והתקבל
של דברתיים בשמים הוא טמא ומתקבץ פו שר של חוץ לארץ,
והוא גם הוא נעשה פועל פתיים הפתיים ר"ל, ומקבץ
התפלות ומקנתיים אל השמימיים, והני ליה פועל עבודת ה' ו
פכל הדר פחוי לארץ ישראל לך אלהים (כתובת ק"י ע"ב).

בבקה מנחם להודיע דאם כתי כנתיח ובתי מדרשות

וכל המוכח את הרבים זכרם הרבים חלוי בני, ונכח לבנים צדיקים (שמואל א', א'. וה"ק פ' תרומה. תנא דב"א רבא פקח' או צדיקים פקח' חובת
הלכות שער אהבת ה' פקח' ר'. ועוד).

מערת השם יתברך

ד' ילחם לכם ואתם תחרישון ישועת כלל ישראל תלוי כולו בידנו...

קשיש ישראל קמצב של מלחמה וספקה אין דרכנו כדרך אומות העולם ללחום כקלי זין. רק ד' ילחם לכם. ומה הקב"ה מבקש מכם, ואתם תחרישון בפתי פנסיות בשעת התמלה וקריאת התורה. ולו היה הקלל ישראל נהגין קזה קבר היינו נגאלין וגושעין מקל צרה ומצוקה.

(מקדש ד - מחבר ר' יוסף ד' אוזיה הלוי בעל מדרש שמואל)

לויט די הייליגע ווערטער מונס ספר איז א גוואלדיגע מליכט סאר יעדען איד צו- צוהעלפען אז כלל ישראל זאל געהאלפען ווערען מיט די ישועה פון באשעפער דורך טוהן וואס ער קען ביי זיך און ביי אנדערע נישט צו רעדען ביים דאווענען.

אלה ברכב ואלה בשוסים, ואנחנו בשם ה' אלקינו נזכיר

וצא הלחם בעמלק

צא. בבלטריא: הויה-ארזי וכן: אמן. הנה משה היה עמוק כל חזמן בחפלה, לענות של ישראל. ואלו יורשע, היה המדין שוקס בידו, ברכובי "לא ימוש מתיך האהלי" אמר לו משה ליהושע: צא ממדינתך, וכן חרדה לומר חזן חפלה לומר: מכשו ישראל שריים בענין: וקלך לענוה לי בחפלהו להלחם בעמלק, הכמה תתורגל "צא" שתענה "אמן" אחרי המלות ותמין בשם הויה-אדני, וזהו שסיים הכתוב "יהי ידיו אמונה" בזה שם: "אמן", שהוא הויה-אדני שהשתתמו בו משה ויהושע יחד, נצחו במלחמה.

(מקדש דובק שמתי שנים, אומרי תליא, מלרב רבי יוסף ב"ר משה בנבנשוני די שינוביא [נפת], תלמוד תאריי ור"א נאליקו אדני)

תשיע-אזל פראדזשעקט שוהל, 8944-901-2011, או אזל בית מסחר ספרים "לשבת השומר והשמר" 5114 - לזכע שווערען ברוקלין טלפון 718-972-2691, או טל 718) 436-1180

PROJECT SUVA. THE NEW YORK LIBRARY

אוי להאנשים ששיחים בעת התפילה כי ראינו כמה בתי כנסיות שנחרבו בעוון זה (משנה ברורה)	
<p>זכור! מי שנתחייב לשלוח כסף למלכודת בביטחון מלבד סכך ותמלה) מלבד סכך ביותר נגד כל תועלת, אצל הרב נהנים בזה חינו יכולים לכתוב כל הודות בעשר המעש טובים.</p>	<p>הספר הקודם "קולות מעט", וכל ספרי שיוצאו על עניני ליהודים ונתינים אמן אספי להיטיב תבוא אצל:</p> <p>1) י"ח מעשרים 10 - ירושלים בית דוד ספרים 181-497 (03) - 21) חובב פרי יצחק 21 ירושלים גיבוי - 22) יצחק משה פרקס 22 יבנה סאל 24 ירושלים ספרים סלי - 23) 23-22 - 24) ירושלים ספרים 241-111 (01) - 25) 25-24-141 (01) - 26) 26-25-141 (01) - 27) 27-26-141 (01) - 28) 28-27-141 (01) - 29) 29-28-141 (01) - 30) 30-29-141 (01) - 31) 31-30-141 (01) - 32) 32-31-141 (01) - 33) 33-32-141 (01) - 34) 34-33-141 (01) - 35) 35-34-141 (01) - 36) 36-35-141 (01) - 37) 37-36-141 (01) - 38) 38-37-141 (01) - 39) 39-38-141 (01) - 40) 40-39-141 (01) - 41) 41-40-141 (01) - 42) 42-41-141 (01) - 43) 43-42-141 (01) - 44) 44-43-141 (01) - 45) 45-44-141 (01) - 46) 46-45-141 (01) - 47) 47-46-141 (01) - 48) 48-47-141 (01) - 49) 49-48-141 (01) - 50) 50-49-141 (01) - 51) 51-50-141 (01) - 52) 52-51-141 (01) - 53) 53-52-141 (01) - 54) 54-53-141 (01) - 55) 55-54-141 (01) - 56) 56-55-141 (01) - 57) 57-56-141 (01) - 58) 58-57-141 (01) - 59) 59-58-141 (01) - 60) 60-59-141 (01) - 61) 61-60-141 (01) - 62) 62-61-141 (01) - 63) 63-62-141 (01) - 64) 64-63-141 (01) - 65) 65-64-141 (01) - 66) 66-65-141 (01) - 67) 67-66-141 (01) - 68) 68-67-141 (01) - 69) 69-68-141 (01) - 70) 70-69-141 (01) - 71) 71-70-141 (01) - 72) 72-71-141 (01) - 73) 73-72-141 (01) - 74) 74-73-141 (01) - 75) 75-74-141 (01) - 76) 76-75-141 (01) - 77) 77-76-141 (01) - 78) 78-77-141 (01) - 79) 79-78-141 (01) - 80) 80-79-141 (01) - 81) 81-80-141 (01) - 82) 82-81-141 (01) - 83) 83-82-141 (01) - 84) 84-83-141 (01) - 85) 85-84-141 (01) - 86) 86-85-141 (01) - 87) 87-86-141 (01) - 88) 88-87-141 (01) - 89) 89-88-141 (01) - 90) 90-89-141 (01) - 91) 91-90-141 (01) - 92) 92-91-141 (01) - 93) 93-92-141 (01) - 94) 94-93-141 (01) - 95) 95-94-141 (01) - 96) 96-95-141 (01) - 97) 97-96-141 (01) - 98) 98-97-141 (01) - 99) 99-98-141 (01) - 100) 100-99-141 (01) - 101) 101-100-141 (01) - 102) 102-101-141 (01) - 103) 103-102-141 (01) - 104) 104-103-141 (01) - 105) 105-104-141 (01) - 106) 106-105-141 (01) - 107) 107-106-141 (01) - 108) 108-107-141 (01) - 109) 109-108-141 (01) - 110) 110-109-141 (01) - 111) 111-110-141 (01) - 112) 112-111-141 (01) - 113) 113-112-141 (01) - 114) 114-113-141 (01) - 115) 115-114-141 (01) - 116) 116-115-141 (01) - 117) 117-116-141 (01) - 118) 118-117-141 (01) - 119) 119-118-141 (01) - 120) 120-119-141 (01) - 121) 121-120-141 (01) - 122) 122-121-141 (01) - 123) 123-122-141 (01) - 124) 124-123-141 (01) - 125) 125-124-141 (01) - 126) 126-125-141 (01) - 127) 127-126-141 (01) - 128) 128-127-141 (01) - 129) 129-128-141 (01) - 130) 130-129-141 (01) - 131) 131-130-141 (01) - 132) 132-131-141 (01) - 133) 133-132-141 (01) - 134) 134-133-141 (01) - 135) 135-134-141 (01) - 136) 136-135-141 (01) - 137) 137-136-141 (01) - 138) 138-137-141 (01) - 139) 139-138-141 (01) - 140) 140-139-141 (01) - 141) 141-140-141 (01) - 142) 142-141-141 (01) - 143) 143-142-141 (01) - 144) 144-143-141 (01) - 145) 145-144-141 (01) - 146) 146-145-141 (01) - 147) 147-146-141 (01) - 148) 148-147-141 (01) - 149) 149-148-141 (01) - 150) 150-149-141 (01) - 151) 151-150-141 (01) - 152) 152-151-141 (01) - 153) 153-152-141 (01) - 154) 154-153-141 (01) - 155) 155-154-141 (01) - 156) 156-155-141 (01) - 157) 157-156-141 (01) - 158) 158-157-141 (01) - 159) 159-158-141 (01) - 160) 160-159-141 (01) - 161) 161-160-141 (01) - 162) 162-161-141 (01) - 163) 163-162-141 (01) - 164) 164-163-141 (01) - 165) 165-164-141 (01) - 166) 166-165-141 (01) - 167) 167-166-141 (01) - 168) 168-167-141 (01) - 169) 169-168-141 (01) - 170) 170-169-141 (01) - 171) 171-170-141 (01) - 172) 172-171-141 (01) - 173) 173-172-141 (01) - 174) 174-173-141 (01) - 175) 175-174-141 (01) - 176) 176-175-141 (01) - 177) 177-176-141 (01) - 178) 178-177-141 (01) - 179) 179-178-141 (01) - 180) 180-179-141 (01) - 181) 181-180-141 (01) - 182) 182-181-141 (01) - 183) 183-182-141 (01) - 184) 184-183-141 (01) - 185) 185-184-141 (01) - 186) 186-185-141 (01) - 187) 187-186-141 (01) - 188) 188-187-141 (01) - 189) 189-188-141 (01) - 190) 190-189-141 (01) - 191) 191-190-141 (01) - 192) 192-191-141 (01) - 193) 193-192-141 (01) - 194) 194-193-141 (01) - 195) 195-194-141 (01) - 196) 196-195-141 (01) - 197) 197-196-141 (01) - 198) 198-197-141 (01) - 199) 199-198-141 (01) - 200) 200-199-141 (01) - 201) 201-200-141 (01) - 202) 202-201-141 (01) - 203) 203-202-141 (01) - 204) 204-203-141 (01) - 205) 205-204-141 (01) - 206) 206-205-141 (01) - 207) 207-206-141 (01) - 208) 208-207-141 (01) - 209) 209-208-141 (01) - 210) 210-209-141 (01) - 211) 211-210-141 (01) - 212) 212-211-141 (01) - 213) 213-212-141 (01) - 214) 214-213-141 (01) - 215) 215-214-141 (01) - 216) 216-215-141 (01) - 217) 217-216-141 (01) - 218) 218-217-141 (01) - 219) 219-218-141 (01) - 220) 220-219-141 (01) - 221) 221-220-141 (01) - 222) 222-221-141 (01) - 223) 223-222-141 (01) - 224) 224-223-141 (01) - 225) 225-224-141 (01) - 226) 226-225-141 (01) - 227) 227-226-141 (01) - 228) 228-227-141 (01) - 229) 229-228-141 (01) - 230) 230-229-141 (01) - 231) 231-230-141 (01) - 232) 232-231-141 (01) - 233) 233-232-141 (01) - 234) 234-233-141 (01) - 235) 235-234-141 (01) - 236) 236-235-141 (01) - 237) 237-236-141 (01) - 238) 238-237-141 (01) - 239) 239-238-141 (01) - 240) 240-239-141 (01) - 241) 241-240-141 (01) - 242) 242-241-141 (01) - 243) 243-242-141 (01) - 244) 244-243-141 (01) - 245) 245-244-141 (01) - 246) 246-245-141 (01) - 247) 247-246-141 (01) - 248) 248-247-141 (01) - 249) 249-248-141 (01) - 250) 250-249-141 (01) - 251) 251-250-141 (01) - 252) 252-251-141 (01) - 253) 253-252-141 (01) - 254) 254-253-141 (01) - 255) 255-254-141 (01) - 256) 256-255-141 (01) - 257) 257-256-141 (01) - 258) 258-257-141 (01) - 259) 259-258-141 (01) - 260) 260-259-141 (01) - 261) 261-260-141 (01) - 262) 262-261-141 (01) - 263) 263-262-141 (01) - 264) 264-263-141 (01) - 265) 265-264-141 (01) - 266) 266-265-141 (01) - 267) 267-266-141 (01) - 268) 268-267-141 (01) - 269) 269-268-141 (01) - 270) 270-269-141 (01) - 271) 271-270-141 (01) - 272) 272-271-141 (01) - 273) 273-272-141 (01) - 274) 274-273-141 (01) - 275) 275-274-141 (01) - 276) 276-275-141 (01) - 277) 277-276-141 (01) - 278) 278-277-141 (01) - 279) 279-278-141 (01) - 280) 280-279-141 (01) - 281) 281-280-141 (01) - 282) 282-281-141 (01) - 283) 283-282-141 (01) - 284) 284-283-141 (01) - 285) 285-284-141 (01) - 286) 286-285-141 (01) - 287) 287-286-141 (01) - 288) 288-287-141 (01) - 289) 289-288-141 (01) - 290) 290-289-141 (01) - 291) 291-290-141 (01) - 292) 292-291-141 (01) - 293) 293-292-141 (01) - 294) 294-293-141 (01) - 295) 295-294-141 (01) - 296) 296-295-141 (01) - 297) 297-296-141 (01) - 298) 298-297-141 (01) - 299) 299-298-141 (01) - 300) 300-299-141 (01) - 301) 301-300-141 (01) - 302) 302-301-141 (01) - 303) 303-302-141 (01) - 304) 304-303-141 (01) - 305) 305-304-141 (01) - 306) 306-305-141 (01) - 307) 307-306-141 (01) - 308) 308-307-141 (01) - 309) 309-308-141 (01) - 310) 310-309-141 (01) - 311) 311-310-141 (01) - 312) 312-311-141 (01) - 313) 313-312-141 (01) - 314) 314-313-141 (01) - 315) 315-314-141 (01) - 316) 316-315-141 (01) - 317) 317-316-141 (01) - 318) 318-317-141 (01) - 319) 319-318-141 (01) - 320) 320-319-141 (01) - 321) 321-320-141 (01) - 322) 322-321-141 (01) - 323) 323-322-141 (01) - 324) 324-323-141 (01) - 325) 325-324-141 (01) - 326) 326-325-141 (01) - 327) 327-326-141 (01) - 328) 328-327-141 (01) - 329) 329-328-141 (01) - 330) 330-329-141 (01) - 331) 331-330-141 (01) - 332) 332-331-141 (01) - 333) 333-332-141 (01) - 334) 334-333-141 (01) - 335) 335-334-141 (01) - 336) 336-335-141 (01) - 337) 337-336-141 (01) - 338) 338-337-141 (01) - 339) 339-338-141 (01) - 340) 340-339-141 (01) - 341) 341-340-141 (01) - 342) 342-341-141 (01) - 343) 343-342-141 (01) - 344) 344-343-141 (01) - 345) 345-344-141 (01) - 346) 346-345-141 (01) - 347) 347-346-141 (01) - 348) 348-347-141 (01) - 349) 349-348-141 (01) - 350) 350-349-141 (01) - 351) 351-350-141 (01) - 352) 352-351-141 (01) - 353) 353-352-141 (01) - 354) 354-353-141 (01) - 355) 355-354-141 (01) - 356) 356-355-141 (01) - 357) 357-356-141 (01) - 358) 358-357-141 (01) - 359) 359-358-141 (01) - 360) 360-359-141 (01) - 361) 361-360-141 (01) - 362) 362-361-141 (01) - 363) 363-362-141 (01) - 364) 364-363-141 (01) - 365) 365-364-141 (01) - 366) 366-365-141 (01) - 367) 367-366-141 (01) - 368) 368-367-141 (01) - 369) 369-368-141 (01) - 370) 370-369-141 (01) - 371) 371-370-141 (01) - 372) 372-371-141 (01) - 373) 373-372-141 (01) - 374) 374-373-141 (01) - 375) 375-374-141 (01) - 376) 376-375-141 (01) - 377) 377-376-141 (01) - 378) 378-377-141 (01) - 379) 379-378-141 (01) - 380) 380-379-141 (01) - 381) 381-380-141 (01) - 382) 382-381-141 (01) - 383) 383-382-141 (01) - 384) 384-383-141 (01) - 385) 385-384-141 (01) - 386) 386-385-141 (01) - 387) 387-386-141 (01) - 388) 388-387-141 (01) - 389) 389-388-141 (01) - 390) 390-389-141 (01) - 391) 391-390-141 (01) - 392) 392-391-141 (01) - 393) 393-392-141 (01) - 394) 394-393-141 (01) - 395) 395-394-141 (01) - 396) 396-395-141 (01) - 397) 397-396-141 (01) - 398) 398-397-141 (01) - 399) 399-398-141 (01) - 400) 400-399-141 (01) - 401) 401-400-141 (01) - 402) 402-401-141 (01) - 403) 403-402-141 (01) - 404) 404-403-141 (01) - 405) 405-404-141 (01) - 406) 406-405-141 (01) - 407) 407-406-141 (01) - 408) 408-407-141 (01) - 409) 409-408-141 (01) - 410) 410-409-141 (01) - 411) 411-410-141 (01) - 412) 412-411-141 (01) - 413) 413-412-141 (01) - 414) 414-413-141 (01) - 415) 415-414-141 (01) - 416) 416-415-141 (01) - 417) 417-416-141 (01) - 418) 418-417-141 (01) - 419) 419-418-141 (01) - 420) 420-419-141 (01) - 421) 421-420-141 (01) - 422) 422-421-141 (01) - 423) 423-422-141 (01) - 424) 424-423-141 (01) - 425) 425-424-141 (01) - 426) 426-425-141 (01) - 427) 427-426-141 (01) - 428) 428-427-141 (01) - 429) 429-428-141 (01) - 430) 430-429-141 (01) - 431) 431-430-141 (01) - 432) 432-431-141 (01) - 433) 433-432-141 (01) - 434) 434-433-141 (01) - 435) 435-434-141 (01) - 436) 436-435-141 (01) - 437) 437-436-141 (01) - 438) 438-437-141 (01) - 439) 439-438-141 (01) - 440) 440-439-141 (01) - 441) 441-440-141 (01) - 442) 442-441-141 (01) - 443) 443-442-141 (01) - 444) 444-443-141 (01) - 445) 445-444-141 (01) - 446) 446-445-141 (01) - 447) 447-446-141 (01) - 448) 448-447-141 (01) - 449) 449-448-141 (01) - 450) 450-449-141 (01) - 451) 451-450-141 (01) - 452) 452-451-141 (01) - 453) 453-452-141 (01) - 454) 454-453-141 (01) - 455) 455-454-141 (01) - 456) 456-455-141 (01) - 457) 457-456-141 (01) - 458) 458-457-141 (01) - 459) 459-458-141 (01) - 460) 460-459-141 (01) - 461) 461-460-141 (01) - 462) 462-461-141 (01) - 463) 463-462-141 (01) - 464) 464-463-141 (01) - 465) 465-464-141 (01) - 466) 466-465-141 (01) - 467) 467-466-141 (01) - 468) 468-467-141 (01) - 469) 469-468-141 (01) - 470) 470-469-141 (01) - 471) 471-470-141 (01) - 472) 472-471-141 (01) - 473) 473-472-141 (01) - 474) 474-473-141 (01) - 475) 475-474-141 (01) - 476) 476-475-141 (01) - 477) 477-476-141 (01) - 478) 478-477-141 (01) - 479) 479-478-141 (01) - 480) 480-479-141 (01) - 481) 481-480-141 (01) - 482) 482-481-141 (01) - 483) 483-482-141 (01) - 484) 484-483-141 (01) - 485) 485-484-141 (01) - 486) 486-485-141 (01) - 487) 487-486-141 (01) - 488) 488-487-141 (01) - 489) 489-488-141 (01) - 490) 490-489-141 (01) - 491) 491-490-141 (01) - 492) 492-491-141 (01) - 493) 493-492-141 (01) - 494) 494-493-141 (01) - 495) 495-494-141 (01) - 496) 496-495-141 (01) - 497) 497-496-141 (01) - 498) 498-497-141 (01) - 499) 499-498-141 (01) - 500) 500-499-141 (01) - 501) 501-500-141 (01) - 502) 502-501-141 (01) - 503) 503-502-141 (01) - 504) 504-503-141 (01) - 505) 505-504-141 (01) - 506) 506-505-141 (01) - 507) 507-506-141 (01) - 508) 508-507-141 (01) - 509) 509-508-141 (01) - 510) 510-509-141 (01) - 511) 511-510-141 (01) - 512) 512-511-141 (01) - 513) 513-512-141 (01) - 514) 514-513-141 (01) - 515) 515-514-141 (01) - 516) 516-515-141 (01) - 517) 517-516-141 (01) - 518) 518-517-141 (01) - 519) 519-518-141 (01) - 520) 520-519-141 (01) - 521) 521-520-141 (01) - </p>

עיינן בספר הגן ליום שני וז"ל וכל המספר בבית הכנסת בשעה שהש"ץ מתפלל הרי זה חוטא וגדול עונו מנשוא וכל הקהל מחוייבין להוכיח ולחשוך מחטא. וכן מצאתי בספר חסידים, אסור לספר שיחות ולנהוג קלות ראש בבית הכנסת אוי להם בהנהגם קלות ראש וריקות. וגם אותם המדברים בבית הכנסת בשעה שהקהל מתפללים. בבירור יהיו נדונים בצואה רותחת עכ"ל ספר הגן ע"ש.

ובספר דרך משה הנספח לספר הגן ליום אחד עשר באמצע וז"ל ומכל שכן בבית הכנסת כשהחזן חוזר ומתפלל תפלת שמונה עשרה ובפרט ב' אמן שאין העולם נזהרים בהם אצל המחזיר שכינתו לציון אומרים תיכף מודים אנחנו לך ואינן עונין אמן ואצל מעריב של שבת. ופרוס וכו' כשסיים הש"ץ ועל ירושלים מתחילים תיכף ושמרו, על כן צריכין ליזהר לענות אמן קודם מודים וקודם ושמרו, שאיתא בספרי מוסר שחסיד אחד התענה על אריכות הגלות ונתגלה לו בחלום איך יבא הגאולה והעולם אינם משגיחין לענות אמן על ברכת הגאולה וזהו המחזיר שכינתו וכו' ועל ירושלים וכו' וגורמים להחזן שעושה ברכה לבטלה ח"ו וכבר המה מורגלים בזה בעונותינו הרבים ע"כ וכו' קודם מודים וקודם ושמרו ימתין החזן מעט אחר סיום הברכה ויכה באגרוף על התיבה שקורין עמוד כדי שיזכיר להקהל אנשים ונשים וטף לענות אמן ואז מנערותו ירגיל הנער בזה וההרגל נעשה טבע גם בזקנותו לא יסור ממנו וכו' על כן אחי ורעי לא יהא אמן קל בעיניכם עכ"ל.

בס"ד

אַזוי זאָגט דער הייליגער ישמח משה זצ"ל:
 בעווה"ד מען שמועסט ביי די הויכע
 שמו"ע און מען רעדט דברים בטלים.
 אָך און וויי פאַר דעם שאַנד-פלעק פון די
 שמועסערס, זיי זענען פושעים און
 ווידערשפעניגערס אין פאַלאַץ פון מלך
 מלכי המלכים הקב"ה.

ער איז נישט עפעס אַנדערש ווי אַ

כופר באלקי ישראל

און אַ טרעטער אויף זיינע געזעצן.

דאָס ווייזט אז ער רעכענט זיך נישט מיט'ן
 באשעפער ח"ו, עכ"ל.

(ישמח משה פ' וישב, ח"א דף פ"ג)

גודל שכר מזכי הרבים

(א) בא וראה כמה גדול שכרו של אדם הפועל לחזרה בתשובה

וז"ל בזהר חדש פ' לך לך (דף כ"ב ע"ג): ואמר ר' אבוהו בא וראה כמה שכרו של אדם העושה לאחר לחזור בתשובה, מג"ל ממה דכתיב (בראשית יד, יח): "ומלכי צדק מלך שלם", תאני ר' חייא רבה, בשעה שנשמת הצדיק המחזיר בחשובה לאחרים יוצא מן הגוף, מיכאל השר הגדול המקריב נפשות הצדיקים לפני בוראו הוא יוצא ומקדים שלום לנשמתו של אותו צדיק, שנאמר ומלכי צדק, זהו מיכאל ראש שומרי שערי צדק, מלך שלם, זו ירושלים של מעלה, הוציא לחם ויין, שהקדים ויוצא לקראתו ואומר לו שלום בואך עכ"ל.

(ב) מה מכריזין על האדם המזכה את הרבים בשמים?

וז"ל ג"כ (בדף ס"ב ע"ד): כרוזי כרוזי בכל יומא, זכאין אינון דמשתדלי באורייתא ואינון דמוכאן להו לאחרנין ואינון דמעבירין על מדותיהו, עכ"ל בקיצור. מכריזים כרוז בכל יום, אשרי הם החברים העוסקים בתורה, ואותם המזכים אחרים ואותם המעבירים על מדותיהם.

(ג) המזכה את הרבים הוא היחסן הכי הגדול בשמים

בספר ישמח משה עה"ת בהקדמה בקו' תהלה למשה דף י"א ע"ב וז"ל: מבואר בזהר תרומה ד' קכ"ח ע"ב ההוא זכאה בעי למרדף כתר חייבא וכו' בגין דיחשב לי' כאלו הוא ברא לי' ודא איהו שבחא דיסתלק בי' יקרא דקב"ה יתיר משבחא אחרא וכו' ועל דא באהרן ורבים השיב מעון וכתוב בריתי היתה אתו החיים השלום ועיי"ש בד' קכ"ט ע"א כמה הפליגו שם כמה גדולים זכות הצדיקים שמחזירים רשעים בחשובה. וכן שמעתי מאדמו"ה ז"ל אשר ספר לו מוזל"ה איך שפעם אחת נפגשו בעולם העליון רש"י ז"ל עם הרב הקדוש ר' איציקל מדראהאביטש ושאל רש"י ז"ל ר' איציקל איזה זכות ומצוה יש לו לבנו הרב הקדוש ר' מיכל המגיד משרים מזולאטשוב מה ששומע שמרעישין ככל העולמות עם בנו הרב הנ"ל, והשיב לו ר' איציקל הנ"ל, איך שלומד תורה לשמה ולא נתקרה דעתו של רש"י ז"ל, ואמר לו עוד שבנו הרבה לסגף את עצמו בתעניתים וסגופים וגם כה לא נתקרה דעתו הקדושה, ואמר לו עוד אשר הרבה בגמ"ח וצדקה ופיזור נתן לאביונים וכדומה ועוד לא נתקרה דעתו שוב אמר לו שרבים השיב מעון ועשה הרבה בעלי תשובה בעולם וכזה נחה ושקטה דעתו של רש"י ז"ל, ונחה דעתו הקדושה מה שמרעישים אתו כל הפמליא של מעלה ע"כ. מובי כי מעשה כזאת לא יוכל לספר אשר עיני בשר לו ואך לאדם אשר עיניו משוטטות בעולמות עליונים שומע ורואה מה שלא ישמע לזולתו. יוכל לספר כזאת.

(ד) מי שמזכה את הרבים השי"ת שומר עליו ועל זרעו בהשגחה מיוחדת שיהיו לברכה בתורה ויראת שמים, וזהו פשט הכתוב "כל היום חונן ומלוה וזרעו לברכה"

בספר דברי אברהם הביא שבא פעם א' לבית רבו מרן החת"ס זצ"ל והתמרמר לפניו רבו, שע"י שהוא טרור בקהלה גדולה, וגם בלימוד הישיבה, ולהשיב לשואל דבר, עי"ז אין לו פנאי להשגיח על בניו ויוצאי חלציו, ולתהות על קנקנ' כמה שלומדי', והשיב לו, הלא דהע"ה אמר "כל היום חונן ומלוה וזרעו לברכה", ואפש"ל הכוונה שמלוה ונותן את כל היום שלו, דהיינו העת והזמן שלו לאחרים, ומשגיח עליהם, וזרעו מה תהא עליהם? עי"ז אמר "וזרעו לברכה", ובזכות זה אף שהוא אין לו פנאי רעת להשגיח עליהם, השי"ת ישגיח עליהם שיהיו לברכה בתורה ויר"ש, ונהנה רבו מאוד מדבריו, ואמר לו נחמתני בני נחמתני, ואח"כ בשב"ק בסעוד' שלישי סיפר החת"ס לתלמידיו הפי' הזה, והפליא אותו מאוד, והוסיף לפרש בזה הפסוק (משפטים) "לא תהי' משכלה ועקרה בארצך את מספר ימך אמלא", כי בגמ' דרש לא תהי' משכלה ועקרה שלא תהי' עקר מן התלמידים, וכיון שיהי' לך הרבה תלמידים ולא יהי' לך פנאי להשגיח על בניך כי תתן את ימך רק להשגיח על אחרים, עי"ז אמר השי"ת את מספר ימך, מה שאתה נותן לאחרים אמלא, להשגיח על בניך וב"ב שיהיו לברכה, ודפח"ת. — (מובא ג"כ בספר טיול בפרדס דף ל', ובספר שיח שרפי קודש מובא בשם בעל חידושי הר"ם זי"ע).

די אלע וואס זענען אינטערעסירט צו העלפן און פארשפרייטען די הייליגע ספרים "מקדש מעט" זמירות לשי"ס, און מודעות וועגן קדושת בית המדרש ועניית אמן זאלען זיך ווענדען צו דעם טלפון: 436-1180 (718). אדער צו: פראזשעקט שיהל טלפון: 901-8944 (201).

זכור! מי שזוהר עכשוו בזה (מלדבר בביהמ"ד בשעת התפלה) מקבל שכר ביותר נגד כל העולם ואילו היו נוהרים בזה היו יכולים לבטל כל גזירות בישין (מקדש מעט).

מורא מקדש

- ב -

מורא מקדש לר' ייבי סבא

**המדבר בבית הכנסת דברי חול
אין לו חלק באלקי ישראל**

מצות אנכי ה' אלוקיך, מי שרוצה לקיים ולקבל עול מלכותו ברוך הוא, לא ידבר בבית הכנסת כמ"ש בזוהר תרומה קל"א: ומאן דמשתעי בבי כנישתא במילין דחול ווי ליה דאחזי פרודא, ווי ליה דגרע מהימנותא, ווי ליה דלית חולקא באלהא דישראל וכו'.

- ג -

הגאון החיד"א

המדבר שיחת חולין בבית הכנסת, טוב לו שלא יבוא כל עיקר, כי הוא חוטא ומחטיא, והשטן מקטרג ואומר: היום קצר לו לדבר עד שממתין לשעת התפילה.

- א -

מצות התוכחה והגערה

מצות עשה על כל איש מישראל הוכיח את חברו, כשראו שחטא, שנאמר "הוכח תוכיח את עמיתך" (רמב"ם דעות ו').

וכן אמרו (שבת קי"ט:): לא חרבה ירושלים אלא בשביל שלא הוכיחו זה את זה.

הלכה היא במצות תוכחה שהמוכיח את חברו צריך להוכיחו בנחת ובלשון רכה שנאמר "ולא תשא עליו חטא", שלא לדבר בתחילה קשות (רמב"ם שם).

ובמדבר בשעה שהשיץ חוזר התפילה מבואר (אורח חיים קס"ד ז'):

"אם שח הוא חוטא וגדול עונו מנשוא וגוערים בו".

- ז -

הגאון מווילנא

...ואי אפשר לשער גודל יסורים והצרות שסובל בשביל דבור אחד.

- ה -

הרב בעל התניא

אגרת הקודש דף קל"ח ע"א

...על כן שליחותייהו דרז"ל קא עבידנא לגזור גזירה שווה לכל נפש שלא לשוח שיחה בטלה משיתחיל השי"ץ להתפלל התפלה עד גמר הקדיש בתרא שחרית ערבית ומנחה וכו'. והעובר בזה בזדון, ישב על הארץ ויבקש מגי אנשים שיתירו לו נידוי של מעלה ושב ורפא לו ולא חל עליו שום נידוי למפרע כל עיקר, כי מתחילתו לא חל כי אם על המורדים והפושעים שאינם חוששים כלל לבקש כפרה מן השמים ומן הבריות על העוון הפלילי הזה וכו'.

- ו -

בית אברהם

מבעל חיי אדם וחכמת אדם

תבחר מקום בבית הכנסת ובבית המדרש אצל אנשים

יראים שאינם מדברים כלל, ואל תלכו בגאות לבכם לעמוד דוקא במקום גבוה ואינו מקפיד אם יש לו שכן רשע המדבר בבית הכנסת ואסור לעמוד בארבע אמותיו.

- ז -

משנה ברורה

סי' קכ"ד ס"ק י"ז

עייכ יש לזהר מלומר תחנונים או ללמוד בעת חזרת השי"ץ וכו', שאם הלומדים יפנו ללימודים עמי-הארץ, ילמדו מהם שלא להאזין לשי"ץ ויעסקו בדברים בטלים ח"ו, נמצאו מחטיאים את הרבים.

- ח -

משנה ברורה

סי' קכ"ד ס"ק כ"ז

כתב בא"ר בשם הכל בו, אוי לאנשים שמשיחים בעת התפלה, כי ראינו כמה בני כנסת נחרבו, בשביל עוון זה ויש למנות אנשים ידועים על זה.

- ט -

ספר יש נוחלין

בכל עבירות לא ראיתי כהנה לרוע.

הצלת ישראל

נאמר עליה ולא מצאה היונה מנוח לכף רגלה, אין לה דירת מנוחה בעת גלותא כי אם בבתי הכנסת שבשראל, ובעבור שוטה חסר דעה שנתן קולו בבית הכנסת כבבטי טרטיאות שלהם בדברים בטלים שלו, מוכרחת השכינה לנוד ולהתגרש, אוי לו ואוי לנפשו עליו נאמר וכן כסיל תוגת אמו. ועונשו רח"ל וכו', רחמנא לישזבן מעונשא דלהון. לכן בעל נפש יחוש לעצמו, ואז תאיר נשמתו באור החיים אמן סלה.

ג) התשובה הנכונה למי שדיבר בבית הכנסת

וכל אדם יזהר מאד בתשובה קלה כזו ואף אם כבר דיבר יהיה לו תיקון גדול מהיום ולהלאה, על ידי שיגער בחבירו וכו', וגדול כח התשובה שיזכה לעצמו ומזכה אחרים עמו, וזדונותיהם נעשה להם כזכיות, ונבראו לכם מלאכי רחמים, ותגרמו חיים לכם ולבניכם אחריהם בטוב ובנעימים.
(ד ר ך מ ש ה)

א) מורא מקדש לצדיק הקדוש ר' ייב"י סבא

בשביל המעשה שנהרגו רבבות מישראל בשנת ת"ח, אמרו למעלה בשביל שדברו בבית הכנסת ובבית המדרש, ונתחייבו "שונאיהם של ישראל דבר, שפגמו ה"ואו" של דבור ונעשה דבר וכו' הרחמן יצילנו.

ולכן תקן רבינו התוספות יום טוב זצ"ל נוסח המי שברך למי שאינו מדבר בבית הכנסת דברים בטלים בשעת התפלה.

ב) ספר אור צדיקים

להקדוש המקובל רבי מאיר פאפירש, עמוד העבודה פרק י"ב כתב - וז"ל:

...ומאן דמגביה קולו אז בדברים שאינם שייכים לתפלה ולשבח השם יתברך, הרי הוא נוהג בזיון בקדושתו יתברך, ומגרש השכינה משם, ואוי לעבד שמגרש את רבו מביתו, ועליו השכינה צועקת וקובלת נתנני ה' בידי לא אוכל קום, ואז

דער וואס רעדט ביי הויכע שמונה עשרה קדיש, אדער ביים ליינען און זאגט נישט אמן!!

(א) ווען ער וועט זיין אין א צרה רח"ל שפארט מען אפ די טוירען פון הימל נישט צו הערן זיין געבעט (זוה"ק פ' וילך).

(ב) ער ווערט ארויסגעשטעלט פון מחיצה פון הש"ת פערציג טעג (ס' זכירה בשם הארז"ל).

(ג) הייסט א חוטא ומחטיא (שם).

(ד) ער פארשעמט דעם פאשעפאר (רכינו בחייבשלח).

(ה) ער ווערט געשטראפט מיטן ערגסטען גיהנם אין וועט פון דארט קיינמאל נישט ארויס גיין (שם, ואור צדיקים דף יג).

(ו) אפילו איין אמן נישט געזאגט וועט ער זיין נאכן שטארבען אין שאול תחתית און ער וועט פון דארט קיינמאל נישט ארויס גיין (אור צדיקים דף י"ג).

(ז) ער וועט בלייבען פארשעהמט אויף ביידע וועלטען (פרע"ח שער הכוונות אמן פ"ב).

(ח) ווען ער קומט אויף יענע וועלט רופט מען אויס, פארמאכט די טויערן פון גן עדן ער זאל נישט קענען אריינגיין. וויי צו אים און צו זיין נשמה (ספרא דר' המנונא סבא).

(ט) ער לייגט זיך אריין אין גרויסע ספנות רח"ל (צוואת הרה"ק מהר"א ראטה זצ"ל).

(י) מען איז מחויב אים אנשרייען אז ער איז א רוצח ממש ווייל דורכדעם ווערן זיינע קינדער תומים רח"ל (הגן ודרך משה יום ט).

(יא) בעסער אויב ער וואלט קיינמאל נישט פאשאפען געווארן (זוה"ק פ' וילך).

(יב) אפילו איינמאל פארפעלען אמן דארף מען גרויס תשובה טהיין (אור צדיקים תיקון התפלה סעי' ג"ב).

(יג) ער ברענגט גזירות און צרות אויף דער וועלט (דרך משה יום ח).

יד) עַר בַּאשְׁאֶפֶט מְלֹאכִים מְשַׁחֲתִים וְוַאס הָאָרְגָּעֵנען אַים אַיִן דִּי צײַט פֿון אַ מְגִיפָה רַח"ל).

טו) עַר אִיז אַיִן חָרָם פֿעֲרָצִיג טָעג (שו"ע הגר"ז סי' ג"ו).
טז) וְוַעֲזַן וַיִּינַע קִינְדֵּער וְוַעֲלַעַן זָאגֵן קְדִישׁ נֶאֱדָף אַים וְוַעֲזַן עָרְוֵעֶקֶט וְוַעֲזַן אַיִן הַיִּמְעַל דָּער טאַטע'ס אויפֿפֿירונג בֵּיִם לַעֲבָדַען אַיִן מְעַן שְׁטְרַאפֿט אַים נֶאֱכָאָמַאל (מורא מקדש או' כ').

יז) עַר אִיז מְחִלָּל הַשֵּׁם בְּרַבִּים אַיִן וַיִּין שְׁטְרַאף אִיז וַיִּיעַר גְּרוֹים (ווי העמודים דף י"ז).

יח) עַר הָאֵלֶט צגריק מְשִׁיחַ פֿון קומען אַיִן עָס טוט פֿאַרשְׁטויסען 100 תְּפִילוֹת רַח"ל (זוה"ק פ' וילך ד"ה וענתה השירה, סי' הברית ח"ב מאמר י"ב פ"א).
יט) עָס מֵאֲכָט שְׁוֹוֹאָף וַיִּין פֿרַנְסָה (הגאון שר התורה מבערוזאן בהסכמה לס' הפנים).

כ) מוֹרְדִים בּוֹפְרִים וּפּוֹשְׁעִים בְּאֶלְקֵי יִשְׂרָאֵל (ישמח משה).
כא) מְעַן זָאל שְׁטַעלַען שׁוֹמְרִים בֵּיִם דַּאווענען אַיִן דִּי וְוַאס פֿאַלְגֵּען נִישֵׁט זָאל מְעַן פֿאַרשְׁעֵמַען בְּרַבִּים, דִּי שׁוֹמְרִים אַיִן דִּי וְוַאס רַעַדֵּען נִישֵׁט וְוַעֲלַעַן גַּעֲבָעֵנְטש וְוַעֲזַן מִיט אַרִיכַת יָמִים וְשִׁיבָה טוֹבָה (ספר הפנים דף י"א).

כב) אַיִן לֹו חֶלֶק בְּאֶלְקֵי יִשְׂרָאֵל וּפּוֹפֵר בְּעֵיקָר (זוה"ק פ' תרומה דף קל"א).
כג) דָּער שׁו"ע רופֿט אַים אָן חוּטָא גְּדוֹל, גְּדוֹל עוֹנוֹ מְנִשׂוֹא וְגוֹעַרִין (פו').

כד) בְּעֵסֶער עַר זָאל פֿכֿלל נִישֵׁט קומען אַיִן בֵּיהֶמ"ד וַי צו קומען אַיִן רַעַדֵּן דְּבָרִים בְּטִלִים (ספר הפנים דף יח ע"ב).

כה) דָּאס אִיז דָּער גְּרַעסְטֵער קְטְרוּג אױפֿן פֿלל יִשְׂרָאֵל אַיִן מְעַבֵּב דִּי גְּאוּלָּה רַח"ל (זוה"ק תרומה).

כו) עַר אִיז אַ שׁוֹטָה וּפּוֹשַׁע אַיִן מְעַן טָאר אַים נִישֵׁט מְצַרֵף וַיִּין צו מְנַן (ט"ז סי' ג"ה).

כז) עַר אִיז עוֹבֵר אויף דָּעם אִיסור דַּאוּרִייתָא וּמְקַדְּשֵׁי תִירָאג (חת"ס)
דָּער גְּרוֹיֶסֶער שְׁכַר פֿאַר זָאגֵן אָמֵן יְהֵא שְׁמִי רַבָּא

דער גרויסער שער פאר זאגן אמן יהא שמ׳י רבא

- כח) מען איז אים מוחל אלע עבירות (חרדים מצות חשובה פ"ז).
 כט) מען פארלענגט אים די יארן (ברכות מז).
 ל) ער איז מקרב די גאולה (מדרש, רוקח).
 לא) מעקט אפ אלע שלעכטע גזירות פון קלל ישראל (קהלת רבה).
 לב) הקב"ה עפענט די טויערן פון הימל ווען ער פֿעט אין אַ עת צרה
 רח"ל (זוה"ק ח"ג).
 לג) ער צופרעכט דעם פֿת פון סט"א (זוה"ק ח"ג).
 לד) מען צורייסט זיין גזר דין פון 70 יאר (שבת קיט: זוה"ק).

מגן דוד - טורי זהב

ועוד כתוב באגור שם בב"י נהי דכתב הרא"ש
 דצריכין יי דצייתי מ"מ חזינן דנהגו עלמא לצרף
 אע"פ שמשחים שיחת חולין אע"ג דלבי מגמגם
 דשמא כל הראוי לבילה וכו' עכ"ל יש להפליג ע"ז
 דהיאך מביא ראייה מן השוטים האלו שעושים
 איסור בהפסקת שיחה בטילה אשר גדול עונם מאד
 ובאמת אני אומר שחלילה להצטרף עם אנשים
 פושעים כאלה כשאין מנין זולתם.

בעזה ש"ת

ומקדשי תיראו אני ה'

אסור לדבר בשעת התפלה
וקריאת התורה

לכור!

התנהגותך

נחשת דולא

פאתרים ובאיוחך

פני הנוצר

כָּל אָדָם יֵהי' לוֹ זֶה הַכֶּתֵב (שְׁבַסְמוּךְ) בְּתוֹךְ סִידוּר שְׁלוֹ אוֹ
עַל הַכּוֹתֵל בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה, וְכֵן יֹאמֶר בְּשַׁעַת שְׁמִתְחִיל
לְהַתְּפַלֵּל:

רְבוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם גְּלוּי וְיָדוּעַ לְפָנֶיךָ שְׂאֵנִי בְּשׂוֹר נֶדָם וְאִין
בִּי כַח לְכוּיִן כְּנוֹנֵת אֲמֵן כְּרֵאוּי, לְכֵן יֵהי רְצוֹן
מִלְּפָנֶיךָ שְׁתֵּהא עוֹלָה כְּנוֹנֵת אֲמֵן כְּרֵאוּי, וְיֹאמֶר וִידוּי אֲשַׁמְנוּ
בְּכָל יוֹם, וְיִבְרַךְ בְּדַמְעוֹת עַל אוֹתָן אֲמֵנִים שְׁלֵא עֲנֵה ע"פ. (אוֹר
צְדִיקִים תִּיקוֹן הַתְּפִלָּה אוֹת נב).

וּמְלָבֵד כִּמָּה מַעֲלוֹת טוֹבוֹת וּמוֹעֲלִיּוֹת שְׁמַצִּינוּ בְּמִי שְׁנֹזֶהר
שְׁלֵא לְדַבֵּר שְׁחָה בְּטִלָּה בְּחַיִּים חַיִּיתוֹ, שְׁיִרְאֵה זְרַע
וְיִאֲרִיךְ יָמִים, וְחַפֵּץ ה' בְּיָדוֹ יַצְלִיחַ וְלֹא יָמוֹת לְשַׁחַת, וְלֹא
יִחְסֹר לְחַמוֹ כְּדַבְּרֵי רְבוֹתָנוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה וְהַמְּפָרְשִׁים וְכִמּוֹ
שְׁכַתְּבָתִי לְעִיל, עוֹד בָּהּ פִּי לְאַחַר מוֹתוֹ תְּנוּחַ נִפְשׁוֹ בְּקִבְר
לְשִׁכּוֹן לְכַטַּח וְאִינָם נִרְקָבִים גּוֹפּוֹ וְעַצְמוֹתָיו. (סֵפֶר תּוֹכַחַת חַיִּים
פְּרָשַׁת שְׁמוֹת)

מַסְפַּח"ק **אוֹר צְדִיקִים** דָּף י"א

גְּדוּל הַעוֹנָה אֲמֵן יוֹתֵר מִן הַמְּבַרֵךְ כִּי הַמְּבַרֵךְ מְזַכִּיר שֵׁם
אֶחָד וְהַעוֹנָה אֲמֵן בְּכּוֹנֵה הַנִּלְ הוּא מֵיִחָד שְׁנֵי
שְׁמוֹת כַּנ"ל.

צָרִיף האיש תשובה גדולה על שלא ענה אמן אפילו פעם
אחד, כששומע מן המברך איזה ברכה על איזה פרי
אם על איזה מצנה ומכל שכן אחר תפילת הש"ץ בבית
הכנסת, פשיטא שצריך לעשות תשובה גדולה, וקל נחומר
בנו של קל נחומר כשלא ענה אמן יהא שמייה רבה כנ"ל,
לההוא גיהנם מורידין להנהו גברי דאיגון מבזין לומר אמן,
ולפי חשבון סך אמן שלא ענה אחר המברך דנין אותו בסך
ההוא בגיהנם ושם נאכד בר מנן ואינו עולה לעולם, כי אין
לאותו גיהנם לא פתח ולא חלון, כי הוא מדוכה תתאה ועל זה
הגיהנם כתיב בלה ענן נולך פן יורד שאול לא יעלה, אלא אם
פן עושה תשובה על כל אמן ואמן שלא ענה, וכן להיפך שכר
טוב למי שעונה עניית אמן יהא שמייה רבה, ומי שעונה אמן
יהא שמייה רבה בקול רם הקדוש ברוך הוא מתמלא רחמים.
וכן איתא בזוהר פרשת נח, בזמנא דישאל איתובו בקול
רם אמן יהא שמייה רבה וגו' קדשא בריך הוא אתמלא רחמים,
לכן כל האדם יהיה לו זה הכתב בתוך סידור שלו או על
הכותל בשעת התפילה, ויאמר הוידוי אשמנו בכל יום ויבכה
בדמעות על אותן אמנים שלא ענה.

אוי להם לאותם גומלים רעה לנפשם המדברים בבית
הכנסת אפילו אחר זמן תפלה ואפילו דברי מוסר עיין בזוהר
פרשת תרומה האריך מאוד בעון זה, ומזה ראה כמה גדול
עונש המדברים דברים בטלים דברי שחוק והיתול בשעת
התפלה ובשעת הקדיש, ואוי להם ואוי לנפשם, בזוהר פי'

תְּרוּמָה נֹאמֵר עָלָיו בְּזֶה הַלְשׁוֹן "מֵאֵן דְּאִשְׁתַּעֵי בְּבִי כְּנִישְׁתָּא
וְנִי לִיה דְּאִחְזִי פְּרוּדָא וְנִי לִיה דְּגֵרַע מְהִימְנוּתָא וְנִי לִיה דְּלִיתִי
לִיה חוּלְקָא בְּאַלְהָא דִּישְׂרָאֵל דְּאִחְזִי דְּלִית אֲלֵהָא וְלֹא אִישְׁתַּכַּח
תְּמֵן וְלֹא דְחִיל מִינִיה".

זֶה הַנּוֹסַח יֹאמֵר בְּכָל יוֹם כְּבוֹקֵר קוֹדֵם בְּרַכַּת הַתּוֹרָה:

הַרְיֵנִי מִכּוֹיִן מַעְתָּה עַל כָּל פְּרִט וּפְרִט מִמַּעֲשֵׂי וּמַחְשְׁבוֹתַי
שֶׁל כָּל הַיּוֹם עַד לְמַחֵר בְּעַת הַזֹּאת לְשֵׁם יְחִוּד קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ
הוּא וְשְׁכִינְתִּיהָ בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל לְהַכְרִיעַ אֶת עַצְמִי וְאֶת כָּל עַם
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת כָּל הָעוֹלָם לְכַף זְכוּת:
וְהַרְיֵנִי מִכּוֹיִן עַד לְמַחֵר בְּעַת הַזֹּאת. בְּכָל פֶּעַם שְׂאֵזְכִיר
שֵׁם הוִי"ה הַקְּדוֹשׁ שֶׁהוּא בְּכַתִּיבְתוּ הִיָּה הוָּה וַיְהִיָּה, וּבִקְרֵאתוֹ
אֲדֹנָי שֶׁהוּא אֲדוֹן הַכֹּל, וּבְשְׂאֵזְכִיר שֵׁם אֱלֹהִים שֶׁהוּא תְּקִיף
וּבַעַל הַיְכָלָת וּבַעַל הַכּוֹחֹת כּוֹלֵם עֵילַת הָעֵילוֹת וְסִיבַת
הַסִּיבוֹת.

(נוסח זה הועתק מספר ברכת דוד)

מורא מקדש

לרבים השואלים לספר להם מעשה נורא
שראיתי ושמעתי וזהו העובדא:
בימי השואה בחורף שנת תש"ד כשהייתי
ביחד עם חבורת אנשים ליד תחנת הרכבת
בעיר ראחוב, נגשה אלינו אשה אחת
אלמונית ואמרה לנו: **יהודים אתם
יודעים למה אתם סובלים כל כך
הרבה? מפני שאתם מדברים
שיחות חולין באמצע התפלה
ואתם מסדרים כל עסקיכם בבית
הכנסת.** עד כאן היו דבריה ובתוך שניות
ספורות נעלמה ואף אחד לא ידע מי היא
ומאין באה ולהיכן הלכה.
חתמתי שמי במוצאי שבת קודש פרשת
וישב כ"ד כסלו שנת חמשת אלפים תשל"ה
לבריאת העולם.

יהודה חיים נויזץ

רחוב ברסלב 19 - בני-ברק

מטעם רבותינו הגאונים שרי התורה הברי"צ שלישי"א פעהק ירושלם ת"ו

דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדשים תהיו (פרשת קדשים וקרא י"ט) מלמד שנאמרה פרשה זו בהקהל (ש"י)

קריאה קדושה

שבת פ' קדושים נקבעה גם מטעם הגאונים הצדיקים הביד"צ זצ"ל הקודמים, לעורר בבתי כנסת למען קדושת ישראל, והנה בתקופתנו הישוב זקוק לרחמי שמים מרובים הן ברוחניות והן בגשמיות ד' ירחם. **מן השמים תובעים מאתנו להתעורר ולעודד לתשובה** לזאת באנו בקריאה קדושה ובקשה מהרבינים הגבאים ועסקני הצבור, שבכל בתי כנסת יסדרו בשבת פרשת קדושים - תהי.

דרשות התעוררות למען קדושת ישראל

ולזהכיר במיוחד ע"ד **מורא מקדש** המוזכר בפ' זו, ומקדשי תיראו וגו' להודיע חומרי האיסור של דיבור בבית הכנסת דברים בטלים ח"ו

ובפרט בעשת התפלה ולימוד התורה

והמרבדים הם בכלל מחטיאים את הרבים, וחוב גדול לפעול ולפקח על זה. וכתב רבינו יונה באגרת התשובה אות ט'. וגם כל הקהל חייבים להוכיחו ולחשוך אותו מחטוא להשם יתברך ערי ערי וראה בשורע משנה ברורה סי' קכ"ד סעיף כ"ז

יזהירו ע"ד הסכנה הנשקפת ח"ו מתלבשות בלתי צנועה, ולהודיע כי חוב קדוש אשר בנות ישראל תלבשנה **תלבשות צנועה וכשרה** כנגן שמלות ארוכות ושרולין ארוכות. והנשואות לכסות ראשן, וסוגי הבגדים או הגרביים לא יהיו מעשה רשת או שקופות. ולא יהיו בצבע אדום (כמובא במהרש"א במס. ברכות כ' בשם הערוך) וראה בשוע יור"ד סי' קע"ח ובשך סיע"ק ג', ולגדור גררי הצניעות בדרך ישראל סבא

ובמות קיום שמירת מורא מקדש, ובמות שמירת גררי הצניעות וקיום הפסוק כי ח' אלקיך בתהלך בקרב מתניך להצילך ומ' ויהי מתניך קדוש ומ' (דברים כ"ג) תמכה לבנין מקדשנו והנפאיתנו בביאת גוא"צ בבאי

בעזרה בצפי לרחמי שמים אידי תשלה בדין רפהק ת"ו

נאם **יעקב יצחק ווייס** ראביד פעהק ת"ו

נאם **ישראל משה דושינסקי** מלאמדי תניק מנהיגי תשקל

נאם **משה ארי פרינד**

נאם **בנימין ראבינאוויטץ**

נאם **ישראל יעקב פישר**

דפוס חרב / יד עורחי ח"ו חתי המעל 2 מאה שערים

חברת מקדשי השם

בס"ד

אנו החתומים מטה קבלנו על עצמנו
בל"נ, להמנע משיחה ודיבור
בשעת – אמירת קדיש, חזרת הש"ץ
וקריאת התורה.
בזכות להרבות כבוד שמים "במקדש
מעט" יזכנו השי"ת לנו ולכל ישראל
להנצל מכל דבר רע, ולהפקד בדבר
ישועה ורחמים.

חתימות

_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

=====

אוי
להאנשים
שמשיחים
בעת
התפילה
*
כי
ראינו
כמה
בתי
כנסיות
שנחרבו
בעוון
זה

(משנה ברורה)

=====

*

אכטונג!

אויב
איר
קענט
זיך
נישט
צוריק
האלטן
פון
רעדן,
פארוואס
דארפט
איר
מכשיל
זיין
אנדערע
אויך?

=====

=====

יהודי
חשוב!!!
אם
אתה
הולך
לבית
הכנסת
כדי
לדבר
להיכן
תלך
להתפלל
?

=====

*

סגולה גדולה לאריכות ימים

דינים נחוצים מאד לכל בר ישראל

פתח דבר

קודם הצעת הדינים נקדים איזה פרטים שאין ידועין לכל.

(א) שאר ענינים יכול האדם לתקן אחר תחיית המתים אמנם מה שפגם במה שלא ענה אמנים א"א לתקן (שליה הקדוש) מיכא בשלחן מלכים ס"ו בטעם הצבי טו). וא"כ מי שלא ענה אמן בעוה"ז הרי הוא מעוות לא ויכול לתקן אף לאחר התחייה.

(ב) כשאדם נחסחלק מן העולם ומצפה ועומד לקדיש של בנו אז אם לא ה"י נזהר בחיים חיותו באמידה אמן אינו מועיל לו הקדיש רק על זה ונענש על שאר עוונותיו אבל כשה"י נזהר וא"צ עכשיו כפרה ע"ז אזי הקדיש מציל גם משאר עונש (ש"ת תשרי ש"י ס"ב).

(ג) מי שעונה אמן בכל כחו מוחלין לו כל עונותיו (שבת ק"ט). אם נגזר עליו מ"ו מיתה או שאר צרות ורעות רח"ל קורעין גזר דינו (שם וה"ק ח"ג ב תיקוני זוהר י"ט. מ.) מאריכין לו ימיו ושנותיו (ברכות מו.) תקון גדול לחטאת נעורים (פ' הגן יום י"א, ד"ה וע"ה) זוכה לע"ל לישב בין כל הצדיקים (ואמרו אמן ח"ב דף מ"ז בשם ס' קדמון) אין גדול מזה לפני הקב"ה (מדרש רבה ח"א) כשבא לעולם העתיד יכול ליכנס בכל היכלות שבג"ע וללמוד תורה באיזה היכל שרוצה (מהרש"א שבת ק"ט; שו"ת אמונים ח"ב רמ"ז) הוא השורש והיסוד אשר בו תלויין כל העולמות אין חקר למעלה ומשפיע כל טוב בכל העולמות וקול מכריז בשמים כי פלוני בן פלוני גרם זאת בשמירת אמן שלו (שלי"ה מס' תמיד עניני תפלות) היכל של האומרים אמן סמוך למלך המשיה, ומלך המשיה יורד ולומד עמהם תורה (ה"ק בראשית דף ל"ח) ויזכה לענות אמן לעוה"ב (ספר הסידים ח"ג) ומקבל שכר על כל העולם שאין עונין (שו"ת אמונים דף ר"ט) מגרש כחות הטומאה לכל ישלטו על אביו ואמו ומביאין אותן לגן עדן (סדר היום - כותות קדיש דף ה.).

(ד) מי שאינו עונה אמן אפילו פעם אחת נקרא חוטא ומחטיא ורוחין אוחזו מ' יום ממחיצתו של הקב"ה (פ' זכיה בשם הארז"ל, רוח חיים ס"ו טו) מי שאינו נזהר לענות אמן בכל כח וכונה יורד לדיוטא התחתונה של גיהנם ששם חשכו מכופל ומי שנכנס לשם אינו יוצא משם לעולם ועד (רבינו בח"י בשלח ע"ה"ב ויאמרו ב"ו אור צדיקים דף י"ג.) אפילו על חיסור אמן ברכת ילד חייב מיתה (סידור מנחה השלם פט"ו דף כ"ט בשם כתבי הארז"ל) וצריך תשובה גדולה לתקן זאת כעודו בחיים (אור צדיקים שם) וסוגרין בעדו כל שערי גן עדן (ספר ארבעה עשר ס"א) דינו כרוצח שגורם לבניו להתיתם (הגן ודרך משה יום טו) הוא כחרם מ' יום (ש"ע הגר"ז ס"י כ"ז) בעת צרתו סוגרין שערי השמים מלקבל תפלתו (ה"ק פ' וילך) ע"ז מתרדלין הפרנסות (הגאון מהרש"ם ד"ל בעונות"ם דעת תורה בהסכמה ל"י הפנים) כשבנו יאמר קדיש אחריו ידונו אותו עוד הפעם על ביטול אמירת אמן כראוי (מורה מוקדש א"י ב.).

אופן אמירת אמן

אמן חטופה וקטופה:

(א) לא יענה אמן חטופה דהיינו כאילו האלף נקודה בחטף (פ"י קב"ד ס"ח) ופירושו בשו"א כזה אמן (מ"ב ס"ט) ואנשים שאין נזהרין לבטא בשפתים היטב הקמץ של אמן נעשה ע"ז שו"א, דוק ותשכח.

(ב) זה"ה שיזהר שלא לומר אמן כשאר נקודות כגון בשור"ק או בחולם וכה"ג אלא יקרא האל"ף בקמץ גדול (מ"ב ס"ב ס"ט) פ"י שיבטא היטב הקמץ ע"י שיאריך בו קצת (אחרונים).

ג) וכן לא יענה אמן קטופה דהיינו שמחסר קריאת הגו"ן ואינו מוציאה בפה שתהא נכרת (פעי"ח)
 וה"ה אם מחסר קריאת האל"ף או המ"ם (ע"ת, בה"ל)
 ד) ובכלל אמן חטופה שלא יחטוף לענות אמן קודם שסיים המבדך ברכתו (פעי"ח) ור"ל שימתין
 עד שסיים הש"ץ כל חיבה האחרונה לגמרי (פמ"ג ס"ב) ויש אנשים שמתחילין לענות בעוד שהש"ץ
 עומד עדיין בחצי חיבה האחרונה וזה אסור (ב"ח, ע"ת, מ"ב).
 ועל דין זה צריך כל יחיד ויחיד לדקדק היטב אם אינו נכשל בה דרוב העולם נכשלין בזה, והגורם
 בזה הוא הש"ץ שחוטף מהר.
 עונש לבל הג"ל שמת בקוצר ימים רח"ל (ברכות מו.) לפיכך יזהר מאד
 אמן יתומה:

ה) ולא יענה אמן יתומה דהיינו שלא יענה אמן אם אינו יודע באיזה ברכה קאי ש"ץ (פעי"ח)
 ו) ולא ימתין עם ענית האמן, אלא מיד שכלה הברכה יענה אמן (פעי"ח) ותוך כדי דיבור כדיבור
 דמי והיינו שיעור שלשה או ארבע תיבות וביותר לא יענה כלל דהוי בכלל אמן יתומה (מ"ב לה.)
 ובצבור קיי"ל דער שכלו רוב הצבור לענות אמן עדיין בכלל הברכה ומותר לכל אחד לענות עמהם
 (שם).
 ז) בכ"מ בקדיש המסיים "ואמרו אמן" או אם הש"ץ מאריך בנגון בעת אמרו ואמרר אמן יאמרו
 הקהל אמן מיד אף שהש"ץ עדיין מנגן דהבקשה כבר כלה לפני ואמרו אמן והר"ז הפסקה בין גמר
 הבקשה לאמירת אמן (מ"ב לה.)
 אבל אם הש"ץ מאריך בשאר מקום כגון בסוף ברכה וכיוצא יזהרו שלא לומר אמן כ"ז שלא סיים
 הש"ץ חיבה האחרונה של הברכה (מ"ב שם).
 ומטעם זה יש לזהר כשמתחילין השמונה עשרה ביו"ט בנוסח מיוחד ולפי הנוסח הש"ץ מאריך
 קצת בסיום הברכה, יזהר שלא יאמר אמן טרם נגמר הברכה ורוב העולם נכשלין בזה.
 עונש להג"ל שמניח אחריו בנים יתומים לפיכך מאד יזהר בהן (ברכות מו.) (עי' היטב בב"י ופרישה
 ושי"א).

לכון בעת אמירת אמן

- א) בכל ברכת השבח והודאה, כמו ברוך שאמר — ישתבח — ברכות השחר — ג' ברכות ראשונות של שמונה עשרה, צריך לכוין בלבו בעת אמירת אמן דאמת היא הברכה שבידך המברך ואני מאמין בזה (פ"ק קי"ד ס"ו).
- ב) וכן הדין בברכות הגהנין וברכות המצות כמו המוציא — בפה"ע — להניח תפילין — לישב בסוכה.
- ג) בקדיש, יכוין בעת אמירת אמן שיאמנו מה שמבקש שיתגדל ויתקדש שמה רבה בחייכון וכיומיכון כעגלה ובזמן קריב (מ"ב ס"ק ב"ה).
- ד) וכן יכון באמן של יעלה ויבא — והרחמן שבכרמה"ז — ויה"ר מלפני אבינו שבשמים שאומרים בבי' וה' (פ"ק ה"חיים שם).
- ד) בתפלת שמונה עשרה, מברכת אתה חונן ולהלאה יכוון אמת היא ואני מתפלל שיהי רצון שיקויים דבר זה כגון בברכת אתה חונן מבקש המתפלל — חננו מאתך חכמה בינה ודעת בא"י חונן הדעת — יכוין אמת שהקב"ה חונן דעה ויהי רצון שחונן לנו ג"כ דעה וכה"ג בכל הברכות (מ"ב ס"ק

עוד דינים נחוצים

- (א) יזהר להפסיק בין אמן לאמירת מודים (מ"ב נ"ו ב.)
 (א) ילמד בניו הקטנים שיענו אמן כי מיד שהתינוק עונה אמן יש לו חלק לעולם הבא (רמ"א קכ"ד.)
 ויחונכם שיעמדו בביה"כ באימה ויראה (מ"א פמ"ג מ"ב שם).
 (ב) מותר לענות אמן בקול רם כדי לזרז הציבור שיענו גם הם (מ"ב ס"ט קכ"ד) ואדרבה מצוה קעביד
 (א"ח כ"ט שו"ת לב חיים ח"ג ס"ב).
 (ג) מי ששומע צבור עונין אמן אע"ג דלא שמע הברכה כל שיודע על איזה ברכה קאי ולא גמרו
 רוב הציבור עניית אמן יענה עמהם (רמ"א קכ"ד י"א.) וכן בשומע אמן מן היחיד (מ"א מ"ב שם).
 וכן הדין בקריש, קדושה, וברכו, (מ"ב מו, ופרט דינים ע"י מ"ב נ"ו ט, וס"ב נ"ו א.).
 (ד) יכוין לשמוע הקדיש מפי הש"ץ כדי שידע על מה עונה איהש"ר (מ"ב נ"ו א"י).
 (ה) משאחז"ל דהעונה איהש"ר מברך וכו' בכל כחו קורעין לו גזר דינו פירשו הראשונים דר"ל
 בכל כחו — כוונתו — ואבריו, דהיינו שיאמרנה בלב ונפש ולא רק כמוציא בשפתיו ולבו כל
 עמו (מ"ב ס"ב נ"ד סק"א).
 (ו) אפילו להרהר בד"ח אסור כשעה שהחזן אומר קדיש מפני שצריך לכוון הרבה בעניית הקדיש
 (פ"ר חדש) ואין חילוק בין קדיש על חנ"ך או אגדה או משניות (פמ"ג מ"ב נ"ו א).
 (ז) יש לחוש לרבי הפוסקים האומרים דיש לעמוד בעת קדיש עד אמן שלאחר יתברך וכו' (מ"ב ס"ב
 נ"ו ח').
 (ח) ישתדל לרוץ כדי לשמוע קדיש שעניית אמן יהש"ר מצוה גדולה מאד (מ"ב נ"ו ר').
 (ט) אמן יהש"ר — עדיף מקדושה ומודים לכן כששומע שחיהן משני מנינים יענה איהש"ר (מ"ב
 שם).
 (י) מי שבא לביה"כ ושומע הקהל עונין קדיש עונה עמהם ומתחיל מיהא שמיה רבה ולא מאמן
 (מ"א נ"ו ה, פמ"ג שם, ח"א כלל ל' א"י י"ב).
 (יא) כשונים וגו' אומרים קדיש יחד ואחד מקדים אם כאים כל אחד תוך כדי דיבור יענה עם
 הראשון או האחרון ואם יש הפסק ביניהם יענה על כל אחד ואחד (סאה"ט נ"ה סק"א). ואם א"א לו לענות
 כולם שמתכלל יענה על הראשון (מ"ב נ"ו א, ש"ע"ג).

חובת הזהירות להש"ץ

- (א) הש"ץ אחר שסיים ברכה מחוייב להמתין שלא להתחיל ברכה שלאחריה עד שכבר גמרו רוב
 הציבור לענות אמן. וכן בקריש לא יתחיל יתברך עד שיענו הרוב — אמן יהא שמיה רבה וכו' — וכן
 כל כה"ג (שע"י ט"ז ל"ה).
 ובעוה"ר הרבה אנשים נכשלין בזה כשמחפלין לפני העמוד שחוטפין להתחיל ברכה שלאחריה
 תיכף אחד סיום ברכה שלפניה ואין ממתינין בינתיים כלל וע"י בשע"ת שהביא שזה מעכב אף דיעבד
 שאסור שוב לענות אמן עליה מכיון שהתחיל ברכה אחרת (מ"ב ל"ז).
 ואותן שאין יודעין ועונין גם אז נכשלין באמן יתומה והעונש אז על הש"ץ (חיד"א בעמ"ק קש"ג ס"ט)
 אנה כ"ט).
 (ב) ואם רוב הציבור עונין במרוצה חייב הש"ץ להמתין עד שיגמרו המועטין העונין כהוגן (מ"ב
 כה"ל שם בסם הפוסקים).

(ג) הש"ץ יזהר שלא להאריך בניגון אצל ואמרו אמן כי רוב הצבור אין בקיאין בדין לידע שצריכין כבר לומר אמן וממתינין שיגמור הש"ץ ועי"ז הוי אמן יחומה נכמבואר במ"א ומ"ב ס"ק ל"ה). והש"ץ מכשיל בזה את הרבים (פק תמיים קכ"ד ב).
 (ד) יזהר הש"ץ כשגומר ברכת המחזיר שכינתו אע"ג שמתחיל מודים בלחש קצת מ"מ ימתין ולא יתחיל עד שיגמרו הצבור לענות אמן כמו בכל שמונה עשרה, וכן בסיום שאר הברכות שבעידן חפלה כמו ביוצר המאורות, המעריב ערבים וכיוצא (נה"ח קכ"ד).

אמירת קדיש כתיקונה

- כ' בעל פלא יועץ בספרו חסד לאלפין (ס"ב נ"ו א.) וזה לשונו:
 אך לא יועיל הקדיש לנפש הזאת אלא באומרים אותם כתיקונן לפחות אות חובה כתיבה לא כמו רבים מעמי הארץ שאומרים אותו הן חסר וחליף עד שנמצאו כמחריף ומגדפין כגון שאומרים יתקדל וכהנה רבו שגיאות, כי כל הא פשיטא שהעדר טוב ממציאאות הרע עכ"ל.
 האומר קדיש יאמר בשובה ונחת כדי שיאמרו הצבור מיהא שמה רבה עד דאמירן בעלמא בבת אחת ויחזרו לענות אמן אחר בריך הוא. ואם אמר החזן במרוצה חוטא אחד יאבד טובה הרבה כמ"ש השל"ה ובס' נוהג כצאן יוסף (נה"ח נ"ו ל. בשם הפוסקים).
 (א) יאמר הדלית דיתגדל ויתקדש בציר"י (פמ"ג. מ"ב נ"ו ב) כזה יתגדל ויתקדש.
 (ב) ידגיש הגימל דיתגדל שלא ישמע יתקדל (מ"ב שם).
 (ג) תיבות די ברא שתי תיבות הן ויפריד ביניהם (שם).
 (ד) לא ידגיש הרבה ב' של יתברך דלא לישתמע יתפרך (שם).
 (ה) "בזמן קריב ואמרו אמן" יאמר הש"ץ יחד (שם).
 (ו) "מברך" בקמץ תחת הבי"ת ופתח תחת הרי"ש (שם) כזה: מְבַרְך וְלֹא מְבַרְך.
 (ז) יתחך היטב הה"א דויתהלל (שם).
 (ח) יאמר מן-כל-ברכתא ורק בעשי"ת אומרים מכל-ברכתא (שם).
 (ט) אחר תיבת כרעותיה יפסיק קצת דעד כאן קאי אלמעלה על יתגדל, ואח"ז מתחיל בקשה חדשה וימליך מלכותי וכו' ויכוין פירוש התיבות כזה (אחרונים שם).
 (י) אחר יהא שמה רבה יתחיל הש"ץ בקול רם מתיבה יתברך (מ"ב שם).
 (יא) צריך להפסיק קצת בין אמן ליהא שמה רבה כי אמן קאי אדלעיל והא שמה ענין חדש (שם).
 (יב) קודשא בריך הוא יאמר יחד ואח"כ יש הפסק קצת כמו אתנתתא ומתחיל לעילא (מ"ב קי"ד ב' בסם הארז"ל והנ"א).

קריאת התורה

- (א) העולה לתורה מחויב לומר הברכות בקול רם כדי שישמענו העם ויענו ברוך דהל"ו ואמן (ט"ע ס"י קל"ט סעיף ד'). ואם מברך בלחש הרי הוא גוזל את המצוות (ס"ח ס"י ר"ג, כנה"ג ס"י קל"ט שער אפרים שער ד' אות ז').
 וליש אומרים אפילו בדיעבד לא יצא (שו"ע שם). והרבה פעמים מכשיל בני אדם עי"ז בעון הזכרת שם שמים לבטלה החמורה מאוד מאוד. (מ"ב ט"ו ב').
 (ב) העולה לתורה צריך לקרות עם הש"ץ בנחת כדי שלא תהא ברכתו לבטלה (שו"ע ס"י קכ"א סעיף ב').

**מעשה נורא באחד שקפץ מאיגרא לשמוע
קדיש ולומר אמן יהא שמי רבא**

בזוה"ק פי תרומה (דף קס"ה סע"ב ואילך), הביאו בסי קב הישר (פי מ"ה), כתב, וז"ל: רבי חייא ור' אבא שרו בבי אושפיזייהו. קמו בפלגות ליליא לאשתדלא באורייתא. ברתיה דאושפיזא קמת ואנהירת לון שרגא, ולבתר קיימת אבתרייהו למשמע מילין דאורייתא כו'.

[ר"ח ור"א היו שוכנים במלון שלהם. קמו בחצות לילה לעסוק בתורה. בתו של בעל המלון קמה, והדליקה להם נר, ואח"כ עמדה מאחריהם לשמוע דברי תורה. פירוש ה"סולם" כאן].

אשגח אבתריה, וחמא ברתיה דאושפיזא קיימת אבתרייהו, אמר, כי נר מצוה [ותורה אור, קב הישר שם]. מאי נר, דא נר דאיהי מצוה דנשין זכין בי, ואיהי נר דשבת, דאף על גבי דנשין לא זכאן באורייתא, הא גוברין זכין באורייתא, ונהרין להאי שרגא דנשין מתתקן בהאי מצוה. נשין בתיקונא דהאי נר, גוברין באורייתא, לאנהרא להאי נר, תיקונא דמצוה דנשין אתחייבו בהו.

[הביט מאחריו, וראה בתו של בעל המלון עומדת מאחריהם. אמר, כי נר מצוה, מהו נר, זהו נר שהוא מצוה שהנשים זוכות בו, והיא נר של שבת. שאע"פ שהנשים אינן זוכות בתורה, הרי הגברים זוכים בתורה, ומאירים לנר

א) בדרך אמת לזוהר כאן כתב, וז"ל: מסוף המאמר נראה שר' חיים ור' יוסי היו, ולא ר' אבא. ועיין בסוף דף קס"ח וגם בסוף [דף] קס"ט ע"ב כו, עכ"ל.

ב) בקב הישר כאן: אדהכי אשגח רבי אבא. ועיין לעיל הע' א'.

ההוא שהנשים מתקנות במצוה הזו. הנשים בתיקון נר הזה, הגברים בתורה, להדליק ולהאיר הנר הזה, שהוא תיקון של מצוה שהנשים נתחייבו בו (פירוש ה"סולם" כאן).

ובקב הישר שם: **כי נר מצוה, ותורה אור**: האשה היא מצווה על נר של שבת, ולא האיש. והטעם, כי האשה היא נגד השכינה. **ותורה אור**, פירוש: **התורה שלמד בעלה**, שהאיש מצווה על התורה ללמוד, **נותן אור והארה גדולה כאותו המצוה של נר שבת שהאשה מדלקת**. נמצא ששניהם מאירים באור תורה ואור שבת. (ומסיים שם) **אשריהם הנשים שזוכין לבעלי תורה**].

שמעת ההיא אתתא [האי בתולה, קב הישר כאן] ובכאת. אדהכי קם אבוה דאתתא, דהות תמן, ועאל בינייהו, וחמא ברתני קיימת אבתרייהו ובכאת, שאיל לה אבוה. סחת לוי עובדא'. שארי אבוה דאתתא אוף איהו ובכה.

[שמעה אשה ההיא ובכתה. בינתיים קם אביה של האשה שהיתה שם ובא ביניהם, וראה בתו עומדת מאחריהם ובוכית. שאל אותה אבי [למה ועל מה היא בכי, קב הישר כאן], וסיפרה לו המעשה. התחיל אביה של האשה אף הוא ובכה. פירוש ה"סולם" כאן].

אמר לוי רבי יוסי, דילמא חתנד, בעלה דברתיך, לא זכה באורייתא. אמר לוי, ודאי הכי הוא, ועל דא ודאי בכינן אנא וברתי תדיר. ובגין דחמינא לוי יומא חד **דדליג מאיגרא דא למשמע קדיש בהדי ציבורא**, סליק ברעותא דילי, למיהב לוי ברתי, ותיכף דנפקו ציבורא מבי כנישתא, יהיבנא לוי

ג) ובקב הישר כאן: ולא ענתה מאומה מחמת מרירות הלב, והתחיל אף אביה לבכות.

ד) ובקב הישר כאן גריס: **רבי אבא**. ועיין לעיל הע' א'.

ברתי, דאמינא, בדילוגא דא דאתא למשמע קדיש, גברא רבא ליהוי באורייתא, ואע"ג דאיהו רביא, ולא ידענא בי מקדמת דנא. והשתא אפילו ברכת מזונא לא ידע, ולא יכולנא בהדי למילעי בין חברייתא דיוליף קריאת שמע או ברכת מזונא.

[אמר לו ר' יוסי, אולי חתנך בעל בתך לא זכה בתורה. אמר לו, ודאי כאן הוא, ועל זה ודאי אני ובתי בוכים תמיד. ומשום שראיתי אותו יום אחד שקפץ מן העלי' הזו לשמוע קדיש עם הציבור, עלה ברצוני לתת לו בתי, ומיד אחר שיצאו הציבור מבית הכנסת נתתי לו בתי. שאמרתי, בקפיצה זו שבא לשמוע קדיש, ניכר שיהי אדם גדול בתורה. ואע"פ שהוא ילד ולא ידעתי בו מקודם לכן, [נתתי לו בתי¹]. ועתה אפילו [לברך] ברכת המזון אינו יודע. ואיני יכול ללמוד עמו בין החברים שילמוד קריאת שמע או ברכת המזון. פירוש ה"סולם" כאן].

אמר לי, אעבר לי באחר, או דילמא ברא יוליד דלהוי גברא רבא.

[אמר לו ר' יוסי, העבר אותו באחר (בקב הישר כאן: ר"ל, שיראה שיתן גט וישיא בתו אחר כך לת"ח). (ובתוך דבריו חזר ואמר:) או אולי יוליד בן שיהי גדול בתורה. פירוש ה"סולם" כאן].

(ה) לפענ"ד התיבות "ואע"ג דאיהו רביא ולא ידענא בי" מקדמת דנא, הם סיום (אויספיר) של דברי הזהר שלפני זה, ולא פיסקא (ופרט) חדש, כפי שהבין בעל ה"סולם" (שלכן הוסיף הוא "סיום" לתיבות אלו מדילי).

(ו) ובקב הישר כאן: אמר לי רבי אבא. ועיין לעיל הע' א'.

אדהכי קם איהו [החתן, קב הישר כאן] ודלג עלייהו
ויתיב לקמייהו. אסתכל ב"י רבי יוסי, אמר, **ודאי אנא
חמינא בהאי רביא דנהורא דאורייתא יפוק לעלמא מיני,**
או ברא דיוקים מיני'.

[בינתיים קם הוא, [חתנו של בעל המלון], וקפץ אליהם,
וישב לפנייהם. הסתכל בו ר' יוסי, אמר, **ודאי אני רואה בילד
הזה שיצא ממנו אור תורה לעולם, או בן שיעמוד ממנו.
פירוש ה"סולם" כאן].**

חייך ההוא רביא ואמר, רבותי אימא קמייכו חד מלה.
פתח ואמר (איוב לב, ו) צעיר אני לימים ואתם ישישים על
כן זחלתי ואירא מחות דעי אתכם כו'. צעיר אני ואזעירנא
גרמי לימים, לגבי בר נש דאית לי יומין סגיאין כו', דימים
ידברו כו'. ואתם ישישים, חמינא לכו ישישים, על כן זחלתי
ואירא מחות דעי אתכם כו'. ועל דא, בגין דאנא רביא,
שוינא ברעותי דלא למללא עד תרין ירחין, ועד יומא דא
אשתלימו, והשתא דאתון הכא, אית למפתח באורייתא
קמייכו.

[צחק ילד ההוא ואמר, רבותי, אומר לפניכם דבר אחד.
פתח ואמר, צעיר אני לימים ואתם ישישים על כן זחלתי
ואירא מחות דעי אתכם כו'. צעיר אני, דהיינו שמיעטתי את
עצמי, לימים, לפני אדם שיש לו ימים רבים כו', משום
שאמרת ימים ידברו כו'. ואתם ישישים, ראיתי אתכם
ישישים, על כן זחלתי ואירא מחות דעי אתכם כו'. ועל כן
בשביל שאני ילד, שמתני ברצוני שלא לדבר עד ב' חדשים,
ועד היום הזה נשלמו. ועתה שאתם כאן, יש לפתוח בדברי
תורה לפניכם].

(ז) בקב הישר כאן: **רבי אבא**. ועיין לעיל הע' א'.

קב הישר כאן: והתחיל לדרוש זה הפסוק כי נר מצוה ותורה אור, וגילה להם כמה סודות בתורה על פי הסוד. ואח"כ פתח ואמר:]

והשתא רבותי, אנא מבבל, וברא דרב ספרא אנא, ולא זכינא לאשתמודעא לאבא, ואטרידנא הכא, ודחילנא [עד הכי למימר מילין דאורייתא, קב הישר כאן], דהא יתבי ארעא דא אינון אריוון באורייתא, ושוינא עלי, דלא אימא מילי דאורייתא קמי בי"נ עד תרין ירחין, ויומא דא אשתלימו. זכאה חולקי דאתערענתון הכא.

[ועתה רבותי, אני מבבל, ובנו של רב ספרא אני, ולא זכיתי להכיר את אבי, ונגרשתי לכאן, ויראתי, מפני שיושבי ארץ הזו הם אריות בתורה, ושמתי עלי, שלא לומר דברי תורה לפני איש עד שני חדשים. וביום הזה נשלמו. אשרי חלקי שפגשתיכם כאן. פירוש ה"סולם" כאן].

ארים רבי יוסי קלי ובכי, וקמו כולהו ונשקוהו ברישי. אמר רבי יוסי, זכאה חולקנא דזכינא בהאי ארתא, למשמע מילי דעתיק יומין מפומך, מה דלא זכינן למשמע עד השתא.

[נשא ר' יוסי קולו ובכה, וקמו כולם ונשקוהו בראשו. אמר ר' יוסי, אשרי חלקי שזכיתי בדרך הזה לשמוע דברי עתיק יומין מפידך, מה שלא זכיתי לשמוע עד עתה. פירוש ה"סולם" כאן].

יתיבו כולהו, אמר לון, רבותי, מדחמינא צערא דהאי חמי וברתי, דדחקי ומצטערי בנפשיהו דלא ידענא ברכת מזונא, אמינא לון, דעד דאנדע ברכת מזונא לא אתחבר באנתתי כארח כל בני עלמא. ואע"ג דיכילנא לשמשא בה בלא חובה,

(ח) ובקב הישר כאן: אלמלא לא באתי וזכינא למשמע מילין דעתיק יומין דנפיק מפומך, מאי דלא זכינא למשמע עד השתא - דיינו.

לא בעינא למעבר על דעתייהו, הואיל ולא הוינא יכל למימר מידי עד תרין ירחין, ויומא דא אשתלימו כו'.

נישבו כולם, אמר להם [החתן^ט], רבותי, משראייתי הצער של חותני ובתו [אשתי], שנדחקו ונצטערו בעצמם על שאיני יודע ברכת המזון [וקריאת שמע], אמרתי להם, עד שאדע ברכת המזון לא אתחבר באשתי כדרך כל בני העולם. ואע"פ שיכולתי לשמש בה בלי חטא, לא רציתי לעבור על דעתם, משום שלא יכולתי לומר משהו עד שני חדשים. פירוש ה"סולם" כאן].

חדו רבי יוסי ורבי חייא^י וחמוי וברתי, ובכו מסגיאו חדוה. אמר רבי יוסי, במטו מינד, כיון דשריאת, אנהיר לן יממא, זכאה חולקנא בארח דא כו'.

[שמחו ר' יוסי ור' חייא וחותנו ובתו, ובכו מרוב שמחה. אמר ר' יוסי, בבקשה ממך, כיון שהתחלת, תאיר לנו את היום, אשרי חלקנו בדרך הזה. פירוש ה"סולם" כאן].

קמו כולהו ונשקוהו. א"ר יוסי, ודאי הילולא איהו יומא דא, ולא ניפוק מהכא עדי דיתעביד הילולא בכל אנשי מתא. דא הוא הילולא דקוב"ה אתרעי ב"י. נטלו לה לאינתתי ובריכו לה בכמה ברכאן. עבדו דאבוה יתקן ביתא אחרא לחדוה. כנישו כל אנשי מתא לההיא חדותא, וקראו לה כלה, וחדו עמהון כל ההוא יומא, ואיהו חדי עמהון במלי דאורייתא כו'.

ט) קב הישר כאן.

י) בקב הישר כאן: עד שאגלה לכם סוד ברכת המזון בסודות גדולים ונפלאים - כדלקמן בזוה"ק כאן.

יא) בקב הישר כאן: ר' יוסי ור' אבא ור' חייא. ועיין לעיל הערה א'.

[קמו כולם ונשקוהו. אמר ר' יוסי, ודאי יום משתה הוא יום הזה, ולא נצא מכאן עד שיהי נעשה המשתה לכל אנשי העיר. זהו משתה שהקב"ה רוצה בו. לקחו את אשתו וברכו אותה בכמה ברכות. עשו, שאביה יתקן בית אחר בשביל השמחה. אספו כל אנשי העיר לשמחה ההיא, וקראו [את אשתו] כלה, ושמחו עמהם כל אותו היום, והוא שמח עמהם בדברי תורה [ועל סעודות הנישואין פתח החתן על פתורא ובאר ענין שבע ברכות, סודות נפלאים וחידושים הרבה, קב הישר כאן, כדלהלן בזהר]. פירוש ה"סולם" כאן].

חדו כולו כל ההוא יומא במילין דאורייתא, וכל בני מתא עבדו ל"י רישא עלייהו. ליומא אחרא קמו רבי יוסי ורבי חייא וברכו לון, ואזלו לארחייהו.

[שמחו כולם כל יום ההוא בדברי תורה, וכל בני העיר שמו אותו, [את הילד], ראש עליהם [להיות להם רב ומורה צדק. קב הישר כאן]. ביום השני, קמו ר' יוסי ור' חייא וברכו אותם והלכו לדרכם. פירוש ה"סולם" כאן].

כד מטו לגבי דר"ש, זקף עינוי וחמא לון. אמר לון, מסתכל הוינא בכו יומא דא, וחמינא לכו תרין יומין וחד ליליא דהויתון לגבי משכנא דההוא נער מטטרון, וההוא נער הוה אולף לכו רזין עילאין בתדוה דאורייתא. זכאה חולקכון בני.

[כשהגיעו לפני ר' שמעון, נשא עינו וראה אותם. אמר להם, מסתכל הייתי בכם ביום הזה, וראיתי אתכם שני ימים ולילה אחד שהייתם במשכן של נער מטטרון, ונער ההוא לימד אתכם סודות עליונים בשמחת התורה. אשרי חלקכם בני. (פירוש, הילד הזה הי' לו מדרגת מטטרון שנק' נער, וע"כ ביתו הי' משכן מטטרון). פירוש ה"סולם" כאן].

סדרו מילין כולחו קמיי, וסחו ליי עובדא, אמר לון, זכאין אתון, וזכאה חולקי, דהא אדכרנא יומא חד דהוה אזיל עמי בארחא רב ספרא אבוי, ובריכית ליי כד אתפרש מיני, דיהא ליי בר אריא באורייתא, ולא בריכית ליי דאיהו יזכי ביי. זכאה חולקכון בני, עלייכו כתיב וכל בניך לימודי הי'.

[סדרו לפניו כל הדברים, וסיפרו לו המעשה. אמר להם, אשריכם ואשרי חלקי, כי אני זוכר שיום אחד הלך עמי בדרך רב ספרא אביו [של החתן, קב הישר כאן], וכשנפרד ממני ברכתי אותנו שיהי' לו בן שיהי' ארי' בתורה. ולא ברכתי אותו, שהוא יזכה לראות כן² [ועיי'כ נפטר, ולא הכיר אותו]. אשרי חלקכם בני, עליכם כתוב וכל בניך לימודי הי'. פירוש הי'סולם" כאן].

עיי'כ סיפור הזוהר הקי', עם הוספות מסי' קב הישר ועם תירגום ופירוש הי'סולם".

ובספר ואמרו אמנ מוסיף ע"ז, וז"ל:

נלמד מזה מסוף המאמר שכשבא תלמיד לקבל הברכות מן רבו ורבו מברכו שיזכה לבנים תלמידי חכמים יברכו בפירוש שיזכה לגדל אותם ושיראה בחייו אור תורתם גם נלמד מזה המאמר שבמקום גדולים אל תעמוד ונכון לזעיר להדר לשמוע מפי ישישים חכמים כי ישמע בוודאי מה שלא שמע עדיין ואז ירבה עליו חכמה.

גם נלמד מזה המעשה שצריך האדם ללמוד יחודים שהרי רב ספרא למד עם בנו החתן יחודים בברכת המזון ובקריאת שמע ובחדושי התורה אף שהי' בנו עדיין רך בשנים עוד יש ללמוד מזה שומר מצוה לא ידע דבר רע בשביל שראה האושפיזא את החתן שהי' קופץ מאיגרא לשמוע קדיש

(ב) בקב הישר כאן: ולא בריך ליי דיזכה לגדל אותו וכו'.

ולומר אמן יהא שמי' רבא ראה שהי' עוסק במצות ונתן לו
בתו לאשה בשביל מצוה אחת עייכ צריך כל אדם ליזהר
במצוה ובתורה ואז יגן ה' בעדו בעידנא דעסיק ביי' ובעידנא
דלא עסיק ביי' ולכל אשר לו יהי' שלו.

ד' ילחם לכם ואתם תחרישון ישועת כלל ישראל תלוי פולו בידנו...

קשישקאל במצב של מלחמה וסכנה אין ברבנו כדרך אומות העולם ללחום בקלי
זיין. בק ד' ילחם לכם. ומה הקב"ה מבקש מכם, ואתם תחרישון בבתוי
כנסיות בשעת התמלה וקריאת התורה. ולו היה הכלל ישקאל מהרין בנה
כבר היינו נגאלין וגושעין מכל צרה ומצוקה.

(מקדש ד' - מחבר ר' יוסף ד' אהודה תלמיד בעל מקדש שמואל)

לויט די הייליגע ווערטער מונס סמר איז א גוואלדיגע פליכט פאר יעדען איד
צו—צוהעלפען אז כלל ישראל זאל געהאלפען ווערען מיט די ישועה פון
באשעפער דארך טוהן וואס ער קען ביי זיך און ביי אנדערע נישט צו רעדען ביים
דאווענען.

אלה ברכב ואלה בסוסיים,
ואנחנו בשם ה' אלקינו נזכיר

**האוטם אזנו
משמוע תורה
גם תפלתו תועבה**

בס"ד

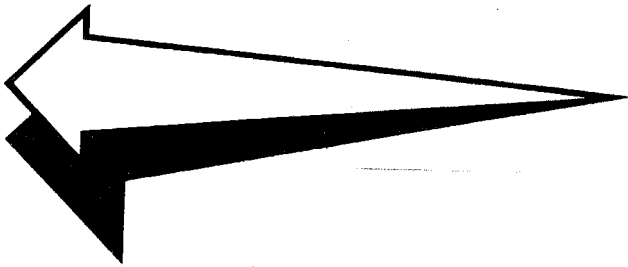
**כי תבואו לראות פני
מי ביקש זאת מידכם
רמוס חצרי!!!**

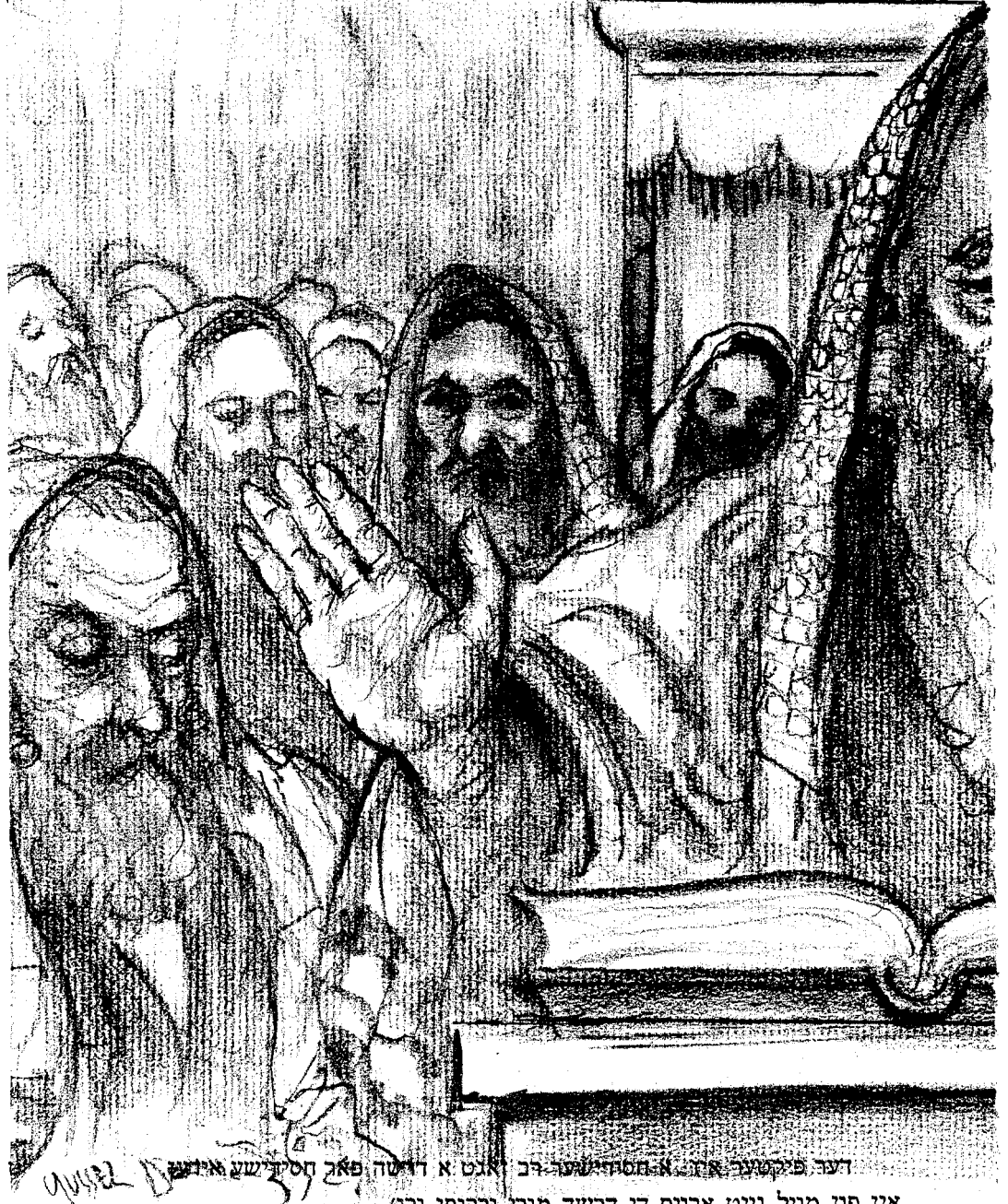
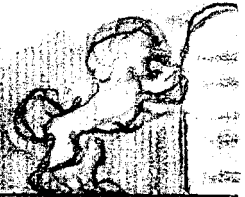
מורי ורבותי! נאך דעם וואס איך האב שוין צענדליגע מאל מעורר געווען און ציטירט מאמרי חז"ל וואס שרייבן אז פאר נישט זאגן אמן וועט מען פארווארפן ווערן אין טיפסטען פלאץ פון גיהנום (שאל תחתית) אויף אייביג וועט איר זיך שוין נישט קענען פארענטפערען נאך 120 יאר אז ענקער רב איז שולדיג ווייל ער האט נישט גענוג מעורר געווען, — אסאך צייט מיט ענערגי האב איך געספענדעט ביי יעדען דאווענען 3 מאל א טאג מעורר געווען וועגען דעם ענין, דערפאר אויב איר טוט נישט קיין תשובה און פון היינט אן נישט צו רעדען מער ביי קדיש קדושה וקרה"ת וועט איר זעלבסט געשטראפט ווערען מיט דעם ביטערען עונש, ואני את נפשי הצלתי.

☆☆☆

שולדיג ווייל ער האט נישט גענוג מעורר געווען, — אסאך צייט מיט ענערגי
האב איך געספענדעט ביי יעדען דאווענען 3 מאל א טאג מעורר געווען וועגען
דעם ענין דערפאר אויב איר טוט נישט קיין תשובה און פון היינט אן נישט צו
יעדען מען פון קדיש קדושה וקרה"ה וועט איר זעלבסט געשטראפט ווערען
מיט דעם מעוררען עונש, ואני את נפשי הצלתי.

דער פליכטער און א חסיד'ער רב זאגט א דרשה פאר חסיד'ישע אידען
אין פון מויל גייט ארויס די דרשה מורי ורבותי וכו'.

פון וואו נעמט מען פרנסה???

אידישע פרנסות זענען בעוה"ר די לעצטע צייטן זייער אָפגעשוואַכט. טייל האבן אינגאנצן פארלוירן זייער ארבעט. טייל מוטשען זיך מיט קליינע געהאלטן און שטיבער מיט קינדער. אויך רבנים מיט סתם בני תורה פלאָגן זיך פאר זייער עקזיסטענץ, ווייל אויב די עשירים נדבנים שטייען שוואַך, זענען די נתינות אויך שוואַך און אלע ליידן דערפון.

וואס איז די עצה צו דעם אַלעם???

איין עצה איז נאר פארהאנען, מקבל זיין אויף זיך נישט צו שמועסן ביים דאווענען און זאגן אמן - מיט יהא שמיה רבה מיט כוונה. דאס איז נישט קיין סגולה נאר אַ אָפּענע דברי חז"ל: אין די גמרא (שבת קיט:) דער וואס זאגט אמן מיטן גאנצן כח, עפענט מען אים די טויערן פון גן עדן, מען צורייסט זיין גזר דין. דאס מיינט אז די גזירה אַז ער זאָל נישט האָבן קיין פרנסה ווערט צוריסן. נאך שטייט, אז דער באשעפער עפנט די טויערן פון הימל און עס קומט השפעות, (זוה"ק ח"ג רפ"ה:).

פאר אייער אייגענע טובה וועגן, שטרענגט זיך אָן א קליין ביסל, נעמט זיך שוין אונטער קודם אויף איין חודש, נאכצוזאגן יעדן אמן מיט א קול און כוונה, און צייגט זיך אליין איבער, וויאזוי אייער מצב וועט זיך בעה"י טוישן.

אויב איר זענט אינטערעסירט אין ספר "מקדש מעט" על קדושת בית המדרש אין אידיש אדער ענגליש, אָדער מודעות קול קורא'ס וועגען אמן וקדושת בית המדרש, קענט איר באקומען בחנם!!! ביטע רופט: 436-7278 (718) אדער אין לעיקוואוד

פראדזשעקט שוהל טלפון: 8944 - 901 - (908)

חברה מזכי הרבים למען קדושת בית המדרש ואמירת אמן

בס"ד

טייערע געליכטע אידישע קינדער! הערט זיך איין גוט צו מיינע ווערטער וועלכע קומען ארויס פון די טיפענישען פון מיין הארץ.

געדענקט זיסע קינדערלעך, וואס איך זאג איין יעצט! קיינער לעבט נישט אייביג, די וועלט, דער עולם הזה, איז בלוז א דורך גאנג. אבער, דאס לעבען פון עולם הבא, יענע וועלט, מיט איהרע פיהל אומבאשרייבליכע פארגעניגענס ווערט געגעבן פאר די וועלעכע האבען זיך דאס פארדינט אויף דער וועלט.

יעצט חשובע קינדערלעך: גיב איך איין אן עצה ווי אזוי איר זאלט זיך ראטעווען פון אלע מיני שטראף; גיהנם און פון די הענט פון די שלעכטע מלאכים, און צוציקומען צום העכסטען מדרגה פון גן עדן דורך גאר א גרינגען וועג.

דהיינו: איר זאלט זיך אלע שוין יעצט פארנעמען נישט ח"ו שמיסען ביים דאווענען. נאר, נאכזאגען שוין און הויך אמן און אמן יהא שמייה רבא מיט די ריכטיגע כוונה, סיי אין בית המדרש סיי ערגעץ אנדערשט ווי מען הערט א ברכה פון א איד.

איך בעט איין ליכטיגע קרוינדלעך! לאזט איין נישט פארפירען פון יצר הרע וועלכער וויל איין איינרעדען אז עס איז צייט אנצוהויבען זיך גוט אויפפירען ווען מען ווערט עלטער. ליידער, האבן זיך פיהל אזוי איינגערעט אין אפגעלעכט אלע זייערע יארען מיט גארנישט און דורך דעם זענען זיי אויף יענע וועלט פארפאלען געווארען אין טיפסטען אפגרונט ל"ע.

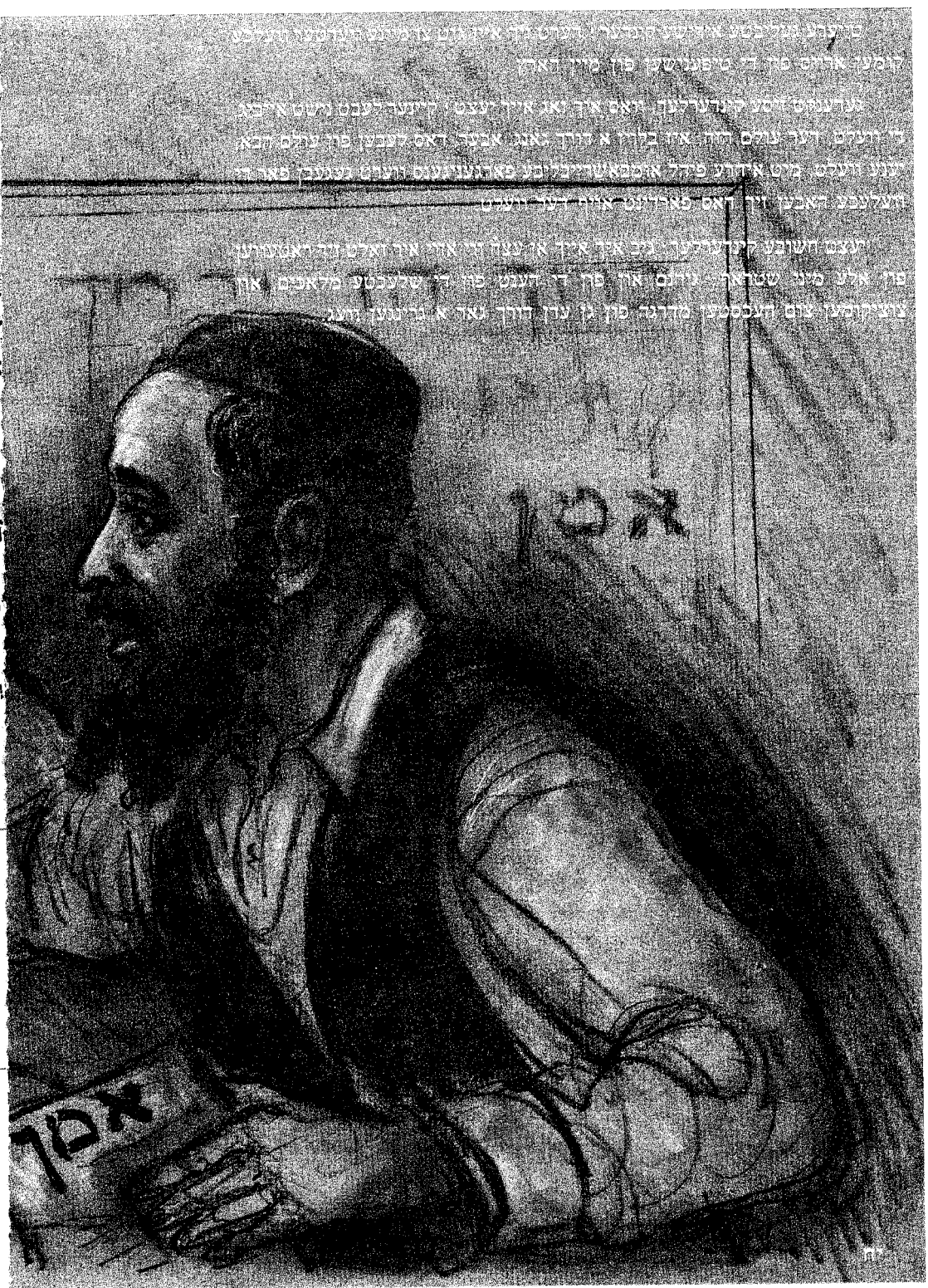
אבער, די אלע וועלעכע האבען אנגעהויבען אין זייער יוגענט נאך צו זאגען אמן און אמן יהא שמייה רבא אזוי ווי מען דארף, זענען היינט ב"ה גליקלעך און זיצען מיט די גרעסטע צדיקים אין גן עדן.

מיין וואונטש איז אז איר זאלט הערען מיינע רייד, דורך וועלכעס איר וועט זיין גליקלעך אויף יענע וועלט און אויך אויף דער וועלט.

דער מלמד רעט און די צוויי הענט זענען אפען און בעט און טרערען רינען פון די אויגען.

קנישת
 יה דליח
 אישתכר
 דה
 זשכותי
 א בריק
 כל עם
 אזכיר
 זראתו
 מקיף
 סיבת
 (וד)

יח

דהיינו: איר זאלט זיך אלע שוין יעצט פארנעמען נישט הי"ו שמיסען ביים
 האווענען נאר, נאכזאגען שייך און הויך אמן און אמן יהא שמיה רבא מיט די ריכטיגע
 כוונה, סיי אין ביה המדרש סיי ערגעץ אנדערשט ווי מען הערט א ברכה פון א איד.
 איך בעט אייך ליכטיגע קרוינדלעך! לאזט אייך נישט פארפירען פון יצר הרע
 וועלכער וויל אייך איינרעדען אז עס איז צייט אנצוהויבען זיך גוט אויפפירען ווען מען
 הערט עלטער לידער, האבן זיך פיהל אזוי איינגערעט איז אפגעלעבט אלע זייערע
 יארען מיט גארנישט און דורך דעם זענען זיי אויך יענע וועלט-פארפאלען געווארען
 אין טיפסטען אפגהונט לי"ע.

אבער, די אלע וועלעכע האמען אנטמחובען אין איינברויגענט נאך-עו זאגען אמן
 און אמן יהא שמיה רבא און ווי מען דארף זענען היינט ב"ה גליקלעך און זענען מיט
 די גרעסטע צדיקים און נז"ע.

מיין וואונטש איז אז איר זאלט הערען מ'עס רופט דורך וועלכעס איר וועט זיין
 גליקלעך אויף יענע וועלט און אויך דער וועלט.

אמן

דער מלמד רעט און די צוויי הענט זענען אפען און בעט און טרערען זינען פון די

ט

אוינען

ווער דארף א ישועה???

פאַרפאַסט נישט דעם זעלטענעם געלעגנהייט!!!
 דאַרפט איר א ישועה און געזונט פאר אייך? אדער פאר די
 קינדער? אדער פאר אייערע עלטערן?
 דאַרפט איר פּרנסה בכבוד פאר אייך און די קינדער?
 דארפט איר נחת פון די קינדער און אייניקלעך? אדער קינדער
 האבן?

די חז"ל זאגן אז דורך אמן זאגן צורייסט מען די גזירות און
 אלע טויערן פון געזונט פּרנסה און נחת עפנט זיך (שבת קי"ט.
 זוה"ק פ' וילך, זוה"ק ח"ג רפה:).

אודאי און אודאי, דער וואס איז מזכה דעם רבים מיט אמן איז
 דאך זיכער אז די ישועות וועלן זיך צו אים גיסן פון אלע זייטן
 בעזה"ת, די רייד פון די חז"ל וועלן מקויים ווערן.
 איר קענט מזכה זיין אייער גאנצע בית המדרש נאכצוזאגן **אמן**
מיט יהא שמייה רבה ווי מען דארף. וויאזוי? - פארבינד אייך צו
 אונזער אופיס.

אויב איר זענט אינטערעסירט אין ספר "**מקדש מעט**" על
קדושת בית המדרש אין אידיש אדער ענגליש, אָדער מודעות
 קול קוראים וועגען אמן וקדושת בית המדרש, קענט איר
 באקומען **בחנם!!!** וויפיל איר ווילט, פאר אייך, אדער אייער
 בית המדרש, ת"ת, מיידעל סקול, איר דארפט בלויז מאכן
 איין טלפון קאל צו:

ביטע רופט: 436-7278 (718)

אדער אין לעיקוואוד פראַדזשעקט שוהל טלפון:

8944 - 901 - (908)

חברה מזכי הרבים למען קדושת בית המדרש ואמירת אמן

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

בס"ד

טייערע קינדערעלעך! ווייסט איר וואס פארא הויכע מדרגה איר זענט? אין וויפיל איר קענט אויפטוהן? שטעלט אייך פאר אז בלויז פאר איין מצוה פון גמ"ח וואס א איד איז מקיים באקומט ער אגרויסען שכר אויף די וועלט אין יענע וועלט.

יעצט! קלערט אריין וואס פאר א גרויסען שכר עס באקומען אינגלעך וועלעכע דאווענען שוין אין זאגען הויך ערליך אמן יהש"ר וואס מיט דעם טוט מען א גמילות חסד פאר די גאנצע וועלט, ווייל די חז"ל זאגען אז אויף דעם שטייט די וועלט, און דאס לייזט אויס אידען פון זייערער צרות און ברענגט זיי דעם גואל צדק, איר דארפט פארשטיין אז קינדער קענען שטארקער באשטראפט ווערען פאר נישט נאכזאגען אמן, צו ליב דעם וואס זיי האבען נאך נישט קיין גרויסע דאגות אזוי ווי עלטערען.

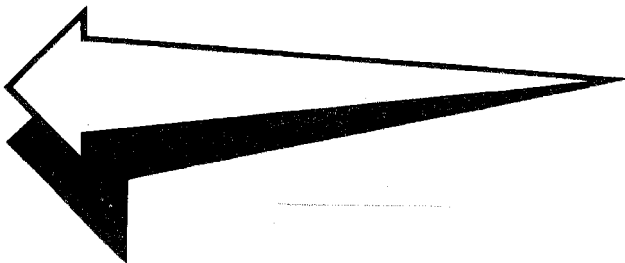
וויילט איר אז אייערע עלטערען מיט אייער גאנצע משפחה זאלען געזונטערהייט מאריך ימים זיין?

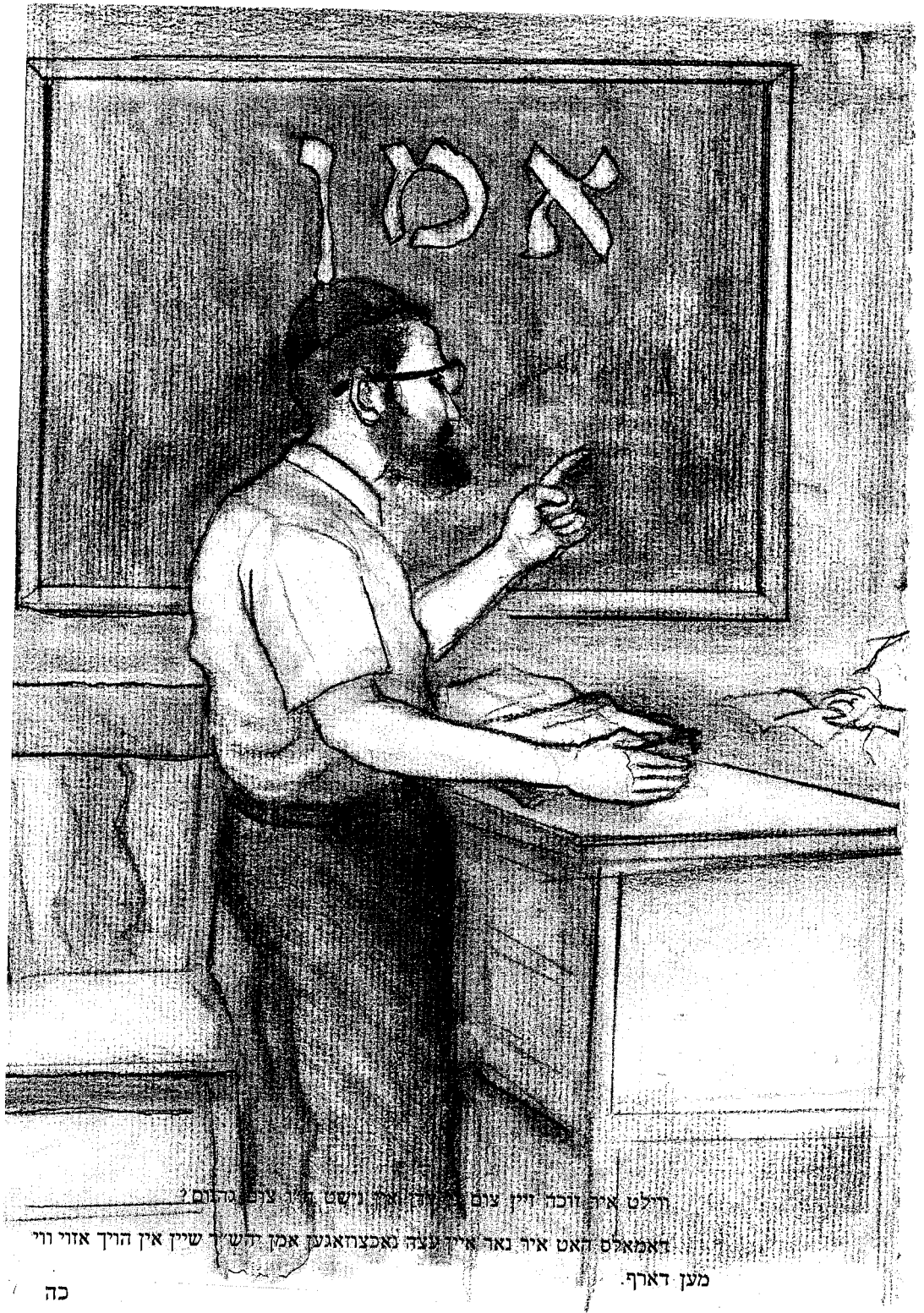
וויילט איר דערלעבען צו זעהן קינדער אין אייניקלעך?

וויילט איר זוכה זיין צום גן עדן אין נישט ח"ו צום גהנום?

דאמאלס האט איר נאר איין עצה נאכצוזאגען אמן יהש"ר שוין אין הויך אזוי ווי מען דארף.

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

וילט איר זוכה זיין צום גוטן ווישט הייר צום גוטן?

דאמאלס האט איר נאר איר עצה נאכצוואגען אמן היינט שייך אין הויך אזוי ווי

מען דארף.

כה

די וועלט שטייט אויף איהש"ר וואס מען זאגט נאכן לערנען, (סוטה מט.).

ווען דער חכם דרשינט און מען זאגט נאכין לערנען אמן יהש"ר, אפילו עס איז שוין אנגשריבן אויף אים גזרות פון הונדערט יאר איז השי"ת מוחל (מדרש רבה קהלת ט, כ. - מרש שוח"ט משלי י').

די וואס זאגן אמן און עפענען דורכדעם די טויערן פון הימל, טוט הקב"ה עפענען די טויערן פון הימל ווען זיי בעטן אין אן עת צרה, (שם).

ווען אידן זאגן הויעך איהש"ר ווערט השי"ת פיל מיט רחמנות אויף יעדן אפילו אויף די רשעים פון גיהנם, (זה"ק ח"ב קב"ט, וח"ג קכט:).

דער וואס הערט צו יעדע ברכה און זאגט נאך אמן בפונה, אזוי ווי דער דין איז, איז גורם אויבן א גרויסע קדושה, מיט געוואלדיג גרויסע גוטע השפעות אין אלע וועלטן, און א קול גייט ארויס אין הימל אז די אלע זאכן האט געברענגט דער מענטש מיט זיין זאגן אמן, (שלי"ה שכ).

עס איז א מצוה צו זיצן אין בית-המדרש מיט מורא און הכנעה וועגן פחד פון השם יתברך וואס רוט דארט (חרדים פרק א, מצוות עשה התלויות בלב)

דאס בעסטע און שענסטע פריוויליגייט וויבאלד פולקס הנה ובעולם הנה וואס א מענטש קען זיך נאר ווינסן זיך האבן א חלק אין די מעשים טובים פון גאנץ פלל ישראל קינדער? פונקט פונקט, קרנת, בנגלי האבן לאנגע זיסע יארן מיט נחת פון קינדער און קינדס בענין פון דער וועלט און האבן פל טוב אויף יעדע וועלט

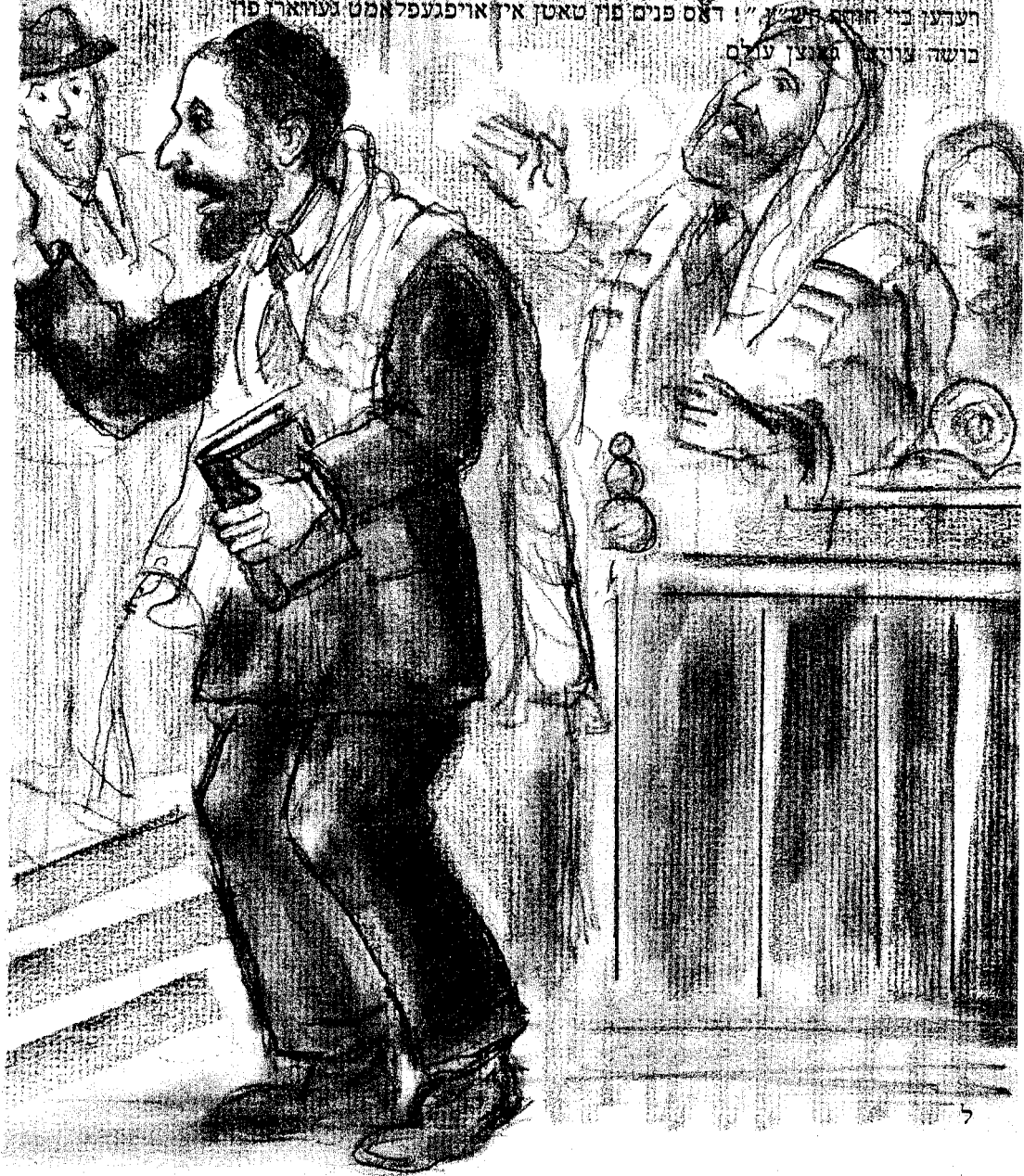
פון ווען א קליין קינד זאגט אמן איז ער זוכה צו עולם הבא (סוחרין קי:).
דער וואס איז מאריך ביי אמן געט מען אים לאנגע יארן צו לעבן, (בכוח מו:).

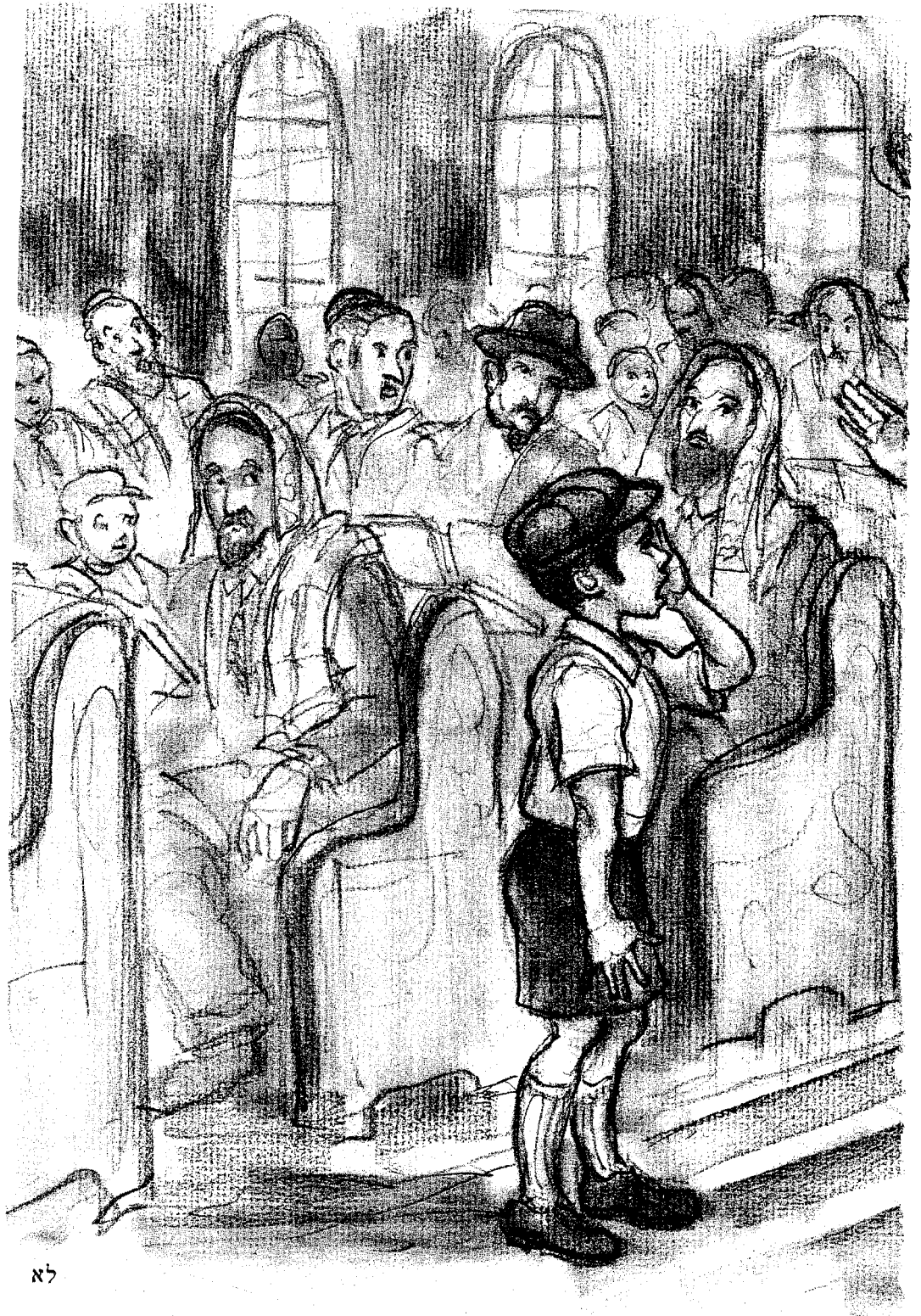
א מלמד פון טורונטו שרייבט א מעשה שהי' ער האט געלערנט זיין תלמיד
 נישט צו רעדן אין מיטן חזרת הש"ץ ויהי היום דער טאטע פון קינד רעדט צום
 קינד אין מיטן חזרת הש"ץ איימאל, אין רעד צום קינד נאך אמאל, אין דאס קינד
 ענטפערט נישט דער טאטע גייט ארויס פון די כלים און שרייט אריפן קינד עזות
 פנים וואס ענפערסטו נישט און געט דעם קינד א פאטש, — דאס קינד פאנקט
 אן הויך צו וויינען אין שרייט "מיין רבי האט מיר געזאגט אז מען טאר נישט
 רעדען ביי חזרת הש"ץ." ! דאס פנים פון טאטן איז אויפגעפלאמט געווארן פון
 בושה צווישן גאנצן עולם.

☆☆☆

א מלמד פון טורונטו שרייבט א מעשה שהי' ער האט געלערנט זיין תלמיד
 נישט צו רעדן אין מיטן חזרת הש"ץ ויהי היום דער טאטע פון קינד יעדט צום
 קינד אין מיטן חזרת הש"ץ אימאל, אין רעד צום קינד נאך אמאל, אין דאס קינד
 ענטפערט נישט דער טאטע זייט ארום פון די כלים און שרייט אויפן קינד עזח
 פנים דאס ענגעדיסטן זשעט און זעט דעם קינד א פאטש — דאס קינד פאנקט
 אן הייב צו וויינען אין שרייב פון רבי האט מיר געזאגט אז מען טאר נישט
 רעדען ביי חזרת הש"ץ! דאס פנים פון טאטן איז אויפגעפלאמט געווארן פון
 בושד עיניו האפען עולם

זכות הרבים

(א) עס איז ראוי יעדע קהלה זאל באשטימען מענטשן וואס זאלן אכטונג געבן מיט זאל נישט רעדן ביים דאווענען בפרט ביי אמן־יהש"ר, און זיי זאלן פארשעמען (מבייש זיין) די אלע שמרעסערס ברכים — און זיך באנוצן מיט אלע מינים שרעק מיטלען (ווי העמודים פ"י בסופו).

(ב) דער וואס וויל חס זיין (אפשויענען) דעם כבוד שמים און מקדש זיין דעם באשעפערס נאמען ברכים, און פארעכנט ווערן פון די "מזכי הרבים" (מענטשן וואס זענען מזכה די וועלט הייט מצוח), זאלן זיי טון אזוי־ווי עס שטייט אין ס' ווי העמודים (זעה אוי"א) און אזוי האב איך געזען סאך פלעצער אז מ'דינגט א מענטש וואס זאל אכטונג געבן (ארער אהנע געלט — לשם מצוה) און שטערן די אלע וואס רעדן ביי חזרת הש"ץ — קריאת התורה — קדישים — ברכות, וויבאלד דאס טוט פארלענגערן דעם גלות.

אבער נישט מיט מחלוקת און קריגעריי, נאר מיט געבעט, און אמאל אויך אנשרייען אויב עס פארלאנגט זיך — און קען אויפטוהן, און נישט נושא פנים זיין פאר א מכובד־יגע מענטש דאמאלטס וועט ער זיין פון די מזכי הרבים, (שומר אמונים ח"ב דף רע"א).

(ג) דער שכר פון מזכי רבים זיין איז אהנע שיעור, די חז"ל זאגן (יומא פז.) "דער וואס איז מזכה רבים קומט נישט צו קיין עבירה.

דער זוה"ק שרייבט: (פ' תרומה דף קכ"ח ע"ב) אז מזכה זיין די וואס טוען נישט ריכטיג מיט'ן אמת־דיגן אויפפירונג דעהייבט דעם כבוד פון באשעפער מער ווי אלעס.

נאך שטייט: דער וואס טוט השתדלות אז מענטשן זאלן אפלאזן דעם שלעכטן וועג, טוען צוברעכן די כח פון סטרא אחרא — זענען גורם אז די כבוד פון באשעפער זאל ארויפגיין — זענען גורם אז די אויבערע און אונטערע וועלטן זאלן האבן א קיום (עקזיסטענץ). ער וועט זוכה זיין צו זעהן קינדס קינדער — זוכה זיין צו האבן די וועלט און יענע וועלט — עס וועט מקוים ווערן ביי אים דעם פסוק (תהלים קי"ב) גבור בארץ יהי' זרעו, דור ישרים יבורך, הון ועושר בביחיו וצדקתו עומדת לעד וגו' — מיאזי זוכה לעתיד צו אזאלכע וועלטן וואס קיינער איז נישט זוכה, (זוה"ק שם).

* * *

חינוך צום דאווענען

(א) ווען א קינד איז 6-7 יאר אלט איז ראוי מען זאל אים געוואוינען מקפיד צו זיין צו ליינען קר"ש ביים זמן מיט די ברכות פון קר"ש (סי' ע' מ"ב סק"ו).

(ב) מ'דארף מחנך זיין א קינד פון 6-7 יאר צו דאווענען שמונה עשרה צופריה און ביינאכט (סי' ק"ו ומ"ב סק"ה).

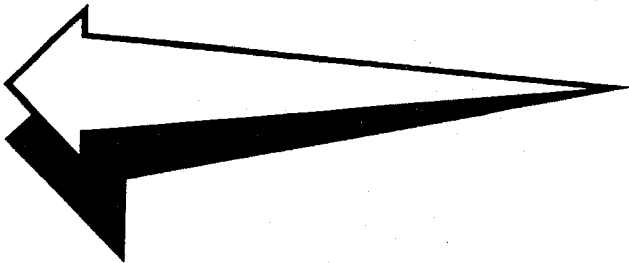
(ג) א טאטע דארף האלטן די קינדער נעבן זיך און אכטונג געבן זיי זאלן דאווענען געהעריג (מ"ב סי' צ"ח סק"ג — וסי' תרפ"ט ס"ק ח"י — שו"ת חתן סופר סי' ל"ז).

אן אלטער איד איז מסביר פאר עלטערע אידען, — מיט וואס פאר א געפילען פארלאזט איר די וועלט? וויסענדיג אז איר האט נישט רעכט ערצויגען אייערע קינדער ווי אזוי זיך צופירען ביי ברכות און קדיש זאגן וואס צוליב דעם נישט נאר וואס אין טאג פון יארצייט וועט די נשמה נישט האבן קיין עלי' דורכ'ן דאווענען פון די קינדער נאר אדרכא איר וועט דעמאלס אויך פארמישפעט ווערען אויפן גרויסן זינד פון נישט ערציען די קינדער צו אמירת קדישים ואמנים כהלכה.

אין ספר מורא מקדש אות כ' שטייט: די מענטשען וואס האבן זיך געפירט צו שמיסען ביים דאווענען און קדיש זאגן אויסערדעם וואס זיי באקומען נאכען שטארבן זייער פארדינטע שטראף, ווען זייערע קינדער די יתומים זאגן קדיש נאך זיי, נישט וואס זיי ווערן נישט געהאלפען, נאר עס טוט נאך פארערגערען זייער שטראף, ווייל דאמאלטס ווערט אין הימל ערוועקט די אויפ־פירונג פון זייער פאטער ביים דאווענען און ער ווערט געמשפ'ט אויפסניי עכ"ל, (ס' הקדמון קרושת אמן כלל ז').

☆☆☆

אן אלטער איד איז מסביר פאר עלטערע אידען. — מיט וואס פאר א געפילען פארלאזט איר די וועלט? וויסענדיג אז איר האט נישט רעכט ערצויגען אייערע קינדער ווי אזוי זיך צופירען ביי ברכות און קדיש זאגן וואס צוליב דעם נישט נאר וואס אין טאג פון יארצייט וועט די נשמה נישט האבן קיין עלי דורכין דאווענען פון די קינדער נאר אדרבא איר וועט דעמאלס אויך פארמישפעט ווערען אויפן גרויסן זינד פון נישט ערציען די קינדער צו אמירת קדישים ואמנים כהלכה.

אין ספר מורא מקדש אות כ' שטייט: די מענטשען וואס האבן זיך געפירט
 צו שמיסען ביים דאווענען און קדיש זאגן אויסערדעם וואס זיי באקומען נאכען
 שטארבן זייער פארדינטע שטראף, ווען זייערע קינדער די יתומים זאגן קדיש
 נאך זיי, נישט וואס זיי ווערן נישט געהאלפען, נאר עס טוט נאך פארערגערען
 זייער שטראף, ווייל דאמאלטס ווערט אין הימל ערוועקט די אויפפירונג פון
 זייער פאטער ביים דאווענען און ער ווערט געמשפּיט אויפּווי עכ"ל. (ס'
 הקדמון קדושת אמן כלל ז')

זער הייליגער של"ה הקדוש שווערט!

**אַז רעדן ביי חזרת הש"ץ איז האַרבער ווי:
עבודה זרה, גילוי עריות ומאכלות אסורות**

כי בסי שלא ידור בבהכ"נ ובהמד"ר לא מיבעי בשעת התפלה, אלא אפילו לפני התפלה גם לאחר התפלה כמ"ש הזהר בפי תרומה, והרוקח ורבינו יונה, וע"ז נאמר הוי על כל שכיני הרעים הנוגעים בנחלה, ואפילו אין דעתו להתפלל בעת או בבהמ"ד הזה, ועיי' בעה"ט ע"פ ולתתך עליון בפי תבוא, ויותר ממאה ספרים צווחו ע"ז, ועד מתי יהי זה לנו למוקש להאריך הגלות ולגרש השכינה ר"ל, מורי ורבותי, אחי ורעי, תנו לה"א כבוד, וישמע אלינו היושב בשמים, גם יזהר מאד שלא לשיח בשעת קריאת התורה, והשל"ה צעק מר ע"ז רק יזהרו מאד בכבוד התורה לנשקה בפה, וכשמגביהין התורה ישתחוה ויעמוד כ"א עד שישימה בארון הקודש.

ואיסור נוסף, איסור חמור מאד, בשעת חזרת הש"ץ "השמו"ע", וכי השו"ע בסי' קכ"ד כי עון גדול הוא לשיח בשעת חזרת הש"ץ וגדול עונו מנשוא וגוערין בו,

וכתב בהשל"ה, אלקים (לשון שבועה) אין עבירה כל כך בתורה כשיחה בשעת חזרת שמ"ע והוא חמורה מעבודה זרה וגילוי עריות ומאכלות אסורות, ובפרט בשבת קודש עוד חומר הדבר, ועוד איסור נוסף על השיחה בחזרת שמ"ע, דבאמת יש שיטות לומר התפילה בקול, ועיי' באה"ט סי' ק"ב, וא"ר בשם הרמב"ן דכ"י ויזעקו בניי אל ה'.

הערה: אין להשתמש במונחים הללו כפי שפירשו אותם חלק מהחוקרים, אלא כפי שפירשו אותם חלק מהחוקרים.

מפתח לספר מבלבלי ציבור המתפללים

- א. **פרק א.** התעוררות למבלבלי ציבור המתפללין ג
- ב. לכל העם בשגגה ג
- ג. כותל מזרח (מזרח וואנט) ג
- ד. **פרק ב.** גזל והזיקא דרכים - הגדולים עם הקטנים ד
- ה. הרבה רעות עושין ה
- ו. גורם צער לשכינה הקדושה - וגזול להקב"ה וכנסת ישראל, ומעכב הגאולה ומאריך הגלות והצרות בעוה"ר ה
- ז. **פרק ג.** חובת האדם להתבונן ו
- ח. מה יענה ליום הדין ז
- ט. כדת מה לעשות ז
- י. **פרק ד.** איסור שיחה בטילה בבית הכנסת ט
- יא. **פרק ה.** הדרכה להבאת בנים הקטנים לבית המדרש משל"ה הקדוש יב
- יב. **פרק ו.** די איינציגע עצה צו ראטעווען דעם כלל ישראל כ

ספר מבלבלי ציבור המתפללין

פרק א

א ראוי לעורר בעד מכשול המצוי מאד בענין הזה שגורמין טירדא והפרעה לצבור והצבור מתבטלין על ידי זה ממצות גדולות וחמורות וגזלין את הצבור וגם ממלך מלכי המלכים גזלין שבחיו ותהלותיו. ודבר זה מעונות החמורין ביותר כאשר עיני הקורא יחזה להלן.

לכל העם בשגגה

ב פשוט וברור בלתי שום ספק כלל כי לא חס ושלום במרד ובמעל נעשה זאת כי כל בר דעת אשר בשם יהודי יקרא לא יהיין לשלוח יד בדברים רמים וגבוהים כאלו אשר ראשם מגיע השמימה כמו שיבואר להלן (תחת כותרת "גזול לכנסת ישראל" והקב"ה") אלא חוסר ידיעה ולכל העם בשגגה, ואילו ידעו מה שעושין היו מתרחקין ממנו מיד. וזהו מטרת קונטרס זו להראות באצבע על דברים הנראין ככלום ומאבדין טובה הרבה.

כותל מזרח (מזרח וואנט)

ג כבר כ' החפץ חיים (פתיחה לעשין אות ז' בהג"ה) שהמתפללין בצד מזרח כל חטא שלהם בבית המדרש בגזר חילול שם שמים ברבים כי אנשים חשובין הן ומעשיהן נראין לשאר העם ועל כן גם בענינים דלכאן יזהרו במשנה זהירות.

ד בהיות כן מצוה על כל היודע ומשיג בדברים לעורר חביריו בעל פה או בכתב לאלו הדברים דלהלן (ואפשר גם על ידי דיבוק כתב זה

בכותלי בית המדרש ומקוואות — וגם על פני חוצות) כדי להיות בכלל מזכי הרבים שאין חטא בא על ידם — ובלי ספק חביריו יחזיקו לו טובה — ולא יפול ברשת מי שבידו למחות נתפס על העון (שבת נד.).

פרק ב

גזל והזיקא זרבים — הגדולים עם הקטנים

(א) מי שיש לו ביפע"ר (כלי תלוי על צדו ששם קורין לו על ידי טלפון) ובאמצע קריאת שמע או שמונה עשרה פתאום נשמע קולו לכל בית המדרש ונעשה שחוק קצת באמצע תפלת לחש ומתבטל כל הערנסטקייט שבתפלה, והמכוונים מתבלבלין מתפלתם. וגם אותן שפועלין על ידי זעזוע (ווייברעטע"ן) חובת האדם לסגרו שלא יתבלבל באמצע תפלתו. ולפעמים לא יוכל להמשיך בכוונה וגם יחטוף תפלתו מהר לדעת מי הוא הקורא. וכן אנו רואים מעשים בכל יום. ובעצמי אני מעיד שראיתי פעמים אין מספר שבאמצע שמונה עשרה מסתכל על הבפע"ר, שומו שמים על זה.

(ב) יש מכה על השלחן הכאות הרבה רצופות ומבלבל שכנו.

(ג) יש גומרין תפלת שמונה עשרה מהרה ועושיין עיגול (גרופ"ע או קופק"ע) ומפטטים סביב וכשכנות המתפללין וכבר אינן יכולין להתפלל כהוגן.

(ד) יש שהולך ושב לארכו או לרחבו של בית המדרש ומטריד המתפללין שם (וכבר המליצו דיש מי שפרע על מי "שאינו עומד בדיבורו").

(ה) ילדים קטנים שמביאין לבית המדרש ומסתובבים אנה ואנה הולכין רצוא ושוב ומבטלין התפלה (בפרט הזקנים) תחת שישבו מרישא לסיפא אצל אביהם.

(ו) יש המביאין קטנים ביותר שאין יכולין להתפלל וכל הכוונה לשמור הילדים (ביב"י סיטע"ר) וכבר צווח ע"ז ככרוכיא בשל"ה מובא

ה מבלבלי ציבור המתפללים

במ"א (במקום אחר העתקנו דברי השל"ה באורך) שמלבד שמתחנכין לשוכב בבית המדרש וגם כי יזקינו לא יסורו מדרכיהם הרע, עוד זאת שעל ידי זה מפריעין שאר המתפללין וגם האב בעצמו טרוד עם שמירת בניו. **והבנים זועקין גם בתפילת שמונה עשרה ומבלבלין דעת הקהל.**

ז **גם** בקטנים שהגיעו לחינוך הרבה אבות אין משגיחין על בניהם שיתפללו על מקומן ומבטלין שכיניהן ושאר בני בית המדרש, וגם גורמים שהקטנים הרוציין להתפלל והאבות משימין עינא פקיחא עליהם על זה ועושין כפי המחויב עליהן נתקלין בקושיין גדולים שהלא סוף כל סוף קטנים הם וברואין חבריהם אין צריכים להתפלל ומסתובבין בלי עול בבית המדרש מתקנאין בהם. נמצא האבות הראשונים גחלין גם חינוך צאן קדשים, מהאבות היראים וחרדים למצות חינוך.

הרבה רעות עושין

ח **מבלבלי הציבור הרבה רעות עושין:** גחלין המצות מן הרבים שאין יכולין להתפלל כראוי — אין יכולין לענות אמן ויהש"ר כדבעי — ולפעמים אין עונין כלל או עונין אמן יתומה מבלי לדעת איזה ברכה עומדין — או אין עונין כלל. וכן מתבטלין משמיעת קריאת התורה כמה פעמים — גם מתבטל ממצות ומקדשי תירא והוא מצות עשה לכבד ולישב במורא בבתי מדרשים (עי' סוף הל' בהכ"נ, וסה"מ הקצר לחפץ חיים זצ"ל) דנאבד כל הערנסטקייט מבית המדרש — גם מפסידין הרבה בחינוך הילדים כי מתחנכין בלי מורא מקדש, וכלי ערנסטקייט בעת התפלה.

גורם צער לשכינה הק' — וגוזל להקב"ה וכנסת ישראל — ומעכב הגאולה ומאריך הגלות והצרות בעוה"ר

ט **וכתוצאה מכל אלה גחל מהקב"ה וכנסת ישראל והוה ליי חוטא ומחטיא הרבים שכבר פסק הרמב"ם דאין מספיקין בידו לעשות תשובה. דמבואר בכרכות לה: דמי שאינו מברך ברכת הנהנין גוזל**

מבלבלי ציבור המתפללים ז

עון זה גדול ונורא מאד מאד הרבה יותר מן הגחזל כל נכסיו של האדם כי גזל רוחניות חמור מגשמיות כמבואר בספרים (וגדול המחטיא יותר מן ההורג) וגם גזל גשמיות שלו הנשפע על ידי תפלותיו. וידע ברור כי תפקיד זה שלא להפסיד הרבים עדיף אלף פעמים מתפלה שלו, כי אם הוא לא יתפלל אז נחסר רק תפלת יחיד, אבל כמזיק להרבים מקלקל תפלת הרבים. ומוטב לו לאדם שלא יבא כלל לבית המדרש מלבא ולבטל הרבים כמבואר במוסקים.

מה יענה ליום הדין

(ב) חיל ורעדה יאחזו כל אחד בבוא עת פקודתו ויבקשו חשבון על אלפי תפלות שביטל, ואם יצרו תקפו שלא יכוון תפלתו, ואם לא שלט ברוחו להיות מוחה באחרים העושין שלא כהוגן (כדקי"ל מי שבידו למחות ואינו מוחה נתפס על העון — שבת נ"ד) אבל מי התיר לו להעלים עין מגודל המכשלה שהוא בעצמו מזיק לאנשי בית המדרש ומבטל תפלתם. ויענשו אותו מרות על אלפי אלפים תפלות וגם רבבות רבבות אמנים ויהש"ר שגרם לבטל בעצמו או על ידי ילדיו, וענשו קשה יותר מהעונה בעצמו שלא ענה כראוי דעל עצמו הו"ל חטא יחיד וכאן חטא הרבים תלוי בו.

כדת מה לעשות

(ג) ועל כן יש לכל אחד להזהר בדברים דלהלן:

- 1) אל יקח לבית המדרש קטני קטנים רק הראויין לישיב על מקומם בכל התפלה ולא להפריע אחרים כהנהגתם וגם האכות לא יהיו טרודים עמהם בכל התפלה.
- 2) קטנים שהגיעו לחינוך יחנכו אותן לישיב על מקומן ולהתפלל כדבעי ועם ערנסטקייט.
- 3) לא יסובב בבית המדרש אנה ואנה הלוך וחזור רק יעמוד על מקום אחד, ואם צריך לכך ילך לאחורי בית המדרש שאין מבטל שם שום אדם.

Copyright © 2008 by the author. All rights reserved.

- 4) מי שגמר תפלת שמונה עשרה יעמוד בשתיקה ויאמר פסוקי תהלים בלחש או יעיין בספר.
- 5) לא יעמדו (או ישבו) ויפטטו ומבטלים השכנים, ואם יצרו תקפו לדבר ילך לחדר שאין מתפללין ויעשה מה שלבו חפץ, וכן ביש איזה צורך והכרח לדבר.
- 6) וכל שכן בעת חזרת הש"ץ שיזהרו דמבטלין מאמן ויהש"ר עצמו ואחרים.
- 7) לא יכה על השלחן מכה אחר מכה או שאר השמעת קול המבלבל ומפריע.
- 8) כשלא הגיע לשמונה עשרה עם הצבור ינמיך קולו ולא יבלבל אחרים. וכמה מגונים אותן הבאין לבית המדרש מאוחר ופשיטא שבעת שמונה עשרה עדיין עומדין הרבה לפני זה ומתפללין בקול. ופעמים נהם בלבד ומבלבל האחרים מאד שתיים רעות עושה מאחר תפילתו ומזיק לאחריני.
- 9) מי שיש לו בִּפְעֵר יסגרנו לפני התפלה שלא ישמע קולו, וגם לא יזעזע.
- 10) מצוה על עסקני ואחראי בית המדרש לעורר ולהזהיר נגד כל מין הפרעה המבטלת התפלה.
- 11) ובזכות תפלה בכוונה נגאל בעגלא ובזמן קריב, אמן.

נ.ב. ראינו לעורר בכללות על תופסי בִּפְעֵר"ס הללו שירגילו עצמן לסגרו לפני התחלת התפלה, כי בעינינו ראינו הרבה מכשולות על ידו. אחד קורא באמצע תפלה (הרבה פעמים זהו אשתו) והוא מפחד והולך ורץ אצל טלפון לקרוא אותה, ולפעמים יושב אצל הטלפון ומצפה שלא יהא עסוק (בִּי"י) ומפטט בתפילין ולפעמים בא לידי היסח הדעת. ונטרד כל תפלתו על ידי זה. וגם באמצע קריאת שמע מתבטל ומתבלבל, וכן בקובע עתים לתורה אותה שעה המצומצמת גם כן קרוע ובלו"ע וישלך יהבו על ה' ובלי ספק לא יחסרו כל טוב.

בכותלי בית המדרש ומקוואות — וגם על פני חוצות) כדי להיות בכלל מזכי הרבים שאין חטא בא על ידם — ובלי ספק חכיריו יחזיקו לו טובה — ולא יפול ברשת מי שכידו למחות נתפס על העון (שבת נד.).

פרק ב

גזל והזיקא דרבים — הגדולים עם הקטנים

(א) מי שיש לו ביפע"ר (כלי תלוי על צדו ששם קורין לו על ידי טלפון) ובאמצע קריאת שמע או שמונה עשרה פתאום נשמע קולו לכל בית המדרש ונעשה שחוק קצת באמצע תפלת לחש ומתבטל כל הערנסטקייט שכתפלה, והמכוונים מתבלבלין מתפלתם. וגם אותן שפועלין על ידי זעזוע (ווייברעטע"ן) חובת האדם לסגרו שלא יתבלבל באמצע תפלתו. ולפעמים לא יוכל להמשיך בכוונה וגם יחטוף תפלתו מהר לדעת מי הוא הקורא. וכן אנו רואים מעשים בכל יום. ובעצמי אני מעיד שראיתי פעמים אין מספר שבאמצע שמונה עשרה מסתכל על הכפ"ע"ר, שומו שמים על זה.

(ב) יש מכה על השלחן הכאות הרבה רצופות ומבלבל שכנו.

(ג) יש גומרין תפלת שמונה עשרה מהרה ועושיין עיגול (גרופ"ע או קופק"ע) ומפטטים סביב ובשכנות המתפללין וכבר אינן יכולין להתפלל כהוגן.

(ד) יש שהולך ושב לארכו או לרחבו של בית המדרש ומטריד המתפללין שם (וכבר המליצו דיש מי שפרע על מי "שאינו עומד בדיבור").

(ה) ילדים קטנים שמביאין לבית המדרש ומסתובכים אנה ואנה הולכין רצוא ושוב ומבטלין התפלה (בפרט הזקנים) תחת שישבו מרישא לסיפא אצל אביהם.

(ו) יש המביאין קטנים ביותר שאין יכולין להתפלל וכל הכוונה לשמור הילדים (כיב"י סיטע"ר) וכבר צווח ע"ז ככרוכיא בשל"ה מובא

פרק ד'

איסור שיחה בטילה בבית הכנסת

כתב בהגהות יש נוחלין (להקדוש מוהר"ר אברהם אבי בעל השל"ה הקדוש זצ"ל), וזה לשון קדשו: האלהים שבכל העבירות לא ראיתי כהנה, כי בשאר העבירות כגון גזל ועריות ומאכלות אסורות וכיוצא בהן יצרו מתגבר עליו ומתאוה בהם להנאת גופניות, אבל בזה האיסור אין שום דבר יוצא ממנו, כי אם בזדון לבו וברצונו מורד באדונו ומושך עליו כח היצה"ר ומזלזל בכבוד הקדוש ברוך הוא בהיכלו הקודש בפרהסיא בתוך קהל ועדה. ובאשר שעבירה זו לא תיעשה בפחות משנים, אם כן הוא כירבעם החוטא ומחטיא, ועון זה מעכב אב הגאולה. כמו שכתוב בזוהר הקדוש מאן דמשתעי בבי כנישתא אנהיג קלנא בשכינתא, וע"ד מתעכבי ישראל בגלותא, ולית לי' חולקא באלהא דישראל, והרי הוא ככופר בעיקר.

שומר שמים על זאת, מי לא ישים זאת על לבו מאין בא נגע זו בישראל לבזות השכינה בהיכל קדשו, כי עינים רואות שאיסור זה נעשה ממש היתר גמור לרוב האנשים גם להרוב מן הלומדים, וכמה לומדים כששואלים להם איזה דין און פירוש, הם משיבים, ובאמת יצא קלקול גדול מזה. כי הנבלים והכסילים רואים מרחוק וחושבים כי בדברים בטלים דברו, ועושים גם המה בשחוק ומנבלים את פיהם ותולין עצמם באילנות הגדולים. והמוכיח אותם על זה הם מתנצלים ואומרים וכי טוב אני יותר

מבלבלי ציבור המתפללים

מפלוני שהוא למדן וחשוב, ואין ספק כי אותם הלומדים יענשו על כולם, כי מהם ילמדו קלי הדעת הרואים מרחוק וחושבים שבדברים בטלים הם משיחין. ומזה יצא הקלקול בישראל עד שנעשה כהיתר גמור ממש. ומפני זה הרב רבינו יצחק לוריא ז"ל לא הי' משיב תשובה בבית הכנסת אפילו לדברי מוסר ויראת שמים, כדי שלא לשיח שיחה בטילה בבית הכנסת.

לכן כל ירא שמים יזהר מאוד בדבר זה אפילו להשיב בשום דבר עד שיצא מבית הכנסת כדי שלא ילמדו ממנו לדבר דברים בטלים ויענש גם עליהם. כי איסור גדול הוא לדבר בבית הכנסת כלל, לא קודם התפילה ולא לאחר התפילה. והרבה בני אדם שאינם נזהרים בזה ועומדים לאחר התפילה ומשיחים זה לזה ומספרים מעשיות ומאורעות ואינן זוכרין שעומדין בהיכל הקודש במקום שהשכינה שם. ובאמת לא ידעתי מאין בא להם ההיתר לדבר בבית הכנסת כלל. ומה שאומרים קודם ברוך שאמר שתיקה יפה בשעת התפילה, אין פירושו שלא להשיח, כי זה אסור אפילו שלא בשעת התפילה, רק בסתם תפילה הוא שמונה עשרה שתהא בשתיקה שלא יבלבל האחד את חברו.

ובעונותינו הרבים קצת אנשים עומדים בשחוק ובקלות ראש בבית התפילה, והנשים רואים זאת מהאנשים ובניהם רואים מאבותיהם, וכיון שנתגדלו בהיתר זה הותרה להם, וגם כי יזקינו לא יסורו מדרכם הרעה מתוך הרגילם, ולא ידעו כלל שזה איסור גדול. ויש מי שעומד ומתפלל וחבירו מספר לו איזה דבר ושוחקים זה עם זה, ויש מי שעונה אמן קטופה וחטופה

מבלבלי ציבור המתפללים יא

וממהר לענות אמן כדי שיחזור לסורו למקום שפסק מדיבורו. וכן עושין בברכו וקדיש וקדושה. ויש מי שאינו יכול לפסוק בדיבורו ואינו עונה אמן יהא שמי' רבא וקדושה כלל. אוי לנו איך לא ניבוש לפני בוראינו יתברך. עד מתי יהי' חטא הגדול הזה בדורינו תחת ידינו, אשר כדאי הוא החטא הזה להאריך גלותינו, ומאן דלא אשגח בדא, כתב בזוהר, ווי לי' ולנפשי' טב לי' דלא איתברא, על כן יזהר האדם בזה מאוד מאוד.

וישים האדם על לבו אילו הי' התנא אלוקי ר"ש בן יוחאי שחיבר הזוה"ק, עומד בבית הכנסת ודורש ומוכיח את העם והי' דורש להם דרוש הזה ממש שאין לו חלק באלהא דישראל על העוון הזה, בודאי הי' נופל חרדה גדולה עליהם, ויהיו מתחרטים ומסכימים בלבם לשוב מגדול חומר איסור זה שיהיו דבוקים בהי' ית', כי כל ישראל קדושים ומוסרים נפשם על קדושת השם, והלא כל דבריו אלה המה חיים וקיימים, ואיך לא ישים אדם אל לבו לשוב מחטא גדול כזה.

והנני מעיד עלי שמים וארץ, שכל זאת כתבתי לאהבת הקדוש ברוך הוא ושכינתי, ולאהבת ישראל לקיים מצוות עשה של ואהבת לרעך כמוך, לכל מי שיש בידו למחות שיצילו את נפשם, כמו שאמרו חז"ל כל מי שיש בידו למחות ואינו מוחה, הוא נענש על כולם, ואין ספק שכל מי שיעלה על לבו להוכיח את העם לאהבת השכינה, שיהיו דבריו נשמעים, וישראל קדושים הם וישמעו ויעזבו את דרכם הרעה. וזכות הרבים יהא תלוי בו, והקדוש ברוך הוא יגביה אותו למעלה

מבלבלי ציבור המתפללים יג

שהוא בא לחלל קדושת בית אלוקינו^א ולשחוק בו ככרחובות קריי יקומו לצחק זה עם זה, זה מצחק עם זה, זה מכה את זה, זה מרנן וזה בוכה, זה מדבר וזה צועק, זה רץ אילך וזה רץ אילך, רץ לקראת רץ ירוץ, ויש אשר יעשה צרכיו בבית הכנסת ואז יאמרו מים מים, ויש אשר יתן אביו בידו ספר והוא ישליכו לארץ או יקרעוהו לשנים עשר גזרים. סוף דבר^ב מקול שטותם כוונת המתפללים נפסדת ונמצא שם שמים מתחלל. והמביא טף בזה האופן לבית הכנסת, אין ראוי לו לקוות על זה שכר, כי אם לדאג מן הפורעניות^ג. הא למה הוא דומה, ^דלאיש שיש לו עבד שוטה, והלך לדבר אל המלך, ועבדו עמו. עמד העבד בשטותו ובזה את המלך וחרפו, ואדונו ראה ושתק. הלא יקצוף המלך על אדונו העבד ויאמר לו, לא עבדיך בזני כי אם אתה, ויסרהו כדי רשעתו, ולעבד לא יעשה דבר אין לעבד חטא כי חשכו אלוקי מחכמה, ולא חלק לו בבינה. והנה כן הדבר הזה, ^הולא עוד אלא שלפעמים גם האבות משחקים עמם למען ספות הרוה על הצמאה, ^ווהיותר רע, כי יגדלו הנערים על זה המנהג הרע והתכונה הזרה, וכל אשר יגדלו עוד יוסיפו סרה להבזות בעיניהם ענין בית הכנסת וקדושתו, ולא יתנו כבוד לתורה, וכיון שעבר אדם עבירה ושנה בה, הותרה לו גם כי יזקין לא יסור. ^זסוף דבר ראוי לאדם שלא להביא הטף הקטן מאד לבית הכנסת, כי יפסיד בהביאו ולא ירויח, אך הטף הגדול קצת יביאנו לבית הכנסת ולא יניחנו לזוז ממקומו, וילמדהו ויזרזהו לענות אמן וקדיש וקדושה, ולא יניחנו לדבר דברי הבאי, ^חוילמדהו לשבת שם באימה וביראה וכו' יהי לו שכר טוב מאת השי"ת, עכלה"ק.

ספר חובת הלבבות, חלק א', פרק י"ג, הלכה ט"ז, עמ' ק"ג.

מבלבלי ציבור המתפללים

טז

בעקבות זה הבנים מתחנכים כי ביהכ"נ בית משחק הוא לרוץ ולהתלוץץ לצעוק ולשחק וכו', וגם כי יזקינו ממשיכין דרכם.

על האבות לדאג מפורעניות לא לבד על ההוה אלא גם על העתיד הקרוב והרחוק, וישים נגד עיניו אשר זה הקטן יגדל ויהי לאיש ולא יאבה לציית עוד לקול ההורים באמרו אי מלכא את להשתרר עלי, עד האידנא אמאי לא אתית לעוררנו. וזה גורם לעגמת נפש ושבירת הלב עד דכדוכה של נפש כאשר ההורים רואין במו עיניהם כשנתקיים בנים גדלתי ורוממתי והם פשעו בי. ואז לא יעלה על לב האב כי הוא בעצמו בחר לו את זה כאשר נתן כתף סודרת לכל דברי התעוררות שנאמרו בספרים אודות זה, וקיווה שעל ידי גערה על בנו יתחנך, והוא האב ימשיך לדבר באמצע תפלה, לא ולא, קודם על האב לשפר מעשיו, ואח"כ להתאמץ בחינוך בפועל, שיהיו האבות משגיחין על בניהם בקטני קטנותם כי עיר פרא אדם יולד. וצריך מתג ורסן להדריך עקבותיו במסלה הישרה העולה בית קל. ונוצר תאנה יאכל פרי' בעוה"ז והקרן קיימת לו לעוה"ב.

טענה: הלא אנו רואים ילדים שמאליהם גדלו והצליחו בכל הענינים, תורה ותפלה אצלם מצומדות, ולאידך בנים שנתחנכו כדבעי לא הצליחו.

מענה: הרבה תשובות לדבר, והרגיל בספרי קודש אין צריך לתשובה. מ"מ אין ביהמ"ד בלא חידוש. טענה הנ"ל מורגל בפי המון בכל עניני חינוך ולפום ריהטא נראה צודקת, אבל כדרך כל התורה אשר קשה להשיג עומק הדברים עד אחר מיטב העיון

Copyright © 2007 by Bar Ilan University, Ramat Gan, Israel. All rights reserved.

מבלבלי ציבור המתפללים זז

והתבוננות בהיקף רחב לכל הנושא, גם נושא זה של חינוך חלק גורלו עם שאר התורה בזה.

בראש וראשון תדעו כי הדבר מופרך מקרא ומסברא. מצד הסברא: אם יתגלה לך עיר שההולכים שמה מתעשרים בזמן קצר מאד, אולם הדרכים להגיע שם מסוכנים מאד ואפשר יגיע לו היפוכו שיעני לעולם ועד בלי מבוא להיעשר עוד, ולא עוד אלא שהדבר הוא מחצה למחצה, או יתעשר או יעני ויתייסר מאד, ורבים אומרים כי על הרוב יעני מאשר יעשר. דבר פשוט שכל משכיל ימנע רגליו מדרך מסוכן הלזה, ובפרט אם החכם היותר גדול שבדור יעצו כן.

והנמשל מובן, כי הדרך העיקרי לחנך הבנים כמו שהעיד וצווה החכם מכל אדם שלמה המלך ע"ה ברוח קדשו אשר עליו (כמ"ש חנוך לנער עפ"י דרכו וגו', ועוד כתובים בלי שיעור), וגם אם יארע שיצליחו בלי זה, אבל אהה כמה מסוכן הוא ההולכים בדרך ההוא וקרוב להפסד יובר מן השכר, ואם הצליחו כמה, אבל מי יערב לבו לגשת לכתחילה לעשות כזה, בשעה שהכתוב מצווה ואומר כי לא זו הדרך, ומי הוא אשר עצתו תכון יותר מעצת הקב"ה אשר ברא את האדם ויודע תכוניו ודעותיו והוא הוא אשר צוה ביד עבדיו הנביאים כי רק החינוך הוא דרך הישר וממנו אין לזוז. וכל הפורש ממנו כפורש מן החיים. גם כבר גילו חז"ל (מכות פ"ג) שגם בן הטוב שגדל בשם טוב בלי חינוך אילו ייסר אותו אביו (עפ"י דרכי ויסודי חינוך אמיתיים) ה' טוב ביותר (וגם על התרשלות זו יבא על החשבון כאשר יבא יום פקודתו), ולפעמים זכות האבות מסייעין להבנים.

ומה שרואין בנים שנתחנכו וסרו מהר מן הדרך, הנסתרות לד' אלקינו ומפלאות קל תמים דעים. ולא בשביל זה נעזוב ח"ו דרך התורה, והלא במשך הדורות היו עובדות בלי שיעור מבני אדם שהלכו לקיים מצוה ויגזק או נהרגו וכי יעלה על הדעת לעזוב ח"ו תורת ד' וקיום מצוותיו. וגם זה כזה, חינוך הוא מצוה מדברי קבלה כשאר כל המצוות, אין הדבר תלוי ברצון או חשבון, וכמו שאין ביד האדם לבחור ליקח תפוח תחת אתרוג לד' מינים, כן הדבר בהעזוב דרך החינוך כמו שאמרו ונשנו במשלי ברוח הקודש מפי הקב"ה ע"י הנביאים, והמחפש דרכים אחריו, עליו הכתוב אומר אותי עזבו מקור מים חיים וכו', וקרוב למינות מפני שמפקפק בתורת ה' תמימה.

נוסף לזה גלוי לכל שיש הרבה בנ"א, שלכם בטוח כי עשו כל השייך מצד חינוך ולא היו יכולין יותר, אולם טעות נזדקרה להם, כי לא ידעו מה זה חינוך והיא להתעסק בה (ואכ"מ להאריך בהן). ומצוי מאד בפרט בזה"ז, שמוותרין הרבה בשביל רחמנות, אשר ע"ז כבר אחז"ל ידי נשים רחמניות וגו'. וגם להיפוך שהולך בדרך אכזרי דגם זה מקלקל מאד, ושניהם כאחד לא טובים.

מלבד כל אלה ראוי לדעת כי מרחק גדול בין המחנך להמתרשל חינוך, המחנך זוכה לסייעתא דשמיא ע"ד וברכתך בכל אשר תעשה, וגם מטעם הבא ליטהר מסייעין אותו. וגם אם ח"ו לא הצליח אם עשה המוטל עליו, יקבל שכרו משלם כאילו הי"ל בן הולך בדרך התורה ויר"ש כמאחז"ל חשב לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעה"כ כאילו עשאה, וגם זה כן. ובשמים כן הוא החשבון.

מבלבלי ציבור המתפללים

יט

משא"כ אם התרשל ועי"ז נעשו בניו סוררים ענוש יענש עליהן ועל מעשיהן בעוה"ז (כמו שרואין רח"ל מעשים בכל יום) לבר מעונשו בעוה"ב רח"ל.

ומצד השני מי שהתרשל והצליח, שכרו למעלה מעט מזעיר. כי שכר לעוה"ב לפי מעשה האדם כמבואר באבות במקומות אין מספר ("והכל לפי רוב המעשה", "לפום צערא אגרא").

ותמצא עוד דבר נפלא הפלא ופלא, כי מי שהתאמת והתאזר ועשה פעולות עבור חינוך ילדיו וגם הצטער בשבילם, אם ח"ו לא עלתה בידו (ה"י), שכרו יותר גדול בעוה"ב ממי שחינך בניקל או לא חינך כלל, והצליח מבלעדי זאת. כי בשמים הכל לפי הצער והמעשה (מבואר היטב בשבט מוסר, מגורת המאור, ליקוטי אמרים, במקורות נאמנים מדחז"ל).

אחר כל הנ"ל לא נשאר לנו אלא להדריך בנינו ובנותינו ע"ד הישר שקבלנו, ולא להסיח דעת מהם לחנכם מדי יום ביומו, וכ"ש שבת בשבתו וימים טובים וחוה"מ ושאר עתות הפנאי, ויאכל פירותיהן בעוה"ז והקרן קיימת לו לעוה"ב. ועי"ז יזכה לסייעתא דשמיא לראות בניו ובני בניו עוסקין בתורה ובמצוות לאורך ימים ושנים טובים.

מבלבלי ציבור המתפללים

כא

הצוואה להר"א ראטה זצ"ל ועי' בפנים הספר מקדש מעט פרק ב' סעיף ח"י, י"ט).

עס איז אויך מפורסם ביי אַלע זקני ירושלים אַז דער רשע היטלער ימ"ש איז שוין געווען ממש אין ארץ ישראל און כמעט איינגענומען, און דעמאָלס אין מיט'ן ברען איז דער אויבענדערמאָנטער צדיק אַרומגעלאָפן אין אַלע שוהלן און געשריגן אַז אויף זיין אחריות זאָל מען מקבל זיין אויף זיך נישט צו שמועסן ביי שמר"ע און קדיש און קריאת התורה און נאָך זאָגן אמן מיט יהש"ר געהעריג, גאַראַנטירט ער אַז דער רשע ימ"ש וועט נישט האָבן קיין שליטה, און אַזוי ווי די אידן זענען דעמאָלס געווען אין פחד און די צרה האָט געהאַנגען אויפ'ן קאָפּ האָבן זיי אַלעס אויסגעפאַלגט יעדער אָן אויסנאָם, אַפילו גאַר שוואַכע אידן.

ווען דער רשע ימ"ש אין שוין געווען ביים גרעניץ פון ארץ ישראל האָט ער זיך געמוזט צוריקקערן, און האָט געמאָלדען אין ראַדיאָ אַז אַ שוואַך קראַנק אידל פון מאה שערים האָט אים באַזיגט און פאַרטריבן פון ארץ ישראל, און גאַנץ ירושלים איז אויף געווען מיט דעם שרעקליכן מופת, ווייל יעדער האָט געוויסט אַז דאָס האָט ער געמיינט דעם בעל שומרי אמונים וואָס איז נעבעך געלעגן קראַנק און שוואַך אין בעט, און בשעת דער רשע איז שוין געווען ביים גרענעץ און די סכנה איז געווען מורא'דיג גרויס די בכיות און יללות איז געווען עד לב השמים אין גאַנץ ארץ ישראל, האָט דער בעל שומרי אמונים אַרויסגעשיקט תלמידים זאָגן צו באַרוואַיגן די געמיטער אַז מיר האָבן ב"ה דעם רשע מנצח געווען, און ער וועט

© 2007 by the author. All rights reserved. This work is published by the author's own initiative and is not affiliated with any religious or political organization.

שוין אויף א"י נישט אריינקומען מער, אין אַ טאָג שפעטער האָט זיך דער רשע ימ"ש צוריק אויסגעדרייט, והיתה הרווחה. (וע"ע באריכות בהקדמה לספר מאה שערים, שי"ל בירושלים עיה"ק בשנת תשמ"ג, ובהספר שי"ל ע"י חסידי לעלוב בשנת תשכ"ז אחר מלחמת ששת הימים, בענין סיפור הארץ וגבולותי, ושם מבואר סיפור הנ"ל, ויש עוד סיפורים נוראים מקובלים מזקני ירושלים, ומחמת חסרון מקום מוכרח אני לקצר, ועוד חזון למועד במקום אחר בעזה"ת).

אויך איז מפורסם ביי זקני ירושלים אַז היטלער ימ"ש האָט געזאָגט פֿאַר זיינע רשעים ימ"ש אַז ער וויל אַריינגיין אין א"י נאָר צו קענען פֿאַנגען דעם קליינעם אידל פון מאה שערים וואָס כל זמן ער לעבט איז זיין גאַנצע אַרבעט אין געפֿאַר.

דער אמת איז אַז דאָס איז נישט קיין נייעס, ווייל די גזירה פון אויסהאַרגענען רח"ל מיט די גרעסטע אכזריות איבער אַ האַלבן מליאן אידן בשנת ת"ח ות"ט איז אויך געקומען צוליב די עבירות פון נישט נאָכזאָגן אמן ויהש"ר, אַזוי זאָגט עדות דער תוספות יום טוב זצ"ל (זעה אין ספר מורא מקדש דף ו' אות י') און אַזוי האָט אויך עדות געזאָגט הצדיק הקדוש ר"ר ייבא מאוסטראה זצ"ל (זעה ספר שומרי אמונים דף רנ"ו).

יעצט רבותי !!! מען זעט דאָך טאָג טעגלעך בעזה"ר אַז אין לך יום שאין קללתו מרובה מחברתה, ליידער גייט אַלעס מטה מטה סיי גייסטיג סיי פיזיש, די פֿאַרשידענע קרענק ל"ע ביי גרויסע און ביי קליינע, יונג און אַלט, און מי יודע מה יולד יום, מיר האָבן

מבלבלי ציבור המתפללים

ליידער נישט די צדיקים וואָס זאָלן אונז פאַראויס זאָגן וואָס פאַר אַ גזירות עס דערוואָרט רח"ל, אָבער יעדער פאַרשטענדליכער מענטש פאַרשטייט אַז עס איז נישט גלאַטיג, דערפאַר בעטן מיר מיט תחנונים און געוויין פון אַלע אויטאָריטעטן מען זאָל ח"ו נישט פאַרפאַסן די שעה, זיך אַריינלייגן און אָנווענדן כל ערליי מיטלען אויפצואוועקן און אויפצושטורעמען דעם כלל ישראל, וואָרענען וועגן דעם גרויסן חטא פון שמועסן ביי קריאת התורה שמו"ע און קדיש און נישט נאָכזאָגן איהש"ר געהעריג, ווייל דאָס ברענגט ליידער אַלע פינסטערע גזירות, און מיר האָבן נישט קיין שום וועג צו פאַרזיכערן אַז דער דאָזיגער חורבן זאָל זיך נישט איבערחזרין ח"ו, נאָר אויב מען וועט אַכטונג געבן אויף זיך און אויף די קינדער, נישט צו שמועסן ביים דאָווענען און נאָכזאָגן אמנים געהעריג.

די איינציגע עצה איז די מלמדים זאָלן לערנען מיט די קינדער און די רבנים מיט זייערע מתפללים, און די ראשי ישיבות מיט זייערע בחורים, די אַלע ענינים פון נאָך זאָגן אמן יהש"ר ועוד.

דער קונטרס **מקדש מעט** איז ספעציעל געדרוקט און צושפרייט געוואָרן לתועלת הרבים צו געבן פאַרטיגע מאַטעריאַל פאַר די רבנים, ראשי ישיבות ומלמדים צו נוצן.

חברה מזכי הרבים

למען קדושת בית המדרש

בס"ד

עם זו יצרת לי תהלתי יספרו

**הידעת?! שאם כוונת לבך
בתפלה - הנך מבושר
שנשמעה תפלתך!!!**
(ירושלמי, ברכות פ"ה ה"ה)

**הידעת?! שהמדבר באמצע
התפלה מבזה הוא
את הקב"ה ונקרא
רשע ותפלתו נדחית,
ועליו נאמר מי ביקש
זאת מידכם רמוס
חצרי.**
(תיקוני זהר, תיקון י"ח)

אם אתם רוצים לקנות את הספרים של חסידי חב"ד, אנא פנו אל: חסידי חב"ד, תיבת הברכה, תל אביב 6100000. טל: 03-5251111. אתר: www.chabad.org

בעז"ה

קונטרס
מדריך לשליח ציבור

יוצא לאור על ידי
חברה מזכ"ה הרבנים העולמי
למען קדושת בית הכנסת ואמירת אמן

* * *

שנת תשנ"ו לפ"ק

מפתח לספר מדריך לשליח ציבור

- א. פרק א. הדרכה לש"ץ על פי שלחן ערוך להיות
ג חלקו בין מזכי הרבים ולא ח"ו.
ג ב. ש"ץ יאמר כל הברכות בקול רם ומתינות.
ד ג. פרק ב. הדרכה לש"ץ בהמתנה לציבור
ה ד. פרק ג. ש"ץ לא יאריך בסיום הברכה בפרט
ו בשבתות וימים טובים
ו ה. הדרכה כשש"ץ מנגן הקדיש
ו ו. יזהר ש"ץ בברכת כהנים — והתחלת תפלה
ז ז. פרק ד. לא יתחיל ברכה אחרת אפילו בלחש
ז ח. לא יתחיל לאכול או מצוה עד שיגמרו אמן
ח ט. ה' ילחם לכם ואתם תחרישון

ספר מדריך לשליח ציבור

פרק א

**הדרכה לש"ץ על פי שלחן ערוך להיות חלקו בין מזכי
הרבים ולא ח"ו...**

ש"ץ יאמר כל הברכות בקול רם ומתינות.

א. הש"ץ צריך לומר כל הברכות שבשמונה עשרה בקול רם ובמתינות דצריך שט' בני אדם ישמעו ויכוונו לכל ברכה מתחילת הברכה עד הסוף, ולפעמים המכוונין עומדים רחוק מהש"ץ ואין שומעין תחילת הברכה היטב, נמצא הש"ץ מברך ברכותיו לבטלה (עי' היטב שו"ע הגר"ז קס"ד ס"ו). ועוד טעם כי ישנם הרבה המתפללים תפילתן יחד עם הש"ץ ונקרא "תפילה בציבור" ועל ידי שהש"ץ ממהר א"א להם להתפלל עמו ונמצא מבטלין עיקר תפילת ציבור. כי עיקרו שיאמרו מלה במלה יחד עם הש"ץ (כמבואר בפוסקים). נמצא הש"ץ מכשיל הרבה אנשים בתפלה ביחידות (כמעט).

ב. ומצוי בעוה"ר הרבה שליחי ציבור שחוטפים תחילת הברכה ורק החתימה אומרים במתינות שחושבים דהעיקר שיוכלו הציבור לענות אמן וזהו טעות. גם גורמת שעונין אמן יתומה, דבכה"ג קשה להבחין (כמה פעמים) באיזה ברכה עומדין דמצוי שקשה לשמוע החתימה וכאן עיקר הברכה אין שומעין כלל. גם מבואר במ"ב (דין מודים) דבחזרת הש"ץ החוב להשמיע להצבור היטב כל הברכה.

ג. וביתר שאת צריך להקפיד שישמעו הרחוקים חתימת הברכה, כי מרבית העם אין יודעים שאמירת אמן בלי שידע איזה ברכה היא אמן

יתומה (שם ס"ח). גם היודעים מתבטלין מלענות אמן, שאין שומעין גמר הברכה ואין יודעין שכבר גמר החתימה, והו"ל גוזל הציבור (אחרונים שם). וגם בט"ב צריכין להזהר בזה, והעם טועין.

פרק ב

הדרכה לש"ץ בהמתנה לציבור

א. הש"ץ ימתין אחר אמירת ברוך אתה ה' עד שיגמרו הציבור לענות "ברוך הוא וברוך שמו" כדי שיוכלו הציבור לשמוע היטב החתימות ולידע על מה לענות אמן דאם לא כן הו"ל אמן יתומה (קכ"ד ס"ח, שו"ע הגר"ז, ומ"ב ושאר אחרונים).

ב. גם מבואר בפוסקים דאין לענות יחדיו — ברוך הוא וברוך שמו ואמן — וצריך הפסק ביניהם. וכן להיפוך אמן. בהוב"ש, (כה"ח ושלח"מ).

ג. וגם הציבור צריכין לידע דבכל כה"ג מוטב שלא לומר כלל ברוך הוא וברוך שמו רק אמן, ואם כל הציבור יעשו כן ירגיש הש"ץ מאליו כי משהו כאן שלא כהוגן. אבל ח"ו לעשות להיפך, לדלג אמן ולומר רק בהוב"ש **דהעיקר עניית אמן**.

ד. שיעור המתנה להש"ץ אחר אמן של הציבור טרם מתחיל ברכה החדשה עד שיגמרו רוב הציבור לענות אמן (מ"ב קכ"ד ל"ז דזהו לכו"ע) ואם הרוב אמרוה במרוצה חייב להמתין על המועט (בה"ל שם). ובכל אופן צריך לדקדק שיהיו עכ"פ ט' בין הציבור שביכלתן לשמוע היטב תחלת הברכה מפי הש"ץ כדי שלא יהיו ברכותיו לבטלה (עי' גר"ז ר', ובה"ל ס"ט ד"ה א"צ, ושעה"צ אות מ"ג).

ה. וכן בקדיש צריכין להזהר בזה בכל מקום שעונין הציבור אמן שלא להמשיך הלאה עד שימתין כשיעור הנ"ל אות א', והרבה אין גזהרין בפרט אצל יהא שמיה רבה שממשיכין יתברך וישתבח וכו' טרם סיימו הציבור לענות עד יתברך.

ו. וכן אצל אמן יהא שמיה רבה צריך הש"ץ להמתין מלומר יהא שמיה וכו' (אפילו אמרו בלחש — עי' פרק ד' אות א') עד שיגמרו רוב

ה מדריך לשליח ציבור

הציבור לומר אמן. ואם אמר הש"ץ יחד אמן יהא שמייה, אסור לציבור לומר אמן זה אלא יתחילו מיד יהא שמייה רבה (סי' נ"ו באחרונים), דיהא שמייה ענין חדש. ומה"ט מי שהי' טרוד במחשבותיו או עסוק בתפלת שמו"ע, ורוצה לענות אמן יהש"ר, אולם רוב הציבור כבר התחילו "יהא שמייה" וכו' אסור לומר "אמן" ויתחיל "יהא שמייה רבה".

ז. ובעוה"ר הרבה ש"ץ נכשלין כשמתפללין לפני העמוד שחוטפין להתחיל ברכה שלאחריה תיכף אחר סילוק ברכה שלפניה ואין ממתינין ביניים כלל, ובשע"ת כתב שזה מעכב אפילו דיעבד דמכיון שהתחיל ברכה אחרת שוב אסור לענות אמן והחטא על ראש הש"ץ (מ"ב ל"ז).

ח. מצוי שיש בין הציבור מי שקולו חזק ותקיף, ועונה אמן בקו"ר, אבל שלא כהוגן שמתחיל טרם סיים ש"ץ היטב הברכה, ומטבע שאר הציבור להיות נמשכין אחר העונה בקו"ר, וצריכין לשום לב לזה, והוא מכשול מצוי. ואותן העונין בקול רם ידקדקו בזה מאד שיהיו מזכי הרבים ולא ח"ו ממחטיאי הרבים.

ט. וכן להיפך, ש"ץ ימתין במתינות בין אמן ובין יהא שמייה רבה, דדרך העולם להתחיל אמן אחר ששמעו ש"ץ אומר אמן. ודרך הש"ץ לומר מיד אמן וגם יהש"ר יחד כמעט וזה מכשול גדול עי' לעיל אות ו'.

פרק ג

ש"ץ לא יאריך בסיום הברכה בפרט בשבתות וימים טובים.

א. הש"ץ (וכן שאר מברך) לא יאריך בהברת סיום ברכה, דהעם מתחילין לענות טרם נגמר הברכה ממש, ונכשלין באמן חטופה — שעונשו מר מאד — על כן יזדרז וירגיל לגמור תיבה האחרונה של הברכה כאחת בלי משיכה והארכה ועליו תבא ברכה. (קכ"ד ס"ח וכל האחרונים).

ב. ודבר זה מצוי בשכחות ומועדים שמתפללים בנוסח מיוחד, וכן אצל אמירת קידוש והלל, וברכה על קריאת התורה. שדרך העולם להתחיל באמירת אמן באמצע הסיום ובאותו הניגון שמסיים המסיים.

הדרכה כשש"ץ מנגן הקדיש

ג. ובפרט יזהר הש"ץ כשמנגן איזה ברכה או בקדיש, שלא יאריך במקום שצריכין לענות אמן, ועל כן בברכה יאמר תיבה אחרונה בלי ניגון. וכן בקדיש בכל מקום בקדיש שאומר ואמרו אמן אז מתיבה שלפני זה יאמר בלי ניגון עד אחר ואמרו אמן, דאם לא כן יכשלו הציבור באמירת אמן יתומה (קכ"ד במגן אברהם ופרמ"ג גר"ז ומ"ב וש"א) וביארתי אצל "הדרכה לציבור" אות ד' ה'.

ד. וכמו כן יזהר ש"ץ כשמנגן ברכה או קדיש, להמתין עד שישתקו הקהל מלנגן, ואז יסיימו התיבות שעליהם אומרים אמן, כי הציבור לא ידעו באיזה מקום עומדים ויהי' על ידי זה אמן יתומה (עי' קכ"ד ח' גר"ז י"א ומ"ב וש"א). גם עלול שעל ידי זה יהו מלומר אמן מיד עם החזן אמירתו דלא ירגישו שגמר. וגם זה אמן יתומה (גר"ז מ"ב ל"ד ואחרונים שם).

יזהר ש"ץ בברכת כהנים — והתחלת תפלה.

ה. שכיח הדבר שהש"ץ כשאומר אלקינו ואלקי אבותינו ברכנו בברכה המשולשת וכו' מתחיל בקול רם ומיד כשציבור מתחילין לענות "כן יהי רצון" גומר השאר בלחש כאילו כל אמירתו רק למטרה שיענו הם כן יהי רצון. וגם נראה כשחוק כשהציבור ממשיכין לומר עוד הפעם "כן יהי רצון" על כל ברכה כשאין שומעין כלום, ואין ניכר על מה — אומרים כן יהי רצון.

ו. כשש"ץ מתחיל תפילה בקול יאמר בכרכות הראשונות עד קדושה במתינות יתירה כדי שהמתפללים עמו יחד יוכלו להגיע לקדושה עמו ובוה יהי' בכלל מזכי הרבים.

פרק ד

לא יתחיל ברכה אחרת אפילו בלחש.

א. יזהר הש"ץ שלא להתחיל מודים עד שיגמרו הציבור אמן אפילו אם אומר המודים בלחש. (ועיי' מ"ב וקצה השלחן בענין מודים בלחש, ואכמ"ל).

ב. כמו כן צריך הש"ץ להזהר בכל הברכות כמו ברכת ק"ש, יוצר המאורות, המעריב ערכים, גאל ישראל, שומר עמו ישראל, הפורש סוכת שלום, וכיוצא, דאע"ג שמתחיל ברכה שלאחריה בלחש, מ"מ צריך להמתין שיגמרו רוב הציבור אמירת אמן, דאמן חלק מהברכה (האחרונים סי' קכ"ד).

לא יתחיל לאכול או מצוה עד שיגמרו אמן.

ג. העוסק במצוה ומברך עליה, וכן האוכל או שותה ומברך עליהן, ימתין מלאכול או מלקיים המצוה עד שיגמרו רוב העונין, דאמן גמר הברכה הוא, ולא עוד אלא דבר שמצוה לברך עליה כשהיא שלימה כמו פת או פרי, לא יבצוע ויחתוך עד שיגמרו רוב העונין אמן (ברכות מז. קס"ז סט"ז) וכן לא ישתה מכוס של מצוה, דהו"ל כשותה טרם גמר המצוה על הכוס). ודבר זה שכיח בכרכות שמברכים ברבים כמו קידוש, והבדלה, כוס של ברכה.

ד. כשמוציא אחרים במצוה ומברך בשבילן, צריך להמתין אחר הברכה עד שיגמרו כל העונין כי היכי שגם המאריכין יוכלו לקיים המצוה כמו ברכת כהנים. הש"ץ צריך להמתין עד שיגמרו העם לומר אמן בין בברכה ראשונה בין בגמר כל ברכה אצל וישמרך — ויחנך — שלום — ואפרוט עוד כמה דוגמאות בזה. (1) קריאת המגילה. (2) תקיעת שופר. (3) קריאת התורה (ומה"ט הבעל קורא מאריך באמן שם, לטעם אחד).

ה' ילחם לכם ואתם תחרישון

ישועת כלל ישראל תלוי כולו בידינו...

איתא בזוהר סוף פרשת וילך וז"ל (מתורגם ללה"ק): **כאשר ישראל למטה משמרין לענות אמן ולכוין לבבם כמו שצריך, כמה פתחים של ברכות נפתח להם למעלה, כמה טובות נמצא בכל העולמות, כמה שמחה למעלה, מה שכר להם לישראל שגורמים זה, שכר להם בעולם הזה ובעולם הבא, בעולם הזה, בשעה שדוחקין להם לישראל, ומתפללים תפלה לפני בוראם, הקול מכריז בכל העולמות "פתחו שערים ויבא גוי צדיק שומר אמונים" אל תקרי אמונים אלא אמנים, פתחו שערים - כמו ישראל פותחין להם שערי הברכות כך עכשיו פתחו שערים ותתקבל תפלתם מאלו שדוחקין להם בעולם הזה, ובעולם הבא מה שכרם, כאשר יוצא האדם מן העולם הזה וכו' נשמתו עולה ומכריזים לפניו פתחו שערים לפניו, כמו שהוא היה פותח שערים כל ימיו כשהיה שומר אמונים, ועיי"ש עוד מה גודל העונש של מי שאינו נזהר בעניית אמן.**

והיה אומר הג"ר אליהו לאפיאן זצ"ל בשם הגרש"ז מקעלעם זצ"ל: **הי' כדאי להקב"ה לברוא את העולם למשך ששת אלפים שנה כדי שיהודי יזכה לומר פעם אחת בלבד בכל משך זמן הבריאה "ברוך הוא וברוך שמו". ואלף פעמים ברוך הוא וברוך שמו לא מגיע לגודל חשיבות של אמירת "אמן" פעם אחת בלבד. ואלף פעמים "אמן" לא מגיע לגודל חשיבות של אמירת "אמן יהא שמיה רבא" פעם אחת בלבד. ואלף פעמים של אמירת "אמן יהא שמיה**

מדריך לשליח ציבור

רבא" לא מגיע לזכות של "תיבה אחת" מלימוד התורה.
עד כאן לשוננו:

והגר"י לעוונישטיין זצ"ל היה אומר בשם הרש"ז מקעלעם
זצ"ל: **כדאי לו לאדם להבראות ולבוא לעולם הזה ואפילו
לסבול יסורי איוב שבעים שנה בשביל שיענה פעם אחת
אמן במשך כל ימי חייו.** (תפלת חנה עמוד ט"ז).

והיה מזהיר לעולים לתורה לברך בקול כדי שישמעו כל
הציבור, וכאשר היו עולים לתורה ומברכים את הברכה בשקט היה
גוער בהם שמפסידים את הציבור מעניית אמן.

במסכת שבת דף קי"ט: כל העונה אמן יהא שמייה רבא בכל
כוחו קורעין לו [כלומר בכל כונתו ובכל אבריו - שיאמרנה בלב
ונפש ולא רק כמוציא בשפתיו ולבו בל עמו - מ"ב סי' נ"ו] גזר
דינו. בפסיקתא איתא כשישראל נכנסים לבתי כנסיות ואומרים יהא
שמייה רבא מברך בקול רם, מבטלים גזירות קשות.

עוד איתא שם אמר ריש לקיש כל העונה אמן בכל כוחו
פותחין לו שערי גן עדן. ופירש שם המהרש"א, שידוע הוא שכל
צדיק וצדיק יש לו בעולם הבא מדור לפי כבודו, ולזה אמרו
שהעונה אמן בכל כוחו פותחין לו כל שערי גן עדן, שכל השערים
פתוחים לפניו.

עוד איתא במדרש ריש פר' תבא וז"ל: אין לך גדול לפני
הקב"ה יותר מאמן שישראל עונים. ודברי חז"ל קדש קדשים,
שענין עניית אמן הוא דבר גדול מאד בבחינת שאין לך גדול לפני
הקב"ה יותר ממנו, - והדברים נפלאים !!!

מי צריך לישועה? ומי לא?

אל תאחרו את ההזדמנות להוושע

כלום אתה צריך לישועה לכם? או לבניכם ולבנותיכם? או ההורים שלכם?
צריך אתה לרפואה? או חיזוק לבריאות הגוף לכם או לאחד מהנ"ל?
הכי יש לכם פרנסה בכבוד – בריוח – ובניקל?
ומה עם בניכם ובנותיכם, היש לכם נחת מהם כמו שדאגתם כל ימיכם, או
חס ושלום צער גידול בנים?

בודאי כבר עסקתם בעצות ופעולות שונות להקל מצבכם. אבל האם
הועילו? אם כבר עשיתם כל מה שבידכם וח"ו לא הועילו, תנסו נא העצה
שייעצו לנו חכמינו ז"ל שכל דברייהם מקובלים ממש רבינו מסיני.

יש הזדמנות שאין בו הפסד ממון כלל, ולא טירחא דגופא וקרוב אליך
הדבר מאד במיד ובלבבך לעשותו בכל יום ג' פעמים.
ועתה הטו אזנכם ושמעו!

חז"ל אמרו ע"י אמירת אמן ויהא שמיה רבה בקול ובכוונה קורעין
הגזירות וכל השערים של רפואות, פרנסה, ונחת נפתחים לרוחה (שבת קיט,
זוה"ק וילך, זוה"ק ח"ג רפה).

ק"ו בן בנו של ק"ו העוסקים בצרכי ציבור באמונה לזכותם באמירת אמן
ויהא שמיה רבה ודאי ברור כי הישועות ירדו עליו בשפע רב מכל העולמות
ויזכה לו ולזרעו עד עולם. יזכה לבריאות, חיים, פרנסה, נחת, תורה וגדולה
יתאחדו בתוך ביתו, לבד שכרו עד אין קץ המוכן לו לעוה"ב.

קול מבשר ואומר!!!

הננו לבשר כי יש הזדמנות כעת באיזה מינוטע"ן כל שבוע לזכות ביהמ"ד
— שאתם מתפללין שם — בדרך סתר וכבוד — לענות אמן ויהא שמיה רבה
כדבעי.

אבל דעו נא כי הדבר מוגבל רק אחד לביהמ"ד נחוץ, וכל הקודם זכה,
והנאחרים עלולין להתחרט ח"ו... ע"ז נאמר יש זריז ונשכר.

לדעת

הרבה כבר נושעו בשנה העברה ברפואות ובנים ע"י זיכוי הרבים באמן
יש קונה עולמו בשעה אחת, ויפה שעה אחת קודם.

היאך? מה? מתי?

על הפרטים נא לפנות לטלפון דלהלן! אבל בבקשה רק אותן המשתוקקים
לזה באמת יקראו לי פראזש'עקט שיחל טלפון:

436-7278 (718) או בטלפון: 901-8944 (908)

המעוניין בספר "מקדש מעט" על קדושת בית המדרש, באידיש או
באנגלית, וכן במודעות קול קורא בענין עניין אמן וקדושת בית המדרש,
אפשר להשיגם בחנם!!! בכמות גדולה, בשבילכם או בשביל בית המדרש,
ת"ת, בית ספר לבנות. עליכם לטלפן:

436-7278 (718) או בטלפון: 901-8944 (908)

זכור! מי שנוהר עכשיו בזה (מלדבר בביהמ"ד בשעת התפלה) מקבל שכר
ביותר נגד כל העולם ואילו היו נוהרים בזה היו יכולים לבטל כל גזירות בישין
(מקדש מעט).

בעז"ה

קונטרס מים רבים

תוכן הספר ומהותו:

- גודל החובה על כל אחד ואחד מישראל לזכות הרבים ולאהב את השיי"ת על הבריות כדרכי אבה"ק זי"ע.
- חובת האדם להקדיש מזמנו למען זיכוי הרבים, גודל תשלום התמורה בזמן על זה, ושאר זכויות.
- מעלת מזכה הרבים על ידי חיבור ספרים בהדרכת העם בתורה ובהלכה.
- המעלות הנשגבות שזוכים על ידי השפעה על הזולת בהשבת לב בנים לאביהם שבשמים.
- השכר הגדול שזוכים על ידי כך בזה, וביותר בבא.
- המדריגות הגדולות והנפלאות שמגיע אליהם המזכה הרבים כהלכה.

הספר הזה יוצא לאור לראשונה, וכבושם הזה עדיין לא נראה, מאיר עינים, ומעט מן האור ידחה הרבה מן החושך אשר יכסה ארץ, ובעזרה"ת יעורר את לבות בני ישראל מתרדמתם, ויביא תועלת רבה לעם ישראל, יען כי רבתה בה ההזנחה, ובוודאי שהמעייץ בספר לבו יתעורר להתחזק ולהתאמץ ביתר שאת וביתר עז, לעודד את הזולת לחשובה, ולכבו יבין ושב ורפא לו, ויפעל בכל כוחו ואונו לזכות את הרבים.

**יצא לאור ע"י חברה מזכי הרבים העולמי
למען קדושת בית הכנסת ואמירת אמן**

פה ברוקלין נוא יארק

שנת תשנ"ו לפ"ק

* * *

התוכן:

- א. מורה דרך למזכי הרבים
- ב. גודל המצוה לזכות את הרבים על ידי ספרים.
- ג. מזכה את הרבים בתוכחה להחזירם בתשובה הגאולה תלוי בו.
- ד. הטובות הגדולות הבאים על המזכים את הרבים.
- ה. המזכה את הרבים צריך לעמול אפילו מאה פעמים.
- ו. כל המרבה כבוד שמים וממעט בכבודו כבודו מתרבה.
- ז. המזכה את הרבים נוטל את כל המצוות של המוכח עד סוף כל הדורות לחלקו.
- ח. זיכוי הרבים הוא הוכחה לעבודת השי"ת באמת.
- ט. כשאדם אוהב את מלכו משתוקק גם לאהבהו על כל בני מדינתו.
- י. על ידי זיכוי הרבים יוצא ידי חובת ערבות.
- יא. מי שאינו מזכה את הרבים אין חייו חשוב חיים.
- יב. כשאדם רוצה לצאת יד"ח בעבודת השי"ת הוא רק ע"י זיכוי הרבים.
- יג. זוכה לקיים מצות ואהבת את ה"א על ידי שדורש דברי כיבושין ומחדיר אהבת ה' בכריות.
- יד. כל מה שמתקן יותר נפשות זוכה בזכויות יותר רבות.
- טו. כל הזכויות שמזכים את הרבים נזקפין למזכי הרבים.
- טז. כל מי שמרחם על נפש המסכן ומחזיר לו נפשו מחשיב לו הקב"ה כאילו בראו.
- יז. אלקנה זכה לבן כשמואל מפני שזיכה את הרבים.

א

מורה דרך למזכי הרבים

ידוע מאמר רבותינו זכרונם לברכה (אבות ה, יח): כל המזכה את הרבים, זכות הרבים תלוי בו; וגדולה מזו אמרו (שם יט): כל המזכה את הרבים, אין חטא בא על ידו. ויש כמה מיני מזכה: האחד — על התורה, כגון ללמד את העם דעת ויראת־השם ואיזוהי דרך ישרה ולדרוש ברבים דברי מוסר וחוקי האלקים ותורותיו תמיד, אולי באיזה יום מן הימים יעשו דבריו פירות, אם לא למאה — לעשרה, ואם לא — לאחד. ומה טוב ומה נעים לכתוב בספר קיצורי דינים ודברי מוסר והנהגות ישרות, וללועזים — בלע"ז, שהרי הוא כדורש בפני אלפי רבבות ישראל, ואולי באיזה דור מן הדורות לאיזה איש ישראלי יעשו דבריו פירות ויהיה מזכה אותו. וידוע כמה הפליגו בזוהר הקדש (שמות דף קכח:): בעצם שכר ומה נעשה יקר וגדולה למאן דמזכי לחיביא * הפלא ופלא!

הנה כי כן לו בכח יגבר איש, וברוח שפתיו יוכיח את אחרים. וזו מצוה על כל אדם, לא לחכמים בלבד, רק איש את רעהו יעזרו ולאחיו יאמר חזק ונתחזק לעשות נחת־רוח ליוצרנו. ובכלל מזכה — לומר ברכות בקול רם, כדי שיענו אמן, ובפרט בברכות העולים לספר־תורה, שיש אומרים שאם לא השמיע קולו כדי שיענו הקהל אמן, הוו ברכותיו לבטלה, שאלו הברכות מברך העולה בעד כל הקהל ומוציא את הרבים ידי חובתם (או"ח סי' קלט, סעיף ו). וידוע שגדול העונה אמן, ולפי גודל המצוה יגדל שכר המזכה:

וכן בכלל מזכה — שבעמדו בקהל אנשים או בסעודות יפתח פיו בדברי־תורה, ואף מי שלא ידע דבר בדברי־תורה שאול ישאל האיש לחלמי־ד־חכם שכתוכם אפלו דבר קל בדברי־תורה, ומתוך דפתח לה

* למי שמחזיר את הרשעים בחשוכה.

פתחא — תורה אזלא ומרוחא, ונמצא גורם שיקימו דברי חכמים שאמרו (אבות ג, ד): שלשה שאכלו על שלחן אחד ואמרו עליו דברי-תורה וכו', ושלא יעברו על דברי חכמינו זכרונם לברכה שאמרו (שם ג): שנים שיושבין ואין ביניהם דברי-תורה וכו'. וכן בכלל מזכה — שישתדל לתקן תקנות והנהגות ישרות בעירו, כגון שיעשו קופה לעניים בפתח בית-הכנסת וכדומה. כלל הדברים: כל אשר יוכל לומר "אל נא אחי תרעו" וכל אשר יוכל להיות מעשה את אחרים לדבר מצוה בדבריו או שממנו יראו וכן יעשו — זכות הרבים תלוי בו:

(פלא יועץ אות מזכה)

נלמד מדבריו לענינינו. מה בדברים יחידים בלבד ככל דבר לעצמו. הוי בכלל מזכה הרבים, אם כן מכל שכן וקל וחומר ב"ב של ק"ו כשמצילים יהודים מרדת שחת וכבת אחת אנו מזכים אותם ליהפך ליהודים כשרים נאמנים שומרי תורה ומצוות כמה זכותים אנו זוקפים לעצמינו בפעולה אחת, ומכאן שאין לשער ולתאר זכיות הרבות והגדולות שאנו זוכים בזה אם נגיע למיליוני היהודים בפעם אחת במשלוח ספרי יסודות היהדות — על ידי הדואר — דהיינו: על קדושת השבת, טהרת המשפחה, כשרות, תפילין, מזוזות ועוד, האם אפשר לנו לקבל מושג אפילו הכי קטן מה גודל ורבים זכיותינו שהגנו זוכים בזה בכת אחת [ראה להלן בפ"ח].

ב

גודל המצוה לזכות את הרבים ע"י ספרים

זאת התורה אדם כי ימות באהל

זאת התורה אדם — האדם הוא בכחינת ספר-תורה. (בספרים)

בשנת ת"ר היה הרב הקדוש ר' יצחק מוורקי ז"ל בלובלין, ובשבת-קודש היתה ברית-מילה בבית-המדרש של הרבי מלובלין ז"ל. הדבר היה כעשרים וחמש שנים אחרי פטירתו של הרבי מלובלין (נפטר בט' באב, שנת תקע"ה). באו אל הברית-מילה כל גדולי העיר, וערכו הסעודה על השולחן שהרבי היה מיסב אליו בחייו. את השולחן העמידו

ממזרח למערב, וחשבו שהרבי מוורקי ישב בראש השלחן, ממזרח. אך הרבי סירב לעשות כן, ואמר:

— בחייו של רבינו לא הלכתי מעולם למעלה מחצי בית המדרש מיראת רבנו.

והוא ישב למטה בקצה השולחן, לצד מערב. נדחק כל הקהל סביבו לצד מערב, ונהיה שם דוחק גדול. אמר להם הרבי מוורקי:

— כל יהודי הוא כמו ספר, ועל-כן אין להישען עליו ולדחוקו.

שאלו הרב הצדיק ר' גציל, נכדו של הגאון ה"חכם צבי" ז"ל:

— והרי ספר אחד מותר להניח על ספר שני?...

השיב הרבי:

— כל אחד מישראל חייב לומר על עצמו, שהוא איננו ספר.

והיה באותה מסיבה גם הרב דמתא, הגאון המפורסם ר' משולם זלמן אשכנזי, זצ"ל אב"ד דלובלין. נענה הגאון ואמר:

— אילו לא באתי אלא לשמוע דבר זה דיי.

ומתוך הדברים נתגלגלה השיחה על גודל המצוה לזכות את הרבים בספרים ועשה אז הגאון הנזכר צוואה, שאחר פטירתו יתנו כל הספרים שלו לבית המדרש לתועלת הרבים, וצוואתו קרימה.

וזה בעצם כל מטרתינו שע"י משלוח ספרים למיליוני היהודים על ידי זה נזכם בפועל לשוב אל ה' ולקיים מצוותיו.

ג.

**המזכה את הרבים בתוכחה להחזירם בתשובה
— הגאולה תלויה בו.**

ראה עיני ספר חזיונות כתובים באצבע מיד הקדוש רבנו הרב חיים ויטל זצוק"ל בכתב יד ממש ושם נאמר דרבנו האריז"ל היה מזהירו

תמיד ובחלום ידבר בו שירכה דרשיו להוכיח לעם ולהחזירם בתשובה
ובזה תלויה הגאולה, ואין קץ לשכרו.
(מחזיק ברכה להחיד"א, אורח-חיים, רצ, מספר הקדוש מקדש מעט).

ד.

הטובות הגדולות הבאים על המזכים את הרבים בדברי תוכחה

למד אדם ולימד, ושמר ועשה, והיה סיפק בידו למחות ולא מיחה
הרי זה בכלל ארור — לא למד אדם ולא עשה ולא שמר ולא למד
לאחרים ולא היה ספק בידו למחות ומיחה הרי זה בכלל ברוך.

(יקרא-רבה כה)

מפני מה זכה ירבעם למלכות? מפני שהוכיח את שלמה.

(סנהדרין קא:)

יאהב את התוכחות, שכל זמן שתוכחות בעולם נחת-רוח בא לעולם,
טובה וברכה באין לעולם, ורעה מסתלקת מן העולם.

(תמיד כח)

כל המוכיח חברו לשם שמים זוכה לחלקו של הקדוש-ברוך-הוא,
ולא עוד אלא שמושכין עליו חוט של חסד.

(שם)

כל היודע להוכיח ומוכיח את הרבים, הרי הוא עושה קורת-רוח לפני
קונו.

(תנא דבי אליהו רבה ג)

מזה (מפינחס) **ילמד האדם שיקנא את קנאת ה' צבאות**
כשרואה איזה חילול השם או חילול התורה. ראה איך החזיק
לו השם יתברך טובה וחנות וברית שלום, עד כאן לשונו.

(של"ה הקדוש בעשרה הלולים)

יזכה למחיצת פנחס המקנא.

כתב הרמ"א ביורה-דעה (שלד בסופו) ובחשן-המשפט (סימן יב) מתשובת מהר"י וייל (סימן קנז) דנהגו עכשיו שלא למחות בעוברי עבירה משום שיש סכנה בדבר, מזה דשו רבים וכהיתרא דמו להם לחנף לאשר לו שם ויד קצת אצל שום שררה או שאר תקיפות אף-על גב דלא ברי היזקא, על כן תפוג תורה. ולעניות דעתי טעות גמור הוא זה ודברי מהר"י וייל לא נאמרו אלא בברי היזקא ואי לא תימא הכי בטלת לא תגורו מעיקרא דודאי לא נאמר לא תגורו כי-אם בדאיכא מקום לירא כמו שכתוב בנדה (דף סא, ועי' זה בשו"ת הרשב"א הובא בבית-יוסף חושן-המשפט יב), וכו', **ושופט הממונה על ישראל לרדות העוברים ומקיים לא תגורו יזכה למחיצת פינחס המקנא, ורעה אליו לא תאונה.**

(פתחי תשובה בשם בכור שור)

*ד

כל ההוא בר נש דמקני לה לקודשא בריך הוא לא יכיל מלאכא דמותא לשלטא בה כשאר בני נשא.

(זהר הקדוש, חלק ג, דף כט:)

**ד

כל מי שיש בידו יכולת למחות ומוחה ונוקם נקמות מהרשעים בעולם הזה, הקדוש-ברוך-הוא כורת עמו בדית ולזרעו אחריו כמו שעשה לפינחס.

(ראשית חכמה, שער הקדושה, פרק יב, בשם הר"י אבהוב זצ"ל)

ה

המזכה את הרבים בדברי תוכחה צריך לעמול אפילו מאה פעמים להטות את הטועים אל הדרך הישרה, דרך ה'

כי תפגע שור איבך או חמרו תעה השב תשיבנו לו (כ"ג ד).

ובפ' תצא (דברים כ"ב א') כתיב, לא תראה את שור אחיך או את

שיו נדחים והתעלמת מהם, השב תשיכם לאחיק, וכתב הרמב"ן ז"ל, הוסיף בכאן לומר "נדחים", כי תועה שתעה מדרכו ויוכל להטותו הדרך בלא עמל גדול, ועתה הזכיר נדחים שברחו ממנו והרחיקו, והזכיר שה שהוא כאבד, וכי, עכ"ל.

— ומזה נוכל להתבונן, אם חסה התורה כל כך על ממונו של ישראל, אפילו על חמורו או שיו, שתעה והרחיק מן הדרך והחובה על כל אחד להטותו הדרך, כל שכן שצריך לרחם על הנפש הישראלית, שתועה מן הדרך אפילו אם יצטרך עמל רב להשיבה.

והנה ידוע דרשת חז"ל (ב"מ ל"א א') עה"כ, השב תשיכם לאחיק, אפילו מאה פעמים. ומזה נלמוד אף בעניננו שצריך לעמול אפילו מאה פעמים להטות את התועים אל הדרך הישרה, דרך ד'.

ובאמת בזמנינו, אפילו חוטאים גמורים מצוי ברובם שאינם להכעיס ח"ו, רק תועים בדרך על ידי איזה פושעים שמתעים אותם מן הדרך, והרי הם ממש כשה אובד שאינו יודע איך לשוב אל בית בעליו, ומצוה רבה לרחם עליהם ולהורותם. הדרך הנכונה, וכמו שכתוב, והודעת להם את הדרך ילכו בה.

והנה ישנם אנשים מבעלי תורה אשר נתן ה' בהם חכמה ותבונה וראויים להקרא בשם רועי ישראל, ויש בכחם לרפאות שבר עמנו להורותם הדרך הסלולה לה', אין להם לחשות בעת הזאת, שע"י השיים התועים בדרך נעשים אבודים לגמרי בהמשך הזמן, ודמם ידרש מהם. וע"ז רמז הנביא יחזקאל (ל"ד) בן אדם הנבא וגו' את הנחלות לא חזקתם וגו' ואת האובדות לא בקשתם, ודרשתי את צאני מידם. ואם הוא צופה ומביט על עניניהם ושומרם מלהלכד ברשת היצה"ר, שכרו גדול מאד. ויש שכר מיוחד לפרנסי ישראל לעוה"ב, כדאיתא בספרי פ' פנחס והובא ברש"י על הפסוק ויקח את יהושע ע"ש. (*).

(חפץ חיים על התורה)

(* ובשם הגאון ר' מ"מ עפשטיין זצ"ל, שמעתי לפרש הכתוב בתהלים קי"ט, תעיתי כשה אובד בקש עבדך וגו'. והנה בגמ' מכות כ"ד א', אמר רב מסתפינא מהאי קרא

ואבדתם בגרים. מתקיף לה ר"פ דילמא כאבדה המתבקשת. דכתיב (תהלים קי"ט) תעיתי כשה אובד בקש עבדך. והביאור הוא, דישנן שני מיני אבדות: ישנה אבדה, שאבדה מבעלי' ומונחת דומם כאבן, כמו מי שאבד לו ארנק, בעל האבדה מחזר על אבדתו, אבל האבדה אינה מתבקשת, כלומר אינה עוזרת לו מאומה למצאה. וישנה אבדה שהיא בעצמה מתבקשת, כלומר מסייעה היא לבעל האבדה למצאה, כמו שה אם אבד מהעדר, הרועה מחזר אחריו, להשיבו אל העדר, וגם השה מצדו צועק בכדידותו ורוצה הוא למצוא את העדר ואת בעליו.

זה מה שאמר דוד המע"ה על כלל ישראל, שהוא בבחינת "אבדה המתבקשת", תעיתי כשה אובד, כשה הצועק כשתעה ורוצה לשוב למקומו, אזי יש תקוה, כי סוף כל סוף יגשו השה והרועה, אחרי ששניהם צועקים ומבקשים זה את זה, כן הוא כלל ישראל אפילו כשתעה, רוצה הוא להדבק בבוראו, וזהו בבחינת שובו אלי ואשובה אליכם.

(מעשי למלך)

ן

כל המרבה כבוד שמים וממעט עי"כ בכבודו, כבודו מתרבה

במדבר רבה במדבר (פרשה ד') מאמר המתחיל ופקדת אלעזר הכהן וגו'. אליהו אומר כל המרבה כבוד שמים וממעט כבוד עצמו, כבוד שמים מתרבה וכבודו מתרבה, וכל הממעט כבוד שמים ומרבה כבוד עצמו, כבוד שמים במקומו וכבודו מתמעט. מעשה באיש אחד שהיה עומד בבית הכנסת ובנו עומד כנגדו וכל העם עונים אחר העובר לפני התיבה הללויה ובנו עונה דברים של תפלות. אמרו לו ראה בנך שהא עונה דברים של תפלות. אמר להם ומה אעשה לו תינוק הוא ישחק. שוב למחר עשה כאותו ענין וכל העם עונין אחר העובר לפני התיבה הללויה ובנו עונה דברים של תפלות. אמרו לו ראה בנך שהוא עונה דברים של תפלות. אמר להם ומה אעשה תינוק הוא ישחק. כל אותן שמונת ימי החג ענה בנו דברים של תפלות ולא אמר לו כל דבר, ולא יצאת אותה השנה ולא שינתה ולא שלשה עד שמת אותו האיש ומתה אשתו ומת בנו ובן-בנו ויצאו חמש-עשרה נפשות מתוך ביתו ולא נשתייר לו אלא זוג אחד של בני-אדם אחד חיגר וסומא ואחד שוטה ורשע. שוב מעשה

מים רבים

כאדם אחד שלא קרא ושנה וכו'. והמעשיות אלו איתא גם כן בילקוט פרשת לך.

נלמד מזה שאל יסתכל אדם על כבודו שמתמעט בפעולתו למען השם, כי אדרבא באם יהי' כוונתו להרבות כבוד שמים כבודו יתרבה.

ז

הגר"א מבאר שמי שעוסק בזיכוי הרבים בתוכחה נוטל את כל המצוות של המוכח עד סוף כל הדורות לחלקו.

ועידוד גדול להתאזר בעוז ולכבוש את ביישנותנו ולהוכיח לאחרים מצאנו בגר"א למשלי (פרק י"ב פסוק י"ד) וז"ל:
 "שלעולם יראה אדם להוכיח את חברו על דבר שעושה לא טוב (פירוש לשונו: לא רק בעבירה ממש אלא גם על דבר לא הגון, כבתוספות ד"ה כבר בכרכות ל"א:) כי אם ישמע לו ויטיב את מעשיו אז כל המצוות שיעשה הם על ידו (וגדול המעשה יותר מן העושה, קל וחומר כשנכפיל ריבוי פעולות מעשה התיקון במעשי המוכח מהיום והלאה) יטול שכר כמו העושה עצמו ואם לא ישמע לו אזי יטול את הטוב ממנו כמו שכתב האר"י ז"ל והוא בסוד זכה נוטל חלקו וחלק חברו בגן עדן והרשע נוטל חלקו בגיהנם, עכ"ל (ועיי' בספר חסידים באריכות גדול).

ח

זיכוי הרבים היא הוכחה לעבודת השי"ת באמת

בספר דבר בעתו מבעל החפץ חיים זצ"ל וז"ל:
 גם ידע האדם שיש חילוק גדול בין העובד ה' ומקיים מצוותיו בעבור שחפץ באמת בעבודתו ובמצוותיו, ובין מי שעושה הכל רק לקבל שכר כזה וכבא, ויורה על זה הכתוב אשרי איש ירא ה' במצוותיו

חפץ מאד, ויורה על זה הכתוב במצוותיו ולא בשכר מצוותיו, וזה שנאמר ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע בין עובד אלקים לאשר לא עבדו, ור"ל אפילו מקיים מצוות ה' אבל רק בשביל עצמו תראו ההיכר ביניהם לעתיד לבוא. ובמה יבחן האדם אם הוא עובד אמיתי או כוונתו בעבודתו רק בשביל הנאה עצמית לקבל שכר ולהנצל מעונש. הבחינה הוא בזה, דמי שהוא עובד אמיתי, תשוקתו שיהיו הכל עובדי ה' ועושי רצונו, כדי שיתגדל כבוד השי"ת, ואם הוא רואה אנשים עוברים על רצון השי"ת הוא מיצר ודואג עד מאוד. לא כן מי שכוונתו רק בשביל הנאת עצמו, אין חושש כלל אם שאר אנשים עוברים על מצוות ה', וחושב כיון שהוא בעצמו נזהר שלא יעבור על התורה ולא יענש בגיהנם, דיו לו, ועל כן אינו מיצר ודואג כלל שאחרים מחללים שם כבודו ית' בשאט נפש. ותדע אחי כי כל זה פשוט בעינינו ג"כ, שמי שאומר מה לי לדאוג על אחרים לעזור להם שלא יכשלו באיסורים אות הוא שכל עבודתו הוא רק בשביל עצמו שיביא טוב לו בזה או בבא ולא בשביל כבוד השי"ת שאילו הי' חושש לכבודו בודאי הי' מתחזק בכל עוז שלא יעבור שום אדם על עבירה.

ט

כשאדם אוהב את מלכו משתוקק גם לאהבהו על כל בני מדינתו

בפרשת ק"ש ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך וכו' פירשו חז"ל "ואהבת" שתאהבהו על הבריות, והוא כמו האוהב הנאמן למלכו משתוקק לאהבהו על כל בני מדינתו, שיהיו הכל נאמנים בעבודתו באהבה ובלב שלם. ומה שסיים הכתוב בכל לבבך וגו' משמע דקאי על ענין זה נמי דצריך להשתדל בכל לב ובכל נפש, ובכל נפשך היינו לאהבהו על הבריות שלא לשמוע ליצרו, ובכל מאדך שלא יקפוץ את ידו במקום שנוגע לכבוד שמים, שיתחזק עי"ז עבודתו בעולם. וזה מה דאיתא בספרי ואהבת את ה' אלקיך שתאהבהו על הבריות כאברהם אביך דכתיב ואת הנפש אשר עשו בחרן.

וידוע דרכו של אברהם אבינו שהי' גדול במידת החסד מאוד ועי"ז קירב את הבריות תחת כנפי השכינה וכדכתיב ויטע אשל בבאר שבע

מים רבים

יב

ויקרא שם בשם ה' אל עולם, וכדאיתא במדדש דע"י האשל הוקרא ה' כפי כל הבריות וזהו שאמר ואהבת את ה' אלקיך וכנ"ל.

י

**על ידי זה שהוא מזכה הרבים יוצא ידי חובת
הערבות**

גם ידוע שכל איש ישראל שקיבל על עצמו קיום התורה בעת קבלת התורה לא על עצמו בלבד קיבל אלא כל מה שיהי' ביכלתו לחזק את קיום התורה אצל שאר בני ישראל התחייב על עצמו ונעשו אז כל ישראל ערבים זה לזה. וזהו סיום התורה בפרשת נצבים, הנסתרות לה' אלקינו והנגלות לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת, וכמו שפירש רש"י, דהיינו שנעשו ערבים זה לזה.

יא

**מי שאינו מזכה את הרבים אין חייו חשוב
חיים.**

בספורנו פידש המשנה הוא היה אומר אם אין אני לי מי לי וכשאני לעצמי מה אני ואם לא עכשיו אימתי (אבות פ"א מ"ד) וכשאני לעצמי מה אני, אם אני עושה רק לנפשי בלבד ואיני דואג לנפשות אחרים, מה אני חשוב. ואם לא עכשיו אימתי, שהחיים קצרים, וכל שעה שעוברת אינה חוזרת עוד.

יב

**כשאדם רוצה לצאת ידי חובתו בעבודת השי"ת
— הוא רק על ידי זיכוי הרבים**

בספר מבשר צדק פידש מה שכתוב אם אין אני לי מי לי, כי אפילו יחי' אדם אלף שנים ויעסוק בתורה ועבודה אף על פי כן לא יוכל לצאת ידי שמים מה שמחויב לעבוד את השי"ת. ותרופה אחת

מים רבים

מצאנו לו אם יזכה את הרבים בתורה ובמצוות אז תורתם ומצוותם יהיו לו למליצי יושר לפני אב הרחמים יתברך. וז"ש אם אין אני לבדי עוסק בתורה ובעבודה אלא אני עוסק עם רבים ומזכה אותם מי שיעשה מצוות ומעש"ט לי שייך לי כיון שאני זכיתי אותם וכל מה שעושים יעלה על חשבוני. וכשאני לעצמי עובד ה' ואינני מזכה את הדבים מה אני כלומר מה אני נחשב וכו'.

יג

**זוכה לקיים מצות ואהבת את ה"א על ידי זה
שדורש דברי כיבושין ומחדיר אהבת ה'
בבריות**

בספר חרדים הקדוש ובתשב"ץ הקדוש וברמב"ם מובא ואהבת את ה' אלקיך שידרוש לאחרים דברי כיבושין עד שיאהב ויכניס את אהבתו יתברך על בריותיו וכמו איש נאמן האוהב את המלך משתדל בכל כחו להכניע אומות אחרים להכניסם תחת ממשלת מלכו.

ובוראי אין חילוק בין אדם קטן ובין אדם גדול כל מי שנאמן למלך משתדל להכניס אהבת המלך בלב הבריות. ועל אחת כמה וכמה להכניס אהבת מלך מלכי המלכים בלב הבריות גם הקטן יאמר גדול אני וכל אחד מה שביכולתו לעשות לאהב את הקב"ה על הבריות מחויב לעשותו ככל האפשר ואפילו אדם קטן אם ימנע עצמו מזה מפני עניויותו ענשו גדול מנשוא שמנע הטוב למלכנו.

(ס"י)

יד

**כל מה שמתקן יותר נפשות זוכה בזכיות רבות
יותר**

בספר הקדוש חובת הלבבות שער אהבת ה' פ"ו ח"ל:
וכן מי שאינו מתקן אלא נפשו בלבד תהי' זכותו מעוטה ומי

שמתקן נפשו ונפשות רבות תכפל זכותו כפי זכות כל מי שמתקן לאלוקים. כמו שאמרו חז"ל כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו. ואמרו משה זכה וזיכה את הרבים זכות הרבים תלוי בו שנאמר (דברים ל"ג) צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל. ואומר (משלי כ"ד) ולמוכיחים ינעם ועליהם תבא ברכת טוב. ואומר (מלאכי כ') תורת ה' בפי וכו'. ואומר (דניאל יב) ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד. וע"כ צוה הבורא להוכיח את המקצרים כמו שכתוב "הוכח תוכיח את עמיתך" ואמרו ז"ל עד היכן היא תוכחה רב אמר עד קללה ושמאל אמר עד הכאה ונאמד מוכיח אדם אחרי חן ימצא ומהם שמחתו וגילתו בזכותו מפני ששש בהם לא לגיאות ולתפארת עכ"ל.

טו

כל הזכיות שמזכים את הרבים נזקפין ונלווים למזכה הרבים.

ובזוה"ק בראשית דף ע"ט, ויקח אכרם וגו' "ואת הנפש אשר עשו בחרן". א"ר אבא אי הכי כמה בני נשא הוו אי תימא דכלהו אזלו עמי, א"ר אלעזר אין וכו'. א"ל ר' אבא אי הוה כתיב והנפש וגו' הוה אמינא הכי, אלא ואת הנפש כתיב, את לאסגאה זכותא דכולהו נפשאן דהוו אזלי עמי דכל מאן דמזכה לאחרא ההוא זכותא תליא בי ולא אעדי מני' מנלן דכי ואת הנפש וגו' זכותא דאינון נפשן הוה אזיל עמי דאברהם. (ועי' תד"א רבא פכ"ה).

טז

כל מי שמרחם על המסכן ומחזיר לו נפשו מחשיב לו הקב"ה כאילו ברא אותו

ובזוה"ק פ' ויקהל דף שמ"ג עה"פ הנ"ל חז"ל: תא חזי מאן דחייס למסכנא ואתיב לי' נפשי' קב"ה סליק עלי' כאילו הוא ברא לנפשי', וע"ד אברהם דהוה חייס לכל בני עלמא סליק עלי' קוב"ה כאילו הוא ברא לו דכי ואת הנפש וגו'.

יז

אלקנה זכה לבן כשמואל מפני שזיכה את הרבים

בספר שמואל א', א', כ' ויהי איש אחד כר' ושמו אלקנה גו', פסוק ג' ועלה האיש ההוא מעירו מימים ימימה להשתחות ולזבוח לה' גו'. אלקנה הי' עולה לשילה ארבעה פעמים בשנה, שלשה מן התורה, ואחת שקבל עליו בנדבה, שנא' ועלה כר' [ונא' בענין זה (שם כ"א) את זבח הימים ואת נדרו דמשמע חוץ מן שלש רגלים, ישועות יעקב] עלה אלקנה ואשתו ובנו ובני ביתו ואחיו ואחיותיו וכל קרוביו היו עולין עמו, ואמר להם למדו דרך עבודה מן הכנענים ומן העכו"ם שעשו דרך עבודה לע"ז שלהם אע"פ שהם הבל וריק ק"ו שאתם צריכים לעשות דרך עבודה ולעלות לפני ארון ברית ה' שהוא אל חי וקיים בריך שמי' לעלם ולעלמי עלמיא, אמר להם שיעלו כולם עמו וכשעולים עמו בדרך היו לנין ברחובה של עיר, והיו מתקבצין האנשים לבד והנשים לבד שכן האיש הי' מדבר עם האיש, והאשה עם האשה וגדול עם הקטן, היתה המדינה מרגשת והיו שואלין להם להיכן תלכו ואומרים להם לבית האלקים שבשילה שמשם תצא תורה ומעשים טובים ואתם למה לא תבאו עמנו ונלך ביחד, מיד עיניהם משגרות דמעות ואומרים להם נעלה עמכם, וכן אמר להם עוד הפעם עד שעלו עמו.

לשנה הבאה חמשה בתים, ולשנה האחרת עלו עמו עשרה בתים, ולשנה האחרת הרגישו כולם לעלות והיו עולין עמו כמו ששים בתים, ובדרך שהי' עולה שנה זו אינו עולה לשנה האחרת, עד שהיו כל ישראל עולין והי' אלקנה מכריע את כל ישראל לכף זכות, וחינך אותם במצות וזכו רבים על ידו.

הקב"ה שהוא בוחן לבות וכליות א"ל לאלקנה אתה הכרעת את ישראל לכף זכות וחנכת אותם במצות וזכו הרבים על ידך אני אוציא ממך בן שיכריע את כל ישראל לכף זכות ויחנך אותם במצות ויזכו רבים על ידו, הא למדת בשכר מעשה אלקנה שמואל.

(תנא דב"א רבא, פרק ח')

הַחֲשִׁבָתָּהּ!?

כנגד שכרה

הפסד מצוה

קדיש

אמרו חז"ל, כל העונה אמן יהא שמי' רבא מברך בכל כוחו קורעין לו גזר דינו, ופירשו הראשונים, דר"ל, בכל כוונתו ובכל אבריו, דהיינו שיאמרנה בלב ונפש.
(משנה ברורה ריש סי' נ"ה)

צריך לזהר מאוד מאד שלא להשיח באמצע קדיש או קדושה, וכדאי' במס' דרך ארץ, דר' חמא אשכחיה לאליהו בכמה אלפי גמלים טעונים אף וחמה לשלם לאלו.

חזרת הש"ץ

ומי שמכוון לכל ברכה וברכה היוצאת מפי המברך ועונה אמן בכוונה וכדינו, גורם למעלה קדושה הרבה מאד ושפע רב לכל העולמות. . . והקול יורד בשמים ממעל ומודיע, שכל זו הטובה גרם פלוני זה עבד המלך הקדוש. (של"ה)

לא ישיח שיחת חולין בשעה ששליח ציבור חוזר התפלה, ואם שח הוא חוטא וגדול עונו מנשוא.

(שר"ע אר"ח סי' קכ"ד)

* * *

קריאת התורה

וכשמתחיל הקורא לקרות, אזני כל העם אל ספר התורה. . . והנוטה אזנו לשמוע אל דברי' ולקיים אותם, מקרב אליו הברכה והחיים והשלום והטוב ומכבד את התורה כלי חמדת הקב"ה ומקדש שם שמים.
(סדר היום)

והאוטם אזנו משמוע, מרחיק ממנו כל הטוב הנזכר וגם תפלתו תועבה וטוב לו שלא נברא והוא מכלל כל המחלל את התורה גופו מחולל על הבריות, כי אין לך חילול גדול מזה ואת דבר ה' בזה.

• וועד העולמי למען קדושת בית המדרש •

(718) 436-7278 * (908) 901-8944

מקדשי השם

— דברי התעוררות בוערים כלפיד אש —
 מול מלמדים - מנהלים - ראשי ישיבות -
 רבנים - אדמורי"ם - מגידים - דרשנים -
 נשיאי מוסדות - ומנהיגי ציבור באיזה
 אופן וצורה שהיא — חובתן ואחריותן
 כלפי הציבור וכלל ישראל ואלפי אלפים
 ורכבות רכבות זכיות שביכולתן לרכוש
 בקלות מידי יום ביום.

יש קונה עולמו בשעה אחת! ע"י הקמת
 "וועד" במקום שדר שם, לעורר
 ולהזהיר ולהתריע על כוחו הגדול של
 אמירת אמן ויהש"ר כהלכתן.

יצא לאור ע"י חברה מזכי הרבים העולמי למען
 קדושת בית הכנסת ואמירת אמן

רחוב הטורים 10, ירושלים ע"ח"ק תשכ"א
 טלפון 497—539 (02)

חברה מזכי הרבים העולמי

למען קדושת בית המדרש ואמירת אמן

ועד עולמי למען
קדושת בית הכנסת
ואמירת אמן

ר"ח הטורים 10 - ירושלים עיה"ק תובבי"א

טלפון 497 - 539 (02)

ארגון בני תורה מאמצים
לתקן ולבסס לרומם
ולנשאות קדושת בתי
כנסיות ובתי מדרשות
ולדהחזיר עטרת אמירת
אמן ליושנה - הכל לשם
מצוה בלבד

מקדשי השם

ספר

מקדשי השם

דברי התעוררות בוערים כלפיד אש — מול
 מלמדים - מנהלים - ראשי ישיבות - רבנים -
 אדמו"רים - מגידים - דרשנים - נשיאי מוסדות -
 ומנהיגי ציבור באיזה אופן וצורה שהיא —
 חובתן ואחריותן כלפי הציבור וכלל ישראל
 ואלפי אלפים ורבבות רבבות זכיות שביכולתן
 לרכוש בקלות מידי יום ביום.

•••

גוף הועד:

הרכב גדול מרבנים, ראשי ישיבה,
 ותלמידי חכמים יושבי אוהל.

מטרת הועד:

לתקן ולבסס יסודי קדושת בית הכנסת
 ובית המדרש על מכונה הראוי, כי חיים

ג

אנו בזמן עקבתא דמשיחא שצרות משונות
 פוקדות אחינו בני ישראל די בכל אתר
 ואתר תכופות רחמנא ליצלן, עד שגם קטני
 קטנים נתפסים בחלאים ופגעים רעים
 ומשונים בעוונותינו הרבים בכמות
 ובאיכות כה גדול שלא נשמע כזאת מימי
 קדם, וכפי עדותן של המדרשים כולם
 בעקבות זלזול קדושת בית המדרש, וגם
 הזנחת אמירת אמן יהא שמיא רבא, אשר
 מעולם היתה למגן ולמחסה לכלל ישראל
 להגן עליהן מכל עקתין ומרעין בישין.
 ולבטל מעל ראשי ישראל כל הקטרוגים
 וגזירות רעות טרם יצאו לעולם הזה
 בשליחותן.

כח הפועל:

ותהי ראשית מלאכת הועד לעורר את
 הכלל ולהזכירן את הידוע להן בדרך "עורר
 ישנים משינתכם" קומו ועשו לדי אלקיכם
 בעוד מועד להשתיק המקטרג ולבטל כל

גזירות רעות מעל שונאי ישראל בעצה
 היחידה הנשאר לנו בזמן הזה על ידי כח
 התפלה ואמירת אמן והתנהגות בשתיקה
 בעת התפלה בפרט בקדיש ושמונה עשרה
 וקריאת התורה, ובזכות זה השם הטוב
 יאמר למלאך המשחית הרף וישפיע רק
 טוב לעם בני ישראל, כמו שצוה ע"י עבדיו
 הנביאים בזה"ק ומדרשים.

איכות התעוררות:

כבר נדפסו לערך 100,000 טופסים של
 קונטרס "מקדש מעט" ונפוצו בכל קצות
 תבל, כל מקום אשר דבר די' ודתו מגיע,
 ונעשה בעזרת השם יתברך התעוררות
 עצומה בכל המקומות, וזה מראה באצבע
 כי ישראל קדושים הן נתבעין ונותנין,
 והזכרה קלה כמות שהיא, די להן לעורר
 נקודת אש קודש שבפנימית כל אחד,
 והבערה זו ללהב יצאה, להתלהב בכל עוז
 לעמוד על המשמר בעצמו, וגם לפקוח על

בני ביתו ולעורר שכניו קרוביו ומיודעיו על כל הנערך בקונטרס הנ"ל. וגם הרבנים וראשי ישיבה לפקח על אנשי קהלתם ואדמורי"ם לפקוד אנשים לעמוד על משמרתם לבלתי תת שיחה כל שהוא לבא בעת התפלה.

פירות הנושרין:

לא יאומן כי יסופר המהפכה הגדולה הנעשתה בעקבות ההתעוררות אשר עלה פי אלפי אלפים מעלות יותר מן המשוער בתחלה. נצטט כאן רק מן הידוע אצלנו על ידי העסקנים החשובים הדגולים המפוזרים בכל התפוצות. הע"י.

1. רבנים אשר אש ד' תוקד בהם להלהיב בני ישראל בכח התפלה ואמירת אמן וקדושת בית הכנסת בכלל – שנלאו מלחפש ולבדוק בעשירית ספרים וללקט חומר הנצרך להם, שמחו כמוצא שלל רב, על הקונטרס הנפלא המכילה כל הנדרש,

ז מקדשי השם

החל מן המקראות ועד לספר האחרון שבדור האחרון הכל מסודר בסדר נפלא כשלחן ערוך ומוכן לאכול. עד שברגעים אחדים בסקירה מהירה מקיפין כל הענין, וראוי להיות משקה מתורת רבו לאחרים.

2. יש רבנים שמעיינין בקונטרס הנ"ל

בינם לבין עצמן בתור הכנה לדרשת מוסר שלהם לפני קריאת התורה או בשאר עידן ועידנים המוכשר להתעוררות. כמו סעודה ג' של שבת קודש – לפני תקיעת שופר – שבת שובה – לפני כל נדרי.

3. יש רבנים שמלמדין בו שיעור לבעלי בתים (ולתועלת הזקנים נדפס באותיות גדולות ובהירות השוה לכל נפש).

4. מלמדים משתמשין בו לעורר תינוקות של בית רבם והן הן שחכמינו זכרונם לברכה משוון ככוכבי רקיע על שמזכין התינוקות ומביאין אותן לחיי עולם הבא, וכל המצות שעושין כל ימי

חייהן נזקף על חשבון המלמדים שלימדו אותן ללכת בדרך הישרה. ובי"ה ישנם הרבה מאד מלמדים שמלמדין עם התינוקות בכל יום חצי שעה לפני הלימוד מקונטרס הנ"ל, ורואין פרי בעמלם. (וגם לתועלת הנערים נדפס כעת באותיות גדולות, על פי בקשת מלמד שלמד בספר הנ"ל עם התלמידים שלו, ושלח דמי קדימה [סכום חשוב מאוד] להדפיסו באותיות גדולות לתועלת הרבים ובפרט לתינוקות של בית רבם), ומלמדים הללו אין קץ למתן שכרן.

5. המנהלים לבתי תשבי"ר מעוררין המלמדים ללמד בהם לתינוקות, וגם הם בכלל מזכי הרבים על ידי זה.
6. ראשי ישיבות מלמדין לתלמידיהון המבוגרים, ומלהיבין לבם לאביהם שבשמים על ידי זה, וההצלחה מורגשת על

ט מקדשי השם

ידי התלמידים, שכל רואיהם יכירום כי הם זרע בירך ה'.

7. בחורים ובני ישיבות קובעים שיעור עם חברים ללמוד בהם דבר יום ביומו ומרגישים בעצמן שינוי עצום לכל הנושא. יש קובעין בו שיעור לפני התפלה דוקא.
8. האבות משתמשים בו ללמד לבניהם קשת ללחום מלחמת היצר ולכבשו ולכוון תלמידיהם להתפלל ולענות אמן כראוי וכיאות.

9. המגידיים והדרשנים וכל בעלי מוסר שמחין בו כעל כל הון על המוכן ומסודר לפנייהם להשקות מתורתו לקהל עדת ישראל עדרי צאן קדשים.

10. בעלי בתים בבית המדרש מעיינין בו לעתות הפנאי בין גברא לגברא בקריאת התורה.

ההצלחה מעל כל המשוער:

מכתבי עידוד המגיעין להועד מדי יום

הן העדים החיים על גודל ההצלחה שזכתה
 בו הקונטרס הנ"ל, וזאת נוסף לגוף
 העובדא שכבר נכנסין אנו למאה אלף
 השנית מטופסי הקונטרס אשר בעודו
 בכפו יבלענו. זריחת ההצלחה במהירות
 כה נפלאה עוררה גם בנו לתת לב כי אצבע
 אלקים הוא שמעשינו מרוצים לגבוה
 ומגבהי מרומים משפיעי שפע ברכה
 והצלחה בכל העסקינו כאשר מרגישין
 העסקנים בכל עת ובכל שעה ולעיתים
 תקופות התביעה מהציבור להקונטרס כה
 מהיר, עד שאי אפשר לכל העסקנים יחד
 להפיק רצונם ואפילו למחצה גם אחר
 עבודת ח"י שעה למעת לעת.

סוד ההצלחה:

אחר התבוננות עמוקה מכל חברי הועד
 לתור ולחקור אחר סוד ההצלחה באנו
 למסקנה אחת, שסוד ההצלחה מטעם כי
 הכל כאשר לכל מתחילת הכתיבה עד גמר

מקדשי השם יא

הדפסה והפצה נעשית בלי שום פניה רק
 בכוונה אחת לעשות נחת רוח לבורא ית"ש
 אין אף אחד מכל העסקנים שיהנה אף
 פרוטה שבורה, אבל יש וישנם עסקנים
 לרוב שמשקיעין בו הון, וזמן היקר מכל,
 עמל וטורח הגוף, גזל שינה וגזל אכילה,
 לא פעם או פעמיים בלבד אלא בכל עת.
 ומסיבה זו אין מוזכר שום שם כלל כדי
 שהעבודה תהיה נעשית בלי נגיעות ופניות
 ואשר זה הוא בטוח חזק שהדברים יעשו
 רושם לטובה בלב הלומדים בו כמו שדרשו
 חז"ל בב"מ אצל מעשה דר' חייא דעבד
 דלא תשתכח תורה מישראל.

הצלחה למעלה מדרך הטבע:

בחדשים האחרונים אב אלול שנת
 תשמ"ח לפ"ק נדפס הספר הנ"ל ב-4
 מהדורות בשני פינות העולם:
 בחו"ל נדפס הספר מקדש מעט לתועלת
 התשב"ר והזקנים בגודל 9x10 סך 5000

טופסים, ועוד נדפס בספר תהלים השלם
 סך 4.000 טופסים, ונדפס גם כן בארץ
 ישראל בתהלים השלם סך 2000 טופסים,
 ועוד נדפס בקונטרס פורמט כיס (פאקעט
 סייז) בגודל של 3×4.5 סך 5000 טופסים
 ונתחלק בחנם לבני הישיבות ולבני הכולל,
 ועוד נדפס בתהלים השלם בחו"ל סך
 4.000 טופסים.

סי"ה שנדפס רק בשני חדשים האחרונים
 ב-4 מהדורות סך 16 אלפי טופסים.

לקוראנו הנכבדים:

כבר רואים הינכם גודל העמל והתלאה
 ועל כל זה קשה להשיג על בוריה טורח
 הגוף לסדר אלפי חבילות הכריעה על גבי
 הקרקע, הגבהת חבילות כבדות גם בימות
 החמה כאשר השמש בתקפה והזיעה
 מכסה כל גוף האדם וכל העבודה נעשית
 בעמקי המרתפים שהכותלים מזיעין
 והגגות מפילין סיד וטיח מרוב יושן, ואור

יג מקדשי השם

הנר דוהה, וכבה כי אין כסף לשכור דירות
 מרווחות, ועליהם מיני שרצים שונים
 הרוחשין ע"ג הקרקע ומפריעין העבודה
 ועל כל זה ששין ושמחין בעבודתן כהקרבת
 קרבנות ביודען להערך גודל המצוה בפרט
 מצוה הנעשית ע"י צער דק"ל לפום צערא
 אגרא ושואבין חיזוק מהמכתבין המגיעין
 מלאים עידוד ואומץ רוח מכל רבני העולם
 וראשי ישיבות ותלמידיהון ושמבקשים
 ומחפשין אחר הקונטרס שזהו שווה
 להעסקנים יותר מעל כל הון ולא יסכימו
 למכור עמלן עבור כל חללי דעלמא.

**ובכן הננו מכריזים מפרסמים
 ומודיעים, כי כל המעיין בהקונטרס
 לצרכו הפרטי או לצורך רבים בכל אופן
 שעולה על דעתו כי יוכל ליקח תועלת
 מהקונטרס, ימחול לשלוח הזמנה להועד
 (האדרעס למטה), ולפרוט כמה טופסים
 צריך, ויקבל אותן בסבר פנים יפות בלי**

שום תשלום כלל רק כדי ללמוד וללמד
לשמור ולעשות ולקיים.

ועד הפועל העולמי להרמת
קדושת בית הכנסת ואמירת
אמן

למלמדים

ונקוט דוגמא עד כמה ביד מלמד פשוט
לקנות לו זכותים עד לאלפי אלפים
ורבבות רבבות בלי שיעור וערך וא"צ
לטרורח עבורו.

מלמד:

מלמד שמלמד לתלמידים ובתחילת
השיעור מפריש רבע שעה (15 מינוט) בגודל

טו מקדשי השם

מעלת אמירת אמנים ויהש"ר עד שבעבורו
 זוכין לעושר בנים וכבוד והקרן קיימת לו
 לעוה"ב ומקרב בזה הגאולה ועוד ועוד
 (הכל כמו שנדפס בקוני "מקדש מעט")
 ונתעוררים התלמידים לעמתו לקיים כל
 היוצא מפיו, ובדרך כלל אצל מלמד אחד
 יושבים לכה"פ 20 תלמידים ובכל שנה
 מחליף תלמידים חדשים. עד שלאחר 30
 שנה באמנות המלומדת (שזהו חשבון
 הרגיל למלמד) מתקבץ לחשבון 600
 תלמידים ונניח שרק 500 מתקיים אצלם
 ההתעוררות. ואדם עונה לערך 90 אמנים
 בכל יום נמצא בשנה אחת (365 ימים) סך
 32.850 אמנים ליחיד בלבד נמצא לכל
 התלמידים סך 16.425.000 לשנה אחת
 בלבד וזהו קרוב לשבעה עשר מיליאן
 ובמשך ששים שנה (מבין 10 עד 70) מתקבץ
 לחשבון 985.550.000.000 זהו כמעט
 ביליאן. ואם יש לו יותר מ-20 תלמידים

לשנה אז יש יותר מביליאן. ועל כל אלו מקבל שכר כיון שהן פרי מעשיו של המלמד כמבואר בחז"ל.

ועדיין החשבון לא נגמר כי מכל כך תלמידים יוצאין לפי החשבון לכה"פ 120-100 תלמידים שיגדלו להיות מלמדים וראשי ישיבה ורבנים וימשיכו הדרך שקיבלו מרבן (כי באופן כללי טבע האדם שסגנון ומהלך שספג בקרבו בטל ילדותו, ונערותו, ובגרותו, נעשה אצלו טבע שני ומאליו ימשיך לדרוש ולנאום מה שקיבל מרבותיו) נמצא שבדור שני כבר יש על חשבוננו לכה"פ **מאה פעמים ביליאן** מיליארד מצות של אמירת אמן. לבד מיהש"ר והזכותים של שתיקה בעת תפלה וקרה"ת ואמירת קדיש. (וזהו אם יהיו מלמדים אבל התלמידים שמתגדלין להיות מנהלים, רבנים, וראשי ישיבה יש הרבה והרבה יותר כדלהלן). ובדור

מקדשי השם יז

השלישי כבר יש עשר טריליאון
 10.000.000.000 זכותים על חשבוננו כמ"ש
 בחובת הלבבות דכל היוצא מהשפעתו עד
 סוף כל הדורות הכל נזקף על חשבוננו.

וימצא איש ששבק חיים לכל חי זה
 מאה שנים בלבד וכבר עמדו חמשה דורות
 תלמידי תלמידיו מתקבצין לזכיותיו בשנה
 מאה אלף טריליאון

100.000.000.000.000.000 זכיות ובכל
 שנה ושנה נכפל מאה פעמים ככה. ואם
 תשאל והכי בטוח המלמד שתהיי המשך
 לכל דורות תלמידים שלמד עמהם אף
 אתה אמור לו כי לא מחכמה שאלת זאת
 דכבר הורינו רבותינו זצ"ל מחשבה טובה
 הקב"ה מצרפה למעשה וחשב לעשות
 מצוה ונאנס ולא עשאה מעה"כ כאילו
 עשאה (כמבואר באורך בחובה"ל ראשית
 חכמה ושבט מוסר ושע"ת להרר"י
 באורך).

וכל אלו הזכויות

100.000.000.000.000.000 הן עבור מצות
אמן בלבד ועוד נוסף ע"ז השתיקה בעת
התפלה ושמירת קדושות בהכ"נ ובהמ"ד.
וגם ניטל הזכויות משאר העולם שאין
זהירין כראוי (כמבואר במפרשים מס'
חגיגה על הגמרא זכה נוטל הזכויות משאר
העולם שאין זהירין כראוי (כמבואר
במפרשים מס' חגיגה על הגמרא זכה נוטל
חלקו וחלק חבירו בגן עדן וכה מפורש
בס"ח) וע"ע באבן שלמה להגר"א
דהמוכח חבירו אם לא קיבל אז מקבל
הוא השכר כאילו קיימו חבירו.

גם יש להוסיף שכל תלמיד מעמיד בית
נאמן בישראל וכל משפחה בדרך כלל
מעמיד בערך ג' בנים בדרך בינוני זאת
אומרת לשש מאות תלמידים יש לו עוד
זכותים של 1800 ראשי משפחות
המעמידין להלאה ראשי משפחות.

מקדשי השם יט

וכל זה נוסף על הזכותים המתרבין
אצלו בעד שאר מצות והתורה שמלמד
עמהם ומשפיע מתוכו להם.

מורה: (טיטשער)

וככל הנאמר לעיל גם על המורות
ומדריכות בסקול גם עליהן מוטל להדריך
הבנות לכל זה הן לעצמו כפי ששייך והן
שידעו להדריך בניהם אחריהם.

ראשי ישיבות:

ג"כ חובתן להדריך התלמידים כפי
הראוי וזוכין ברבבות רבבות זכיות כמו
המלמדים ממש פוק חזי מ"ש לעיל בזכיות
המתרבים למלמדים וזכרון אחד עולה גם
לכאן.

מנהלים:

שיראת ד' נוגע ללבן, ויודעין גודל
השכר המוכן למדריכים, ומעוררים
עליהם, מוטל ביתר שאת לדבר על לב
המלמדים שישקיעו כח ואומץ בתלמידים

באמירת אמן ודכוותי, והמנהל ישכיל לדעת כי בעבודה קלה כמות שהוא יכול להרויח זכיות הרבה הרבה, יותר מן המלמדים, והזכות תעמוד לו לעד ולנצח נצחים בלי שיעור וערך, הא כיצד? מנהל שתחת דגלו ורשותו חונין עשרה מלמדים, ומהם לכה"פ תשע שכבר אפשר להן להשפיע לילדים שאצלו בענין תפילה ואמן יהשי"ר. אם יעורר יום אחר יום להמלמדים למלאות תפקידן, הלא בו בפרק שכל מלמד מקבל זכיות עבור כתה שלו בלבד, המנהל מקבל שכר עבור כולן, ובשנה אחת בלבד ניתוסף על חשבונו סך 150.930.000 אמנים ואחר 5-6 שנים כבר יש לו יותר מביליאן שלם 1.000.000.000 של זכיות נמצא שמה שמלמד אחד צריך לעמול יום אחר יום למשך ששים שנה יוכל המנהל לקבל בחמשה שנים לחוד ובעבודה קלה.

מקדשי השם כא

מגידי דרשנים ורבנים:

אצלן כבר עולה כח ההשפעה
 ובעקבותיו מספר הזכיות פי כמה מהנייל
 שכח השפעתן מגעת לפעמים להרבה
 מנהלים וראשי מוסדות יחד ובידן לאסף
 מנהלים ומלמדים והמסתעף ולהחם לבן
 להשפיע על החוננים תחת דגליהן נמצא
 שביד מגיד ורב לקבץ זכיות בשנה אחת
 כחשבון 3-4 מנהלים ועוד.

נשיא מוסדות:

שתחת רשותן כמה וכמה מוסדות
 ובידן לעמוד בתקיפות ולכנס כל המנהלים
 ומלמדים ושאר משפיעין מדריכין ומגידי
 שיעור אצל בחורים ואברכים ושאר אדם
 ולצוות עליהם לעשות בכל תוקף ועוז
 לרומם ולנשאות ענין אמנים ויהש"ר
 ושאר ענינים השייכין לקדושת ביהמ"ד מי
 ידמה להם ומי ישווה להן הלא באסיפה
 חדא ובדרשה נלהבה של חצי שעה ביכולתן

להפוך רוח המוסדות ברוח סערה וסוער
 עבור קדושת השם וביתו – הוא בית
 המדרש ולקבץ בכל שנה זכיות לבלי מספר
 ובשנה אחת בלבד בכחו לאגור עבור עצמו
 זכיות של אלפי תינוקות הלומדין
 במוסדותיו.

ואם לדוגמא חונין תחת דגלו סך 30
 כתות אז יעלו זכיותיו סך 1.000.000.000
 לשנה אחת בלבד וככל שכתותיו מרובין
 מזה תוסיף על החשבון כהנה וכהנה ואחר
 שנים נכפל ונשלש החשבון הרבה פעמים
 ככה כנ"ל עד שאחר שנים מועטות זכיותיו
 רבו מלמנות וכ"ז מקבלים בלי שום עמל
 ויגיעה וזיעת אפיים כלל.

ולאידך גיסא כבר אמרו חז"ל שבת נד.
 דמי שבידו למחות ואינו מוחה נתפס על
 אותו עון. נמצא שזה לעומת זה המלמדים
 המתרשלים לעשות בעניית אמן יקבלו
 עונש של ביטול אמירת 1.000.000.000

מקדשי השם כג

(ביליאָן) אמנים כל ימי חייהם זאת בנוסף על קדושת ביהכ"נ וגם על ביטול אמירת אמן הנגרם על ידי תלמידיהן שלא נזהרו ושוחחו בביהמ"ד וביטלו גם אחרים מלענות אמן.

וכן כל מיני חולאים רעים הפוקדים רח"ל לתינוקות מדי שנה בשנה וכן האברכים ונשים צעירות הנקטפים רח"ל שהכל עונש מן השמים שהי' אפשר לקרוע ע"י אמירת אמן ויהש"ר (עיי' מקדש מעט) על הכל כאשר לכל יבאו הם במשפט כאשר יבאו ויתקרבו ימי הדין הגדול והנורא.

ועכשיו מול המלמדים - המנהלים - ראשי ישיבות - רבנים - אדמורי"ם - נשיאי מוסדות פנינו הלא ברור כשמש בצהריים שבידכם לרומם לנשאות ולפאר ולחזק אמירת אמן ויהש"ר בבתי כנסיות ובתי מדרשות ושאר בתי ישראל ע"י השפעתכם אם לא כולו אז עכ"פ למחצה

לשליש ולרביע ומעתה היאך נשא פנינו ולא
 תכסה בושה ורוק כל עצמותינו כשבידינו
 לעשות כל זאת בלי עמל ובלי הוצאת ממון
 ובלי שום טירחה ואין אחד שיש לו נגיעה
 נגד זה. ואין מי שימחה בידכם וכמעט מן
 הנמנע יסוד הדת כזה שאין מי שימחה
 להמעוררים, ובידכם עייז לבטל כל גזירות
 קשות ורעות מעל שונאי ישראל ולהרבות
 לעצמכם זכיות שישמור צאתכם ובואכם
 וישפיע עליכם בקבע בנים בריאים יראי ד'
 ות"ח — חיי אריכי בבריות גופא ונהורא
 מעליא — ומזוני רויחא ועוד ישאר קרן
 קיימת לעוה"ב ותנוחו בשלום בגן עדן בין
 שאר הצדיקים היושבין ועטרותיהן
 בראשיהן ונהנין מזיו השכינה לעד
 ולעולמי עולמים בלי הפסק כלל וכלל.
 ואם החרש תחרישו בעת הזאת אז לא
 די שאיבדתם בידים כל הני זכיות פסידא
 דלא הדרא עולמית ועד כמה יכאב הלב

מקדשי השם כה

לעתיד לבא כאשר תזכו לראות בעיניכם
עד כמה שגבה מעלת מלמד שנהג כשורה
ועורר לב התלמידים לאמן ויהש"ר שזוכה
לישב בין הצדיקים וקדושים מזכי הרבים
ושובעים עונג וקורת רוח מה שקשה לתאר
ולצייר עלי גליון עד שעליה אמרו יפה
קורת רוח רגע אחת בעוה"ב מכל חיי
עוה"ז ותזכו לראות כל זה יום אחר יום
שנה אחר שנה עד לעולם בלי ספק
שיתפוצץ לב המלמד בהתבוננו שלכל זה
היי יכול להגיע בטורח כל שהו ממש
בעוה"ז. וכן ניתן לאמור אודות שאר
ראשי העם הנ"ל שהיי בידם להשפיע
לרבים כמו המנהלים – ראשי ישיבה –
אדמורי"ם – נשיאי מוסדות – רבנים,
והתחרטו ולא עשו ככה, ובעולם הבא
ימצאו עצמן יושבין אלף מעלות פחותה
מרבנים יראים שבעוה"ז היה כבודם נדרס
ונשפל, אולם שם בעולם האמת מעלתם עד

מקדשי השם

כו

שמי רום, על אשר בעוה"ז דאגו עבור
קדשי שמים והניחו צרכיהם מן הצד,
ופתדו ורעדו כל זמן אם כבר יצאו ידי
חובתם ותמיד דברי תוכחה בפיהם
להורות לעם ד' המעשה אשר יעשון.

ועוד יוסיפו לפקוד על שרי מטה
ולהענישם על חטא בני"א שחטאו מחסרון
ידיעה ומחסרון התעוררות תמידי שזהו
חלק ומנת כוסם, וצריכין לקבל עונש עבור
החטאים ועונשים שגרמו להני בני אדם,
וגם עבור הצרות המרובות שפקדו לעם
בניי תכופות בפרט קטנים שלא טעמו
טעם חטא שבלתי ספק שהיי אפשר לבטלן
עייי אמן יהשי"ר כדבעי כי אנו מאמינים בני
מאמינים בכל דבר מדחז"ל שלא יפול דבר
מדבריהם ארצה והן הן שגילו לנו סוד זה
(עיי מקדש מעט באריכות)

**קומי נא התעוררי נא בעד הנפש
חנינא ותנו כבוד לד' אלקיכם עד אשר לא**

מקדשי השם כז

תבא השמש ותחשיך ולא יהי עוד תיקון
לכל המעוות. ה' ישמרנו...

ובזכות החיזוק בקדושת בתי כנסיות
ומדרשות והחזרת עטרת אמירת אמן
ויהש"ר ליושנה נזכה כלנו יחד בקרוב
ממש לביאת גואלנו ובנין בית תפארתינו
אמן.

ועד הפועל העולמי להרמת קדושת בית הכנסת ואמירת אמן

חברה מזכיי הרבים העולמי
למען קדושת בית המדרש ואמירת אמן
ר"ח הטורים 10 — ירושלים עיה"ק תוכב"א
טלפון 497 — 539 (02)

בס"ד

זכות גדול לנשמת ההורים (ביום היִאָרְצִיִּיט)

קשה לתאר גודל הזכות של זיכוי הרבים במצות אמן ויהש"ר וגודל העילוי לנשמת ההורים אם נעשה לכבודם ולעילוי נשמתם הלא תראה הרבה מצות ישנם לעם ישראל כגון תלמוד תורה — גמילות חסדים — תפלה בכוונה — ועוד ועוד. ולמה א"כ בחרו חז"ל להבנים לומר קדיש ולהתפלל לפני העמוד ביום הזכרון (יִאָרְצִיִּיט) ולא בחרו באיזה משאר המצות. זאת אומרת שחז"ל שהיו בקיאין בשבילי דרקיע הבחינו כי הנחת רוח היותר גדול שאפשר לבנים לעשות לאבותיהם הנהו

לזכות הצבור באמירת אמן ויהא
שמיה רבה.

ואם כל כך גדלה כחו במזכה
צבור קטן של עשרה אנשים בלבד על
אחת כמה וכמה כאשר מזכה לצבור
של מאה או אלף אנשים, וכל זה
אפילו רק ביום היִאָרְצִיִּט.

ועכשיו בואו חשבון מה מאד
תוגדל עליות הנשמה מעלה מעלה
עד בלי שיעור וחקר אם הבנים יזכו
אלפים ורבבות מישראל בכל יום
מימות השנה ליזהר באמירת אמנים
בלבד, אלא גם בהתעוררות מניעת
שיחה בעת אמירת קדיש וקדושה,
וידיעת הלכות אמן לכל פרטיה למען
דעת היאך לענות אמן כהלכה שלא
יהא קטופה או חטופה כמבואר
בספרים, שאם אין עונה אמן כהלכה

לא די שאינו מעלה הנשמה, אלא
 אדרבה מורידה (עיי' בפנים במקדש
 מעט) — הלא בודאי שאין נח"ר
 לההורים בעולמים יותר מזה.

אולם כעת נשאלת השאלה
 והלא דבר זה רחוק מהמציאות, דע
 לך שדבר הזה לא רחוקה היא ממך
 כלל וכלל ואפיי טירחא לא נצרך, הא
 כיצד הקונטרס "מקדש מעט"
 הנדפס באותיות מאירות ובהירות
 בלשון צח וקל ומכיל כל תוכן הנ"ל,
 אם תדפיס אותן ע"מ לזכות הרבים
 יתקיים כל הנ"ל, ואינך צריך יותר
 רק לקרות להמו"ל והוא יסדר בכל
 הדפסה וההפצה (כמובן באופן
 שתהיי בטוח כי הכל מתקיים ע"צ
 היותר טוב) בכל תפוצות ישראל.

מקדשי השם לא

בעקבות האמור בין והתבונן
האם כבר יצאת חובתך כלפי הוריד
שמתו על קידוש השם מבלי השארת
אפילו מצבה להתפלל עליהם ולא
נותר להם רק הבנים שהשאירו כאן,
והזכיות הנעשין על ידיהן לזכות
נשמתם, קומו והזדרזו לתת כבוד
לההורים המצפים בכליון עינים לכל
זכות וזכות להעלות נשמתם מעלה
מעלה ולקיים בזה מכבדם במותו.
ובזכות זה נזכה לגאולת עולם
בימים הקרובים ובב"א.

ארגון בני תורה מאמצים לתקן
ולבסס לרומם ולנשאות קדושת
בתי כנסיות ובתי מדרשות
ולהחזיר עטרת אמירת אמן
ליושנה — הכל לשם מצוה בלבד

דער הייליגער ישמח משה שרייט געוואָלד!

בס' שערי חיים שעל שערי אפרים בדרך ק"נ
ע"א, וז"ל:

וראה נא מה שכתב בשה"ק הישר והטוב ח"ב
דכ"ו וז"ל הנה הזכרתי שיש כמה עבירות שבדורינו
אינם נחשבים לעבירה כלל כגון שיחת חולין
בבהכ"נ ואמרתני בשם השה"ק בעה"ח ישמח משה
ז"ל עה"כ (ירמ"י כ"ה) ה' ממרום ישאג וכ"ו שאג
ישאג על נוהו דמבואר בזוה"ק דמשום זה אין
ישראל נגאלין על דעבדין קלנא בשכינתא ח"ו וא'
הוא מה דמשתעין בני כנישתא וז"ש ה' ממרום
ישאג ולמה ישאג הלא בידו לגאול אותנו עז"א
ישאג על נוהו משום דעבדין קלנא בשכינתא ע"ש.

ובס' פלא יועץ ערך ביהכ"נ ובקונטרס יענו בקול
מזה בארוכה והד' עתיקין. ומה נאמר ומה נדבר
עכשיו ביותר בדורותינו שפל הזה בעוה"ר נפרצה
פרץ עלי פרץ גם הרבה ת"ח אין נזהרים בזה ואין
איש שם על לב, ע"כ בודאי ראוי ונכון לתקן המי
שבירך הזה בכל תפוצות ישראל אולי יתנו אל לבם
לתקן זה וירחם ה' עלינו ויגדור פרצותינו בבית
פרץ בביג"צ בב"א.

בעז"ה

קונטרס שמע קולינו חוס ורחם עלינו

* * *

התעוררות עצומה בדברים נכונים וישרים, להורות
הדרך ילכו ואת המעשה אשר יעשון, בכל בתי כנסיות
ובתי מדרשות שמתאספים לשפוך שיח לפני אדון כל,
שיעזור ויגן ויושיע לכל אחד ואחד מצרותיו, ולהשפיע
לכל אחד ואחד די מחסורו בבני חיי ומזוני רויחי.

* * *

נדפס בלשון הקודש ובאידיש

* * *

שנת תשנ"ו לפ"ק

* * *

יוצא לאור על ידי

וועד לפאר ולרומם כבוד בית אלוקינו
למען קדושת בית הכנסת ואמירת אמן

הסכמת הביד"צ לכל מקהלות האשכנזים בעיה"ק ירושלים תובב"א

דבר גדול הגה האי גברא יקירא הרה"ח הנכבד ירו"ש זוכה ומזכה את הרבים מה"ר אלכסנדר זושא נייווירטה שליט"א, בהקימו הועד "לפאר ולרומם כבוד בית אלקינו" ותקנות גדולו שנו כאן במכתבם, לשמירת קדושת בתי הכנסת בתי מקדש מעט, ואשרי להעומדים לימינם בדבר נשגב זה שעומד ברומו של עולם. להמתיק הדינים מעל כלל ישראל ולהוריד שפע ברכה על עם הקודש.

וגדול הוא הזכות לכל מי שיתן ידו קודש לסייע לועד נכבד זה שכשמו כן הוא לפאר ולרומם כבוד בית אלקינו.

שיושעו במילוי משאלותיהם לטובה ובפקודת ישועה ורחמים לכל הזקוקים לישועה ורפואה, ויזכו לראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות, מתוך רב נחת ושפע שמחה וברכה והצלחה בכל מעשה ידיהם, וכמבואר ב"מי שברך" שתיקן רבן של ישראל כ"ק בעל התוספת ירו"ט זיע"א.

ובזה אנו מצטרפים לקריאתם הק' להזהיר גדולים על הקטנים להזהר בקדושת ביהכנ"ס וככל האמור שם, ותשרה השכינה הק' באהלינו, וישראל נושע בד' תשועת עולמים בביאת גואל צדק בב"א.

הכו"ח בשם הגאון"צ

מקום החתימה

מודעא רבא לאורייתא

לזכות הרבים נעתיק דברי הזוה"ק פר' ויקהל (דף ר"ו).
מי לא יחרד לדברים הקדושים הנוראים:

--- דספר תורה בעי לסדרא ולתקנא תקונא בחד כרסייא דאקרי תיבה וכו'. כד סליק ס"ת לתמן כדין בעאן כל עמא לסדרא גרמייהו לתתא באימתא בדחילו ברתת בזיע ולכוונא לבייהו כמא דהשתא קיימין על טורא דסיני לקבלא אורייתא ויהן צייתון וירכון אודנייהו. ולית רשו לעמא למפתח פומיהון אפילו במילי דאורייתא וכל שכן במלה אכרא אלא כלהו באימתא כמאן דלית ליי פומא, והא אוקמוה דכתיב וכפתחו עמדו כל העם ואזני כל העם אל ספר התורה (נחמי' ח').

אר"ש כד מפקין ס"ת בצבורא למקרא ביי, מתפתח תרעי
שמיא דרחמין ומעוררין את האהבה לעילא ואבעי ליי לבר
נש למימר הכי:

ברוך שמי' דמארי עלמא בריך כתרך ואתרך יהא
רעותך עם עמך ישראל לעלם ופורקן ימינך אחזי
לעמך בבית מקדשך ולאמטויי לנא מטוב נהורך
ולקבל צלותנא ברחמין. יהא רעוא קדמך דתוריק לן
חיים בטיבו ולהוי אנא עבדך פקידא בגו צדיקיא
למרחם עלי ולמנטר יתי וית כל די לי ודי לעמך
ישראל. את הוא זן לכלא ומפרנס לכלא את הוא
שליט על כלא את הוא דשליט על מלכיא ומלכותא

דילך הוא. אנא עבדא דקוב"ה דסגידנא קמי' ומקמי דיקר אוריית' בכל עידן ועידן. לא על אינש רחיצנא ולא על בר אלהין סמיכנא אלא באלקא דשמיא דהוא אלקא קשוט ואוריית' קשוט ונביאודהי קשוט ומסגי למעבד טבוון וקשוט. בי' אנא רחיץ ולשמי' קדישא יקירא אנא אימר תושבחן. יהא רעוא קדמך דתפתח לבאי באורייתא ותיבה לו בנין דכרין דעבדין רעותך, ותשלים משאלין דלבאי ולבא דכל עמך ישראל לטב ולחיינ ולשלם אמן.

ואסיר למקרי בספרא דאורייתא בר חד בלחודוי וכלא צייתון ושתקין בגין דישמעון מלין מפומי' כאילו קבילו לי ההוא שעתא מטורא דסיני.

ובתרגום ללשון הקודש:

בשעה שמעלין ס"ת לתיבה צריכין כל העם להכין עצמם למטה באימה ויראה ברדת ורעדה ולכוון לבם כאילו עכשיו עומדים על הר סיני לקבל תורה, ויהיו מקשיבים ויטו אזניהם. ואין רשות לעם לפתוח פיהם אפילו בדברי תורה וכל שכן בדברים אחרים אלא יעמדו באימה כמי שאין להם פה. והסמיכוהו לפסוק וכפתחו עמדו כל העם ואזני העם אל ספר התורה (נחמי' ח').

אמר רבי שמעון כשמוציאין ס"ת בציבור לקרוא בו נפתחין שערי שמים של רחמים ומעוררין את האהבה למעלה וצריך אדם לומר תפלה זו:

ה

שמע קולינו

ברוך שמו של רבון העולם ברוך כתרך ומקומך
 יהי רצונך עם ישראל עמך לעולם ופדיון ימינך
 הראה לעמך בבית מקדשך ולהביא עלינו מטוב
 אורך ולקבל תפילתינו ברחמים. יהי רצון מלפניך
 שתאריך לנו חיים בטוב ושאהי' אני עבדך מנוי בין
 הצדיקים לרחם עלי ולשמור אותי ואת כל אשר לי
 ואשר לעמך ישראל. אתה הוא הזן לכל ומפרנס
 לכל אתה הוא השולט על כל, אתה הוא השולט
 על המלכים והמלכות שלך הוא. אני עבדו של
 הקב"ה המשתחוה לפניו ולפני כבוד תורתו בכל
 זמן וזמן. לא על אדם אני בוטח ולא על מלאך אני
 סומך אלא באלוקי השמים שהוא אלוקים אמת
 ותורתו אמת ונביאיו אמת ומגדיל לעשות מדק
 ואמת. בו אני בוטח ולשמו הקדוש והנכבד אני
 אומר תשבחות. יהי רצון מלפניך שתפתח לבי
 בתורתך ותתן לי בנים זכרים שעושים רצונך
 ותשלים משאלות לבי ולב כל עמך ישראל לטובה
 לחיים ולשלום, אמן.

ואסור לקרוא בספר התורה אלא אחד בלבדו וכולם
 מקשיבים ושותקין כדי שישמעו המילים מפיו כאילו קבלוהו
 באותה שעה מהר סיני.

וועד לפאר ולרומם בית אלקינו

שמע קולינו

ו

נוסח מי שברך שתיקן רבינו התוספות יו"ט,
בזמן הגזירות בשנות ת"ח ות"ט.

מי שברך אבותינו, אברהם יצחק ויעקב,
משה ואהרן, דוד ושלמה, הוא יברך את-כל-
מי ששומר פיו ולשונו שלא לדבר בעת
התפלה, הקב"ה ישמרהו מכל צרה וצוקה
ומכל נגע ומחלה, ויחולו עליו כל-הברכות
הכתובות בספר תורת משה רבינו ובכל ספרי
הנביאים והכתובים, ויזכה לראות בנים חיים
וקימים ויגדלם לתורה ולחפה ולמעשים
טובים, ויעבוד את יי אלהינו תמיד באמת
ובתמים ונאמר אמן.

שמע קולינו

וועד לפאר ולרומם כבוד בית אלקינו

בס"ד, ר"ח כסלו תשנ"ה לפ"ק

למעלת כבוד הרבנים הגאונים יושבים על מדין מנהיגי קהילות הקודש ראשי הישיבות והכוללים וגבאי בתי כנסיות ובתי מדרשות שליט"א.

יהי נועם ה' עליכם.

לרגל המצב הנורא השורר ל"ע בתוך קהלות הקודש באנגליה, וכן בארה"ק בנוגע למחלות האיומות הפוקדות ופוגעות בהרבה בתים מישראל רח"ל, וכן בשל מצב חוסר הפרנסה אצל רבים וטובים, ורבים מנכבדי ישראל שיצאו ל"ע נקי מנכסיהם, ומצב מוסדות התורה המתקשים בקיומם היום יומי בנטל הכלכלי הקשה מנשוא, וכן מצב הרבה מאחב"י הצריכים להוושע ולהפקד בזש"ק וכן בעניני שלום בית, וכידוע שישראל ערבים זה לזה. ולחצנו זו הדחק והמצב הכללי בקושי הפרנסה והקיום שזועק ועולה לשמים, על כן חוב גדול מוטל עלינו לפשפש במעשינו ולתקן הצריך תיקון כדי שנוכל להמשיך על הכלל ועל הפרט רחמים וחסדי שמים.

אי לכך באנו לעורר הענין הגדול שיש לתקן במכשלה אשר תחת ידינו, ענין השיחה בשעת התפילה ובשעת קריאת התורה וביטול עניית אמנים ואיש"ר שידוע מפי סופרים וספרים קדמונים ואחרונים אשר מפיהם אנו חיים שהתריעו על כך ועל גודל הקטרוג

שדבר זה גורם ח"ו ולצרות רבות ורעות, אשר נוסף על כך גם ענין אריכות הגדול שכבר כלו כל הקיצין ועדיין בן דוד לא בא.

אשר על כן נתאספו קבוצת יראי ה' וחושבי שמו לייסד וועד לתקן ענין זה ולהתריע על כך בדרכים ובאמצעים שונים שלא לשיח ח"ו מהחל התפילה ועד גמירא, וכן בשעת קריאת התורה אפי' בין גברא לגברא כמבואר בשו"ע או"ח סימן קמ"ו ובפוסקים וכמובאר חומר הענין בזוה"ק פר' ויקהל (דף ר"ו). שאסור לשיח בשום אופן מהרגע שמוציאין הספר תורה ומניחים על גבי התיבה ועד שסוגרין ומחזירין הס"ת להיכל.

ובמיוחד יש לעורר מה שנשתרש בעוה"ר בהרבה קהלות בסיום מנין אחד ותחלת מנין אחד מיד ובסמוך, מסיימי המנין הראשון מתאספים בקצה ביהמ"ד בשיחת חולין והמנין נעשה כמרקחה, ואינם חוששין כי הם מפריעים למנין השני העומד בתפילה, ונעשה מזה בזיון גדול לבית ה' רח"ל.

וכן יש לעורר המנהג הרע שנשתרש, כפרט בשבתות וימים טובים, כאשר מאריכים לעשות "מי שברך", ונמשכים על כן בדיבור בין גברא לגברא ומזה נמשך ג"כ לפעמים השיחה לתוך הקריאה או לתוך הבדכה, והרבה נכשלים בכך, גם מי שמקפיד שלא לשיח בעצם קריאת התורה, מחוסר שימת לב שכבר התחילו המשך הקריאה. ודאוי כאן לצטט דברי הזוה"ק הנ"ל פרשת ויקהל וז"ל כד סליק ס"ת לתיבה כדין בעאן כל עמא לסדרא גרמייהו לתתא באימתא בדחילו ברתת וזיע ולכוונא לבייהו כמה דהשתא קיימין על טורא דסיני לקבלא אורייתא ויהון צייתין וירכון

שמע קולינו

אודנייהו ולית רשות לעמא למפתח פומייהו אפי' במילי דאורייתא וכ"ש במלא אחרא אלא כולהו באימתא כמאן דלית ליה פומא והא אוקמוה דכתיב וכפתחו עמדו כל העם ואזני העם אל ספר התורה (נחמי' ח).

וקראנו בשם וועד הנ"ל "הוועד לפאר ולרומם כבוד בית אלוקיננו", ואנשי הוועד יסובבו להתריע על כך יחד עם גדולי ישראל והרבנים שליט"א ולבחון דרכים חדשים לתקן המכשלה הגדולה הזאת כי בנפשנו היא.

אנו פונים בזה כאמור אל הרבנים הגאונים שרי התורה והיושבים על מדין ומנהיגי הקהלות וגבאי בתי כנסיות ובתי מדרשות שליט"א בכל רחבי אנגליה, שיזהירו גדולים על הקטנים לשמור פיהם כאשר באים לבית ה' לעמוד בתפלה, ומקדשי המעט יהיו קודש אך ורק לתורה ולתפלה בלבד, והבו גודל לאלקיננו ולא לזלזל ח"ו בכבוד שמים, ועי"ז נזכה להשראת השכינה במקום מקדש מעט ויקוים בנו הפסוק: בכל מקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתך, עד כי נזכה בעגלא ובזמן קריב לבנין ביהמ"ק ב"ב ונראה עין בעין השראת השכינה על כלל ישראל.

ומבקשים אנו את הרבנים הגאונים שליט"א ומנהיגי הקהלות לדבר ולעורר בענין האמור בכל הזדמנות ובפרט בשבתות וימים טובים ולכה"פ שיקדישו שיחה אחת לבאר לפני המתפללים חומר הענין ולהזהיר גדולים על הקטנים, ולהחתים את כל המתפללים שיקבלו על עצמם ועל בניהם שלא לשיח בשעת התפלה וקרה"ת.

ונבקש בזה ג"כ מראשי הישיבות הקדושות ומלמדי תשב"ר שיקבעו זמן בכל יום או פעם בשבוע ללמד שיעורים בעניני קדושת ביהכ"נ וביהמ"ד בשו"ע ופוסקים וספרי יראים ומוסר המדברים בענין זה, ואף שיודעים אנו כי אין המכשלה הזאת תחת ידיהם, וב"ה בישיבות ובכוללים אין משוחחים בשעת תפילה וקרה"ת, בכל אופן יש לעורר מדי פעם לב התלמידים על כך ולהשריש ענין זה ביתר שאת אשר בעוה"ר אנו רואים שיצה"ר מתגבר בדורנו מאוד על זה, ואשר מי שיתקן ויגדור פרץ זה, שכרו הרבה מאוד בזה ובכא.

הוצאנו גם כן לאור קונטרס בו נאספו כעמיר מאמרי חז"ל ודברי ראשונים ואחרונים מספה"ק המדברים בגודל ענין זה, ומקוים אנו בעז"ה להפיץ אותו בבהכ"נ ובבתמ"ד בזמן הקרוב, ולשלוח אותו אל כל המשפחות המזוהות עם הקהילות החרדים לדבר ה' ברחבי אנגליה.

ובזכות מצדיקי הרבים העומדים בפרץ וגודרים הגדר נזכה להתבשר בשורות טובות ישועות ונחמות ולא ישמע עוד שוד ושבר בגבולותנו ונזכה לגאולה שלימה במהרה אכ"ר.

בשם הוועד לפאר ולרומם כבוד בית אלקינו

אלכסנדר זושא ניווירטה

וועד לפאר ולרומם כבוד בית אלקינו

למעלת כבוד הרבנים הגאונים מנהיגי קהילות הקדוש ראשי הישיבות והכוללים, אברכי הכוללים ותלמידי הישיבות הקדושות, גבאי בתי כנסיות ובתי מדרשות שליט"א, ובעלי בתים החשובים בכל אתר ואתר הי"ו.

שלום רב לאוהבי תורתך!

במכתב ששלחנו אליכם בר"ח כסליו דנא הרינו מביאים בזה לתשומת לב בעלי בתים כי בדף "מודעה רבא לאורייתא" העתקנו את נוסח מי שברך מרבנו התוספת יו"ט, ובו מופיעים שמות הקדושים ושם מהשמות שאינם נמחקים. ובכלל כל הדף יש בו קדושה מחמת דברי הזוהר הקדוש שנעתקו בו. על כן מבקשים אנו כי יתזיקו הדף הזה בקדושה כראוי, כגון לצרפו לסידור או לספר הנלמד כדי לעיין בו מדי פעם ולהתעורר מהדברים מחדש, ואם לאו - לגנוזו בגניזת השמות בביהמ"ד כדי שלא יבא להתגלגל ח"ו בבזיון באשפה או בחוצות.

בהזדמנות זאת ברצוננו לעורר לשנן ולחזק גם כמה נקודות:

(א) להזכיר דברי הזוה"ק שאסור לשיח בשום אופן מהרגע שמרציאין הספר תורה ומניחים על גבי התיבה ועד שסוגרין ומחזירין הס"ת להיכל. ומבקשים בכל לשון של בקשה שכל אחד ואחד יקבל על עצמו דבר זה בקבלה גמורה.

(ב) במיוחד יש לעורר מה שנשתרש בעוה"ר בהרבה קהילות בסיום מנין אתר ותחילת מנין אתר מיד ובסמוך, מסיימי המנין

הראשון מתאספים בקצה ביהמ"ד בשיחת חולין והמנין נעשה כמרקחה, ואינם חוששין כי הם מפריעים למנין השני העומד בתפלה, ונעשה מזה בזיון גדול לבית ה' רח"ל. ומבקשים אנו בכל לשון של בקשה מאלה שסיימו התפילה לנצור פיהם ולשונם שלא לדבר ח"ו בנוכחות המנין המתפלל אלא יצאו לחוץ לדבר.

ג) וכן יש לעורר המנהג הרע שנשתרש בפרט בשבתות וימים טובים כאשר מאריכים לעשות "מי שברך" ונמשכים על ידי כך בדיבור בין גברא לגברא ומזה נמשך ג"כ לפעמים השיחה לתוך הקריאה או לתוך הברכה והרבה נכשלים בכך גם מי שמקפיד לא לשיח באמצע קריאת התורה, מחוסר שימת לב שכבר התחילו המשך הקריאה. וראוי כאן לצטט דברי הזוה"ק פר' ויקהל וז"ל.

ד) פונים אנו בבקשה לבעלי בתים שיחזרו, שילמדו היטב פירוש המלות בתפילה, כי התפילות הם שירות ותשבחות ובקשות להשי"ת וכדברי חז"ל דברים העומדים ברומם של עולם ובני אדם מזולזלים בהן. וכן יש להגות את השמות באופן ברור כי זולת זה אין יוצאים ידי חובת תפילה כמבואר בפוסקים. וכן יש להתפלל במתינות ובהטעמת התיבות ולא במרוצה כמצוות אנשים מלומדה, וכדאי להשקיע כמה רגעים נוספים מכפי הרגלו לכוונת הלב בתפילה, והשקעה זו כדאית אם היא תגרום שהתפילה תתקבל לרחמים ולרצון לפני אדון כל.

לסיום הננו שוב להזכיר כי כלל ישראל בכל אתר ואתר זקוקים לרחמים מרובים וישועות בכמה ענינים כאשר פירטנו במכתב הקודם, והיות כי רצון כולנו שהיושב בשמים ישמע קולנו

שמע קולינו

בכל העניינים הנוגעים למשפחתינו ולבתינו הן בענייני בריאות והן בענייני הפרנסה וכדומה ושנענה מן השמים בתכלית השלימות, על כן צריכים אנו לדאוג שכבוד בית ה' בתי מקדש מעט המיועדים לתורה ולתפילה גם כן יהי בתכלית השלימות כראוי וכיאות, ואם גם אנו ננהוג כבוד בבית ה' מדה כנגד מדה יעשה עמנו השי"ת לטובה אות ויקבל ברחמים וברצון את כל תפילותינו, ויחיש גאולתנו ופדות נפשנו בביאת גואל צדק ובנין בית המקדש במהרה בימינו, אכיה"ר.

**בשם הוועד לפאר ולרומם כבוד בית אלקינו
אלכסנדר זושא נייווירטה**

מעשה בשמש הקהל, שנראה לו אדם אחרי מותו והיי לו כתר של שושנים בראשו, והיי בחיים חיותו הדיוט בעלמא, והגיד לו המת להחיי, **שזכה לכל הכבוד הזה על שהי' אומר ברכות ופסוקי דזמרה בקול נעים.**
(כף החיים סי' י"ב בשם מטה משה)

וועד לפאר ולרומם כבוד בית אלקינו

א וויי געשריי פון די אידן אין אייראָפּע צו אַלע אידן
איבער דער וועלט וואָס איז געשיקט געוואָרן אין
ענגלאַנד צו אַלע שוהלן, צו כוללים און ישיבות, און
בעיקר צו מחנכים איבער דער וועלט מיט אַ הייסע
ווענדונג דורכצופירן אַ גרויסן תיקון.

אין אַנבליק פון דעם שרעקליכן מצב וואָס הערשט לא עלינו
צווישן היימישע אידן אין ענגלאַנד, ווי אויך אין ארצינו הקדושה,
בנוגע צו די שרעקליכע קרענק רחמנא ליצלן וואָס טרעפן אַ סאָך
אידישע הייזער ל"ע, ווי אויך צוליב דעם שווערן מצב הפרנסה ביי
אַ סאָך ערליכע אידן, און אַ סאָך בכבוד'יקע אידן האָבן נעבעך
פאַרלוירן זייערע פאַרמעגנס. אויך דער מצב פון די מוסדות התורה
איז אַ שווערער, לויערנדיג טאָג טעגלעך אונטערן שווערן עול פון
אויסהאַלטן זיך פינאַנציעל. אויך ווייסן מיר פון אַ סאָך פאַלן פון
יונגע פאַרלעך וואָס דאַרפן געהאַלפן ווערן מיט זרע של קיימא,
און עס זענען אויך פאַראַן ביי טייל פראַבלעמען פון שלום בית.

דאָס אַלץ פאַדערט פון אונז אַ חשבון הנפש, כידוע וואָס די
חז"ל זאָגן "כל ישראל ערבים זה לזה", און באַזונדערס צוליב די
שווערע לאַגע ליגט אויף אונז אַ הייליגער חוב מפּשפש זיין
במעשים און פאַרריכטן וואָס עס דאַרף אַ תיקון, כדי מיר זאָלן
קענען ממשיך זיין רחמי שמים אויף כלל ישראל און אויף יעדן פון
אונז באַזונדער.

שמע קולינו

דעריבער ווילן מיר מעורר זיין וועגן דעם גרויסן מכשול פון רעדן ביים דאווענען און בשעת קריאת התורה. דאָס איז גורם אַז מען ענטפערט נישט אויף "אמן יהא שמיה רבה", וואָס עס איז באַקאַנט פון אַלע ספרים הקדושים, ראשונים און אחרונים פון וועמענס מויל מיר לעבן, אַז זיי האָבן געוואָרנט אויף דעם גרויסן מכשול פון נישט ענטפערן געהעריק אויף די אמנים, און אויף דעם גרויסן קיטרוג רחמנא ליצלן וואָס דאָס איז גורם צו אַ סאָך צרות לא עלינו, אין צוגאַב צו דעם וואָס שוין צוויי טויזנט יאָר וואָס מיר געפינען זיך אין ביטערן גלות, כלו כל הקיצין ועדיין בן דוד לא בא.

דעריבער האָט אַ גרופע פון ערליכע אידן, יראי ה' וחושבי שמו, באַשלאָסן צו גרינדן אַ ועד, מתקן צו זיין דעם דאָזיגן ענין און צו וואָרענען אויף דעם מיט פאַרשידענע מיטלען, אַז אידן זאָלן אַכטונג געבן נישט צו שמועסן פון אנהויב דאווענען ביזן סוף, און אויך בשעת'ן לייענען, אפילו **בין גברא לגברא**, ווי עס ווערט געברענגט דאָס האַרבקייט דערפון אין שולחן ערוך אורח חיים סימן קמ"ו, און אין זוהר הקדוש פרשת ויקהל (דף ר"ו), אַז מ'טאָר בשום אופן נישט שמועסן פון ווען מ'נעמט אַרויס די ספר תורה פון היכל ביז מ'לייגט צוריק אַריין דאָס ספר אין היכל.

באַזונדערס דאַרף מען מעורר זיין וועגן דעם וואָס איז ליידער נפרץ געוואָרן אין אַ סאָך בתי מדרשים, ווען עס ענדיגט זיך איין מנין און עס פאַנגט זיך אָן אַ צווייטער מנין, איז די אידן וואָס האָבן געענדיגט דאווענען נעמען זיך שמועסן דברים בטלים און

דערמיט שטערן זיי פֿאַר די אידן פֿונעם צווייטן מנין צום דאַוונען, און דערפֿון ווערט רחמנא ליצלן אַ גרויסער בזיון פֿאַרן אויבערשטנ'ס מקדש מעט.

אויך ווילן מיר מערער זיין וועגן דעם שרעקליכן מנהג, באַזונדערס אין די שבתים און ימים טובים, וואָס "בין גברא לגברא", ווען דער גבאי רופט אויף די וואָס זענען עולה צו די תורה און מאַכט דערווייל אַ "מי שברך" פֿאַר דעם וואָס האָט פֿריער עולה געווען, שמועסט מען דערווייל צווישן זיך, און דערפֿון ווערט נמשך אַז אַפֿילו בשעת דער בעל קורא האָט שוין אָנגעהויבן צו לייענען ווייטער, שמועסט מען נאָך אַלץ, און אין דעם ווערן ליידער נכשל אַפֿילו אַזעלכע אידן וואָס זענען מקפיד נישט צו רעדן בשעת דאָס עצם לייענען, צוליב דעם וואָס זיי כאַפֿן זיך נישט דערויף אַז מ'האָט שוין אָנגעהויבן ווייטער צו לייענען.

און עס איז כדאי צו ברענגען דאָ וואָס דער זוהר הקדוש זאָגט אין פרשת ויקהל, "כד סליק ס"ת לתיבה כדין בעאן כל עמא לסדרא גרמייהו לתתא באימתא בדחילו ברתת וזיע ולכוונא לבייהו כמה דהשתא קיימין על טורא דסיני לקבלא אורייתא ויהון צייתין וירכון אודנייהו ולית רשות לעמו למפתח פומייהו אפי' במילי דאורייתא, וכל שכן במלא אחרא, אלא כולהו באימתא כמאן דלית לה פומא והא אוקמוה דכתיב וכפתחו עמדו כל העם ואזני העם אל ספר התורה" (נחמי' ח').

זעט מען פֿון זוהר הקדוש, אַז בשעת קריאת התורה דאַרף מען זיך פֿאַרשטעלן ווי מ'שטייט ביים באַרג סיני צו נעמען די

שמע קולינו

יז

הייליגע תורה און מ'טאָר דעריבער נישט שמועסן דאָן אָפּילו אין דברי תורה, און אַוודאי נישט אין דברי חול, נאָר מ'דאַרף זיצן מיט פחד און מורא און אויסהערן יעדעס וואָרט וואָס דער בעל קורא לייענט.

מיר האָבן אַ נאָמען געגעבן אונזער וועד "הוועד לפאר ולרומם כבוד בית אלוקינו", ווייל דאָס איז טאַקע דער ציל פון אונזער וועד, אויפצוהויבן דעם כבוד פון די בתי כנסיות און בתי מדרשות, און די חברים פון אונזער וועד וועלן אַרומגיין מעורר צו זיין אויף די אַלע ענינים צוזאַמען מיט די רבנים און גדולי ישראל, און צו זוכן נייע וועגן מתקן צו זיין דאָס גרויסע מכשול, כי בנפשינו הוא.

מיר ווענדן זיך דאָ צו אַלע רבנים הגאונים, שרי התורה והיראה, מנהיגי קהילות הקודש און די גבאים פון אַלע שוהלן אין גאַנץ ענגלאַנד, זיי זאָלן וואָרענען אידן, להזהיר גדולים על הקטנים, צו היטן זיך פון רעדן דברים בטלים אין בית המדרש בכלל ווען מען קומט דאָווענען, און די מקדשי מעט זאָלן זיין הייליג נאָר פאַר תורה און תפילה, און נישט מזלזל זיין ח"ו אין אויבערשטן'ס כבוד, און אין דעם זכות וועלן מיר זוכה זיין צו השראת השכינה, און עס וועט אין אונז מקויים ווערן דעם אויבערשטן'ס צוזאָג בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך, ביז מיר וועלן זוכה זיין צו דער גאולה שלימה במהרה.

מיר ווילן אויך בעטן די חשובע רבנים הגאונים שליט"א צו רעדן און מעורר זיין וועגן די דאָזיגע ענינים ווען נאָר מעגליך, און

בפרט שבתים און ימים טובים, און אפילו צו זען אַז די מתפללים זאָלן זיך אונטערשרייבן אַז זיי זענען מקבל אויף זיך און אויף זייערע קינדער נישט צו שמועסן בשום אופן בשעת דעם דאָוונען און בשעת קריאת התורה.

מיר בעטן אויך פון די ראשי הישיבות און פון די מלמדים אין די תלמוד תורה'ס, אַז זיי זאָלן באַשטימען אַ צייט יעדן טאָג, אָדער כאָטש איין מאָל אַ וואָך, צו לערנען מיט די תלמידים וועגן די ענינים פון קדושת בית המדרש און בית הכנסת, דינים וואָס ווערן געברענגט אין שולחן ערוך און אין די פוסקים, ווי אויך אין די מוסר ספרים וואָס רעדן וועגן די דאָזיגע לעבנס-וויכטיקע ענינים, און כאָטש מיר ווייסן אַז אין די ישיבות און כוללים איז ברוך השם דער מצב פיל בעסער, מ'רעדט נישט אַזוי פיל בשעת דעם דאָווענען און לייענען, פונדעסטוועגן דאָרף מען אָבער כסדר מעורר זיין די תלמידים וועגן דעם און אינוואָרצלען אין זיי די וויכטיגקייט און האַרבקייט פון רעדן ביים דאָווענען און לייענען, ווייל דער יצר הרע שטאַרקט זיך טאָג טעגליך און אַפילו עמיצער וואָס איז אָפּגעהיטן נישט צו רעדן, קען אויך אַמאָל נכשל ווערן ח"ו, ווייל דער יצר הרע רוהט נישט, און ווער עס וועט אויפטהן אין דעם ענין, איז זיכער אַז ער וועט באַלוינט ווערן מיט זיין פולן שכר בזה ובבא, ווייל דער אויבערשטער בלייבט נישט שולדיג פאַר קיינעם.

מיר האָבן אויך אָפּגעדרוקט אַ קונטרס, אין וועלכן עס זענען צוזאַמענגענומען געוואָרן אַ סאָך מאמרי חז"ל און ראשונים

שמע קולינו

ואחרונים, ווי אויך פון ספרי מוסר וואָס רעדן וועגן דעם האַרבן איסור פון שמועסן ביים דאָווענען און ביי קריאת התורה, און מיר האָפן מיט'ן אויבערשטן'ס הילף עס צו פאַרשפּרייטן בקרוב אין אַלע שוהלן אין ענגלאַנד, און אַרומצושיקן אין אַלע חרדישע הייזער אין דער לענג און ברייט פון ענגלאַנד.

אין זכות פון די מצדיקי הרבים וואָס שטייען אויף דער וואַך און גיבן אַכטונג אָפּצוהייטן אידן פון דעם מכשול פון רעדן ביים דאָווענען, וועלן מיר זוכה זיין צו הערן נאָר גוטע בשורות, לא ישמע עוד שוד ושבר בגבולינו, און מיר וועלן זוכה זיין צו די גאולה שלימה במהרה, אמן כן יהי רצון.

אין נאָמען פון דעם "וועד לפאר ולרומם כבוד בית אלקינו"

אלכסנדר זושא ניווירטה

וועד לפאר ולרומם כבוד בית אלקינו

למעלת כבוד הרבנים הגאונים מנהיגי קהילות הקודש, ראשי הישיבות והכוללים, אברכי הכוללים ותלמידי הישיבות הקדושות, גבאי בתי כנסיות ובתי מדרשות שליט"א, ובעלי בתים החשובים בכל אתר ואתר היו"ר.

שלום רב לאוהבי תורתך!

אין צוגאָב צום בריוו וואָס מיר האָבן געשיקט צו אייך פאַרגאַנגענעם ראש חודש כסליו, ווילן מיר לאָזן וויסן, אַז אין דעם דף "מודעה רבא לאורייתא" האָבן מיר מעתיק געווען דעם "מי שברך" פון הייליגן תוספת יום טוב, וואו עס ווערן דערמאנט די שמות הקדושים און שמות שאינם נמחקים. בכלל האָט יענער גאַנצער דף אַ קדושה צוליב די ווערטער פון זוהר הקדוש וואָס זענען דאָרט געדרוקט. דעריבער בעטן מיר אַז מ'זאָל האַלטן דעם דף בקדושה ווי געהעריג, למשל, צושטעלן צו אַ סידור אָדער צו אַ ספר וואָס מ'לערנט, כדי מ'זאָל קענען אַריינקוקן אין דעם פון צייט צו צייט און ווידעראַמאָל נתעורר ווערן צו די וויכטיקייט פון די זאך, און טאַמער מ'לייגט עס נישט אַריין אין אַ סידור אָדער ספר, דאָרף מען עס גונז זיין כדין, ווי מ'איז גונז אַלע שמות, כדי עס זאָל זיך נישט ח"ו אַרומוואַלגערן בבזיון אין די מיסטן אָדער אויף די גאַסן.

ביי די געלעגנהייט ווילן מיר מעורר זיין און איבער'חזרן אַ סאך וויכטיגע ענינים:

(א) מיר ווילן דערמאָנען די ווערטער פון זוהר הקדוש אַז מיטאַר בשום אופן נישט שמועסן פון דער רגע ווען מינעמט אַרויס די ספר תורה פון ארון הקודש ביז זי ווערט צוריקגעלייגט צום ארון הקודש, און מיר בעטן יעדן איינעם מקבל צו זיין אויף זיך די דאָזיגע זאַך מיט אַ קבלה גמורה.

(ב) באַזונדערס דאָרף מען מערר זיין אויף דעם וואָס איז לעצטנס נפרץ געוואָרן אין אַ סאַך קהילות, אַז ווען עס ענדיגט זיך איין מנין און עס פאנגט זיך אָן אַ צווייטער מנין, שמועסן נאָך די וואָס האָבן געענדיגט דאָווענען אין ערשטן מנין אין גרופעס-גרופעס, און זיי שטערן דערמיט דאָס דאָווענען פאַר דעם צווייטן מנין, וואָס פון דעם ווערט אַ גרויסער בזיון פאַרן אויבערשטן'ס מקדש מעט רחמנא ליצלן. און מיר בעטן מיט יעדן לשון של בקשה פון די וואָס האָבן שוין געענדיגט דאָווענען אַז זיי זאָלן היטן זייער מויל נישט צו רעדן ח"ו אין דער אָנוועזנהייט פון דעם מנין וואָס דאָוונט יעצט, נאָר זיי זאָלן אַרויסגיין אינדרויסן צו רעדן.

(ג) אויך ווילן מיר מערר זיין וועגן דעם שלעכטן מנהג וואָס האָט זיך אַריינגעריסן, באַזונדערס שבתים און ימים טובים, ווען מ'מאַכט "מי שברכ'ס" און דורך דעם ווערט מען אַריינגעצויגן צו רעדן צווישן איין עלי' און די צווייטע, "בין גברא לגברא", און פון דעם ציט זיך אַריין אַז מען זאָל רעדן אויך בשעת'ן לייענען אָדער בשעת דער עולה לתורה מאַכט די ברכה, און אין דעם ווערן ליידער נכשל אויך אַזעלכע וואָס זענען מקפיד נישט צו רעדן

אינמיטן לייענען, נישט כאַפּנדיק זיך אַז מ'האַט שוין אָנגעהויבן צו לייענען.

מיר ווענדן זיך צו בעלי בתים, זיי זאָלן לערנען די פּירוש המלות פון דאָווענען, ווייל דאָס דאָווענען איז פון די זאַכן וואָס די חז"ל רופן אָן "דברים העומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלין בהן". זיי זענען שירות ותשבחות פאַרן באַשעפּער, דעריבער דאָרף מען שטאַרק נזהר זיין דערין. אויך דאָרף מען נזהר זיין אַרויסצוזאָגן די שמות הקדושים קלאַרערהייט, ווייל אָן דעם איז מען נישט יוצא די מצוה פון דאָווענען, ווי עס ווערט געברענגט אין די פוסקים. אויך דאָרף מען דאָווענען רואיק, און מיט אַרויסזאָגן קלאַר די ווערטער, נישט שנעל ווי א "מצות אנשים מלומדה", און עס איז כדאי אַריינצולייגן נאָך עטליכע מינוטן מער ווי די געוואוינהייט כדי מכוון צו זיין וואָס מען דאָוונט. דאָס איז אַ גוטער "אינוועסטמענט" אויב עס וועט גורם זיין אַז די תפילה זאָל אָנגענומען ווערן ברחמים וברצון פאַרן אויבערשטן.

ביים סוף ווילן מיר דערמאָנען, אַז דער כלל ישראל איבעראל דאָרף גרויס רחמים און ישועות אין אַלע ענינים, ווי מיר האָבן שוין באַטאָנט אין אונזער פּריערדיגן בריוו, און היות ווי מיר אַלע ווילן דאָך אַז דער שוכן במרומים זאָל הערן אונזערע תפילות אין אַלע ענינים וואָס זענען נוגע צו אונזערע משפחות און צו אונזערע הייזער, הן אין ענינים פון געזונט, הן אין ענינים פון פרנסה וכדומה, און אַז מיר זאָלן געהאָלפן ווערן בשלימות, דעריבער דאַרפן מיר זאָרגן אַז דער כבוד פון אויבערשטן'ס בתי מקדש מעט

כג

שמע קולינו

וואָס זענען באַשטימט פאַר תורה און תפילה זאָלן אויך זיין
 בתכלית השלימות ווי געהעריג, און אויב מיר וועלן נוהג כבוד זיין
 אין די בתי כנסיות און בתי מדרשים, וועט דער אויבערשטער מיט
 אונז טוהן מדה כנגד מדה, און ער וועט מקבל זיין ברחמים וברצון
 אַלע אונזערע תפילות, און ער וועט צואיילן אונזער אויסלייזונג
 פון גלות מיט דער גאולה שלימה און בנין בית המקדש במהרה
 בימינו, אמן כן יהי רצון.

אין נאָמען פון דעם "וועד לפאר ולרומם כבוד בית אלוקיננו"
 אלכסנדר זושא ניווירטה

**עס איז נשטא קיין גרעסערס אדער
 העכערס ביים בשעפער ווי דער "אמן"
 וועלכע אידן זאגן, (מדרש רכה פ' תכא).**

זיכערע עשירות!

דער וואס איז אפגעהיטן צו זאגן אמן יהא שמיה
 רבה באקומט שכר קעגן די גאנצע וועלט וואס
 איז נישט אפגעהיטן (שו"א דף רנ"ו)

חומר איסור הדיבור בבית המדרש בשעת התפלה וקריאת התורה בפרט בשבת

בס' שערי היים שעל שערי אפרים, בדף קמ"ט ע"ב, וז"ל:

כבר האריכו בסה"ק די באר מחומר איסור הדיבור
בביהכ"נ וביהמ"ד בשעת התפלה וקרה"ת [ולבד זה הוא
חרם ר"ג מאוה"ג הובא בבאה"ג יו"ד סי' של"ד] ובשבת
קודש יש איסור מוסיף כמ"ש בזוה"ק פ' ויקהל ד' ר"ה
ע"ב והובא בס' כה"ח סי' קנ"א ע"ש.

ובסה"ק קב הישר כ' וז"ל ראיתי המנהג ביושבי כפרים
הרחוקים זה מזה ובשבת באים למנין עשרה לבהכ"נ
ברוב עם הדרת מלך מלכו של עולם הקב"ה והם עוסקים
בהבלי עולם ומספרים זל"ז איך שקנה הסוסים וחמורים
וזה מספר שקנה הפרה וכדומה וכל דבריהם במשא ומתן
של חול ובאמת הלא פסקינן בש"ע ודבר דבר שלא יהי'
דיבור של שבת כדיבורך של חול ובחול אין רואין זא"ז
ורק בשבת הם באים לבהכ"נ והם עוסקים במו"מ ושיחת
חולין וטוב הי' להם יותר לשבת אז בבתיהם ולישן
במטה כדי שלא יחללו שבת בדברי חול ובפרט בביהכ"נ
במקום קדוש עכ"ל.

[ויפה המליץ חכם א' ע"ז המשך הכתוב את שבתותי
תשמורו ואימתי בזמן ומקדשי תיראו זה ביהכ"נ הנקרא
מקדש מעט וכאשר יהי' להם מורא ביהכ"נ אז ממילא לא
יחללו שבת ודו"ק].

ספר

ספורים נפלאים מצדיקי ישראל

ספורים נפלאים מן יצורי קדמונים, ראשונים כמלאכים, גאונים וקדושי עליונים, ותועלת היוצא מקריאת ספורי קדושי עליון הלא היא קתובה בספרן של צדיקים, שמאיר בלבות בני אדם ברשפי אש שלהבת י"ה, להתחזק ולבטוח ביוצרנו ובוראנו ולכסוף ולהשתוקק ולהתגעגע עד פלות הנפש להתדבק באדון כל יצורים מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא.

ואעתיק דברי רבן ומאורן של ישראל הגאון מהרשם זי"ע שכתב בהסכמתו על ספורי צדיקים המכונה עשר קדושות, ובזה"ל יואם להעיד על התועלת לעורר הלבבות, דבר שפתיים אך למחסור, וכל מי שיש בלבו נקודת דת האמת, צמאה נפשו וחמדה רוחו לראות ולשמוע דברי אלקים חיים, וגם שיחות תי"ח כמוהם צריכים לימוד, ובל אפונה כן כל אשר בשם ישראל יכונה, יתחד וילפת להיות לו לעזר ולסעד ולהיות חבר לכל חפץ להגדיל תורה, ולהפיץ יראת ד' ואמונתו בעולם, וישמעו העם ויראו" עכ"ל"ק.

וזכות כל הצדיקים הנזכרים בחיבור הלז יחד עם שאר צדיקים וקדושים, יעמוד לנו שלא ימוש ספר התורה ולא תפוג יראת ד' ונזכה לעבוד את בוראנו בכל לבבינו אנו וזרענו וזרע זרענו עד ביאת גואלינו בב"א.

❖ ❖

יוצא לאור על ידי

וועד לפאר ולרומם כבוד בית אלוקינו

למען קדושת בית הכנסת ואמירת אמן

30 St. George's Road – Goldes Green, London

NW11 OLR – England

(0 181) 458-2241 Fax 458-8433

בס' שערי רחמים שעל ס' שערי אפרים דף ק"נ ע"א, וז"ל:

עיינ בס' שם הגדולים למרן החיד"א ז"ל הנד"מ עם הגהות ובקו"א הנקרא פליטת סופרי' מע' מ' סי' נ"ב כ' ואגב אורחא אודיע לשוקי בראי דהגאון בעל תוספת יו"ט ז"ל יסד ותיקן מי שבירך מיוחד להנזהרים מלדבר בשעת התפלה מברוך שאמר עד גמר התפלה והמה בכתובים בכל בתי כנסיות דפ"ק ונאמרים בכל ש"ק עכ"ל.

עיינ בס' עיר מבצר ח"א ד' ל"ב שכ' שראה נדפס בשם מרן התו"ט שצריך לעשות מי שבירך בכל ש"ק למי שאינו מדבר בבהכ"נ דברים בטלים בשביל המעשה שנהרגו רבות מישראל בשנת ת"ח ואמרו למעלה בשביל שדברו בבהכ"נ ובבהמ"ד ונחייבו שונאיהם של ישראל דבר ר"ל שפגמו באות וא"ו של דיבור ונעשה דב"ר ובשביל שעשו שאר עבירות הי' רציחה ר"ל.

וכתב בס' צרור המור בפ' בהר וז"ל וכן נמשך להם הגירוש מצד חילול שבת ומחלוקת וקטטה בבתי כנסיות בשבת ויו"ט וכו' ע"ש. על כן בודאי ראוי לומר המי שבירך הזה בכל תפוצות ישראל אולי יתנו אל לבם המונים הבורים ולא יעשו שום מחלוקת ולא ידברו דברים בטלים במקומות הקדושים ובזכות זה ירחם ד' על כלל ישראל ונזכה לגאולה קרובה ולבנין בית מקדשינו בקרוב אמן.

ספר
סיפורים נפלאים
מצדיקי ישראל
על עניני זיכוי הרבים

בו יבואר: שעל ידי זיכוי הרבים זכו לאריכות ימים ועשירות ועוד.

א

היהודי הק' מפשיסחה זצ"ל זכה לאריכות ימים על ידי זיכוי הרבים למרות מחלתו האנושה שהרופאים לא נתנו לו תקוה לחייו.

בזמן שהיה "היהודי" הקדוש מפשיסחה זצ"ל אצל רבו "החזוה מלובלין" זצ"ל, חלה פעם אחת במחלה קשה, והלך בנו של "היהודי" אל החזוה לבקש ממנו שיתפלל בעדו לרפואה שלימה. ואמר החזוה מלובלין:

כתוב: "שלח לך אנשים ויתורו" — שלפעמים כשרואים בשמים אדם מישראל כבר גמר כל עבודתו שהיה לו לעשות בעולם הזה, וכבר תיקן כל מה שהיה מוטל עליו לתקן, אז הקב"ה שולח אליו אנשים שישתופפו בצלו, ויסעו אליו לתור את הדרך אשר ילכו בה ואת המעשה אשר יעשו, וע"י כך תהיה לו לאדם זה עבודה חדשה — לתקן את בני-ישראל, ולהורות להם הדרך הישרה והרצויה, ובזה יוכל להוסיף עוד לחיות בעולם הזה.

וכן היה: תיכף נתרפא "היהודי" וחזר לבריאותו, ומיד התחילו נוהרים אליו רבים מישראל והלכו לאורו, ונעשה רבן של ישראל.

ב

מן השמים פוסקין אריכות ימים ושנים כדי לזכות הרבים.

מעשה נורא שאירע עם בעל שיבולי הלקט שכבר היה גוסס והוסיפו לו ימים ושנים בבית דין של מעלה מטעם שעוד לא-ל ידו לזכות הרבים.

זה תוכן דברי הקב הישר (לעמבערג, '864, פרק י"ח) מביא "מה שהעיד על עצמו הרב החסיד מוהר"ר אברהם בעל המחבר שיבולי הלקט [על התורה] בהקדמת ספרו זו"ל:

אמר הכותב אזכור כאן נפלאות שעשה ה' עמדי בעת עברו עלי תלאות בימי חליי. חליתי על ערש דוי, ומרוב כאבי, לא עליכם, שוממתי, אמרתי פקדתי יתר שנותי, רבו עלי מכאובים עד שרחקו ממני קרובי, כי הייתי למשא לבני ביתי, והמו מעי בי, ולבי יחיל בקרבי בזכרי אורחא רחיקא קלילא זוודאי. ועומדים עלי לשמור יציאת נשמת, באשר ראו בי שנתקררו אברי ובשרי, ובאתי עד הגסיסה ועד שערי המיתה. העומדים עלי דחקו חוצה את אשתי וזרעי, וגם שאר הקרובים, שראו אותי בסימני מיתה, בדרך צאת הנשמה מהגוף, ופני נשתנו. וה' ברחמיו יסור יסרני, ולמות לא נתנני, ולא בזכותי רק בזכות אבותי הקדושים. וכמראה ראיתי בעיני, אדם קצר עומד לפני, ונר דלוק בידו, ובהרף עין התחיל לכבות, וחזר ודלק מהר לעיני. ואמרתי: בתחילה יגיד לי אדוני, מה זה שאתה עושה לפני בנר הזה? והשיב האיש: הנר רמו לנשמה דולק, בעבור שימי חיך כבר עברו וכו', ורמזתי לך, הנה כאשר מהר חזר לדלוק כך מהרה תהיה לך רפואה. וזהו שהראתיך באותותי, וידוע תדע, שהיו במשפט שלך מימינים ומשמאילים, ושקלו במאזנים זכיות שלך. ובאתי לבשרך, שהא-ל הרחמן הוסיף ימים עלימך, ואמר למלאך המות הרף ידך, כי עוד לאל ידו לזכות את

ה סיפורים נפלאים מצדיקי ישראל

הרבים וכו'. זה מעשה היה ג' ימים קודם חג השבועות, וכאשר פתר לי כך היה, שביום א' דחג השבועות הלכתי לבית הכנסת, וממש נעשיתי בריה חרשה, ומיד אזרתי כגבר חלצי, **קמתי על משמרת הקודש לחבר פירוש על התורה ונביאים וכתובים, וקראתי לחיבור שיבולי הלקט עכ"ל.**

(והנה מביא ר' אברהם בן הגר"א בספרו רב פעלים, ווארשא, 894', עמוד 60, כדברים האלה: "וגם א"א מו"ר החסיד נר"ו נמשך בזה כמה ימים, וסיפר שאחד למד עליו זכות, שהיה עדיין רך בשנים, ויכול לתקן בעולם ופטרורו, ובכואו שמעו העומדים סביב לו, איך הוא מדבר עם שר האש ושרי מעלה").

מעשיות כאלה מגדולים, שנשתקעו בשינה בחלים, וכשנתעוררו ספרו מה שחזו בעולם העליון, (עיין פסחים ג' ע"א ובבא בתרא י' ע"ב ר"ה י"ז ע"א במעשה דיוסף בריה דר' יהושע. ועיין ג"כ רות רבה, פרשה ג' ד"ה: זה שאמר הכתוב קטון וגדול שם הוא וכו', ר' מיאשא בר בריה דר' יהושע נשתקע שלשה ימים בחוליו וכו': זוהר מ"ג דף ר"ד ע"ב ד"ה: ר"א היה אזיל וכו' ד"ה: רבי כרוספדאי חלש וכו'. ובראשית חכמה, אמשטרדם, תקל"ו, בפרק חופת אליהו רבה, שער שלשה, וכן בשלשה ספרים נפתחים מאת שמואל שענבלום, לעמבערג, 877', דף כ"ח ע"א אות כ"ה בשנויים. ובעל החרדים בספרו בשם רבינו יצחק דמן עכו. "מעשה היה ברב רבינו יוסף גיקטילייא, חלה עד קרוב למיתה, ונים ולא נים, תיר ולא תיר, ראה שני אנשים שוקלים עוונותיו וזכיותיו במאזנים, שקולין שוה בשוה, מיד נתעורר ונתחזק ושקל התפילין ושם אותם ומיד התחיל להרפא, ועלה ממות לחיים, כי הכריע כף זכות" (חרדים לעמבערג, 859', דף ז' ע"א בסוף העמוד).

ובשבחי הבעש"ט חמוש"ד נאמר בהקדמת הכותב: "כי בימים קדמונים אירע לפעמים שוכבים בגויעה שקורין הינערבעט, וכשקמו וחיו היו מספרים מהנוראות שראו בעולם העליון, וכמו שנזכר בגמרא וכו'". ועל דבר ה"הינערבעט" או "הינרפלעט" עיין בספר התורה והחיים מאת ר' מ. גידעמאן העתקת א. ש. פריעדבערג, ווארשא, תרנ"ז, חלק ראשון, עמוד 174 הערה 5.

1 סיפורים נפלאים מצדיקי ישראל

ועל השאלות ששואלין את הנפטרין כשהם באים לפני בית דין של מעלה עיין שבת דף ל"א ע"א ותוספות קדושין דף מ' ע"ב ד"ה: אין תחלת דינו של אדם וכו'. ועיין ג"כ מדרש משלי, מהדורת ר"ש בוכר, ווילנא, תרנ"ג פרשה ר' ד"ה בן חכם ישמח אב.

ג

העשירות שחנן ה' לעשירים הוא רק בתורת פקדון אצלם, כדי שבבוא העת ישתמשו בממונם זה לצורך הזולת, ולדבר שחייבים בזה, כמו שידוע המעשה הנוראה שאירע אצל הרה"ק מאפטא זצוקללה"ה זי"ע ועכי"א:

א.

אחד מחסידי הרב הקדוש ר' אברהם יהושע השיל מאפטא זצ"ל בא לפניו והתאונן על מצבו הדחוק מאוד. אמר לו הצדיק: אתן לך מכתב לאחד מן האנשים שלי, והוא גביר עצום, שיתן לך על חשבוני מאתים רובלים. וכן עשה. העני קיבל את המכתב ונסע לאותו גביר, ולא גילה לו תיכף שיש לו מכתב מהצדיק אך אמר לו סתם כי הוא בא עכשיו מאת הרבי. וקבלו העשיר בסבר פנים יפות והזמינו להתארח אצלו. כעבור ימים אחדים מסר את המכתב להעשיר. כשקרא העשיר את המכתב נתכרכמו פניו, ואמר: איני יודע אילו חשבונות יש להרבי עמי, כי יצוה עלי לתת סך רב כזה על חשבונו. אני יכול לתת לו איזה סך, אבל מאתים רובלים לא אתן. והאורח אמר כי לא יוכל לעבור את פי הרבי ולקבל פחות. סוף דבר, העני יצא מלפניו ריקם, נסע אל הצדיק וסיפר לו מה שקרה. אמר הצדיק: עתה אתן לך מכתב אחר לאיש אחר מאנ"ש, אבל הוא אינו עשיר כל כך ולכן אכתוב לו שיתן מאה רובלים. נסע העני לאותו חסיד ומסר לו את המכתב של הרבי. והחסיד בראותו מכתב מהרבי שמח מאוד ואמר לו: אחי, שב נא בביתי כמה ימים עד אשר אמצא עצות להשיג לך את כל הסכום אשר יצוה עלי הרבי וכן היה.

ז סיפורים נפלאים מצדיקי ישראל

אחרי ימים אחדים נתן בידו הסך מאה רובלים בלב שמח ובפנים שוחקות. והעני נסע שוב להרבי וסיפר לו מעשה החסיד. כעבור זמן קצר החל מצבו של הגביר הראשון לרדת והלך הלך וחסור מיום ליום, עד כי נתדלדל מאוד. עבר זמן ידוע והוא התרושש לגמרי, ובמשך הזמן הוכרח להיות הולך וסוכב על פתחי נדיבים, והיה נודד ללחם. בדרך נדודיו בא לאפטא, ונזכר באותו מכתב של הרבי ומכל ההרפתקאות שעברו עליו, ולבו היכהו על אשר סירב למלא בקשת הצדיק, כי הבין שבשביל זה באו עליו הרעות והצרות. בא לחצר הצדיק וצעק ככרוכיה להכניסו אל הרבי, אבל הצדיק ציוה שלא יכניסוהו. והיה הולך ובוכה לילות כימים, עד אשר נתנו לו עצה כי יעמוד אצל חלון הרבי ויבכה. עשה כן, והצדיק שאל עליו את מקורביו, ואמרו לו שכבר הודה האיש על פשעו ומתחרט מאוד. אמר הצדיק: אם יש לו טענה עלי, אני מוכן לעמוד עמו לדין תורה. הושיב הרב בית דין, ואחד מהם היה הרב הצדיק ר' משה מסאווראן. טען הצדיק לפני ה"ב"ד:

— מעשה שהיה כך היה. בבואי להעולם הזה מסר לי הקב"ה כמות של כסף זהב הנצרכים לי לעבודתי, ואני חילקתי ופיזרתי אותם בין אנ"ש המסתופפים בצל קורת. כל רכושו של האיש הזה אשר רכש שלי היה, וכשסירב ליתן על חשבוני מאתים רובלים, לקחתי את שלי ומסרתי להחסיד האחרון, שציית לדברי. ויצא פסק דין מה"ב"ד, שהאיש אינו יכול לתבוע את נכסיו בחזרה, כי לא לו הם, אך מזונות מגיעים לו מצד רחמנות, אם יתחרט על מעשיו ויפייס את הצדיק.

וכן היה. כל ימיו של האיש היתה לו פרנסה די מחייתו, אבל לא השאיר אחריו ברכה, והחסיד האחרון שציית למכתב הרבי נתעשר והיה גביר גדול כל ימיו.

ב

נלמד מהמעשה והעובדא הלזו, שבאם אין נותנים ממון כשנתבעים לצורך הזולת לוקחים העשירות מהעשירים ונותנים הפקדון לאדם יותר מהימן. ובפרט בני"ד שהמדובר הוא בהצלת כלל ישראל שנתבעים על

כך ואין נענים, מי יודע כמה וכמה ממון כבר הפסידו ולקחו מהם, ואין עושים חשבון הנפש מי יודע אם לא בגלל הדבר הזה באו להם הפסדי הממון הגדולים האלו, ואין שמים לב על זה שבאם היו תורמים להצלת כלל ישראל כפי הצורך היה עושרם משתמר בידם.

כל זמן שהעושר שמור בידם, והיכולת בידם לעשות לפעול למען הצלת העם יש לעשירים לנצל את עושרם לטוב, ולהוזיל כספם מכיסם למען המטרה הקדושה הזו. ואל יחמיצו ההזדמנות עד שחס ושלום הכסף לא יהיה נחשב למאומה, וכבר היה הדבר לעולמים לפני שישים שנה בערך, שהכלכלה באמריקא ירדה עד לאפס והכסף לא היה נחשב לכלום, שהיה באנקרא"ט גדול כל כך עד שבעבור פת לחם היה צריך לשלם הון תועפות וביום אחד נהפכו המיליארדים לעניים מרודים שכל כספם וזהבם לא הספיקו להם אפילו להחיות נפשם ונפש בני ביתם, וכבר יודע מה שחוזים המומחים בכלכלה בפירסומיהם בעיתונות שכלכלת ארה"ב עומדת בחובה עצומה המגיע ל-3 טריליון דולאר והחוב ממשך לגדול עד שבמשך כמה שנים ספורות יסתכם החוב ב-4 טריליאן דולאר ואז שוויות הכסף יגיע לאפס ולא יהיה נחשב למאום. ובמצב כזה לא יהיה ביכולת לפעול בכסף כלל והעשירות לא יתפוס מקום, כעת כל זמן שעוד העשירות תופסת מקום והכסף עדיין שווה ואפשר לפעול תמורת הכסף והממון גדולות ונצורות צריך לנצל את העשירות לטובה ולהציל את כלל ישראל בעוד מועד וזכות הגדול הזה בוודאי ובוודאי יהיה שמור לבעליו לטובה בזה ובכא.

מדוע נעמוד מנגד באפס מעשה כל זמן שעדיין ניתן לעשות ולפעול בפקדון שניתן בידכם ונמתין עד שיגיע חס ושלום למצב כזה שגם אם כבר נרצה לעשות להצלת הכלל לא נוכל כבר להושיע, ואז יתחרטו על העבר ויאמרו בוודאי מדוע לא עשינו ולא פעלנו בממון שהיה בידינו בזמן שהיה היכולת והאפשרות לפעול בה? וכעת כבר איחרנו את המועד... היכן היינו אז כשפנו אלינו בזעקה ולא שמענו אליה ולא שמנו לב לזה? בואו והצילו כל זמן שניתן להציל בממון הזה, כל זמן שהדבר הוא בידכם, וכספכם עדיין שווה שתמורתה אפשר עוד להציל את קיום העם בהווה ובעתיד!!!

ג

**בואו וניקח דוגמא באם יזכינו השי"ת לזכות
את עם ישראל בשמירת שבת ולהוכיח את העם
על שמירת שבת כהלכתה כמה גדול זכותינו
בזה וכמו שכתב החפץ חיים (בהקדמתו
למשנה ברורה ח"ג) וז"ל:**

כתיב בתורה "זכור את יום השבת לקדשו ששת ימים תעבוד" וגו'
"כי ששת ימים עשה ד' את השמים ואת הארץ" וגו' הורה לנו הכתוב
בזה שענין שבת הוא שורש האמונה לידע שהעולם הוא מחודש וכיון
שברא הכל הוא ארון על הכל ואנחנו עבדיו ומחוייבים לעשות רצונו
ולעבדו בכל גופינו ונשמותינו וממונינו כי הכל שלו והזהירה התורה
על שמירת השבת י"ב פעמים ואחז"ל כל המשמר את השבת כאלו
מקיים כל התורה וכל המחלל את השבת כאלו כפר בכל התורה כולה
והכל מטעם הנ"ל דהוא שודש האמונה:

וכעין זה איתא ג"כ במ"ר פרשה בשלח א"ר אלעזר בן אבינא מצינו
בתורה ובנביאים ובכתובים **ששקולה שבת כנגד כל המצות.**

בתורה מנין שבשעה ששהא משה לומר להם מצות שבת א"ל
הקב"ה עד אנה מאנתם לשמור מצותי ותורותי וגו' מה כתיב אחריו ראו
כי ד' נתן לכם השבת ובנביאים מנין שנאמר וימרו כי בית ישראל
במדבר בחוקותי לא הלכו מה כתיב אחריו ואת שבתותי חללו.

בכתובים מנין שנאמר ועל הר סיני ירדת ודברת עמהם מה כתיב
אחריו ואת שבת קדשך הודעת לה אמר הקב"ה לישראל אם תזכו
לשמור שבת מעלה אני עליכם כאלו שמרתם כל מצות שבתורה ואם
חללתם אותו מעלה אני עליכם כאלו חללתם כל המצות וכן הוא אומר
שומר שבת מחללו ושומר ידו מעשות כל רע וכו' עיי"ש.

וראה את חומר העון שיש באיסור חילול שבת דהלא ידוע שיש
כמה חלקי עונשים על העונות יש ענינים שכשהאדם עובר עליהן הוא
רק איסור עשה בלבד חמור מזה העונות שיש עליהן איסור לאו חמור

סיפורים נפלאים מצדיקי ישראל

מזה העונות שיש עליהן מיתה בידי שמים חמור מזה העונות שיש עליהן עונש כרת חמור מזה אותן שיש עליהן מיתה בידי אדם והוא מיתת חנק, למעלה מזה אותן שעונשן הוא הרג בסייף, למעלה מזה אותן שמיתתן בשרפה, למעלה מכולם אותן שמיתתן בסקילה כי היא החמורה שבמיתות, ועל עון חילול שבת במזיד הלא מיתתו הוא בסקילה.

ונוכל לראות עוד את חומר העון שיש באיסור חילול שבת דהלא בכל העונות לבד מאיסור עבודת כוכבים קי"ל דאם הוא מומר ח"ו לאחד מהם אינו מומר לכל התורה ואילו באיסור שבת קי"ל (בסימן שפ"ה ס"ג) דאם הופקר אצלו איסור שבת ועובר עליו כמה פעמים בפרהסיא הוא מומר לכל התורה ודינו כעובד כוכבים ממש. ואם הוא דר עם ישראל ברשות אחד צריך לשכור ממנו הרשות כמו אם הוא דר עם העו"ג ואם שחט אף שאיש ישראל אחר עומד עליו ורואה ששחט כדין אפ"ה שחיתתו נבלה גמורה מטעם דהוא אינו בר זביחה כלל כדאיתא בפוסקים, וטעם לכל זה הוא דהמחלל את השבת כופר במעשה בראשית נז"ל הרמב"ם פ"ל מהלכות שבת, השבת ועבודת כוכבים כל אחת משתיהן שקולה כנגד שאר כל מצות התורה; והשבת היא האות שבין הקב"ה ובינינו לעולם, לפיכך כל העובר על שאר המצות הרי הוא ככלל רשעי ישראל אבל המחלל שבת בפרהסיא הרי הוא כעובד עבודת כוכבים, ושניהם כעובדי כוכבים לכל ובריהם וכו' ע"ש. כמו עובד כוכבים וע"כ גם עונש מחלל שבת הוא בסקילה כעובד כוכבים וכשהוא בלי התראה הוא עכ"פ בכרת. מכל זה יוכל האדם לראות את גודל הענין של שבת — וכן יש עוד כמה מאמרי חז"ל המפליגים מאד בעון חילול שבת.

וגם צריך לדעת הרמ"ח מצות שבתורה שהטיל הש"י על האדם לזוכרם ולשמרם הוא נגד הרמ"ח איברים שבאדם וכי היכי דבאברים נמצא אברים שונים יש שאין הנשמה תלויה בהם כמו היד והרגל וכדומה דאף אם יחסרו אף שההפסד הוא רב מאוד מאוד אעפ"כ נקרא רק בשם בעל מום ויש שעל ידי חסרונותיו אינו יכול לחיות על פני תבל כגון שניתז ראשו או שנקרע סגור לבו ששם הוא מקור החיים, כן הוא גם כן בעיני מצות הש"י שעליהן ג"כ כתיב אשר יעשה האדם וחי בהם ונאמר כי היא חייך ואורך ימך ועוד פסוקים הרבה כהנה המורים לנו כי

עיקר חיי הנפש לעוה"ב תלוי בקיום התורה יש מצות שאפילו אם פשע האדם ועבר עליהם הוא נקרא לעוה"ב רק בשם בעל מום נוגם זה גנאי גדול הוא לנצח דידוע מה שכתב הרח"ו בשער הקדושה וכן הגר"א במשלי דהחבלה ימצא לנצח בנפשו באותו האבר שפשע בו על רצון הש"י ונמצא דאם לא הניח תפילין אף אם יקיים כל המצות יהיה בעל מום בידו ונמצא כשיקום לעת התחיה כל ישראל יעמדו חיים וקיימים בכל אבריהם והוא יהיה בעל מום ביד השמאלי הנה לנצח בזכות מצות התורה שאדם מקיים באבריו הם זוכים לחיות לעתיד חיי עולם — כל מצוה שברמ"ח מצות מחיה את האבר שברמ"ח השייך לו — וכמו שאנו אומרים וחיי עולם נטע בתוכנו וכיון שעבר בשאט נפש על המצוה ההוא אין לו מי שיחיה את האבר ההוא וכמה יתמרמר אח"כ האדם ההוא על זה שהכל ידעו את גודל המרותו בד' במצות תפילין וכן כה"ג אם יהיה בעל מום בשאר איברים על ידי שארי דברים שקלקל וכמו דאיתא בחרגום קהלת על הפסוק סוף דבר הכל נשמע דהיינו שלבסוף הכל יתפרסם לעיני כל ועל כן את האלקים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם ור"ל שהרמ"ח מ"ע ושס"ה לאוין שנשמר האדם בימי חייו יבנה לעתיד כל האדם ונמצא כשיקום ויהיה בעל מום באיזה אבר או שיתקלקל לו איזה גיד מגידיו [המכונים נגד שס"ה לאוין שבתורה] יתבוננו הכל איזה מ"ע או לאו עבר בשאט נפש וכמה קלון וכלימה יסבול עי"ז לנצח] ויש ענינים שהם נגד הראש והלב שהם עיקר חיות נפש הקדושה כמו אמונה בד' ובתורתו וענין שמירת שבת דהוא ג"כ יסוד האמונה דאם יחסר לו ענינים ההם כבר נסתלק כל עיקר החיות מנפשו הקדושה וכשהוא חי בעוה"ז הוא חי רק בנפש הבהמית שלו ולא יהיה לו במה להקים בעת התחיה — וזכות שמירת שבת כהלכה מועיל למחול לו על כל עונותיו כמ"ש בגמרא כל המשמר שבת כהלכתו אפילו חטא כדור אנוש מוחלין לו שנאמר אשרי אנוש יעשה זאת וכן אדם יחזיק בה שומר שבת מחללו ושומר ידו מעשות כל רע אל תקרי מחללו אלא מחול לו וכו'. **ונכון לכל ירא וחרד לדבר ד' לכונן חבורות ללמוד הלכות שבת כדי שלא יכשלו בהם וכדאיתא בילקוט (ר"פ ויקהל) א"ל הקב"ה למשה עשה לך קהלות גדולות**

יב סיפורים נפלאים מצדיקי ישראל

ודרוש לפנייהם ברבים הלכות שבת וידוע ששמירת שבת כתיקונה הוא קירוב לגאולה כמו שאחז"ל אלמלא שמרו ישראל שתי שבתות מיד היו נגאלין שנאמר וכו', עכ"ל.

ד

במצות שמירת שבת תלויים כל הברכות הפרנסה העשירות והבריאות. וכה הם דברי החינוך באיגרתו:
ומה מאד עגמה נפשי כהיום שנתרבו מאד מחללי שבת קודש, וכל מה שיתרבו מחלליה יתרבו היסורים בעולם, והמחסור גבר בארץ מאד מאד, הן לבעלי מלאכות והן לבעלי המסחר, ובכל יום ויום פוחתין אנו והולכים, וסבת הדבר היא מפני שמקור כל הברכות הוא שבת קודש, שנא' בו ויברך א' את יום השביעי, וכשאנו פוגמים בש"ק מסתלקת הברכה וכן כתוב מפורש, ראו כי ד' נתן לכם השבת, על כן הוא נותן לכם ביום הששי לחם יומים, והכונה שראו בעיניהם שבזכות השבת נתרבה ההשפעה, על כן אחי ורעי כל אחד ואחד צריך ליזהר א"ע בקדושת השבת כהלכה, ובזכות זה יתברך מר' בכל הטוב, וישלח השי"ת הצלחה מרובה בכל מעשי ידיו ויהי לו לטוב בזה וכב"א.

ה

פועלינו לדוגמא למען שמירת שבת שכל יהיה עוון הנורא של חילול שבת ועונשם הנוראים הנגרמים לכל עם ישראל בגשמיות וברוחניות, הוא התוכחה וההתראה אל כל יהודי ויהודי כאשר הוא, שבאם חס ושלום לא נקיים מצות תוכחה בזה יש חלק לכל איש מישראל בעוון חילול השבת של כל יהודי ויהודי. ונענשים בעוונם כמבואר (באיגרת החינוך).

ו

השאלה נשאלת איך נוכל לקיים התוכחה בזה במציאות, באם נצטרך לצאת כעצמינו אל כל אחד ואחד באופן אישי לא נוכל לצאת ידי חובתינו בזה, כי לא שייך מציאות כזה בשום אופן שבעולם מפני

סיפורים נפלאים מצדיקי ישראל יג

שנצטרך לגייס מיליוני יהודים לזה. לזאת שתנו עצה בנפשינו באופן מועיל דהיינו שנדפיס ספרים על קדושת השבת ונשלח על ידי הדואר שבכך נוכל להגיע לכל יהודי ויהודי, ועל ידי פעולה זו שהיא פעולה אחת בבת אחת עשינו וקיימנו בעצמינו את חובותינו המוטל עלינו שלא נתפס ולא נלכד ח"ו בעוונם. וכמשל שכתב הבעל מנחת שבת בהקדמתו ח"ל:

וכעת אשא משלי ואומר משל למלך אחד קטן אשר הוכרח לצאת למלחמה נגד אויביו שאר מלכים אשר המה גדולים וגיבורי כח ואנשי חיל עד מאוד וירא לנפשו בזוכרו נגד מי שצריך להלחם. מה עשה שלח אחר בעלי מלאכה עושים כלי קרב ושכרם להכין לו כלי קרב הרבה וטובים ללחום בהם יען שצריך לצאת למלחמה כבירה, והנה הבעלי מלאכות הנ"ל השתדלו והתחכמו במלאכתם ועשו עבורו הרבה כלי קרב וטובים, היינו למשל, מין הנקרא רימאטיס אשר בכל אחת מהם יוכל להרוג בה למשל מאה אנשים בירייה אחת, והוטב הדבר מאוד בעיני המלך, ואח"כ שמע המלך הנ"ל אשר במדינת ענגלאנד יש בנמצא בעלי מלאכות היותר חכמים והיותר גדולים מבעלי מלאכות הראשונים בענין עשיית כלי קרב, ושלח גם אחריהם והבטיח להם הון רב כמה שירצו לעשות לו כלי קרב הטובים ביותר. והנה כאשר הבעלי מלאכות מהענגיל לאנד ראו את הכלי קרב של הבעלי מלאכות הקודמים להם אמרו להמלך הנה אמת הוא שהכלי קרב הם טובים וחזקים מאוד, אך שיש בהם חסרון אחד והוא, שכל כלי קרב מהם היא כבירה מאוד וירייתה היא בכבדות וצריכים הרבה אנשים לעבוד עמה בעת ירייתה ובכח הרבה באופן שעל ידי ירייתה פעם אחת נעשו כל האנשים היורים בה עייפים ויגיעי כח עד שצריכים לחפש אנשים אחרים ליירות בה בפעם השנית, כי האנשים אשר ירו בה בפעם ראשונה צריכים לנוח זמן הרבה עד שינוחו מעייפותם ויגיעתם אשר הגיעם מירייה ראשונה, ואתה מלך קטן ואנשי חיל שבמדינתך מעט ומה תעשה כשתתמהמה המלחמה וכל אנשיך ייעפו וייגעו ולא יהיו לך במה ללחום, כי אין לך לדמות להמלכים הנלחמים נגדך יען שהמה יש להם אנשי חיל הרבה וכשאלו ייעפו ויגעו יש להם תיכף הרבה אחרים להעמיד במקומם ולכן די להם להלחם גם בלי קרב כאלו משא"כ אתה.

אך עצתינו אמונה ונכונה לטובתך הנה כפי שזה מקרוב אשר אנחנו חידשנו בחכמתינו מין כלי קרב חדש והוא בכמותו ואיכותו קטן וקל אשר כל אדם אפילו חלש כח יכול להחזיקו ביד אחת ולירות בו בקלות בלי שום עמל ויגיעה, ועוד זאת שנמצא בתוכו מין חץ כזה אשר לאחר יציאתו מהכלי קרב הוא נתחלק לאלף חצים קטנים אשר כל חץ קטן יוכל להרוג ולאבד איש חיל אחד ואם תעשה כלי קרב כזה יוכל להיות שתוכל את אויביך הקמים נגדך, וישמע המלך לעצתם ושכרם לעשות לו כלי קרב כנ"ל, וכאשר אמרו לו כן היה שכבש בהם כל המלחמה בנקל וכלי שום עמל ויגיעה ונעשה אח"כ מלך גדול.

והנה הנמשל מובן רק בהקדם מה שראיתי בע"ש הנדפס בסידורים בשם ספר דרך חכמה ואי"ה יובא ג"כ בפנים במנחת שבת (סימן ע"ב סע"א ס"ק ג'). וז"ל:

המשחיתים אשר השרה עליו [והאדם ע"י עבירות שלון וכו'] לא יגרשו מעליו עד יקיים מצוות באותם אברים שחטא בהם ואותם המלאכים [שנבראו מהמצות] יגרשו את כח הטומאה מעליו וזה אי אפשר [מפני כמה עיכובים ומניעות] אלא על ידי שמירת שבת כהלכתו [שהיא שקולה כנגד כל המצוות] וכו' עכ"ל. ועיין עוד בפנים במנחת שבת (סימן הנ"ל ס"ק ד') מה שהבאתי שם באריכות בשם ספר הזכירות ובשם ספר ערבי נחל, והיוצא משם אשר אין לנו שום עצה נכונה לגרש כל המשחיתים אשר נבראו מחטאינו ועונותינו ופשעינו אלא ע"י שמירת שבת, ואפילו אם נתענה אלף תעניות לא יועילו מה ששמירת שבת אחד מועיל, וכאשר יבואר אי"ה במנ"ש (סימן הנ"ל ס"ק כ"ג) בשם המדרש תנחומא **דכבוד שבת עדיף מאלף תעניות עיי"ש**.

וכזה יובן הנמשל הנ"ל כי רובא דרובא בני אדם הם דומים במעשיהם הטובים למלך קטן וחלש כח ואין לו אנשי חיל הרבה רק מתי מעט, כי מי יודע אם זכיותיו מרובים מעונותיו. והמשחיתים אשר נבראו מהעונות — של האדם המה נמשלים למלכים אדירים וגיבורי כח ושיש להם אנשי חיל עם רב והמה מצפים ומייחלים תמיד להזיק את האדם הלזה אשר מעונותיו נבראו כמבואר בסה"ק, ואם ירצה אדם לגרשם ע"י זכיותיו ומעשיו הטובים ותעניותיו המועטים הנמשלים

סיפורים נפלאים מצדיקי ישראל טו

לכלי קרב הכבידים הנ"ל אפילו אם ירצה להצדיק מעשיו כל ימים שלו לא יספיקו לו לגרש אפילו מעט מהן, וכאשר כתב בערכי נחל הנ"ל אשר הבאתיו במנ"ש סימן ע"ב הנ"ל סוס"ק ד'.

ולכן אין לנו עצה נכונה רק שמירת שבת כהלכתו שהוא נמשל לכלי קרב הקל הנ"ל, אשר הורג אלף אנשי חיל בירייה אחת בלי שום עמל ויגיעה, וכמאמרם ז"ל, כל השומר שבת כהלכתו מוחלין לו על כל עונותיו, וגם אמרו ז"ל שאלמלא שמרו ישראל שתי שבתות מיד נגאלין. וגאולה הוא שם הכולל ברו"ג וכאשר הביא כמה פעמים בספר הקדוש בעל תולדות יעקב יוסף בשם התנא האלקי הבעש"ט זצוקלה"ה על פסוק קרבה אל נפשי גאלה עיי"ש.

והנה אחי רועי בואו וראו שכשמגיע יום הקדוש יומא דכיפוריא כל בני ישראל אפילו הפחותים הם חלים ורועדים מאימת היום ומקיימים כל העינויים כדין תורה, ואפילו מנידנדוד דנידנדוד חילול יוה"כ המה חלים ורועדים, ולמה שכשמגיע שבת קודש רובא דרובא אין נפנים אליו לירא מפניו כראוי לו ואפילו לומדי תורה ויראים. והלא כל עיקר חרדת יוה"כ הוא משום שהוא יום מחילה וסליחה וכפרה אשר עליו נאמר כי ביום הזה יכפר עליכם וכו'. וא"כ הלא יש לנו ב"ה יותר מחמשים ימי הכיפורים בשנה דהיינו כל השבתות [וכעין שכתב הט"ז בהלכות פסח סימן ת"נ ס"ק ר' ח"ל: והלא יש לנו יותר מחמשים פסחים בשנה עיי"ש אף אנו נאמר כן], והמעייץ בט"ז (סימן רמ"ב) ריש הלכות שבת משמע שם מבואר בהדיא דשמירת שבת הוא מכפר יותר מיום הכיפורים דכתב שם דאם עושה תשובה וגם שומר שבת כהלכתו אפילו עבר על כריתות ומיתות ב"ד מ"מ מהני לו שמירת שבת שיהיו נמחל לו לגמרי, ואין צריך להמתין על יסורין או מיתה שיהיו ממרקין עיי"ש היטב. אבל יוה"כ בצירוף תשובה אין מהני שיהיה נמחל לו לגמרי אפילו על כריתות ומיתות ב"ד, רק יסורין הבאין עליו גומדין לו הכפרה על כריתות ומיתות ב"ד. וכמבואר ברמב"ם הלכות תשובה פ"א הלכה ד' עיי"ש.

וא"כ הלא ב"ה יש לכל בר ישראל ביכולת שירוויח בכל שבת מחילה וסליחה וכפרה בניקל ובלי שום עינוי. רק במה שישמור את השבת כהלכתו וא"כ היש פתי כזה אשר לא ירצה לסור הנה לחזור על דיני שבת כדי שידע במה ליזהר ולדקדק בו, עכ"ל.

הנמשל בזה לענינינו הוא, מלבד מה שעצם שמירת השבת כהלכתה הוא כלי ירייה שבפעם אחת הוא מפיל חללים רבים מאד, ואין צורך בחיל רב לערוך מלחמה וקרב, כמשל המנח"ש, כן הוא בפעלינו למען השבת למען לא נתעייף ולא נתייגע ונצטרך לחיל רב אנשים מרובים שאין בכוחינו וביכולתנו להעמיד כל כך הרבה אנשים עד כך כדי להגיע לכל ה-7 מיליוני האנשים שבארה"ב לבד, הגם שכלי היריה באופן זה מועיל אבל אין האפשרות בביצועה, אכן לפי דרכינו שהוא דומה לכלי קרב חדש ומועיל בפעם אחת ובירייה אחת — פעולה אחת — שאין צורך בזה לחיל רב.

אך דא עקא שכדי להגיע עם הספרים על קדושת השבת בלבד לכל יהודי בארה"ב קיים הוצאה מרובה שהוא לערך 2 מיליון דאלאר, וזהו כבר נוגע לבעלי הממון לחיילים המעטים שבלעדי זה שישאו בהוצאות אי אפשר בשום פנים לירות את הירייה האחת הלזו.

וכמו כן הוא הדבר בכל ענין ונושא שהוא יסוד ביהדות, כגון טהרת המשפחה, תפילין, מזוזות, כשרות, וכו'.

ד

העצה שנתן האדמו"ר הזקן בעל ה"תניא" לנכדו הרה"ק ר' מנחם מנדל זצ"ל מה לעשות עם כספו, הוא שיתן את שני האלפים ר"כ מעות הנדוניא שלו לתוך תיבה של צדקה שהיה מונח בביתו, ואז ישארו גם הקרן וגם הריוח בשלימות.

פתח תפתח את ירך
על כן אנכי מצוך לאמר פתוח תפתח
את ירך — לאמר, עצה טובה אני
משיאך

(רש"י)

דרכו בקודש של אדמו"ר הזקן בעל ה"תניא" היתה לצמצם בהוצאות הבית, והיה רגיל לומר: "התורה חסה על ממון של ישראל, ופרנסתי הלא היא מהציבור, לכן צריך אני לצמצם בהוצאותי". כשבניו ונכדיו היו לובשים בגד יקר, לא היו מתראים לפניו, שלא יקפיד עליהם.

פעם לבש נכדו ר' מנחם מנדל זצ"ל (זה שהיה אחר-כך לדבן של ישראל, וידוע בשם אדמו"ר בעל ה"צמח צדק"), אבנט יקר, שמחירו היה חמישה-עשר רובל, וכשהיה צריך להיכנס למחיצת קדשו של זקנו היה רגיל להסיר את האבנט. וקרה פעם אחת שזקנו הרב קרא לו פתאום, ונכנס בחפזון, ושכח להסיר את האבנט היקר. זקנו הרגיש תיכף באבנט ופנה אליו בשאלה:

— אמור נא לי כמה מחירו של אבנט זה?

השיב לו נכדו האמת: חמישה-עשר רובל.

הקפיד עליו הרב, ואמר:

— וכי אתה עשיר גדול, שאתה לובש בגדים יקרים כאלה?

יח סיפורים נפלאים מצדיקי ישראל

שתק נכדו. אמר לו שוב הרב:

— כמה הוא הנדוניא שלך?

— שני אלפים רו"כ — השיב הנכד.

— ומה אתה עושה — שאלו הרב — בשני האלפים הללו?

— אתן אותם — השיב הנכד — ליד עשיר נאמן, וארויח קצת

מזה.

— ואולי — אמר הרב — לא יחזיר לך לא הקרן ולא הריוח?

— האיש — השיבו נכדו — הוא עשיר גדול, ואיש נאמן מאוד.

— ומה בכך — אמר שוב הרב — שהוא כעת עשיר גדול, אפשר

שלאחר זמן יהיה עני גדול.

— ומה איפוא — שאלו נכדו — אעשה במעות?

השיבו הרב:

— עצתי נאמנה, שתתן את המעות לתיבה זו, וכאן יהיו בודאי

בשלימות.

והתיבה היתה... תיבה של צדקה. חשב נכדו שזקנו הרב אומר זאת

בדרך בדיחה, אבל הוא, הרב, המשיך ואמר לו:

— רצוני באמת שתתן את המעות לצדקה, ויהיו בשלימות גם הקרן

וגם הריוח, אבל כשתתן לאיזה עשיר, חוששני שתפסיד גם את הקרן.

כשראה נכדו, שזקנו מתכוין באמת שיקדיש את כל הוננו לצדקה,

השתמט מחדרו. אחר-יכן נתן המעות ליד עשיר גדול ומופלג בתורה

ואיש נאמן מאוד. כעבור חדשים אחדים נשרף רכושו של אותו עשיר,

ונעשה עני גדול ומחזיר על הפתחים. מאליו מובן, שכל כספו של בעל

ה"צמח צדק" ירד ג"כ לטמיון. ברבות הימים שאל אדמו"ר הזקן את

נכדו:

— אמור נא לי: ההרוחת קצת ממעות שלך?

סיפר לו האמת, שאותו עשיר שמסר לידו את המעות ירד מנכסיו.

אמר לו זקנו הרב:

— ולמה לא שמעת לדברי, שתתן המעות לצדקה, והיו אז גם הקרן

סיפורים נפלאים מצדיקי ישראל יט

וגם הריוח בשלימות? ולמה אין לכם אמונה ברבותיכם, כמו אנשי וואהלין שהם מאמינים גדולים?

והוסיף הרב לומר לנכדו:

— אספר לך מגודל אמונתם של אנשי וואהלין. פעם נסעתי ממעזריטש בימות החורף, והיה אז קור גדול, ונתקררו רגלי, וכשהגענו למלון אחד שעמד בדרך, נשא אותי העגלון בידיו מן העגלה והכניסני אל המלון. בעל המלון היה איש זקן וירא-שמים, ושפשף את רגלי בשלג ויי"ש עד שחזרתי לבריאותי. אז שאלתי את הזקן:

— כמה שנים אתה דר במלון?

והשיב לי שיותר מחמישים שנה הוא דר כאן. אמרתי לו:

— היש לכם כאן מנין להתפלל? והשיב לי:

— לא, רק בימים נוראים אני נוסע מכאן לעיר הסמוכה.

אמרתי לו:

— וכי כך נאה שאיש זקן יתפלל כל ימיו שלא בציבור, ואל ישמע מעולם קדושה וברכו? ולמה לא ילך לדור בעיר?

אמר לי הזקן:

— ומאין תהיה פרנסתי בעיר?

אמרתי לו:

— כמה בעלי-בתים דרים באותה עיר הסמוכה?

ואמר לי, שלערך מאה.

— ובכן — אמרתי לו — בשביל מאה יהודים יש להקב"ה פרנסה.

ובשבילך כבר לא יוכל הקב"ה להזמין לך פרנסתך בעיר?

אחרי-כן אמרתי לו:

— תדע, שאני תלמידו של רבנו המגיד הגדול ממעזריטש.

ותיכף כשאמרתי לו דיבור זה הלך ממני הזקן. וכעבור חצי שעה ראיתי שעומדות ליד המלון עגלות מלאות חפצים וכלים ומטלטלין.

שאלתי:

— מה זאת?

כ סיפורים נפלאים מצדיקי ישראל

ואמר לי הזקן:

— אני נוסע תיכף לדור בעיר, כאשר ציוה אותי כבודו.
 — ואתה — סיים הרב את שיחתו לנכד — בוא וראה חוזק אמונתו של אותו זקן, שאף כי הייתי אז צעיר לימים, בכל זאת תיכף כששמע ממני שאני תלמיד רבנו, השליך את נפשו מנגד לעקור את דירתו, שהיתה לו ממנה פרנסה בכבוד חמישים שנה; ואתה שמעת ממני פעמיים, שיש חשש שיופסדו גם הקרן וגם הריוח, ולא האמנת לדברי! בזה שלא שמע הרמ"מ זצ"ל לעצת זקיניו בעל התניא זצ"ל, רק נתן מעותיו לידי עשיר גדול ומופלג בתורה ואיש נאמן, כדי להוציא מזה רווחים, הביא לזה שכל כספו ירד לטמיון על ידי שכל רכושו של העשיר נשרף.

לימוד לקח מזה שבאם נותן אדם כספו לצדקה הקרן והריוח נשארים קיימים וצדקתו עומדת לעד, וכל רכושו הזה בטוח, אבל אם נותנים הממון רק לתועלת רווחים קיים סיכון שיפסיד גם הקרן וגם הריוח.

ה

צדיקי הדור פוסקים שבדורות הללו דרך התשובה היא על ידי ממון.

בעיר בארדיטשוב התכנסו פעם אחדים מצדיקי הדור לטכס עצה בדבר ענין ציבורי אחד שעמד על הפרק. הרב בעל ה"תניא" ישב בראש, והוא הציע להטיל על כל אחד מישראל ליתן "רבע" ("א פערטעלע", בלע"ז) — לצורך זה (נוסח אחר: שהחתנים יתנו רבע מהנדוניא). ראש השולחן היה כלפי דלת הכניסה, באופן שהדלת היתה מאחורי הרב. פתאום נשמעה דפיקה על הדלת, והרב אמר:

— הסבא בא.

והסבא משפולי נכנס. אמר לו הרב:

— סבא, יטול את ידיו ויסב עמנו בסעודה.

סיפורים נפלאים מצדיקי ישראל כא

והסבא הלך בהחדר הלוך ושוב ולא ענהו.
הרב פנה אליו עוד פעם בהזמנתו, והסבא שוב לא נענה. אמר הצדיק
מברדיטשוב להרב:

— מחותן, כלום אינו יודע שהסבא מתענה משבת לשבת?
והרב פנה בפעם שלישית להסבא שיטול את ידיו. אז הלך הסבא
ונטל את ידיו והסב בסעודה.

ודפיקה חדשה נשמעה על הדלת. אמר הרב:

— שלוחי הצדיק ר' ברוך (ממעזיב) באים.

ונכנסו שלוחי ר' ברוך, פנו להרב ואמרו:

— רבנו שלח אותנו לומר לו, שבימי מרדכי ואסתר לא ציוו ליתן
"פערטעלעך", אלא אחזו באמצעים אחרים.

פנה הרב אל המסובים ואמר:

— שמעו נא רבותי: ר' ברוך אומר שאני הוא מרדכי של הדור (כידוע,

היה ר' ברוך בר-פלוגתיה של הרב).

ולהשלוחים פנה ואמר:

— תאמרו לו לר' ברוך, שתשובה כוללת שלושה דברים: צום, קול

וממון (צדקה). צום — הרי זה ענין לנינה, קול קיימו מרדכי ואסתר,

וממון נשאר בשביל דורנו אנו.

תארו לעצמכם מתי עוד יהיה לעולמים הזדמנות כזה
שאפשר על ידי ממון של כמה דאלארים להציל עולם ומלואו.

עשירים, עשירים!!!

כדי לנהל עסקים (ביזנעס) אתם מוציאים ממון לרוב
כדי להחזיק עשרות עשרות עורכי דינים שיושבים וחושבים
איך והיכן להשקיע כספכם שיגדל ויפרה, וכאן שבידכם
ובכוחכם לזכות לביזנעס רוחני כל כך רוחני ונושא בוודאי
פירות תמורת השקעה של כמה דאלארים, וההזדמנות היא
בידכם לזכות בקלות לזה, ואינכם אפילו שמים לב לזה,
היתכן!!!

ג

הדרך בצדקה

שנים מתלמידי הרב בעל ה"תניא", הרב החסיד ר' זלמן מדוכרובנה והרב החסיד ר' פנחס משקלוב, שהיו גדולים בתורה, בעבודה ובחסידות, הצטיינו גם במידת הצדקה. בצוואתו של ר' זלמן מצאו כתוב, שאין לו שום זכות להשען עליה ביום הדין, אלא על כח אדמו"ר ועל כוח הצדקה. הוא היה איש עשיר, והיו מונחים אצלו מעות בכמה תיבות: תיבה של מעות נחושת, תיבה של מטבעות כסף ותיבה של מטבעות זהב. כשבא אליו עני לבקש צדקה היה מעריך בדעתו לאיזה נדבה ראוי האיש, של נחושת או של כסף, או של זהב, והיה מכניס ידו לאותה תיבה, וכמה שהיה נתפס בידו בפעם ראשונה היה נותן הכל להעני.

ר' פנחס, שאף הוא היה עשיר, נסע לר' זלמן ללמוד ממנו סדר במעשה הצדקה. כשראה את הסדר שלו, עשה אף הוא כמוהו. כשהיה ר' פנחס אצל אדמו"ר, אמר לו:

— למדתי דרך חדשה בצדקה מר' זלמן.

סיפר להרב את הדרך, והוסיף:

— אבל הבדל אחד יש ביני ובין ר' זלמן: ר' זלמן אינו פותח את היד כלל לראות כמה יש שם, ואני, אף שגם אני נותן להעני כמה שנתפס בהיד, בכל זאת אני פותח את היד לראות כמה יש שם.

ד

בזכות זה שאביו של הרה"ק ר' מנחם מנדל מרימנוב ז"ל נתן כל הונו להחיות כמה נפשות מישראל (שבחן זה יכול להיות עשיר גדול כל ימי חייו) זכה לבן כזה כהרה"ק ר' מנחם מנדל זצ"ל שהאיר את כל העולם כולו בתורתו וצדקתו.

אביו של הרב הקדוש ר' מנדיל מרימנוב ז"ל היה מוכסן, שקורין ארענדא"ר בלע"ז, בכפר אחד, והיה מתפרנס בכבוד. פעם אחת בא אליו אדון הכפר ואמר:

סיפורים נפלאים מצדיקי ישראל כג

— מושקה! דע לך, שאני רוצה לעקור את דירתי למדינה אחרת, ואני צריך למכור את כל נכסי ורכושי. והיות שאני מכיר אותך לאיש נאמן וישר, ומצאת חן בעיני, לכן אם תשלם לי סכום פלוני, שהוא לערך החלק העשירי משוויים של הנחלאות והנכסים שלי, אז אמכור לך את כל אלה, אבל בתנאי שתשלם לי את הסכום במזומנים, בעוד ימים אחדים.

כששמע המוכסן את דברי האדון שמח מאוד על ההזדמנות היקרה שבאה לידו להתעשר פתאום עושר דק בנקל ובלי טורח, אבל יחד עם זה גם התעצב בלבו, כי אף אותו סכום מצער שדרש האדון אינו בידו. נתייעץ עם אשתו מה לעשות, והיא אמרה לו:

— הלא יש לנו בית וכלי-כסף ותכשיטים של זהב, נמכור נא את כל אלה תמורת כסף מזומן, ואם יחסר עוד איזה סך נשיגו בהלוואה ממיודעינו וקרובינו ולא נימנע מלקבל את הטוב אשר הזמין השי"ת לנו.

הסכים האיש לדבריה, ומכר את כל אשר יש לו, עד שהשיג את הסכום שדרש האדון במלואו, והלך לבית האדון לגמור עמו את דבר המכירה של הנכסים. **בהיותו בדרך שמע פתאום קול יללה: "אוי ואבוי!" בבכיות וצעקות גדולות. התבונן המוכסן לדעת מהיכן יוצאים הקולות, וראה בית אחד עומד לא רחוק מהדרך, ומשם נשמעים הקולות. נכנס לאותו בית, וראה נפטר מוטל על הקרקע, ואשתו ושבעה בניו הקטנים סובבים אותו בבכיות ויללות, שהניח אותם בלי מזון ומחיה ובלי בגד ללבוש.**

נכמרו רחמיו של המוכסן עליהם, לקח את כל צרור כספו שבידו, נתן להאלמנה, ואמר לה:

— **הא לך צרור כסף זה, ותחיי נפשך ונפשות בניך הקטנים.**

האשה לא האמינה למראה עיניה, וחשבה שמהתל הוא בה, וסרבה בתחלה לקבל את הכסף, אך הוא באחת, שהוא נותן לה באמת את המעות במתנה גמורה, להחיות את נפשות ילדיה.

באותה שעה נעשה רעש גדול בשמים: אדם מישראל מסר נפשו כל-כך בשביל מצוה! האיש עזב את כל העושר הרב שהיה צפוי לו, וגם נשאר בעירום ובחוסר כל, שהרי את כל אשר לו מכר כדי להחיות נפשות אומללים! והוחלט בכי"ד של מעלה, ואמרו:

— כל הצדיקים קודם שניתן להם מתנה מן השמים, התנסו בנסיון; אלך איפוא ואנסה גם את זה האיש, ולאחר שיעמוד בנסיון יזכה במתנה שהוחלט ליתן לו.

אז בא אליהו זכור לטוב, ואמר:

— אם יש הכרח בנסיון, אזי אני ארד ואנסה אותו, כי ה"בעל-דבר" אולי יגביר עליו נסיונות כבדים מבלי שיוכל לעמוד בהם. הסכים בכי"ד של מעלה, שאליהו ירד וינסה את המוכסן.

ואותו מוכסן, לאחר שנשאר בעירום ובחוסר, אמר בלבו: "לכיתי הרי אין לי מה לחזור כעת, אלך מעיר לעיר כדרך עוברי-אורח, אולי ירחם עלי הש"ת באיזו הצלחה". וכן עשה. לעת ערב הגיע לעיר אחת, ונכנס לבית-הכנסת. וקיבל על עצמו שלא יבקש משום אדם לא לחם לאכול ולא מקום ללון, רק אם מי שהוא יזמינו ללכת עמו מבהכ"נ ילך, ואם לאו לא ילך. והנה נסתיימה התפילה, ואין איש פונה אליו להזמינו לסעודה ולא ללון בביתו, והאיש עייף ויגע מעמל הדרך, ונפשו רעבה וצמאה. ברם, הוא התחזק בדעתו, ואמר: "ברוך ד', אשר הזמין לידי מצוה רבה כזאת, ויהיה מה שיהיה", ולקח ספר וישב ללמוד. פתאום ניגש אליו זקן אחד, נכבד ונשוא פנים, ואמר לו:

— שלום עליך, ברוך ד'! מאין אתה, ומה מעשיך כאן!

נכנסו בדברים וגלגלו בשיחה מענין לענין, עד שהגיעו למאורע האדון שרצה למכור לו את כל נכסיו, וסח לו כל אותם הדברים שאירע לו. אמר לו הזקן:

— שמע נא, ידידי, את אשר אגיד לך: היות ואני חנני ד' בעושר רב, לכן הואל נא וקח מידי סך מסוים, שתוכל לפרנס בו את משפחתך כל ימי חיך, ובשכר זה תמכור לי את זכות המצוה שעשית, ואם יצליח ד' את מעשה ידך, הלא תוכל לקיים עוד מצות רבות כאלו.

סיפורים נפלאים מצדיקי ישראל כה

רגע קטן התנודד לכו בקרכו למשמע הצעת הזקן, אך תיכף התחזק בדעתו, ואמר:

— לא! כיון שזיכני השי"ת לעשות מצוה רבה במסירות־נפש, לא אמכור את המצוה בעד כל הון.

— ובכן — פנה אליו שוב הזקן — אבקש ממך למכור לי רק את מחצית המצוה, וגם בעד המחצית אתן לך את סכום הכסף שבידי. והאיש כאחת:

— גם את החצי לא אמכור.

והזקן מתחנן אליו למכור לו איזה חלק שהוא מהמצוה, ולו גם את חלק המאה, וגם בעד החלק הקטן יתן לו אותו סכום, והאיש תקיף בדעתו ואינו מטה אוזן לדבריו. אין ברצונו למכור אף משהו מהמצוה. ויהי כאשר ראה הזקן את אומץ־לבו, עמד ואמר לו:

— דע לך, בני, כי אני אליהו הנביא, ונשלחתי מן השמים לנסותך, עתה אשריך ואשרי חלקך שזכית למצוה רבה כזו, וגם עמדת בנסיון לבלי למכור אף חלק קטן מהמצוה. ועתה בחר לך אחד משלושה דברים אלו: או שתזכו, אתה ואשתך, באריכות ימים, או שתצליח ותתעשר עושר רב, או שתזכו להיפקד בבן זכר, שיהיה צדיק וקדוש. והשיב האיש תיכף:

— אני בוחר בבן זכר, כי מה בצע בדמים או בחיים ארוכים, אם לא זכיתי עד הנה להיפקד בבנים?
אמר לו אליהו:

— דע שתזכה להוליד בן קדוש ונורא, אשר יאיר לכל העולם בתורתו ויראתו, אבל רק באופן שתקבלו עליכם, אתה ואשתך, להיות נעים־ונודים כל ימי חייכם בגלות.

נמלך האיש באשתו, ונתרצו שניהם לכך, באמרם: "אם אין לנו בן, למה לנו חיים ועשירות"?

קיבלו עליהם באהבה את עול הגלות, ולתקופת הימים נולד להם בן, וקראו את שמו "מנחם", לאמור: זה ינחמנו, והוא הוא הרב הקדוש ר' מנחם מענדל מרימנוב ז"ל, שכל גדול הרור השכימו לפתחו, והאיר את העולם בתורתו וצדקתו, זכותו תגן עלינו ועל כל ישראל.

כו סיפורים נפלאים מצדיקי ישראל

מוסר השכל הנלמד מהסיפור:

א. עד כמה צריך מסירות נפש ואפילו לתת את הונו ומאודו אפילו להציל כמה נפשות מישראל בגוף, מכל שכן וכל שכן כשמדובר בהצלת נפשות ישראל מבחינה רוחנית ובפרט שהמדובר ב7 מיליון יהודים מרדת שחת. ואין תובעים לתת כל הונו רק להקדיש קצת זמן וקצת ממון כדי לטכס עצה. איך להצילם, וממון להוצאת הרפסת ושליחות ספרי יסוד היהדות אליהם.

ה.

הרב החסיד ר' בן ציון מאוסטרובה הוצרך פעם להשיא את בתו. והיתה השעה דחוקה לו מאוד. נסע לרבו, הצדיק בעל "שפת אמת" שבגור, ושאל בעצתו, והצדיק אמר לו: — הרי אתה נוסע דרך ווארשע, ובכן תסור שם לר' בונם אייבעשיץ.

— היה חסיד גדול ועשיר — ותאמר לו בשמי שישתדל להשיג לך הסכום שאתה זקוק.

נסע לווארשע, וכבואו שם נכנס לר' בונם, והלה שמח בו מאוד, ועשה לכבודו סעודה גדולה, ונתאספו הרבה חסידים, והאריכו בסעודה בסיפורים וברכרי חסידות עד שעה מאוחרת בלילה. למחר, אחר התפילה, בשעת סעודת שחרית אמר לו ר' בן ציון אח מבוקשו. ור' בונם השיבו: אל תראג, יהיה אי"ה הכל בסדר. ולמחר אמר לו: היום כבר יום חמישי, ואני צריך לנסוע לשבת הביתה. הלך ר' בונם ופתח את הקופה שלו, הוציא משם אלף רובל ונתן לו בשמחה רבה וכאהבה. בדרך חזרתו נמלך ר' בן ציון שיחזור על שבת לגור. כבואו לקבל שלום מאת הרבי שאלו הרבי אם כבר מסודר ענין הכסף, וסיפר לו כל מעשה ר' בונם. אמר ה"שפת אמת":

— לא נתכוונתי כלל שהוא בעצמו יתן אח כל הסכום, אלא שהוא ישתדל לאסוף אח הכסף אצל נגידי ונדבנים.

אמר לו רבי בן ציון:

— הוא באמת עשה כבקשת הרבי, אלא היות שהוא בעצמו גם כן נרבן ונגיד השתדל אצל עצמו.

נלמד מהסיפור: שאם יש לו היכולת להשתדל אצל עצמו זהו ההשתדלות הכי טובה מלהשתדל אצל הזולת.

בעז"ה

קונטרס
תפלת הדרך

* * *

כולל סדר תפלת הדרך ושאר תפלות,
ולמנצח בצורת מנורה.

יוצא לאור על ידי
חברה מזכי הרבים העולמי
למען קדושת בית הכנסת ואמירת אמן

* * *

שנת תשנ"ו לפ"ק

* * *

בס"ד

תפלת שמי"ע לנשים

הובא מארצה"ק על ידי האשה צנועה והצדיקה מרת ציפרא ע"ה אשת הרב
הגה"צ מוהר"ר יצחק פרנקל זצ"ל חד מבי דינא רבא דירושלים קרחא
דשפריא שלא זכו לבנים.

גַּעְלוּיְבִיט בִּיסְמוּ גַּט אֲוִנְעֵר גַּט דְּעַר גַּט פֿון אֲוִנְעֵרע עֶלְטֵרן
אָבְרָהָם יִצְחָק און יַעֲקֹב וְוָאס דוּ הָאָסְט אַלְעס באַשאַפֿן
און מוֹסֵט גוֹטעס חֲסִדִים און הַעֲלֵפְסֵט יַעֲדוּ און שְׁפִיזוּט יַעֲדוּ הַיִּלְסֵט
קֶרְאָנְקֵע און בִּיסְט מַחִיָּה הַמְתִים. דוּ בִּיסְט הַיִּלְיֵג און דִּין גַּמְעֵן אִיו
הַיִּלְיֵג גַּעְלוּיְבִיט בִּיסְמוּ הַיִּלְיֵגֵר גַּט אִיךְ בְּעֵט דִּיךְ גִּיב מִיר שְׁכָל
אִיךְ זַאל זֻכָּה זִיין תְּשׁוּבָה צו מוהן אויף מִינַע זִינְד און זַאלְסֵט מִיר
מוֹחֵל זִיין אויף מִינַע זִינְד און זַאלְסֵט אונָ אוֹיִסְלִיִיגֵן פֿון דַּעַם גְּלוּת
וְוִי אַם שְׁנַעֲלֵסְטֵן און זַאלְסֵט אונָ הַיִּלְוּ פֿון אַלַע קֶרְאָנְקֵהִיטֵן און
זַאלְסֵט אונָ בְּעַנְשֵׁן דַּאָס יֶאֱהָר מִיט אַלְעַם גוֹטֵן אִיון מְשִׁיחַ זַאל קוֹמַעֵן
וְוִי אַם שְׁנַעֲלֵסְטֵן און זַאלְסֵט אונָ גְּעֶרְעֶכְט מַאָכֵן בִּי דִּין מְשַׁפֵּט און
זַאלְסֵט אוֹיִסְרִיִיגֵן דִּי רְשָׁעִים און דִּי אַפִּיקוֹרְסִים און זַאלְסֵט דִּיךְ
גְּעֶרְבֶּאָרְעֵמַעֵן אויף דִּי צְדִיקִים און אויף אונָ אויך און מִיר זַאלֵן זֻכָּה
זִיין צו זַעֵהן וְוִי דוּ וְוַעֲסֵט דִּיךְ אוֹמְקֵרֵן צו דְּעַר שְׁמַאֵט צִיוֹן וִירוּשָׁלַיִם
מִיר הַאָפֿן שְׁמַעֲנִידִג אויף אַ יְשׁוּעָה. זַאלְסֵט צוּהַעֲרֵן אֲוִנְעֵר גַּעְבֵּט
מִיר לויבֵן דִּיךְ אויף דַּעַם לַעֲבֹן מִיט דִּי גַסִים מִיט דִּי מוֹבוֹת וְוָאָס דוּ
מוֹסֵט אונָ שְׁמַעֲנִידִג. און זַאלְסֵט אונָ גַּעְבֵּן אַ לַאָנְג לַעֲבֹן מִיט שְׁלוֹם
מִיט חֵן מִיט אַלְעַם גוֹטֵן גַּעְלוּיְבִיט בִּיסְמוּ גַּט וְוָאָס בְּעַנְשֵׁט דִּין
פֶּאֱלַק יִשְׂרָאֵל מִיט שְׁלוֹם.

סדר תפלת הדרך

יהי רצון מלפניך יהוה אלהינו
 ואלהי אבותינו שתוליכנו
 לשלום ותצעידנו לשלום ותדריכנו
 לשלום ותסמכנו לשלום ותגיענו
 למחוז הפצנו לחיים ולשמחה
 ולשלום (אם בדעתו לחזור באותו יום
 ותחזירנו לשלום) ותצילנו מכף פל
 אויב ואורב ולסטים וחיות רעות
 בדרך ומכל פורעניות המתרגשות
 ובאות לעולם ותשלח ברכה בכל
 מעשה ידינו ותתנני לחן ולחסד
 ולרחמים בעיניך ובעיני כל רואינו
 ותגמלנו חסדים טובים. ותשמע קול
 תפלתנו. כי אל שומע תפלה ותחנון
 אתה: ברוך אתה יהוה שומע תפלה:

סדר תפלת הדרך

שמי כן יאמר (יהודי) ישמרני (יהודי) יצילני (יהודי) יסורני ג"מ : ויעשה
קטל מכיב במקל שכידו או כידו סמך ואחר כך יאמר לאבירי שלום עליכם
ג"מ וחבירו ושיב לו עליכם שלום ג"מ ואחר כך יאמר זה ג"מ :

ויעקב ה' לך לך ויפגעו בו מלאכי אלהים
ויאמר יעקב כאשר ראם מתנה אלהים
זה ויקרא שם המקום ההוא מתנים :

בשמיאמר כאשר ראם יכוין ראם יכוין ראם כשויקו יפאל יאוריאל סיכאל :
מחלכ יכוין ג"כ לוי"ח ר"ל יאמר סימן לוי"ח נוסחוקן לישנשכך יידי בנסוע
יברכך יחלאך ונסח פעמים יאמר ג"כ סימן לוי"ח ר"ל יי פעמים :

לישועתך קויתי יי : קויתי יי לישועתך : יי
לישועתך קויתי : ג"מ ויהי בנסוע
הארון ויאמר משה קומה יי ויפוצו אויביך
וינוסו משנאיה מפינה : ובגוהה יאמר לשובה
יי רבבות אלפי ישראל :

ויכוין אל ט"ו חסכה וששמה כח [] :

ג"מ יברכה יי וישמרה : יאר יי פניו אליה
ויהנה : ישא יי פניו אליה וישם לה שלום :

ויכוין אל שם הרומא מלכו ג"מ ונקלם מלכום הסמרים וזונסרים ויאמר
ה"ם חלאך וכו' :

ה"ם המלאך הגואל אותי מקל רע יברך את
הנערים ויקרא בהם שמי ושם אבותי
אברהם ויצחק וידגו לרוב בקרב הארץ :

סדר תפלת הדרך

ואח"כ יאמר ד"ם יהי נזקם וכו' ובכל פעם כשצניע אצל כ"י מלאכיו יצוה
 לך לשמ"ך בב"ל דרכיך יכוין בסוף החיבות (יוה"ק כלך) שהם שמות
 המשמרים את האדם בדרך ויכוין כ"י מלאכי השמירה במחשבותיו יחשוב
 שמלאך אחד רוכב אצלו בצד ימין על סוס לבן גדול עד מאוד והוא קטן
 קרוב בלי מלבוש וחרבו שלוחה כידו ומצד שמאל שלו הולך מלאך אחד כגילו
 וכידון כידו ואם יכוין בשני מלאכי שמירה הנ"ל אני קרב לו שלא יזיק כל
 ואתו ויום בדרך וילך לשלום ואח"כ יאמר מפכ"י"ה על צ"א תהיה לי
 רצנא על מג"ן תהיה לי למגן צו"ה פת"ד על כל דב וז' ויכוין אל שם
 מפכ"י"ה שתוא בני קצ"ג במנין על צ"א ובמנין על מג"ן ובמנין צו"ה פת"ד.
 גם יכוין שם זה (נקודותיו) הקדוש ואח"כ יאמר ג"ס :

וְאֵת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר פָּתַח הַבַּיִת הַכּוֹס בְּסַגְנוֹרִים
 מִקְמֹון וְעַד גְּדוֹל וַיֵּלְאוּ לְמִצּוֹא הַפֶּתַח:
 הַפֶּתַח לְמִצּוֹא וַיֵּלְאוּ גְדוֹל וְעַד מִקְמֹון
 בְּסַגְנוֹרִים הַכּוֹס הַבַּיִת פָּתַח אֲשֶׁר הָאֲנָשִׁים
 וְאֵת. ג"ס: וְהַמְצִיפָה אֲשֶׁר אָמַר יִצְחָק בְּיָנִי
 וּבִינְךָ כִּי נִסְתַּר אִישׁ מֵרַעְהוּ: מֵרַעְהוּ אִישׁ
 נִסְתַּר כִּי וּבִינְךָ בְּיָנִי יִ יִצְחָק אָמַר אֲשֶׁר
 וְהַמְצִיפָה. ג"ס: וַיִּסְעוּ וַיְהִי חֶמֶת אֱלֹהִים עַל
 הָעָרִים אֲשֶׁר סָבִיבוֹתֵיהֶם וְלֹא רָדְפוּ אַחֲרֵי
 בְּנֵי יַעֲקֹב: יַעֲקֹב בְּנֵי אַחֲרֵי רָדְפוּ וְלֹא
 סָבִיבוֹתֵיהֶם אֲשֶׁר הָעָרִים עַל אֱלֹהִים חֶמֶת
 וַיְהִי וַיִּסְעוּ. ג"ס: אַחֲרֵי שֶׁהָיָה מִפְּלֶט לִי מְרוֹחַ
 סוּעָה מִסְעָר: מִסְעָר סוּעָה מְרוֹחַ לִי מִפְּלֶט
 אַחֲרֵי שֶׁהָיָה. ג"ס: בְּיָדְךָ עֲתוֹתַי הִצִּילְנוּ מִיַּד אוֹיְבֵי

סדר תפלת הדרך

וּמְרוֹדְפֵי: וּמְרוֹדְפֵי אוֹיְבֵי מִיד הַצִּילֵנִי עֲתוּתִי
בְּיַדְךָ. גִּם: אֶתְּה סֹתֵר לִי מִצָּר תִּצְרֵנִי רְנִי
פְּלִט. תְּסוּבְּבֵנִי סֶלָה: סֶלָה תְּסוּבְּבֵנִי פְּלִט
רְנִי תִצְרֵנִי מִצָּר לִי סֹתֵר אֶתְּה. גִּם: בְּמַחֲו
בְּיַי עֲרִי עַד כִּי בִּיָּה יִי צוּר עוֹלָמִים:

ויבין אל ד"ס ע"כ כזה וי"ד ה"י וי"ו ה"י ה"י ה"י ה"י וי"ו ה"י ה"י
ע"כ ר' אבות ה"י ע"כ כ"י וי"ד ה"א וי"ו ה"א יהו"ה ה"י ע"כ ה"י ג"ס
ע"כ ר' י"ת יהו"ה ה"י ע"כ ר' ג"כ יענו ביום קראנו וכו' ר"ת שם
יב"ק והוא טוב להצלחת הדרך:

עוֹלָמִים צוּר יִי בִּיָּה כִּי עַד עֲרִי בְּיַי בְּמַחֲו. גִּם: יִי עוֹז
לְעַמּוֹ יִתֵּן יִי יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם: בְּשָׁלוֹם עָכֹד
אֶת יְבָרֵךְ יִי יִתֵּן לְעַמּוֹ עוֹז יִי. גִּם: יִי צְבָאוֹת עֲנֵנוּ מִשָּׁנֵב
לְנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה: יִי צְבָאוֹת אֱשֵׁרֵי אָרֶם בּוֹטַח בְּךָ:
יִי הוֹשִׁיעָה הַכֶּלֶף יַעֲנֵנוּ בְּיוֹם קְרָאנוּ. גִּם: מְגֹדֵל עוֹז שָׁם
יִי בּוֹ יְרוּץ צְדִיק וְגִשָּׁב:

וגם כשיאמר ק"ש על הדרך יכוין כשיאמר ובלכתך בדרך כי דרך: פ"א יכוין
פסקים אלהים יהו"ה בשילוב כזה א"י ל"ה ה"ו יה"ם: כ"ס ג"י דרך והוא
כ"ס יב"ק עו"ד יכוין פ"כ דרך והוא ס"ג קמ"א בשילוב כזה אל"ף וי"ד ה"ה
ה"י וי"ד וי"ו ה"ה ה"י גמ" דרך ה"י בדרך כ"י דרך:

בְּרוּךְ יִי לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן: ז"ס שיר למעלות אשא:

שִׁיר לְמַעְלוֹת אֲשָׁא עֵינַי אֶל-הַתְּהִרִים. מֵאֵין
יבֹא עֲזָרִי: עֲזָרִי מֵעַם יְהוָה וְהִוָּדְתִּי. יחזקאל
עֲשֵׂה שְׂמִים וְאָרֶץ: אֵל-יִתֵּן לְמוֹט רַגְלֵךְ. אֵל-
יְנוּם שְׁמֶרְךָ: תִּנְה לֹא-יְנוּם וְלֹא יִישָׁן. שׁוֹמֵר

סדר תפלת הדרך

לְרַצוֹן אֶמְרֵי שֵׁי הַיָּדוֹן לְבִי לְשִׁיבָה יי צוּרֵי וְנוֹאֲלֵי: תְּנֹדָה
וְאַלְהֵינוּ הִלְכּוּ בְּדֶרֶךְ וְלֹא הִזְקֵנוּ בֵּן לֹא נִזְקָא אֲנִינֵנוּ וְגַלְתָּ
בְּשֵׁם אֱלֹהֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד אָמֵן מְלִיָּה:

קבלה ומתינת מתימבין וצ"ל שיאמר נגד האויב ויכיש בפניו ויאמר ויש
בנשימה אחת אוריאל מיר יהפוך לב האויב לאהוב המאמן ויירא פחד : כרוק
ומנוחה : ענין אחר יכסה עיניו בידו הימנית ויאמר ג"מ :

וְהִסְרוּתִי אֶת כְּפִי וְרֵאִיתָ אֶת אַחֲרֵי וּפְנֵי
לֹא יֵרְאוּ פְּנֵי אֱלֹהֵי אֹרִיאל
תִּשְׁמְרוּנִי מִכָּל פְּגַע רָע. בְּעֶזְרַת שְׂדֵי
מַעְרְכוֹת יִשְׂרָאֵל וְשִׁמּוֹת אֵילֵי יוֹלָאִים מַחֲיִיבִים וּפְנֵי לֹא
יֵרְאוּ:

למי חרב יאמר פסוק זה :

קָרַבְתָּ אֵלַי גַּמְשֵׁי נְאֻלָּה לְסַעַן אוֹיְבֵי פְּדֵנִי:

השם הוא נְאֻלָּה וכך היא תיקוד וחסוד הוא שם אנליה כרוק ומנוחה :
הירואה אויבים באים בדרך יכוין השם הזה שמרכיז ותוא יוצא
סמני חיבות של הסמוקים מבראשית הארץ המים או"ר החש"ך אחר ומגולתו
בדרך יכוין בו כוח צד"ך ס"ו כל האויבים ועלי רם צד"ך א"ם . קבלה ס"ו
החסיד עם תראחא דם רע בא וחירא מכנו עשה שד"י בידך הימנית דהיינו
שיכוף האגודל כמו כן ראלש אנבעות כמין ש' וורת שתוא קטן כבז' וישמחו
על פניו ויאמר זה הסמוק :

לֹא יִתְיַצַּב אִישׁ בְּפָנֶיכֶם פְּחָדְכֶם וּמוֹרְאֶכֶם
יִתֵּן יי אֱלֹהֵיכֶם עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ אֲשֶׁר
תִּדְרְכוּ בָּהּ כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר לְכֶם:

אתניק

סדר תפלת הדרך

למי שבאים עליו לסמים פתונום או שראתו אויבים באים עליו פתונום יאמר כ"פ :
**אתגיק הושיעני מזאת הצרה ותהיה בְּעֶזְרִי
ובְּסֻעְרֵי אֱמֶן סְלָה :**

יודא מן המסוק וגם אני שבחתי את נאקת בני ישראל וגו' : (גבורתיאל) ח
הפלאך מסונה כל הנצחון בן כתוב בספר רויאל :

וילך לדרכו כגלוס :

פנכנס לכרך יאמר זה קודם טיכנס :

יהי רצון מלפניך יי אלהי ואלהי אבותי שתבניסני לכרך זה לשלום :
נכנס כגלוס יאמר זה :

מורה אני לפניך יי אלהי ואלהי אבותי שהבנתני לכרך זה לשלום :
קקש ללאת מסכך יאמר זה :

יהי רצון מלפניך יי אלהי ואלהי אבותי שתוציאני מכרך זה לשלום :
אל קסס כגלוס יאמר זה :

מורה אני לפניך יי אלהי ואלהי אבותי שהוצאתני מכרך זה
לשלום, וכשם שהוצאתני לשלום, כן תוליכני לשלום.

והסבני לשלום, ותצעידני לשלום, ותצילני מבף כל אויב ואורב
בדרך וכו' עד ברוך אתה שומע תפלה :

פם לא למד עדיין בלוחו יוס תה"ד חומס כגרון ולם כגר למד בלוחו
יוס תה"ד לרט חומס כגרון, לא ילך כפ"ס יומר מני' פלסלוח :

סדר תפלת הדרך

סדר תפלת הים

המפליג לים וכן הממריא כמטוס באויר אומר תפלת הדרך כנ"ל. ומוסיף ואומר תפלה זו.

יהי רצון מלפניך יהוה אלהי ואלהי אבותי אברהם יצחק ויעקב האל הגדול הגבור והנורא המכתור בכתר האמונה למען קדשת שלש עשרה מדותיך של רחמים ולמען קדשת שערי הרחמים ולמען זכות עקרתו של יצחק יחידך שנעקר על המזבח והיה עולה תמימה קדושה וטהורה ולמען זכותם וקדשתם של שמואל הנביא ושל אליהו הנביא ושל אלישע הנביא נביאיך נביאי אמת ולמען זכות כל הצדיקים והחסידים שהיו בכל דור מגנים על ישראל שתעמיד הים מזעפו ויחשו גליו ותעשה רצון לבנו ותוליכנו מהרה אל מחוז חפצנו לטובה כאשר בידך לעשות ותשמע תפלתנו ותאזין תחינתנו ועננו בשעה הזאת שאנו מתפללים ומתחננים לפניך ותוליכנו בנחת רוח טוב כפי הצרך ותשמרנו מהמון גלים ומשאון משברי ים מרוח סועה מסער ומצער מבלבול עתים ומחלופי זמנים ומהקבירות הרעות הגדלות בים וביבשה ומכל צער ומכל הפסד ואל יעכבנו לא משביע ולא מקריע ולא משטין לא מצר ולא מזיק ולא מבלבל ולא מפחיד ולא מקריר ולא מאים ותוציא רוח טוב מאוצרותיך להנהיג הספינה וכל תופשי משוט ומנהיגיה ומלחיה וחובליה ואומניה שינהגו אותה כראוי בלא עצלות ובלא חשול ובלא

סדר תפלת הדרך

תשות כח ותגיענו אל מחוז חפצנו לחיים ולשלום בלי שום היזק
 ובלי שום צער ובלי שום הפסד כמו שאתה מושל בגאות הים
 ובשוא גליו אתה תשבחם הקם סערה לך ממה ויחשו גליו: כי
 כך לבוד חסינו: שמרה נפשי והצילני אל אבוש כי חסיתי בך:
 ואנחנו נברך יה מעתה ועד עולם הלליה:

אחר שעלה מן הים צריך לברך ברכת הגומל המחויב לברך ברכת
 הגומל אומרה על הם"ת לאחר ברכה אחרונה, ונכון שלא לאחר ג' ימים
 (שו"ע)

**ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם
 הגומל לחיבים טובות שגמלני כל
 טוב:**

ועונין הקהל אחריו מי שגמלך כל טוב הוא
 יגמלך כל טוב סלה:

כתוב בספר שבט מוסר (פל"א) כל האומר
מאמר למנצח בנגינות מזמור שיר
בצורת המנורה בכל יום בהנף החמה לא
יקרה לו שום מקרה רע, וחשוב לפני
הקב"ה כאלו הוא מדליק נרות בבית
המקדש, ובספר מנורת המאור כתב
לאומרה בימי העומר כששליח צבור אומר
ברכת הכהנים יאמר היחיד למנצח
בנגינות מזמור שיר עד אפסי ארץ ויצליח
במעשיו, ויסתכל בצורת המנורה ולא יהא
ניזוק כל היום וכו', וכל האומרו ז' פעמים
בדרך ויכוין בו ידך לשלום ולהצלחה,
וטוב שכל אדם יסתכל בו קודם צאתו
לדרך ובדרך יתפלל אותו כאמור.

סדר תפלת הדרך

שאלהים יחנונו ויברכנו יאר
 מלדעת בארץ דרכך בכל
 תפוז עמם אלהים יודך עמים
 ישמחו וירננו לאמים כי תשפוט עמים
 נא יודך עמים אלהים יודך עמים
 נתב לך נתנה יבולה יברכנו
 למג בברכנו אלהים ויראו אותך

בארץ תנחם סלה

עין כסי קומי רני סי כיא דף ליה : מנורל מעלת אמירת מנזר זה בציר
 מורה — ואם הוא בימי העומר יספן במנזר זה אשר בו מיש תיבות וכססוק
 ישמחו וירננו מיש אתיזת ויספן לחיבה ושות דשותו לילת

אגרת הרמב"ן

האגרת הזאת שלח הרמב"ן ז"ל מעירו לקטולניא לבנו על הענוה וצוה בו שיקראנה פעם אחת בשבוע וילמדו גם אחרים עמו ויהיה רגיל בו בעל פה כדי לחנכם בילדותם ביראת שמים. ובישר לו שביום שיקרא אגרת זה שיענוהו מן השמים כל מה שישאל. וכל מי שירגיל לאומרו בודאי יהא ניצול מכל צרה ומובטח לו שהוא בן עולם הבא (מספר סמירים).

שָׁמַע בְּנֵי מוֹסֵר אָבִיךָ, וְאֵל תִּטּוֹשׁ תּוֹרַת אִמֶּךָ. תִּתְנַהֵג תָּמִיד לְדַבֵּר כָּל דְּבָרֶיךָ בְּנִחַת לְכָל אָדָם וּבְכָל עֵת, וּבְזֶה תִּנְצֵל מִן הַפְּעַס, שֶׁהִיא מִדָּה רָעָה לְהַחֲטִיא בְּנֵי אָדָם. וְכֵן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוּ לְבִרְכָה, כָּל הַכּוֹעֵס כָּל

מיני גיהנם שולטין בו, שנאמר הסר פעם
מלבך, והעבר רעה מבשרך, ואין רעה אלה
גיהנם, שנאמר עקב ענוה יראת יי. ובעבור
הענוה תעלה על לבך מדת היראה, כי תתן
אל לבך תמיד, מאין באת, ולאן אתה הולך,
ושאתה רמה ותולעה בחיך, ואף כי במוותך,
ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון, לפני
מלך הכבוד, שנאמר הנה השמים ושמי
השמים לא יכלכלוך, אף כי לבות בני אדם,
ונאמר הלא את השמים ואת הארץ אני מלא
נאם יי וכאשר תחשוב את כל אלה, תירא
מבוראך ותשמור מן החטא, ובמדות האלה
תהיה שמח בחלקך, וכאשר תתנהג במדת
הענוה להתבושש מפל אדם ולהתפחד
ממנו ומן החטא, אז תשרה עליך רוח
השכינה, וזיו כבודה, וחי עולם הבא.
ועתה בני דע וראה, כי המתנאה בלבו על

הַבְּרִיּוֹת, מוֹרֵד הוּא בְּמַלְכוּת שָׁמַיִם, כִּי
מִתְפָּאֵר הוּא בְּלְבוּשׁ מַלְכוּת שָׁמַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר
" מֶלֶךְ גְּאוּת לְבַשׁ וְגו' . וּבִמָּה יִתְגַּאֵה לֵב
הָאָדָם, אִם בְּעוֹשֶׁר, " מוֹרֵשׁ וּמַעֲשִׂיר, וְאִם
בְּכָבוֹד, הֲלֹא לְאֱלֹקִים הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר וְהַעֲוֹשֶׁר
וְהַכְּבוֹד מִלְּפָנֶיךָ, וְאִיךָ מִתְפָּאֵר בְּכָבוֹד קוֹנוֹ.
וְאִם מִתְפָּאֵר בְּחִכְמָה, מִסִּיר שְׁפָה לְנֶאֱמָנִים,
וְטַעַם זְקִנִּים יִקַּח. נִמְצָא הַכֹּל שׁוֹה לְפָנֶי
הַמְּקוֹם, כִּי כָּאִפּוֹ מִשְׁפִּיל גְּאִים, וּכְרָצוֹנוֹ
מִגְּבַהּ שְׁפָלִים, לְכֵן הַשְׁפִּיל עֲצֻמָּךְ וַיִּנְשֹׂאֲךָ
הַמְּקוֹם. עַל כֵּן אֶפְרַשׁ לְךָ אֵיךְ תִּתְנַהֵג בְּמַדַּת
הַעֲנוּה לְלַכֵּת בָּהּ תָּמִיד: כָּל דְּכָרִיךָ יִהְיֶה
בְּנַחַת, וְרֹאשְׁךָ כְּפוּף, וְעֵינֶיךָ יִבִּיטוּ לְמַטָּה
לְאָרֶץ וּלְבָבְךָ לְמַעְלָה, וְאֵל תִּבִּיט בְּפָנֵי אָדָם
בְּדַבְּרֶךָ עִמוֹ, וְכֹל אָדָם יִהְיֶה גְּדוֹל מִמֶּךָ
בְּעֵינֶיךָ, וְאִם חָכֵם אוֹ עֹשִׂיר הוּא, עָלֶיךָ
לְכַבְּדוֹ. וְאִם רָשׁ הוּא, וְאִתָּה עֹשִׂיר אוֹ חָכֵם

אגרת הרמב"ן

ממנו, חשוב בלבוך פי אתה חיב ממנו והוא
זכאי ממך, שאם הוא חוטא הוא שוגג
ואתה מזיד בכל דבריך ומעשיך
ומחשבותיך ובכל עת, חשוב בלבוך כאילו
אתה עומד לפני הקדוש ברוך הוא, ושכינתו
עליך. פי כבודו מלא העולם, ודבריך יהיו
כאימה וכיראה כעבד לפני רבו, ותתביש
מכל אדם, ואם יקראך איש אל תענגו בקול
רם, רק בנחת כעומד לפני רבו. והוי זהיר
לקרות בתורה תמיד אשר תוכל לקימה,
וכאשר תקום מן הספר, תחפש באשר
למדת אם יש בו דבר אשר תוכל לקימו,
ותפשפש במעשיך בבקר ובערב, ובזה יהיו
כל ימיך בתשובה, והסר כל דברי העולם
מלבוך בעת התפלה, והכן לבוך לפני המקום
ברוך הוא, וטהר רעיוניך, וחשוב הדבור
קודם שתוצאנו מפיה, וכן תעשה כל ימי

ובלכתך בדרך

חיי הבלך בכל דבר ודבר ולא תחטא, וכזה
 יהיו דבריך ומעשיך ומחשבותיך ישרים,
 ותפלתך תהיה זכה וברה ונקיה ומכוננת
 ומקבלת לפני המקום ברוך הוא, שנאמר
 תכין לבם תקשיב אזניך, תקרא האגרת
 הזאת פעם אחת בשבוע ולא תפחות,
 לקימה וללכת בה תמיד אחר השם יתברך,
 למען תצליח בכל דרכיך ותזכה לעולם הבא
 הצפון לצדיקים, ובכל יום שתקראנה יענוך
 מן השמים כאשר יעלה על לבך לשאול עד
 עולם. אמן סלה:

477

בס"ד

**כמה ספרים שיצאו לאור
בענין קדושת ביהמ"ד
ע"י חברה מזכי הרבים**

ספר יצחק לשוב

על קדושת בית המדרש

חיבור הנוכחי מטרתה להקל מעול הציבור לדפדף בספרי הפוסקים לידע דינים היותר נחוצים ורגילים בנושאי עניית אמן ויהש"ר וכו', אשר בלעדן א"א לקיים מצות קדיש ואמן, וחזרת הש"ץ, וקרה"ת אפילו כיהודי פשוט כאשר עיני כל תחזינה משרים.

מכיל:

- א. וויכטיגע דינים וועגען הייליקייט פון שוהל
- ב. דער איסור אין שטראף פאר רעדען אין שוהל
- ג. דער גרויסער באלוינונג פאר זאגן אמן
- ד. דער גרויסער שטראף פאר נישט זאגן אמן
- ה. חינוך צו זאגן אמן
- ו. יאר צייט
- ז. זכות הרבים
- ח. וויכטיגע דינים ביי קדיש
- ט. וויכטיגע דינים וועגען ברכו א"ה המבורך
- י. ארויסזאגן דעם נאמען פון באשעפער
- יא. ברוך הוא וברוך שמו
- יב. אמן יחומה — חטופה — קטופה
- יג. אמן — יהש"ר און ברכות — ריכטיג אין קלאר ארויסזאגן
- יד. נאך וויכטיגע דינים ביים נאכזאגן אמן
- טו. חינוך צום דאווענען
- טז. געקליבענע וויכטיגע דינים פון דאווענען
- יז. וויכטיקייט פון כוונה
- יח. געקליבענע וויכטיגע דינים פון קר"ש
- יט. דאווענען פון א סידור מדויק — ונוסח שמונה עשרה
- כ. וויכטיגע הלכות וועגען ברכות התורה

ברוקלין יצ"ו שנת תשמ"א

בעזה שיי"ת

קונטרס עניית אמן כהלכתה

חומר הקונטרס, ביאור מקיף על כל הנוגע להתרשלות אמירת איהש"ר, והדרכות נכונות להורים ומלמדים ושאר ראשי העם, וגם קונטרס המראה באצבע בש"ס וכל מדרשי חז"ל כי חומר הענין מורכב על ראשי העם, מלמדים, והאבות שאין עושין כפי המוטל עליהם.

ועוד בה שלישיה ליקוט חדש ושלם מש"ס, זוה"ק, ומדרשי חז"ל מעלח אמירת אמן כהלכתה, ועוד עובדות ומעשיות אמיתיות בענין אמירת אמן ויהש"ר.

יצא לאור על ידי
חברה מזכי הרבים העולמי
למען קדושת בית הכנסת ואמירת אמן
1270 51st Street
Brooklyn, N.Y. 11219
(718) 436-7278

* * *

בעזה"ש"ת

מדריך לעניית אמן

חלק ב

חומר הקונטרס, ביאור מקיף על כל הנוגע להתרשלות אמירת איהש"ר, והדרכות נכונות להורים ומלמדים ושאר ראשי העם, וגם קונטרס המראה באצבע בש"ס וכל מרדשי חז"ל כי חומר הענין מורכב על ראשי העם, מלמדים, והאבות שאין עושין כפי המוטל עליהם.

יצא לאור על ידי
חברה מזכ"ל הרבנים העולמי
למען קדושת בית הכנסת ואמירת אמן
1270 51st Street
Brooklyn, N.Y. 11219
(718) 436-7278

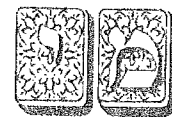
* * *

ומקדשי תוראו

מי שבודך שתיקן רבינו בעל ה"תוספות יום טוב" בשביל המעשה שנהרגו כמה רבבות מישראל בשנת ת"ח, והשיבוהו מהשמים שזה בגלל

שדברו בבית
הכנסת ובבית
המדורש בשעת
התפילה ה"י,
ותיקן שהחזן
יאמר את ה"מי
שבודך" בקול רם
מדי שבת בשבת
אחר קריאת התורה:

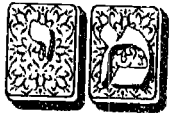
שברך אבותינו, אברהם יצחק ויעקב, משה
ואהרן, דוד ושלמה, הוא יברך את כל מי
ששומר פיו ולשונו שלא לדבר בעת התפילה,
הקב"ה ישמרהו מכל צרה וצוקה ומכל נגע ומחלה,
ויחולו עליו כל הברכות הכתובות בספר תורת משה
רבינו ובכל ספרי הנביאים והכתובים, ויזכה לראות
בנים חיים וקיימים ויגדלם לתורה ולחפיה ולמעשים
טובים, ויעבוד את ה' אלקינו תמיד באמת ובתמים
ונאמר אמן!

מוגש ע"י ועד מורא מקדש ת"ד 31778 ירושלים

"מי שבירך" שתיקן רבינו התוספות יום טוב בזמן הגזירות בשנות ת"ח ות"ט

שְׁבִירָךְ אֲבוֹתֵינוּ, אֲבָרָהֶם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, מֹשֶׁה
וְאַהֲרֹן, דָּוִד וְשְׁלֹמֹה, הוּא יְבָרַךְ אֶת כָּל מִי
שֶׁשׁוֹמֵר פִּי וְלִשְׁוֹנוֹ שֶׁלֹּא לְדַבֵּר בְּעֵת הַתְּפִלָּה,
הַקְּבָ"ה יִשְׁמְרֵהוּ מִכָּל צָרָה וְצוֹקָה וּמִכָּל נֶגַע וּמַחֲלָה,
וְיַחֲוִלּוּ עָלָיו כָּל הַבְּרָכוֹת הַכְּתוּבוֹת בְּסֵפֶר תּוֹרַת מֹשֶׁה
רַבֵּינוּ וּבְכָל סִפְרֵי הַנְּבִיאִים וְהַכְּתוּבִים, וְיִזְכֶּה לִרְאוֹת
בָּנִים חַיִּים וְקַיָּמִים וַיַּגְדִּלֵם לְתוֹרָה וּלְחֶפֶז וּלְמַעֲשִׂים
טוֹבִים, וְיַעֲבֹד אֶת ה' אֱלֹהֵינוּ תָמִיד בְּאַמֶּת וּבְתַמִּים
וְנֹאמֵר אָמֵן!

"לא ישיח שיחת חולין בשעה
ששליח ציבור חוזר התפילה,
ואם שח - הוא חוטא וגדול
עוֹנוֹ מִנְּשׂוֹא וְגוֹעָרִים בּוֹ."

(ש"ע או"ח קכד, ז)

סְגֹלָה לְאֲרִיכוֹת יָמִים
וְשִׁיבָה טוֹבָה,
מִי שֶׁנִּזְהָר מִלְדַּבֵּר
בַּשְּׁעֵת הַתְּפִלָּה

לעניינ הרה"ח ר' יואל ב"ר ברוך זצ"ל

יו"ל עיי' "מורא מקדש" ת.ד. 31778 ירושלים

שֵׁת יִקָּה יִפֶּה

בְּשַׁעַת

הַתְּפִלָּה